

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

Antidota Evangelica In Evangelium S. Matthæi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

1

ANTIDOTA

EVANGELICA IN EVANGELIVM S. MATTHÆI.

Proœmium.

IN diuinarum Scripturarum lectione duo potissimū quærenda sunt: Literæ sacræ sensus genuinus ac germanus: deinde earum vsus presenti tempori magis necessarius. Literæ sensum in publica prælectione nostra solis auditoribus dedisse contenti, quæ ad earum presentē & sum potissimū facere duximus, ea non nihil relecta ac limata ad publicā vtilitatē emittere (propitio Christo) statuimus. Quum enim horū temporū hæretici Evangelica & Apostolica doctrina ita fixè abutantur, in eaque suæ causæ firmamenta ac fundamenta ita constituent, vt reiectis probatissimorum Patrum iudicijs, totaque ecclesiasticæ traditionis autoritate, ex solis Scripturis, maximè Evangelicis & Apostolicis, omnem de fide quæstionem terminari oportere, & terminare se posse affirmant, vnde & Evangelici propriè vocari volunt, Catholicos verò quasi Scripturarum aut ignaros aut contemptores traducant.

A

ducant; propterea ad earum præsentem vsum id maxime spectare & e re fore iudicauimus si omnia loca Euangelica & Apostolica accuratissime annotata tractaremus, vel quæ contra præsentis hereses valent plurimum, vel quibus ipsi hæretici ad hæreses suas confirmandas impie & sacrilegè abuti solent. Longum, arduum, & molestum Opus. Sed aut dabit perficere qui dedit velle, aut Operi ipsi, quò illi placuerit, immoremur. Atq; vt ab Euangelijs exordiamur, primùm & ante omnia, de ipsa voce ac verbo Euangelij, quod à nobis Catholicis penitus ignorari vanissimè iactitant, & in quo pessimè intellecto, seipso & alios hæretici miserimè deceperunt, paucula, per modum apparatus, delibabo.

Quid sit Euangelium.

EVANGELIVM bonū ac lætū nuncium significare, omnibus in comperto est. Sed quod sit hoc nuncium bonum ac lætū, & in quo propriè consistat, adeò liquidum & clarum non est. In hoc tamen conueniunt omnes, hoc bonū nuncium, quod Euangeliū dicimus, in eo consistere, quòd Christum Redemptorem mundi, à tot retro seculis promissum & expectatū, nobis exhibeat. Ad vnum enim Christum refertur, quòd Euangeliū ea quæ sub vmbrijs & figuris latebant explicat. Per vnum Christū, quæ olim promissa erant, Euangelium exhibet. In vno Christo rerū diuinarum cognitionem absolutam, quæ quidem ad salutem necessaria est, Euangelium præstat.

Ioan. 1. Gratia enim & veritas per Iesum Christum facta est: & Ioan. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant omnes te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Sed de gratia & salute patribus

Euangelij
tres partes

Ioan. 1.
Ioan. 17.

patribus repromissa ac per Christum exhibita, vnica ferè hodie, quum de Euangelio loquimur, controuersia mouetur. Et vt huius repromissæ salutis & gratiæ faustissima annunciatio ac doctrina maximè propriè Euangelium dicitur, sic in eius explicatione peruersa se & alios hæretici horum temporum miserabiliter deceperunt. Eorum primò sententias proponemus: postea quod orthodoxum & sanum est, subiiciemus.

Euangelium sic salutis & gratiæ nunciū est iuxta Flaccū Illyricum Lutheranū nobilem ac veteranum, vt per solam fidem in Christū, exclusā legis obedientia, salutem mortalibus annuntiet & conferat. Hæc eius verba sunt. *Lex & Euangelium per se suaque natura contraria sunt. Alterum enim non nisi dignis ac iustis salutem offert, alterum verò tantum indignissimis.* Hæc ille in Clauē Scripturæ. Sic indignissimum & flagitiosissimū te esse oportet vt Euangelij beneficio gaudeas. Quam Galitini ac Beze sententiam esse suis locis docebimus. Rursum in eodem opere in tit. De varia operum prædicat. tract. 6. ait, quod *clamante lege, Deus dabit unicuique secundum opera sua, mox occurrit Euangelium & contra excipit, protestaturque inquit, Vera dicis lex, salua tamen mea correctione & exceptione.* Denique iterū docet, legis promissiones esse conditionales, quæ plenissimam obedientiā flagitant, euangelicas verò promissiones esse sine conditione & gratuita, tract. 1. præallegato. Huius vestigijs insistēs Martinus Chemnitius paulo clarius rem definit. *Lex (inquit) habet promissiones vitæ sed sub conditione perfectæ impletionis. Euangelium verò docet, id quod legi propter carnem nostram impossibile erat, Deum præstitisse misso filio ad Rom. 8. vbi Paulus monstrat Christum factum pro nobis sub lege, vt obedientia & passione sua pro nobis*

Lex & Euangelium iuxta Lutheranos. Par. 2. tit. de reg. cognosc. Script.

4
iudicio Dei in lege patefacto satisfaceret. Atque ita Euangelium contritis & territis conscientijs annuntiat, offert & exponit gratiam Dei, reconciliationem, & remissionem peccatorum, gratis, propter meritum Christi fide apprehensum. Hæc ille in examine decretorū Concil. Trident. ad Sess. 4. quæ est de pœnitentia. Statuunt igitur isti Lutherani aperte & perspicue totam Euangelij rationem in hoc vno, quod gratuitam peccatorum remissionem per Christum fide apprehensum nobis annuntiat, exclusa conditione obseruandæ legis.

Caluini-
starum
sententia
de lege &
Euange-
lio.

Astutius & tectius Calvinistæ rem tractant. Theodorus Beza in confess. fidei cap. 4. num. 23. quatuor adfert discrimina legis & Euangelij, sed in tertio & quarto totum venenū suum effundit. Lex (inquit) iubet vt in nobis queramus iustitiam quam describit, in perfecta mandatorum impletione positam, Euangelium indicat vbi hanc impletionem querere debeamus. Nam lex pronuntiat felices si plenè eam præstiterimus, sed Euangelium salutem promittit si crediderimus, id est, si per fidem Christum apprehenderimus. Quare Euangelium habet adiunctam efficaciam Spiritus S. quando creat in nobis fidem, vnicum illud instrumentum quo beneficium oblatum apprehendatur. Vnde non est Euangelium nuda litera, sed est Spiritus, id est, organum Spiritus Sancti potens & efficax ad ingenerandam fidem. Quum igitur lex querat in nobis quod præstare non possumus, Euangelium ius istud acerbissimum melle misericordie temperat, & Christum demonstrat qui totam legem vsque ad extremum quadrantem impleuit. Hæc ille. Docet Euangelium in hoc consistere, vt nobis annuntiatū fidem ingeneret, qua Christum apprehendimus, & in illo omnem legis iustitiam ab ipsomet vberimè impletam, nobisque imputatam, vt sic coram Deo iustificemur & salui simus. Sic enim lib. eodem cap. 3. num. 26. apertius

apertius docuit his verbis. Deus Pater nos non agnos-
 cit pro suis nisi coopertos ac indutos Christi innocentia,
 sanctitate perfectæque iustitia. Voluit enim filium suum
 nostram naturam assumere, ut in eo inueniret modum pac-
 cande iustitiæ suæ; nobis videlicet, cum gratis impartiendo cum
 omnibus suis beneficijs, ut sua vnius bonitate ac misericor-
 dia, Christo per fidem apprehenso, salui simus. Hæc ille.
 Porro eodem lib. cap. 7. num. 9. Catholicos accu-
 sat tanquam legis & Euangelij penitus ignaros,
 quia quæ Euangelium idcirco patefactum sit mun-
 do, ut in Christo per fidem apprehenso gratis iusti-
 ficemur, & sanctificemur, nos e contrario existi-
 mamus euangelicam doctrinam nihil aliud esse quàm
 legem quandam perfectiorem Moyfaica, ut sic in
 nostra iustitia spem habeamus, & Dei promissio-
 nes irritas faciamus. Hoc totum ille. Calvinus
 in Euangelij summa definienda vafrius incedit.
 In harmonia sua super Euangelia, in ipso argu-
 mento totius operis, sic rem definit. *Euangelium est
 sollemnis promulgatio de filio Dei in carne exhibitio ut per-
 ditum mundum instauret, ac homines restituat ex morte in
 vitam.* Sed quæ sit hæc instauratio & qualis, di-
 stinctè & dilucidè non demonstrat. In Institutio-
 ne sua lib. 2. cap. 9. num. 4. reprehendit omnem
 hanc Lutheranorū sui que Bezae explicationem.
 Hinc (inquit) convincitur eorum error qui legem nunquam
 aliter Euangelio conferunt quàm operum merita gratuita
 imputationi iustitiæ. Idem tamè ipse aliter non con-
 fert, planèque ibidem affirmat, Paulum iustitiam le-
 gis & Euangelij facere inter se contrarias. Hoc solum
 addit, euangelicam gratiam Patribus quoque sub lege fuisse
 communem sed à Christo dilucidius manifestatam: quod
 ab omnibus in confesso ponitur. Hanc tamen
 euangelicam gratiam in sola ponit remissione
 peccatorum per Christum, sicut Lutherani. Sic
 enim

Calvinus
 Luthera-
 nos repre-
 hendit,
 quum id è
 doccat.

enim lib. eodem cap. 10. num. 4. scribit. *Euangelica predicatio nihil aliud quam paterna Dei indulgentia iustificari præter suum meritum peccatores pronuntiat. Et rursum lib. 3. cap. 3. num. 19. Quum totam, inquit, Euangelij summam breuiter complecti voluit Christus, dixit se oportuisse pati & resurgere à mortuis, prædicari in nomine suo penitentiam, & remissionem peccatorum. Remissio autem peccatorum prædicatur quum docentur homines Christum sibi factum esse Redemptorem, iustitiam, salutem, & vitam: cuius nomine gratis in Dei conspectu iusti habeantur & innocentes. & hæc gratia fide apprehenditur. Hæc ibi. Sed postea lib. 3. cap. 11. num. 16. totum suum venenum effundit. Hic est (inquit) fidei sensus per quem peccator in possessionem venit suæ salutis, dum ex Euangelij doctrina agnoscit se Deo reconciliatum: quod intercedente Christi iustitia, impetrata peccatorum remissione iustificatus sit: & quamquam Spiritu Dei regeneratus, non in bonis operibus quibus incumbit, sed in sola Christi iustitia repositam sibi perpetuam iustitiam cogitat. Et paulo post, num. 17. Inde iustificare dicitur fides, quod oblatam in Euangelio iustitiam recipit & amplectitur. Quod autem per Euangelium dicitur offerri, eo excluditur omnis operum consideratio. Et iterum: Quæ nobis per Euangelium donatur iustitia, legis conditionibus soluta est. Hæc ille. Hoc est ergo totum hæreticorum hodie Euangelium, remissionem peccatorum per Christum consequi sine vlla bonorum operum iustitia aut etiam conditione. Ad hunc scopum omnis apud illos Scripturarum explicatio dirigitur. Ad hoc Euangelium confirmandum omnes & Euangelicas & Apostolicas & Propheticas literas detorquent. Proferemus ergo ex Scripturis Euangelicis & Apostolicis veram Euangelij summam quasi necessariam antidoton contra tam pestilentem & Epicuream doctrinam.*

Euangelij

Euange-
lium ho-
dierum.

Euangelij sanè summã annũciauit Christo iam nato Pastoribus Angelus dicens. *Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator Christus Dominus.* Vnde autem & quare Saluator sit dictus, Angelus ad Ioseph virum Mariæ disertius explicat: *Vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Iam si quæras quomodo à peccatis nos soluat, primum Zacharias nato Ioan. Baptista prædixit apertissimè his verbis. *Fecit redemptionem plebis suæ, & erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui, sicut locutus est per os Prophetarum eius, etc. Daturum se nobis ut seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vitæ nostræ.* Deinde Christus ipse in prima sua ad turbas concione tota morali, ne iustitiam prædicare videretur legis conditionibus solutam, de ipsa lege quo ad moralia eius præcepta disertè profiteretur. *Non veni solvere legem, sed adimplere: videlicet non adiectione verborum, sed operæ factorum, ait August. moxque addit. Nisi iustitia vestra abundauerit plusquam iustitia Scribarũ aut Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Deinde præcepta legis vt exactius obseruentur, interpretatur. Hoc est ergo gaudium nobis euangelizatum & totius Euangelij summa, venisse Christum vt saluos nos faciat à peccatis, id est, vt amplius non seruiamus peccato. Hoc Euangelium Christus prædicauit mulieri Samaritanæ, dicens. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternũ: sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* De eadem aqua iterum euangelizans, in die magna festiuitatis stabat & clamabat. *Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Qui credit in me, flumina de ventre eius, fluent aqua viuæ.* Hoc autem dixit de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Euangelium ergo quod Christus prædi-

Euangelij
summa
vera &
orthos
doxa.
Luc. 2.
Matth. 1.

Luc. 1.

Matth. 5.

Lib. 19.
cap. 27.
contra
Faustum.

Euangelij
fructus,
non fer-
uire pec-
cato.
Ioan. 4.

Ioan. 7.

- Euangeliū donum Spiritus S. largitio. prædicauit, est noua largitio Spiritus Sancti, seu Spiritus gratiæ, ad superanda peccata credentibus in eum impartitus. Vnde Apostolus quū dixisset credentibus in Christum, *Peccatum vobis non dominabitur, hanc causam subiunxit; non enim estis sub lege, sed sub gratia.* Quare alio in loco de se dictum Christus affirmat quod prædixit Esaias cap. 61.
- Rom. 6.** *Euangelizate pauperibus misit me, sanare contritos corde, predicare captiuis remissionem, & cæcis visum, dimittere confractos in remissionem (quæ sola hæretici confiderant, quia ad fidem & remissionem peccatorum pertinent: sed sequitur) predicare anuum Domini acceptabilem, & diem retributionis. Iam quis sit annus Domini acceptabilis, Paulus docuit. Aduuantes exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim. Tẽpore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te; ecce nũc tẽpus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Et alibi paulo clarius. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarũ, & induamur arma lucis. Hoc ergo Christus euangelizauit, non solum remissionem peccatorum præteritorũ, sed vt deinceps sicut in die ambulemus. Audi Paulũ aperitissime docentẽ quæ sit Euangelij gratia. Apparuit gratia Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus, erudiens nos vt abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriẽ, iustẽ, & piẽ viuamus in hoc seculo. Sic alter Apostolus Christo dilectissimus. Scitis quia ille apparuit, vt peccata nostra tolleret: omnis qui in eo manet non peccat. In hoc apparuit filius Dei vt dissoluat opera diaboli; id est, peccata. Hoc est Euangelium quo exhibuit se mundo filius Dei. Sed doceat hæreticos solus Paulus (quo maximẽ abutuntur) quid sit propriẽ Euangelium, & cur Christus nobis exhibitus sit. Paulus si segregatus in Euangelium Dei (quod antẽ promiserat per Prophetas suos) de filio suo qui factus est ei ex semine Dauid*
- Luc. 4.**
- 2. Cor. 6.**
- Rom. 13.**
- Tit. 2.**
- 1. Ioan. 3.**
- Rom. 1.**

uid secundum carnem, qui prædestinatus est filius Dei (sed quomodo & in quem finem?) in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Domini nostri Iesu Christi, id est per opera miraculosa, & per spiritum sanctificationem, qui sanctificat credentes in eum, & per resurrectionem generalem omnium mortuorum, quam Christi resurrectio fecit. Sed adhuc apertius alibi. *Quod impossibile erat Rom. 8.* legi (id est, quod per legem fieri non poterat) in quo infirmabatur per carnem (id est, quia homini carnali dato infirma & inualida ad salutem erat,) supple, hoc ut fieret, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, id est, Deus Christum nobis exhibens & donans, de peccato damnavit peccatum in carne, id est, per hostiam peccati in carne, seu per carnem filij sui in sacrificium oblatum, peccatum in nobis seu sensualitatem hominis depravati multavit, & dominio suo quod hætenus contra superiorem rationem obtinuit, priuavit; *Rom. 6.* ut non regnaret peccatum in mortali corpore nostro, quod prius dixerat; vel ut hic statim subiungit, ut iustificatio legis, id est, tota illa iustitia quam lex iubet, impletur in nobis, id est, à nobis opere completur, nobis inquam, qui non secundum carnem, id est, iuxta desideria carnalia, sed secundum spiritum ambulamus, id est, iuxta Spiritum gratiæ nobis per Christum suo sacrificio procuratum. Totum effectum incarnationis & passionis Christi (quod proprie Evangelium est) hic vnus locus euidentissimè demonstrat. Nempe ambulare secundum spiritum, non secundum carnem: *In nouitate vitæ ambulare, ut simus noua creatura in Christo.* Hoc enim esse in morte Christi baptizari, apertissimè ad Rom. 6. Paulus docuit. Denique cur Christus exhibitus & mortuus sit, docet clarissimè his verbis *Rom. 6. Galat. 6.*

- Tit. 2.** Paulus. Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret a
omni peccato (quod fecit per remissionem peccato-
rum) & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem
bonorum operum, quod fecit per communicationem
Ephes. 2. gratiæ, de qua alibi dicit, creatos nos esse in Christo Iesu
in operibus bonis ut ambulemus in illis. Sic rursum ad
Gal. 1. Galat. cap. 1. Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris,
ut eripiat nos de presenti seculo nequam secundum volun-
Rom. 12. tatem Dei. Eripi autem de præsentis seculo nequã,
nihil aliud est quã ut alibi loquitur, non conformari
huic seculo, sed reformari in novitate sensus nostri, ut
probemus quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens. Hoc
Marc. 1. est ergo Evangelium regni (ut Marcus loquitur) ut
sicut ante Christi aduentum, vel apud omnes qui
Rom. 5. in Christum non credunt, regnavit peccatum in mor-
tem, ita nunc exhibitio Christo & apud omnes qui
credunt in eum, gratia regnet per iustitiam in vitam
Rom. 6. eternam. Sic mortui peccato vivimus Deo in Christo Iesu.
Sic soluti à lege mortis in qua detinebamur, servimus in
2. Tim. 1. novitate spiritus. Sic Christus non solum destruxit
mortem, sed & illuminavit vitam & incorruptionem per
Evangelium. Hoc est Evangelium gratiæ: Hæc est
lex nova scripta in cordibus nostris, de qua dicitur:
Jerem. 31. Dabo leges meas in visceribus eorum, et in corde eorum
scribam eas. De qua Scriptura cordis Paulus dixit:
1. Cor. 3. Epistola Christi estis, scripta non atramento, sed Spiritu
Dei vivi: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carna-
libus. Quæ tabulæ cordis carnales, quales sint,
Ezech. 11 alius Propheta docet. Dabo vobis cor novum, & spiri-
& 36. tum novum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum
de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum
meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis
meis ambuletis. Hæc est gratia novi testamenti, &
proprie Evangelium Christi & gratiæ Dei. Sic
Evangelium regni, sic gratiam novi Testamenti,
omnes

omnes haftenus fideles intellexerunt. Lege Aug-
gult. epist. ad Honoratum de gratia noui testa-
menti, & librum de spiritu & litera. Pulchre
S. Basilius. *Si quis definiens dicat Evangelium esse for-*
mam vitæ quæ est ex resurrectione à peccato, mihi nequaquã
videretur à vero aberrare. Ad hunc ergo scopum to-
tius Evangelicæ historiæ doctrinam & enarratio-
nem dirigere oportet.

Evangelium in sensu hæreticorum relinquit
hominem in peccatis suis, in vetustate & corrup-
tione sua. Detrahit Christo præcipuum effectum
incarnationis & passionis suæ: redemptionem
videlicet & liberationem humani generis à ser-
vitate peccati. Vult nos vestire iustitia aliena, vt
interim maneamus iniusti & peccatores. Chri-
stus factus est nobis iustitia & sanctificatio, non
suam nobis imputando (quod nulla Scriptura di-
cit) sed spiritum gratiæ nobis impartiendo, per
quem iustitiæ opera faciamus, & sanctificemur
in conspectu Dei: quod tam multæ Scriptu-
ræ docuerunt, vt earum suis locis explica-
tio luculentius docebit. Negant Christum
totum hominem sanasse. Si enim non nisi per
fidem, qua Christum apprehendimus, saluos
nos fecit, intellectum quidem nostrum fide
purificauit & ab ignorantia liberauit, sed volun-
tatem in sua infirmitate reliquit, nec emundauit
conscientiam nostram ab operibus mortuis, quod Paulus
affirmat. Deniq; legem Evangelio impiè oppo-
nunt, quum *lex non destruat per fidem quam Evan-*
gelium prædicat, sed statuatur: quia videl. impetrat
gratiam qua lex impleatur: ait August. Ac per hoc quæ
per Evangelium donatur iustitia non legis con-
ditionibus soluitur, vt impius Calvinus docuit,
sed à legis maledicto, iugo, seruitute liberatur:
quia

Epist. 121

De Spiritu
Sancto
cap. 15.Euange-
lium in
sensu hæ-
reticorum
quàm
impium.

Hebr. 9.

Rom. 3.

De spiritu
& liter.
cap. 30.

Rom. 8. quia spiritus gratiæ Evangelio proprius, seu lex
 Rom. 13. spiritus vitæ liberauit nos à lege peccati & mortis: & plenitudo legis dilectio est: quia tota ratio implendi legem, est diligere Deum & proximum. Quod sane vt fiat, diffusa est charitas in cordibus nostris per Spiritum Sanctum quæ datus est nobis. Vide plura in opere nostro de iustific. lib. 5. cap. 12. & seq. Hæc de voce & verbo Evangelij eiúsque vero sensu contra pestilentissimam hæreticorum deprauationem præmittere operæ precium duximus, vt quis sit Evangelij finis ac scopus (cuius titulo huius sæculi pestes gloriatur) Lector orthodoxus intelligat. Antidota nostra super vnam ad Romanos epistolam totum hoc commentitium hæreticorum Evangelium, quanta literæ Apostolicæ, quàm frequenti, quàm luculenta, quàm pudenda corruptela nitarur, fauente Christo, demonstrabunt. Sed vt ordinem Instrumenti noui seruemus, à quatuor Euangelijs, pro pitio Christo (historiæ euangelicæ subiecto) aspiciamur.
 (•••••)
 (•••)

IN MATTHÆI CAP. 2.

Ver. 2. *Magi ab Oriente venerunt
Hierosolymam.*

MAGI isti nec è terra Chaldæorum aut Mesopotamiæ regionibus venerunt, vt Origenes contra Celsum lib. 1. & homilia 13. in Num. Basilius in homilia de humana Christi generatione, Hieron. super Isaïæ cap. 19. & 47. ac demum Chalcidius Platonius in Timæum Platonis scribens existimarunt: nec etiam ex Perside quasi Persarum Magi, vt multis veteribus visum est, Clementi Alexandr. lib. 1. Strom. Chrysoft. homil. 6. in Matth. Cyrillo in cap. 49. Theodoreto lib. 5. *Magos ex Arabia venisse.* sed ex Arabia, vt iuxta manifestas Scripturas alij Patres docuerunt, Iustinus Martyr in dial. contra Tryph. Tertull. lib. 3. aduersus Marcionem, & in lib. contra Iudæos, Epiphanius in compend. doctrina, Hilarius lib. 4. de Trinitate, & Cyprianus in ferm. de Stella & Magis. Sic Dauid prædixerat Psal. 71. *Reges Arabum & Saba dona adducent.* Sic & Isaï. cap. 60. *Inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Epha. omnes de Saba venient aurum & thuris deferentes, &c.* Madian autem & Epha regiones sunt trans Arabiam, omnisque prouincia appellatur Saba, ait D. Hieron. in hunc locum Esaiæ. Madian quippe filius fuit Abraham ex Cætura vxore, eiusque filius Epha, Saba quoque filius Iexam erat filij Abraham ex eadem Cætura, Gen. 25. Hi omnes Arabiam incoluerunt. Istis enim aliisque ex Cætura filijs Abraham munera dedit, vt eadem

eadem Scriptura docet, & ad plagam Orientalem, quæ erat Arabia, dimisit. Porro inter hæc munera (vt scribit Epiphanius ex hebraicis traditionum fontibus, in compendiaria doctrina) conclusit in peris eorum aurum, thus, & myrrham ex spolijs Regum Sodomorum & Gomorrhæ. Gen. 15. Isti posteri Abraham in partibus Arabicis Magodæ regionis habitabant. Vnde etiã fortasse Magi dicti sunt. In textu Syr. vocantur **ܡܘܨܝܘܬܐ**; & Suidas *Maguseos* à Magis ortos hosq; philotheos fuisse affirmat. Epiphanius quoque in comp. doctrina adytorum & sacrorum duces Maguseos definit. Cæterum ex Arabia illos venturos alia Scriptura prædixit Isai. cap. 8. *Antequã sciat puer vocare patrem, & matrem suam, capiet vim Damasci & spolia Samarie contra Regem Assyriorum.* Hæc quippe munera à regibus illis Damascenis per Abraham recepta sunt, vt supra dictum est. Damascum enim ciuitatem fuisse olim in Arabia positam scribit Iustinus loco citato: quamquã & ipsa Syria Damasci, Arabia nominatur à Brocardo in descript. terræ sanctæ. Sanè illam Scripturam in his Magorum muneribus impletam fuisse disertè docet Tertul. Nam per regem Assyriorum ibi nominatum, ipsum Herodem intelligi posse vstitatus Scripturæ loquendi modus docet; quæ populi Dei hostes eo nomine frequenter designat; vt & notauit Iustinus Martyr loco citato. Porro Balaam qui de hac stella prædixerat, *Orietur stella ex Iacob*, (vnde à Balaam per traditionem maiorum hanc stellam didicisse hi Magi perhibetur) tamen si ipse in Harã Mesopotamiæ habitaret, & Chaldeus esset, vt apparet Num. 23. (quæ reseos fefellit qui hos Magos ex Chaldæa venisse arbitrati sunt) tamen hoc vaticinium non in Mesopotamia, sed in Arabia pronun-

Par. 1.
cap. 1.

Contra
Marc.
lib. 3.

Num. 23.

nuntiauit. Nam Moab cuius rex erat Balac, & apud quem Balaam hic vaticinatus fuit, ciuitas atque prouincia eius nominis est in Arabia, vt docet Hieron. in libello de locis hebraicis, & in cap. 15. Esaiæ. Venerunt igitur hi Magi ex Arabia, sed interiori illa & remotiori, quæ ad meridiem se diffundit, quæ tota Iudæa orientalis est, maxime si ortu solis in hyemali solstitio spectes, quo tempore Christus natus est. Sicuti ergo ex Saba eiusdem Arabiæ venit Regina Sabæ ad Salomonem cum maximis muneribus, quasi tentatura, an hic esset ille Rex à Balaam prædictus, & stella ex Iacob; sic ad Christum, cuius typus Salomon erat, venerunt isti Magi cum muneribus, & verum Regem inuenerunt.

Fuisse autem hos Magos Reges, & Reges tres, quia in Prompt. Cath. in die Epiphaniæ ostendimus, hic nihil repetimus. Illud solū addimus, turpiter à Caluino proferri auctore operis imperfecti in hunc locum, apud Chrysostr. quod hi magi 14. essent, tum quia auctor Arianum se prodidit, tum quia non nisi ex fabuloso libello rem narrat, tum præterea quia non tot Magos ad Christum venisse, sed tot Magos ex longa successione hanc stellam expectasse scribit. Venerunt autem post natum Christum die 13. quem adhuc in Bethlehem inuenerunt, & in præsepe positum adorauerunt, vt clarè affirmant Patres. Chrysostr. in hunc locum homil. 6. & 7. & in 1. Cor. Hom. 24. August. serm. 2. de Epiph. Hieron. epist. 14. 17. 88. 27. Hos autem Magos fuisse quidem antea malis artibus magicisque excantationibus deditos, simulque astrologos curiosos, sed ab hac stella edoctos ad veritatem conuersos, tam multi Patres affirmant, vt vix absque temeritate negari debeat. Sic enim scri-

scri-

scribunt, Ignarius in Epist. ad Ephetios: Iustinus Mart. contra Tryphonē: Origenes contra Celsum lib. 1. & homil. 13. in Num. Basilius in orat. de humana Christi generatione: Hieron. in Isai. cap. 19. & 47. Pro hoc sensu facit vox Hebraica hoc loco מְכַשְׁפִּים quæ sapientes vel præstigiatores significat à raice קַשְׁפָּי præstigium.

Caluini
maledicentia re-
fellitur.

Porro ex hac explicatione, garrula Caluini maledicentia & ignorantia refellitur. *Plusquam ridiculi* (inquit) *sunt Papistæ quod Reges sibi fabricant, quia Psal. 72. 10. prædictum legebant venturos Reges Tharsis & Insularum & Saba qui munera Domino offerent. Ingeniosi artifices videlicet, qui ut nouam hominibus formam darent, à mundi conuersione cœperunt. Nam ex meridie & Occidente fecerunt Orientem. Hæc ille. Ingeniosus sane impostor Calvinus, qui ut noua formet dogmata, à totius Ecclesiæ contemptu orditur. Nam antiquos Patres in Papistas conuertit, & diuini Spiritus certissimū vaticinium scommate eludit. Nec eum pudet dicere nos ex Occidente fecisse Orientem, quū Euangelium apertè dicat Magos istos ab Oriente venisse: vnde ille qui vel ex Chaldæa vel ex Perfide hos magos venisse sustinet, prorsus ex Oriente fecit Meridiem & Occidentem. Et tamē tam leui scommate quum lussisset, ita fortiter concludit, ac si fortissimis argumentis pudendæ inscitix Catholicos conuicisset. Sic enim addit. *Nec verò dubium est quin iusta Dei vindicta obstupescit fuerint, ut omnium ludibrio pateret crassa eorum inscitia, quibus Dei veritatem adulterare & in mendacium vertere nulla religio fuit.* Vides lectōr, quàm vehementer concludit, quod nullo argumento probauit. Quæ autem à nobis de his Magis tum hoc in loco tum alibi, ut suprâ designatum*

tum est, in medium prolata sunt, omnium iudicio relinquo an ipsum Caluinum crassæ admodum inscitæ non conuincant, vt ad hanc accusationem tam atrocem hoc loco instituendam, iusta Dei vindicta obstupefactus videri queat, vt omnium ludibrio pateret, tum inscitia eius, tum maledicentia: cui (vt in sequentibus demonstrabitur) euangelicam veritatem adulterare & in mendacium vertere nulla religio, perpetua consuetudo est.

IN MATTHÆI CAP. 3.

Ver. 1. *Prædicans in deserto Iudææ.*

MAXIMA est hoc loco, pertinax, & generalis omnium hodie hæreticorum impietas, Scripturæque euangelicæ deprauatio. Negant enim in vniuersum omnes Ioannem Baptistam in aliquo deserto propriè dicto, in solitudine aut eremo aliqua vixisse, sed solum domi paternæ in locis montanis ac saltuosis vitam egisse. *Quod dicitur Ioannes concionatus in solitudine (ait in hunc locum Beza) non est ita accipiendum quasi fugerit hominum conspectum, vt ij postea fecerunt qui dicti sunt Eremitæ: sed desertum ex vulgi consuetudine hic vocatur regio saltuosa, in qua habitabat Zacharias, vt scribitur Luc. 1. Ibi quoque fuisse domum Ioab legimus 2. Reg. 2. & huius deserti sex oppida manerantur Ios. 15. Hæc Beza. Nempe quia Lucæ 1. Zacharias pater D. Ioannis dicitur habitasse in montanis in ciuitate Iudæ, argumentum capiunt isti hæretici, Ioannis desertum nihil aliud fuisse quàm domum paternam in locis montuosis positam. Sed eorū ignorantia*

Ioannis
Baptistæ
habitatio.

B rancia

rantia dupliciter refellitur. Primum quia domus seu habitatio Zachariæ *in montanis in ciuitate Iudæ* fuisse dicitur, eo quod illa ciuitas esset in monte Iudæ posita, & ciuitas sacerdotalis nomine Hebron celeberrima, in qua 7. annis regnauit Dauid de tribu Iudæ. Hanc enim ciuitatē in monte Iudæ filijs Aaron, ex quibus Zacharias erat, sorte datam fuisse, manifestè patet Iosue cap. 21. Ideoque D. Lucas satis habuit nominasse illam *ciuitatem Iudæ in montanis*. Nulla enim alia erat ciuitas sacerdotalis in monte Iudæ præter istam. Hæc ergo ciuitas sacerdotalis Hebron antiquitate & nobilitate celeberrima, desertum D. Ioannis nullo modo esse potuit, si in ea semper mansisset.

Deinde in hoc etiam turpiter errant hæretici, quod Ioannem in domo paterna habitasse, & in ea ciuitate prædicasse affirmant. Si enim desertum Iudæ quod hic Matth. dicit, est regio saluosa, in qua habitabat Zacharias, vt affirmat Beza, necessariò sequitur quod in ea regione vbi habitauit Zacharias, prædicauit. At enim Matthæus, *Prædicans in deserto Iudææ*. At verò Ioannem prædicasse circa Iordanē, qui à montanis Iudææ remotissimuserat, tres Euangelistæ conformiter docent. Præterea D. Ioannem in domo aut ciuitate paterna nec habitasse nec prædicasse, tota antiquitas vna voce attestatur; cuius testimonia in Prompt. Cath. Dom. 2. Aduentus vide. Sed hic pauca addemus. Petrus Alexandrinus Episcopus & Martyr in regulis ecclesiasticis can. 3. quas recepit & probauit Sexta Synodus cap. 1. refert S. Elizabetham cum paruulo suo Ioanne in desertum fugisse, quum ab Herode ceteri infantes ad necem quærentur; non quod ille in finibus Bethlehem esset, ideoque edicto comprehensus,
sed,

sed quòd de eius admiranda natiuitate *magnus timor*
esset super omnes vicinos eorum, & quòd diulgarentur om-
nia verba haec, vt scribit Lucas; ideòque etiam ad Cap. 1.
 Herodis aures suspiciosi tyranni peruenirent.
 Idem scribit Nicephorus in hist. Ecclesiastica, & Lib. 1.
 Cedrenus in complemento ad annales Zonaræ. cap. 14.
 Propter hanc fugam in desertum Zacharias pa-
 ter Ioan. Baptistæ inter templum & altare occi-
 sus est, quia locum fugæ prodere noluit, vt gra-
 uissimi authores testantur. Cyrillus Alexand. ad-
 uersus Anthropomorphitas, Origenes in Matth.
 tract. 26. Greg. Nyssenus in serm. de Christi nat.
 Basiliius in homil. de humana Christi generat.
 Certè in Prato spiritali auctore Sophronio
 cap. 1. describitur spelunca D. Ioannis in deserto
 nò longè à Iordanis ripa, cuius etiam meminisse
 videtur Beda in tract. de locis sanctis cap. 13. Po-
 stremò D. Ioannem eremum tota vita incoluisse, Ioan. Bap-
 & hoc ipso nomine eremitarum patrem esse (quod tista ere-
 hæretici ferre nullo modo possunt) præter autho- mitarum
 res in Prompt. Cath. citatos discretissimè scribit pater.
 Chrysostomus his verbis. *Sicut sacerdotum principes*
sunt Apostoli, ita & monachorum princeps Ioan. Baptista.
 Rursum in hom. de Ioanne Baptista. *Considerate*
monachi dignitatem vestram. Ioannes princeps vestri est
dogmatis. Ipse monachus statim vt natus in eremo viuit, in
eremo nutritur. Sic ad Eustochiū D. Hieronymus. Homil. 1.
 Huius vitæ eremiticæ auctor Paulus, illustrator Antonius, in Marcū.
 & vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista.
 Impudenter igitur Beza cæterique hæretici ne-
 gant hoc desertū Ioan. Baptistæ veram eremum
 fuisse, & vitā solitariā eum duxisse; quod magis
 adhuc in vita & vestitu eius postea apparebit.
 Interim coniecturis vel mendacijs potius Be-
 zanis breuiter respondendum. Per desertum hæc

Bezae fig-
mentum
refutatur.

Ios. 13.

loca saltuosa in quibus habitabat Zacharias, intelligi non posse, iam ostensum est. Ex vulgi consuetudine desertum sic vocari probare vult duobus argumentis. Primum quia in locis saltuosis fuisse domum Ioab legimus 2. Reg. 2. ver. 34. Sed hoc purum mendacium est. Illo enim loco de domo Ioab nihil aliud dicitur, quam quod Hafacl, frater eius sepultus esset cum patribus suis in Bethlehem. Secundò quia Iosue cap. 15. huius deserti sex oppida numerantur: quod iterum aliud mendacium est. Quamuis enim illo in loco scribatur, *In deserto Betharaba ciuitates sex & villæ earum*, tamen nec desertum Betharaba, quod ad sortem tribus Iudæ pertinebat, desertum in quo Ioannes prædicabat esse potuit, qui circa Iordanem prædicauit, qui fuit terminus possessionis filiorum Ruben, & à terra Iuda remotissimus; nec propriè illud desertum aut solitudo erat, quale Ioannis desertum fuit; quod vox hebraica longè diuersa satis indicat. Nam in Iosue vox est מְרִקְרִי quod loca magis mōtosa & habitata quā siluestria & vasta designat. Sed in Matthæo Syro vox est חֲרִיבָא à radice חָרַב quod propriè desolare & destruere significat, quo verbo significantissimè vtitur Ezechiel cap. 29. ver. 10. *Dabo terram Aegypti in solitudines, gladio dissipatam: לְחֲרִיבוֹת הָאֶרֶץ* id est, in solitudines solitudinis, siue in vattissimā solitudinem. Tale erat desertum Ioannis Baptiste, non quale fingunt molles heretici; vocatur autem desertum Iudæ, quia quum Matthæus scriberet, tota Iudæa ad Iordanem vsque se extendebat, quæ ad distinctionem Samariæ sic vocabatur.

Ver. 2.

Ver. 2. *Pœnitentiam agite.*

VERTIT hic Beza, vertuntque alij hæretici, *Respiscite*, acerrimeq; contendunt pœnitentiam quam prædicauit Ioannes, posteaque Christus & Apostoli, nihil aliud fuisse quam resipiscentiam, id est, mutationem vitæ in melius, absque vlllo necessario dolore, vel satisfactione pœnali adiuncta: & vocem græcam hoc loco μετανοεῖν qua voce Christus quoque & Apostoli semper vtuntur, nihil aliud significare. Contendit hoc loco Beza acerrimè hoc totum probare: & quia sæpius hæc vox recurret, hæreticorum corruptioni semel respondendum est. μετανοεῖν (ait Beza) propriè significat, post factum sapere, & de errore admissio ita dolere vt corrigas: quod latinis propriè significat resipiscere: μεταμελῆσαι verò declarat post rem aliquam factam sollicitum esse & anxium, pro quo latini dicunt pœnitere. Neque enim propriè complectitur vitæ & consilij mutationem in melius, sed simpliciter sollicitudinem quandam & displicentiam exprimit. Itaque Matthæus de Iuda proditore loquens μεταμελῆσαι inquit, ἀμετῆσαι: non μετανοεῖν, tristitiam significans à qua absorptus est. Sic apud Paulum 2. Cor. 7. μεταμελῆσαι declarat dolorem capere ex eo quod factum erat: & ad Rom. 11. dona Dei dicuntur ἀμετῆσαι, id est, eiusmodi vt non possint ipsi displicere, quum semel placuerunt. Quod hebræis declarat vocabulum *בָּחַן* quum μετανοεῖν potius significetur verbo *שׁוּב* vnde תשובה conuersio. Itaque Petrus Act. 3. quum μετανοεῖν dixisset, statim subiunxit *ἐπιστρέψατε*, vt illud explicaret. Idem facit Paulus Act. 16. Ergo μετανοεῖν & μετανοεῖν vbiq; interpretabimur resipiscere & resipiscentiam: idque ob hanc potissimum causam

B 3 quod

Pœnitentia vocabulum.

Beza argumenta contra Pœnitentia vocabulum.

Latinae
Ecclesiae
perpetua
phrasid
defenditur,

quod multi imperiti occasionem ex hoc dicendi genere arripuerint falsarum opinionum de satisfactione, quibus hodie agitur Ecclesia. Haec haecenus Beza, omnem hucusque ecclesiasticum loquendi modum, & totius Scripturae Latinae perpetuam phrasim sua nouitate deprauans. Caterum *penitentiam agite*, hoc loco, graece μετανοείτε, non simplicem resipiscentiam significare, qua corrigitur quod perperam factum fuit (qui penitentiae effectus potius est quam ratio & natura) sed actionem quandam poenalem, quae in dolore ex peccatis anxio, & in satisfaciendi studio ac labore consistat, ex alijs Euangelicis & Apostolicis literis manifestè ostendetur. Infra cap. 12. de Niniuitis dicitur quod *penitentiam egerunt* μετανοήσαντες in praedicatione Ionae. Illam autem penitentiam non fuisse simplicem resipiscentiam aut mutationem in melius, sed actionem valde poenalem in ieiunio, sacco & cinere susceptam, Ionae cap. 2. legimus, de qua lege Basilium in sermone habito in fame & siccitate. Sic rursus infra cap. 11. de Tyrijs & Sidonijs ait Christus. *Olim in cilicio & cinere penitentiam egissent* μετανοήσαντες. De Esau scribit Paulus, *Non inuenit penitentiae locum* μετανοίας τόπον, quamquam cum lachrymis inquisisset eam. Heb. 12. Vbi ipse Beza vertit *penitentiam*, non resipiscentiam, & fatetur accipi pro dolore quem aliquis ex re praeterita accipit, & addit Paulum vsurpare vocem μετανοίας pro μεταμέλειαν. Sed S. Chrysoſt. theologus Graecus, graecaque linguae peritior, vocem μετανοίας hic propriè ab Apostolo accipi affirmat. docet autem penitentiam hanc etiam cum lachrymis coniunctam, veram penitentiam seu μετανοίαν non fuisse, non quia dolorem habuit adiunctum, vt Beza fingit, sed quia iustus & legitimus ille dolor non fuit. Vnde postea dicit. *Judas penituit*

Beza refutat Chrysoſtomanus,

penituit (μετάνοια) sed malè. Laqueo se namque suspendit. Vbi per verbū μετάνοια, illud expressit Chryso-
 stomus quod per verbum μεταμέλειν expressit
 Matth. græcus à Beza citatus. Sed addit Chryso-
 stomus. Penituit & Esau, vel potius non penituit; la-
 chryme quippe ille non erant pœnitentiæ & μετανοιας,
 ἀλλὰ ἐπιρροιας καὶ θυμοῦ, sed doloris & iræ. Penituit &
 David dicens, lauabo per singulas noctes lectum meum. Hęc
 Chryso-
 stomus semper vtens verbo μετανοεῖν. Sane
 quum Christus dicit iustos non indigere pœnitentiā, **Luc. 13.**
 οὐχ ἔτιαν ἔχειν μετανοιας, satis ostendit pœnitentiæ
 vocabulo actionem aliquam pœnalem notari,
 quam iustos subire non est opus. Sed vnus Apo-
 stolij locus 2. Cor. 7. huius vocis proprietatem eui-
 denter ostendit. Et si contristauit vos in epistola, non me
 pœnitet: & μεταμελομαι, id est, non muto factum, nec
 aliter fieri vellem, & si pœniteret vidēs quòd epistola il-
 la & si ad horam vos contristauit: id est, & si tunc mal-
 lem me non fecisse, facillè prœuidens quòd saltem
 ad tempus illa epistola vos deberet contristare.
 Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contris-
 tati estis ad pœnitentiā: εἰς μετανοιαν. Contristati enim
 estis secundum Deum, id est, propter offensum Deū.
 Quæ autem secundum Deum tristitia est, pœnitentiā in
 salutē stabilem operatur. μετανοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον
 καταργεῖται. Pœnitentiā salutarem operatur, de
 qua postea non pœnitebit, vel quam semel factam
 nemo vellet infectā. Hoc in loco μετανοιαν accipit
 Paulus pro pœnitentiā propriè dictā, id est pro tri-
 stitiā peccati secundū Deū, quā salutarem tristitiā vo-
 cat, & cuius præclaros effectus in sequentibus de-
 scribit. Μεταμέλειαν verò accipit pro noua animi
 mutatione qua id nollemus factum quod feci-
 mus, aut contrā: & sic ad Rom. 11. dona Dei vo-
 cantur ἀμεταμέλητα, id est, quæ semel collata non

Beza argu-
 menta re-
 futantur.

vult non contulisse. Nam & sic Gen. 6. *Pœnitent me fecisse hominem*: apud 70. est μεταμεληθῆναι: & in textu hebraico נחמתי à verbo נחם, quod Beza vult displicentiam cum dolore significare, quasi illa in Deum cadere possiet.

Quod autem Petrus Act. 3. & Paulus Act. 16. cum verbo μετανοήσατε adiunxerunt καὶ ἐπιστρέψατε, id est, *Pœnitentiam agite & conuertimini*, non est explicatio vocis præcedentis, vt Beza colligit, sed effectus eius ac finis. Iubet enim Apostoli prius pœnitere de anteaactis, & postea conuerti ad Deum per vitæ nouitatem. Quare in alia concione Petrus quum dixisset, *Pœnitentiã agite, μετανοήσατε*, adiunxit: *et baptizetur vnusquisq; vestrũ*, quod nemo dubitat distinctum quid esse à pœnitentia, & quod eam comitari debeat. Porro quod ad duo illa verba hebraica attinet, נחם & שׁוּב quæ duabus græcis vocibus μεταμελεῖν & μετανοεῖν respõdere Beza vult, certũ est apud hebræos illa duo in eadem significatione inueniri; & vtrumque conuersionem seu animi ac sententiæ mutationem significare: quod vnus locus Ionæ 3. cap. ver. 10. euidenter ostendit. Vbi *conuerti Deum & ignoscere*, per illa duo נחם & שׁוּב ponuntur. *Quis scit si Deus conuertatur & ignoscat?* Sane verbũ נחם propriè consolationem accipere significat, & per accidens sententiam mutare ad suam consolationem. Quod autem de verbo שׁוּב Beza notat per illud significare *conuerti*, vnde תשובה conuersio, sciendum est per idem verbum significari, *auerti*. Vnde משׁובה rebellio. Ideoque Iere. cap. 8. ver. 4. vbi legimus, *Qui auersus est, non reuertetur*, ὁ ἀποστρεφῶν οὐκ ἐπιστρέφει, in hebræo idem verbum est, שׁוּב וְלֹא יָשׁוּב. Hoc igitur verbum vt multas

habet

Hebraica
verba Be-
za: noui-
tate non
adiuuant.

habet significationes, sic inter cætera, pœnitentiam quoque agere significat, vt notat Pagninus. Et in Matth. hebræo habetur hoc loco תשובה אגו *agite pœnitentiam*. Quare non minus verbo μεταμελῆν quàm verbo μετανοεῖν vox illa responderet: quæ etiam apud græcos eandem frequenter significationem habent, vt vtraque mutationem in melius, vtraque etiam displicentiam anxiam significent, vt ex locis iam citatis studiosus lector deprehendet. His accedit, apud veteres Ecclesiæ scriptores, publicos in Ecclesia pœnitentes, quorum erat maximè pœnalis pœnitentia, vocari τοὺς μετανοοῦντας: vt apud Sozom. lib. 7. cap. 16. & apud Socratem lib. 5. cap. 19. vel τοὺς ἐν μετανοίᾳ ὄντας: vt apud Dionys. Areopag. Eccles. hierarch. cap. 3. in principio. Quibus ita explicatis facillè patet inanem esse hæreticorum prurimum, qui Pœnitentiæ vocabulum in Relapsionis vocem eos mutare compulit.

4. *Esca autem eius erat locustæ & mel siluestre.*

DE vestimento D. Ioan. in deserto contra hæreticorum corruptelas in Prompt. Dom. 2.
Aduetus.
Catholico disseruimus. Nunc de victu eius aspero ac vili aliquid contra eos notandum est. Nolunt enim ad vitæ eius sanctitatem ista ab Euangelistis commemorari. Dicit Calvinus in sua harmonia ad hunc locum. *Hoc Euangelista non numerat inter præcipuas virtutes, quòd rudi & austeriori viuendi formæ addictus, etiam mediocrem vsitatumque munditiem fugerit: sed quia prius dixerat montanum fuisse hominem, nunc subijcit victum & vestitum habitationi consentaneum fuisse. Mox reprehendit Catholicos, quòd perfectam ferè iustitiam in externis laruis constituent,*
B 5 & quòd

Victus
austerus
Ioan. Bap-
tista.

& quòd finxerint Ioannem in vita solitaria abhorruisse à communi viuendi more, sicuti eremita & monachi. Hæc ille doctrinæ Euangelicæ corruptor pettilens: Euangelistas enim Ioannis asperum victum ac vestitum ideo commemorasse, vt eximias eius virtutes recenserent, vitamque planè eremiticam duxisse ostenderent, non solum omnes hæctenus Patres docuerunt, vt antea dictum est, sed ex ipsis quoque Scripturis manifestum est. Matthæus enim ceterique Euangelistæ, vt prædicationis eius auctoritatem magis exprimerent, hanc eius vitæ rationem diligenter tradiderunt. Deinde maximus populi ad eum concursus vt in seqq. Matthæus describit, manifestum fuit de eius vitæ sanctitate testimonium: quam tanti estimabant, vt an ipse Christus esset, dubitarent. Tertio Christus ipse ex vtroque hoc capite victus & vestitus, eum publicè apud turbas commendauit. *Quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum?* vbi à contrario vestitus austeritatè laudat. *Rursum: Venit Ioannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum; & dicitis, Dæmonium habet.* Vbi à victus parsimonia eum laudat. Ex quo etiam loco patet summæ austeritatis causa solis locustis & melle Ioannem victitasse: sic enim illis vsus est, vt in vniuersum ab omni pane & vino abstineret. Si cibus illi tanquam maximè parapilibus vsus fuisset, saltem panem quoque adhibuisset, quo nihil magis parabile est. Locustæ autem istæ qualia essent animalia, qualisque cibus, vide apud D. Hieron. in cap. 3. Nahum & lib. 2. aduersus Iovinianum. Insecti genus erant, paruas alas habens, ad volandum ineptum, ideòque satis parabile. Quam autem vox græca hoc loco *ἀκρίδας* non solum locustas, sed & summitates herbarum signi-

Matth. 12

Luc. 7.

significet, putant aliqui fuisse herbas de quibus hic Matth. loquitur: & hanc sententiam fortissime sustinet Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 132. ad Timotheum & epist. 5. ad Nilum. Cæterum vox Syriaca hoc loco *nypp* locustam animal-proprie significat. Mel siluetre fuit valde amarum, vt idem scribit Isidorus & Euthymius in com. in hunc locum.

6. *Baptizabantur à Ioanne confitentis peccata sua.*

AD hæc verba hoc venenū effundit Caluinus. *Ridiculi sunt Papistæ dum ad confessionem auricularem hoc detorquent. Neque enim aderant sacrifici quibus confiteretur, nec de omnibus peccatis fit mentio, nec dicitur Ioannes ordinarium confitendi ritum suis Discipulis mandasse. Imò vt Papistis demus quod postulant, solis catechumenis propria erit confessio, post baptismum verò locum non habebit. Certè contra Ioannis exemplum confitendi legem à baptismo præscribunt. Hæc impostor ille. Respõdeo antiquissimos Patres ex his verbis confessionem hominum iam Christianorum collegisse. Chrysostomus in hunc locum ait. *Tempus confessionis eque & lotis baptisate & illotis profanisque incumbit. S. Basilius in reg. breuioribus confessionis necessitatem ex hoc Ioannis & Pauli in Actis exemplo confirmat. Necessarium videtur, his quibus dispensatio mysteriorum Dei credita est, confitenda esse peccata. Si quidem rationem hanc in penitentia etiam veteres illos cernimus secutos fuisse, quando & in Euangelio scriptum est, quod Ioanni confitebantur peccata sua, & in Actis, Apostolis ipsis, à quibus etiam baptizabantur cuncti. Hæc ille. Eodem modo colligit Rabanus in comment. in hunc locum. Exemplum etiam tunc confitendi peccata ac meliorem vitam promittendi baptizandis**

Papistarū nomine Patres antiquissimi accusatur.

Homil. 10 in Matth. Quest. 288.

Act. 19. Rabanus.

tizandis datur. Non ergo Papistæ sed antiquissimi Patres ridiculi sunt, si ad confessionem auricularem hoc exemplū accommodare ridiculū est.

Caluini
argumēta
ridicula.

Sunt autem plane ridicula Caluini argumenta. *Non aderant*, inquit, *sacrifici quibus confiterentur*. At aderat Ioannes, cui confitebantur, ut D. Basilii loco citato notauit. *Non de omnibus* (inquit) *peccatis fit mentio*. At propositio indefinita æquiualeat vniuersali, & ipsū vniuersale per accommodam distributionem intelligendū esset, quod scilicet maiora & grauiora confiterentur. Neque enim nunc omnium sit necessaria confessio, venialium scilicet. *Non dicitur* (inquit) *Ioan. ordinarium confitendi ritum mandasse*. Atqui ordinarium hunc ritum fuisse, ex eo etiam patet quod Apostoli eundem morem seruarent. Sic enim legimus; *Multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos*. Sed (inquit Caluinus) hoc exemplum probat solis catechumenis propriam esse confessionem, vnde infert; *nos contra Ioannis exemplum confitendi legem à baptismo præscribere*. At verò tamen si Ioanni soli non baptizati confitebantur, Paulo tamen & Vbi supra. Apostolis alijs, ut infert Basiliius, *multi credentium confitebantur*, e quorum numero iam baptizati esse poterant. Sed à minori ad maius, vel saltem ab exemplo summæ pietatis argumentati sunt Patres citati, confessionem iam baptizatis & in peccata relapsis esse necessariam, sicuti ante baptismum necessaria videbatur. Nec hoc contra Ioannis exemplū facit, sed ei conforme admodum esse, Patres citati indicant. Tametsi enim in subiecto variat, actio tamen non variatur. Simili ineptia inferre posset Caluinus, nos contra Ioannis exemplū facere, qui homines gentiles baptizamus, aut gentilibus baptizandis confessionis legem

gem præscribimus, quia Ioannes solos Iudæos baptizauit, & soli Iudæi confitebantur illi peccata sua. Sed quemadmodum contra Ioannis exemplum hac in re non præscribitur, sic nec in altero.

9. *Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham.*

TORQUETHÆC verba Caluinus contra vniuersum clerum Catholicum, qui veram Christi Ecclesiam apud se esse, neque deficere posse affirmat: quia vult Deus in mundo agnosci, nomēque suum inuocari, alibi autem non posse esse Ecclesiam quā apud ipsos, apud quos Dominus fœdus suum deposuit. Hæc ille Catholicorum nomine. Veram quidē Ecclesiā Christi deficere nullo modo posse, nec alibi inueniri quā apud Ecclesiarum præpositos, ac magistros, eorumque greges, in libris de Principijs fidei doctrinæ contra omnes hæreticos demonstratum à nobis est. Sed tale aliquid Phariseis à Ioanne hoc loco obiectum nec fuit, nec si fuisset, contra verā Christi Ecclesiā aliquid valeret. Tamen enim Pharisei & Sadducei hoc temere fecissent, non propterea veri Ecclesiarum magistri veram sibi Ecclesiam veditare non debent. Cæcus hæreticus non videt tam contra sectam suam aut aliā quamlibet hoc argumentum valere, quā contra veram Catholicam Ecclesiam. Sed veræ Ecclesiæ refutandæ auidus, quid contra sectam suam perinde valeret, non aduertit. Desperans Caluinus de sua secta, quod pro vera Ecclesia vquam haberetur, audacter ea disputat quæ veræ Ecclesiæ auctoritatem quoquo modo labefaciāt. Cæterum quum Phariseos acriter taxasset, Ioannes, ne id egrius ferrent, monet, ne quod de genere Abrahamæ essent, quod Deus sibi in peculium adoptauit.

Ecclesiæ
veræ per-
petuitas.

Lib. 4.

adoptauerat, gloriarentur, quasi hoc ad salutem satis esset, qui non sequerentur fidem Abrahę, nec facerent opera Abrahę. Nam tametsi illi omnes Abrahę fidem & pietatem desererent, potest tamen Deus suscitare etiam ex lapidibus terrę novos filios, nouum semē, nouū populū fidelem ipsi Abrahę, id est, qui semē Abrahę vocari possent propter fidem & opera Abrahę quę imitarentur.

Verum enim uero contra hereticorū imputatiuam iustitiā valet insigniter hic locus. Dicunt heretici homines ex sese impios iustificari & pro iustis à Deo approbari quatenus per fidem in Christo sunt, qua Christi iustitiam illis imputatam apprehendunt. Hoc est enim iustificare impiū, vt ad Rom. 4. exponit Beza. Contra hos merito dicitur, Nolite dicere, mediatorem habemus Christum, sed si Christi estis, opera Christi facite, mandata eius seruate, nec sola fide in Christum contenti estote. Sic enim isti Pharisei fidem Abrahę tenebant, eundem Deum colebant, eadem Circumcisione utebantur, eundem Messiam Abrahę repromissum expectabant: & quia in eodem fœdere cū Abraham erāt, certō sibi salutem promittebant. Sed Ioannes contra hanc inanem fiduciam monet, ne de patre Abrahā gloriantur, sed eius quoque obedientiam & bona opera imitarentur. Ideo subiunxit: *Omnis arbor quę non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.* Eodem modo Christus postea eisdem de Patre Abraham gloriantibus dixit. *Si filij Abrahę estis, opera Abrahę facite.* Sic contra Calvinum maxime eiusque sectatores hic locus valet.

Imputati-
ua iustitia
refellitur.

Ioan. 8.

7. Progenies viperarum.

SECTAS hypocriticas & populi seductores acerrimè taxat: quos ita vocat, vel quia sicut viperæ de vita sua periclitantur nisi ad aquam protinus accurrant, vbi veneno suo aliquem læserint, sic isti de æterna salute periclitarentur nisi post noxia venena & pessimè doctrinæ fermenta in populum effusa ac immixta, ad baptismum Ioannis non accurrerent; vel quia sicut vipera pellem habet variegatam & eleganter pictam, intus verò tota venenata est, sic isti Pharisei & Sadducei foris erant parietes dealbati, sed intus quasi sepulchra fetida, & varijs sceleribus pleni, quales seductores heretici esse solent: vel denique quia parricidium in illis notat, quòd omnes iustos persequerentur; quod apertè illis Christus postea obiecit, sicuti vipera per vtriusque parentis necem frequenter in lucem prodit. Mas enim à femella per coitum occiditur, dum hæc illius caput in os eius insertum abrodit, paruuli autem quum nascuntur, matris ventrem aliquando perrumpunt, eamque occidunt. Tales sunt omnes heretici & seductores, qui Ecclesiam matrem lacerant vt inde exeant, qui pios in Ecclesia acerrimè persequuntur, qui certissimè pereunt nisi ad aquam pœnitentiæ quam Ioannes prædicauit, tempestiuè se recipiant. Progenies quoque viperarum ab inuidiæ sibilis (qua maxime laborabant Pharisei) vocari poterant, vt censet Augustinus: vel etiam quia pessimorum parentum pessimi essent filij, inuidia & calliditate pleni, vt exponit Gregorius homilia 20. in Euangelia, & Hieronymus ad Isa. cap. 30. & ad Matth. cap. 23.

Seductores populi viperis comparati.

Cap. 2 3. infra.

Serm. 17. Dom. 3. Quadrag.

cap. 23.

cap. 23. quod etiam in hæreticos seductores aptissimè quadrat: qui astutia & nequitia in errorem circumueniunt.

IN MATTHÆI CAP. 4.

2. *Et quum ieiunasset 40. diebus & 40. noctibus, postea esurijt.*

Caluini
scopus in
Scripturis
exponēdis

Quadra-
gesimæ
obserua-
tio ad
imitatio-
nē Christi
defēditur.

Rom. 7.

QVVM id Caluino Scripturas omnes Euangelicas & Apostolicas suis corruptissimis cōmentarijs, seu commentis potius, non tam explicanti quàm studio deprauanti, propositum fuisset, vt quauis data occasione Catholicæ Ecclesiæ seu dogmata ac fidē, seu praxim & cultum carperet & impugnaret; hoc quoque in loco, quia ieiunium quadragesimale toto orbe Christiano religiosè obseruari cernebat, partim sanè alias ob causas (quas impostor altè dissimulat) partim etiam ad imitationem Christi Redemptoris nostri qui totidem diebus ieiunauit, Caluinus hanc considerationem & hunc cultum omnibus ingenij sui neruis impugnat, vanamq; ac futilem ostendere contendit. Totam eius disputationem expendam. *Christus (inquit) à cibo & potu non abstinuit, vt temperantiæ documentum ederet, sed quo plus auctoritatis haberet, dum à communi hominum sorte exemptus, quasi è caelo Angelus, & non homo è terra emergit.* Quod in more positum habent hæretici, id præstat hoc loco Caluinus. Ex vna veritate aliam vult destruere; & vt vnā causam tollat, aliam vrgere. Christus non solū ad Euangelicæ doctrinæ, quā statim aggressurus erat, maiorem commendationem & auctoritatem, sed etiam ad temperantiæ documentum ieiunauit. *Christus passus est*

sus est propter delicta nostra, & hec praecipua causa erat. Sed an propterea falsum est quod Petrus dixit, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius? Christus propter utrumque passus est, & propter utrumque ieiunavit, quia non solum erat redemptor in opere, sed etiam magister in exemplo.

Sed hanc aliam ieiunij Christi causam, ut temperantiae documentum ederet, Papistae fortasse hodie commentisunt, antiqua Ecclesia non docuit? Audiamus ergo antiquissimos Patres, & illos novitio Calvino opponamus. Ignatius D. Ioan. Discipulus disertè monet, ieiunandam esse à fidelibus Quadragesimam, quia imitationem continet conversationis Domini. D. Basiliius ita scribit. Caput omnium quos commemoravimus Dominus noster est, qui non prius in carne quam pro nobis assumpsit, diaboli insultus excepit, quam eam ieiunio communisset, simul & nos erudiciens, ut nosmet adversus tentatoris conflictus ieiunio vngamus. Idem affirmat D. Hieronymus. Dominus 40. diebus in solitudine ieiunavit, ut nobis solemnes ieiuniorum dies relinqueret. Consentit D. Chrysostomus eisdem perè verbis vsus quibus S. Basiliius. Dominus noster Iesus Christus & ipse 40. dierum ieiunio declarato, sic certamen contra Diabolum aggressus est, omnibus nobis exemplar dans ut per illud armemur, &c. Clarissime quoque S. Augustinus. Quadragesima ieiuniorum habet auctoritatè, & in veteribus libris ex ieiunio Moysis & Eliae, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus ieiunavit. Et ante eum D. Ambrosius. Quadragesimam nobis Dominus suo ieiunio consecravit. Et alibi clarius. Hoc fecit causa salutis nostrae, ut rem utilem non solum doceret verbis, sed etiam exemplis instrueret, ut iisdem vestigijs quibus ad fidem currimus, ad abstinentiam graderemur. Accedit ad hos omnes Gregorius Nazanzenus, cuius

1. Pet. 2.

In Epist. ad Philip. Homil. de laudibus ieiunij.

In cap. 58. Esaiæ.

Homil. 1. in Gen.

Epist. 119 cap 15.

Serm. 34 & 37. Orat. in S. Lauacrù.

Orat. in S. Lauacrù.

C verba eorum.

verba postea proferemus. Sed hoc tanto veterum consensu penitus despecto, Calvinus negat profus temperantię documentum suo Quadragesimali ieiunio Christum dedisse.

r. Caluini
argumen-
tum,

Nunc intellecta hominis impudentia, cauillationes audiamus. *Qualis enim, obsecro, illa abstinentię virtus fuisset, cibum non gustare, ad quem appetendum nulla eum esuries mouebat? Certum est enim & clare Euangelistę pronuntiant non aliter eum tulisse mediam, quā si carue non fuisset indutus. Quare mera stultitia fuit, ieiunium Quadragesimę ut vocant, ad Christi imitationem instituere.* Hęc ille, vbi & omnes Patres citatos, totamque Catholicam Ecclesiam, quę his annis 1500. ieiuniū Quadragesimale summa semper religione obseruauit, *mera stultitię arguit, & Christum ipsum nullam abstinentię virtutem in 40. dierum ieiunio exercuisse pronuntiat. in vno arrogantissimus, in altero impius ac blasphemus.* Si enim nullam abstinentię virtutem exercuit Christus, ergo aut falsum est, quod tot diebus ieiunauit, aut ieiunium non significat abstinentiam. Non solum in deserto fuit diebus 40. sed & tot diebus *in deserto ieiunauit.* Caluini ratio allata quam solam premit, locum haberet, si solum tot diebus in deserto latitasset ab hominum conspectu remotus, & moderato victu vsus, in quo ieiunium Calvinus ponit, vt postea ex eius verbis ostendemus. Nunc autem non solum in deserto tot diebus fuit ab hominum conspectu remotus, & vt Marcus ait, *erat cum bestiis*, sed præterea, vt Matth. ac Lucas narrant, *totidem diebus ieiunauit.* At (inquit Calvinus) nulla eum esuriestoto illo tempore ad cibi appetitum mouit. Nulla erat igitur abstinentię virtus. Primum vera est abstinentię virtus vbi nulla cibi famemes est, si famem illam non ventris repletio, sed animi

Infra cap.
6. ver. 18.
Marc. 1.

Abstinen-
tię virtus
sine fame.

animi contemplatio & aliorum rerum meditatio tollit. In huiusmodi enim tametsi nulla fames vrget; quia animus ad alia & meliora intentus est, tamen natura laborat, exterior homo corrumpitur, corpus castigatur & maceratur. Magna abstinentiæ virtus est cum omnis alimenti subtractione soli Deo vacare, solius animi muneribus fungi. Christus ergo tot diebus ieiunans tametsi numquam esurierit, diuinam tamē quandam abstinentiæ virtutem exercuit. Deinde quanquam dicant Euangelistę quod post 40. dierū ieiunium *postea esuriit*, non tamen inde efficaciter probatur, quod toto reliquo tempore non esurierit: facile enim intelligi potest ideo dictum esse Christum post illud tempus esurisse, quod eo demū tēpore per modum esurientis se gesserit, cibūque ad comedendum optauerit, aut etiam aliquo externo opere se optare & quærere ostenderit: vnde diabolus qui interna non videt, tentandi occasionem captauerit, vt lapides in panes conuerteret. Certē qui Christū toto illo tempore non esurisse existimāt, vt Hilarius & Chrysostomus, idem de Moyse atque Helia censent, quorum tamen ieiunium veram fuisse abstinentiæ virtutem negari non potest. An verò martyrij virtus illa non est, vbi varia corporis tormenta absque dolore martyr excipit, siue ex incredibili charitatis affectu (quod in amore etiam carnali cernitur, vbi cum voluptate labores tolerantur) siue ex admirabili diuini Spiritus consolatione, quod de S. Laurentio alijsque S. martyribus dubitari vix potest, qui se in medijs cruciatibus dulcissimo rore aspergi profitebantur? Sed vt in illis vel immensa illa charitas vel diuinæ consolationis affluentia martyrij virtutem ac meritum non sustulit, quia animo &

Can. 3. in
Matth.

proposito accesserunt omnia pro fide tolerandi, sic neque Christi neque Moysis aut Helię ieiunia vera abstinentię virtute carebant, tamen si nullam fortę famem senserint, quia animo & proposito ab omni cibo abstinenti, & consequenter quamlibet famem naturaliter inde consequentem sustinendi, ieiunium illud susceptum est; vt autem non esurirent, diuina protectio & altissimarum rerum contemplatio in causa fuit. Christus enim,

Homil. 13 in Matth. vt rectę notauit Chrysostomus, *ultra 40. dies ieiunium non extendit, ne incredibilis videretur carnis assumptio.* Caluinus autem impudenter affirmat, *certum esse & clarę Euangelistę pronuntiare quod non aliter tulerit Christus in diem quam si carne non fuisset indutus.*

Caluini impudencia in asserenda Scriptura. Nihil tale Euangelista pronuntiat, & certum est Christum ita ieiunasse vt hominem vera carne indutum possibile erat, sicuti videlicet Moyses & Elias vera carne induti, sed diuina protegente gratia totidem diebus ieiunauerunt, *idque etiam non esurientes*, vt scribit Hilarius. Ita eius argumentum præter præcipitem arrogantiam & apertam impietatem superius notatam, crasso quoque flagrat mendacio. Cætera nunc breuius expendamus.

Can. 3. in Matth. *Neque (inquit) maior hodie ratio est, cur hoc Christi exemplum sequamur, quam fuit olim sanctis Prophetis & alijs patribus sub lege imitari Moysis ieiunium.* Quasi vero aut Christo æquiparandus Moyses, aut eadem Synagoga quæ Ecclesię perfectio, aut denique Moyses ad imitandum propositus fuerit sicut Christus, de quo Paulus dicit. *Estote imitatores mei, sicut & ego Christi.* Sanè nec sancti Prophetę nec alij Patres sub lege imitatores Moyse esse debuerunt, sicut nos imitatores Christi esse debemus. Iudaici spiritus hoc argumentum est. Sequitur aliud,

2. Caluini argumentum. *Quid simile habent cum filio Dei, qui per Quadragesimam quotidie*

1. Cor. 11

3. Caluini argum.

quotidie vescuntur? Respondebit doctissimus Græcorum Theologus Gregorius Nazanenus. *Christus ieiunauit ante tentationem: nos ante Pascha.* *Ieiunium unum idemque est, at utriusque temporis non parua est differentia. Ille totos 40. dies à cibo abstinuit, utpote Deus: nos autem ad virtutum nostrarum modulum ieiunium attemperauimus. Imitamur ergo Christum, sed pro modulo nostro. Et vide absurdissimū cauillatoris argumentū. Christus passus est pro nobis, relinquens exemplum ut & nos sequamur vestigia eius. An debemus ergo omnes crucifigi, omnesque illas & contumelias & pœnas pati quas Christus passus est, ut sequamur vestigia eius? Dicit Paulus. Si compatimur, conglorificabimur.* *An ille solus compati cū Christo dicetur, qui tantundē & idē passus est quod Christus pertulit? Dicit rursum Paulus. Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, et ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit vos.* *An ut hęc imitatio fiat, necesse est ut tantum quique proximos diligat quantum Christus nos dilexit? An non in his omnibus ad viriū nostrarum modulū imitatio facta laudabilis est? Addit ad huc, quod nec Christus nec Moyses quotānis solemnī ieiunio defuncti sunt: sed uterque semel tantū tota vita. Cui respondemus quod satis erat Christo semel ieiunasse, & semel tentatū esse, ut exemplum nobis daret frequentis ieiunij & frequentis pugne contra diabolū. Moyses autem propter bis acceptas tabulas 40. diebus bis ieiunauit. Deinde respondemus quod Christus semel mortuus est, & mors illi ultra non dominabitur. Nos tamen complantati similitudini mortis eius, quotidie morimur propter gloriam eius, & mortificamur tota die sicut oves occisionis. Hęc sunt ficulnea & nugatoria Caluini argumenta, propter quæ summæ stultitię vniuersam Christi Ecclesiā arguat, & ut alter Goliath exprobrat agminibus Dei Israel.*

Orat. in S.
Lauacrū.

1. Pet. 2.

Rom. 8.

Ephes. 5.

4. Caluini
argum.

Rom. 6.

Caluini
atrox &
procax
accusatio
sed ridi-
cula.

Sic enim statim infert. *Impium & detestabile Christi ludibrium fuit, quo se ad eius regulam fictitio suo ieiunio formare tentarunt.* Ita iuxta Calvinum impium & detestabile Christi ludibrium est, si quis ad regulam Passionum Christi fictitijs suis passionibus se formare tentabit: Impium & detestabile Christi ludibrium erit, si quis ad regulam dilectionis Christi, fictitia sua dilectione se formare conatur: Impium denique & detestabile Christi ludibrium erit, si quis ad regulam imitationis Paulinae, fictitia sua æmulatione Christum imitari contendat. Hæc ille impius & detestabilis hæreticus ad totius pietatis ludibrium impiè & detestabiliter docet.

Sed alias adhuc eius furias proferamus. *Quòd opus meritorium & partem esse pietatis & diuini cultus sibi persuadent, pessima est superstitio.* Calvinus insanam hærelim Euangelium refutat, quum & ieiunio mercedem à Deo Patre reddi Christus doceat, & Annam viduam ieiunijs Deum coluisse disertè affirmet. Quibus in locis reluctantem veritati Calvinum nullo negotio profigabimus. Addit hoc loco Calvinus. *Sed hæc in Deum contumelia est minime toleranda, quòd singulare eius miraculum obscurant: deinde in Christum, quia suum illi insigne detrahentes, eius spolijs se vestiunt.* Si Christi ieiunium Quadragesimale nostra imitatione obscuratur, Passio quoque Christi gloriosa nostrarum passionum imitatione obscurabitur, & sic Petrus ac Paulus contumeliam in Deum minime tolerandam docuerunt: maximè Paulus, qui ausus est dicere. *Adimpleo ea quæ desunt Passionum Christi in corpore meo, pro corpore eius quod est Ecclesia.* An non clamaret hic Calvinus contumeliam in Christum minime tolerandam Paulum protulisse, quia Passionis suæ maximum insigne

Matth. 6.

Luc. 2.

Amplificatio
Caluiniana
ridicula &
puerilis.

Coloss. 1.

insigne detrahens, eius spolijs se vestiuit?

Sed necdū insaniendi finis. Tertio (ait Calvinus) in Euangelium fit contumelia, cui non vulgaris detrahatur authoritas nisi hoc Christi ieiunium eius sigillum esse cognoscitur. Atqui quanto magis ipsa Passio dominica totius Euangelij sigillum est, de qua Paulus dicens se missum esse non baptizare, sed euangelizare, & explicans quid euangelizaret, subiunxit: Non insipientia verbi, ne euacuetur crux Christi. Nos autem predicamus Christum crucifixum. Si ergo ieiunij dominici imitatio Euangelio, cuius sigillū esse dicitur, non vulgarem authoritatem detrahit, quanto magis Passionis Dominicæ imitatio Euangelio, cuius illa potissimum sigillum est, non vulgarem authoritatem detrahet? Sic authore Caluino Petrus & Paulus, qui hanc imitationē docuerunt, Euangelicæ dignitati non vulgariter detraxerunt. Audiamus tamen quomodo hoc vltimum amplificat Calvinus. Singulare (inquit) miraculum Deus edidit quum Filium suum exeruit à necessitate edendi. Certè non magis, vt videtur, singulare, quàm in Moysè & Eliaprius ediderat. Demus tamen magis hoc in Christo singulare fuisse. Annon (inquit) insana audacia emulantur Deum quid idem sua virtute affectant? An non verò insana hæc est Caluini audacia, in paucis verbis duo strenua proferre mendacia? Nec enim idem ieiunium quod Christus peregit, affectant Catholici, qui quotidianam refectionem accipiunt; nec sua virtute, sed Dei gratia & adiutorio quaecunque suum ieiunium pro suo modulo Christum imitantes peragunt. Ita hic dupliciter mentitus Calvinus est.

1. Cor. 1.

Caluini duo mendacia in vna sententia.

Bacchatur adhuc. Diuina gloria insignitus fuit Christus per ieiunium. An non sua gloria fraudatus in ordinem cogitur, quum se illi socios cuncti mortales permiscet? Mul-

Ioan. 11.
& 13. &
10.
Luc. 22.
Philip. 4.

to verius & fortius diuina gloria insignitus fuit
Christus per suam gloriosam Passionem. In hac
enim Pater clarificauit eum, & ipse clarificatum se fore
prædixit. In hac exaltatus à terra omnia traxit ad seip-
sum. Propter hanc dedit illi Deus nomen quod est super
omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cæ-
lestium & terrestrium & infernorum, An non ergo (si
Caluini argumentum bonum est) gloria sua frau-
datus in ordinem cogitur, quum se illi compa-
tiendo, & vestigia passionis eius sequendo, cuncti
mortales permiscant? Facit tandem garriendi
finem Caluinus, & idem quod dixerat repetens
hanc declamationem concludit. *Hunc ieiunio Christi
finem statuit Deus vt Euangelium obsignaret. Qui in alium
vsum transferunt, an non tantundem imminuunt ex Euan-
gelij dignitate? Faceat igitur ista κακογυρία, quæ &
consilium Dei & totum eius operum ordinem peruertit. Re-
petamus & nos quod antea respondimus. Hunc
Passioni Christi finem statuit Deus, vt Euan-
gelium obsignaret, vt omnes Euangelicas promif-
siones in ea terminaret atque præstaret, vt san-
guine illic effuso testamentum nouum confirmaret, & il-
lo sigillo apposito omnia consummaret, Qui in alium
vsum transferunt, & ideo passum esse Christum do-
cent vt nobis exemplum daret sequendi vestigia eius, vt
compatiendo conglorificemur, an non tantundem im-
minuunt ex Euangelij dignitate? Faceat igitur
hæc Petri & Pauli κακογυρία, quæ & consilium
Dei & totum eius operum ordinem peruertit. An
non pulchra hæc est & Archihæretico digna con-
clusio? Atqui tanto fortius & certius ex Caluini
argumento hæc conclusio sequitur, quanto ve-
rius ac certius est, Passione Dominica Euan-
gelium obsignari, quàm ieiunio Christi Quadrage-
simali aliquam huiusmodi obsignationem factam
esse.*

Heb. 9.
& 5.

1. Pet. 2.
Rom. 8.

esse. Vehemens & accuratus in hac causa Calvinus fuit. Sed vana est sine viribus ira. Totam hanc Calvinus disputationem in sua (vt erat) Ecclesiastica expositione inseruit Marloratus, sicut & alia omnia quæ in his Antidotis refutantur. Sed similes habent labra lactucas.

IN MATTHÆI CAP. 5.

6. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.*

CORRUPTOR Euangelij Calvinus inter alias Euangelicas Beatitudines hanc imprimis corrumpit egregie. *Esurire* (inquit) & *sitire* per synecdochen accipio pro laborare inopia, destitui rebus necessarijs, iure etiam suo fraudari. Quod Matthæus ponit, *esurire iustitiam*, species est pro genere, ac si dixisset, *Beati sunt qui licet votis suis moderentur, ut tantum sibi præstari quod iustum & æquum est cupiant, tanquam famelici nihilominus languent.* Hæc ille, perpetuum & cōstantem omnium interpretum sensum refugiens, quia beatitudinem ex veræ iustitiæ ac sanctitatis desiderio spirituali, quâ hic locus manifestè docet, ille iuxta solius iustificantis ac beatificantis fidei doctrinam penitus aspernatur. Sed sensum quem ille fingit, absurdissimum esse, sola promissio adiuncta demonstrat, qua Christus dicit: *Quoniam ipsi saturabuntur.* Homines enim inopia laborantes, & rebus necessarijs destituti, non saturantur, sed exercentur à Deo; nec terrenarum rerum copia donantur, sed diuinis consolationibus recreantur: iuxta præcedentem beatitudinem. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Nec Christus hoc loco saturitatem aliquâ temporalem quæ huiusmodi fami & languori opponitur, qualem

Scripturæ
corruptela
manifesta.

tingit Calvinus, pro aliqua beatitudine proponit; sed spiritualia sunt omnia quæ Christus hic promittit, & à carnis sensibus remota. Denique esurientes & sitientes temporalia bona quibus inopia eorum subleuetur, miseri sunt, non beati; nec saturantur talibus qui talia appetunt, sed eorum affluentia sitim & famem magis auget.

Iustitiæ
desideriū
in Scrip-
turis lau-
datum.

Ioan. 6.

Ioan. 4.

Cæterum famem ac sitim iustitiæ Scripturæ laudant & saturari à Deo docent. Sic enim Christus alibi dixit. *Qui venit ad me non esuriet, & qui credit in me non sitiet in æternum.* Rursum alio in loco. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei (id est acceperit de Spiritu quem ego effundo in credentes) non sitiet in æternum,* id est, saturabitur iustitia. Denique hanc esuriem & sitim tanti fecit Propheta regius, ut ipsam per se in magno bono posuerit. Ait enim.

Psal. 118.

Coc. 2. in

Psal. 118.

Ioan. 7.

Luc. 7.

Cap. 65.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in æternum. Ad quæ verba August. *Nihil (inquit) impedit quominus habeantur iustificationes Dei, nisi quia non desiderantur.* Quare alibi Christus clamat. *Omnis qui sitiet, veniat ad me.* Venire enim ad Christum & saturari iustitia nemo potest, nisi qui vehementi iustitiæ & pietatis desiderio tenetur: & hoc est quod Christus hoc loco docet, promittens saturitatem iustitiæ esurientibus illam, iuxta diuæ virginis Canticum. *Esurientes impleuit bonis: quod multis verbis Elaias amplificat. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis: Ecce serui mei bibent, & vos sitietis: & quæ sequuntur.* A tota hac saluberrima doctrina, ne vitæ sanctitas ac iustitia in solius fidei præiudicium commendari à Christo videatur, lectoris animum impostor Calvinus auertit.

8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

NEFARIUS Calvinus, qui omnem cordis mundicię negat, vt omnia iustorum opera immunda semper esse & contaminata defēdat, exponit hoc loco, *mūdos corde à Christo hic vocari qui nō delectātur astutia, sed sincere versantur inter homines, nec aliud verbis aut vultu præ se ferunt quam agūt in corde.* Tales autem Deum viuros exponit, quia si perspicaces non sunt ad fallendum in terra, Dei conspectu in cælis fruuntur. Hęc ille. Est hęc affectata & studiosa Scripturę Euangelicę corruptio. Nulla enim hic consequentia, nulla coherentia est, vt simplices & minus perspicaces in hac vita Dei visione fruuntur in cælo, siue per modum mercedis, siue ex idoneitate & apta dispositione alterum ex altero cōsequi ponas. His adde quod idiotę clarius Deum viderent quā Apostoli & Ecclesiarum doctores sanctissimi. Nec vsquam in Scripturis qui sincerē versantur inter homines, mundo corde vocantur. Mundum cor in Scripturis internam mentis puritatem, & innocentiam generalem significat ab omni praua cupiditate alienam. *Quis ascendet in montem Domini, & stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde: j. qui nec opere nec cogitationis consensu in Deū aut proximū peccat.* Rursum: *Pacē sequimini cū omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Per sanctimoniam significatur non solum puritas mentis à carnis spurcitijs, sed etiam generalis animę puritas ab omnibus inquinamentis carnis & spiritus. De qua Esaias. *Lauamini, mundi estote, auferite maculam cogitationum vestrarum ab oculis meis.* & D. Iacobus

Scripturę corruptela affectata.

Mundum cor in Scripturis quale. Psal. 27.

Hebr. 12.

Esai. 1.

bus

- Iacob. 4.** bus. *Purificate corda vestra duplices animo: j. qui Deum & mundum diligere vultis, quæ simul diligere nequeunt. Talem munditiam petijt David à peccatis resurgens. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* Tametsi autem non sit in hac vita absoluta cordis munditia & puritas
- Pfal. 50.** *Munditia cordis in hac vita.* iuxta illud: *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?* tamen est aliqua munditia fragilitati nostræ possibilis, & ad videndum Deum idonea, quando, licet in multis offendimus omnes, ab illis tamen criminibus abstinemus de quo genere idem
- Iacob. 5.** dixit, *Qui offendit in vno, factus est omnium reus.* Et si enim nemo sit purus à peccato leuiori & quotidiano, à grauioribus tamen puri esse possumus & debemus, vt fiduciam videndi Deum habeamus,
- Iacob. 2.** iuxta illud Ioannis. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Vnde eodẽ cap. quum dixisset. *Videbimus eum sicuti est,* modũ videndi subiunxit. *Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se sicut & ille sanctus est.* & paulo post. *Omnis qui peccat, nõ videt Deum, nec cognouit eum.* Tenenda igitur firmiter contra corruptiones hæreticas hæc sana doctrina de cordis nostri munditie, non solum vt sincerè cum hominibus versemur, sed etiam ab omni peccati labe mundi simus, quia *sanguis Christi emundauit conscientias nostras ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti,* ait Paulus.
- Heb. 9.**

(.)
(.)
(.)

12. *Quoniam merces vestra copiosa est in caelis.*

CATHOLICAE Ecclesiae doctrinam de meritis operum ex hoc loco euidenter stabilitam, suggillat Calvinus his verbis. *Merita bonorum operum.*
Quod Papistae in nomine mercedis ludunt, nullo negotio hic fucus diluitur. Neque enim, ut somniant ipsi, mutua est relatio inter mercedem & meritum, sed gratuita est promissio mercedis. Deinde si reputamus quam mutilum sit ac vitiosum quicquid bonorum operum etiam ab optimis procedit, nullum unquam opus inueniet Deus mercede dignum. Hæc ille. Sed huic duplici cauillo faciliè responderetur. Est quidem promissio Dei gratuita; promissione autem semel facta, retributio non est gratuita, sed debita: non quia nobis Deus aliquid debet, sed quia eius quod gratuitè promisit, debitor factus est, & seipsum negare non potest. Iustorum opera in pura charitate facta, maximè tolerantia persecutionis pro fide, de qua Christus hic loquitur, non sunt vitiosa, sed mercede digna, quatenus à Spiritu gratiæ proficiscuntur, & sua dona coronat Deus. Vide plura in opere nostro de iustific. lib. 11. cap. 3. & seqq.

14. *Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi super montem posita.*

EX his verbis in hunc modum colligunt Catholici. Si Ecclesia est lux mundi ut homines ab ignorantiae tenebris ad fidei lumē traducat, ergo visibile corpus est, nec deleri potest; sicut sol lux mundi, ut homines suo lumine fruantur, extingui non potest. Sed est hæretica expositio quæ hanc demonstrationem refel-
 lere

*Ecclesia
 visibilis.*

Gul. Fulco
de success.
ecclesiast.
cap. 2.

lere conatur. *Ecclesia* (inquiunt) *est lux mundi: sed non est satis esse lucem ut videatur: neque enim lapis solem videt. At mundus impiorum non magis cernit quam lapis, nisi oculos aperiat gratia. Ecclesia ergo, ubicunque sit lux mundi, non nisi pijs & electis suis est visibilis.* Responde. *Ecclesia est lux mundi per participationem, sicut Christus erat lux mundi per se & suam plenitudinem. Sicut ergo Christus ut pro vero Filio Dei agnosceretur, non nisi oculis fidei videri potuit, sed ut homo in terris conuersatus tam ab impijs Iudeis quam à pijs cernebatur: sic Ecclesia ut pro vera Christi sponsa & columna veritatis ac matre fidelium agnoscat, non nisi oculis fidei videtur; sed ut est hominum collecta congregatio per totum orbem diffusa Christi nomen profitentium, eatenus non à credentibus tantum, sed & ab incredulis & impijs cernitur: ab his ut ad fidem & veritatis cognitionem perueniant; ab illis ut infana fide nutriantur ac conseruentur. Rursum*

Matth. 18.

Ioan. 15.

impious est qui non audit Ecclesiã, & pro ethnico ac publicano habendus. Sed quomodo ille audire eam potuit, qui eam videre non potuit? At verò quemadmodum Christus dixit, *Et viderunt me & oderunt me & patrem meum*, sic impij siue ethnici, siue hæretici, siue mali Catholici, qui audire Ecclesiam & eius disciplinæ subiacere nolunt, & vident Ecclesiam, & oderunt eam?

Non potest ciuitas abscondi super montem posita. Hæc verba quantum valeant ad Ecclesiam Christi visibilem & illustrem demonstrandam, & quoties S. Augustinus contra Donatistas in eum sensum illa tractauerit, in Prompt. Cath. Dom. 24. post Pentec. circa finem accuratè tractauimus, ideoque nihil hic repetimus. Sed vni adhuc hæreticæ corruptioni occurrendum est. *Ciuitas* (inquiunt)

Fulco
ibidem.

super

Super montem posita non Ecclesiam, ut alicubi Augustinus, sed Ecclesiae Pastores, ut Chrysostomus, alijque sanius interpretantur, designat: quorum vita suis in exemplum proposita non magis latere potest oculos discipulorum, quam ciuitas super montem sita eos qui circumquaque in propinquo habitant. Ceterum qui Pastores Ecclesiarum hic intelligit, populum credentem necessario includit. Non enim sunt Pastores sine plebibus, vnde D. Cyprianus Ecclesiam definiuit esse, gregem Pastoris suo adunatum. Est igitur Ecclesia tota ciuitas super montem posita, collectio fidelium super Christum aedificata; sed in ea ciuitate magis eminent & conspicui sunt pastores, tanquam turres & propugnacula eius. Et horum quidem vita credentes latere non potest; sed ideo non laet vita, quia personae conspicuae sunt, & huiusmodi quae latere nequeant. Vitae & probitatis lucem urgent haeretici, personarum lucem agnoscere nolunt. Sed vtrumque sic docet Christus, ut ex personarum claritate, vitae honestissimae lucem inferat; & ideo lucere iubeat eorum opera, quia tanquam ciuitas sunt in monte posita quae abscondi non potest, videlicet propter statum & officij altitudinem quam tenet. Valet igitur optime frequentissima Augustini disputatio, Ecclesiam Christi semper esse mundo visibilem & conspicuam, sicuti & Christi nomen erit; quia in hoc altissimo monte, qui Christus est, positi sunt, id est, illius locum & auctoritatem tenent, eius legati ac ministri sunt, eius personam referunt, & potestatem exercent.

(..)

13. *Vos estis sal terræ.*

CORRUMPIT hunc locum Calvinus hoc modo. *Quod proprium (inquit) est doctrinæ, ad personas transfertur, quibus commissa est eius administratio.* Moxq; impotenter in Catholicos inuehitur, qui ad Ecclesiarum Episcopos ista accommodant. Cæterum ad personas ipsas Apostolorum & successorum eorum Christus loquitur. Ipsos esse ait sal terræ: ipsos ait infatuari posse & nihil ultra valere, sed cõculcari, etc. Doctrina ipsa veritatis infatuari non potest, sicut nihil ultra valeat. Quantumcumque enim à falsis magistris contaminetur, eius tamen puritas illibata manet: nec nostrum affirmare vel negare aliquid ponit in re. *Euangelium est virtus ad salutem omni credenti, utcũque hæretici conuertant & peruertat illud.* Verum quid est, Apostolos & eorũ successores non nisi ratione veræ doctrinæ quam docent, *saltem esse terræ*: ipsi tamen sunt qui docendo terram saliant .j. qui vel putrida hominum corda sapore veræ fidei condiunt & vitæ restitunt, vel sanas iam hominum voluntates puritate doctrinæ conseruant. Doctrina sine doctoribus muta litera est, & materia informis, nec salienti vllam vim habet. Sicut Rex hoc differt à tyranno, quod non nisi secundum leges & æquitatem regnum administrat, Reges tamẽ ipsi non leges, Rempub. regere, administrare, in officio continere, propriè dicuntur; sic verus pastor à lupo in hoc differt, quod non nisi veram & sanam doctrinam administrat, Pastores tamen ipsi (non eorum doctrina) pascere dicuntur, & propriè pascunt, ideóque *sal terræ* sunt. Hæretici à personis ad doctrinam confugiunt,

Rom. 1.
Gal. 1.

Pastores
sunt sal
terræ.

fugiunt, vt ouiculas Christi à Pastoribus abdu-
ctas sub specie veræ doctrinæ lupis committant,
vel vt seipfos pro lupis gerant, & abducant discipu-
los post se.

Corrup-
telæ Cal-
uinianæ
scopus.
Act. 20.

17. *Non veni legem soluere, sed adimplere.*

PRODIGIOSA est hoc loco Caluini
corruptio. Summâ verborum Christi hoc
esse vult. *Hic (inquit) de doctrinâ agitur, non de
vita. Nam quoad doctrinam nulla nobis in Christi aduen-
tu fugienda est legis abrogatio. Rursum. Sensus clarus est,
reiectum iri tanquam postremos hominum, qui legis doctri-
nam vel in vna syllaba contemptibilem reddunt. Hæc ille.
Christus igitur in sensu Caluini legem nō soluit,
sed adimplet, quia eius doctrinam non tollit, sed
statuit & confirmat. vnde iterum addit. Christus in
Ecclesiâ suâ admittendos negat doctores, nisi qui fidi erunt
legis interpretes, & integram eius doctrinam asserere stude-
bunt. Hæc ille. Obedientiâ legis & exequutionem
à Christo hoc loco doceri nō admittit Caluinus,
sed tantummodo vt promulgato Euangelio lex
quoque mandatorum doceatur quidem & fideli-
ter explicetur, opere tamen aut à nullo implea-
tur, quia à nullo impleri potest, aut non necessa-
riò impleri debeat. Nam propterea libertatē non
implendi legem, quâ Caluinus sibi arrogat, cum
his Christi verbis non pugnare, hoc ipso in loco
Caluinus ait. Quod (inquit) abrogata maledictione le-
gis, seruitus quoque eius est sublata, & parta fidelibus liber-
tas, nihil inde legis doctrinæ deccedit. Hæc ille, libertatē
statuens non qua lex liberè & ex dilectione im-
pleatur, quæ est vera fidelium libertas, sed qua ad
legis exequutionem fideles nō obligētur. Quam
etiam ob causam, illa Christi verba, *Non præteris**

Legem
quomodo
Christus
adimplet,
nō soluit.

Lex iuxta
Caluinū
docet tan-
tum, non
obligat.

D bit

bit apex à lege donec omnia fiant, exponit Calvinus, istud fieri, non referri ad hominum vitam, sed ad solidam doctrinæ veritatem. Moxque illa Christi verba, *Qui igitur soluerit vnum ex mandatis istis minimis, &c.* vbi de præceptis vitæ agi fateri cogitur, sic exponit. *Ad præceptorum Dei præscriptum omnes Dei filios vitam suam formare decet: & eos probos esse Dei ministros docet, qui legis obseruantiam tuam vitæ exemplo tuum verbis commendent.* Hæc ille. *Dei filios decere ait vt præcepta seruent, non autem oportere, aut ad istud obligari.* Probos Dei ministros legis obseruantiam commendare patitur, non autem vt ad salutem necessariam Dei nomine præcipere & præscribere. Postremò propter hoc vnum, *legem cum Euangelio non pugnare docet, quia legis præcepta Euangelium quoque docet & commendat, tanquam quæ decant filios Dei.*

Legem
seruari de-
bet iuxta
Caluinū,
nō oportet.

Refutatur
Caluini
dementia
ex ipso
Caluino.

Sed totam hanc impietatem Calvinianam, sola illa Christi verba, *Qui soluerit vnum ex his mandatis minimis, minimus vocabitur in regno caelorum,* apertissimè refutant. Quum enim illic nominatim loquatur Christus *de præceptis vitæ,* siue de decem mandatis, vt Calvinus disertis verbis fateretur, minimus autem in regno caelorum, *nullum & abiectum* significat (vt Calvinus ipse exponit, tametsi regnum caelorum non nisi pro Ecclesia præsentis accipiendum velit) necessariò sequitur obseruantiam ipsam & executionem legis tanquam ad salutem necessariam à Christo hoc in loco commendari. Nullum enim vel abiectum esse in Ecclesia, hominem à salute pro tempore extorrem significat. Ceterum si regnum caelorum pro futura beatitudine accipiatur, sicuti in sequenti sententia (*non intrabitis in regnum caelorum*) manifestè accipitur, sequitur magis, præceptorum legis transgressorem ab æterna salute excidisse. Deinde Christus aper-

apertissimè non de doctrina tantum, sed etiam de actuali exequutione legis hoc loco disputat. Ait enim. *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.* Vbi magistros in Ecclesiam suâ Christus admittit (manendo in sensu ipsius Caluini quòd regnum cælorum non nisi Ecclesiam præsentem significat) non solum *qui fidi erunt legis interpretes, & integram eius doctrinam asserunt*, vt Calvinus explicauit; sed qui seduli erunt legis factores, & integram eius obedientiam exequuntur. Imò factores docentibus anteponit: *Qui fecerit & docuerit.* Sed Calvinus quia doctor quàm factor esse maluit, de doctrina hic agere Christû vult, non de vita: id est, non de modo & ratione viuendi, sed de ratione docendi.

Quomodo autem reuera Christus legem & Prophetas adimpleuit, melius nos docebit S. Augustinus. *Quia veniens Christus per Spiritû S. quem promissit, charitatem in manifestatione donauit, qua sola charitate iustitia legis posset impleri; propterea dixit, Non veni soluere legem, sed adimplere.* Rursum eiusdem libri cap. 30. *Vnde venit Dominus legem non soluere, sed adimplere, nisi vt perceptis promissorû figuris, quæ reddita veritate adimpletæ sunt atque sublata, ipsa quoque præcepta per nouitatem Spiritus implerentur in nobis.* Et alio in loco. *Gratia pertinet ad charitatis plenitudinem, veritas ad Prophetiarum impletionem; & quia vtrumque per Christum, ideo non venit soluere legem aut Prophetas, sed adimplere.* Hæc ille eiusdem operis lib. 17. cap. 6. Idem docet in exposit. quarundâ proposit. in epist. ad Rom. Sic etiam hunc locum exponit Chrysost. hom. 16 in Matthæum.

Contra
Faustum
Lib. 19.
cap. 27.
Legem
Christus
quomodo
adimple-
uit.

18. *Tota vnum aut apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.*

QUIA hæc verba de legis mandatorum impletione Catholici intelligunt, ut plerique patres exponunt, & ipse maxime August. de serm. Domini in monte lib. 1. cap. 15. & Retract. lib. 1. cap. 19. insurgit hæreticus, & infert vniuersam legem necessariò ab ijs esse seruandam, qui per legis obseruantiam iustificari volunt: quæ vniuersa obseruatio quia in nullo reperitur, ideo ex mandatorum obseruatione neminem iustificari posse. Sed respondendum est, totam legem mandatorum ad salutem & iustitiam consequendam etiam ad vnum apicem hoc sensu adimpleri per gratiam Christi, quia facit gratia Christi vt maiora mandata de facto impleantur, & ignoscit gratia Christi quæ circa minora mandata in quotidianis peccatis prætermittuntur, vt in opere de Iustificatione lib. 6. cap. 8. accuratè olim explicuimus. Sic August. hæc Christi verba pertractans ait, *illa quidem vehementem perfectionis expressionem continere, sed ea mensura perfectionis humane quanta in hac vita potest esse perfectio. Quare quum in cæteris Dei mandatis hoc vnum sit quod iubemur orare, Dimitte nobis debita nostra, profectò omnia mādāta facta deputantur, quando quicquid non sit ignoscitur.* Hæc ille. Rursum in Psal. 118. *In via Domini, id est, in fide pia quisquis ambulat, aut peccatum non operatur; aut si quid à deuiante committitur, propter viam non imputatur, quia per orationem fidei ignoscitur. Et tanquam non fuerit operatus accipitur.* Hæc ille. Nempe quia tota Iustitia hominis Christiani non in sola obedientia legis, sed etiam in remissione peccatorum consistit (vnde

Vniuersa
lex quo-
modo ad-
implēda.

Retract.
lib. 1.
cap. 19.

Conc. 3.

vtraque

utraque hæc pars in Scripturis Iustitia vocatur, fiunt omnia legis vsque ad vnum apicem, quia vel legi obeditur in grauioribus, vel omnis transgressio in leuioribus ignoscitur. Sed insurgit iterum hoc loco Calvinus & ait. *Prodigiosus est eorum stupor, quos non pudet sacrilega indulgentia remittere quod Deus seuerè exigit, & venialis delicti prætextu legis iustitiã pessundare.* Hæc ille hoc loco. Sed venialis delicti prætextu legis iustitia non pessundatur, quia & venialia delicta à lege argui & contra legis iustitiam fieri docemus cum Augustino, & contra legis perfectionem ad quam contendere semper oportet, non autem e contra reëctitudinem necessariam faciunt; ideòque quàm diu contra illa pugnatur, legis iustitia integerrimè seruatur, vt multis in locis Augustinus docet; maximè in lib. de perfectione iustitię. Vide opus nostrũ de Iustificatione lib. 6. cap. 13. & seqq.

Lib. de
nat. &
grat. c. 12.

21. *Audistis quia dictum est antiquis &c.*

AIT hoc loco superbus Calvinus, *deceptos esse multos veterum, qui putarunt hanc esse legis correctionem, ac Christum suos Discipulos in altiore perfectionis gradum extollere, quàm potuerit Moyses populum suum. Moxque multis verbis docet, legem in se perfectam fuisse, nullosque legis defectus hic à Christo corrigi. Postremo cõcludit, non esse fingendum Christum nouum legislatorem, qui ad æternam Patris sui iustitiam aliquid addit, sed tanquam fidum interpretem audiendum esse. Cæterum Christum verè legislatorem fuisse, & ad æternam Patris sui iustitiam aliqua mandata addidisse, tum forma loquendi qua Christus hic vsus est, tum aliæ Scripturæ manifestè docet. Hic enim docens, Ego dico vobis, suam præcipiendi*

Christus
verè legis-
lator.

D 3 aucto.

authoritatem ostendit, (dicendi enim verbum, ait ipse Calvinus, ad illa verba, *Diligite inimicos*, denuntiare vel precipere hoc loco significat) quum reliqui Prophetæ nunquam sic locuti fuerint, sed: *Hæc dicit Dominus*. Vnde & postea sequitur in fine totius Concionis; *Cum consummasset Iesus verba hæc, admirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestas sem habens, & non sicut Scribae & Pharisei.* Quare legem quidē in multis interpretatur hic Christus, sed tum hanc ipsam interpretationem tanquam legislator promulgar (est enim legislatoris non tantum leges ferre, sed etiā eas interpretari) tum in quibusdam etiam corrigit legem veterem, ut

Infra
Matth. 7. *De non dimittenda vxore nisi fornicationis causa, quum in ea liceret dimittere quauis ex causa, dato libello repudij; De non iurando omnino, de diligendo inimicos: tum demum quædam veteris legis mandata ipse alio quodam modo mandat & iubet: quale illud*

Christus
corrigit
legem ve-
terem.

Ioan. 14. *est. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. sicuti eo loco explicabitur. Et iterum. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem.* Et rursus sua mandata tantopere vrget, vt dicat: *Vos amici mei eritis, si feceritis quæ ego precipio vobis. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea.* Postremò Apostolicę legationis hæc summa erat: *Docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia quæcumq; mandauit vobis.* Quare hanc insanam Caluini arrogantiam negantis contra veterum hoc loco doctrinam Christum esse legislatorem, Concilium Tridentinum iusto anathemate percussit. Alias probationes vide apud Andream Vegam de Iustificat. lib. 11. cap. 7.

Ioan. 15.

Ioan. 16.

Matth. 23

Sess. 5.
can. 21.

23. Si offers munus tuum ad altare.

DICIT hoc loco Calvinus, Christum pro illius seculi ratione de sacrificijs loqui, hodie dissimile esse nostram conditionem. Sed ut Christi doctrina eadem ac perpetua omnibus seculis sit, nec ad illud solū tempus restringatur quo Iudæorum sacrificia ad Dei cultum pertinebant, (quo nihil magis absurdum) necessario fatendum est non solum in quolibet pio opere ad Dei cultum destinato hanc legem valere (qui tantum tropologicus est huius loci sensus) sed Christum ad litteram de futuro in Ecclesia sua sacrificio externo (quod hæretici hodie agnoscere nolunt) hanc legem tulisse. Nam & nos habemus altare, de quo edere non possunt, qui deseruiunt tabernaculo; ait Paulus: de quo etiam sacrificio dicit: *Probet seipsum omnis homo, & sic de pane illo edat, &c.* Summa autem probationis pars est, ut omnis eum fratre similtas penitus aboleatur: quod hic imprimis Christum spectasse veteres interpretes annotarunt. Chrysost. homil. 16. ubi ait. *Audiant hi qui sacris mysterijs initiati cum inimicis ad communionem altaris accedunt.* Rursus hom. 11. operis imperfecti. Hilarius in Matth. Can. 5. & Augustinus lib. 1. cap. 20. de hoc serm. Domini in monte.

Sacrificiis
in Eccle-
sia exter-
num.
Heb. 13.

1. Cor. 11

26. Non exies inde, donec solvas novissimum quadrantem.

DE BACCHATVR hoc loco prolixè Calvini-
nus contra Catholicos modernos, qui in per-
petua huius loci allegoria purgatorium fabricant, quod ut
inveniant, Diabolo fratres & amicos illos esse oportere ait,
quia adversarium hoc loco Diabolum exponunt. Sed captio-

Catholi-
corum ac-
cusatio
immerita.

D 4 sus

sus hæreticus aduertere debuit primùm paucissimos hodie esse qui hunc locum eo modo exponant. Deinde eos qui ad purgatorium ea verba accommodant, aduersarium hoc loco non pro diabolo accipere, sed pro spiritu qui concupiscit aduersus carnem, vel pro Dei præcepto quod peccatoribus aduersatur, de quo vide August. de ferm. Domini in monte lib. 1. cap. 22. Tertio hanc expositionem à veteribus accepisse, à Tertulliano in lib. de resurrectione carnis, & in fine libri de anima, & à Cypriano lib. 4. Epist. 2. Postremo

Scripturae
per acco-
modatio-
nem à Pa-
tribus ex-
plicata.

& imprimis veteres Patres hunc locum ad purgatorium accommodasse, non quòd in eo vel solo vel potissimum purgatoriū fabricarent aut fundarent, sed quòd ad dogma fidei receptissimum comprobandum hanc Scripturam adferrent, tametli vel obscurior esset quàm vt sola certā fidem faceret, vel etiam alium sensum verum habere poterat, sicuti multas alias Scripturas in hoc ipso dogmate alijsque certæ fidei dogmatibus Patres adferre solent. Huiusmodi sunt, quòd Ambrosius versatilem romphæam flammeā ante Paradisum positā scribit significasse ignem futuri seculi omnes examinantem, & eos exurentem qui paleam cum tritico adiunctam deferunt: item quòd August. ex illis verbis Psal. 37. *Neque in ira tua emendes me* (sic enim legit pro eo quod nos legimus, *corripias me*) ait Dauidem deprecari pœnas emendatorias futuri seculi. Item quòd Basiliius illa verba Ioannis, *Ille baptizabit vos in Spiritu S. & igne*, interpretatur de igne in altero seculo purgante. Vel denique quòd Origenes verba Psal. 76. *Trāsuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*, ad futuri seculi examen referat, & eorum, qui purgatione indigent, purificationem. Ex huiusmodi veterum interpre-

Serm. 20.
in Psal. 118

Enarrat. in
Psal. 37.

In lib. de
Spiritu S.
cap. 15.

Homil. 25
super Nu-
merum.

terpretationibus, tametsi Scripturæ alium sensum
 primum ac verum habeant, illud tamen con-
 stat, doctrinam de purgatorio fidei dogma recep-
 tissimum apud illos veteres fuisse, ideoque Scri-
 pturas perperam non exponi, tametsi minus ac-
 comodatè, quando ad certum aliquod fidei dog-
 ma applicantur. Attamen quomodo & quatenus
 hic locus de purgatorio exponi possit, vide apud
 Belarminum.

Cōtrouer.
 tom. 1.
 Cont. 5.
 lib. 2. de
 purgato-
 rio cap. 4.

28. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum in ea, iam
 mœchatus est in corde suo.*

CATHOLICAM doctrinam de venia-
 libus peccatis, quæ ab imperfectione
 actus ita vocantur, seu de pravis deside-
 rijs ac motibus omnem animi consensum delibe-
 ratum anteuertentibus, taxat acerbè hoc loco
 Calvinus his verbis. *Docemur hoc loco adulteros censeri
 coram Deo, non tantum qui fixo consensu scortationem in
 animis concipiunt, sed qui admittunt quasi punctiones.
 Quare nimis crassa & supina est Papistarum hypocrisis, qui
 concupiscentiam negant peccatum esse, donec totum cor assen-
 tiatur.* Hæc ille. Sed quod Papistis obiicit Calui-
 nus, doctissimis Patribus qui hunc locum sic intel-
 lexerunt obijcere debet; imò & D. Iacobo, qui non
 omnem concupiscentiam esse peccatum quod fa-
 cit adulteros coram Deo, apertissimè docuit. *Con-
 cupiscentia quum conceperit, parit peccatum: peccatum verò
 quum consummatum fuerit, generat mortem.* Distinguit
 disertissimè conceptus peccati, quæ sunt primæ
 punctiones à partu, id est, ab ipso peccato, veniali
 scilicet & imperfecto; & partum à consummatione,
 id est, à consensu, qui solus ex se generat mortem,
 & est mortale peccatum. Christum autè hoc lo-

Peccatorum
 venialium
 à mortali-
 bus di-
 stinctio.

Papistarum
 nomine
 Patres
 suggillant.
 Calvinus
 Cap. 1.

co non de concupiscentia loqui que concipit peccatum, nec de primo parientis concupiscentia parvum, id est, de peccato veniali, quo adhuc voluitur in animo quod conceptum fuit sine deliberato consensu, sed de peccato concupiscentia in corde consummato, quod non nisi per consensum deliberatum consumatur, doctissimi Patres disertè docent. Hieronymus his verbis. *Qui viderit mulierem, & anima eius fuerit titillata, hic pro passione percussus est, qua vitij culpam habet, sed non tenetur in crimine. Si autem consenserit, de pro passione transiit in passionem: & huic non voluntas peccati est, sed occasio. Quicumque igitur viderit ad concupiscendum, id est, sic aspexerit ut concupiscat & facere disponat, iste rectè dicitur mæchatus esse in corde suo.* Hæc ille incom in hunc locum. Eodem modo

S. Hieron.

S. August.

S. Chrys.

& S. Augustinus hunc locum exponit. *Si consensio facta fuerit, plenum peccatum est: veruntamen delectatio ante consensum vel nulla est vel tenuis, cui consentire peccatum est.* Hæc ille lib. 1. cap. 23. in hunc sermonem Domini. *Præclare quoque Chrysof. homil. 17. in Matth. & literalem loci sensum optimè assecutus ita scribit. Non omnem hic generaliter concupiscentiam Dominus interimit, sed illam quæ ex formæ decore concipitur. Propterea non dixit, qui concupiuit ad adulterandum, quod etiam inter secreta montium residentes facere possunt; sed, qui viderit ad concupiscendum, id est, qui concupiscentiam videndi curiositate sibi ipsi collegerit; hoc enim iam non nature est, sed propriæ desidiæ. Cobibuit igitur aspectum, ne huiusmodi licentiæ fidens etiam in peccatum quandoque corrueretur.* Hæc ille. *Concupiscentia igitur non animo leuiter concepta, sed ex videndi curiositate collecta, adulterium in corde est.* Subiungit huic cavillationi Calvinus. *Sed nihil mirum est ita extenuari ab illis peccatum, quando scordes & prorsus supinos in vitijs suis reputandis esse oportet, qui iustitiam operum meritis attric*

attribuunt. Cui respondemus: Nihil mirum est ab hereticis hodie peccatorum discrimina confundi, & quæ venialia sunt ita aggravari, quando socordes & prorsus supinos in peccatis deuitandis illos esse oportet, qui etiam minimas punitiones, quæ vitari non possunt, pro mortiferis habent, & in bonis operibus nullam Christiani hominis iustitiam ponunt. Interim obseruet Lector (quod Caluino solenne est) Papistis obijcere, quod antiquissimi Patres docent: vt aut illos quoq; pro Papistis habere debeat, aut studio Lectorem ludificasse, aut denique quod ignorabat reprehendisse conuincatur.

Papistarum nomine Patres taxat Caluinus.

44. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

CONTRA Scholasticam hoc loco doctrinam de dilectione inimicorum inflatis buccis inuehitur Caluinus. Est quippe communis Scholasticorum sententia, & imprimis D. Tho. 2. 2. q. 25. art. 8. & 9. dilectionem inimici in generali quidem, esse de necessitate charitatis & in præcepto; id est, vt in generalitate dilectionis proximi inimicus non excludatur, sed habeatur pro proximo, nõ secus atque amicus aut sanguine coniunctus; in quo Iudæi turpiter errabant, existimantes per proximum non intelligi nisi amicum aut affinem, aut contribulem, eo quod vox hebraica אַךְ vel אַחֵךְ quæ ponitur pro proximo, proprie, significat amicũ, aut aliquo necessitudinis vinculo coniunctũ: vbi nõ aduertebant ipsum inimicũ saltem naturæ, interdũ etiam eiusdẽ fidei ac religionis vinculo esse coniunctũ: quem illorum errorẽ Christus hic corrigere vult, docens præceptum

Inimicorum dilectio iuxta scholasticam doctrinam.

ceptum dilectionis etiam ad inimicum se extendere. Docent nihilominus iidem Scholastici dilectionem inimicorum in speciali, id est, ut externa dilectionis signa, ipsosque effectus quavis data occasione proferas, non esse de præcepto, sed de consilio: necessitate tamē aliqua urgente, in præparatione animi necessariam esse; id est, quod interna dilectio inimici talis esse debet, ut semper paratus sis in aliqua necessitate etiam inimico subuenire, & de facto subuenias, quando facultas datur. Quia ergo aliquam dilectionis inimici partem in consilio ponunt Scholastici, non in præcepto, insurgit hic vehementer Calvinus, & dicit. *Monachi & similes rabule* (hæc est modestia Calviniana) *finxerunt hæc fuisse Christi consilia, non præcepta, eo quod hominum viribus metuebantur quid Deo & legi ipsius debeant.* Hæc ille. Nempe impius hæreticus vult Deū præcipere nobis impossibilia; ut quum Dei mandata ostenderit esse impossibilia, ab illorum obseruatione securus viuat. Sed certum est sic intelligenda esse Dei mandata quatenus à nobis cum auxilio gratiæ præstari possunt, ne vel ridiculum legislatorem, vel Dominum crudelem ac tyrannum, Deum esse fingamus. Disputat tamen contra Scholasticorum sententiam Calvinus, in quo audiendus est. Sic scribit. *Quam de consilij præposterum sit insulsumque commentum, primò inde patet, quia non sine Christi iniuria dicitur suasse ipsum discipulis, non pro imperio mandasse, quod rectum erat.* Responde nullam esse Christi aut Dei iniuriam quædā suadere quæ recta sunt, & non mandare. Faterur alibi Calvinus, *in lege nusquam præcipi ut omnia vendamus ac demus pauperibus.* Tamen vel Christus hoc suadet Matth. 19. vel si aliquid mandat quod in lege non est, ergo nouus & verus legislator Christus est, quod

Dei mandata possibilia.

Infra ad cap. 19. ver. 20.

quod antea Calvinus negavit: & tunc sub præcepto omnes tenentur *sua vendere* &c. Nugatur illo loco Calvinus. *saltem finem legis esse ut homines ad sui abnegationem deducatur, ideoque Christum hoc illi inveni- disse, ut animi eius morbum, videlicet amorem diuitiarum tangeret, sicque ostenderet cum reuera legem non imple-
Sed ut concedamus, contemptum diuitiarum etiam in lege præcipi quatenus eo lex hominem deducit, an tamen finis aut intentio legis est, ut quicumque amant diuitias, omnia bona sua vendant, dentque pauperibus? Nihil hoc absurdius, quam ad amorem diuitiarum extinguendum tamen earum abdicatio esset necessaria, non tamen aut venditio aut pauperibus collatio necessaria foret, quum aliæ viæ ac modi sint eas à se honestissimè abdicandi, ut vel in Dei cultum, vel in Reip. commodum aut subsidium.*

Pergit Calvinus. *Deinde plusquam insulsum est, libera facere charitatis officia que ex lege pendent.* Respondeo hoc esse petere principium in disputatione. Negatur enim omnia charitatis officia ex lege pendere, id est, à lege præcipi. Addit tertio. *Dicendi verbum quod denuntiare vel præcipere hoc loco significat, perperam per consulere exponitur.* Respondeo dupliciter, primum ad rem, postea ad hominè. Ad rem respondeo, ponere quidem hic consilia Christum, sed simul cum præceptis. Præcipit enim diligere inimicum & habere pro proximo. Quæ autem de officijs charitatis in particulari subiungit, *Beneficite ijs qui vos oderunt, &c.* in necessitate præcepta sunt, extra necessitatem cõsilia sunt, & perfectionis officia: quod Christi hoc loco conclusio manifestum fecit: *Estote ergo perfecti, &c.* Ad hominem respondeo, mendacem Calvinum non satis esse memorem. Si enim verbum *dicendi* præcipere hoc loco

Calvinus
à seipso
refutatur.

Calvinus
à seipso
refutatur.

loco significat, ergo Christus hic præcepta dat, & legislator est, quod antea Calvinus negavit.

Dicit postremo Calvinus. *Disertè sanciri quod necessario præstandum est, nullo negotio ex Christi verbis probatur, dum addit: Vt sitis filij Patris vestri, qui solem suum facit oriri super bonos & malos. Quum disertè pronuntiet non aliter quemquam fore Dei filium, nisi qui o res suos diligit, quis iam dicere audeat nulla huius doctrinæ seruandæ necessitate nos obstringi? Pertinere enim est ac si dixisset, Quisquis censeri volet Christianus, inimicos diligat. Dupliciter iterum respondeo: ad rem & ad hominem. Ad rem respondeo planè necessarium esse vt diligantur inimici, si filij Dei esse volumus, sed eo modo quo iam explicatum est: contra quem diligendi modum nihil hoc argumentum facit. Ad hominem respondeo: si dilectio inimicorum necessaria est vt filij Dei simus, quod hic Calvinus fatetur, ergo sola fides non sufficit vt filij Dei simus, vt alibi semper Calvinus cum suis affirmat. Præuidit hanc suam contradictionem Calvinus, & vt ei occurrat, subiungit. *Neque tamen intelligas fieri nos beneficentia nostra Dei filios, sed quia Spiritus Dei, qui gratiæ nostræ adoptionis testis est, artha & sigillum, prauos carnis affectus charitati repugnantes corrigit, ab effectu probat Christus non alios esse Dei filios, nisi qui ipsam mansuetudine & clementia referunt.* Responde Christi verba longè amplius vrgerè. Ait enim *Vt sitis filij Patris vestri, & nos yénda vlot*, vbi verbum *yénda* idem valere quod *euas* Beza notauit: Docet ergo hoc modo fieri & esse filios Dei, non hoc modo innotescere tales. Sanè dilectionem proximi non notam aut effectum, sed causam salutis esse, disertè D. Ioan. docuit, dicens: *Qui non diligit, manet in morte.* A contrario igitur sensu, vt negatio dilectionis est causa mortis, sic præsentia dilectionis est*

Sola fides
saluifica
refutatur.

In Anno-
tar. in hūc
locum.

1. Ioan. 4.

vna causa vitæ. Porro Spiritus S. qui corrigit pra-
 uos carnis affectus charitati repugnantes, id est,
 qui facit nos diligere etiam ipsos inimicos, quate-
 nus hoc facit, non testis, sed causa & effector est
 ipsius charitatis in nobis. *Qui operatur omnia in omni-*
bus. Ita suam repugnantem doctrinam non minus
 frustra ruetur Calvinus, quam Scholasticorum
 doctrinam improbè calumniatur, dum ita con-
 cludit. *Horribile sanè portentum quòd mundus tam densis*
tenebris per tria vel quatuor secula obrutus fuerit, vt non
videret disertè iuberi, quod quisquis negligit, ex numero fi-
liorum Dei expungitur. Hæc ille. Videat hic & obser-
 uet indifferens quisque lector. Calvinus vt falso
 calumniatur & acerbissimè perstringat Scholasti-
 corum doctrinam, aggrauat præcepti vim & ne-
 cessitatem salutis in eo retinendo. Vt suam im-
 piam doctrinam de sola fide tueatur, simplex fa-
 cit salutis testimonium & notam, quæ vna & ne-
 cessaria eius causa est, etiam ipso attestante Cal-
 uino. Quis enim negare potest, necessariam sa-
 lutis causam esse, *quam quisquis negligit, ex numero fi-*
liorū Dei expungitur, vt ipsemet Calvinus loquitur.
 Hoc enim loquendi modo fidem ipsam necessa-
 riam causam salutis esse ex Scripturis conuinci-
 mus. *Qui non crediderit, condemnabitur. Sine fide impossi-*
bile est placere Deo: & multa huiusmodi.

1. Cor. 12

Caluini
 manifesta
 contradi-
 ctio &
 impostura

Matc. 14.
 Heb. 11.

IN MATTHÆI CAP. 6.

6. Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

QVVM in singulis bonis operibus mer-
 cedem à Deo reddendam Christus hic
 doceat, prius quidem negando illam hy-
 pocri-

Merces
 bonorum
 operum
 iusta.

pocritis, vnde consequenter promittitur rectè operantibus, hic verò apertè dicendo, quòd Deus Pater reddet ac retribuet; Calvinus hoc loco totam Christi doctrinã in fauorem suæ hæresis manifestè deprauat his verbis. *Quum dicit Christus mercedem rependi precibus nostris, satis declarat, quicquid mercedis passim nobis Scriptura promittit, non tanquã debitũ solui, sed gratuitum esse.* Hæc ille. Cæterũ tamen preces quidem nostræ non impetrant per modum iustitiæ, sed per modum misericordiæ id quod à Deo petimus, ideòque nõ debitum sed gratuitum est quod precibus nostris largitur Deus, vnde & absque iniustitia negat sæpe quod petitur, tamen mercedem quam hoc loco Christus promittit, & quam aliæ Scripturæ testantur, debiti & iustitiæ rationem habere manifestè docet Paulus dicens,

2. Tim. 4. *Reddet mihi in illa die coronam iustitiæ iustus Iudex: & non eam reddere iniustum esse idem Paulus docet: Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri.* Hoc igitur in loco non ipsis precibus id quod petitur impetrari (quod quidem gratuitum est) sed pio ac debito orandi modo Deum semper aliquid retribuere Christus docet: quod quidẽ iustitiæ est.

7. *Orantes nolite multum loqui.*

CAVILLATUR hic Calvinus more suo, & in totam Catholicam Ecclesiam his verbis inuehitur. *Damnatuor eorum superstitio qui longis susurris Deum se promereri consilant. Quo errore sic imbutum videmus esse Papatum, vt precipua orationis virtus illic credatur esse loquacitas. Nam quo quisque plus verborũ demurmurat, eo magis censetur exactè precatus esse.* Hæc ille. Sed impio calumniatori sanctissimus Augustinus respondebit, qui hæc Christi verba sic exponit.

Orationes
ecclesiasti-
ca defen-
duntur.

exponit. Orare in multiloquio, non est, ut nonnulli putant, *Epist. 121*
 si diutius oretur. Aliud est sermo multus, aliud diuturnus
 affectus. Nam & de ipso Domino scriptum est quod perno- *Luc. 6.*
 ctauerit in orando, & quod prolixius orauerit: ubi quid aliud *& 22.*
 quam nobis praebebat exemplum? Et paulo post. Absit ab
 oratione multa locutio, sed non desit multa precatio, si seruens
 perseverat intentio. Nam multum loqui, est in orando rem
 necessariam superfluis agere verbis. Haec ille, Et aduer-
 tere Calvinus debuit Christum non simpliciter
 prohibuisse in orando multum loqui, sed addidisse,
 Sicut ethnici. Illorum enim oratio erat mera batto-
 logia, quo verbo Christus hic utitur: id est, erat va-
 na & incondita eiusdem rei repetitio, verbisque
 profanis à semetipsis inuentis sua idola inuocabat,
 ut sacerdotes Baal 3. Reg. 18. à mane vsq; ad meridiem.
 Atqui Catholicorum longae preces quae ita fati-
 gant haereticos, ex diuinis Scripturis, maxime ex
 Psalmis Dauidicis depromptae sunt; & quicquid
 oratur, ex formulis ab Ecclesia Dei praescriptis
 oratur: quae cum ethnicorum battologijs nihil com-
 mune habent. Denique Beza in Annotationibus
 an. 65. editis suo Caluino contradixit, sic in hunc
 locum scribens. Longae preces hic non damnantur, sed quae
 vanae sunt, inanes, & superstitiosae. Idem verò Beza in
 eiusdem Annotat. an. 88. excusis, illa sana senten-
 tia praetermissa, hunc in modum cum Caluino
 sibi insaniendum putauit. Battologiae verae & vsitatae
 exempla qui nosse volet, legat Romanensium Breuiaria, &
 horas quas vocant Canonicas, Rosaria, & infinita huiusmo-
 di, quorum vel Satanam ipsum pudeat. Haec ille egre-
 gie in peius proficiens: & ea iam seipso deterior
 euomens, quorum profectio vel ipsum Sata-
 nam pudeat: quum in Breuiarijs & horis Ca-
 nonicis diuinæ Scripturae & alia ex probatissi-
 mis Patribus decerpta multo maxima ex parte
 E legan-

legantur. Rosaria Angelicam Salutationem referant.

10. *Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra.*

QUIA hæc petitio manifestè docet exactam legis ac voluntatis diuinæ obedientiam à nobis exigi (ideo enim docet nos Christus hoc petere quia Deus id à nobis fieri postulat) Calvinus hoc loco ut nefariam suam doctrinam de diuinæ legis plena obseruatione impossibili, ideòq; nullam operum sed solius fidei iustitiam tueatur, hunc in modū sibi ipsi obijcit. *Possit (inquit) obijci questio an petendum à Deo sit quod nunquam fore pronuntiat vsque ad finem mundi. Respondeo nihil opus esse, dum terram obedienter componi optamus ad Dei nutum, singulos homines excutere. Sufficit enim hoc voto testari, nobis odio ac tristitie esse quicquid Dei voluntati aduersum cernimus, extinctuq; cupere non modò ut omnium affectuum nostrorum sit moderatrix, sed ut nos totos qua decet promptitudine ad eam implendam offeramus.* Hæc ille. Sed primum mentitur Deum pronuntiare nunquam fore vsque ad finem mundi ut sua voluntas in aliquo impleatur. Pronuntiauit enim Deus contrarium de Dauide, dicens. *Inueni David virum secundū cor meum, qui faciat omnes voluntates meas.* Non quòd Dei voluntatem nunquam violauit, qui sæpe & grauius peccasse legitur, sed quòd rarius peccans debita pœnitentia latisfecit: in quo etiam Dei voluntas fit, sicuti & in cælo facta est quum peccantes angelos iustè puniret. Quod autem Calvinus ait, *non esse opus excutere singulos homines, si talis euasio locum habet, ergo & in reliquis petitionibus locum habere debet, maxime in eo quod dicitur, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Hic iuxta Cal.

AA. 13.

Impostura
Caluini
refellitur.

Caluinum non sunt excutiendi singuli homines, an verè dimittat debitoribus suis, vt illis dimittat Deus peccata sua. Cæterum sicut hoc singulos concernit, & possunt singuli dimittere debitoribus suis, planèque singulis necessarium hoc est, vt in seqq. verbis Christus docet, nec sufficit *volo testari* (vt nugatur Caluinus) *nobis odio ac tristitia esse*, quòd debitoribus nostris non dimittimus; eodem plane modo vt voluntas Dei in omnibus fiat à nobis, singulos concernit; & possunt singuli per Dei gratiam eius voluntatem implere, planèque necessarium hoc est singulis, suam in omnibus voluntatem diuinæ voluntati conformare, nec sufficit hoc voto testari, aut odio ac tristitiæ illis esse quòd Dei voluntatem in omnibus non faciunt. Non enim hoc perfectionis est, sed necessariæ rectitudinis. *Dei enim voluntas sanctificatio nostra est*, quam omnes in baptismo acceptam seruare possunt & debent. Dei voluntas est, vt eius mandata faciamus. *Hæc est charitas Dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius graua non sunt.* Quid est diuinam Scripturam, & vniuersa Dei mandata corrumpere, peruertere, inania & irrita reddere, si hoc non est?

Singulos
præcepta
concernit

1. Thef. 4.

1. Ioan. 5.

12. *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

HANC quoque Scripturam nefariè corrumpit Caluinus, & pactum atque conditionem à Christo appositam audacissimè conuellit, quia talem conditionem suæ soli fidei iustificanti ex diametro repugnare videbat. *Venia (inquit) quam nobis dari petimus, ab ea quam præstamus alijs non dependet: sed hoc modo ad remittendas omnes offensas hortari nos Christus voluit, & simul absolutionis nostræ fiduciam quasi impresso sigillo melius ratam*
E 2 *facere.*

Pactum à
Christo
positum
conuellit
Caluinus.

facere. Hæc ille. Vult homo impius charitatem proximi & mutuam ignoscentiam non aliquam esse conditionem remissionis peccatorum necessariam, sed ad eam tantum hortari nos Christum quasi ad certam notam filiorum Dei, vt in seqq. magis explicat, quam hic *sigillum impressum* vocat. Cæterum sequentia statim Christi verba aliam illum cantilenam canere coëgerunt. Ad illa enim sequentia verba, *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis debita vstra*, ita scribit Calvinus. *Non alia lege ad veniam nos admittit Deus, nisi fratribus ignoscimus quicquid in nos peccauerint.* Hæc ille. Si ergo lex hæc est sine qua Deus non remittit peccata, profectò obligat tanquam necessaria conditio, & venia à Deo danda dependet ab ea quam proximis præstamus, nec nota tantum est aut sigillum aliquod factæ aliunde remissioni accedens, sed vna causa sine qua non fit remissio, & ad illam faciendam disponens: denique non est exhortatio tantum ex parte Christi, sed planè præceptum, vt alibi frequenter inculcat. *Hoc est præceptum meum vt diligatis inuicem.* Notanda est hæc perpetua hereticorum tergiuersatio, qua omnes Scripturas deprauant quæ contra solam fidem iustificantem faciunt. Reluctatus est hic Calvinus quantum & quam diu potuit. Sed in proxima sententiâ, euidentiâ veritatis conuictus, veritatem profiteri, sibi que ipsi contradicere cogitur.

Ignoscentia
mutua ad
remiss.
peccat ne-
cessaria.

Calvinus
seipsum
refutat.

Ioan. 15.

Hereticorum
tergiuersatio.

17. Tu quum ieiunas, unge caput tuum, & faciem laua.

IE I V N I V M hoc loco à Christo ab hypocrisis reuocatum, mirabili metamorphosi, ad victus moderationem à lautitijs & delicijs reuocatum transferre Calvinus. Sic enim in hæc verba

ba scribit. Non iubet Christus simulare lauitias, nec indulget deliciis in vnguentis & vestitu, sed simpliciter nos hortatur ad tenendam moderationem, in qua nihil sit vel nouum vel affectatum: ac si diceret ita ieiunijs vacandum: sicut in consueta vitæ ratione nihil mutemus. Hæc ille. Ieiunium definit, victum moderatum & consuetam vitæ rationem tenere, nihil in ea mutando. Quod autem iubet Christus, faciem vngere, & caput lauare, hoc nec ad victum nec ad vestitum pertinet, vt somniat Calvinus, sed tantum ad externum corporis cultum, in quo nihil mutare nos Christus vult. Ieiunium autem si nihil nisi moderationem victus significat, vt Calvinus cæterique hodie heretici volunt, ergo Apostoli & discipuli Christi moderationem victus non tenebant, quia Christum sequentes non ieiunabant sicut discipuli Ioannis frequenter. Ergo & Paulus quum inter cæteras tribulationes & exercitia dicit, In ieiunijs multis, intelligendum est dixisse, Multoties moderatum victum tenui, aliàs verò & frequentius in lauitijs & delicijs vitæ egi. Ergo Prophetæ & Doctores illi Antiocheni, qui ieiunantes & orantes imposuerunt manus Paulo & Barnabæ, intelligendi sunt tunc quidem moderationem victus tenuisse, & de consueta vitæ ratione nihil mutasse, aliàs verò lauitijs & delicijs ac genio indulgisse. Sed nihil est Caluiniana doctrina aut absurdius aut impudentius. Vide plura in Promptuarij Catholici parte Quadragesimali, in feria 4. Cinerum.

18. Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

HAE c etiã Christi verba arrodit Calui-
nus. Sic enim scribit. Quod ieiunijs mercedẽ
à Deo promittit Christus, impropria locutio est, vt
E 3 supra

Ieiunium
Caluino
victus
modera-
tus.

Luc. 5.

2. Cor. 11

A& 17.

supra de precibus dictum est. Ieiunium enim per se opus medium est, non autem ex eorum genere quæ Deus requirit & probat, ut sunt eleemosynæ. Hac ille. Scilicet quæ hæreticorum placitis in Scriptura repugnant, improprie dicuntur. Sed quum Christus eisdem verbis ieiunio mercedem promittat, quibus antea precibus promiserat, manifestum est non minus proprie hoc loco Christum loquutum esse quam in alio loquutus fuerat; & ieiunium inter opera pietatis quæ probat, & à nobis requirit, non minus posuisse quam preces & eleemosynam. Quum Christus dixit de suis discipulis, *Quando sponsus auferetur, tunc ieiunabunt*; nonne aperte docet ieiunium à se probari atque requiri, adeoque in genere iuberi? Est quidem ieiunium per se medium opus nisi ad honestum aliquem finem referatur. Sed inter alios fines vnus hic est, quem Calvinus hoc loco prætermittit, ut in Dei cultum atque obsequium assumatur. Disertè enim testatur Scriptura Deum ieiunio coli. De Anna prophetissa quæ Christum paruulum in templo confitebatur, dicit Lucas. *Non discedebat de templo ieiunij ac orationibus seruans Deo die ac nocte.* Vtitur verbo *λατρεύσας*, quod proprie significat cultum soli Deo debitum. Vide Prompt. Cath. Dom. infra Oct. Natiu. Domini, text. 2. Tenenda interea Christi doctrina manifesta; ieiunij à Deo mercedem reddi, ideoque opus esse mercede dignum & Deo gratum: nec improprie Christum loqui, sed loquendi formulas optime tenuisse; impium verò esse Calvinum, qui Christum improprie loqui docere præsumit.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.
Indulget hoc loco Calvinus stomacho suo, & Catholicam doctrinam taxandi libidini. *Quod* (inquit) *hinc colligunt Papistæ pollere ratione*
& *præ*

Ieiunium
opus Deo
gratum.

Matth.
9. 15.

Luc. 2.

& prudentia homines, ut libera sit illis boni & mali electio, frivolum est. Equidem qui unquam Catholici ex his verbis hoc collegerint, necdum inuenire potui. Sed esto: fuerint tales qui ad id quod rectissime fidei erat, hanc Scripturam tamen minus aptè accommodauerint, sicuti doctissimos Patres facere solere supra annotauimus. Quare frivolum erit? Neque enim Christus (ait Calvinus) qua facultate praediti sumus hoc loco differt, sed quomodo nos ambulare deceat, ut scilicet in certum aliquem scopum finis intenti. Atqui quum hoc ipsum ambulare ut deceat, & in certum scopum actiones suas dirigere, facultatem huiusmodi necessario praesupponat ac requirat, qua liberè & cum electione id fiat (nisi etiam bruta quæ electione carent, aut ambulare ut deceat, aut in certum aliquem scopum suas actiones dirigere, contra omnem humanam ac diuinam sapientiam dicere velit Calvinus) profectò Christus, qui effectum hic docuit, causam quoque huius effectus, fontem & originem designasse negari non debet. Imò addit Calvinus. *Humanae vitae cursum ideo tenebrosum esse docet Christus, quia nemo sibi rectum finem proponat, sed omnes sibi ad malum cupidè sectandum indulgeant. Si omnes ita facere, & neminem sibi rectum finem proponere Christus docet, quare duo membra Christus posuit, vnum eorum quorum oculus simplex & totum corpus lucidum erat, alterum eorum quorum oculus malus seu vitiosus, & totum corpus tenebrosum?* An non Christo disertè contradicit Calvinus, qui non nisi vnum membrum agnoscit, nò nisi totum corpus tenebrosum, & nullum corpus lucidum, quia ois oculus malus & nullus simplex est? Sic videlicet Christi doctrinam Calvinus exponit, ut Christo manifestè contradicat, ut vnam do-

Libera
boni electio.

Calvinus
Christo
contra-
dicit.

Erinæ Christi partem de oculo simplici & toto corpore lucido, falsi arguat.

Subiungit adhuc Calvinus. *Fateor quidem naturam ingenitam esse hominibus rationem qua discernant inter vitia & virtutes: sed ita peccato vitiatam esse dico, ut ad singulos passus deficiat. Interea non sequitur quin tenebras sibi sponte accersant homines.* Hæc ille. Cæterum si sic peccato vitiata est ratio, ut ad singulos passus deficiat, quare Christus sub conditione ponit, *Si oculus tuus malus est, & non potius definitè ac generaliter affirmat, Quia oculus tuus malus est, vel, Quia oculi omnium hominum mali sunt?* Sic enim generalis illa humanæ naturæ vitiatio quam Calvinus ponit, ex huiusmodi propositionibus aliquo modo consequi posse videretur. Nunc autè Christus sub conditione loquens satis innuit nec omnium oculos malos ac corpora tenebrosa esse, nec quorū tales oculi sūt necessariò sic esse, sed cōtingēter liberāq; cuiusq; electione. Quod magis cōfirmatur ex eo quod Lucas cap. 11. Christum adiecisse commemorat. *Vide ergo ne lumen quod in te est tenebræ sint.* Perspicuè enim docet, in hominū potestate esse, ut rationis ingenitæ lumen à peccati tenebris coërceant. Quod aurem Calvinus humanæ rationi hoc tantum tribuit ut discernat inter vitia & virtutes, & arbitrandi libertatē habeat, spontēque feratur in id quod discernit faciendum; nihil adhuc amplius hominibus tribuit quàm brutis, quæ & discernunt parvulos suos ab alienis, nota ac domestica ab extraneis, dominos suos, habitacula sua, denique pascua bona à malis, spontēque circa hæc omnia nō coactè feruntur. Naturæ autem per peccatum corruptio quod peccandi libertatem non auferat, vide prolixè disputatum in opere nostro de Iustificatione lib. 2.

24. Nemo

Ratio humana in singulis non peccat,

24. *Nemo potest duobus Dominis seruire.*

PESTILENTEM doctrinā & Christi ver-
bis aduersā fronte cōtrariā tradit hoc loco
Calvinus, vt peccandi necessitatē & man-
datorum Dei impossibilitatem perpetuò tueatur.
Sequitur quippe ex hac Christi doctrina, eos qui
Deo seruiūt, nec diabolo nec carni seruire posse,
ideóque à seruitute & necessitate peccati immu-
nes esse, atque ita veram legis obedientiam, qua
soli Deo seruitur, in hac vita reperiri. Vidit hoc
Calvinus, & Christi propterea doctrinam conta-
minandam sibi esse existimauit. Ait ergo. *Verum
quidem est, fideles ipsos nunquam ita in solidum addictos
esse Dei obsequio, quin retrahātur subinde vitiosis carnis cu-
piditatibus. Sed quia gemunt sub hac misera seruitute, sibi
que displicent, nec aliter carni seruiunt, quam inulti & re-
luctantes, non dicuntur duobus Dominis seruire, quia pro-
inde probantur eorum studia & conatus Domino ac si illi
integram obedientiam præstarent.* Hæc ille. Ait fideles
seruire carni, & miseram seruitutem seruire; sed
quia inulti seruiunt, id est, iuxta Calvinum ne-
cessariò, propter vitiatam naturam que ad singulos passus
deficit, vt supra dixit, ideo non seruire duobus Do-
minis. Totus hic sermo aut Christo apertè con-
tradicit, aut implicat cōtradictionem in adiecto.
Si enim fideles seruiunt Deo & seruiunt carni,
Deo autem & caro duo sunt Domini, vtique aut
duobus Dominis seruiunt, quod fieri posse negat
Christus; aut carni nō seruiunt, sed soli Deo. Cæ-
terū Paulus apertissimè docet pios ac fideles non
seruire carni, sed legi Dei. *Mente (inquit) seruiō legi*
Dei, carne autē legi peccati. id est, mea superior ratio,
tota voluntas mea atque intellectus legi Dei ser-

Studiura
& cona-
tum bo-
num, sed
ineffica-
cem ponit
Calvinus.

Rom. 7.

E 5 uit:

uit: carne autem, id est, inferior appetitus mens
seruit legi peccati, id est, malis concupiscentijs
afficitur ac subiicitur, quibus semper animus re-
luctatur. Deinde seruire carni, est secundum car-

Rom. 8. nem ambulare. Atqui Apostolus dicit. *Si secundum
carnem vixeritis, moriemini.* Fideles ergo, vt Deo vi-

2. Pet. 2. uant, non seruiunt carni. Dicit D. Petrus. *A quo
quis superatus est, huius & seruus est.* Fideles ergo Cal-

Ioan. 8. uiniani si carni seruiunt, à carne superantur, & se-
cundum carnem ambulant. Dicit Christus. *Qui facit
peccatum, seruus est peccati.* Sic qui facit opera carnis ser-

Gal. 5. uit carni. Fideles ergo Calviniani si carni seruiunt,
opera carnis faciunt, *quæ qui faciunt, regnum Dei non possunt*

Rom. 6. *debent.* Dicit iterum B. Paulus. *Nescitis quoniam cui
exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obe-*

ditis, sive peccati ad mortem, sive obediuntis ad iustitiam?
Fideles ergo Calviniani si seruiunt carni, exhi-

bent se seruos ad obediendum ei, & serui sunt pec-
cati ad mortem. Non exhibent se seruos, ait Cal-

uinus, *sed inuiti & reluctantes seruiunt.* Sic quidem il-

le loquitur, sed aliter nos Scriptura docet, nemi-

nem seruire peccato nisi volentem, & qui seipsum

seruum exhibet. Quod vnicus ille Dei sermo

probat: *Peditio tua ex te Israel, id est, ex tua propria*

& praua voluntate. Denique si inuiti & reluctan-

tes seruiunt, fortior est diabolus quam Christus.

Quod enim reluctantur, ex Christi gratia

est; quod seruiunt, ex diabolo est.

Sed credimus Scripturæ dicenti.

1. Ioan. 3. *Maiores est qui in vobis est,*

quam qui in mundo est,

Vos ex Deo estis filio-

rum, & viciistis

eum.

IN MATTHÆI CAP. 7.

1. *Nolite iudicare, & non iudicabimini.*

QVVM hæc Christi verba, de Dei iudicio, iuxta omnium Patrum & totius hætenus Ecclesiæ iudicium intelligi debeant, iuperbus Calvinus reiectio expressæ Patrum iudicio, hæc verba sic exponit. *Quod Chryso-* SS. Patrum
expositio
defendi-
tur.
stomus & alij quidam (sunt autē omnes ad vnum in hunc locum interpretes Hilarius, Hieronymus, Augustinus lib. 2. de serm. Domini, Euthymius, Theophylactus, & cæteri) *ad futuram vitam ista restringunt, coactum est. Quemadmodum enim minatur Esaias prædæ futuros qui alios prædati fuerint, ita intelligit Christus non deferre vindictas qui homines iniquos & maledicos simili virulentia & vigore puniant.* Atqui pro constanti Patrum hoc loco doctrina responde, nec de virulentis & maledicis Christū hic loqui, sed tantummodo de iudicio temerario vel usurpato vel maleuolo, quod totum absque maledicentia & virulentia externa solo animo exerceri potest, solētque frequentius; nec hæc iniqua iudicia ab hominibus puniri solere, quum aut vix hominibus innotescant solo animo inclusa, vel si innotescāt, puniri semper aut nō possūt mali, quia deest facultas par pari reddendi; aut certē non debent pij, quia iubentur à Christo non *resistere malo sed vincere in bono malum.* Iuxta Calvinum ergo hoc loco Christus doctrinam traderet aut planè humanam atque vulgarem, docens quid impij homines facere solent seipfos vindicando; aut Christianæ charitatis præceptis contrariam, docens Caluini
expositio
aut pro-
fana aut
impia,
suos

suos vt homines maledicos atque iniquos simili virulentia ac rigore puniant. Quorum hoc à nullo pietatis magistro doceri debet, illud Christo cælesti magistro penitus indignum est. Locus ex Esaia prolatus nihil ad rhombum facit, nisi hoc valeat argumentum: Deus aliquando minatur pœnam temporalē impijs, ergo hoc in loco non loquitur de pœna futuri seculi. Sed vnus Paulus docere Calvinū debuit, quo sensu Christus dixerit, *Nolite iudicare, & non iudicabimini.* Ille enim de hoc temerario & vsurpato ac etiam maleuolo iudicio disputans, ait. *Mibi pro minimo est vt à vobis iudicer, aut ab humano dic: sed neque me ipsum iudico. Qui autē iudicat me, Dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus, &c.* Prohibet omne humanum iudiciū, quia expectandum est diuinum, manifestē docens, eos qui hic temere iudicant, à Deo rigide iudicandos: iuxta illud Iacobi. *Iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam,* id est, qui fratres suos iniquē iudicauit. His accedit, quod iniqui aliorum iudices in hac vita ab alijs non semper, imò rarissimē iudicantur. Dei ergo iudiciū tales subibunt. Hoc ita euidens est, vt ipse Calvinus dissimulare non potuerit. Quare subiungit. *Quod si cessabunt homines, vt pœnam effugiant in mundo, qui damnandis fratribus nimis intenti fuerunt, non tamen effugient iudicium Dei.* Hæc ille.

1. Cor. 4.

Iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam, id est, qui fratres suos iniquē iudicauit. His accedit, quod iniqui aliorum iudices in hac vita ab alijs non semper, imò rarissimē iudicantur. Dei ergo iudiciū tales subibunt. Hoc ita euidens est, vt ipse Calvinus dissimulare non potuerit. Quare subiungit. *Quod si cessabunt homines, vt pœnam effugiant in mundo, qui damnandis fratribus nimis intenti fuerunt, non tamen effugient iudicium Dei.* Hæc ille.

Iac. 2.

Calvini
petulātia
singularis

Quare igitur Chrysostomum & alios Patres, qui ad Dei iudicium in altera vita ista restringunt, de sensu coacto coarguit, nisi quod petulans hæreticus & veteres Patres contemnere, & Christi verba infulsissimo ductus argumento deprauare voluit.

15. Aiten-

15. *Attendite vobis à pseudoprophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces.*

TITILLAVIT hic locus Calvinum vehementer, & perstrictum se sentiens, in hæc verba prorumpit. *Nimis putidi sunt Papistæ, qui constandæ nobis invidia causa illam Christi vocem præcisè iactant, à pseudoprophetis cauendum esse: ac suis clamoribus efficiunt, ut imp. rici causa incognita temere à nobis abhorreant. Et paulo post. Nimis imp. prole Christi mandatum abrogant Papistæ, qui in. Eto falso metu miseræ animas ab inquisitione deterrent. Sit igitur hoc primum, eos qui trepidando incognitam doctrinam respiciunt, vel fugiunt, perperam hoc & minime ex Christi mandato facere. Hæc lupus ille, ut oves Christi à trepidatione & metu lupi reuocet, & ad inquisitione nouæ doctrinæ adducat. Nihil quippe magis displicet lupo, quàm trepidatio ouium, & quod tam citò fugiunt ab eo. Atqui Christus Pastor noster fugere docuit à lupis, non cum illis disceptare. Oves (inquit) Pastore sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienū autem non sequuntur sed fugiunt ab eo. Atqui (inquit Calvinus) iudicium de pseudoprophetis à fructibus eorū facere iubet Christus. Inquirenda igitur & discutienda doctrina eorum est, non ipsi fugiendi sunt. Hæc iterum lupus ille, hæreticorum patrocinium egregiè suscipiens. Cæterū Christus ad Apostolos quidem & magistros Ecclesiarum hæc verba dicit, ex fructibus cognoscetis, ut illi in eos diligenter inquirent. Oves autem & simplicem populum fugere iubet, non inquirere. Imò (inquit Calvinus) discretionis spiritu, ubi opus est, nūquam destituantur fideles, qui modo sibi diffisi, & proprio sensu valere iusso, totos se illi regendos*

Calvinus
lupum
agit.

Ioan. 10.

Calvinus
hæretico-
rum pa-
tronus.

Discretio
spirituum
non est
donum
populare.

1. Cor. 12

Gal. 1.

Præter id
quod ac-
cepistis.

Ioan. Si
quis hanc
doctrinam
non adfert.
Act. 15.

Evasio de
verbo Dei
imperti-
nens.

gendos tradunt. Atqui meminisse Calvinus debuit
discretionem spirituum non esse vulgare donum
aut fidelibus commune, sed paucorum, iuxta illud
Pauli, *Alij discretio spirituum, alij genera linguarum:*
Deinde hoc donum discretionis spirituum esse
proprium magistris & doctoribus Ecclesiarum.
*Non enim omnes Prophetæ, non omnes Doctores, quorum
est de doctrina iudicare. Tercio iudicium quod-
dam discretivum esse sanè penes fideles circa ea
quæ sunt fidei, sed hoc iudicium in generali tan-
tum esse, non in particulari. Nempe ut facile dis-
cernat, an doctrina quæ affertur, nova sit, & præ-
teream quam acceperunt: ut sic eam fugiant ac
desertentur, sicut Paulus ad Gal. 1. & Ioan. epist.
2. docuerunt. Non autem ut doctrinam in parti-
culari ex causis & fundamentis suis examinent,
ut sic proprio iudicio discutiant, quid verum quid
falsum sit: quod proprium est Ecclesiarum ma-
gistris, ut in prima de fide controversia factum
vidimus. Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de
verbo hoc.*

Addit adhuc Calvinus. *Interea meminerimus ad
verbum Dei exigendas esse omnes doctrinas: & ideo in iu-
dicandis pseudoprophætiæ fidei analogiam dominari. Hæc
quidem vera sunt: sed nec verbum Dei sola Scri-
ptura est, ut hic Calvinus accipit; nec hoc verbum
Dei vulgus fidelium tam exactè intelligit, ut de
quavis noua doctrina ex verbo Dei atque ex cau-
sis & fundamentis suis iudicare possint; denique
fidei analogia dominatur, quatenus nulla noua
doctrina recipienda, est quæ analogiæ fidei, id
est, receptæ iam & approbatæ in Ecclesia fidei re-
pugnet; quod contra omnes nouas doctrinas
adeoque Calvinum ipsum fortissimum argumē-
tum est. Adeo volens esse legis Doctor nescit
quæ*

quæ loquitur, neque de quibus affirmat, estque hæc euatio de verbo Dei planè impertinens.

Addit terriò Calvinus. *Deinde spectandum est quid Deus Prophetis suis verbiq̃ue ministris iniungat: quia inde fidelitas facillè dinosci poterit. Sed hoc totù & quid sit Pastoris officium, non oues ipsæ & vulgus fidelium, sed alij Pastores & tota Pastorum communitas, vel maximè Princeps ipse Pastorum, Christi in terris Vicarius, iudicare & cognoscere debent. Alioquin nullæ esset in Christi Ecclesia sacra Hierarchia, sed planè prophana & ethnica anarchia. Sed exemplo rem illustrare Calvinus vult. Quemadmodum, exempli gratia, si nobis proponimus quæ Paulus in Episcopis requirit, sola illa descriptio ad dandam totam Papatus colluuiem sufficit, quia videntur data opera Papales sacrifici cōtrariam ideam velle exprimere. Dixit, & abiit. Nam post tam atrocè calumniatam in vniuersam Catholicæ Ecclesiæ Hierarchiam, ne vno quidem verbo in particulari docet, quomodo descriptio Episcopi Paulina violata sit. Cauillator impotens calumniæ suæ simpliciter assertæ credi vult. Descriptio Apostolica Episcopi in eo fortasse à Catholicis Episcopis negligitur, quia non est nunc ampliùs Episcopus vnius uxoris vir, sed cælibem vitã agit. Sic opinor. Nam & sic ad illũ Apostoli locum garrit Calvinus: cui ad eundem locum respondimus.*

Calvinus
criminator
generalis.

In Antidotis
Apostolicis.

21. *Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem Patris mei.*

QV V M hæc Christi verba pro bonorum Operum ad salutem necessitate euentissimè faciant, nec Calvinus villo honesto fuce ea elu-

Impostu-
rae Calui-
niana.

ea eludere se posse cerneret, veritatem tamen ipsam agnoscere noluit, sed totis ingenij viribus reluctans ita demum scribit. *Facere voluntatem Patris, non tantum significat Philosophicè vitam & mores suos ad virtutum regulam formare, sed etiam credere in Christum, sicut habetur Ioan. 6. 40. Non ergo his verbis excluditur fides, sed quasi principium statuitur unde reliqua fluant. Hæc ille, callidè & astutè multa venena non tam apertè fundens quàm clanculum instillans.*

1. *Primum enim Philosophicè ad virtutum regulam mores formare, nihil proprius ad hunc locum pertinet, neque hoc est facere voluntatem Dei Patris. Sed facere voluntatem Dei Patris, est facere ea quæ præcepit nobis Deus Pater in diuinis Scripturis suis, & propter Deum illa facere; nõ ea facere quæ Philosophi in suis ethicis disputarunt solo virtutis amore. Sed voluit impius Calvinus omne bonorum operum studium quod Christus hic imprimis commendat, quasi humanã tantum & Philosophicam iustitiam traducere. Deinde quod addit, *facere voluntatem Patris, hoc loco significare, ut credamus in Christum, quia 6. Ioan. dicit Christus; Hæc est voluntas Patris mei qui misit me, ut omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam; dupliciter falsum, & pariter fallaciter dictum est. Christus enim hoc loco, facere voluntatem Patris ab ipso credere manifestè distinguit, & de iam credentibus loquitur (Quomodo enim inuocabunt dicentes, Domine Domine, in quem non crediderunt?) ut non solum credant, non solum per fidem suam Dei nomen profiteantur dicentes, Domine Domine, in nomine tuo prophetauimus, sed etiam præterea faciant voluntatem Patris, id est, bonis operibus operam dent. Nam idcirco eos qui voluntatem Patris non fecerunt, manifestè statim vocat, operarios.**

Volunta-
tem Dei
facere,
quid.
Rom. 10.

operarios.

varios iniquitatis. Deinde Christus Ioan. 6. ver. 40.
 non dicit nos facere voluntatem Patris creden-
 do (tametsi hoc verum sit) nec de facienda volun-
 tate Patris omnino loquitur, sed ait, voluntatem
 Patris in hoc esse, Deumque in hoc suam facere
 voluntatem, *vt omnis qui credit, habeat vitam æternam,*
 vbi vnâ causam salutis æternæ posuit, sicuti hoc
 loco aliam ponit. Totum autem hoc à Caluino
 fallaciter & per insignē imposturâ ita dicitur, vt
 simplici lectori insinuet, fidei necessitatē, nō autē
 bonorū operū, à Christo inculcari. Quod adhuc
 eius conclusio magis manifestum facit, qua dicit
fidem his verbis non excludi. quod sanè de toto Christi
 sermone verū est, quia presupponitur à Christo, 3.
 & iam credentibus loquitur Christus. In illis ta-
 men verbis, *facere voluntatem Dei Patris*, de quibus
 nunc disputat Caluinus, fides nō intelligitur nec
 includitur, quod insinuare voluit Caluinus, quū
 addit, *fidem hic quasi principium statui vnde reliqua fluant.*
 Verum sane hoc est de toto Christi sermone: *Non*
omnis qui dicit mihi Domine Domine: hoc ipsum enim
 est credere in Christum & fidem habere: & hæc
 omnium bonorum operum radix ac fundamen-
 tum est. Sed non est hoc verum de illis verbis, *Qui*
facit voluntatem Patris mei, quæ nunc tractat Calui-
 nus. In his enim verbis nō statuitur fides, sed sta-
 tuitur mandatorum Dei observatio ad salutem
 necessaria. *Facere enim voluntatem Dei Patris,* est fa-
 cere & obseruare ea quæ Deus iubet, vt suprâ
 ostensum est. Ita Caluinus quia aperto Marte tam
 illustrem doctrinam, quam nullo modo humili-
 ter amplecti & credere voluit, impugnare non
 potuit, cuniculos egit, vt veritatem subuerteret.

24. *Omnis qui audit verba mea & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificauit domum suam supra firmam petram.*

Operum
bonorum
necessitas.

Iustificat.
lib. 3.
cap. 2.
num. 9.
& seqq.

Quoniam hæc etiam verba ad pietatis studium ac diuinæ legis obseruantiam penitus necessariam perspicue faciunt, & non tantum credere (quod hic Christus vocat *audire*, vtique non aure corporis, sed aure cordis) sed & *facere* doceant, Calvinus totum ad vnicam fidem trahit. Sic enim hæc verba exponit. *Perinde est ac si dixisset veram demum esse fidem, quæ profundas habet radices in corde, & serio constantique affectu quasi fundamento nititur vt tentationibus non cedat.* Hæc ille. Qui Calvini portentosam doctrinam, de vnicâ piorum fide, quam semel acceptam amitti non posse sustinet, & de eius radicibus planè immotis legerit, facile intelligit Calvinum hoc loco per firmam petram, super quam fundata domus nullis tentationibus deiicitur, nihil aliud intelligere quàm *specialem suam fidem electis propriam*, quam nullis diffidentiae tentationibus vtcumque sæpius agitatam conuelli, aut loco moueri posse præsumit. Christus autem vt in præcedenti sermone, sic in ista similitudine, (quam idcirco subiunxit, vt præcedentem doctrinam magis illustraret) per eum qui audit, credentem; per eum qui facit, mandata Dei custodientem sic intelligit, vt qui vtrumque hoc facit, eum demum super firmam petram suam domum ædificare doceat, id est, firmum atque immobile salutis ac status sui fundamentum habere, quod nullæ tentationes deiiciant. Aedificari ergo supra firmam petram, non est solam fidem radicibus tenere, (hanc enim habet qui audit Christi verba &

non

non facit ea) sed est fidem habere in charitate radicam & fundatam, vel que per dilectionem operatur, vt Ephes. 3. Apostolus disertè docuit. Hæc contra corruptelas hæreticas rectè intelligenda & diligenter tenenda sunt. Gal. 5.6.

IN MATTHÆI CAP. 8.

2. Domine, si vis, potes me mundare.

QUVM hæc verba contra certitudinem fidei de præsentī salute & futura gloria, quam omnibus suis & precibus & actionibus adesse volunt Calvinistæ, manifestè faciant (hic enim leprosus sine vlla tali certitudine, imo dubitāter loquens quoad Christi voluntatem erga se in particulari, mandatur tamen à Christo, & optatam sanitatem consequitur) aduersus hoc argumētum sic cauillatur Calvinus. *Quòd sub conditione loquitur hic leprosus, Domine, si vis, non pugnat cum ea fidei certitudine quam Deus in precibus nostris exigit, Neque enim plus sperare debent homines quam Deus promittat. Leprosus autem nullo Dei oraculo vel promissione certior factus erat quidnā facturum erat Christus. Hæc ille, cui vno verbo responde, nec ipsos Calvinistas aut vllos fideles vllò Dei oraculo vel promissione certiores factos esse, quidnam illis in particulari facturum sit Christus. Leprosus iste non dubitauit in genere de Christi bonitate, magis quam de potentia; (alioqui Christum non rogasset) sed quia in particulari nullam promissionem accepit, sicuti nec alius quispiam in verbo Dei accepit, propterea propter suam indignitatem merito dicit, & nos omnes dicere debemus, Domine, si vis: certitudine illa Calviniana, tanquam impia præsumptione, prorsus reiecta.*

Certitudo Calviniana refellitur.

F 2

4. Vade,

4. Vade, ostende te sacerdoti.

ARR OGANTER hoc loco contra Catholicos insurgit Calvinus his verbis, Christus mittens leprosum ad sacerdotem, ritus in lege prescriptos usque ad tempus abrogationis servare iubet. Quod hinc confessionis suae legem eliciunt Papistae, in eo sunt insulsi. Leporam allegoricè volunt esse peccatum: Sacerdotes autem quos Papa inarguat, spiritualis lepra esse cognitores. Vt demus in lege sacerdotibus hanc potestatem idem datam esse ut sciret populus totam suam munditiam eiusque iudicium pendere à sacerdotio; impiè tamen hoc ad se rapiunt sacrificii Papales. Quicquid enim honoris datum erat antiquis sacerdotibus, nunc vnus Christus sibi vendicat. Hæc ille. Sed quicquid homo impius contra præsentem Catholicos deblaterat, hoc totum in doctissimos & antiquissimos Patres redundat, quos huc hæretico meritò opponemus. S. Chrysostomus ita scribit. Corporis lepram purgare, seu verius dicam, haud purgare quidem, sed purgatos probare, Iudeorum sacerdotibus solis licebat. At verò nostris sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ sordes non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est. Hæc ille. Vide Bedam lib. 5. cap. 68. in Luc. & August. qq. Euangel. lib. 2. q. 40. Vnica ratio quam adfert Calvinus, ex ipso Caluino refellitur. Si enim quicquid honoris antiquis sacerdotibus datum erat, vnus Christus sibi vendicat, & tamen illis hanc potestatem datam fuisse Calvinus agnoscit, ut sciret populus totam suam munditiam eiusque iudicium pendere à sacerdotio: profectò falsum erit quod postea hoc loco Calvinus subiungit, & omnes hodie hæreticorum scholæ sustinent, ex Christi mandato suam peccatoribus munditiam pronuciare Euangelij ministros. Iam enim

Papistarū
nomine
antiquissi-
mos
Patres
Calvinus
taxat.

Sacerdo-
tes pecca-
ta pur-
gant.
De sacer-
dotio
lib. 3.

Calvinus
à seipso
refutatur.

enim inuenit ipse Caluinus, non vnum Christum sibi vindicare quicquid honoris antiquis sacerdotibus datum erat, sed omnes Euangelij sui ministros hoc honore, idque ex Christi mandato, gaudere, quod sua peccatoribus munditiam pronuntiant: qui sane honor antiquis sacerdotibus in figura tantum datus erat, circa leprae munditiam pronuntiandam. Ceterum non vnum Christum omnem sacerdotalem honorem sibi vindicare, sed pro sua dignatione & perpetua Ecclesiae suae conseruatione, sacerdotibus Euangelicis magna ex parte impartibile, tota SS. Patrum antiquitas contra impium Caluinum docet. Vide illorum verba in Prompt. Cath. in dom. in Albis. Vnus Chryf. apertissime loquitur. *Pater (inquit) omne iudicium desit filio: sed hoc totum video à Dei filio sacerdotibus traditum.* Hæc ille.

Lib. 3.
de sacer-
dotio.

26. *Vt quid timidi estis modicæ fidei?*

OBSE RVATIONE dignum est hoc loco, agnoscere necessario Caluinum quemlibet timorem non esse fidei contrarium, & fidei defectum non quolibet timore coargui, sed ea formidine que conscientie pacem turbat, vt non recumbat in Dei promissiones. Hæc enim confessio certitudinem fidei, quam perpetuo docet, adeo refellit, vt propterea in Institutione, sua vbi totam hanc doctrinam accuratius pertractat, certitudinem quam ponit omni timore vacuam ab omni trepidatione & dubitatione liberam statuat: lib. 3. cap. 2. Quem etiam in finem Scripturas omnes quæ ad timorem nos hortantur, egregie deprauat, & nihil aliud quam reuerentiam filialem nos docere disputat. Vide opus nostrum de Iustificat. lib. 8. cap. 26. & 27.

Certitudo
fidei Cal-
uinianæ
refellitur.

Ad Luc.
cap. 8.
Ver. 47.

Sanè idem Calvinus sibi contrarius infrà de muliere quæ fluxû patiebatur. *Quia videns quòd non laetit, venit tremens, & cecidit ad pedes Iesu;* dicit Calvinus, quòd talis trepidatio fidei contraria fuit, & excusatione cavebat. Sic tractat Scripturas Calvinus, non ex sacra veritate quam illæ tradunt, sed prout ipsi & causæ præsentis commodum est.

IN MATTHÆI CAP. 9.

6. *Quòd filius hominis potestatem habet dimittendi peccata in terra.*

VENENUM hic suum inspergit Calvinus his verbis. *Hæc potestas longè alia est quàm quæ Apostolis mandata fuit, & qua hodie funguntur Ecclesie Pastores. Non enim tam remittunt ipsi quàm remissa testantur, dum iniunctam sibi legationem promulgant.* Hæc ille. Cæterum Apostolis datam fuisse à Christo potestatem ut verè peccata remitterent, & eadem potestate fungi hodie Ecclesie Pastores, contra Calvinum demonstratum vide in Prompt. Cath. domin. in Albis. Sed & infrà ad Ioan. cap. 20. dabitur hac de re contra Calvinum disputandi locus amplissimus.

Ver. 23.

21. *Dicebat intra se, Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero.*

QVIA ex hoc loco probant luculenter Catholici reliquias Sanctorum venerationem mereri, & per eorum contactum Deum virtutes operari, quod in Prompt. Cathol. Dom. 23. post Pent. aliqua ex parte nos ostendimus, multum contendit Calvinus ut hoc nobis tam illustre argumentum eripiat. Primùm disputat rem utcunque laudabilem in exemplum trahi non debere.

Quòd

Quod (inquit) mulier cogitat, si modo tetigerit Christi vestem, se procius fore sanam, singularis quidam fuit Spiritus Sancti impulsus, neque ad communem regulam trahi debet. Scimus quam proteruè ludat superstitio in stulta & inconsiderata emulatione sanctorum. Atqui simia sunt, non imitatores, qui singulare aliquod exemplum absque Dei mandato, & proprio magis sensu quam Spiritus directione usurpant. Hæc ille, factum quidem laudans, sed quod ab alijs imitandum non est, quia singularis in eo fuit Spiritus Sancti impulsus. Sed primum vnde probat Calvinus, aut quis illi dabit, singularem hunc fuisse Spiritus Sancti impulsus, id est huiusmodi vt rem ex sua natura vitiosam & superstitiosam, neque in exemplum trahendam, in illa tamen muliere fecerit laudabilem? Supponit quidem hoc Calvinus, sed non probat. Deinde etiã si singulari Spiritus Sancti impulsu illa mulier sic cogitasset, quia nouum illud sanitatis consequendæ experimentum erat, quomodo probat Calvinus ad cõmunem regulam trahi non debere, quum illius cogitationis fidem & sententiam Christus tam illi utri miraculo remunerauerit? Sed Calvinus suum ipsius paralogismum refutabit, qui in hoc ipso capite de duobus cæcis visu donatis, quorum fidem valde imperfectã & mancã censet, à Christo tamen remuneratam, sic concludit. *Tametsi hic beneficium duobus cæcis præstitum narratur, tamen ex Christi dicto, Iuxta fidem vestram fiat vobis, generalem elicere doctrinam conuenit, nos, modò ex fide precemur, nunquam in votis nostris repulsam passuros.* Hæc ille. Si ergo illorum fides Caluini iudicio imperfecta (de qua in sequentibus plura dicemus) beneficium optatum à Christo impetrans, generalem doctrinam facere potest, vt & nos ex fide precantes semper exaudiamur, quanto magis

Calvinus
à seipso
refutatur.

huius mulieris cogitatio à Spiritus S. singulari impulsu profecta, generalem quoque doctrinam faciet, quòd similes piorum cogitationes circa Sanctorum reliquias familia beneficia à Christo impetrabunt? Deinde supra cap. 8. ad verba Centurionis dicentis Christo, *Tantum dic verbo, & sanabitur puer meus;* Hinc, ait Calvinus, *colligi potest generalis regula, certitudinem salutis nostrae ex verbo Dei pendendam esse.* Quàm rectè hoc colligat Calvinus, hic non disputamus; sed quàm facilè generalem regulam ex vno Centurionis factò colligat, ostendimus. At huius mulieris factum non secus fuit à Christo remuneratum quàm illud Centurionis. Ex eo igitur & nos, imò Catholica iam dudum Ecclesia generalem doctrinam optimo iure colligit. Quare impius Calvinus serò iam nimis hoc suum commentum obrudit, quum & hanc huius mulieris cogitationem per se laudabilem fuisse, & similes piorum cogitationes Deo semper placuisse, à tot retrò seculis tota Ecclesia Catholica iudicauerit, & experimētis innumeris probauerit. Hæc igitur prima cauillatio, nullius momēti est.

Mulieris à Christo sanatae fides defenditur.

Quare & ipse Calvinus eam suspectam habens, ipsum mulieris factum exagitat, & cogitationem hanc non aliquo Spiritus S. impulsu, sed à zelo inconsiderato manasse disputat. Ait enim. *Quòd in veste hæsit potius quàm vt se illi sanandam precibus offerret, forte zelo inconsiderato paululum à via deflexit.* Ecce audet præsumptuosus hæreticus factum illud inconsiderati zeli arguere, quod Christus ipse ita approbavit, vt sanitatem confestim illi concesserit. Sed addit pro aliqua præsumptionis suæ ratione. *Præsertim quum paulo post ostendat dubitanter & perplexo animo id tentasse.* Sed hoc est apertè & perfricta fronte Euangelio contradicere. Nam & Chri-

Christus ipse hoc eius factum ex fide perfectum fuisse affirmat, dicens, *Fides tua te saluam fecit*: & sanitas confestim ex hoc facto consecuta (vt Marc. 5. & Luc. 8. euidentissimè constat) ex optima & firma fide eam hoc cogitasse, Christique vestimentū tetigisse, manifestè demonstrat. Quod autem postea tremens accessit ad Christū, vt Marcus & Lucas narrant, non id fecit propter aliquā dubitationē, aut animi perplexitatē, circa primū illū simbrię cōtactū; sed quia Christo interrogante, *Quis tetigit vestimēta mea?* & adhuc *circumspiciente vt videret eā quæ hoc fecerat*, cœpit timere ne offendisset ita furtim tangendo, & furtiuam sanitatem cōsequendo. Quare (vt est apud Lucam) *videns mulier quia non latuit, tremens venit, & prociudit ante pedes eius, & ob quam causam tetigerit eum* (vbi suam cogitationē & factum aperuit) *indicauit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit.* Cui statim Christus dixit, *Filia, fides tua te saluam fecit. Vade in pace.* Quid clarius, quàm prioris facti fidem à Christo laudatam & præsentī sanitate remuneratam fuisse? præsentem autem tremorem huius mulieris postea accessisse, non quòd aliqua dubitatione factum prius tentauerit, sed quòd facti sui rationē corā omni populo indicare coacta fuerit? Quod sanè Christus studio fecit, vt sancta illa eius cogitatio, factūque fide ac religione plenum, publice innotesceret: & vt omnes astantes doceret, quanto opere factum tam religiosum illi placeret: eadēmq; opera tum illos tum omnes fideles mone-
 neret simili fide ac religione etiam ea quæ minima sunt Christi ac sanctorum eius prosequi ac venerari. Impius tamen Calvinus totam hanc historiam Euangelicam corrumpere maluit, quàm superbam ceruicem suam Catholicæ fidei circa

Reliquiarum veneratio.

Sanctorum venerandas reliquias submittere. Quare adhuc addit, & omnem mouet lapidem vt tam celebre argumentum Ecclesie Catholice è manibus extorqueat. Tam verò vt demus hoc illi à Spiritu fuisse dictatum, manet tamen fixa regula, fidem nostram priuatis exemplis huc & illuc circumagi non debere: quia Dei verbo penitus affixã esse oportet, iuxta illud Pauli Rom. 10. Fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei. Cui stolidæ cauillationi facile responderetur. Auditus fidei est verbum Dei, sed prædicatum ab Ecclesia, vt tota Apostoli eo loco disputatio ma-

In defen-
sione cõ-
tra VVhi-
takerum,
lib. 2. cap.
10. sect.
5. & lib.
3. cap. 12.
sect. 10.

nifestè demonstrat, nõsque alibi accuratè ostendimus. Prædicatio autem Ecclesiastica hoc femper tenuit, Sanctorum reliquias esse ex fide venerandas: plurimisque experimentis sentit talem ex fide venerationem multa à Deo beneficia impetrasse, sicut hæc mulier Evangelica impetrauit. Quare hoc exemplo fides nostra huc illuc non circumagitur (sectæ Calvinianæ alijsq; sectis hæreticis omnibus hoc proprium est, vt *uentis novæ doctrinæ* homines huc illuc circumferant) sed in solida Ecclesie Catholice fide, quæ *columna & firmamentum veritatis est*, firmissimè solidatur. Deinde huius mulieris Evangelicæ exemplum, priuatum exemplum non est, quasi in angulo gestum, vel incerta fide relatũ, aut obscure commendatum, sed publicum & celeberrimum in ipsa Scriptura Evangelica à tribus Euangelistis diligenter commemoratum: & iam à Christo Domino non solum presentifanitate remuneratum, sed & publica interrogatione qualique inquisitione facta propalatum & commendatum. Denique ita celebre & publicum hoc exemplum est, vt aliquot postea seculis eius memoriam perpetuo miraculo Deus honorare & commendare voluerit, vt videre

dere est apud historiae Ecclesiasticae auctores Eusebium libro septimo, capite decimoquarto; Sozomenum libro quinto, capite vigesimo; & Nicephorum libro sexto, capite decimo quinto. Scelerata impietas est, & aperta ad atheismum via, aliquod exemplum in diuinis Scripturis commemoratum & commendatum, tanquam priuatum rejicere: quum non solum dicta sed & facta Christi, vel à Christo commendata, quid facere & credere debeamus, nos doceant.

22. *Confide filia.*

VEL LICAT hic rursus & modis omnibus infirmare contendit hoc haemorrhoeis factum proteruus Calvinus. Ait enim ad haec verba. *Fidei imbecillitas hoc verbo arguitur. Nisi enim vitiosa esset trepidatio, non eam corrigeret Christus hortando ut animum colligat.* Nihil est hoc haeretico praefractius. Quod in singularem fidei in hac muliere laudem atque commendationem dixit Christus, hoc ille ad fidei eius reprehensionem trahit, Christus enim dicens, *Confide filia*, & confestim adiungens, *Fides tua te saluam fecit*, manifestissime voluit illo verbo eius fidem singulariter commendare. Quid est enim, *Confide filia*, nisi, *Esto bono animo filia*? Et quare iuber esse bono animo? *Quia*, inquit, *fides tua te saluam fecit*, id est, quia fides tua, qua me tetigisti, mihi tantopere placet, tam firma & valida ac sancta fuit, ut illa te sanauerit, ut propter illam tuam fidem, non propter simplicem contactum, sanitas tibi restituta fuerit. Propter hanc fidem tuam, per quam consecuta sanitatem es, esto bono animo. Noli metuere quod te vocauerim, & a facti confessionem coram tota hac

Calvinus
praefractè
Christo
contradi-
cit.

ra hac multitudine compulerim. Non ad tui reprehensionem, sed ad tui commendationem hoc feci. Non ut fidei tuæ imbecillitatē corrigerem, sed ut fidei tuæ firmitatem atque præstantiam toti huic multitudiui propalarem. Quis non videt hunc esse manifestum Christi verborum sensum? Quando præcedenti cap. Christus dixit paralytico: *Confide filii: Remittuntur tibi peccata tua*: an dicit Calvinus quod fidei eius imbecillitas hoc verbo arguebatur? An non potius eius fides disertissimè commendatur, quum statim subiungat Christus, *Remittuntur tibi peccata tua*? Nam in illis verbis, *Videns Iesus fidem illorum, synecdoche est*, ait ad illa verba Calvinus, *quia non ita respexit Christus eos qui paralytici cum ferebant, quin eius quoque fidem intuitus fuerit*. Hæc ibi Calvinus. Eodem modo advertere debuit Christum hoc loco, quum dicit, *Confide filia*, moxque adiungit, *Fides tua te salvā fecit*, antecedentem fidem respexisse, qua eum terigit, eamque singulariter commendasse.

28. *Creditis quia hoc possum facere vobis?*

Fides non
est fiducia

Quum fides hoc loco, de qua Christus postea subiunxit, *Secundum fidem vestram fiat vobis*, fuerit fides & firma persuasio de potentia Dei & Christi, non autem fides specialis circa promissiones Dei, aut ipsa fiducia, quam solam hæretici volūt esse fidem propriè dictam, conatur hoc loco Calvinus hanc totam historiam Evangelicam more suo depravare. *Queri (inquit) potest an de potentia Dei & Christi persuasum esse sufficiat ut quispiam sit fidelis. Hoc enim sonant verba, Creditis me posse facere? Moxque respondet. Atqui ex alijs Scripturæ locis patet notitiam potentia fore inanem vel frigidam, nisi de voluntate certis*

De certi sumus. Hoc quidem ille auster dicit, nullam interea probationem afferens. Sed eadem facilitate negamus in vllis Scripturis certitudinem de voluntate Dei requiri vt aliquis sit fidelis, sed contra ad fidei naturam sufficere vt ea omnia credat quæ Deus credenda reuelauit. Obijcit adhuc sibi Calvinus quod necessario replicandum videbat. *Christus tamen eorum responso contentus, ipsorum fidem quasi numeris omnibus absolutam laudat. Respondeo* (inquit) *quam prius Dauidis filium confessi sunt, de gratia aliquid apprehendisse. Nam hoc titulo redemptorem gentis suæ honorumque omnium authorem ornabant. Ipse ergo de sua potentia querens altius percontatur an serio credant.* Hæc ille. *Responde* vocem illam, *Miserere mei fili Dauid,* fidei quoque vocem fuisse, qua profitebantur se agnoscere eum pro Messia ex semine Dauid. Hanc fidem Christus magis explorare voluit, dicens: *Creditis quia hoc possum facere vobis?* .j. An sic me verè filium Dauid & Messiam inuocatis, vt serio credatis me posse hoc facere quod petitis? Non dicit, *Creditis quia hoc faciam vobis,* sed quia *hoc possum facere vobis,* manifestè docens fidem propriè dictam non esse fiduciam circa ea quæ vult nobis Deus præstare, sed esse assensum mentis firmum circa omne verum de Deo credendum: quale imprimis est omnipotentia eius. Docet igitur Christus ad fidem quod attinet, id propriè requiri, vt potentiam eius credamus; de spe ac fiducia nihil interrogat. Hanc enim disertè professi sunt, misericordiam eius implorando. Nemo enim orat, nisi qui sperat: & nemo misericordiam flagitat, nisi ab eo quem misericordem & benignum esse confidit. Vide hæc latius disputata in Prompt. Cath. dom. 18. post Pent.

36. *Miseratus est eis, quia erant vexati & iacentes sicut oves non habentes pastorem.*

IN DVLGET hic iterum suo stomacho ac libidini Calvinus, & in Ecclesie Catholice hierarchiam debacchatur, his verbis. *Eadem hodie in Papatu cernitur vastitas, qui tamen refertus est titularibus pastoribus. Immensa est enim eorum colluies, qui sub nomine Clericatus plebem deglutunt. Porro quum multi sint canes, non tamen eos pudet suam hierarchiam sonare. Sed audienda vox Christi, quae pronuntiat nullos esse pastores vbi non sunt operarij: vagas & dispersas esse oves quae Euangelij doctrina in Dei ouile non congregantur. Hæc ille. Cæterum non est hoc interpretem agere, sed putidum calumniatorem; nec Scripturas interpretari, sed ad libidinem, & prurimum maledicendi Scripturis abuti. Interim quæ Calvinus mendaciter fingit, in ipsum Calvinum veraciter retorquentur. Eadem quam Christus hic in Phariseis diuinæ legis corruptoribus describit, in Calvinismo cernitur vastitas, qui tamen refertus est titularibus Ministris. Immensa est Calvinistarum colluies, qui sub nomine Euangelij plebem deglutunt, Ecclesias vastant, animas perdunt, regna subuertunt. Porro quum sint lupi rapaces, fures ac latrones, non tamen eos pudet Ministerium suum Euangelicum sonare. Sed audienda vox Christi, & serio audienda, nullos esse Pastores vbi non sunt operarij: operarij autem quos Deus mittit in messem suam (quod Calvinus alto hic premit silentio) operarij (vt Apostolus loquitur) *inconfusibiles ἀνεπισημοί*, qui ita operantur vt operis non pudeat aut peniteat postea, operarij recte tractantes *verbum veritatis*, operarij non adulterantes verbum Dei.*

Deni-

Calumniis
contra
clerum in
Caluinum
retorque-
tur.

2. Tim.
2. 15.
2. Cor.
3. 17.

Deiique operarij non subdoli, transfigurantes se in ^{2. Cor. 11}
 Apostolos & novos Euangelistas, qualem se Calu^{13.}
 nus profiteretur. Postremo vagas & dispersas oues
 esse, quæ deserta Ecclesia Catholica, vnico ouili
 Christi, non Euangelij doctrina in ouile Dei
 congregantur, sed sub Euangelicæ doctrinæ titu-
 lo in varias penèque innumeras sectas distrahun-
 tur. Catholicæ verò Ecclesiæ hoc tempore pa-
 flores non fuisse penitus canes mutos, nulli me-
 lius quàm Gallia Calvinistæ nosse & meminisse
 possunt: quosita vocales in primarijs regni illius
 viribus senserunt, vt hoc vno maxime post Deū
 medio, ab illius nobilissimi Regni diademate
 depulsi & abacti per annos quàm plurimos fue-
 rint; nec nisi sub pelle Catholico regnent, qui
 hactenus ibi regnarunt.

IN MATTHÆI CAP. 10.

2. Primus Simon qui dicitur Petrus.

PETRI supra ceteros Apostolos primatū ^{Petri pri-}
 hic locus manifestè docet. Neq; enim vel ^{matius.}
 etate vel vocatione prim^o erat, sed in vtro-
 que Andreas eū præcessit; deinde à tribus Euāge-
 listis Matthæo hic, Marc. 3. Luc. 6. qui Apostolos
 ordine recēsent, semper primus ponitur, aliorum
 Apostolorum ordine non seruato. Nam hic qui-
 dem Andreas, apud Marcum Iacobus secundo
 loco ponitur. Rursum, vt Marcus narrat, hoc de-
 mum tempore, *imposuit Christus Simoni nomen, vt vo-*
caretur Petrus, id est, Caput: hoc inquam tempo-
re quo 12. Apostolos designat; vt eodem momen-
to de capite vicario prospiceret, quo de membris.
 Tergi-

Bezae au-
dacia.

Tergiuersantur hic heretici, & grauius hoc argu-
mentum ferunt. Beza cæteris audacior, in Anno-
tationibus in hunc locum, suspicatur hoc voca-
bulum, *Primus*, ab aliquo additum. Sic enim
scribit. *Quid si hoc vocabulum ab aliquo additum est, qui
Petri primatum vellet stabilire? Hæc est heretica auda-
cia sibilis explodenda & anathemate digna, que
ipsorum hæresibus repugnant, è Scripturis ex-
pungere. Quo semel admisso, nihil erit in Scri-
pturis ab hæreticorum corruptione tutum. Addit
homo impudens, vt aliquam dicti sui rationem
adferat, nihil sequi quod cohereat: quasi non cum vo-
cabulo Simon, &c. apertissime cohæreat. Sed vo-
luit ad omnem impudentiam frontem perfrica-
re. Addit adhuc, in hoc ordine nihil mysterij latere, quia
idem ordo apud omnes Euangelistas in reliquis Apostolis non
obseruatur. Responde quoad reliquos hoc verum
esse, & idcirco in illis paritatè inde optimè osten-
di. Sed quum omnes in solo Petro ordinem ser-
uent, vt primo sæper loco ponatur; manifestum fit,
in illius ordine ac loco mysterium esse, & primatus
significationem. Prosequitur Beza. *Sed et apud Paulum
Gal. 2. Iacobus Petro præponitur, vt planè sint ridiculi qui
volunt hoc argumento tyrannidem Antichristi confirmare.*
Hæc ille ridiculo maximè argumento vsus. Pau-
lus ad Gal. 2. nullam facit ex instituto Apostolo-
rum commemorationem, sicut tres Euangelistæ,
vbi primo suus locus debebatur; ideòq; ordinem
non seruat, sed eum primo loco ponit qui primus
illi occurrebat, & qui primus illi dexteris socie-
tatis dederat, Iacobus videlicet Hierosol. Epi-
scopus quem primò conuenerat, vt patet Act. 21.
qui eum postea ad Petrum & Ioannem socios
semper indiuisos adduxit.*

Bezae ca-
uillatio-
nes refu-
tantur.

Ver. 18.

Calvinus hunc locum astutius exagitat. *Pri-
mum,*

num, inquit, inter Apostolos fuisse Simonem Petrum libenter fatemur. Sed quod inter paucos homines valuit, ad totum orbem extendere nulla ratio patitur. Hæc ille infulsiſſime. Si enim paucorum Apostolorum debuit esse primus aliquis, & schismatis tollendi causa caput, à quibus tamen dissentionis aut ambitionis periculum non erat; quanto magis diffusa per totum orbem Ecclesia vnum esse Caput oportet, ne inter tot capita fieret dissensio, & omnia vastaret ambitio. Addit Calvinus. Adde quòd qui primus numeratur, non ideo protinus inter suos collegas Dominium habet. Cui responde, primatum Petri & successorum eius non esse Dominium temporale & imperiosum super reliquos pastores, sicuti qui maior est inter gentes, dominatur eorum; sed esse potestatem spiritualem & Ecclesiasticam componendi & definiendi ea quæ de fide & moribus in dubiū vocantur. Concludit Calvinus. *Tam ut omnia illis quæ postulant, de Petro demus, donec impios & sacrilegos apostatas Petri successores esse probent, eius dignitas nihil ad Romanam Sedem.* Hæc ille. Sed conuictum hoc ac maledictum est, non argumentum. Sic solent hæretici, quum argumenta deficiunt, ad conuictia diuertere, in quibus se multo plus valere norunt quàm in argumentis. De Primatu Petri ex Scripturis Euangelicis perspicuè & copiose demonstrato, vide operis nostri de Princip. fidei Doctrinal. lib. 6.

Caluini
cauillatio:
nes refel-
luntur.

Matth. 20
Vide infra
ad eadem
verba.

22. *Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.*

VANVS Erasmus, & post eum Beza, vertunt hic, *Qui sustinuerit*: & Marc. 13. vbi vulgatus interpres vertit, *Qui sustinuerit*, illi vertunt, *Qui perseuerauerit*, quum in Greco textu vtrobique idem

Versionis
nouitas
affectata.

G sic

fit verbum, ὁ ὑπομένει: videlicet vt vulgatam versionem quasi Ioannes ad oppositū quoquo modo reprehenderent. Nam Beza ad Matth. cap. 24. ver. 13. vbi eadem sententia hic repetitur, versionem vulgatam (quam ipse sequutus est Marc. 13) apertē reprehendit, dicens non ὑπομένειν, sed διασπρηθῆσθαι perseverandi virtutem significare. In quo lectoris imperitia turpiter abutitur. Ipsa enim lexica græca pluribus exemplis docent ὑπομένειν non minus propriē & frequenter perseverantiam significare quā patientiam.

38. *Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus.*

Versionis
Bezane
ineptia.

THEODORVS Beza circa horum verborum receptissimam versionem, omnes hactenus interpretes corrigit, & nodum in scirpo quærit, vt aliquid in Catholica disciplina arrodatur. Illud, *Qui sequitur me*, ἀκολουθεῖν ὀπίσω μου, vertit, *Qui sequitur me à tergo*. Et causam addit. Sic (inquit) interpretatus sum, quia quum non satisfacit Evangelistæ verbum ἀκολουθεῖν sequi, sed addendum aliquid præterea iudicavit, hoc quoque putauimus necessariò exprimendum, quod à vetere interprete & ab Erasmo fuit neglectum. Multi enim se Christum sequi dicunt, quum illi soli sequantur qui à tergo sequuntur, id est, qui illi verbo suo præeuntem possunt ostendere. Quare qui Deum colunt cultu à se excogitato, intelligant se se non sequi Christum, sed illi præire velle. Hæc ille, varios religiosorum in Ecclesia Catholica ordines, aut etiam mortificationes voluntariæ taxans, quasi cultus priuatim excogitatos; nullum autem Dei cultum probans, nisi qui in verbo Dei scripto expressè mandetur: hoc enim est, *Christum verbo suo præeuntem posse ostendere.*
Solent

Solent enim hæretici ex industria pestifera sua venena obscurius porrigere, ut à suis quidem optimè intelligantur, ab orthodoxis verò non ita facile deprehendantur. Sed vulgatæ versionis emendatio, quam ille tam necessariam putat, planè ridicula est. Primum quia qui alium sequitur, non nisi à tergo eum sequi intelligi potest. Deinde quia græcum illud *ὀπίσσω* non significat propriè à tergo, sed pòst seu retrò, quomodo cùque id fiat, ut Matth. 16. *Qui vult venire post me, abneget semetipsum: ὀπίσσω υοῦ.* Vbi ipse Beza non aliter vertit: & Lucæ 9. vbi eadem verba tum græcè tum latinè habentur, Beza vertit, *Si quis vult me sequi*, prorsus omittens illud, *retrò me*, vel *post me*, sicut hoc loco nosster interpret facit, eo quòd facile aduertit, *venire post Christum*, vel *sequi Christum*, penitus idem valere. Ita quam alijs impingit culpam, patrauit ipse. Denique non *ὀπισω*, sed *ὀπίσσω* apud græcos à tergo significat, sicuti de muliere hæmorrhoidi illa Matth. 9. *Veniens retrò*, & à tergo, *αποστὰς ὀπίσσω*, tetigit fimbrià vestimenti. Rursum Marc. 5. *ἔλθῃσθε ὀπίσσω*, *Venit in turba retrò*, vbi Beza vertit, *Venit in turba à tergo*. His quippe in locis quia de locali situ & propriè Scriptura loquitur, sicuti & Matth. 15. de muliere Chananæa, *Clamat post nos*, *ὀπίσσω ἡμεῶν*, verbum *ὀπίσσω* locum habet, quod retrò & à tergo significat. Sed in loco præfenti alijsque suprà annotatis, quia non de locali situ aut motu, sed metaphoricè Scriptura loquitur, & de sequela affectuum & morum, non nisi ridiculè diceretur, *Qui non accipit crucem suam & sequitur me à tergo*, quòd vulgatus interpret, & ipse Erasmus vtcumque nouitatis cupidissimus, propterea dicere noluerunt.

Iam verò *sequi Christum præeunte verbo*, commentum

G 2 tum

Hæreticorum consuetudo.

Beza committit quod in alijs culpat.

Sequi
Christum
iuxta scri-
ptum ver-
bum.

tum Bezae est, absque Dei verbo : vbi non videt
caecus hereticus, quod in tota Ecclesia audet re-
prehendere, in eo seipsum peccare. Nullū enim
Dei verbum profert aut proferre potest, quo pro-
betur eos Christum non sequi, nisi qui iuxta ver-
bum Dei scriptum Christum sequuntur. Sed nec
religiosorum ordines, nec voluntarię fidelium
mortificationes, cultus sunt à seipsis excogitati:
sed vel ab Ecclesiae supremo Pastore, vel à pro-
prijs cuiusque pastoribus, vbi Christiana disci-
plina rectè seruatur, quos audire, & quibus obe-
dire Dei verbum nos iubet, expressè approbati.
Cæterum quid sit hoc loco Christum sequi, &
tollere vnumquęq; crucem suam post Christū,

Ad inter-
rog. 6.
Christum
sequi
quid.

Moral. in
Iob lib. 33
cap. 8.

pulchrè explicat D. Basilius in Regulis fufius dis-
putatis. *Ut Christum (inquit) sequamur, prius oportet
nos ipsos abnegare. Nihil autem est aliud sui ipsius abne-
gatio, nisi summa rerum omnium vitæ superioris obliuio, at-
que à suis ipsius voluptatibus recessio.* In quem etiam
fensum Gregorius. *Semetipsum abnegat, qui calcato
typho superbiae, ante Dei oculos esse se à se alienum demons-
trat.* Bezaem autem cum suis Christum nullo
modo sequi, his verbis docet Augustinus:

*Christum non sequitur, qui non secundum
veram fidem & disciplinam Catholicam
Christianus est.* De serm. Domi-
ni in monte lib. 1. cap. 9.

Vide Leonem Magnū
sermone 9. de

Quadra-
gesima.

(:·:)

IN MATTHÆI CAP. II.

22. *Si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*

CALVINVS hoc loco quia pro contingentia rerum & humanarum actionum libertate (quam illæ tollere vult, posita fatali quadam actionum nostrarum necessitate, propter inevitabilem Dei de singulis tum providentiam tum præordinationem infallibilem) hæc verba facere videbat, legitimum eorum & germanum sensum pervertit, ad alias considerationes animum lectoris auocans. *Christus, inquit, non disputat quid præviderit Deus futurum de ijs. vel illis, sed quid facturi fuerant alteri, quatenus ex re ipsa percipi poterat, et ad communem humanæ mentis captum sermonem accommodat.* Hæc ille. Similiter infra verba Christi de ciuitate Sodomis, eodẽ modo pervertit. *Humano (inquit) more Christus loquitur: non autem ex cal. stydyto profert quid præviderit futurum si Sodomitis Propheetam aliquem misisset.* Hæc ille. Sed hoc nihil aliud est quàm verba Christi mendacij arguere: vult enim quod Christus futurum disertè dixerat, si miracula in vno & prædicatio in altero loco facta fuisset, hoc reuera non futurum fuisse: nec Christum hoc præuidisse, sed quod possibiliter & forè futurũ erat, humano more coniecisse. Quo semel posito, & illud quoque quod Christus subiecit de grauiori pœna & condemnatione in die iudicij ciuitatum istarum quàm Tyri & Sidonis

Ver. 23.

Christi
verba
mendacij
arguit
Caluinus

aut Sodomorum, secundum Calvinum inane terriculamentum erit, quia non de eo quod futurum erat prævuidit, sed humano more quantum rei indignitas postulare videbatur, Christus loquutus est, Quare hac relicta apertissima verbi Dei corruptela, quæ ex his Christi verbis vera

**Documē-
ta theolo-
gica.** ac solidæ theologiæ documenta deduci possunt, breuiter annotabimus.

**Præscien-
tia in Deo
rerum
non futu-
rarum.** Primum id erit, quod Deus propter scientiam suam infinitam, quæ non pendet ab existentia obiecti sicuti nostra, præuidet & præscit etiam quæ futura non sunt, sed fieri poterant: non quidem scientia visionis, qua solum actu futura præsciuntur à Deo, & de qua loquitur Augustinus epist. 105. in fine, & epist. 107. & lib. de prædest. sanct. cap. 14. & Prosper in Epist. ad Augustinum illi libro præfixa, negantes Deum præscire quæ futura non erant, ad ea videlicet vel punienda vel remuneranda, quo sensu Pelagiani volebant paruulos non baptizatos damnari propter mala præuisa, quæ, si vixissent, facturi erant, itémque paruulos baptizatos morientes saluari propter bona opera præuisa quæ facturi erant, sed scientia simplicis intelligentiæ: quæ etiam est non entium, sed possibilium esse. Quæ quidem notitia in solo Deo ita perfecta est, ut per hanc solam sufficienter talia cognoscat si ponerentur in actu. Sic Christus hoc loco scientia sua diuina, sed simplicis intelligentiæ, clarè videbat Tyrriorum & Sodomorum non possibilem tantum, sed & verè futuram poenitentiam, si apud eos miracula facta fuissent. Sic Dauidem Sauli tradendum esse si maneret Ceilæ, Deus interroganti Dauidi prædixit, quod tamen eo abeunte non euenit. Sic dicitur Prophetæ, si apud alias gentes

1. Reg. 23.

Ezech. 3.

gentes predicaret, fore ut ab illis audiretur. Vide Gregor. de Valentia in 1. p. D. Tho. q. 14. puncto 5. q. 2. & Ludouicū Molinam q. 14. art. 13. disp. 43.

Secundum documentum, quod increduli Iudei predicante & miracula faciente Christo idea non crediderunt, quia credere noluerunt. Peccauerunt enim isti grauius quam Tyrij. & Sidonij, quod ex grauiori condemnatione constat. Peccatū autem esse, & voluntariū non esse, pugnantia sunt. Vide Molinam q. 14. art. 13. disp. 10.

Pag. 49.

Tertium ex hoc loco documentum, quod cum aequali Dei auxilio alius interdum conuertitur, alius non conuertitur: de quo vide eundem q. & art. eisdem, disput. 12. Quae enim auxilia gratiae apud Iudeos istos non valuerunt, eadem apud Tyrios. & Sidonios valitura fuisse Christus affirmat.

Pag. 53. & 57.

Quartum documentū, quod inter auxilia gratiae quibus ad credendum homo excitatur, miracula veluti suasiones externae cōputantur. Quod etiam ex oratione Apostolorum Act. 4. & ex effectu prophetandi quē Paulus describit 1. Cor. 14. colligi potest. Vide eundē Molinam q. & art. eisdem, disput. 38.

Pag. 234.

Quintum documentū, quod haec & alia auxilia gratiae specialia Deus non confert pro ratione vsus liberi arbitrij prauii aut futuri, nec ad illos omnes Euangelij praedicatores mittit quos ad fidem conuertendos prauidit, sed salutis media pro suo solo beneplacito disponit: quod idem ex his verbis docet Molina q. 23. art. 4. & 5. disp. 1. membro 4. & S. Augustinus in libro de bono persec. rantiae cap. 9.

Pag. 416.

Sextum documentū, quod ex loco conuincitur certa futurorum etiam liberè contingentiū in

G 4 Deo

Deo providentia, & electorum quidem prædestinatio atque electio gratuita, reprobatorum vero reiectio iusta: quod in eodem vide Molina q. 14. art. 13. disput. 49. Postremū documentum, quòd
 7. isti Tyrij & Sidonij reuera fuissent conuertendi (vt Christus disertè dicit). si virtutes ibi factæ fuissent, nec propter defectum efficacis gratiæ (quæ per illa miracula fuisset efficax, propter liberi arbitrij consensum quem illa miracula cum auxilijs gratiæ indubiè eliciuissent, vt Christus docet) sed propter defectum miraculorū, & aliorum mediolorum, quæ iustè Deus illis subtraxit; alia tamen multa illis faciens quæ eos promouebant ad salutem (ait in hunc locum Corn. Iansenius) non fuisse conuersos: de quo etiam vide Molinam q. & art. citatis disput. 38. pag. 239.

21. *Olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*

Pœnitentia actus pœnalis.

ARRORIT hunc locum Calvinus, quia manifestè videbat ex eo conuinci, non in sola vitæ mutatione & resipiscentia, quâ ille totam pœnitentiæ rationē esse vult, sed in operibus quoq; pœnalibus pœnitentiã propriè versari. Ait igitur, vt textū penitus peruertat: *Pœnitentia hic ab externis signis describitur, quorū tūc solemnissimus vsus erat in Ecclesia Dei. non quòd in hanc partem insistat Christus, sed quia se ad vulgi captū inflectit.* Vult bonus Calvinus pœnitentiam hic à Christo describi, non qualis esse debeat, sed qualis tunc in more illius populi erat; nec hanc pœnitentiæ formam à Christo vel vrgeri vel commendari, sed tantum quid fieri soleat, historicè commemorari. Denique non ipsam pœnitentiam, sed signa quædam eius externa notari. Hæ sunt Caluini speculationes,

nes, vt cilicium à suis humeris auertat, & omne
 pœnale opus à pœnitentiæ ratione remoueat.
 Cæterum pœnitentiam hic describi non à loci
 illius consuetudine, nec ab eo quod solet fieri, sed
 ab ipsa eius natura, & ab eo quod debet fieri, per-
 petua in Ecclesia Catholica praxis ostendit, quæ
 suos pœnitentes huiusmodi operibus pœnalibus
 exercuit: de quo lege Cyprianū serm. 5. de lapsis,
 & lib. 3. epist. 16. August. hom. 50. cap. 15. & in
 Enchirid. cap. 70. Gregor. M. hom. 34. in Euāg. &
 Curæ pastor. par. 3. admonit. 31. Theodoretum in
 epitome diuinorum decret. cap. de pœnitent.
 Crisost. hom. 22. ad pop. Ant. Neque verò opera
 pœnalia signa tantum externa sunt, sed proprii
 fructus, operaque propria pœnitentiæ. Sic enim
 ad huiusmodi exhortans Ioan. Baptista dixit. **Luc. 3.**
Facite fructus dignos pœnitentiæ, quales fecerunt Nini-
uitæ, Ionæ 3. Et vidit Deus opera eorum, &c. quales
fecit David, laborās in gemitu suo, & lauans per singulas
noctes lectum suum. Addit adhuc Calvinus. Scimus non
exigi pœnitentiam à fidelibus tantum ad paucos dies, sed
vt se in ea meditanda assidue vsque ad mortem exerceant.
Atqui non necesse est quotidie sacco vestiri & cinere. Hæc
ille, nō distinguens quotidianā iustorū pœniten-
tiā (quæ in perpetua supplicationis humilitate subitur, vt
scribit August.) ab alia ex magnis peccatis resur-
gentiū laboriosa vel etiā solenni pœnitentiā, vt
à Patribus vocatur atque distinguitur: ab August.
maximè homilia 27. ex 50. & homil. 50. capite 9.
de Symbolo ad Catech. libro 1. capite 6. &
Epistol. 504. Origen. homilia 3. super Leuiticum.
 Quemadmodum igitur quidam hodie hæretici
 propter perpetuum Dei cultum ad quem omnes
 tenentur, nullos volunt esse speciales dies festos
 ad eum destinatos: sic hic Calvinus propter quo-
 tidianam

Homil. 27
 ex 50. &
 hom. 50.
 c. 4. & 6.

Luc. 3.

Psal. 6.

Homil. 27
 ex 50. &
 hom. 50.
 c. 4. & 6.
 de Ci-
 uit. Dei
 lib. 22.
 cap. 23.
 & epist.
 108.

tidianam omnium etiam in hac vita iustorum
 pœnitentiam, grauiorem illam & magnis pecca-
 toribus necessariam, qualem hic Christus descri-
 bit, eludere vult. Subiungit nihilominus, *exte-
 riorem istam pœnitentiæ professionem in sacco & cinere,
 tunc locum habere, quum ex graui aliqua defectiõne ad Deũ
 se homines conuertunt.* Quibus in verbis videre po-
 tuit, quæ de pœnitentiã quotidiana prius excepit,
 nihil prorsus ad locum præsentem facere. Sed
 ambiguus & vaser hæreticus nec tacere potuit
 quod liquida rei veritas illi extorsit, nec dicere
 tamen voluit quod tota veritas dicendum postu-
 lauit, aut à suis inspergendis fallacijs ac venenis
 abstinere. Pessimè quippe illum hic locus habuit
 vbi pœnitentiã describitur, non in sola vitæ
 mutatione aut qualibet antea vitæ displicen-
 tia, sed *in cilicio & cinere*, id est, in graui & luctuosa
 & laboriosa pro peccatis satisfactiõne, durisque
 & acerbis pœnitentiæ fructibus.

Caluini
 vatricies.

25. *Abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paru-
 uulis.*

QVVM hæc Christi verba de superbis &
 de humilibus doctissimi in Ecclesia Patres
 hæctenus intellexerint, August. serm. 8. de verbis
 Domini, Gregor. Moral. lib. 27. cap. 9. & Hila-
 rius in com. in hunc locũ, vt in Prompt. Cath.
 in festo S. Matthiæ ostendimus, ad quos etiam
 accedit Chrysoft. hom. 39. in Matth. vnus Cal-
 uinus, quia de numero talium paruulorum nec
 erat, nec esse voluit, vult omnino Christum per
 Sapientes notare viros doctos ac magnos sine vlla vitijs no-
 tatione, pauperes verò ignobiles ac viles personas sine vlla
 virtutis nota. Nempe vt locum faceret textoribus
 suis, coriarijs, sartoribus, tonforibus, & id genus
 alijs

Paruulos
 ac humi-
 les non
 fert Cal-
 uinus.

alijs plebeijs planèque indoctis hominibus, qui noui Euangelij Caluiniani præcipui præcones per Galliã, hoc Belgium, & Angliam erant. Rationem adfert, *quia etiam superbi ac feroces aliquando ad Apostolica munera à Deo vocantur*, quod ex Pauli exemplo probat. Cæterum nec Paulus quum adhuc Saulus esset, ex mera superbia & ferocia talis erat, sed, vt ipsemet profitetur, *zelator paternarum traditionum, & ex ignorantia peccans*, nec qualemcunque illam suam ferociam factus Apostolus retinuit, sed in alium virum conuersus paruuluserat; nec denique magis contra superbos quàm contra doctos hoc exemplum facit, quum Paulus in lege Moysaica ante conuersionem doctissimus fuerit, *ad pedes Gamalielis institutus*, vt ipse Paulus profiteatur. Tenenda igitur veterum Patrum saluberrima expositio, & nouella reiicienda Caluini corruptio.

IN MATTHÆI CAP. 12.

26. *Si Satanas Satanam eijcit, aduersum se diuisus est.*

QVVM hæc prima Christi responsio ad illam Phariseorum blasphemiam, quod in principe dæmoniorum dæmonia eiciebat, locum habeat in illa dæmoniorum eiectione quæ vera & efficax est, & qua inuitus dæmon ab homine pellitur, non autem de fictitia illa cessione qua per collusionem quandam eijci se dæmones etiam aliorum dæmonum opera interdum patiuntur, aut fingunt potius, de qua disputat S. August. in lib. 83. qq. q. 79. Caluinus fictitiam hanc & illusoriam dæmonis eiectionem Catholicæ

De exorcismo
Catholico

tholicæ Ecclesiæ tribuit, quando per exorcismos
dæmones eijcit, vel inter reliquos minores ordi-
nes exorcistas constituit. Exorcismi (inquit) in Pa-
patu nihil aliud sunt, quàm umbratiles & fictitij Satanae
contra se ipsum conflictus. Et paulo post, explicans il-
la verba, Filij vestri in quo eijciunt, ait. Non dubito quin
veteres exorcistas notet, quorum tunc vulgaris erat usus
apud Iudæos, qui invocato Dei nomine dæmones fugabant.
Postea Papista, ne sua conditio inferior esset, illos æmulati
sunt in creandis exorcistis: atque hoc modo simiarum simie
fuerunt. Hæc ille, ipsum ordinem exorcistarum in
Ecclesia irridens, & in exorcismi ceremonia quæ
baptizandis adhibetur, non veram dæmonis eie-
ctionem sed ficticiam fieri, & Satanae contra se-
ipsum conflictum docens. Ita planè sicut Chri-
stum Pharisei, sic ille Ecclesiam accusat quòd
opera Satanae Satana eijcit. Sed hac in re veteres
hæreticos sequitur, imò superat Calvinus. Pela-
gianos qui in parvulis peccatum originale nega-
bant, & consequenter in potestate dæmonis illos
esse agnoscere volebant, ex ipsa exorcismi cere-
monia refutat Augustinus. Ceremoniam penitus
improbare non audebāt Pelagiani, audeat Calvi-
nus. In illa tamen ceremonia ficticiam esse dæmo-
nis eiectionem aiebant Pelagiani, sicut hic ait
Calvinus. Sic enim de illis scribit August. Ipsa Ec-
clesiæ sacramenta quæ tam priscae traditionis auctoritate
concelebrat, ut ea isti quamvis in parvulis existiment
simulatoriè potius quàm veraciter fieri, non tamen audeant
aperta improbatione respuere; ipsa inquam Ecclesiæ sacra-
menta satis indicant parvulos à partu etiam recentissimos
per gratiam Christi de diaboli seruitio liberari. Excepto
enim quòd in peccatorum remissionem non fallaci sed fidele
mysterio baptizantur, etiam prius exorcizatur in eis &
exufflatur potestas contraria, cui etiam verbis eorum, à qui-
bus

Parvulorū
exorcis-
mus.

De pecc.
originali
lib. 2. c. 40

bus portantur, sese renunciare respondent. Hęc ille. Eandem ceremoniam contra illos vrget epist. 105. Circumstantur (inquit) & diuinarum auctoritate lectionem, & antiquitus tradito & retento firmo Ecclesie ritu in baptisate paruulorum, vbi apertissime demonstrantur infantes, & cum exorcizantur, & cum eis per eos à quibus gestantur renunciare respondent, à diaboli dominatione liberari. Hęc ibi. Idem frequenter contra eosdem alibi vrget, de nup. & concup. lib. 1. cap. 20. & lib. 2. cap. 18. vbi ait, In Ecclesia toto orbe diffusa exorcizari infantes baptizandos, vt ab eis princeps mundi eiciatur foras, à quo necesse est vt vasa ire possideantur. Eandem ceremoniam testatur Nazanzenus orat. in sanctum lauacrum. Cyprianus lib. 4. epist. 7. Ambros. lib. 1. cap. 5. de Sacramentis. Optatus lib. 4. contra Parmenianum. Cælestinus epist. 1. cap. 12. & Leo epist. 4. cap. 7. vbi dicit, secundum Apostolicam regulam hanc ceremoniam exerceri; non ad imitationem exorcisitorum in Iudæis, vt nugatur Calvinus.

Porro accepisse Ecclesiam potestatem à Deo coercendi & eiciendi dæmones per exorcismos, testatur tota contra impium Calvinum antiquitas. Iustinus in dialogo cum Tryphone, Tertullianus in Apologetico cap. 32. in lib. de corona militis, & alibi sæpe. Cyprianus in lib. ad Demetrianum. Lactantius lib. 2. cap. 16. & lib. 4. cap. 27 & lib. 5. cap. 22. Deniq; August. de ciuitat. Dei lib. 10. cap. 22. Sed & ordinarium quoddam officium exorcizandi dæmones in Ecclesia Catholica, olim quidem fuisse, multa Concilia testantur, Conc. Antioch. can. 10. Carthag. 4. can. 7. & Laodicenū can. 29. Hodie autem vsque superesse, frequentia etiam nostri temporis exempla eaque recentissima docuerunt. Sed suam singularem impietatem

Exorcismus dæmonum.

vel

Calvinus
Iudaizans

vel in hoc maximè patefecit Calvinus, quòd Iudeorum exorcistas, tamen ex legis præscripto eos non haberent, agnoscit tamen, eo quòd Deus vt in fœderis sui fide puròq; cultu illū populum retineret, suam inter eos præsentiam varijs miraculis subinde testaretur; in Christiana autem & Catholica Ecclesia vt in noui fœderis fide puròque Dei cultu nouus populus retineretur, nullos exorcistas, nulla miracula nisi fictitia vult agnoscere. Ita Iudæis magis fauet Calvinus, quàm omnibus hæcenus ante Lutherum natum populis Christianis.

31. *Spiritus blasphemia non remittetur.*

Caluini
blasphemiam
in
Spir. S.
duplex.

HO C Christi verbum premens Calvinus, aliam in Spiritum S. blasphemiam depromit. Quū enim per Spiritus blasphemiam illud peccatum intelligat, *quo quis contra proprium animi sui sensum Dei donis & virtuti obrectat, & qui destinata malitia Dei gratiam & virtutem oppugnat* (quòd ei libenter concedimus, quia illa omnino erat Phariseorū hoc loco blasphemiam) mox concludit, hanc blasphemiam infallibiliter nō remitti. *Mirum* (inquit) *non est, si tali sacrilegio spem venie præcidat Christus.* Ita aliam blasphemiam pronuntiat, docens in huiusmodi peccato desperationē, quæ vna est contra Dei Spiritum blasphemiam, eaque maxima, vt accuratè docet S. August. de verbis Domini serm. 11. Sed sententiæ suæ enormitatem defendere conatur. *Durius* (inquit) *hoc quibusdam videtur, ideoque ad puerile cauillum confugiunt, irremissibile vocari, eo quòd eius venia est ad impetrandum difficilis.* Vocat puerile cauillū cauillator impotens, quod

Peccatum
in Spir. S.
quomodo
remitti
nō potest.

quod facile docebitur esse virilis & genuinus verborum Christi sensus. Quum enim in alijs illis Christi verbis, *Quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei*, nullo modo intelligi possit, *infallibiliter remittetur* (sic enim in huiusmodi peccatoralis praesumptio docetur, vt nec peti quidem eius veniam opus sit, eo quod infallibiliter remittetur) sed intelligendum est quod facilius remittetur: sic in istis Christi verbis, *Qui dixerit verbum contra Spiritum S. non remittetur ei*, necessario intelligi debet, quod difficilius remittetur, non autem quod infallibiliter non remittetur, aut penitus irremissibile sit. Quare quod Calvinus pro confirmatione subiunxit, *expressius loquutum esse Christum quam vt adeo futiliter eludi queant eius verba*, futilissimè ab eo dictum fuisse, manifestum nunc est. Non enim minus expressè in alio membro de futura remissione loquutus est: quam nihilominus commodè explicare vt iam diximus necesse est. Addit adhuc Calvinus. *Nimis etiam stultè ratiocinantur crudelè fore Deum si peccatum nunquam remittat, cuius atrocitas nos omnes in stuporè rapere debet.* Atqui & alia flagitia sunt quorum atrocitas in stuporem nos rapere debet, vt peccatum contra naturam, odium Dei, homicidium voluntarium, & alia quæ clamant vindictam in cælum: quæ tamè peccata si Deus non remitteret legitima interueniente pœnitentia, non quidem crudelis diceretur, neque sic orthodoxi ratiocinantur, sed bonitati & misericordiæ suæ in Scripturis reuelatæ contrarium faceret.

Pergit Calvinus. *Eiusdem inscitia est quod excipiunt, absurdum forsi ne pœnitentia quidem veniam impetret.* Magna igitur fuit Esaiæ Prophetæ inscitia, qui ex ore Dei sic scribit. *Si fuerint peccata vestra vt coccinum,*
quasi

Peccatum
 omne in
 hac vita
 remitti
 potest.
 Esai. 1.

quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt: nempe mediante poenitentia, de qua prius dixit: *Lauamini, mundi estote, auferite maculam cogitationum vestrarum ab oculis meis, qui scite agere peruersè,* &c. Sed impius Calvinus, quasi rhetorem non theologum ageret, verbis odiosis causam aggrauat, iustis argumentis non depugnat. Sic superius, puerile cauillum, stultam ratiocinationem, & nunc inscitiam vocat, quæ certissimæ veritatis argumenta sunt. Nullum enim apud Christianos & theologos omnes certioris veritatis dogma est, & nihil apertius penèque frequentius in Scripturis docetur, quàm in quibuscunq; peccatis poenitentia semper locum esse: & *miserericordiam Dei superexaltare iudicium.* De quo lege Molinæ q. 14. art. 13. disput. 10.

Sed Calvinus quam nobis obiectat inscitiam aliquo fortè probabit argumento. Subiungit. *Certum est enim reprobationis signum in Spiritum blasphemia.* Sed nec probat hoc quod dicit; nec si probaret, intentum tamen conficeret. Nam signa certa reprobationis tum plura & alia esse possunt præter hoc vnum; tum in quo illa sunt, non semper sequitur reprobatio. Signum enim quidem & certum esse potest, quod infallibile signum non est, sed probabile tantum. In Paulo ante conuersionem multa signa reprobationis erant. Singulari tamè Christi misericordia veniam consequutus est. Concludit tandem Calvinus. *Sicuti fieri posse negamus, ut qui verè Spiritu regegitus est, se in tam horrendum scelus præcipitet, sic rursus tenendum est, qui exciderint, nisi quam resurgere.* Hæc ille. Sed hoc est vno absurdo aliud defendere, & ex falsis principijs mendacia concludere. Calviniana hæresis est, vnicam esse electorum fidem, eamque semel acceptam amitti non

non posse, quod olim Iovinianus hoc nomine hereticus docuit. Ex illa hæresi cōsequitur, semel in Christo regegitum agnitam veritatem deserere non posse. Ex hoc ergo hæretico principio à contrario infert: Ergo qui semel exciderit, nunquā resurget, vbi & antecedens falsū atq; impium est, & consequentia futilis ac vana est. Illud enim potius sequeretur, quod agnita semel veritate, fideique & gratiæ donis acceptis, nemo ab eis excidere posset: ideoque peccatum hoc non in eos cadere qui excidunt à pietate, sed in eos qui eam nunquam amplexi sunt. Deinde etsi verum esset verè pios in tam horrendum scelus nunquam se præcipitare, id est, à pietate ad tantam impietatem non excidere, non sequitur tamen impios eò semel prolapsos resurgere non posse. Nam vt Dei gratia conseruantur pij ne tam horrendè cadant, sic Dei misericordia quomodolibet prolapsos frequenter releuat, vt innumera exempla docent: maximè vnus Petri, quem ter Christum *Luc. 22.* abnegantem, respexit tamen Iesus, & ad pœnitentiam inflexit.

32. *Non remittetur neque in hoc seculo neque in futuro.*

QVOMODO ex his Christi verbis medius locus mediūque tempus inter hanc vitam & extremum iudicium, in quo peccata vel remittantur vel non remittantur, necessariò colligatur, huncque locum purgatorium esse, quod Catholica credit Ecclesia, in Prompt. Catholico in die animarum latè explicuimus. Hic tamen *insulsos* nos vocat Calvinus, qui *ex tam frigida materia ignè purgatorium accendimus*, & magistri sui dictata eisdè penè verbis reperit Beza in Annotat. in hunc locum

H cum

Purgato-
rij locus
medius.

Caluini
probatio
audax
affirma-
tio.
Verba ha-
bes loco
citato.

1. Cor. 3.

Beza ce-
sitas.

De Ciuit.
Dei lib.
13. cap. 11

cum Caluini argumentum duplex est. Primum, quod per *verbum futuri seculi, extremam diem notari cuius vis pateat*. Ita sane, quia nullo modo probare hoc potuit, rem ex se manifestam & cuius patere affirmat. Ceterum nec doctissimo Augustino, nec Gregorio, nec Bernardo, nec Isidoro, istud vlllo modo patuit, quorum primus de Ciuit. Dei lib. 21. cap. 24. secundus dialog. lib. 4. cap. 39. tertius ser. 66. in Cant. quartus de diuinis officijs lib. 1. cap. 18. ex his verbis medium purgatorij locum manifeste designari docent. Alterum eius argumentum est, *quod in futuro seculo non nisi penam remitti, nos ipsos confiteri ait, qui tamen de culpe remissione negare non possumus*. Ceterum Catholicorum doctrinam vel ignorauit vel requiter dissimulauit, qui cum Patribus citatis docent, in futuro seculo remitti culpas leuiore, *quas ligna, fenum, & stipulas* Apostolus vocat, qualia quisecum ex hac vita deferunt, ardebunt quidem, sic tamen ut salui futuri sint per ignem. Beza horum verborum hunc sensum comminiscitur, quod *neque in hac vita constitutis neque morientibus remittetur, quia mortis articulus propriè respicit futurum seculum*. Hac ille in media luce caligans. Quis enim non videt, mortis articulum presentem vitam terminare, non futuram respicere? Qui moriuntur, interim dum in mortis articulo versantur, ad hoc utique seculum & ad hanc vitam pertinent, non ad futuram. Ad aliud seculum non morientes sed mortui pertinent, de quo vide pulchram disputationem apud Augustinum. Alium adhuc sensum comminiscitur, quia nec Caluini euasiones nec prius suum commentum adhuc illi satisfecerunt. *Remissio* (inquit) *& comminatio peccatorum in futurum seculum à Christo rejicitur, quia eo die Dominus sua iudicia reuelabit & exequetur.*

Ita

Ita nūc Beza à die mortis ad extremi iudicij diem ingentem saltum fecit. Quo sanè die si aliqua peccata remitti docere Beza poterit, Scripturæ voces mutare debet, quæ illum diem respectu peccatorum non nisi *diem iræ, calamitatis, & miserie* vocant, de quo vide vtrumque Prompt. Dom. 1. Aduentus. *Nulla peccata (ait Beza) post mortē propriè remittuntur, sed vel in hac vita vel in ipsa morte: tamen quia huius remissionis plenum fructum non percipient fideles nisi ab extremo illo die iudicij futuri, videtur quodammodo ipsa peccatorum remissio in illum diem differri.* Hæc ille; ad quem refutandum ipsius verba sufficient. Si enim nulla sit post mortem propriè remissio peccatorum, ergo in diem iudicij non differtur: vel si in diem iudicij differtur, nulla erit aut in hac vita aut in ipsa morte. Totū hoc dicit Beza, nec absurdissimas contradictiones à seipso proferri videt. Deinde quàm absurdum est non distinguere remunerationem iustitiæ, à remissione peccati! Plenus fructus remissionis peccatorum, quæ pars iustitiæ est, est ipsa iustitiæ remuneratio quâ in illo die reddet legitimè certantibus iustus iudex: quâ præcedere debet peccati remissio, vt iustitiæ merces capiatur. Concludit Beza, *nimum esse ineptos qui ex hoc loco purgatorium volunt extruere.* Sed nihil illo atque Caluino fuit ineptius, qui tam ineptis & insulsis commentis suis apertissima Christi verba deprauare se posse existimauerunt.

Beza à seipso refutatur.

37. *Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.*

MAGNA confidentia hoc loco tum Calvini tum Beza contra Catholicos, qui *iustificare impium*, exponunt, *facere iustum*, exclamant

H 2 ex hoc

Iustificandi vocabulum,

ex hoc vno loco contrarium manifestè probari, quia *iustificaberis* hoc loco (aiunt illi) nihil aliud significat quàm *absolueris*: quod euidenter conuincit aiunt ex eo quod illi opponitur, *condemnaberis*. Condemnari enim & absolui propriè opponuntur. Sed breuiter responde: *Iustificaberis*, hoc loco significat, gloria & corona dignus iudicaberis; *condemnaberis*, verò, pœna dignus iudicaberis, non solum ex bonis vel malis operibus, sed etiam ex bonis vel improbis sermonibus: quam etiam ob causam præmisit quod *de omni otioso verbo reddetur ratio*. Docet ergo Christus partem iustitiæ nostræ etiam in linguæ custodia rectèque vsu consistere, non solum in operationibus bonis. Et hunc sensum habet apud Catholicos iustificare, in secunda quam vocant iustificatione, seu in augmento iustitiæ. Docet quoque Christus partem iniustitiæ nostræ non solum in malis operibus, sed etiam in verbis improbis versari. Verba autem improba condemnant, quia pars vna sunt illius iniustitiæ, ex qua coram Deo rei & iniusti sumus; sicut bona opera, & bona verba iustificant, quia pars illius iustitiæ sunt, ex qua coram Deo iustificamur & iusti sumus. Nullum ergo hic locum habet vel absolutio, quæ effectus iustificationis est, non ipsa iustificatio; vel condemnatio illa qua profertur Iudicis sententia, quæ effectus illius condemnationis seu formalis iniustitiæ est, propter quam talis profertur sententia. Sic Ninuitæ condemnabunt Iudæos, quia illorum penitentia Iudæorum impœnitentiam aggrauabit, propter quam condemnabuntur. Nihil ergo hic locus nouitium hereticorum commentum iuuat, circa vocabulum iustificandi. Postremò tamen hoc loco iustificari pro absolui acciperetur, non propterea

Cap. præf.
ver. 41.

propterea sequitur, in alijs Scripturis quæ ex fide & operibus nos iustificari affirmant, in eodem sensu vocabulum semper accipi, vt heretici volunt: quum eadem vocabula diuersis sensibus accipi in diuinis Scripturis vulgatissimum sit. Talia sunt & tam ficulnea Archihæreticorum argumenta.

50. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, hic frater meus & soror & mater est.*

QUUM hic locus bonorum operum studium, quo facimus voluntatem Dei, & ea quæ sunt placita Deo, ambulantes in omnibus mandatis & iustificationibus eius, vt de iustis loquitur Scriptura, mirificè amplifcet, ita vt non solum quomodolibet Deo gratos ac iustos huiusmodi pietatis cultores esse doceat, sed etiam Deo gratissimos intimèque coniunctos demonstrat, vt iam eos nec pro seruis tantum facientibus ea quæ facere debuerant, nec pro filijs tantum qui à spiritu Dei aguntur, quæ dilectionis quidem verba sunt, cum nota tamen subiectionis magnæque imparitatis coniuncta, sed altius adhuc confurgendo, pro fratribus & sororibus, imò etiam pro matre habeat. j. in intimam quandam familiaritatē recipiat, summòque dignetur honore, totam hanc tam emphaticam pietatis & obedientie mandatorum Dei commendationem vno fidei verbo impius Calvinus eludere se posse confidit. Sic enim scribit, *Eos intelligit facere voluntatem Patris, non qui exactè totam legis iustitiam implent (nam ita in neminem competeret fratrum nomen quo hic suos discipulos insignit) sed fidem præcipuè cõmendat, quæ sanctæ obedientie fons est & origo: simulque defectus & carnis vitia tegit ne imputentur.* Homo impius ad vnam fidem tan-

Luc. 1.

Obedientia mandatorum.

Luc. 17.

Rom. 8. :

Ad vnam fidem omnia Calvinus refert.

quam radicem obedientię omnia refert, nec videt à Christo hoc loco non radicem, sed fructus laudari; non eos qui credunt, sed qui faciunt. Rursum non videt, sanctę obedientię fontē & originem non esse solam fidē, sed multo magis charitatem, Nam vt *fides intellectum purificat*, quo videat quid sit agendum, & in quem finem actiones dirigendę, & vnde agendi vis ac facultas petenda est: sic charitas voluntatem accendit, vt quę agenda vidit, in actionem proferat, vt ad propositum finem curat, vt quę petenda didicit, ardentem petat. Nam fides apprehendens Christum in sensu Caluini, nullius obedientię fons est, sed cerebri Caluini spectrum, Scripturis diuinis incognita. Verum quidem est, totius legis exactam obseruantiam à Christo hic non requiri vt faciat quis voluntatē Patris sui, & fortē de facto neminem adhuc fuisse (Beatiss. semp virginem propter honorem Domini semper excipio) qui totam legem exactē impleuerit, id est, sine peccato fuerit: sed aliud extremum est omnē necessariam legis obedientiam excludere, & in sola fide totū ponere. Facere voluntatem Dei, nec totam & exactā postulat obedientiam, nec nullam, quasi credere sufficiat, sed obedientiam flagitat & significat qualis in hanc vitam cadit, vt *ambulantes secundum spiritum, non secundum carnem*, grauiora mandata exequamur, minores & quotidianos defectus oratione quotidiana purgemus. Quod autem Caluinus totum in sola fide ponat, probatio, quam subiungit, manifestū facit. *Nota est enim Christi sententia Ioan. 6. Hęc est voluntas Patris mei, vt quicūque videt Filium & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Vult ergo non nisi fidē à Christo commendari vt faciamus voluntatem Patris, quia qui credit, non peribit. Sed aduertere

AA. 15.

Voluntatem Dei
facere
quid.
Rom. 8.

aduertere impius hæreticus debuit, vnam hic salutis causam poni, non totam. Qui credit, non perit, quia qui credit, alia gratiæ præsidia accipiet quibus saluetur: de quo vide Prompt. Cath. ser. 2. Pentec. Deinde aduertere debuit alias Scripturas de voluntate Dei. *Si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit. Nolite cõformari huic seculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta. Videte fratres vt cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tẽpus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, &c. Serui obedite Dominis, &c. Vt serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate seruientes. Vt sitis perfecti & pleni in omni voluntate Dei. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. In omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Patientia vobis necessaria est, vt facientes voluntatem Dei, reportetis promissionem. Deus pacis aptet vos in omni bono, vt faciatis eius voluntatem, vt iam non desiderijs hominum, sed voluntati Dei quod reliquum est viuat temporis. Deniq; illud Ioannis. Mors eius transiit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Quis dubitare potest quin his omnibus in locis facere voluntatem Dei, nihil aliud significet quàm facere Dei mandata, & bonis operibus operam dare? Quod si facere voluntatem carnis, necessariò in Scripturis significet facere ea quæ caro suggerit, expetit, & iubet, vt apud Paulum quam de maxime impijs loquitur, *Cõuersati sumus in desiderijs carnis nostræ, facientes voluntatem carnis & cogitationum: cui dubium esse potest quin facere voluntatem Dei Patris sit ea facere quæ Dei Spiritus suggerit, quæ Deo placita sunt, ac demum quæ Deus in sua lege fieri mandat ac iubet.**

H 4 iubet.

Ioan. 9.

Rom. 12.

Ephes. 5.

Ephes. 6.

Col. 4.

1. Thes. 4.

& 5.

Heb. 10.

Heb. 13.

1. Pet. 4.

1. Ioan. 2.

Ephes. 2.

iubet? Sed voluntatem Dei facere, nunquam in Scripturis Caluino placuit, vt alijs adhuc in locis Euangelicis videbimus.

IN MATTHÆI CAP. 13.

11. *Vobis datum est nosse mysteria regni cælorum: illis datum non est.*

AD hæc & sequentia Euangelistę verba, sparfit impius Caluinus infernalis sue doctrinę semina, de Deo peccati & cæcitatatis reprobiorũ authore atque impulsore actiuo: Affirmat in diuersos fines hominibus à Deo proponi salutis doctrinã, & admirabili Dei consilio sic temperari, vt non minus odor sit mortis in mortem reprobis, quàm electis odor viuificus. Hęc ille. Vult vtrumque finem ab ipso Deo proponi, & vtriusque effectus tam excæcationis reprobiorũ quàm illuminationis credentium Deum authorem esse. Hanc ob causam affirmat Christum hic data opera obscurius loquutum esse, vt multis ænigmaticus esset sermo. Addit postea vt totum suum venenũ effundat, Deum duobus modis priuare homines doctrinę suę luce: interdum ænigmaticę loquendo, interdum verò etiam si aperte loquatur, & absque figuris mentem suam palam explicet, hebetando tamen illorum sensus & stupore percutiendo, vt in plena luce cæciziant. Hęc ille, vt probet non secus esse opus Dei excæcationem impiorum quàm illuminationem piorum. Idem ex hoc loco & alijs Scripturis docet Instir. lib. 3. cap. 24. num. 13. Sed ex sacra Euangelij historia non debuit Caluinus tale suxisse venenum. Textus ipse manifeste ostendit excæcationis reprobiorum causam non in Deo, sed in ip-
lis

Deus non
excæcat
reprobos
actione
propria.

sis reprobis esse. *Idco in parabolis loquor illis,* (ait
 Christus) idco sermone obscuro & ænigmatico
 vtor, *quia videntes non vident,* id est, quia quum pos-
 sint videre, nolunt videre. Sic enim postea dicit,
Oculos suos clausurunt, id est, ex propria malitia ad-
 uertere noluerunt. Non igitur idco Christus in
 parabolis apud incredulos Iudeos loquitur, quia
 data opera *voluit eos excacare & stupore percutere,* ut
 impius Calvinus ait, sed quia illi improbi & ma-
 litiosi erant, qui nec apertissime dicta intelligere
 vellent. Denique fatetur Calvinus, *Matthæum in
 his verbis auditoribus tribuere, ut cæcitatibus sue & duritiei
 culpam sustineant: quia quotquot in sensum reprobum con-
 iceli sunt, sponte & intrinseca malitia se excacant & obdu-
 rant.* Et rursus, *In ipsis excacatis residet culpa, quia spon-
 tanea est excacatio.* Hæc ille, ubi ex parte auditorum
 culpam residere quum agnoscat, ea sola cæcitatibus
 causa contentus esse debuit, & non in Deo aliam
 causam ponere, quod hic Euangelium non do-
 cet. Nam eam ipsam ob causam D. Matthæus
 Esaiæ verba quæ citat, non iuxta literam hebrai-
 cæ profert, ubi sic legitur, *Excaca cor populi huius, &* **Esai. 6.**
auris eius agrava, & oculos eius claudet; quæ litera quasi
 iussionem & voluntatē Dei actiuam ponit circa
 illius populi excacationem; sed iuxta versionem
 70. profert: qui sic illa verba verterunt ut sit præ-
 dictio prophetica, non iussio diuina, quia reuera
 in talibus sermonibus Deus non iubet absoluta
 voluntate quod fieri vult, vel quod facturus est
 ipse, sed prædicat scientia sua infinita quod futu-
 rum est, & quod iusto iudicio suo fiet, subtrahen-
 do quidem gratiam & negando lucem, sed non
 operando cæcitatē, aut stupore percutiendo
 mentes hominum, aut denique ob hunc finem
 proponendo doctrinam salutis quibusdam ut ea

excecentur: quę omnia impius Calvinus hoc loco docet vt semina iaciat teterrimę suę doctrinę, quòd Deus est author peccati, non solum permittens illud subtrahendo gratiam, sed etiam operans illud actiue concurrente, & voluntatem humanam ad malum impellendo.

Abitur præterea hoc loco alijs Scripturis ad hanc suam impietatem confirmandam. Esa. cap. 28. vbi denūtiat Deus se *Barbarum fore populo qui peregrina & incognita lingua loquetur.* & Esa. 29. *visiones propheticas doctis fore librum clausum & obsignatum in quo legere nequeant: vbi autem apertus fuerit liber, omnes fore idiotas, qui attoniti hærebunt, nescientes legere.* Hæc

1. Cor. 14 ille. Sed prior locus quid velit, Paulus eadem verba citans satis nos docuit: nempe prophetiam esse futurę Iudæorū incredulitatis, eo ipso tempore quo ex admirabili dono linguarum nouis Apostolis & Dei legatis impertito, varijs linguis

Esa. 28. loquentur illi; de qua incredulitate ait Esaias, *Et noluerunt audire*: manifestè docens improbam eorum voluntatem liberam, non solum spontaneam vt Calvinus loquitur, huius incredulitatis causam fuisse. Posterior quoque locus non aliud est, quàm similis & eadem prophetia futurę incredulitatis Iudæorum. Docet enim Propheta veteres prophetias fore Iudæis clausas, vt Christum in illis non videant nec intelligant, idque propter velamen proprię & voluntarię incredulitatis, vt Apostolus docet. *Cum autem conuersus fuerit ad Deum, auferetur velamen.* Quę sanè conuersio vt ex diuina gratia proficiscitur, ita quoque ex libera hominis voluntate semetipsum ad Deum conuertentis ortum habet, non secus dicente

Zachar. 1. Scriptura, *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos,*
Thren. 5. quàm, *Conuerte nos ad te Domine, & conuertemur.* Sum-

ma

ma ergo est, hominum propriam malitiam & incredulitatem in causa esse, non solum propinqua & proxima, sed plane vnica, si de causa proprie dicta loquamur, cur Dei myſteria à multis non capiantur. Quod in Prompt. Cath. circa hæc ipsa verba latius disputatū vide. Hanc causam in fine huius capituli apertissimè posuit Matthæus dicens, *Christum in patria sua non fecisse multas virtutes propter incredulitatem illorum.* Quæ verba manifestè docent, Deum circa incredulos paratum esse suas partes agere, & propter hominum pernicitiam suam gratiam iustè subtrahere, non ex sola sua voluntate hominum mentes stupore percutere, vt supra Calvinus docuit. Nunc enim suorum mendaciorum immemor hoc loco ita scribit, hæc verba tractans. *Sanè ita res se habet. Dominus vbi videt virtutē suā à nobis non recipi, tandē eam subducit: & tamē interea cōquerimur eius opē nobis deesse, quā nostra incredulitas procul arcet ac repellit.* Vide plura in Marc. c. 6.

Domin.
Sexages.

IN MATTHÆI CAP. 14.

9. Propter iurandum autem iussit dari.

INDVLGET hic stomacho suo Calvinus, non verbi Dei interpretem sed maledicum & intemperantem conuiciatorē agens. Quum enim ex hoc Herodis iureiurando tum temerario & inepto, tum maiori cum impietate seruato, sana doctrina duplex sacrilegium vitandum colligat; vnum, ne temere Dei nomē assumatur; alterum, ne quod temere iuratum est, cum manifesta impietate seruetur: Calvinus ex hac sana doctrina religioni Catholicæ hanc calumniam struit. *Hinc sequitur, ait, vota monastica, quibus coniuncta est manifesta impietas, non magis conscientiam ligare quàm magicos exorcismos.*

Vota monastica
defendantur.

cismos, quia Deus sacrum suum nomen ad peccati confirmationem valere non vult. Ponit homo impius pro manifesta impietate, ponitque tantum, nec vel vno verbo probat, quod tota semper Ecclesia Christi Catholica pro summa pietate, ac totius pietatis perfectione complexa est. Cui breuiter respō-

Esa. 5.

dendum est. *Ve vobis qui dicitis malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, ac lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Ve qui sapientes estis in oculis vestris, & etiam vobis metipsis prudentes. Nisi enim arrogantissimus Calvinus in oculis suis valde sapiens fuisset, vota monastica in tota semper Ecclesia & totius antiquitatis testimonio probatissima, tam perfricta & impudenti fronte manifestè impia nunquam pronunciaisset. Sed huic*

Enarrat. in

Psal. 132.

impudentiæ vnus Augustinus, quem vnum maximi semper Calvinus facit, satisfaciet. Quod enim de Donatistis dixit, hoc aptissime in Calvinum quadrat. Merito (inquit) insultant nomini vnitatis qui se ab vnitae præciderunt: merito illis displicet nomen monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus, sed sequentes Donatum, Christum dimiserunt. Hoc ille,

In Psalm.

99.

Porro de eisdem Monachis alibi dicit. *Qui non perseuerauerit implere quod vouit, sit desertor tam sancti propositi, & reus voti non redditi.* Hæc ille. Rursum alio in loco plenius. *Est quidam modus vouendi communis omnibus, eorum que in communi præcipiuntur. Sunt etiam*

In Psal.

75. prope finem.

vota propria singulorum. Alius vouet Deo castitatem conjugalem, vt præter uxorem suam non nouerit aliam. Alij etiam vouent & si experti tale coniugium, ultra nihil tale pati, nihil tale concupiscere aut sustinere: & ipsi vouerunt aliquid maius quàm illi. Alij virginitatem ipsam ab ineunte ætate vouent, vt nihil tale vel experiantur, quale illi experti sunt & reliquerunt: & isti vouerunt plurimum. Alij vouent domum suam esse hospicalem omnibus sanctis aduenientibus.

Magnum

Magnum votum vouent. Alius vouet relinquere omnia sua distribuendo pauperibus, & ire in communem vitam, in societatem sanctorum. Magnum votum vouit. Quisque quod vouere voluerit, voueat: Illud attendat, vt quod vouerit reddat: quia scriptum est, Vouete & reddite Deo vestro. Hæc ille, & multo illic plura. Idem denique voti semel facti vinculum vrget, & premit, in lib. de adulterinis coniugijs, lib. 1. capite 24. Solet Calvinus D. Augustinum fidelissimum antiquitatis interpretem merito vocare. Expostulent ergo contra illum imò contra totam antiquitatem Calvinistæ, quibus auctore Caluino vota monastica cum manifesta impietate coniuncta videntur.

19. *Aspiciens in calum benedixit.*

BENEDICTIO hoc loco, ait Calvinus, vt alibi saepe pro gratiarum actione capitur. Sed eadem historia apud Lucam posita hanc expositionem manifesti erroris conuincit, nisi forte ipsis panibus ac piscibus gratias egisse Christum dicere velit Calvinus. Nam in Luca sic legitur. *Acceptis quinque panibus & duobus piscibus, respexit in calum, & benedixit illis, & fregit.* Manifestè dicitur quòd Christus ipsis panibus & piscibus benedixerit, id est, bene precatus fuerit, aspiciens in calum, vt potestatem hanc benedicendi & per benedictionem multiplicandi à cælo se accipere profiteretur. Porro idem Calvinus in capite 19. Matth. ad illa verba, *Oblati sunt ei paruuli vt imponeret eis manus,* ait Christum oblatos sibi paruulos solemniter benedictionis ritu Deo Patri consecrasset. Beza in hunc Matth. locum benedictionem quoque interpretatur gratiarum actionem, quia Matth. 15. & Ioan. 6. in simili miraculo ponitur vox *εὐχαριστίας,* gratias

Luc. 9.

Benedictio creaturarum.

gratias egit, non autem, εὐλόγησε, benedixit. Cæterū Luc. 9. vbi non solū reperitur verbum εὐλογησε benedixit, sed additur relatiuum αὐτοῦς, illis. i. panibus, in hūc modum cauillatur. Non dubium est

Beza inanis lucta & tergiversatio.

(inquit) quin εὐλογεῖν hoc loco significet το εὐχαεῖσθαι: i. gratias agere. Quia tamen additur relatiuum αὐτοῦς, & nimis absurdum fuerit cogitare Christum egisse panibus gratias, aut precatum esse panes ac pisces, emollienda est hæc interpretatio. Dicitur ergo panibus benedixisse, id est, de his panibus ac piscibus gratias egisse Deo Patri, & simul eum precatum ut tantilla panum ac piscium copia tantam multitudinē pasceret. Denique ut totum hoc conuiuium ad Dei gloriam referretur. Hæc Beza contra apertam veritatem Euangelicā pertinaciter contendens, & contra stimulum frustra calcitrans. Hæc enim expositio sensum literæ prorsus euertit. Nam de panibus gratias agere Deo, non est ipsis panibus benedicere, sed Deo. At Lucas dixit, quòd ipsis panibus benedixit Christus. Deinde precari Deum pro multiplicatione panū, est rursus actio ad Deum relata, non ad panes. At Lucas dicit, ipsis panibus benedixisse Christū, ut benedictionis actio ad panes ipsos referatur. Denique ut totum conuiuium ad Dei gloriam referatur, finis certè benedictionis esse potuit, sed non ipsa benedictio, quæ ad ipsos panes referebatur, si vera narrat Lucas. Postremò si quom in alijs Scripturis legimus, Benedixit

Beza glossā literam destruit.

Gen. 1. aibus & piscibus & hominibus, dicens, Crescite & multiplicamini; & ad Abrahā, Benedicam tibi, & magnificabo nomen tuū, &c. & rursus de Sara, Benedicam ei, & ex illa dabo tibi filiū cui benedicturus sum, eritque in nationes; & denique ad Isaac, Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, &c. & postremò de Iacob, Benedixit ei, dicens, Cresce & multiplicare; sed & toti veteri populo, Benedicā panibus tuis, & aquis, & auferā infirmitatem

Gen. 1.

Gen. 22.

Gen. 17.

Gen. 26.

Gen. 35.

Exod. 23.

mitatē de medio tui; in his multisq; alijs similibus locis nemini dubiū est *benedictiones* Dei ad ipsas creaturas relatas, & aliquid in illis operatas, fuisse: quæ hoc loco hæreticorum tergiuersatio est, benedictionis actionem in Christo à creaturis tanto miraculo multiplicatis remouere, & in solâ gratiarum actionem conuertere? Sed impudentes hæretici clamant semper & postulant scriptum verbum & literæ contextum: ipsum tamen verbum & contextum audacissimè peruertunt. Alioqui cur non aduertunt Christum vt hominē gratias Patri egisse, vt Deum verò benedixisse, & benedicens panes multiplicasse? Sanè dum ita pertinaciter contendunt Christi benedictionem nihil fuisse quàm gratiarum actionem, id obiter agunt, vt diuina sua actione & operatione propria, qua panes benedicens multiplicauit, Christum spolient: quem sibi aditum pateferi gaudebunt in sinu noui hodie Ariani. Tota autem hæcorum pertinax contentio inde nascitur, ne in diuina Eucharistia, ad cuius doctrinam Christus hac panū multiplicatione viam sternebat (quam ob causam idem miraculum præter morem suum Ioannes repetit, vt sermonem quem Christus de carne sua manducanda proximè habuit, ante hoc miraculum proximè præcessisse ostenderet) benedictionem Christi ad ipsa elementa panis ac vini referri videantur: de quo infra cap. 26. plura dicemus.

Scripturæ
textū au-
dacter
corrum-
punt hæ-
retici.

Ioan. 6.

28. *Domine si tu es, iube me ad te venire.*

QUVM Petri fidem hoc loco omnes interpretes laudent & admirentur, ipsaque res gesta & Christi approbatio proclamet, sed & singularem Petri

Petri fides
defendi-
tur.

Petri prerogatiuā supra ceteros Apollolos, quod solus super aquas ambulans ad Christum peruenit, veteres Patres obseruent, S. Chysoft. hom. 57. & Bernard. lib. 2. de considerat. ad Eugenium: vnus Calvinus, qui cum alijs hodie hæreticis omnia Petri præclara facta & dicta vel traducere vel extenuare conatur, incredulitatem in eo & temeritatem arguit. Incredulitatem arguit, quia postquam Christus dixerat, *Ego sum*, Petrus tamen dubius & perplexus dicat, *Si tu es*, Sed illā vocem non dubitantis fuisse, verūm maximè credentis & confidentis, illud adiunctum manifestè ostendit, *Iube me ad te venire super aquas*. Nulla enim fortior esse fides potuit, quàm iubente Christo, aquis se committere vt super eas ambulet. Nec vllus opinor hodie hæreticus qui solam fidem semper venditat, à Christo iustus hoc facere, idem tentare vellet. Quare illud, *Si tu es*, idem significare potest, quod, quia tu es, vt sæpe alibi in Scripturis. Infra cap. 19. *Si ita est causa hominis*, id est, quia sic res habet in matrimonio vt dicis: *Si tamen iustum est*, id est, quia iustum est: *Si passibilis Christus*, si primus ex resurrectione mortuorum, id est, quia vel quod passibilis erat Christus, &c. Deinde si propriè accipiatur, non tamen dubitantis animum, sed maioris habendæ certitudinis affectum demonstrat: vt illud beatissime virginis, *Quomodo mihi fiet istud?* ad quæ verba ipse Calvinus ita scribit. *Sciendum est non ita dubitare vel sciscitari vt sensibus suis Deipotentiam vel subijcere vel æquare velit, tantum subita admiratione percussa ad mouendam hanc quæstionem rapitur.* Hæc ille. Eodem in Petri verbis candore vti oportuit. Videns enim tam inusitatum spectaculum, Christam super aquas ambulare, dicendo, *Si tu es*, non ita dubitauit vt sensibus suis Deipotentiam

2. Thef. 1.
Act. 26.

Luc. 2.
Calvinus
à seipso
refutatur.

tentiam qua homo super aquas ambularet, vel subijceret vel æquaret: tantum subita illa admiratione percussus (erant enim omnes turbati, & præ timore clamauerunt, existimantes phantasma esse) ad experimentum istius præsentiae Christi petendū rapitur: vt cæteris sanè fortior ac firmior in fide, non vt præ alijs magis dubitans. Quare impiè subiunxit Calvinus. *In fide tam exigua & debili erumpit parū considerati voti ardor, Iube me venire super aquas.* Christus enim hoc non vt inconsiderati voti ardorem reprehendit, sed vt præstantissimæ fidei præclarum testimonium approbavit, iubens eum ad se venire super aquas, quod & de facto Petrus præstitit, ambulans super aquas vt ad Christum veniret. Cæterum ad hanc tam luculentam Christi approbationem vide quid cauilletur Calvinus. *Deus plerumque nobis prospicit, negando quod petimus; aliquando autem nobis est facilis, vt ipsa experientia stultitiæ nostræ nos melius conuincat.* Hæc ille, vt doceat ideo Christum voto Petri facillè annuisse, vt ipsa postea experientia stultitiæ suæ Petrum conuinceret: nempe quia paulo post submergi cœpit. Sed primum aduerte hoc cauillandi modo omnia piorum vota quibus Deum annuisse in Scripturis legimus, temeritatis quoque damnari posse. Nempe sic cum Caluino dicamus Deum facillè illis annuisse, vt ipsa experientia stultitiæ suæ eos conuincat. Cæterum tenendum est, Deū, tametsi electorum suorum pijs ac laudabilibus votis non semper annuat (quod diuini sui consilij secretum est, qui infinitè melius nouit quid nobis, & quando ac quomodo expediat, quàm nos ipsi,) stultis tamen & ineptis eorum votis nullo modo annuere. Istud enim esset stulta vota approbare. Vnde etiam sequitur, hanc ambulationem Petri super

Deus
stultis
suorum
votis non
annuit.

I aquas

aquas quam Christus primo verbo concessit, & quæ per se non nisi curiosa quædã & inutilis actio videtur, aliquid mysticum & in ipso Petro singulare denotare debuisse; prout Patres supra notati obseruarunt. Neque verò Petri postea periculum quando submergi cœpit, prioris voti inconsiderantiam, aut prioris fidei imbecillitatem arguit, sed propter nouam ingentem ac vehementem tentationem, nouam fidei defectionem atque imminutionem demonstrabat. *Videns enim ventum vas lidum*, ait textus, *timuit*; id est, à priori sua confidentia defecit: & sic mergi cœpit. Quare Christus eum *modicæ fidei* appellat; modicæ videlicet respectu prioris, quæ multo maior erat, quando nec vadas nec ventos formidauit, *ambulans super aquas*. Tentatio quippe fidem probat, an constans & firma permanere velit. Nec qui tentationi succumbit, nullam propterea aut modicam semper fidem prius habuisse conuincitur, sed in fide non mansisse plerumque ostenditur. Cæterum totam hanc nouam procellam nouamque tentationem propter quam timuit Petrus, dissimulat prorsus impius Calvinus, vt hunc Petri timorem & periculum subsequens ex priori incredulitate & timore ortum accepisse persuadeat. Aitenim quod *temeritatis suæ pœnas dare hic Petrus incepit*. Dicit *dubitationem eius fuisse directè fidei contrariam*. Denique *vannum eius peruersumque timorem vocat*. Sic totam hanc historiam Euangelicam, ne aliqua singularis fidei cõmendatio in Petro appareret, homo impius corrumpit atque peruertit. Quod tamen ad eius singularem commendationem Matthæus scripsit, Marcus verò, qui Christi ambulationem super mare commemorat, hoc Petri admirabile factum more suo tacuit, vt cætera omnia quæ pro

Caluini
dolus ma-
lus.

pro Petri prerogatiua faciunt: ipso hortante Petro, qui Marci Euangelium vidit & approbavit, vt notat B. Chrysoftomus.

Homil. 59
in Matth.

36. Et rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangeret. Et quicumque tetigerunt, salui facti sunt.

DISPLICVIT vehementer hæc narratio Caluino, & iuxta commentarium quem adfert, facile apparet, si Matthæi loco fuisset, vniuersam hanc historiam altissimo silencio inuoluere eum voluisse. Sic enim ad hæc verba scribit. *Credibile est superstitione aliqua fuisse implicitos quum ad tactum vestis restringerent Christi gratiã: saltem illum fraudabant honoris sui parte, quum nihil virtutis sperarent ex simplici eius verbo. Sed ne linum fumigans extinguat, sese accommodat eorum ruditati.* Hæc ille, pessimo suo fermento torã historię huius Euangelicę massam corrumpens. D. enim Matthæus volens ex proposito ostendere, quanta iam esset Christi redemptoris nostri existimatio & fama, quantaque populi illius loci circa lacum Genesareth, vbi plurimum versabatur, fides & deuotio erga Christũ, sic de illis scribit. *Et cum cognouissent viri loci illius, miserunt in vniuersam regionem illam, & obtulerunt ei omnes malè habentes, & rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent, &c.* Quid? An impius Caluinus hoc quoque superstitioni deputabit, quod mittentes in vniuersam regionem, obtulerunt ei omnes malè habentes? At D. Petrus hoc in singularem Christi laudem commemorauit, prædicans fidem Centurioni & eius familię gentium primitijs, quod pertransijt benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Quod si verò prior narrationis pars factum commemorat superstitione carens, 1.

Caluinus
taxat
quod
Euangeli-
sta lau-
dauit.

Historia
Euangeli-
ca defen-
ditur.
Act. 10.

- quomodo posterior pars factum narrabit super-
 2. stitione plenum? Deinde an solet Christus alio-
 rum ruditati sic se accommodare, vt facta super-
 stitiosa non solum toleret, sed & miraculis bene-
 ficis honoret? An vel in vlllo magistro tolerandū
 hoc esset, vt factum supersticiosum beneficio
 3. commendaret? An Christus, qui omnem in Pha-
 risaïs superstitionem acerrimē semper taxauit,
 eandem in populo non solum dissimularer, sed &
 diuinis beneficijs cohonestaret? Dubitari absque
 impietate non potest, Christum Redemptorem
 non nisi virtutem supplicantium, maximē fidem
 ipsam in omnibus suis miraculis ac beneficijs re-
 munerasse. Quo in genere valde illustre est, quod
 rogatus à quodam de turba; *Magister, dic fratri meo*
vt diuidat mecum hereditatem; quia petitio illa non
 fidem aut pietatem vllam, sed auaritiam redole-
 bat, penitus recusauit dicens: *Homo, quis me consti-
 tuit iudicem aut diuisorem super vos?* Moxque ad illos
 dicebat: *Videte & caute ab omni auaritia,* &c. Non
 secus Christo odio est superstitio quàm auaritia,
 maximē veritatis magistro, qui omnem imprimis
 superstitionem eliminare debet. Qui ergo horum
 duorum auaritz accommodare se noluit, quo-
 modo tam multi populi superstitioni accom-
 modare sese voluisse existimabitur?

Caluini
 cauilla-
 tiones re-
 futantur.

Sed & superstitionis suspicio quā hic commi-
 niscitur Calvinus, prorsus vana & iniqua est. Ait
 illos superstitione implicitos, quia ad tactum vestis restrin-
 gerent Christi gratiam. Sed planē contra se res ha-
 buit. Non enim ad tactum vestis restringebant
 Christi gratiam, sed extendebant. Tanta enim il-
 lorum fides erat, vt crederent non solum verbo,
 aut contactu vel impositione manus Chri-
 stum sanare potuisse (quod sæpius aut vide-
 rant,

rant, aut audiuerant) sed etiam solo vestis adeoque fimbriae vestis contactu sanare posse. Itaque vsque ad ipsam fimbriam Christi gratiam extendebant, nō restringebant. Vnde in hunc locum Chrysostr. *Non similiter vt prius ad domos trabebant, & tactum manus inquirebant, sed cum maiori fide eum accedebant.* Id quod etiam verba Euangelistae bene perpensa manifestum faciunt. Non enim dicit, Rogabant eum vt solam fimbriam tangerent, quasi eo solo modo Christum sanare posse existimarent, quod fuisset plane ridiculum: sed dicit, *Rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent*, nempe vt vel hac minima ac facillima ad Christum accessione sanari eos permetteret, quem multis alijs modis sanare posse credebant. Addit Calvinus, *quod Christum parte sui honoris fraudabant, quā nihil virtutis sperarent ex simplici eius verbo.* Alia est & insulsa calumnia. Non enim hoc dicit Euangelista, quod verbo Christi diffiderent, aut verbi Christi virtutem negarent, sed ostendit eorum fidem tantam fuisse, vt vel fimbriae contactu contenti essent. Quod inusitatus & rarius erat, credebant, multo magis quod frequentius erat, credidisse dubitari non debet: frequentius verbo aut impositione manus Christus sanabat quā solo fimbriae contactu. Hanc igitur specialem gratiam ex firma & speciali in eum fide sibi fieri postulabant: quam & Christus vt laudabile ac fide plenū concessit. Siquis à peritissimo & expertissimo aliquo medico, quē vna aliqua sola portione sanare id posse confideret quod alij medici non nisi varijs adhibitis medicamentis & multa cura sanarent, rogaret vt vel illam portionem ipsi ministraret, an iste totam reliquam huius medici artem aut contemnere aut negligere diceretur? An non potius

ostendit se de hoc medico magnificè sentire, & propter singularem de arte & peritia eius opinionem, hoc vno medicamento contentum fore: Ita planè in facto præfenti se res habet.

Reliquiarum religiosus usus descenditur.

Sed nunc cur in hoc facto superstitionis notam hæreretam studiose Calvinus velit, videamus. Adiungit præcedentibus vt totum animi sui morbum aperiat. *Interea non est quòd inde sibi placeant qui gratiam Dei in ligno aut clavis aut vestibus querunt, quom disertè pronuntiet Scriptura nefas esse quicquam nunc concipere de Christo nisi spirituali celestique eius gloria dignum. Tolerata fuit ad tempus eorù infirmitas qui nescientes Christum esse Deum, propius ad eum accedere optarunt. Nunc quom odore gratie sue celum & terram implet, fide non manibus vel oculis apprehendere docet quam e celis offert salutem.* Hæc ille. Sed nimis ferò prophanus homo suam hæc impietatem post annos 1500. nos docet: quom sanctissimi & doctissimi Patres in sanctorum ac maxime Crucis Christi reliquijs toto hoc tempore magnâ venerationem posuerint, variâque à Deo beneficia senserint, nō gratiam Dei in illis quæretes (vt iste impostor odio se loquitur) quæ propriè gratia Dei vocatur, & hominem internè iustificat aut sanctificat, sed varia Dei dona ac beneficia in illis quærentes, quæ vel ad externam incolumitatem vel ad consolationes internas facerent: Augustinus videlicet Ambrosius, Hilarius, Basilus, Chrysostomus, Athanasius, Gregorius Nazanzemus, Gregorius Nyssenus, Theodoretus, Eusebius Emislenus, Cyrillus, Paulinus, Hieronymus: quorum omnium vel verba citauimus, vel loca annotauimus in Prompt. Cath. Dom. 23. post Pent. Hos omnes Caluino opponimus, & meritò antepo-
nimus. Deinde qui reliquias aut Christi aut San-
ctorum

etorum eius venerantur, nihil spiritali aut caelesti Christi gloria indignum (vt obijcit Calvinus) concipiunt: imò de ea tanto magnificentius sentiunt, quanto certius credunt, non illum solù, sed quicquid eius est, opitulari nobis posse: siue Sanctos eius, eorùmq; reliquias, siue Crucis lignum, aut terræ contactium vbi passus est. Rursum non est in illis infirmitas toleranda, quasi eorum qui Christum esse Deum nesciunt; sed est pietas maximè laudanda, & eorum qui Christum esse Deum maximè credunt: qui non fide tantum è cælis salutem expectant, sed manibus etiam atque oculis eum apprehendere, quatenus in terris apprehendi potest, cupiunt atque contendunt. Christus in terra manibus atq; oculis apprehenditur, quando vni ex minimis eius poculum aque frigidae porrigimus, quando prophetam ab eo missum in nomine prophetae accipimus, quando eum in pauperibus esurientem pascimus, nudum vestimus, &c. Quando eos quos mittit audiendo & honorando, ipsum audimus, ipsum honoramus. Postremò quando de pane illo edimus & de calice bibimus de quo dixit, *Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus.* Ex quibus omnibus manifestum est, vanam & impiam esse Caluini speculationem, quòd oculis ac manibus apprehendi Christus non debeat. Deinde an illi pij ac fideles Christum esse Deum nesciebant, qui ex umbra Petri, & ex contactu sudariorum Pauli, salutem quærebant? An non & tunc Christus in caelesti sua gloria gratiæ suæ odorem in terras spargebat? Planè vel maximè tunc eam spargebat. Sed inter varium diuinæ illius gratiæ odorem, etiam hoc quoque spargebat Christus, quòd per Apostolorum & aliorum Sanctorum suorum manus prodigia faciebat in plebe: & quòd manum

Matth. 10

Luc. 10.

Matth. 24

1. Cor. 11

Act. 5. &

19.

Act. 4.

suam extendebat ad sanitates & signa & prodigia facienda per nomen sanctum suum: De quo vno singulari beneficio magnas Deo gratias egerunt Apostoli ipsi & ceteri fideles in vnum congregati. Sed impius Calvinus hoc totum genus ad superstitionem relegat, & propter infirmitatem eorum qui Christum adhuc esse Deum nesciebant, toleratum à Christo tantisper fuisse somniat. Sic ille tota Dei Ecclesia audacissime contempta, suam etiam in diuinis Scripturis crassam ignorantiam turpiter prodit.

IN MATTHÆI CAP. 15.

1. *Tunc accesserunt ad eum ex Hierosolymis Scribae & Pharisei, dicentes.*

MULTVS & copiosus in hoc capite Calvinus est vt iustissimam Phariseorum reprehensionem in eo comprehensam in Ecclesiam Catholicam transferat. Videmus (inquit) quanta in ratione & modo colendi Deum sit hominis proteruitia. N. quos enim cultus subinde confingunt; & quo quisque videri vult sapientior. suum acumen in hac parte ostentat. Hæc ille pro suo libito garruens. Mox de quibus loquatur ostendit. Non de extraneis loquor, sed de ipsis Ecclesie domesticis, quos Deus peculiariter hoc honore dignatus est, vt pietatis regulam ore suo dictatam habeant. Catholicos ergo accusat, & ipsos imprimis Ecclesie magistros. Nunc accusationis fundamenta sequuntur. Prescripsit Deus qualiter à nobis coli velit, ac perfectam sanctitatem lege sua complexus est. Hoc Calvino negamus, quod totam rationem cultus diuini in particulari Deus in Scriptura Evangelica vel

vel Apostolica nobis prescripta. Hanc enim Scripturam per legem Dei significare debet, nisi ad legales ceremonias cultum Dei hodie reformandum iudicet. Causas cur hoc merito negari debeat, ex ipsis Scripturis ostendimus in Prompt. Cathol. in Domin. infra Oct. Nat. Domini. circa ieiunia Annae prophetissae, & in festo Simonis & Iudae. Prosequitur suam accusationem Calvinus. *Bona pars, quasi res sit leuis & friuola, obsequi Deo ac seruare quod praecipit, multa additamenta hinc inde sibi accersit.* Generalis accusatio, qua facilitate obijcitur, eadem negatur, & dolosus versatur in generalibus. Sequitur. *Qui auctoritate pollent, commenta sua in hunc finem obtrudunt, quasi aliquid habeant perfectius verbo Domini.* Insulsa calumnia est hominis impotenter maleuoli. Obrepat deinde tyrannis, quia ubi semel iubendi licentiam sibi sumpserunt homines, rigide exigunt suarum legum obseruationem, nec sustinent vel minimum apicem vel contemptu vel etiam negligentia omitti. Alia rursum haec est & generalis calumnia a terro maleuolentiae pectore profecta, vt facile ostendat Calvinus, in felle amaritudinis & obligatione iniquitatis se fuisse, quum haec euomeret. Videamus tamen sequentia, an aliquid sobrie dicturus sit. Porro mundus quum legitimi imperij sit impatiens, maximeque ad iugum Domini ferendum contumax, laqueos tamen vanarum traditionum facile ac libenter induit: imò talon seruitutem videntur multi appetere. Scilicet non contentus Ecclesiae Catholicae magistros tyrannidis accusasse, nunc totum populum Christianum affectatae superstitionis accusat. Bene habet. Homini insani maleuolentia & facundia canina nemini vult parcere. Sed nunc quam laruam obtendat, sequentia demonstrant. Interea vitiatur cultus Dei, cuius principium ac caput est obedientia. Eius imperio praefertur hominum

A. S.

authoritas, morose adeoque tyrannice cogitur vulgus totum suum studium ad nugas applicare. Larvam obtendit de vitiatu cultu Dei, sed totum definit in accusatio-

Heb. 13.

ne Præpositorum Ecclesiæ; quibus obedire & subiacere quum Apostolus iubeat, hoc totum bonus Calvinus morositatem & tyrannidem vocat. Hæc quasi præfatus Calvinus, ut apud suæ farinæ homines, lectoris benevolentiam captaret, ad doctrinam huius loci descendit.

1. *Docet (inquit) hic locus primum omnes fictitios cultus minime Deo placere. Verum hoc est de omni cultu privata autoritate aut superstitione inuecto, idque contra Dei legem, qui proprie fictitius cultus est hoc loco damnatus. Talis enim Pharisaorum hæc traditio erat, quod filij offerentes dona in Templo, & parentum necessitati non subuenientes, mandatum Dei de honorandis parentibus satisfacerent. Sed an tales fictitios cultus Calvinus intelligat, sequentia docebunt. Quia (inquit) se unum audiri Deus vult, ut nos ad veram pietatem suo arbitrio formet ac instituat. Cultum ergo fictitium Calvinus definit qui ab vno Deo non instituitur. Cui respondeo. Aut vnius Dei nomine eos quoque complectitur quos Deus mittit, ut eius nomine ad pietatem homines instituant, & sic Ecclesiæ magistros, Pastores ac doctores agnoscit, qui dati sunt ad consummationem sanctorum, & ad ædificationem corporis Christi, quæ duo cultus quoque diuini ratione continent, & contra præcepta atque autoritatem Ecclesiæ nihil dicit; aut vnius Dei nomine alios omnes præter Deum excludit, & sic egregie & impie mentitur, quum ait, Se unum audiri Deus vult. Christus enim Deus ipse aliter dixit, Apostolos suos alloquens, Qui vos audit, me audit. Pergit Calvinus. Deinde docet hic locus operam ludere quæ vnica*

Cultus
fictitius
quis cen-
sendus.

Ephes. 4.

Dei

Luc. 10.

2.

Dei

Dei lege non contenti, in seruandis hominum traditionibus se fatigant. Pertinet hoc ad alia illa verba, *Frustra me colunt docentes mandata hominum, &c.* quæ postea tractabimus. Tertiò (ait Calvinus) docet hic locus iniuriam Deo fieri quum ita in sublime efferuntur hominum commenta, vt legis eius maiestas ferè concidat, vel saltem frigeat eius reuerentia. De hominum commentis verillimum hoc est, quæ nullo planè in precio quo ad Dei cultū habenda sunt. Sed traditiones Apostolicæ & constitutiones Ecclesiasticæ hominum cōmenta non sunt, sed Dei instituta, vt locis citatis ostendimus. Sed neque illa sic in sublime ferri volumus, vt legis diuinæ maiestas propter earum obseruationem vel minimum violetur. Sed nunc ad hæc tria seorsim loca ex hoc capite deducta quid disputet Calvinus, seorsim examinabimus.

2. *Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem Seniorum?*

CAVILLATIONEM hanc & superstitionē Pharisæorum in eo consistere vult Calvinus, quòd ceremoniam lauandi manus, non per se liberam & indifferentem, sic urgebant contra discipulos Christi qui eam prætermiserunt, quasi rem necessariam & ad Dei cultum pertinentem, quum in lege Dei præscripta non esset, sed ab illis verbo Dei assuta. Idem affirmat de aquæ benedictæ ceremonia Ecclesiastica, quia ad exorcismos illam applicamus, & vt rem necessariam urgemus, & vnicum baptismum toties iterando, quantum in se est, obliteramus. Quod postremum ab eo ineptissime obijci, vel quælibet anicula Christiana aduertit, quæ aquæ benedictæ vsus à baptismo longissime distingui statim responderet. Nec secundum

dum quod ponit, vel vllus idiota Catholicus ignorat merum mendacium esse, quū omnes videant in eius vsu nullā necessitatē poni, sed liberē vel assumi vel nō assumi; modō absit contēprus qui non in ceremoniā, sed in Ecclesiā præpositos qui eā instituerūt, imō in Christū cadit, dicēte ad illos Christo, *Qui vos spernit, me spernit*. Primū quod obiectat, apertā Caluini insaniā demonstrat, iuxta illud August. *Quod tota per orbē frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare insolentissime insanie est*. Ad cauillationem Phariseorum quod attinet, si rectē expendatur textus, de discipulorum factō nihil in alteram partem respondit Christus, sed in ipsos Pharisæos grauiora crimina retorquet; videlicet transgressionem mandati Dei in decalogo propter quādam eorum traditionem in avaritia fundatam; item hypocritism eorum de qua postea dicitur. Sed factum discipulorum qui non seruabant traditionem illam Seniorum de lauandis manibus, Christus apertis verbis nec defendit nec damnat, vt propterea traditionum Ecclesiasticarum cōtemptum ex hoc factō discipulorum Christi deducere heretici nullo modo possint. Ceterum vtcunque hac in re discipuli vel peccauerint vel non peccauerint (Christus enim eorum factum nec damnat nec defendit) traditiones illas Seniorum cum traditionibus Ecclesiasticis nullā planē affinitatē habere, duabus maximē ex causis notandum est. Primū quia tota ratio cultus diuini apud Iudæos in ipsa lege Moysaica exactissimē & scrupulosissimē tradita fuit, disertēq; vetitum ne quid ei adderetur, dicente Moyse: *Non addetis ad verbum quod ego vobis loquor, &c.* Quare reliquis prophetis aut sacerdotibus post Moysen nulla est data potestas nouas sacrificiorum ceremonias

Luc. 10.

Epist. 118
cap. 5.

Traditio
Seniorum
à discipu-
lis negle-
cta hare-
ticos non
iuuat,

Traditio-
num Ec-
cles. discrimen à
Pharisai-
cis.
Deuter. 4.

monias instituendi. Atqui de cultu nouæ Ecclesiæ quam Christus erexit, Christus ipse excepta Sacramentorum institutione & precandi formula nihil ordinauit; nec in historia Euangelica vlla prohibitio extat, vt ad verbum Euangelij scriptum nihil addatur, sed contra Christus inslit suos Apostolos *sicut semetipsum audiui*: misit illos Luc. 10. cum amplissima potestate *sicut Pater ipsum miserat*; Ioan. 15. & 16. promisit & postea misit *Spiritum S. qui eos omnia doceret*. Denique ipsi Apostoli & Seniores præcepta Act. 15. & 16. varia promulgarunt, & obedientiam alijs Præpositis deferendam præscripserunt. Reliquerunt Heb. 13. igitur nobis traditiones partim scriptas in epistolis, partim nõ scriptas, vt Paulus testatur. Hæc est vna latissima differentia cur Seniorum traditiones nõ scripte in lege, à discipulis Christi negligi potuerint, traditiones tamen Ecclesiasticæ non scriptæ in Euangelio, vel literis Apostolicis, contemni à Christianis non debeant. Altera ratio est, quòd hæ traditiones Seniorum ad nullam populi Iudaici ædificationem, sed ad onus inutile; nec ad diuini cultus augmentum, aut tanquam medium melius colendi Deum, vt affirmat Calvinus, sed ad eius corruptelam potius faciebant. Vnde illa omnia *aniles fabulas* Paulus vocat, vt 1. Tim. 1. docet August. contra aduersar. Legis & Prophet. lib. 2. cap. 1. & à recentibus Scribis ac doctoribus paulo ante Christi aduentum ortum habuerunt, vt latè describit Epiphanius in hæresi Ptolomeitarum, & D. Hieronymus varijs in locis: in cap. 8. Esaiæ, in cap. 3. epist. ad Tirū, in epist. ad Algasiã q. 10. Vide quoque Ireneum lib. 4. cap. 25. & 26. Traditiones autem Ecclesiasticæ, quas exemplo discipulorum Christi contemnere volant hæretici, sunt traditiones Apostolicæ, & totius antiquitatis

Luc. 10.

Ioan. 15.

& 16.

Act. 15.

& 16.

Heb. 13.

2. Thes. 2.

1. Tim. 1.

quitatis testimonijs firmate, non recenter inuenta, omnésque ad Dei cultum & populi ædificationem instituta. Quare nullam, vt dixi, affinitatem traditiones Ecclesiasticæ cum Seniorum traditionibus, quarum transgressio à Phariseis obijcitur, nihil commune habent.

3. *Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?*

HOc erat maximum Scribarum & Phariseorum sacrilegium, quòd illis recentibus suorum traditionibus ita inhærebant, vt propter illas seruandas Dei mandata in lege scripta violarentur. Id quod dupliciter fiebat: vno modo suarum traditionum obfertantiâ magis exactè & rigidè à suis exigendo quàm scripta in lege Dei mandata, quod apud Marcum prior loco, hic verò apud Matthæum posteriori loco à Christo obijcitur, nosque posterius examinabimus. Alio modo ipsa Dei mandata per suas nouas traditiones qualique expositiones peruersas corrumpendo, vt in textu apparet circa mandatû de honorandis parentibus. Hoc idem crimen Catholicæ Ecclesiæ generalibus verbis obijciunt hæretici, sed in nulla Ecclesiastica traditione hætenus hoc probare potuerunt. Neque hoc loco Calvinus hunc transgressionis modum Catholicis impingit, sed priorem illum, quem Christus non istis verbis, vt putauit Calvinus, sed alijs expressit, quæ nunc explicanda sunt.

9. *Sine*

9. *Sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.*

DVPLICEM hypocrisim in Iudeis notavit Esaias, & ut Christus exponit, non tam de sui temporis Iudeis quam de futuris Messiae tempore prophetavit. Prima hypocrisis erat, *labijs Deū honorare, sed cor ab eo longè habere*: id est, profiteri quidem se nō nisi vnum & verum Deum colere, verum tamen Messiam à Deo missum nolle agnoscere & recipere, sed eū toto corde auerfari. De hac hypocrisi nihil hoc loco Calvinus. Altera hypocrisis erat, quod plane frustra & sine vllō fructu Deū colebant, quia in eius cultu, vel ad eum rite colendum, suas traditiones & doctrinas humanas sedulo alios docebant, vel obrudebant potius, relinquentes interim, & negligentes mandata Dei. Hoc enim Marcus expressè adiunxit tanquā causam & rationem precedentis prophetiae in illis adimpletæ. Verbis enim Prophetici à Matthæo hic citatis adiungit. *Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditiones hominum.* Hic est igitur horum verborum sensus, *Frustra me colunt, &c.* & hanc ob causam *docere doctrinas & mandata hominū* à Christo reprehenditur, quia hoc ita fit, ut propter illa humana mandata, Dei mandata negligentur. Fuit ergo Pharisæica hæc (ut Calvinus ipse agnoscit) *non ex professo sed obliqua transgressio legis Dei, quum officia diuinitus iniuncta secure omitti patiebantur.* Scribæ enim suis placitis ita addictum tenebant populum, ut intendere verbo Dei non vacaret. Hæc ille & alia quædam, sacis rectè Pharisæicam transgressionem, qualis esset, describens. Sed mox impiè & insulse admodum in Catholicam

Hypocrisis Iudeorum duplex.

Marc. 7.

Putidis
menda-
cijs accu-
satur Ec-
clesia.

cam Ecclesiam idem crimen retorquet his verbis. *Nunc pro se quisque expendat, an non hodie magis hæc prauitas in Papatu grassetur, quam olim apud Iudeos. Non negat quidem Papa quin sit obedendum Deo. Sed vbi ad rem ventum est, quia non secus ac capitale crimen detestantur modicam carnis gustum, quibus furtum vel scortatio veniale delictum est, propter suas traditiones evertunt legem Dei. Hæc est licentia Calviniana & omnium hæreticorum hodie, non nisi putidis mendacijs Catholicam doctrinam traducere, suosque miseros discipulos meris mendacijs pascere. Non modicum carnis gustum (qui aliqua ex causa etiam ieiunio seruato legitimus esse potest) sed iustam ex carne refectionem tempore ieiunij, non semper & simpliciter vt capitale crimen detestatur Ecclesia, (nam vel infirmitas ab omni peccato, vel obliuio aut ignorantia diuini ab omni crimine liberare potest) nec tam in ipsa simplici comestione capitale crimen ponit, quam in contemptu legis Ecclesiasticæ, vel in scádalo aliorum. Furtum verò vel scortationem pro veniali delicto Catholica Ecclesia nunquam habuit, nisi aut furtum intelligat vbi materiæ exiguitas à mortali excusat, vel de scortatione loquatur quæ sola cogitatione concipitur absque consensu criminis. Quæ sanè duo nec furtum nec scortatio simplici sermone appellanda sunt. Sed aliter quam mentiendo Pharisaicam transgressionem Catholicæ Ecclesiæ impingere Calvinus non potuit.*

Postea exponens illa verba, *Sine causa colunt me, &c.* ait hoc à Christo in vniuersum reprehendi, quòd homines peruersè Deum colant suo arbitrio. Qui sanè sensus de priuatis hominum cultibus acceptus verus est, sed nec intentus à Christo hoc loco, vt iam ostendimus, nec ad traditionum Ecclesiasticarum repre-

reprehensionem villo modo pertinens, quæ ipsum Deum authorem habent, non priuatos homines, vt dictum est. Addit postea docere his verbis Christum, *non alium esse rationalem Dei cultum, quam qui ad regulam verbi eius formatus est.* Sed supra ostensum est, nec Christum hoc loco huiusmodi aliquid docere, nec illud in Ecclesia Christi verum esse, tamen in Synagoga Iudæorum quoad publicos & prescriptos cultus verum erat. Nam apud eosdem ex priuato pietatis instinctu multa laudabiliter circa Dei cultum à multis præstita fuisse, varijs exemplis ostendimus in Prompt. Cath. Dom. infra Oct. Natal. Domini.

II. *Non quod intrat in os coinquinat hominem.*

OMNES penè hodie heretici his verbis abusi sunt, vt ieiunia, aut delectus ciborum ab Ecclesia prescriptos, res liberas esse & nihil ad pietatem facere, quia violatum ieiunium aut quilibet sine delectu cibus coinquinare hominem non potest. A quorum etiam stulticia temperare sibi Calvinus non potuit, quin illud etiam hoc loco annotaret. Nam circa huius parabolæ explicationem quam Christus postea facit, ait. *Hic Christus fustus exponit quod prius attigerat, regnum Dei non esse positum in cibo & potu, sicuti etiam Paulus docet, Rom. 14. Nam quum res externæ natura puræ sint, liber quoque ac purus est earum vsus, Nec verò ex bonis Dei creaturis contrahitur immundities.* Hæc ille: cui stolido hæretico iam millies à Catholicis responsum est, cibum quidem veritum quatenus cibus est, & quatenus in os intrat, non coinquinare, sed præcepti Ecclesiastici contemptum, & ipsum cibum, quatenus veritus est, multum coinquinare. Caro porcina si eam comederet Iu-

Delectus
ciborum.

K dæus

deus vigente adhuc lege, quatenus comesta non
 2. Mach. 6. nabit, vt sancti illi Machabæi senexque Eleazarus
 mori potius voluerint quàm illam comedere.
 Ephes. 5. Dicit Apostolus, *In vino est luxuria.* Haud dubie
 vinum quatenus bibitur & intrat in os non gene-
 rat luxuriã nec coinquinat, sed immoderate sum-
 ptum luxuriam generat. Sic ergo in cibo vetito
 est peccatũ, sicuti in vino immoderato est luxu-
 ria. Pauli verba ad Rom. 14. quam vim habeant,
 ibi explicuimus. Rerum externarũ, tametsi in se
 pura sunt, non est tamen vsus purus semper ac li-
 ber: sed sicut immoderatus vsus impurus atque il-
 licitus est, sic vsus earum legitima autoritate
 vetitus ac prohibitus impurus quoque atque il-
 licitus est.

23. *Accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Di-
 mitte eam, quia clamat post nos.*

Inuocatio
 Sanctorũ
 defeditur.

QVIA aliqui (vt videtur) scriptores Catholici
 moderni, hanc intercessionem discipulorum
 pro muliere Chananæa à Christo prima vice ni-
 hil impetrante, in exemplum proferunt interces-
 sionis Sanctorum pro nobis, quorum suffragia &
 patrocinium inuocamus, quum à Deo confestim
 non exaudimur ad maiorem fidei & patientiæ ac
 perseuerantiæ nostræ probationem, sicuti cum
 Chananæa hinc Christus egit, rotam hanc huius
 loci applicationem exagitat Calvinus his ver-
 bis. *Puerile figmentum fuit, quòd hoc pretextu conati sunt
 Papistæ Sanctos, qui mortui sunt, nobis inducere patronos.
 Nam vt demus hanc sceminam petisse à discipulis aliquid
 suffragationis aut gratiæ (quod tamen ex textu elici non pos-
 test) alia tamen est mortuorum ratio quàm viuorum. Adde
 quid*

quod fastidiosè eam audiunt discipuli: atque ut animus illis fuerit patrocínio suo eam leuare, nihil tamen impetrant. Hæc ille partim plusquã pueriliter, partim etiam impiè respondens. Plusquam puerile Caluini figmentum est, Chananæam hanc mulierem à discipulis Christi fastidiosè auditam fuisse. Neque enim tanti magistri tanto iam tempore discipuli, tamque humilis ac mitis magister ipsimet quoque pauperes tam fastidiosi fuerunt, ut fastidiosè ac molestè piã matris pro filia petitionem audierint. Huiusmodi superba de discipulis Christi iudicia superbis hæreticis conueniunt. Alio iudicio sanctus Chrysostomus discipulorum interpellationem intellexit. Ait enim in hunc locum. *Ac primo discipulos ad calamitatem mulieris esse tristatos, sed tamen non sunt ausi dicere, Da ei hanc gratiã, sed, Dimitte eam: sicut & nos cum voluerimus alicui persuadere, multo- ties contraria dicimus.* Hæc Chrysostomus. Deinde falsum est quod addit Calvinus nihil eos impetrasse. Christus enim mulieris fide paulo adhuc amplius probata, fecit quod Apostolorum interpellatio postulauit; non solum dimittens eam, sed etiam voti compotem & lætissimam dimittens. Nec minus falsum est quod affirmat *ex textu elici non posse* hanc fœminam à discipulis Christi *vl- lam gratiam petisse.* Quid enim clamabat post Apostolos, nisi ut tacente Domino, aliquod ab eo benignum responsum ipsi impetrarent? Clamauit enim post illos non ut inanis dimitteretur, sed ut à Domino exaudiretur. Ideoque dicentibus Christo Apostolis, *Dimitte illã,* respondit Christus, *Non sum missus nisi ad oues domus Israel: manifestè docens, Apostolos petiisse à Christo ut illius precibus annueret.* Alioqui hæc Christi responsio nihil ad rem faceret.

Apostolo-
rum falsa
crimina-
tio.

Homil.
53. in
Matth.

Iam verò impia est tota Caluini responsio, qua infert pro patrocinio Sanctorum hoc exemplum facere non posse, quia alia est mortuorum ratio quam viuorum. Impium est & ethnicum Sanctos in cælo cum Christo regnantes mortuos vocare, & phrasis propria infidelium. Sic Iulianus apo-

Cyrillus lib. 6. cõt. Iulian. *stata Martyres Christi homines mortuos vocauit, & tota gentilitas Christianos, qui Martyres defunctos colerent, hoc nomine subsannauit, quòd mortuos colerent.* Sed totam hanc Caluini impietatem vno verbo Christus refutauit, dicens, Deum, qui Deus Abraham Isaac & Iacob vocatur, non esse Deum mortuorum sed viuentium. Sic Deus Sanctorum in cælo regnantium non est mortuorum Deus, sed viuentium: vnde non sunt mortui vocandi, sed viuentes: ideòque ad patrocinia non minus idonei quàm cum in terris viuerent: imò multo magis idonei, vt Patres docent.

Hieron. cõt. Vigilantium. **Chrysoft.** hom. vlt. in Epist. ad Rom.

IN MATTHÆI CAP. 16.

1. Rogauerunt eum vt signum de cælo ostenderet eis.

PHARISÆI isti & Sadducæi quum multa & maxima iam Christi signa vidissent, circa hominum & morborum omnium curationem, circa panum multiplicationem, ipsam denique in mari ambulationem audiissent, aliaque multa huiusmodi, importunè admodum & proteruè, vt suæ incredulitati aliquem fucum obtendant, etiam de cælo signum querunt. Hanc importunitatem & dementiam obijcit Catholicis hodie Caluinus. Sic (inquit) hodie Papiſtæ, quasi nunquam sancita esset Euangelij doctrina, nouis miraculis probant sibi

ri sibi postulant. Cui putidæ calumniæ breuiter respondeo. Euangelij doctrina qualem tota per orbem Ecclesia post primam eius prædicationem hætenus tenuit, nobis satis superque sancita est: heque ad eam magis sancendam vel confirmandam vlla miracula desideramus, sed sufficit nobis Catholicæ Ecclesiæ fides in verbo Dei semper fundata, & à maioribus nostris ad nos vsque deriuata. At verò vt noua Caluini doctrina quam ille Euangelium vocat, maioribus nostris hætenus incognita; nobis probetur, quandoquidem ille nouus Euangelista esse vult, nouis quoque miraculis probetur meritò desideramus: tum quia planè noua est & inaudita, tum quia nullis hætenus miraculis illustrata est. Pharisei & Sadducei non in eo peccabant, quòd ad confirmationem doctrinæ Christi penitus noua signa petebant (nam ad illà confirmandam plurima signa Christus studio fecit, dicens tandem: *Simibi non creditis, operibus credite*) sed tum quia signum è cælo petebant, quasi genus miraculi Christo præscribentes, tum quia post tam multa & tam illustria præstita miracula, illis non contenti, noua semper postulabant. Nunc Caluinus cum suis nouis dogmatibus nullum miraculum facere potuit, re tandem infelicitè Geneuæ tentata, Matthæo quodam, qui se mortuum fingeret vt à Caluino suscitari videretur, verè & miserè extincto. Nec ab eo signum de cælo, sed vel minimum in terra miraculum exigitur. Adeo nihil affine aut simile habet cum Phariseorum impudentia, quod Catholicis impudenter impingit Caluinus.

Miracula
noua præ-
dicationi
necessaria.

Ioan. 7.

6. *Cauete à fermento Phariseorum & Sadduceorum.*

QUOD per fermentum Phariseorum hoc loco Hieronymus & Hilarius in suis commentarijs ipsam legem Moyfaicam & literam eius intelligi volunt, sensus ille non ad intentum Christi, sed veluti ipsorum & nostris temporibus magis conueniens, (quibus videlicet nūc lex illa quo ad sua ceremonialia & literam occidentem fermentum est) ab illis traditus fuit: idque docendi gratia; quod apud veteres interpretes frequenter obseruare licet. Ipsa enim lex adhuc Christo hac

Cap. 24. loquente adeo vigeat, vt infra dicturus sit: *Super cathedram Moysis sederunt Scribae & Pharisei. Quaecunque ergo dicunt vobis, facite & seruate. Quae verba non sunt huic loco contraria. Hic enim iubet Christus suos cauere non ab eorum doctrina quam super cathedram Moysis sedentes docent, id est, quam per continuam maiorum successionem à Moysse acceperāt, sed ab eorum fermento, id est, priuata & propria eorum doctrina ab ipsis adinuenta (nam & ideo Sadduceos illis adiunxit, qui super cathedram Moysis non sedebant, sed propria tantum fermenta docuerunt) qualis est hodie hereticorum omnium maxime Calvinistarum doctrina à seipsis excogitata, dum nouis suis & vitiosis dogmatibus ita oppressam tenent diuinarum Scripturarum, maxime Euangelicæ & Apostolicæ doctrinam, vt stantibus eorum commentarijs ac nouis Dei verbi corruptelis, nihil in fide sanū, nihil in Scriptura integrū maneat. Citius ignis aquę miscebitur quā vt Caluini figmenta cū Euangelio quis conciliet. Quare qui Christi discipulus esse vult, ab hæreticorum hodie & Calu-*

ni

ni maximè fermentis purum se seruare imprimis studeat. De hoc argumèto plura vide in Prompt. Cath. Dom. 7. post Pent. ad illa verba: *Attendite vobis, &c.* Item ser. 3. Pent. ad illa verba: *Alicnum non sequuntur. sed fugiunt ab eo.* Calvinus tamen hoc loco contra Pontificiam & Ecclesiasticam doctrinam magnum se argumentum obseruasse putat. Sicut enim scribit. *Videndum est quorum doctrinam cauere velit Dominus. Tunc certè penes Scribas & sacerdotes ordinaria erat Ecclesie potestas, in quibus primatum tenebant Pharisei. Quum nominatim ab eorum doctrina prohibeat suos Christus, sequitur repudiandos esse omnes quia sua signamenta admiscunt verbo Dei, vel quicquam alienum ingerunt, quocumque tandem polleant honoris gradu vel titulo superbiunt. Quare maledicta & praeuaricatrix est eorum subiectio qui se vltro Papae committis & legibus subiiciunt.* Hoc Caluini argumentum omnium rebellionum haereticorum fundamentum est, multiplici impietate & ineptia laborans. Primum, non sequitur Ecclesie magistros fermentatam & corruptam doctrinam tradere posse, eo quod Synagoga magistri Scribae & Pharisei eam tradiderint. Firmiores quippe sunt Ecclesie promissiones quam Synagoga. Illi enim dictum est: *Porta inferi non preualebunt aduersus eam.* Rursum: *Spiritus S. docebit vos omnem veritatem in aeternum.* Denique: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Synagoga error ac lapsus non solum possibilis sed & praedictus erat. Secundo, quae Synagoga magistri etiam corrupti illi ex cathedra Moylis dicebant, id est, iuxta doctrinam à maioribus suis continua successione accepta, ea facienda & seruanda esse Christus docet. Fermentum à quo cauere iubet, priuata & recens erat quorundam adinuentio. Quo sanè sensu priuatus quispiam in Ecclesia Episcopus

Synagoga error non probat possibilem Ecclesiae errorem. Matth. 16. Ioan. 14. Matth. 28

aut sacerdos non ex cathedra antiquitus tradita, sed ex suo cerebro propria quedam & noua dogmatizans audiendus non est. Tertio quando Ecclesiarum magistri vel ex cathedra docent, vel sua fermenta obrudunt, non cuiusuis è populo, sed aliorum superiorum Pastorum & Synodalis maxime authoritatis est iudicare. Quarto si Caluini argumentum simpliciter admittatur, nec ipse Caluinus nec alius quispiam hæreticus magister authoritatem docendi diu retinebit; sed non obstante ministerij sui honore & dignitate, facillimè à quolibet reijcietur quod docet, tanquam fermentum Pharisaicum: sicuti & olim idem licuit Valèntinianis quod Valèntino (ait in Præscript. Tertulianus) & hodie idem licuit Lutheranis quod Lutherò, qui ab illo maximo numero descuerunt, sicut ipse ab Ecclesia descuerat. Nihil ergo hoc Caluini argumento magis impiù, nihil ineptius. Sunt autem hæc omnia latius explicata in opere nostro de Princip. fidei, potissimum verò libro 2. cap. 13. & lib. 10. cap. 4.

18. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

TOTUM hunc locum Caluinus nouo commentario penitus peruertit. Ait Simonem Petrum vocari, quia uiuus in templo Dei lapis suam stabilitatem retinebat. Super hanc petram exponit, esse Christi fidem, super quam non tantum Simon, sed et omnes alij fundati sancto consensu in spirituale ædificium aptantur: & quicquid piorum in mundo futurum erat, Petro aggregare Christum voluisse. Non præualebunt aduersus eam, exponit de Ecclesiæ quidem inuicta

inuicta firmitate intelligi, sed quod de corpore Ecclesiae dicitur, ad singula eius membra pertinere, quatenus unum sunt in Christo: & quicumque in Christo unum Christum mediatorē agnoscunt, in finem vsque ab omni noxa tui manebunt. Hæc ille. Ita insigni impostura ac fraude totum hunc locum peruertit. Quæ Christus de vnus Petri & successorum eius persona dixerat, ad quemlibet fidelem trahit. Quæ de totius Ecclesiae firmitate Christus promisit, ad specialem fidem & certitudinem salutis in quolibet credente contorquet. Ita non solum verum sensum peruertit, sed & impio dogmati de vnica piorum fide inamissibili hanc Scripturam subseruire facit. Verum autem & genuinum ex Patribus depromptum horum verborum sensum, totiusque loci vim & doctrinam vberius explicatam vide in Prompt. Cath. in festo SS. Petri & Pauli. Iam verò hæc verba, *Tibi dabo clausas regni caelorum*, vni Petro singulariter dicta, ad omnes Euangelij ministros transfert Calvinus, & totam clauium potestatem in verbi ministerio ac prædicatione ponit. Contra quam duplicem huius loci corruptelam vide à nobis disputata in Prompt. Cath. loco citato.

Ceterum quia Calvinus facta sua expositione hæretica, Catholicam vult impugnare, disputationem eius breuiter examiuabimus. At se velle *putidas Papæ calumnias breuiter diluere*, quum tamen quæ postea diluere conatur, non vnus Papæ, sed veterum Patrum & doctorum Ecclesiae assertiones & explicationes sint. *Fingit* (inquit) *Petrum vocari Ecclesiae fundamentum*. Respondeo: Hoc Papa non fingit, sed Patres magno consensu docent, quos loco citato magno numero produximus. Sed quomodo hanc interpretationem refutet videamus.

deamus. *Quis autem non videt, quod transfert ad hominis personam, de Petri fide dictum esse? Hoc non est veritatem refutare, sed fortiter quod falsum est affirmare. Quomodo autem de fide quoque Petri Patres hoc exponunt, loco citato explicuimus. Deinde si nunc de Petri fide hoc dicitur Caluine, cur prius de omnium in Christum credentium fide hæc verba exposuisti? Sequitur. Idem fateor apud Græcos significant Petrus & Petra, nisi quod prius nomen Atticum est, alterum verò communis lingue. Sed hæc varietas non temere à Matthæo posita est, quin potius consilio mutatum est genus ut diuersum aliquid exprimeret: nec dubito quin tale discrimen notauerit Christus sua lingue. Atqui hinc Caluinus propter ignorantiam lingue sanctæ egregiè fallitur. Nam in Matthæo hebræo qui nunc extat, sine vlla mutatione generis legitur, & vtrobique idem nomen est, hoc modo:*

Petrus &
Petra vna
hebræis
dictio.

אֶתְּהָא כִּיפָא וְעַל הַכִּיפָא

Beza Cal-
uinum
corrigit.

In Matthæo quoque Syro vtrobique est אֶתְּהָא sine vlla variatione. Quare Beza ipse magistram suam corrigens in hunc locum ait. *Dominus Syriacè loquens, nulla usus est agnominatio, sed vtrobique dixit, Cepha. Græcus autem interpret Attica voce priori loco usus est, quia genus masculinum homini magis conueniebat. Secundo autem loco petram posuit, quia tamen ad hominem & personam Petri illa vox pertineat, non tamen ad hominem aut Petri personam simpliciter sicut ipsa nuncupatio Petri, sed ad hominem in fide roboratum, & ad personam Petri à Christo stabilitam pertinet: quæ alibi latius explicata sunt, ut ridiculus sit hoc loco Beza qui posteriori loco petram non Petrum ab interprete positum nugatur, ut Christum, qui petra est, secundo loco designaret. Christus enim tamen petra certè*

certè est, non tamen est *haec petra* ad quã ibi Christus loquitur. Probare tamen vult Calvinus ex Augustino. *Prudenter itaque Augustinus non petram à Petro, sed Petrum à petra dici admonet, sicut à Christo omnes sumus Christiani.* Quo sensu ista & quibus de caulis Augustinus ita in hunc modum disputat, accuratè explicatum vide in opere nostro de Princip. fidei lib. 6. cap. 3. Pergit Calvinus. *Porro ne longior sim, quum illud Pauli inter nos pro certo & confesso habendum sit, non alibi posse fundari Ecclesiam quàm in Christo solo, non sine sacrilega blasphemia aliud fundamentum Papa commentus est.* Sed huic putidæ ac tricæ obiectioni vberius quidem loco iam postremo citato, breuiter verò in Prompt. Cath. in die SS. Petri & Pauli fatisfecimus. Quæ calumniando, vel eadem quæ dixerat repetendo, nuda semper affirmatione vsus prosequitur Calvinus, vt inania ac nugatoria prætermittimus.

Dicit tandem aliqua disputandi specie. *At Christus Petrum vnum nominatim alloquitur.* Rectissimè hoc obseruat sibi que obijcit Calvinus. Nunc quid respondeat attende. *Nempe sicuti vnus omnium nomine Christum confessus fuerat Dei Filium, ita vicissim ad vnum dirigitur sermo, qui tamen peræquè ad alios pertinet.* Atqui hæc responsio obiectionem magis confirmat. Luce enim meridiana clarius est, Petrũ non omnium nomine, sed ex fide sibi soli reuelata, Christum confessum fuisse Dei filium. Idcirco enim non dixit illi Christus, Beati estis quia Pater meus vobis reuelauit, quod certè dicere debuisset si omnes idem credidissent, & omnium nomine loquutus Petrus fuisset; sed dicit illi vni singulariter. *Beatus es Simon bar Iona, quia Pater meus reuelauit tibi: Et ego tibi dico, &c.* Deinde quando Petrus alio in loco omnium Apostolorum nomine loquitur,

Petrus nõ
respondit
omnium
nomine.

Joan. 6.

quitur, id satis exprimit numero plurali vtens: vt dicente Christo, *Nunquid & vos vultis abire?* respondit omnium nomine Petrus: *Ad quem ibimus? verba vite aeternae habes.* Denique omnes ferè Patres contra vnum Caluinum, vnus Petri, non omnium Apostolorum hanc confessionem fuisse, concorditer docent. Quare sicut solus confessus est, ita ad illum solum dirigitur sermo.

Ad aliam responsionem confugit Caluinus. *Nec verò spernenda est illa quae à Cypriano & alijs adducitur ratio, Christum in vnus persona loquutum esse omnibus, vt Ecclesiae vnitatem commendaret.* Respondet Cyprianum docere quidem *claves Ecclesiae sic vni Petro esse datas*, vt & alijs Apostolis dari intelligantur; *ideo autem vni, vt Ecclesiae vnitatis commendaretur*: sed addit Cyprianus, quod fraudulenter Caluinus silentio premit: *Vna cathedram constituit, & vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit.* Et rursum, *Exordium ab vnitatis proficiscitur. Primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia & vna cathedra monstraretur.* Hæc ille. Pergit Caluinus. *Excipiunt alijs omnibus præferri cui hoc peculiariter datum est. Hoc verò perinde est ac si magis fuisse Apostolum contenderent quam suos collegas. Neque enim ab Apostolatu magis diuelli potest ligandi & soluendi potestas, quam à sole calor vel lumē.* Nihil ineptius inferri potuit. Sic enim Caluini procedit argumentum: *Ligandi & soluendi potestas ab Apostolatu diuelli non potest: Ergo Petrus si in potestate clauium præferatur alijs Apostolis, erit magis Apostolus quam cæteri.* Huius argumenti absurditas in simili apparebit: *A locum tenete Regio diuelli non potest iudicandi potestas: Ergo si locum tenens Regius in potestate iudicandi cæteris Iudicibus localibus, aut certarum ciuitatum Prætoribus antefertur,*

In lib. de
vni Ec-
clesiæ.

Futile ar-
gumentū
Caluini.

tur, erit magis Iudex quàm ceteri. Sicut enim hic locum tenens Regius maior quidem & superior Iudex est, vt Regis vicarius, & ceterorū localium Iudicum ac Prætorum primus, qui ipsis etiam Iudicibus præferatur, & illorum sub Rege caput sit, non tamen magis Iudex est, sed alij in suo districtu æque bene Iudices sunt, verèque & efficaciter iudicant, quando officium suum legitime exequuntur; de quo si dubitetur, ad locum tenentis tribunal fit appellatio: sic omnino Petrus Apostolus alijs præfertur in potestate clauium, vt supremus Apostolus, Christi vicarius, ceterorum caput & coryphæus (vt Patres de eo loquuntur) non tamen magis Apostolus est, vt cauillatur Calvinus, sed alij Apostoli respectu subditorum suorum non minus Apostoli sunt, nec minus verè & efficaciter ligant ac soluunt suos subditos quàm Petrus, quando clavis non errat; de quo si dubiretur, ad Petri tribunal fit appellatio. Quomodo autem Petrus ipsis Apostolis ratione clauium prælatus fuerit, vide latius à nobis explicatum in Opere de Princip. fidei libro 6. capite 7.

Cauillatur adhuc Calvinus. *Ceterū vt demus Petro concessum plus aliquid fuisse quàm reliquis, vt inter Apostolos excelleret; stultè tamen inferunt Papistæ, datum illi fuisse primatum vt vniuersale esset totius Ecclesiæ caput. Nam & aliud est dignitas quàm imperium: & aliud inter paucos summo honoris gradu pollere, quàm sub vlnas suas colligere totum orbem. Hæc ille. Primum quod de dignitate distinguit & imperio, pueriliter nugatur. Petri & successorum eius primatus, dignitatem quidem aliquo modo significat, quatenus veri nominis prælatura est, & quidem in summo honoris genere, quia & Christi locum tenet,*

net, & super animas hominum potestatem habet, quoad illas vel soluendas vel ligandas. Imperium autem illa vox non significat: Imperium huius mundi Regibus & Imperatoribus tū Petrus tum successores eius respectu officij pastoralis reliquerunt. Puerile & caninæ facundiæ est, sed Caluino vſitatissimum, in Sacrarum Scripturarum tractatione grauissima, intemperanter maledicere, & verbis odiosis veram facti speciem inuertere: denique vel pueriliter ludere, vel muliebriter rixari. Alteram responsionis partem in sequentibus vult confirmare. *Et sanè (inquit) nihil illi oneris imposuit Christus quàm obire possit. Iubetur regni caelorum esse ianitor, iubetur ligando & soluendo dispensare Dei gratiam, eiusque iudicium in terra exerceri. Nempe quatenus se extendit mortalis hominis facultas.*

Caluini
canina
facundia.

Caluini
spiritus
ethnicus.

Vult igitur Calvinus, spiritu planè ethnico & impio potestatem à Christo datam, ad mortalis hominis facultatem meriri. Potuit iuxta illum Petrus cæteris Apostolis & paucis illis hominibus præesse, sed non potest toti orbi præesse, quia hoc mortalis hominis facultatē excedit. In quo vide mul-

1. tiplicem hominis dementiam. Primum, si Petrus paucis illis Apostolis præfuit, multo magis eorum subditis præfuit: At illi toto orbe prædicauerunt, & in totum orbem exiuit sonus eorum: Ergo Petrus, hoc ipso quod illis præerat, toti orbi præfuit. Deinde non potest dici quòd propter solas personas Apostolorum Petrus primatum acceperit: quia quum iste primatus ad schismatis occasionem tollendam & ad vnitatem in Ecclesia seruandam datus fuerit, hoc primatu sanctissimi Apostoli minimè omnium indiguerunt. Ergo primatum accepit propter ipsos potissimū reliquorum Apostolorum subditos toto orbe dispersos.

Rom. 10.

Rursum

Rursum si *mortalis hominis facultas* spectetur, quis demum est qui vel vnus minimæ paræciæ præesse, imò qui suam solius animam seruare potest? Spectandum hic ergo non quid *mortalis hominis facultas*, sed quid Christi gratia valeat; qui quibus iubet, dat id quod iubet. Vide plura in Princip. fidei, lib. 6. cap. 16. Quare Calvinus contra seipsum quasi vertigine laborans concludit. *Ergo quicquid ei datum est, ad mensuram gratiæ restringere conuenit, qua donatus est ad Ecclesiæ ædificationem.* Planè contra seipsum & contra præcedentem disputationem concludit. Si enim quod Petro datū est, ad mensuram gratiæ qua donatus est, restringendum est, quare prius Calvinus id quod Petro datum est, ad mensuram facultatis mortalis hominis restrinxit? An putat Calvinus mensuram gratiæ, mortalis hominis facultatem non excedere? Aut si hoc non putat; quo demum iudicio, qua mente, Petri potestatem superius *ad mortalis hominis facultatem* restrinxit, nūc verò *ad mensuram gratiæ* restringit? Atqui aduertere Calvinus debuit mortalis hominis facultatē in potestate rerū spiritualium nullam esse; iuxta illud Christi: *Sine me nihil potestis facere*: mensuram autem gratiæ, ad quælibet præstanda facultatem dare; iuxta illud Pauli: *Omnia possum in eo qui me confortat.* Verè igitur quicquid Petro datum est, non ad mortalis hominis facultatem, vt prius disputauit, sed ad mensuram gratiæ qua donatus est, vt nunc disputat, expendendum est. Christus autem qui amplissimam potestatem Petro dedit, gratiæ quoque mensuram copiosam ei dedisse credendus est. Nam idcirco vni Petro postea dixit, *Ego rogavi pro te vt fides tua non deficiat.* Et hoc ipso in loco Christus ei dicit: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Christus seipsum

Calvinus
sibi con-
trarius.

Ioan. 15.

Phil. 4.

Luc. 22.

sum ædificaturum dixit. Illo igitur ædificante super Petrum, stabit Petrus, & stabit ædificium. *Psal. 126. enim Dominus ædificauerit ciuitatem, non frustra laborant qui ædificant eam.*

Nunc tamen post tam insulsam disputationem, vide quantum triumphum agat Calvinus. *Ita concidit immensam illud imperium quod illi arrogant Papista.* Triumphum sanè cecinit, sed ante victoriam. Quare adhuc in omnem se partem vertens, aliam aggreditur via. Primum disputat Petri primatum ad successores transire non posse: quod multis tamen argumentis necessarium esse, alibi demonstrauimus. Deinde Romanum Pontificem Petri non esse successorem declamitat, contra omnem antiquitatem affirmans Petrum Romæ Episcopum non fuisse: quam dementiam refutauimus ad illa Petri verba in fine epistolæ. 2. *Salutat vos Ecclesia que in Babylone est.* Tertio ac postremo debacchatur in Rom. Pontifices horum temporum, quod officium non faciant, ideoque inter Petri successores non habendos esse. Quæ tota oratio contumeliosè plena, & argumentis vacua, seipsam satis abunde refutat.

Princip.
h. d. lib. 6.
cap. 15.

23. *Vade post me Satana: scandalum es mihi.*

SCRIPTURAE Euangelicæ corruptor Calvinus non solum hanc Petri reprehensionem durius & acerbius exponit quam textus ferat, sed etiam in vniuersum Catholicorum pias intentiones & deuotiones circa voluntarium Dei cultum exagitat, quasi penitus Sathanicas, & à Christo hoc loco acerrimè damnatas. De Petro dicit, quod *præpostero suo zelo Sathane partes obiret; neque simpliciter à Christo aduersarium vocari, sed*

sed diaboli nomen ei imponi in signum maxime detestatio-
nis. Nam & diabolum eisdem verbis à Domino repul-
sum fuisse C. 4. & verbum *ὕστε* fac. sse significare,
unde latinum *Apaga* deductum est: ideoque ineptè
quosdam philosophari in verbo retro, vel post me, quasi ius-
beatur Petrus sequi, non præire. Hæc ille, & ex hac ex-
positione deprauata colligit, docere hoc loco
quid valeant coram D. o que bonæ putantur intentiones, &
hinc videri quanta pertinacia suas deuotiones venditent Pa-
pistæ. Deniq; Christum in vnius Petri persona, cuius
pia fuit intentio vel saltem probabilis, si sensus & iudicium
carnis valeant, compescere omnes voluisse ne zelo suo indul-
geant. Demum concludit. Eant nunc Papistæ, & sua
placita in cælum extollant. Hæc est hoc loco Caluini
pugna, victoria, triumphus. Sed non nisi ve-
borum fumi ac strepitus sunt.

Petri reprehensionem tam acerbam non fuisse,
tum Sancti Patres tradiderunt, tum textus ipse &
litera satis ostendunt. Dixit Christus Petro (ait in
hæc locum Origenes) *Vade post me, quasi desistenti per
ignorantiam ire post Christum. Satana autem dixit ei, quasi
per ignorantiam aliquid habenti contrariū Deo. Hæc ille.*
Quem sensum magis explicans D. Hieronymus
ait. *Mibi error Apostolicus de pietatis affectu veniens nun-
quam incensium videbitur diaboli. Sed quia contraria lo-
quebatur voluntati Christi, debuit aduersarius appellari. Sat-
anas enim interpretatur aduersarius, siue contrarius. Non
tamen, vt plerique putant, eadem Satanas & Petrus senten-
tia condemnatur. Petro enim dicitur, Vade retro me Satana,
id est, sequere me, qui contrarius es voluntati mee. Ille audit,
Vade Satana, & non ei dicitur retro: vt subaudiatur, Vade
in ignem æternum. Hæc Hieronymus. Et hic sensus
maximè literalis ac genuinus est. Nam verba
Christi Matth. 4. *Vade Satana, non habent il-
lud, ὀπίσω μου, post me: vt Origenes & Hiero-
nymus**

Tract 1 in
Matth.
Petri re-
prehensio
qualis.
In com-
ment in
hunc locū

L nymus

nymus disertè annotarunt, etsi pauci græci co-
dices ita legant, & vt rectè annotauit Lucas Bru-
genfis *ex alijs locis additum*: nec Matthæus Hebræus
vel Syrus illam vocem habeat, sed simpliciter,
Vade: (vel vt textus Syriacus, *Vade tibi*, ܘܢ ܘܢ) vt
etiam Ignatius ad Philippenses, Chrysostomus,
Euthymius & Anselmus legerunt. Fallitur igitur
Caluinus dicens diabolum eisdem verbis repul-
sum fuisse, quibus Petrus. Nec rectè Cornelius
Iansenius in sua Concordantia hanc Annotatio-
nem & distinctionem repellit. Deinde & Satanæ
vocabulum non eodem modo vtroque in loco
scribitur. Nam in Matthæo hebræo cap. 4. dicitur
שׂוּטָן ܘܢ, *Vade ille Satan*, id est, aduersarius præ-
cipuus. Sed in Matth. hebræo cap. 16. ponitur sim-
pliciter שׂוּטָן sine articulo aggrauante. Fallitur
igitur Caluinus dicens diabolum eisdem verbis
repulsam fuisse quibus Petrus. Porro vulgare est
hebræis contraria sentientes Satan appellare. Sic
David filijs Saruię dixit, quum illum ad vindi-
ctam hortarentur: *Quid mihi & vobis filij Saruię? Cui
efficiamini mihi hodie in Satan?* id est, cur contrarij mi-
hi estis? Sic Salomon propter altissimam pacem
qua fruebatur, dixit: *Non est Satan neque occursum ma-
lus*. Præterea Petrum non fuisse repulsam à Chri-
sto quasi diabolum, sed vt voluntati suæ contra-
rium, causa à Christo adiuncta manifestum facit.
Scandalum es mihi, id est, Impedimento mihi es &
aduersaris, s. ad perficiendam voluntatem Patris
mei. Ideo enim subiunxit: *Quia non sapis ea quæ Dei
sunt, sed quæ hominum*. j. humano more inortem ti-
mes: & Dei de me dispositio nondum tibi re-
uelata est.

Iam verò Catholicorum piæ intentiones & de-
uotiones

uotiones aut bonus zelus circa voluntariū Dei cultum, nihil commune habent cum hoc Petri affectu, quo Christum à sua passione reuocauit. Illæ enim sapiunt ea quæ sunt Dei, quia ad Dei cultum ordinantur. Illæ non sapiunt ea quæ sunt hominum, quia vel diuinæ Scripturæ vel Ecclesiasticæ traditionis & obseruationis regulam sequuntur. Illæ non aduersantur vlli dispensationi Christi, seu circa passionem, seu circa quamcunque actionem eius. Et impostor Calvinus in genere loquitur; nullā particularem Catholicorum deuotionem in medium profert, vt de ea consideretur, an cum carnali hoc Petri affectu aliquid cōmune habeat. Postremò, quādo ex ignorantia inuicta (qualis hæc Petri erat circa passionē Christi futurā, nunc primū reuelari ceptam) aliud volumus pietati consonum quàm quod Deus vult, in eo omnino non peccatur, vt omnium theologorum habet sententia, ipsèque Calvinus docet ad cap. Math. 26. ver. 39. Christus autem acriter Petrum reprehendit potius ex ingenti desiderio passionis suæ, & ad eam discipulorum animis altius infingendam, quàm propter graue aliquod Petri flagitium.

Intentiones pie defenduntur.

27. *Et tunc reddet unicuique iuxta opera sua.*

AD hæc rursus verba Calvinus sua inspergit venena, vt veri nominis retributionem à Christo hic affirmatam destruat, & Scripturam Euangelicam corrumpat. Sic enim scribit. *De operum mercede alibi differui quantum satis erat. Summa hæc est: Quoties bonis operibus promittitur merces, minimè opponi eorum meritum gratuita fidei iustitiæ. Vide impostoris fraudem. Meritum*

L 2

ritum

Operum
merita de-
fenduntur

ritum operum quæ iam iustorum opera sunt, non opponuntur sanè gratuita iustitiæ ex fide qua ex impio fit iustus, neque hoc quisquam contra hæreticos hodie affirmat, sed opponuntur saluti & saluationi ex sola fide quâ hæretici docent. Ideo. que quoties in Scripturis bonis operibus promittitur merces, eâque vitæ æternæ, vt hoc loco, toties in Scripturis docetur, quòd non ex sola fide, sed etiam ex bonis operibus homo saluatur: & quòd ad vitam æternam consequendam, non solum fides, sed & bona opera exiguntur, vt salutis causa non minus necessaria quàm fides. Quare prorsus falsum est, vt alibi ostendimus quantum satis erat, quod subiungit Calvinus. *Nec salutis causam ostendi, sed tantum animari fideles ad rectè agendi studium, dum certij sunt se operam non ludere.* Impia & falsa hæc est Caluini doctrina, vt necessitatem bonorum operum, contra manifestam hoc loco Euangelij doctrinam de ferenda cruce, & de bonorum operum retributione, penitus excludat. Causa salutis non secus bona opera sunt quàm fides, quia non secus necessaria quàm fides. Non secus animamur ad rectè agendi studium quàm ad fidem, nec secus ad fidem quàm ad bona opera. Non secus quippe fidei promittitur merces quàm operibus. *Per fidem adepti sunt re promissiones,* ait Paulus: *Merces erit operi vestro,* ait Propheta. vtrobique non fit simplex exhortatio, vt sciamus nos operam non ludere, sed causa mercedis ac retributionis futura vtrobique docetur. Alioqui & fidei quoque necessitatem eadem arte eludet Calvinus si volet, qua bonorum operum necessitatem eludere conatur. Concludit mox Calvinus. *Quare optimè hæc duo conueniunt, gratis nos iustificari, quia Deo præter meritum accepti sumus, & tamen ipsam indebitam operibus nostris mercedem*

Heb. 11.
2. Par. 15.

eadem pro suo beneplacito rependere. Hæc ille. Optime quidem conueniunt hæc duo, gratis nos iustificari, quando ex impijs iusti facti, Deo reconciliamur, quia in illa prima iustificatione Deo præter meritum accepti sumus: & tamen iustorum operibus debitam mercedem Deum rependere, non solum pro beneplacito suo, sed quia (vt Paulus 2. Tim. 4. diserte dixit) *iustus iudex est, & ex iustitia retribuit.* Atque ita gratuita per Christum iustificationi nostre, bonorum operum merces & iusta retributio reuera non repugnat. Quod ergo Calvinus dicit, *bonis operibus mercedem à Deo rependi indebitam*, implicat planè contradictionem in adiecto. Si enim vt merces rependitur, debita est: si indebita est, merces non est. Hoc vnum Pauli verbum docere Calvinum potuit: *Merces non imputatur secundum gratiam Rom. 4.* (puta solam) *sed secundum debitum.* Id est: In ratione mercedis non est pura gratia, sed quoddam etiam debitum ratione iustitiæ. Quod Paulus ipse de iustorum operibus frequenter docet. *Reposita 2. Tim. 4. est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus Iudex.* Rursum. *Si tamen iustum est, Deum retribuere vobis qui tribulamini requiem,* & alijs in locis: vt in Paulo explicando frequenter annotabimus.

Sic enim fidem propter Iudeos & Gentes de lege & moralibus virtutibus gloriantes commendat, vt propter Gentes iam conuersas & in Christum credentes, bonorum operum mercedem studiose doceat.

(. .)

IN MATTHÆI CAP. 17.

12. Dico vobis quia Elias iam venit, & non cognoverunt eum.

Mal. 4.

Elias
Theſbites
denuo
venturus.

CAVILLABANTVR Scribæ & Phariſæi contra Chriſtū, eum propterea pro Meſſia habendum nō eſſe, quia Elias ante aduentum Meſſiæ venturus erat, iuxta illud Malachix. *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & convertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam & percutiam terram anathemate.* Arguebant ergo Scribæ: Nō eſt hic Chriſtus, quia Elias necdum venit. Hanc obiectionem proponunt Chriſto Apoſtoli, qui ſic reſpondet vt & prophetiam confirmet, & Scribarum tamen peruicaciam oſtendat. Confirmat prophetiam dicens: *Elias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia.* Hæc verba ſic tractat Caluinus, vt errorem Scribarum in eo fuiſſe doceat, quod verba Malachix de Elia Theſbite Prophetam dudum ſublato intelligerent *quasi in mundum iterum rediturus eſſet.* At verò non in eo poſitus fuit illorū error, nec Chriſtus hoc reſutat, ſed diſertiſſimè confirmat. Ait enim *illum venturum eſſe, & omnia reſtauraturum,* id eſt, Iudæos ad Chriſti fidem reduciturum. Nam de Iudaici populi reſtauratione Malachias agit. Error Scribarum erat, & adhuc hæreticorum hodie pertinax eſt, quod non diſtinguūt de primo Chriſti aduentu & de ſecundo. De ſecundo aduentu, quem *Diem Domini magnū & horribilem* vocat, loquutus eſt Malachias: quem aduentum Elias in perſona præcedet, vt in Apocalypſi

lypsi manifestè docetur, nosque ibi perspicuè ostendimus. Quare 70. Interpretes locum illum Malachiae verentes, posuerunt expressè: *Mittam vobis Eliam Thesbitem.* Deinde si ad literam de Ioanne Baptista intelligeretur, ut volunt haeretici, falsum omnino esset quod hoc loco Christus post mortem Ioan. Baptista dicit, *Elias quidem venturus est;* sicut & illud quod addit, *Restituet omnia.* Neque enim ille quicquam restituit, sed viam tantum Domino prae parauit. Falsum quoque esset quod Ioannes Baptista rogatus, nū Elias esset, respondit, *Non sum.* Falsum denique esset quod Ecclesiasticus de Elia scribit: *Qui inscriptus est in iudicijs* Cap. 48. *temporum, & ἐλεγε τοὺς εἰς ἄλπευς, lenire iracundiam Domini, κατὰ τὰ ἔργα τῆς νεότητός αὐτοῦ πρὸς Σουδὸν, ad sedandam iram Iudicij Dei venientis cū furore: cōciliare cor patris ad filiū, & restituere tribus Iacob.* Quae omnia non nisi de extremo Christi iudicio & vltima Iudeorum conuersione intelligi possunt, & Malachiae prophetiam clariorem reddunt. Quod ergo Christus subiungit hoc loco, *Dico autem vobis, quia Elias iam venit, & non cognouerunt eum,* &c. quū secundū literā & personā Eliae sit manifesta contradictio verborum Christi praecedentium, necessario intelligi debet non secundum literā & personam Eliae, sed secundum mysticam aliquam similitudinem eius. Et hunc intellectum Euangelium nobis suppeditat, quum alio in loco scriptum sit de Ioanne Baptista: *Ipsa praecedet ante illum in spiritu & virtute Eliae.* Propter officij igitur similitudinem, & spiritum consimilem, de Ioan. Baptista dicit hūc Christus, *Elias iam venit.* Et hoc sensu Cap. 11. praecedenti dixerat Christus de Ioanne Baptista ad turbas: *Si vultis recipere. i. si absque contentione & attentè vultis considerare, ipse est Elias qui venturus*

est, id est, Hic est alter Elias qui vêturus expectatur. Hunc denique intellectum & sensum sequuntur sunt omnes illi Patres antiquissimi, qui duos testes Dei ante Antichristum venturos, Enoch & Eliam esse tradiderunt: quos ad Apocal. cap. 11, magno numero produximus.

Ex quibus omnibus petulantissima hoc loco Caluini verba solide refelluntur, qui postquam ostendit Scribas & Phariseos Christum recipere noluisse, eo quod Elias nondum venerat, subiungit. *Eodem ferè astu Papistas hodie diabolus fascinat, ne diem Iudicij expectent, donec apparuerint Elias & Enoch.* Sed quod Papistis hodie impingit Calvinus, antiquissimorum & doctissimorum Patrum ante multa secula communis sententia erat, ut super Apocalypsim capite 11, ostendimus. Quibus adde alia August. verba de pecc. orig. libro 2. cap. 23. ubi de illis duobus dicit: *Quos non dubitamus in quibus nati sunt corporibus vivere.* Adde etiam Origenem in hunc locum tract. 2. Iustinum in dial. contra Tryphonem, Hippolytum mart. in homilia de Antichristo, Tertull. in lib. de anima. Theodoretum in cap. 4. Malach. & in epitome diuinorum decretorum cap. penult. Cyrillum Alexand. in Ioan. lib. 1. cap. 24. Procopium Gazeum ad cap. 4. Gen. Epiphanium hæc. 64. & Casarium Gregor. Nazanzeni fratrem dial. 3. cuius verba citat Cedrenus in compendio histor. in Domitiano. Hos omnes Patres & alios alibi citatos, Augustinum, Hilarium, Hieron. Ambros. Prosperum, Gregorium Magnum, Bedam, Chrysoft. Theophylactum, Oecumenium, Damascenum, Aretham, iuxta impium Calvinum *fascinavit diabolus.* Sed sic solet impostor ille, quæ omnium Patrum communis & recepta sententia est, Papistis hodie tribuere, quali

Caluini
procacitas
retudicatur.

Calvinus
Papistarum
nomine
rotam An-
tiquitatis
accusat.

quasi moderna esset Catholicorum opinio, & non totius antiquitatis iudicium, quod homo impudens condemnat.

20. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc; & transibit.*

CA V E N D I sunt hic haereticorum commentarij, Caluini maxime, qui totum hunc Christi sermonem hyperbolicum esse pro certo affirmat. Sed certo certius est audentem haereticum certissime falli. Quum enim Christus hic loquatur non de vulgari omnium credentium fide, sed, vt Caluinus ipse faterur, de speciali seu particulari fide, quam fide miraculorū ille vocat, quūmo; fidei gradus sit, non fidei species, & de qua Paulus ait, *Alteri fides in eodem spiritu,* non est hyberbola, sed sermo proprius ac verus, quod quitali ac tanta fide praediti sunt, id est, feruenti & acri, sicut granum sinapis est, montes de loco transferent. Nam & Gregorium Neocasariensem Episcopū, maximi zeli & ardoris virum, qui in sua dicecesi quum nisi 17. fideles primum inuenisset, in ea moriens non nisi 17. infideles reliquit, montem de suo loco per hanc fidem transfutisse, post Eusebium in historia Ecclesiast. referunt Ruffinus ac Hieronymus in Catal. viorum illustrium. Non est igitur haec fides ad communem totius Ecclesiae fidem extendenda, vt vult Caluinus, sed est paucorum virtute praestantium singulare donum, vt Paulus recenset, nempe eorum qui vacui vitijs, liberi à perturbationibus animi, & soluti à curis seculi, ingentem animo fiduciam concipiunt, Deo que arctius adherēt, vt eleganter in hunc locum docet Euthymius. Tales erant

L 5 Martinus,

1. Cor. 12

Fides miraculorū,

Lib. 7.

cap. 25.

Martinus, Nicolaus, & alij, quorum tam stupenda miracula legimus. Talé denique fidem habere debét exorcista, vel ad eam proximè accedere, vt demones eijciant. Tali & tanto gradu fidei donati Apostoli faciebant signa & prodigia in plebe: sicut & Stephanus plenus Spiritu Sancto: id est, magna fide & fiducia plenus.

Act. 5.
& 7.

21. *Hoc genus non eijcitur nisi in oratione & ieiunio.*

DO C E T Christus quoddam genus demoniorum, siue eorum à quibus vexati lunatici vocantur, vt quidam putant, siue eorum quæ iam diu quempiam possederunt, quod multo probabilius putamus, quia diuturna possessio & consuetudo difficilius tollitur, & iste demoniacus non solum lunaticus erat, sed diu admodum talis, non eijci sola fide vtcumque ardenti, sed adhibendam quoque esse orationem & ieiunium. Displicet Caluino hæc Christi doctrina, quia ieiunij prædicatio nullo modo ei placuit, nouoque commento totum Christi sermonem peruertit. Sensus, inquit, est non sufficere quamlibet fidem, vbi seriò præliandum est cum Satana, sed requiri strenuos conatus. Languori autem fidei remediũ præscribit orationem, cui ieiunium adiungit adimiculi vice. Ergo precibus docet excitandam esse fidem, & quia ad precandum tardi sumus, accedere debere subsidium ex ieiunio. Ita Caluinus totum fidei tribuendum censet. Vult Christum disputare de fide excitanda. Sed de ea Christus prius disputauerat, docens eam debere esse sicut granum sinapis, acrem & fortem, qua quia carebant tunc Apostoli, circa lunaticum hunc curandum, nihil efficere potuerunt, vt Christus disertè hic affirmat; dicens illis, *Propter incredulitatem vestram.*

Ieiunij
& orationis
virtus.

stram. Nunc autem Christus aliam causam adfert
 cur hoc dæmonium quod tam diuine homi-
 nem possederat, *ab infantia* videlicet, eijcere Apo- Mat. 9.
 stoli non potuerint. Necessarium quippe fuisse,
 orare & ieiunare. Calvinus igitur prorsus à Chri-
 sti disputatione aberrat, in hunc modum conclu-
 dens. *Hinc clarè apparet quàm ridiculè Papistæ antidotum*
in ieiunijs constituent fugandis diabolis, quum Dominus
non aliò referat quàm ad acendum precandi ardorem.
 Pueriliter cauillatur. Nihil enim hoc loco Chri-
 stus vel de excitanda fide per orationem, vel de
 acuenda oratione per ieiunium agit (vt somniat
 Calvinus) sed de distinctis à fide medijs, *oratione*
& ieiunio, quibus hoc genus dæmoniorum eijcia-
 tur. Sit fides quantumcunque feruens sicut gra-
 num sinapis; accedere tamen debet oratio & ieiu-
 nium, quasi ad fugandos huiusmodi dæmones
 potentissima quædam antidotus; quam non Pa-
 pistæ tantum hodie, sed omnes semper in Eccle-
 sia sanctissimi viri adhibuerunt, vt legenti vitas
 veterum Sanctorū, Martini, Nicolai, & aliorū,
 luculenter patebit. Denique sic hunc locum non
 Papistæ tantum hodie, sed omnes veteres Patres
 atque interpretes semper intellexerunt, quos per
 Papistarum hodie latus transuerberat suo more
 Calvinus. Vide Origenem, Hieronymum, Hila-
 rium, Chrysostrum, Bedam, Euthymium, Oe-
 cumenium, & Theophyl. in hunc locum. Ieiu-
 niorum quoque vim atque virtutem cum oratio-
 ne coniunctam, non ad excitandam fidem, à qua
 iam satis excitata ista procedunt, sed ad Deum
 placandum varia in Scripturis exempla nos do-
 cent. De S. Iudith cap. 3. & 8. de Esther cap. 4. de
 Achab 3. Reg. 21. de Niniuitis Ionæ 2. Quibus &
 alijs multis exemplis hæc Christi doctrina cōfor-
 mis

Papista-
 rum no-
 mine to-
 tam An-
 tiquitatē
 taxat
 Calvinus

mis est: quam ventricolæ Calvinistæ omnibus modis pervertere conantur.

27. *Sumens staterem, da eis pro me & te.*

SVBSANNAT hoc loco Catholicos Calvinus, qui ex hoc Christi factō aliquem Petri præ ceteris Apostolis primatū colligunt.

Petri primatus.

Ridiculi (inquit) sunt Papistæ, qui tam friuolo prætextu Petrum dignitatis socium Christo faciunt. Vicarium (inquit) sibi elegit, & pari secum honore dignatus est, quem

Papistarū nomine antiquos Patres taxat Calvinus.

solutione tributi sibi æquavit. Hæc ille. Atqui si ridiculi sunt hoc nomine Papistæ, ridiculi quoque erant hoc nomine doctissimi & antiquissimi Patres, Augustinus, Chrysostomus, Hieronymus, & alij valde multi eos sequuti. Augustinus ita scribit.

Quæritur ex nouo Testam. q. 75. Homil. 66 in Matth.

Saluator quom pro se & pro Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur. Quia sicut in Salvatore erant omnes cause magisterij, sic & post Saluatorem in Petro omnes continerentur. Ipsum enim constituit esse caput eorum, ut pastor esset gregis dominici. Hæc ille. Chrysostomus ait, Zebedæi filios ideo à Christo petiisse ut vnus eorum à dextris, alter à sinistris sederet, quia Petrū sibi ex hoc proxime præcedenti factō præferri formidabant. D. Hieronymus ait.

In comm. in cap. 18. Matth.

Quia ceteri Apostoli videntes pro Petro & Domino idem tributum redditum, ex æqualitate precij arbitratifunt omnibus Apostolis esse prelatum, qui in redditione tributi Domino fuerat comparatus, ideo statim interrogasse Christum (vt initio seq. cap. habetur), quis maior est in regno celorum? Hæc illi Patres, qui si Caluino ridiculi videntur, erit ipse multo magis ridiculus, vel meritò potius execrandus.

Nunc autem ex literæ consideratione Petri primatum satis sobriè colligi posse ostendemus. Erat hoc didrachmum viritim & per capita soluendum,

uendum, vnde in textu Syriaco vocatur **ܢܘܦܩܐ**
ܩܦܩܐ *argentum capitis* : idque ab omnibus qui 20.
 annum exceſſerunt, iuxta legem Moysi: omnisq; Exod. 30.
 pecunia in templum inferebatur, idque tanquam
 precium pro animabus suis Deo offerendum, in
 vſus templi. Arguit Chriſtus à ſimili in Regibus
 gentium, quorum filij naturales tributa populo
 communia non ſoluunt, quòd & ipſe tanquam
 Dei filius naturalis liber ſit ab hoc didrachmo:
 maximè pro ſua anima precium dare non tene-
 batur, qui pro omnium animabus ſemetipſum in
 precium daturus erat. Ait tamen: *Ne ſcandalizemus*
eos, ſ. Iudæos iſtos didrachmi exactores, qui me
 adhuc eſſe filium Dei ignorant, ſicuti tu bene
 noſti, iuxta confeſſionem tuam ante paucos dies
 factam. *ſumens ſtaterem*, qui eſt duplex didrachmū,
ſolue pro me & pro te. Non ſoluit pro ſe ſolo, ſed
 etiam pro Petro; Non dicit, ne ſcandalizem eos,
 ſed, ne ſcandalizemus eos; tam de ſe quàm de Pe-
 tro; quia cenſebat vtrumq; liberum & immunem
 eſſe debere ab hoc tributo: ſe quidem tanquam
 Dei filium naturalem, & *Caput ſuper omnem Eccle-*
ſiam vitale ac principale: Petrum verò non tan-
 quam ex familia ſua, ſicut tota familia filij Re-
 gis libera eſſe ſolet (ſic enim pro omnibus Apo-
 ſtolis ſoluere debuiffet) ſed tanquam filij Dei
 vicarium, & totius Eccleſiæ fundamentū ac ca-
 put miniſteriale. Idcirco nec pro ſe ſolo ſoluit, ad
 vitandum ſcandalum; nec pro omnibus Apoſto-
 lis. Non pro ſe ſolo, ex cauſa antedicta: non pro
 omnibus Apoſtolis, quia illi necdum à Chriſto
 poteſtatem acceperant, vt liberi atque immunes
 forent, ſicut Petrus, certa iam & firma promiſſio-
 ne Chriſti accepta, quodammodo accepiffe vide-
 batur. Erat enim per verba Chriſti præcedentia Cap. 16.
 quali

quasi nominatus Supremus Ecclesie Pastor,
Ioan 21. Collatione accepit in illis verbis: *Pasce oves meas.*
 Pro se ergo & pro Petro soluit Christus cum pro-
 testatione quadam sui & Petri, immunem se
 & Petrum esse professus, tanquam pro Ecclesie
 Capite residente, & Capite nominario seu de-
 signato. Ceteri Apostoli & discipuli Christi pro
 seipsis soluebant, iuxta communem legem cetero-
 rum Iudæorum, absque vlla protestatione
 Christi in contrarium. Hinc ex hoc facto elucet
 iuxta literam Petri primatus. Aliam olim expli-
 cationem dedimus iuxta Græcorum Patrum sen-
 tentiam in lib. de Princip. fidei. Sed hæc exposi-
 tio literæ & historie veteris tributi Moysaici, cuius
 hic fit mentio, magis conuenit.

Lib. 6.
cap. 12.

Homil. 59
in Matth.

Notandum porro circa hoc Christi factum, à
 Marco illud studio prætermisum fuisse, quia ad
 Petri primatum pertinebat, sicuti cetera omnia
 eò pertinentia prætermittere solet, non permit-
 tente Petro humilitatis causa, qui Marci Evan-
 gelium vidit & approbavit, vt talia ad eius præ-
 ceteris excellentiam pertinentia infererentur: vt
 olim ex Chrysostomo annotauimus. Deinde
 quia in itinere ad Capharnaum disceptabant in-
 ter se Apostoli, *quis eorum videretur futurus maior,*
 quum Christus à mortuis resurgeret, Christus factis
 potius quàm verbis volens eos admonere, pro
 se & pro Petro solo didrachmum soluit, facta ea
 quam diximus protestatione: & Petri primatum
 vt antea sæpe, sic ex hoc etiam accidente insinua-
 uit. Caluinus verò vt hanc Christi intentionem
 peruerteret, hoc Christi factum de didrachmi so-
 lutione, in sua Harmonia post sequentem dispu-
 tationem, vbi contentioni discipulorum satisfacit
 Christus, astute ponit: idque contra historie
 Euan.

Caluini
dolus
malus.

Evangelicæ iuxta omnes Concordantias manifestum filium atque contextum. Ne videlicet ad illam cæterorum Apostolorum de primatu contentionem, hoc Christi factum vlllo modo pertinere videretur. Ita omnibus modis fallendis imperitis insidias struit Calvinus.

IN MATTHÆI CAP. 18.

7. *Necesse est vt veniant scandala.*

NECCESSITAS hæc nec ex parte rei est absoluta, nec propter Dei præscientiam aut voluntatem infallibilis. Neq; enim quia Deus præscit, ideo euentura sunt scandala; sed contrà quia sunt euentura scādala, ideo Deus illa præscit futura. Multo minus quia Deus vult fieri scandala, ideo necesse est fieri. *Non enim Deus volens iniquitatem tu es;* ait Propheta regius. Sed posita hominum in mundo malitia & corruptione, necesse est ea venire; sicuti posita hominis infirmi mala dixera, necesse est illum malè habere. Cauendus igitur hæreticorum commentarius, Caluini imprimis; qui scribit hoc loco, Deum velle homines scandalis esse obnoxios, quò fidem suorum exerceat: nec obstrepere nos debere, aut absurdum putare, quòd laxet Satanae frenum Deus, sed de arcanis Dei consilijs reuenter sentire. Ita homo impius iuxta satanicam illam suam doctrinam, quòd Deus est author peccati, hanc Scripturam contrumpit, vt necessitatem scandalorum Dei prouidentia, adeoque voluntati impingat.

Deus non
est author
malorum.

Psal. 5.

10. *Angeli*

10. *Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei qui in caelis est.*

Angelorū
custodia
particula-
ris.

COLLIGITVR ex hoc loco Angelorum custodia, non solum in genere, sed etiam particularis. Non enim dicit Christus, Angeli hominum custodes, sed dicit, *Angeli eorum*, id est, qui eorum curam & custodiam gerunt. Non enim Angelus *eius* est, puta Thomæ aut Ioannis, nisi qui Thomæ aut Ioanni peculiaris est. Hanc peculiarem cuiusque custodiam Angelicam colligit ex hoc loco D. Hieron. tum in comment. in hunc locum, tum in Esai. cap. vltimum. Origenes quoque tract. 5. in Matth. & Hieronymus can. 18. in Matth. Vide plura in Prompt. Cath. in festo S. Michaelis. Eadē sententia apud omnes Catholicos obtinuit. Calvinus tamen pro sua autoritate magistrali hoc totum contemnit. *Quod* (inquit) *hunc locum ita quidam accipiunt, quasi Deus singulis fidelibus proprios Angelos attribuat. infirmum est. Rationes subiungit. Neque enim sonant verba Christi Angelum vnum huic vel illi perpetuū addictū esse; idque cum tota Scriptura doctrina repugnat, que testatur Angelos castra metari in circuitu piorum; & non vni tantum Angelo, sed pluribus mandatum esse, ut quemque fidelium tueantur.* Hæc ille. Sed hæc profectō argumenta valde infirma sunt. Quum enim duo dicat, prius manifestē falsum est, ut iam ex verbis Christi ostendimus; alterum puridum sophisma est. Sic enim arguit: Scriptura docet custodiam Angelorum generalem, ergo negat particularem. Cui simile negamentum hoc est: Scriptura docet Spiritum S. toti Ecclesie dari, ergo non datur singulari, per varia & peculiaris eius dona. Rursum istud:

istud: Dedit Christus Episcopos qui regât Eccle-
 siâ Dei; ergo nec paterfamilias, nec parentes na-
 turales, nec proximus quisq; spiritualem suorum
 curam habere tenentur. Denique & istud: Rex
 totam Rempublicam per varios magistratus in
 vnaquaque ciuitate temporaliter regit: ergo nec
 domino seruus, nec patri filius, nec duci miles,
 nec artifice tyro, nec magistro discipulus obedire
 debet. Est quippe Angelorû custodia generalis,
 est & cuiusque particularis; sicut est tum Spiritus
 Sancti, tum Ecclesiæ, tum Reipub. cura ac mode-
 ratio generalis, quæ particularem in vnoquoque
 genere non excludit. Deinde, etsi aliqua Scri-
 ptura docet generalem Angelorum custodiam,
 aliæ tamen Scripturæ docent particularem; sicut
 tum hic locus, tum ille maxime de Petro fores
 pulsante: *Angelus eius est.* Act. 12. vt in loco supra
 citato contra Calvinum explicuimus. Insulsè
 igitur & nimis præproperè post tam stupida ar-
 gumenta concludit Calvinus. *Facessat ergo commen-
 tum illud de bono & malo genio.* Facilius fuit Calui-
 no citò concludere, quam solidè disputare.

15. *Lucratus eris fratrem tuum:*

NOTANDVS in Scriptura loquendi mo-
 dus, qui effectum totum partialibus cau-
 sis eisdemque infimis interdum tribuit.
 Lucrari enim animam perditam, præcipuè qui-
 dem Deo, eius gratiæ, & Christi merito tribuen-
 dum est; partim quoque ipsius conuersi pœni-
 tentiæ, lachrymis, fidei, fiduciæ, orationi, alijs-
 que ex libero eius arbitrio cum speciali Dei au-
 xilio profectis conatibus. Hoc tamen in loco tri-
 buitur correptioni fraternæ, quæ non nisi exter-

Causis
 partiali-
 bus tri-
 buitur
 effectus.

M num

num quoddam medium est, idemque inter externa infimum, quum Pastoris prædicatio & correctio magis sit ordinarium & excellens medium, quia ex vnctione loquitur. Docere hic locus hæreticos hodie debet, ne blasphemiam putent, si B. Virginé aut alios Sanctos, vitam, spem, ac salutem nostram interdum vocamus: quatenus videlicet, vitæ, spei, ac salutis nostræ partiales causæ sunt, tametsi ne c primariæ nec integræ.

17. *Quòd si non audierit eos, dic Ecclesiæ.*

18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.*

DISCIPLINAM & censuram Ecclesiasticam à Christo hoc loco institui omnes intelligunt. Sed *Ecclesiæ* nomine quid intelligi debeat, non omnes rectè assequuntur. Hæretici hodie, vt Ecclesiasticam disciplinam quam à Prælati Ecclesiæ exerceri videbant, penitus subuerterent, seque ipsos à censuris Ecclesiæ ipsaque excommunicatione immunes serua-
rent, nouas huius loci interpretationes commentisunt. Quidam enim toti congregationi hanc authoritatem tribuunt, tum quia Ecclesia congregationem & multitudinem significat, tum maximè quia publica censura his verbis significatur. Christus enim (aiunt illi) gradatim ascendit à priuata admonitione ad testes duos, aut tres: à testibus ad Ecclesiã: quæ nisi plures quàm duo aut tres essent, non esset gradatio, sed descensio. Totam igitur fidelium congregationem intelligant non quidem toto orbe dispersam, sed illius loci ac parœciæ cui frater corripiendus subiicitur, quia actor sequitur forum rei. Hæc fuit
prima

*Ecclesia
quæ au-
dienda.*

prima Lutheranorum sententia, adeo ut quidam illorum vertant hæc Christi verba, *Dic Republica*, ut annotavit hoc loco Beza. Sed hos omnes turpiter errare idem statim affirmat. Calvinus igitur cum suis exponit hæc verba, *Dic Ecclesia*, id est, *Dic Senioribus populi*. Nam ad hunc quidem locum ita scribit. *Legitimam Ecclesie gubernationem Presbyteris inunctam fuisse constat, non tantum verbi ministris, sed qui ex plebe morum censores illi adiuncti erant.* Hæc ille hoc loco. Idem accuratè docet Institut. libro 4. cap. 3. num. 8. & Ecclesie nomine intelligendos esse ait *Seniorum senatum*, seu consistorium, ut nunc vocant. Theodorus Beza in hunc locum eodem ferè modo. *Evangelista* (inquit) *pro Seniorum collegio Ecclesiam dixit.* Lucas autem capite 22. versu 66. *Seniores populi* το πρεσβυτερων τῆ λαῶ : quæ verba ille vertit, *Ordo Seniorum populi*. Idem in Confess. fidei cap. 5. sect. 32 *Seniorum senatum* à Christo hoc loco intelligi affirmat : & in præfatione confessionis Helueticæ, in hunc senatum Seniorum viros principes ac nobiles qui autoritate valeant, eligendos monet. Hinc erexerunt Calvinistæ per totam Galliam & in Hollandia, sicut & Anabaptistæ, sua consistoria, seu Seniorum senatum ex laicis hominibus Pastori adiunctis confectum: penes quos est omnis potestas & iurisdicção Ecclesiastica, non solùm quoad censuras & disciplinas, sed etiam quoad collectas pecuniarias faciendas, quoad leges morum, quoad ceremonias in cultu diuino, & quoad dubia de fide definienda. Puritani in Anglia Calvinis sententiam sequuntur, nisi quòd *ex solis Bechsiæ sticis viris* hunc Seniorum senatum consistere volunt. Anglocaluinistæ à tota hac Calvini forma ex voluntate Principis dissidentes, docent & sustinent contra Puritanos, in locum horum Senio-

Protestantium
varias
sententias.

Consistorialis
potestas.

rum *Magistratum civilem* successisse. Quare apud illos, *Dic Ecclesie*, significat, *Dic Magistratui civili*. Ex hac sententia Musculus in locis commun. in cap. de Magistratibus, hæc Calvinistarum confessoria & Seniorum senatum multis verbis confutat. Gualterus quoque Tigurinus acerbè in illa inuehitur in comm. in 1. ad Cor. cap. 5. Quare Heluetica confessio, cui Tigurini subscripserunt, Presbyteros & Seniores cõfundit, ac pro eisdem habet. Nam & electos ad ministerium à Senioribus ordinandos, & peccantes à Senioribus corripiendos docent. Sic varia & confusa est hæreticorum hodie circa hæc Christi verba sententia. Omnes tamen in eo conueniunt, ne Ecclesie nomine Prælati Ecclesie, vt vnus Pastor, aut Episcopus, aut summus Pontifex vlllo modo intelligatur.

Argu-
mentis
responde-
tus.

Vno autem argumento præter ea quæ iam dicta sunt, omnes innituntur. Christus (inquiunt) celsuræ & disciplinæ formam hoc loco accepit ex ipsa Synagoga consuetudine, in qua tunc erat Synedrion, ieu Seniorum populi tribunal, quorum arbitrio omnis disciplina subiacebat, ad exemplum Moysis, qui causis & litibus componendis 70. Seniores præfecit: Exod. 18. In hoc ergo iudicio, *Dic Ecclesie*, intelligit Christus Seniores populi, non vnum aliquem Pastorem. Hoc argumentum multis verbis hoc loco prosequitur Calvinus, & breuiter perstringit Beza. Sed vtrique breuiter respondeo: Tamen si probabile sit iuxta formam loquendi, ad Seniorum senatû, qui apud Iudæos erat, Christum allusisse, ideoque *Ecclesie* vocabulo, quæ multitudinè significat, vsû fuisse; tamen certum est quòd sensus verborum eius non ad Iudaicæ præsentem, sed ad suæ Ecclesie futuram

ram politicā respiciebat, quæ quia nec Democra-
 ticavt populus regat, nec Aristocratica vt pauci
 Seniores gubernent, sed Monarchica instituta est
 (*Dedit enim Apostolos, Prophetas, Doctores, & Pastores in* Ephes. 4.
edificationem corporis sui, &c.) non nisi de vno Eccle-
 siæ Præposito intelligi possunt: vt Chrysostomus,
 Oecumenius, Theophylactus, & alij hoc loco in-
 tellexerunt. Sic quæ Christus de Scribis & Pha- Matth. 23
 risæis ad literam dixit, *Quæ dicunt, facite, &c.* de
 Præpositis Ecclesiæ totum intelligendum est: vt
 docet August. serm. 49. de verbis Dom. Chryso-
 homil. 85. in Ioan. & Orig. homil. 7. in Ezechie-
 lem. Sed & Calvinus ipse, vt primam Lutherano-
 rum sententiam refutet, quæ Ecclesiæ nomine
 totam credentium multitudinem intelligi vult,
 idque exemplo disciplinæ apud Paulum, qui 1. Cor. 5.
 Corinthium incestum non ab aliquo delecto nu-
 mero Seniorum, sed à toto piorum cœtu excom-
 municari iubet, hunc in modum responder. *Quia*
tunc nulla adhuc Ecclesia erat, quæ Christo nomen dedisset,
nec talis ratio de paucorum delectu adhuc constituta, ipse
autem Dominus tanquam de more vsitato recepti uque loqui-
tur; non dubium est quin ad veteris Synagoge ordinem al-
ludat, quia absurdū fuisset, Ecclesiæ, quæ adhuc nulla erat,
iudicium proponere. Hæc ille. Eodem modo ipsi Cal-
 uino de Seniorum senatu quæ confinxit, respon-
 dendum: *Quia necdum Ecclesia Christi aut futu-*
ra eius politica constituta erat, Dominus vsitato
more loquens ad veteris Synagoge ordinem allu-
dit, quia absurdum fuisset, Ecclesiæ, quæ adhuc
nulla erat, iudicium quale futurum erat propo-
nere. Sicuti ergo ex his verbis, Dic Ecclesiæ, Demo-
 cratia in Ecclesia Christi poni non potest propter
 vocem Ecclesiæ quæ multitudinem significat, vel
 propter exemplum Pauli qui in primis Ecclesiæ

Calvinus
 ex seipso
 refutatur.

rudimentis illa forma vsus videtur, sic nec Aristocratiam aut Seniorum consistoria ponere oportet propter morem Iudaicum ad quem Christus alludit: sed Ecclesie nomine illi intelligi debent, quibus postea Christus omnem disciplinae Ecclesiasticae potestatem commisit. Neque enim Christus in his verbis, *Dic Ecclesie*, dat aliquam auctoritatem Ecclesie; sed praesupponens illam auctoritatem futuram, ostendit quanta & qualis esse debeat. Penes autem quos futura esset, non his verbis, *Dic Ecclesie*, sed sequentibus illis, *Quaecumque alligaueritis super terram*, &c. explicat Christus. Nam de Ecclesie Praepositis, & de vno sententiam ferente haec verba intelligi, non solum Patres omnes semper intellexerunt, sed & ipsi hodie Calvinistae agnoscunt, qui ipsam excommunicationis sententiam, quae est alligare super terram, non nisi a Ministro seu Pastore pronunciarum debere unanimiter docent. Postremo quid sit dicere Ecclesie, vel non audire Ecclesiam hoc loco, satis perspicue Christus docuit, quando non populo aut senioribus populi, sed solis Apostolis eorumque successoribus dixit. *Qui vos audit, me audit: Qui vos spernit, me spernit*. Dicit ergo Ecclesie qui dicit Praeposito Ecclesie, & audit Ecclesiam qui audit Praepositum Ecclesie.

Lutherani
argumenti
solutio.

Neque tamen propterea Christi gradatio hoc in loco manca aut mutila, sed prorsus perfecta & plena est. Plus enim est vni dicere, seu apud vnum querelam deponere, penes quem auctoritas est alligandi in terra quae erunt ligata in caelo, quam vel priuatim vel coram testibus corripere, qui refractarium per excommunicationem aut aliam censuram puniendi potestatem non habent. Denique sicut in veteri populo per totum popu-

populum & totam Synagogam intelligebantur Seniores populi, vt habes Exod. 4. Iosue 20. & 1. Paral. 13. quia penes Seniores populi erat gubernatio, sic in nouo statu & hoc in loco per Ecclesiam intelliguntur Præpositi & Pastores, quia *hos Spiritus S. posuit regere populum Dei.* Frustra ergo Calvinus, Beza, Musculus, omnesque ferè huius ætatis hæretici, ex Christi verbis, *Dic Ecclesie,* Monarchicam in Catholica Christi Ecclesia politiam perpetuò obseruatam subuertere conati sunt. Sane quum Theodorus Beza pro suo Seniorum collegio seu senatu, consuetudinem temporis Apostolici allegaret, dicens, *Quod ad nostras Ecclesias attinget, profiteamur maximè nobis probari puritatem Ecclesiarum que sub ipsis Apostolis viguit,* Confess. fidei cap. 5. sect. 20. respondet ei Musculus in locis commun. cap. de Magistratibus: *Si reuocas temporum illorum mores, primum conditiones & status quoque illorum temporum reuoca.* Et rursus: *Distinguendum est inter statum Ecclesiarum qui tum erat, & inter eum qui nunc est.* Hec ille, admittens quidem pro vero quod Beza affirmat (quum tamen sit penitus falsum, vt vel ex his quæ dicta sunt, satis apparet) consequentiam tamen, quam Beza facit, penitus reijciens.

A. 20.

Bezã refutat Musculus.

20. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.*

Quum hæc Christi verba à Catholicis tractatoribus, tum hodie tum olim, ad perpetuam Christi assistentiam in Episcoporum Synodis, maximèque generalibus probandam, applicata & accommodata fuerint per argumentum à minori ad maius, quia si duobus aut tribus quibuscunque credentibus in Christi nomine, id est, in quacunque

Concilio- rum auctoritas defeditur.

que pia causa ad Christi gloriã pertinente congregatis adest Christus, multo magis multoque certius plurimis congregatis; nec quibuscunque credentibus, sed credentium populorum Pastoribus ac Præpositis; nec in qualibet causa, sed in causa communis fidei examinanda, explicanda, & confirmanda, Christus aderit; quia dubitandum non est, Dei providentiam Christi que assistentiã in generali Ecclesiã bono procurando certrorem esse, quã in quouis particulari; totã hanc Catholicorum argumentationem & firmissimam & saluberrimam atque vnitati fidei cõseruandæ imprimis necessariam, impius impolltor Calvinus hoc loco verbis phaleratis & astutia plenis penitus conuellere conatur. Sic enim ad hæc verba scribit. *Promissio Christi hoc vult, vt qui simul congregantur, reiectis omnibus impedimentis, que nos ad Christum accedere non sinunt, sincerè ad eum aspirent, eius verbo se in obsequium addicant, ac Spiritu gubernari permittant. Timendum non est, vbi viget hæc simplicitas, quin palam ostendat Christus, suis auspicijs non frustra coactum fuisse cœtum. In que se prodit crassa Papistarum inscitia. Clamant non potuisse errare Concilia, ideoque standum omnibus eorum decretis, quia quoties duo aut tres congregãtur in nomine Christi, ipse in medio eorum est. Atqui in primis quærendum erat, conuenerint necne in Christi nomine, de quorum fide, doctrina, & affectu ambigitur. Hoc dum omittunt vel inuoluunt Papistæ, quis non videt astutè discrimen inter sacros & profanos conuentus ab illis confundi, vt potestas quiduis agendi ab Ecclesia ad hostes Christi iuratos transferatur? Hæc Calvinus, cuius multiplex dementia à me explicanda est. Primum obiectat crassam inscitiam. Postea dum illam ostendit, ait astutè confundi discrimen inter sacros & profanos conuentus. Si crassa est in hac parte Papistarum inscitia, profectò nõ est astuta*

Caluini
contradi-
ctio.

con-

confusio. Quod enim astutum, subtile: quod subtile est, crassum non est. Ita inter se pugnantia ex animi impotētia obiectat. Deinde ubi est hęc vel crassa inscitia, vel astuta confusio? *Querendū* (inquit) *erat utrū conuenerint in Christi nomine, de quorum fide, doctrina, affectu ambigitur.* Hoc nō quærunt Papistę. Astute igitur & crasse agunt. Agnosco meritō de illis quærendum hoc esse, de quorum fide, doctrina, affectu ambigitur. Sed ūe Conciliorum veterum Patribus, & totius orbis Episcopis, ideo nos Catholici post tot iam secula hoc non quærimus, quia de eorum fide, doctrina, affectu nos non ambigimus. Nihil ergo nos vel ex crassa inscitia vel astute hac in parte egimus. Ostendere prius Calvinus debuit; hoc ipsum nos ambigere, ideoque culpandos quōd ambigentes non quæreremus. Sed hęc est Calvinii vel crassa inscitia, vel insignis astutia. Crassa inscitia est, si existimet nos Catholicos de veterum Patrum & Episcoporū, qui in generalibus Concilijs contra veteres hæreticos congregati fidem Catholicam omnibus tēporibus explicarunt, fide, doctrina, affectu ambigere. Planē eos orthodoxam fidem tradidisse, doctrina excelluisse, pietatis affectu viros sanctos fuisse, nos non ambigimus, credimus, confitemur, ideoque *in Christi nomine conuenisse, sincere ad eum aspirasse, eius verbo se in obsequiū addidisse, Dei Spiritu gubernari se permisisse.* (quæ tria Calvinus desiderat ut in Christi nomine cōueniatur) nihil dubitamus. Insignis verō Calvinii astutia est & paralogismus egregius, si hoc de nobis non existimans, iubet nos quærere de quo alij ambigunt, nos non ambigimus. Propterea astute & vafre scripsit, *de quorum fide, &c. ambigitur: quū dicere debuisset, quia de Papistis loquitur,*

Calvini
vitia quæ
alijs obie-
ctabat.

Calvini
vafricies
aperitur.

tur, *de quorum fide, &c.* illi ambigerunt, vel saltem ambigere debuerunt. Nunc enim à Caluino querimus, à quibus hoc ambigitur? An à Papis, an à vobis Calvinistis, alijsque horum temporum sectarijs? Si à nobis dicit, crassissima inscitia laborat, & mentitur egregie. Si à suis suisque similibus, quid hoc ad Catholicos, quos hoc loco redarguit, quasi temere Concilia venerentur, de quibus non quæsierint, vtrum in nomine Christi conuenerint nec ne? An forte quia Calvinista ambigunt, alijsque heretici semper ambigere voluerunt, ideo sequetur Catholicos quoque ambigere, aut oēs ambigere debere? vt indefinitè ac vniuersaliter sit verū, *de quorum fide, &c. ambigitur?* Hoc si dicit, nōne iterū crassa inscitia laborat? Aut si hoc nō dicit, nōne manifesta est insignis eius astutia? Ceterum de veterū Conciliorū fide, doctrina, affectu, nec Catholici vnquā ambigere voluerunt, nec heretici ambigere debuerūt. Ac per hoc vtrū in nomine Christi Patres illi cōuenerint, quærare aut inuestigare, nec Catholici voluerunt, nec heretici debuerunt. Quod quum ita sit, ad Conciliorum saluberrimam auctoritatem hic locus imprimis valet, eoque Catholici prudenter & piè ad eandem comprobendam vsi fuerunt.

Nunc tamen Caluini conclusionē audiamus. *Sciamus ergo non nisi pios Dei cultores, qui Christum præquerunt, animari ad fiduciam, ne sibi eum adfore dubitent. Spurijs autem & abortiuis Concilijs, quæ telam ex proprio sensu contexuerunt valere, iussis, apud nos semper Christus vnus cum Euangelij sui doctrina emineat.* Non minus inepta quàm impia est ista conclusio. Ineptum pariter atque impium est, veterum Conciliorum Patres ab hac Christi promissione repellere, &

pios

Caluini
ineptia.

pios Dei cultores, qui Christum pure quaerunt, substituire. Ineptum est, quia semper quaeri & ambigi potest qui demum sint isti pii Dei cultores: nec dubitandum est quin quilibet insulsiſſimus haereticus, etiam ipse Calvinus, in eorum numero se ponere velit. Impium est, veterum Conciliorum Patres & totius orbis Episcopos, qui omnes veteres haereses iugularunt, & Ecclesiam Christi perpetuo rexerunt, a pijs Dei cultoribus fecerere, quasi impios & impuros repellere. Sed magis adhuc impium est, omnibusque haeresibus latissimam fenestram aperit, vetera totius orbis Concilia spuria & abortiva vocare. Hinc quippe factum est, vt sicut Concilium Constantiense Lutherus, quia VViclef in eo condemnatus est; Lateranense Concilium Calvinus, quia Berengarius in eo reiectus est; Florentinum, Tridentinum omnes hodie haeretici, quia varia eorum haereses anathemate illic percussa sunt, pro spuris & abortiuis habuerunt; eodem modo, eadem fiducia, noui in Transilvania & Polonia Ariani ac Trinitarij Concilium Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, aliaque in vniuersum omnia suis placitis repugnantia reiecerint. *Talem autem ex proprio sensu contexere, nouis haereticis, Caluino imprimis, proprium est, quasiq; inseparabile accidens, a veterum Conciliorum Patribus alienissimum, qui maioru suorum vestigijs religiosissime insistentes, & traditam ab illis doctrinam sequentes, sic demum de re dubia definirunt, vt in omnibus Conciliorum definitionibus videre licet. Postremo, vnus quidem Christus cum sui Euangelij doctrina eminere debet: sed tunc eminent, quando per os eorum loquitur quos suae Ecclesiae Magistros ac Praepositos constituit: quibus*

Eiusdem
impictas.

Inſiſtentes
SS. Patru
uestigijs,
phraſis
Concilio-
rum trita.

Luc. 13. bus dixit. *Qui vos audit, me audit. Et iterum. Si sermo-*
 Ioan. 16. *rum meum seruaerunt, & uestrum quoque seruaerunt,*
 Matth. 28. *quia uidelicet eisdem dixerat. Docete omnes gentes*
seruare omnia quecumque mandaui uobis. Apud hereti-
cos uero, nec Christus nec Euangelij sui doctrina
eminere potest, quia currunt nemine mittente: Chri-
stus per eos non loquitur, quia non misit eos: nec
Euangelij doctrinam docent, sed eius uerba te-
nentes, sensum & doctrinam pestilenter corrup-
punt, Caluinus maxime, ut tot iam in locis ostē-
dimus, ac, fauente Deo, ostēdemus adhuc magis.

21. *Quoties peccabit in me frater meus & dimittam ei?*
usque septies?

Petrus in-
dignè à
Caluino
exceptus.

DVPLICITER hunc locum corrupit
 Caluinus. Primum circa personam Petri,
 de quo ita scribit. *Non rogabat Petrus an septies remit-*
teret, quòd placeret eò usque progredi: sed ut obiecta magni
absurdi specie Christum à sententia deduceret. Hæc ille. Duo
 falsa impingit Petro homo impius & Apostolos
 criminandi audax. Negat Petrum sic istud rogasse,
 ut usque septies peccanti in eum fratri remitte-
 re uellet. Atqui omnium Patrum interpretatio
 aliter rem accipit: Chrysostomi, Hieronymi, &
 Hilarij hoc loco, quibus potius credendū esse ne-
 mo sani cerebri negauerit. Deinde Christi respon-
 sio idem confirmat, qua numerum à Petro signa-
 tum multiplicat, non taxat: quasi probans quidē,
 quòd usque septies remittere paratus erat, sed hoc
 ualde parum esse, quod multum putabat Petrus,
 statim ostendens. Secundò ait Petram *Christum à*
sua sententia deducere uoluisse. In quo fingit absurdū,
 sine Petrum talem fuisse Christi discipulum (qui
 tamen seruaore charitatis & fide ceteros omnes
 semper

semper excellere) vt nec semel fratrem peccantem corripere, eique dimittere voluerit. Nam non nisi de semel peccatis correptione & venia Christus antea disputauerat.

Rursum hunc locum corrumpit Calvinus, quod hanc ignoscentiam peccatorum ad leuia & quotidiana peccata restringit, quasi in grauioribus criminibus fratrum dimittere, nec septuagies nec septies teneremur. Proposita quippe sibi hac questione, *Vbi erit discrimen si ad centesimum vsque crimen impune quibus nobis illudat? Respondeo (inquit) de quotidianis delictis hic haberi sermonem, in quibus etiam optimus quisque venia indiget.* Hæc ille. Ita qui Petrum reprehendit quod septies nollet fratri dimittere, sed potius Christum ab hac ignoscentiæ fraternæ lege statuenda deducere, maiori nunc impietatis & reprehensionis nota, non nisi in leuibus & quotidianis peccatis, quibus optimus quisque non caret, fratribus frequenter dimittere doceat, quum Christus de omni peccato in genere ac imprimis de grauioribus loquutus sit; in quorum videlicet remissione & maior charitas ex parte nostra, & maior necessitas ex parte peccantis fratris eluceat. Neque enim vel magna laude dignum est leuia & quotidiana ignoscere, quibus ipsi non caremus, vel nostra venia multum opus habet frater in istis quotidianis ignoscendis, quæ talia perrarò sunt, vt veniam à fratribus propter huiusmodi petere necesse sit. Deinde peccata in fratres quæ correptione indigent, & quæ ad Ecclesiæ tandem iudicium deferenda sunt, in quibus si nos non emendamus, erimus sicut ethnici & publicani, de quibus peccatis Christus antea disputauit, & Petrus hic interrogat, ex illa disputatione occasione accepta, non sunt haud dubiè quotidiana & leuia

Grauiora
peccata
fratribus
remittenda
contra
Caluinum.

leuia peccata quibus optimus quisque non caret: sed sunt haud dubiè illa peccata quæ cum salute & iustitia stare non possunt. Idcirco enim Christus dixit, si in huiusmodi peccans correptionem nostram audierit, quòd *lucrati fuerimus fratrem nostrum*: periturum videlicet si non audiisset se, seque emendasset. Propter leuia autem & quotidiana peccata, quibus optimus quisque non caret, nemo peribit: nisi fortè & optimus quisque perire debeat. Sunt igitur etiam ingentia peccata, quæ crimina propriè vocamus, fratribus nostris perpetuò ignoscenda, quantumcunque multa & sæpius repetita, si vel à nobis toties correpti sese emendant, vel sua sponte toties veniã rogauerint, quã conditionem Christus in sequenti parabola adiecit. Ut propterea hæc Christi doctrina non peccandi licentiã, sed pœnitentiæ fructum, nostrãque erga proximos charitatem perpetuam ac necessariam doceat.

34. *Quoadusque redderet vniuersum debitum.*

TAXAT hoc loco Catholicos Calvinus, & ait. *Ridiculi sunt Papistæ, dum ex aduerbio, Quisque, purgatorium ignem eliciunt. Certum enim est, mortem eternam hic à Christo notari, non penam temporalem qua Dei iudicio satisfiat.* Hec ille. Atturè homo nequam generaliter loquitur, sicut dolosus versari solet in generalibus: sed neminem profert Catholicum scriptorem, qui hæc Christi verba ad purgatorium accommodet. Hic illi perpetuus in his suis commentarijs ludus est. Accusat Catholicos interpretationis falsæ, sed nullum scriptorem Catholicum qui sic interpretetur profert. Quæ est maledica contumelia, non legitima accu-

Calumnia
purida re-
pellitur.

accusatio. Ego verò in nullo adhuc scriptore Catholico aduerrere potui, hunc locum ad purgatorium accommodari. Fefellit fortè Calvinū alius similis locus Matth. 5. vbi dicit Christus. *Non exies inde donec reddas nouissimam quadrantem.* Hunc enim sanè locum ad purgatorium applicari posse disputant interdum Catholici, & inter alios Robertus Bellarminus satis copiosè & accuratè. Controuerf. tom. 1. Controuerf. 5. lib. 1. cap. 4. de purgatorio. Et de hoc loco suprà Caluino prolixius latifecimus, vbi prolixius debacchatur.

IN MATTHÆI CAP. 19.

6. *Quod Deus coniunxit, homo non separet.*

ARRIPIT hoc loco Calvinus, vt in tota passim quam facit sacri Euangelij expositione, Catholicos taxandi ac reprehendendi occasionem. Quæ seu hic seu alibi si iusta foret, laudem mereretur veritatis defensio. Nunc quum putidas calumnias effutiat, nec illè à nobis negligendè sunt, quia simplici lectori imponitur, & Christi Ecclesia diffamatur; & docet præterea nos quæ contra hæreticos modernos pallim valent, vt ea diligenter obseruemus: sicut solent mali mores bonis legibus causam dare. Ait igitur hoc loco. *Latius extendi hæc Christi doctrina potest. Papistæ Ecclesiam à Christo Capite suo auulsam nobis fingentes, truncum & mutilum nobis relinquunt corpus. In sacra Cæna quum Christus panem vino coniunxerit, vsu casualis totam plebem priuare ausi sunt. His diabolicis corruptelis opponere licebit: Quod Deus copulauit, homo non separet.* Hæc ille. Monuit nos cauillator impotens cauil.

Præposi- cauillandi magis auidus quàm peritus, quæ in il-
 torū Eccle lum iusta & certissima accusationum tela conij-
 fiæ autho cere debeamus. Ait nos fingere Ecclesiam à Chri-
 ritas non sto Capite auulsam. Nempe quia caput Ecclesie
 diuellit agnoscimus Rom. Pontificem D. Petri successio-
 corpus à rem. Quæ accusatio si iusta est, ipse ergo Chri-
 Capite, stus quum dixit Petro, *Tu es Petrus, & super hanc pe-*
 Marth. 16 *tram edificabo Ecclesiam meam, & postea Pasce oues meas,*
 Ioan. 21. in quibus verbis Petrum constituit Ecclesie suæ
 (non particularis alicuius, sed vniuersalis, nepe
contra quam porta inferi non praualerent) Caput vica-
 rium & ministeriale, suam Ecclesiam à seipso Ca-
 pite diuulsit: vel si hoc vnum totius Ecclesie Ca-
 put satis in Scripturis expressum nō videtur (quo
 nihil tamen expressius positum est) quum Paulus
 Heb. 13. dixit, *Obedite Præpositis vestris, &c.* an illos à Chri-
 sto diuulsit, vt Christo non obedirent? An non
 Christus disertissimè docuit Ecclesiam suam à se
 Capite nō diuelli, sed sibi potius arctissimè con-
 iungi, quando Præpositi, Pastores, Magistri Ec-
 clesiarum audiuntur, quos ipse misit, dicens illis
 Luc. 10. hæc verba: *Qui vos audit, me audit, &c.* Nos ergo seu
 vnum totius Ecclesie Caput, seu in particulari
 quaque Ecclesia vnum proximum & proprium
 Caput audientes, siue ille Pastor siue Episcopus
 sit, non Ecclesiam à suo Capite diuellimus, sed
 Ecclesiam suo Capiti arctissimè obedientie &
 vnitatis vinculo coniungi ostendimus. Calvinus
 autem qui Ecclesiam Catholicam tot seculis à
 Christo diuulsam affirmat, qui tot Patres & Ec-
 clesiarū toto orbe Episcopos in Scripturis expo-
 nendis turpiter errasse, erroribusque in fide gra-
 uissimis laborasse contendit, qui nec vnū supre-
 mum Caput D. Petri successorem, nec vllum in
 Ecclesia aliqua particulari Præpositum agnoscit,
 sed

sed ad Seniores populi totam Ecclesiæ gubernationem transfert, ille certè evidentissimè Ecclesiam à Christo Capite diuulsi, planèq; ἀκεφαλον penitusque truncum reliquit. Rursus si vnam venerab. Eucharistiæ speciem populo subtrahendo, separatur quod Deus coniunxit, quanto peccauit enorcius & sceleratius Calvinus, qui ab vtraque specie sacrum Christi corpus sacrumque sanguinem ita penitus diuulsi ac separauit, vt à pane & vino in cænaquam celebrat, tam procul separaretur corpus & sanguis Christi, quàm cælum à terra seiungitur? Illis enim ipsissimis verbis homo impius profanam suam cænam commendat; nec in sacramento, sed in cælo querere nos iubet. quod in hac sacra Cæna vel comedamus vel bibamus. Nec accipere corpus & bibere sanguinè Domini, sed audire historiã Euangelicam & credere docet. His diabolicis Caluini corruptelis merito opponere licebit: *Quod Deus coniunxit, homo non sepatet.* Catholica vero Ecclesia vnam speciem populo porrigendo, & totum Christum illis porrigit, quem huic Sacramento Deus coniunxit; & nihil separat quod Christus coniunxit, quia in sacrificio quod Christus fecit, vtramque speciem tenet, sicut tenuit Christus. Quam rem infra suo latius loco discutietur.

9. *Et qui dimissam duxerit, mœchatur.*

His Christi verbis pro secundis nuptijs post diuortium adulteræ conjugis adhuc superstitis more omnium hæreticorum hodie abutitur Calvinus, omnesq; hætenus Scripturarum interpretes qui aliter senserunt, tam vetustissimos Patres quàm tractatores modernos

Ad
Matth.
cap. 26.
ver. 27.

Nuptiæ
post di-
uortia
superstite
dimissa.

N au-

audacissimè erroris condemnat. Ait enim. Hoc membrum pessimè expositum fuit à multis interpretibus. Generaliter enim & confusè putarunt calibatam præcipi quoties diuortium factum fuerit. Ita si maritus adulteram reijceret, utriusque iniecta est calibatus necessitas. Quasi verò sit hæc repudij libertas tantum ab vxore secubare, quasi etiã Christus non clarè in hac causa fieri permittat quod promiscuè sibi Iudæi pro suo arbitrio vsurpare soliti erant. Fuit ergo ille nimis crassus error. Hæc ille. Duo adfert, quasi erroris, quem alijs impingit, causas duas. Prius est, quia parua aut nulla videtur repudij libertas ab vxore separari quoad thorum tantum. At Christus hoc loco non repudij libertatem dare, sed ea restringere disertè voluit. Quum enim Iudæis ex quacunque causa vxores dimittere dato repudij libello permitteretur, Christus hanc repudij libertatem ad solam fornicationis causam restringit. Et quia nõ repudij libertati hoc loco consulit Christus, sed vinculo potius coniugali, quod ex prima sua institutione & ex Dei præcepto (sicut Christus hic commemorat) indissolubile fuit, permittit quidè repudium fornicationis causa, sed ita vt firmum nihilominus valeat vinculum coniugale, ideòq; quietiam ob fornicationem dimissam duxerit, mæchari docet: videlicet quia alterius adhuc vxor est, tamen si iustam ob causam repudiata. Nõ ergo pro libertate repudij contendere hoc loco debuit Calvinus, sed pro coniugij vinculo, si ex Christi instituto & mente Euangelium exponere voluisset. Alterum quod adfert est, quia Christus in causa fornicationis id fieri permittit, quod promiscuè Iudæi ex quacunque causa faciebant. Respondeo, quoad repudium, verum id esse, sed non quoad secundas nuptias facto repudio. Christus enim (quod aduertere Calvinus cæterique hære-

Christi
instru-
tum Cal-
uinus in-
uertit.

hæretici debuerunt) legem illam Mosaicam de li-
bello repudij, tanquam perfectionis Magister, in
tribus corrigit. Primum quòd non liceat nisi ob
fornicationis causam dimittere vxorẽ, quum ibi
liceret ex quacunque causa dimittere. Secundo
quòd etiam sic dimissa coniuge, non licet alteri
nubere, quod Iudeis permissum erat. Ideo Chri-
stus præter vnius huius causæ exceptionem, addit,
*Et aliam duxerit, mæchatur; & qui dimissam duxerit, mæ-
chatur.* Illam enim vnius causæ exceptionem ad verbũ
dimittere, quod præcedit, referendã esse, etiam ipsi
hæretici agnoscunt, qui dimissionem illam &
repudium ex quacunque causa per hanc exce-
ptionem restringi pariter nobiscum fatentur.
Mæchari igitur eum qui post repudium aliam
ducit vxorem, vel qui ab alio repudia tam ducit,
generalis est Christi doctrina, quacunque tan-
dem de causa fiat repudium, sicuti apud Marcũ
manifestè legitur: *Quicumque dimiserit vxorem suam,*
& alteram duxerit, adulterium committit super eam. Item
apud Lucam. *Omnis qui dimittit vxorem suam, & al-*
teram ducit, mæchatur. Ad quæ duorum Euangeli-
starum verba ait Augustinus. *Qui ergo nos sumus vt*
dicamus, Est qui mæchatur vxore sua dimissa alteram du-
cens, & est qui hoc faciens non mæchatur, cum Euangelium
dicat omnem mæchari qui hoc facit? Proinde si quicumque
hoc fecerit vt vxore sua dimissa alteram ducat, mæchatur,
*sine dubio ibi sunt ambo, & qui præter & qui propter for-
nicationis causam dimittit vxorem.* Hæc Augustinus.
Hoc igitur secundum est in quo Christus corrigit
legem veterem de libello repudij, Mathæus au-
tem solus hanc exceptionem de causa fornica-
tionis ponit; quia apud illum solùm quæstio illa
proponitur, *de dando libello repudij ex quacunq; causa:*
ideoque ad libellum repudij referenda hæc ex-

1.

2.

Mar. 10.

Luc. 16.

De adul-
ter. con-
iug. lib. 1.
cap. 9.

ceptio est, nō ad crimen adulterij in eo qui repudiata vxore aliam ducit: vel certē si eo referre omnino quis velit, quia ambiguus videtur sermo, tunc, vt docet August. lib. citato cap. 11. *Matthæus ex parte totam intellexisse putandus est*, & illud adulterium ex vna partiali causa docuisse, quod ceteri duo Euangelistę extota causa docuerunt: id est, ex nouo matrimonio post quodcunque repudium inito. Tertium in quo veterem legem de libello repudij corrigit Christus, illud est, quod per a que liceat vxori castę virum fornicantem dimittere, quā viro casto vxorem fornicantem: quorum nisi posterius in veteri lege licebat. Hoc tertiū apertē docet Paulus, 1. Cor. 7.

Alias adhuc Calvinus rationes adfert, quas expendere oportet. *Nam quum adulterij damnat Christus qui repudiatam vxore duxerit, restringi ad illicita & friuola diuortia certum est. Ideo Paulus manere in nuptas iubet que sic dimisse fuerint, aut viuis suis reconciliari, quia scilicet vixis & discordijs non aboletur coniugium: idque ex Marco elicitur, vbi nominatim exprimitur vxor que a marito discesserit: non quod liberum fuerit vxoribus dare maritis repudij libellum, nisi quatenus in exteros mores prolapsi erant Iudæi: sed notare voluit Marcus corruptelam que tunc passim trita erat reprehendi à Domino, quod post voluntaria diuortia vtrique ad nouum coniugium transibant. Ideo adulterij nulla fit apud Paulum mentio. Hęc Calvinus. Adulterij crimen in eo qui repudiatam ab alio ducit, ad friuola diuortia à Christo restringi affirmat. Cui assertioni^a Marci & ^b Lucę verba citata manifestē contradicunt, qui aiunt in omnibus quibuscunque diuortijs mœchari eum qui ab alio dimissam duxerit. Deinde si ad friuola diuortia illa Christi verba restringuntur, erit iste sensus planē absurdissimus. Qui præter fornicationis causam*

^a Quicumque dimiserit.

^b Omnis qui dimiserit.

causam (quæ iusta est) dimissam à viro vxorem duxerit, mœchatur. Puta si ex rixa aut alia quacunque causa vxor dimissa fuerit. Sed si ex fornicationis causa dimissam duxerit, nõ mœchatur. Iuxta hunc ergo sensum meliori loco erit vxor adultera ex causa fornicationis à viro dimissa, quàm vxor proba & casta absque fornicationis causa à viro dimissa. Hanc enim ducere nemini licebit, illam licebit: & hæc aut manere innupta cogitur, aut viro reconciliari: altera novas nuptias adire poterit, nec de reconciliatione cogitare opus habet. Quæ omnia absurdissima sunt. Confirmat tamen sententiam suam ex Paulo quæ de friuolis istis diuortijs dixisse vult, *dimissam à viro aut manere innuptam, aut viro suo reconciliari*. Sed Pauli verbis turpiter abutitur. Clarum enim est, Paulum non de friuolis sed de iustis diuortijs hoc dixisse. Ait enim. *Iis qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego sed Dominus, vxorem à viro non discedere, quòd si discesserit, manere innuptam*. Atqui Dominus in Euangelio quando præcipit vxorem à viro non discedere, præcipit sine iusta causa non discedere, scilicet sine causa fornicationis. Ergo quod subiungitur, *quòd si discesserit, manere innuptam*, intelligendum est, si discesserit etiam ex iusta diuortij causa. Nam vt Christus non permittit vxori omne à viro diuortium, sed tantum ex iusta fornicationis causa; sic discedentem iubet manere innuptam Paulus, non ex qualibet rixa aut friuola causa discedentem, sed ex ipsa iusta fornicationis causa discedentem. Deinde vxori à viro discedenti ex iniusta aut friuola aliqua causa, non dedisset Paulus optionem, vt aut maneret innupta, aut viro suo reconciliaretur, sed simpliciter iuberet eam viro suo recõciliari. Hoc enim illi necessa-

1. Cor. 7.

rio faciendum fuit, quum sua sola culpa & re-
meritate maritum reliquerit. Sed quia de vxore
à viro discedente etiam ex iusta causa Paulus dis-
feruit, propterea ponit illi optionem, vt aut viro
suo reconciliaretur & peccato viri sui indulgeat,
aut, si hoc nolit, sciat se innuptam manere oportere :
idque propter vinculum coniugale adhuc manens .
Sapienter igitur S. August. hæc Pauli verba sic intellexit vt diceret. *Non præcepisset Apostolus, si à viro discesserit, innuptam manere mulierem, nisi cum cui discedere licuisset; illa vna videl. causa quæ ibi propterea tacita est quia notissima est, hoc est, fornicationis.* Hæc ille.

De adul-
ter. con-
iug. lib. 1.
cap. 5.

Erroris
circa no-
uas nu-
ptias post
diuortia
causa.
Matth. 5.

Sed hujc Caluini & aliorum hæreticorum ca-
uillationi occasionem dederunt alia Christi ver-
ba : *Omnis qui dimiserit vxorem suam excepta fornicationis causa, facit eam mæchari.* Existimant enim docere quidem eo loco Christum, eos qui dimissa vxore præter causam fornicationis aliam ducunt, mæchari; sed qui propter fornicationem dimissa vxore aliam ducunt, non mæchari. Quum enim dicat Christus omnem qui dimiserit vxorem præter fornicationis causam, facere vt dimissa mæchetur, sup. si alteri nubat : prorsus innuere videtur, omnem qui dimiserit vxorem propter fornicationem, non facere vt dimissa mæchetur si alteri nubat: & consequenter nec virum mæchari si ex tali causa dimissa vxore alteram ducat. Alioqui hanc vnam causam non interposuisset, sed generaliter dixisset, quod quicumque ex quacunque causa dimittit vxorem, facit eam mæchari si alteri eo viuente nubat. Hæc ille. Sed respondet S. Augustinus duo: Primum, *Christum hoc quod maius est commemorare voluisse.* Maius quippe & absurdius peccatum est, repudiatam vxorem ducere quæ præter fornicationis causam dimissa est, quam eam quæ propter forni-

fornicationem dimissa est, quum hæc iusta & vnica nunc causa repudij sit. Sed non quia illud maius peccatum, propterea hoc nullum aut paruum peccatum est. Sic alia Scriptura dicit. *Scienti* **Jacob. 4.**

bonum facere & non facienti, peccatum est illi. Nectamen excusantur omnes qui ignorantes peccant, quum ignorantia iuris neminem excuset. Secundò respondet *Matthæum sic Christi verba retulisse, vt à parte totum significare voluerit: videlicet nō quosdam qui vxores dimittunt, & alias ducunt, mæchari, quosdam non, sed planè omnes tales mæchari, vt particula illa, præter fornicationis causam, ad dimittendi vxores prohibitionem referatur* (qui erat Christi scopus hoc loco) non autem ad rationem mæchie quæ inde cōsequitur ex secundis nuptijs.

Quare Christi verba plenius apud Marcum & Lucam leguntur, vbi generaliter Christus dicit:

Quicumque dimiserit vxorem suam, & alteram duxerit, adulterium committit super eam: & si vxor dimiserit virum suum, & alij nupsierit, mæchatur. Ibi quippe Christus non explicat aut corrigit legem veterem de libello repudij, sicuti hîc in hoc sermone facit, sed tractat in genere causam vinculi matrimonialis.

Mat. 10. & Luc. 16.

Lege Augustinū de adulterinis coniugijs lib. 1. cap. 9. 10. 11. & 12. Sed Pauli mentem ex Marco elicere vult Calvinus, quia ibi nominatim exprimitur vxor quæ à marito discesserit. Ait enim Marcus. *Et si vxor dimiserit virum suum, & alij nupsierit, mæchatur.* In his verbis existimat Calvinus reprehendi à Domino quòd post voluntaria diuortia, vtrinque ad nouum coniugiū transibant Iudæi, in exteros iam mores prolapsi. Cui respondendum, apud Marcum quidem & Lucam secundas nuptias post quæcunque diuortia seu voluntaria & friuola, seu iusta & legitima, vt fornicationis

tionis causa, à Christo prohiberi, vt supra ex Augustino accepimus: idque tam ex parte viri respectu vxoris, quam ex parte vxoris respectu viri: nec vllomodo verisimile esse quòd apud Iudæos Christi tempore vxores viros dimiserunt, quum hoc lex non permetteret. Sed quum Paulus de illo vxoris à viro diuortio disputat quod Christus prohibuit, debet necessariò illud intelligi secundum totam prohibitionem à Christo factam. Prohibet autem Christus vxorem à viro discedente alteri nubere, sicut prohibet virum qui vxorem dimiserit alteram ducere, Pares enim illos hac in causa esse, verba Marci ostendunt, & Paulus postea manifestius docuit, dicens. *Mulier non habet potestatem corporis sui, sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Atqui virum qui vxorem dimiserit etiam fornicationis causa, aliam sine mæchia ducere non posse, apud Matthæum Christus docet. Omnes igitur post diuortia secundas nuptias Christus damnat, seu voluntaria sint illa diuortia seu iusta. Alioquin enim hic esset sensus planè absurdissimus, vt iam in præcedentibus explicatum est.

1. Cor. 7.

II. *Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datū est.*

CALIBATVS votum ac firmum propositum his verbis à Christo damnari heretici hodie volunt. Sic in hunc locum Beza. *Docet Christus continentie donum rarum esse Spiritus S. donum: ex quo consequitur non temere modo sed etiam contra Dei voluntatem facere qui perpetuum celibatum volunt.* Hæc ille in Annotationibus in hunc locum, Calvinus quoque ad hæc verba. *Non esse omnibus liberam eligere vtrum libuerit, continentiam an coniugium, inde probat Christus, quia speciale sit continentie donum.*

Hæc

Caluini
& Beza
stupiditas.

Hæcille. Stupidi hæretici ex Dei dono libertatē eligendi quod melius est, tolli existimant, quum Dei donum hanc libertatem imprimis augeat; quia liberum arbitrium non tollit gratia sed adiuuat, non impellit sed roborat, non destruit sed firmat, vt plurimis in locis docet ipse August. gratiæ Dei prædicator maximus. Sed hoc in loco sola consequentiæ hæreticæ absurditas demonstranda est. Si quia continentia Dei donum est, temere & contra Dei voluntatem facit qui perpetuum cælibatum vouet, temere quoque & contra Dei voluntatem facit omnis vir vni vxori coniugatus, omnis anima vni Deo & vni fidei sese obstringens, omne denique obseruationis mandatorum Dei aut renūciandi Diabolo firmum propositū, quale in baptismo omnes stipulati & polliciti sumus. Nam cum vna vxore castè viuere, & vnum Deum perpetuò colere, vnam fidem firmiter tota vita tenere, Diabolo & pompis eius in perpetuum renūciare, mandata à Deo iniuncta obseruare, purum Dei donum est: neque omnes capiunt verba hæc, sed quibus à Deo datum est. Cæterum quemadmodum tamen si Dei dona sunt, liberè tamen à nobis illa omnia suscipiuntur, nec temere aliquid aut contra Dei voluntatem propterea facimus, sic cælibatus ac continentię propositum liberè à quouis suscipitur, nec temere aut contra Dei voluntatem facit qui suscipit. Quare Christus ipse vt continentię quoque virtutem liberè ab vnoquoq; suscipi doceret, subiunxit postea. *Sunt enim uchi qui seipso castrauerunt propter regnum Dei: id est voluntariam continentiam susceperunt, eamque perpetuam.* Hoc enim verbum *castrare* designat. Sed ad hæc Christi verba recalcitrat Calvinus, & ex libero arbitrio continētiā sus-

Cælibatus votum defenditur.

cipi negat. Quid ergo? Simplex (inquit) sensus est: Quum natura apti sint quidam ad coniugium, licet abstinereant, non tamen Deum tentare, quia Deus immunitatem illis concedit. Placet sanè hic sensus, quia verus est. Sed contra liberam continentiam hoc nihil facit. Qui enim ad coniugiũ apti abstinere tamen, tum ex Dei dono abstinere, ideòque Deum non tentant; tum liberè & ex propria sua voluntate abstinere, nec vllò præcepto coacti, nec vlla ex gratiæ dono necessitate imposita. Et ideo sicut Christus dicit, *seipso castrauerunt*, sibi ipsis continentia perpetua (hoc enim castrandi vox concludit) legem imposuerunt: non quasi libero arbitrio subijceretur hæc castratio, vt Cælinus loquitur, aut quasi solius liberi arbitrij hoc opus esset, sed quòd ex Dei dono liberè suscipitur. Quod adeo verum est, vt plerique sanctissimi Patres, illa Christi verba, *Non omnes capiunt verbum hoc*, exponant, *Non omnes volunt capere*. Gregor. Nazanz. orat. 31. Basilus in lib. de vera virginit. vltra medium: Chrysost. & Hieron. in hunc locum: August. Confess. lib. 6. cap. 11. Nempe quia credebant, volentibus omnibus & petentibus, non negari hoc donum: ideòque capere hoc verbum omnes posse qui capere serio cupiunt, mediàque adhibent ad hoc donum impetrandum requisita, vt docet August. de adulter. coniugijs libro 2. cap. 19. & 20.

12. *Qui seipso castrauerunt propter regnum caelorum.*

Virginitatis meritum.

HAEC Christi verba sic intellexit Catholica semper Ecclesia, vt voluntariae continentiae mercedem esse regnum caelorum ex hoc loco indubitatè colligeret. Ita quippe doctissimi Patres ante multa secula hæc verba

verba acceperūt, Hilarius, Hieronymus, & Chry-
 sostomus in hunc locum. Virginitatis quoq; me-
 ritum & præmium caeleste varij Patres studiofif-
 sime prædicarūt, integris de ea re libris editis. Ba-
 filius de vera virginitate; S. August. de sancta vir-
 ginitate tom. 6. Ambrosius libris 3. de virginibus:
 Hieronymus vtroque libro contra Iovinianum,
 qui hoc nomine damnatus est, quòd virginitatē
 virtutem esse specialē negaret, & nihil apud Deū
 mereri dogmatizaret. Cuius stuporem hoc loco
 imitatus Calvinus, aperto & impudenti ore scri-
 bit: *Stulta est imaginatio, celibatum esse virtutē.* Eadem **Caluini**
 impudentia omnium veterum Patrum hac dere **petulca**
 iudicium quasi Papistarum hodie nouā aliquam **impu-**
 sententiam, more suo, reijcit. Ait enim. *Insulse ex-* **dentia.**
ponunt multi ad promerendam eternam vitam, quasi celis-
batus meritorium aliquem cultum in se contineat, sicuti Pa-
pistæ fingunt statum esse Angelicum. Hæc ille. Atqui **Papista-**
 non Papistæ hoc fingūt, sed omnes toto orbe do- **rum no-**
 ctissimi Patres ita tradiderunt libris ac locis cita- **mine totē**
 tis. Verba quoque Christi, *propter regnum caelorum* **Antiquita-**
 alium sensum habere non possunt quàm vt cau- **tem per-**
 sam designent castrationis voluntariæ: sicut in **stringit**
 alijs Christi verbis: *Qui persecutionē patiuntur propter* **Calvinus.**
iusticiam. & iterum: *Quom maledixerint vobis homines* **Matth. 5.**
mētientes propter me. Vtrobique illud propter rationē
 causæ habet, vt causa persecutionis & maledictio-
 nis quæ beatos facit, sit ipsa iusticia & fides Chri-
 sti. Sic regnū caelorum hoc loco causa est cur non-
 nulli se ipsos castrant, id est, perpetuæ continentie
 propositū arripiāt. Causa autē est quatenus pro-
 pter illud cōsequendū continētia allumitur. Aliæ
 quidē sunt etiā continentie voluntariæ causæ, vt
 liberius posse Deo seruire (quā hic assignat Cal-
 uinus) & *tribulatione carnis carere, vt Paulus docuit.*
 Sed

Sed Christus hoc loco illas omittens, voluntariæ continentiæ non præsens emolumentum, sicut Paulus, sed futurum præmium proponit. Ipsum sanè regnum cælorum, quod neq; qui eunuchi nascuntur, neque qui ab hominibus castrantur, eo nomine consequuntur : tamen utriusque illi hoc emolumentum quoque habent ex necessaria illa sua continentia ut liberius Deo seruiant, cuiusq; omnibus soluti ad pietatis officia alacrius se accingant. *Sunt autem*, ait Christus, *qui se ipsos castraverunt propter regnum cælorum*, id est, ut consequantur regnum cælorum, quasi tantæ virtutis amplissimam mercedem, qua cæteri eunuchi carènt quatenus tales sunt : quia non id voluntate operantur, sed necessitate patiuntur. Hic est simplex & apertus verborum Christi sensus.

12. *Qui potest capere, capiat.*

HAEC Christi verba prorsus inuertit Calvinus: & quod Christus de cælibatu seu volûtaria castratione dixit, de coniugio exponit. Sic enim ad hæc verba ait. *Hæc clausula admonet Christus minimè spernendum esse coniugij usum, nisi cæca temeritate nos in exitium præcipites dare velimus.* Vult ergo Christum his verbis hortari ad coniugiû: quum luce meridiana clarius sit ex verbis proximè præcedentibus, *Qui se castraverunt*, &c. hanc clausulam Christum intulisse, *Qui potest capere*, scilicet hanc voluntariam continentiam, *capiat.* Nec hic ad coniugium Christus hortatur, nec id opus erat facere, ad quod homines natura proclives sunt : sed ubi vinculum illud coniugij indissolubile docuisset, eaque doctrina Apostolis incommoda & dura videretur, quia libertatè repudiij

Verborum
Christi
corruptela
prodi-
giola.

pudij frenabat, ideoque à coniugio abstinendum Apostoli censerent, voluntatem illam abstinendi nec damnat nec refrenat Christus; sed Deo donum esse docet, & virtutem caelo dignam, ad quam hortatur eos qui volunt, neminem autem præcepto cogit. Suum tamen nouum & inauditum commentum aliqua ratione firmare vult Calvinus. Nam (inquit) *discipulis quos videbat sine iudicio ruerem, manum iniicere oportuit.* Quasi verò discipulos ad continentiam procliuus hoc verbo reuocare, & ad coniugium hortari Christus voluerit. Quo nihil dementius cogitari potuit. Primum quia discipuli adhuc talem propensionem non ita aperte declararant, sed ex occasione antedicta difficultatem hanc proposuerunt, duram videri coniugij conditionem, quod quidem tam propter alios quam propter se proposuisse poterant: deinde si hanc in illis propensionem Christus aduertisset, ab ea nunquam reuocare voluisset, qui Paulum postea suo Spiritu docuit ad continentiam diligenter hortari. Rursum in verbis sequentibus adeo ab ea non reuocat, vt disertè doceat paucorum hanc esse ex singulari Dei dono eximiam virtutem; & quosdam hoc laudabiliter facere propter regnum caelorum. Postremo quomodo illos Christus ad coniugium hortaretur, quos certissimè constat ab omni postea coniugij vsu abstinuisse? Hæc igitur quam adfert ratio, quam & vnicam adfert, impudentissimum eius commentum tueri non potest.

1. Cor. 7.

De ipsa prorsus perpetua continentia qua se castrant quidam propter regnum caelorum, dicit Christus: *Qui potest capere, capiat.* Neque sic hoc dicit quasi hæc voluntaria continentia in hominis potestate non sit. Sic enim ipse Calvinus sibi placet

ne

Calvinus
sibi con-
trarius.

De Spir.
& lit.
cap. 30.
Ioan. 1.

Iosue 24.

Marc. 9.

nè contrarius alio in loco affirmat his verbis. *Ne talem castrationē in hominis sitam esse potestate quis putet, concludit Christus: Qui potest capere, capiat.* Hæc ille In-stitut. lib. 2. cap. 8. num. 42. At verò sicut de fide docet accuratè Augustinus *illam esse in potestate ho-minis, sed hanc potestatem nullam esse nisi à Deo data sit,* iuxta illud D. Ioannis, *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius:* sic omnino continentia perpetua sita est in potestate hominis, sed hæc po-estas nulla est nisi à Deo derur: *quia nō omnes capiūt verbum hoc, sed quibus datum est.* Dicit ergo Christus, *Qui potest capere, capiat:* id est, qui habet à Deo hanc potestatem, qui iam ex Dei dono voluntatem & pro-positum continendi habet, cōtineat. Possè in Scri-pturis circa Dei cultum significat, habere volun-tatem faciendi, sed utiq; ex Dei dono. Dixit Iosue suis Iudæis. *Non poteritis seruire Domino.* In quibus verbis nō negat in eorū potestate hoc esse situm, sed de volūtate dubitat. Quare illis statim respō-dentibus, *Nequaquam ut loqueris ita erit, sed seruiemus Domino;* concludit Iosue: *Testes vos estis quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut seruiatis ei.* Iā posse eos agno-scit, quia voluerunt & elegerūt hoc facere. Sic Christus in Euangelio. *Si potes credere, omnia sunt possibilia credenti.* Haud dubiè posse credere, in proprio sermone, commune est omnibus, quia naturæ est hominū, sicut ipsum credere gratiæ fideliū. Sed posse credere hoc loco significauit Christus, *Si vis credere:* quia illud demū posse facere censetur, ad quod faciendū necessaria omnia præsidia habemus, maximè autè & imprimis ipsam voluntatem faciendi. Patres igitur hoc loco expositam esse do-cent omnibus cōtinentiæ virtutem qui eam capere volunt. Dei enim gratiam omnibus eam expeten-tibus & implorantibus paratam esse.

13. Discipuli

13. Discipuli autem increpabant eos.

INCREPATIONEM hanc discipulorum, interpretantur veteres, quod ex zelo proficisciebatur, quo & honori & quieti Domini sui consulere volentes, hanc paruulorū oblationem respuebant, existimantes vel ex honoretanti Magistri nō esse ad paruulorū curam se dimittere, vel hanc ab illo quasi molestiam alioqui occupatissimo remouere cupientes. Hoc exemplo facile colligitur, peruersos esse iudices qui ex carnis suae sensu aestimant Christū. Subinde enim fit, vt ita & debito honore eum spolient, & quæ minime ei competunt, sub specie honoris ei affingant. Calvinus hoc posterius arripiens, idem crimen Catholicis impingit, sed huiusmodi prolato exemplo, quod prioris criminis eum reū constituit. Sed primum in genere ludit ac dicit. *Hinc nata est immensa superstitionū congeries, quæ fictitiū Christum mundo induxit. Quare discamus non aliter de ipso sentire quā ipse docet, nec aliam illi induere personā quā à Patre fuit imposita. Hæc adhuc in genere recte dicuntur, & ipsum Calvinum omnesque hæreticos proprie perstringunt, qui Christi doctrinam in Evangelio traditam nefarie corrumpentes (vt in vno Caluino iam frequenter ostendimus, magisque adhuc ostendemus) longè aliter de Christo sentiunt quā Christus docuit, aliāmq; prorsus ei induunt personam quā ei à Patre imposita fuit. Christo à Patre hæc persona imposita fuit, idque imprimis & maximè, vt redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, scilicet sectatorem bonorum operum: vt sanguis eius emundaret conscientias nostras ab operibus mortuis, vt ellemus*

Christus
hæretico-
rum ficti-
tius.

Tit. 2.
1. Ioan. 1.

Ephes. 2. *essimus noua creatura, seu eius factura, creati in illo,*
 Rom. 6. *seu per illum, in operibus bonis quae preparauit Deus ut*
 Heb. 12. *ambulemus in illis: Denique, ut in nouitate uitae ambu-*
lantes non seruiamus ultra peccato, sed liberati à peccato
seruimus iustitiam, habentes gratiam per quam seruiamus
placens Deo. Quae omnia docent Christum esse
iustificatorem nostrum seu iustitiam & sanctifi-
cationem per Spiritum gratiae suae, cuius benefi-
ciò non seruiamus nunc peccato, sed ambulamus
in bonis operibus placens Deo. Calvinus autè
cum alijs hodie haereticis omnibus aliam perso-
nam Christo assignant, ut sit iustificator noster,
seu iustitia & sanctificatio nostra, per imputatio-
nem iustitiae suae, manente in nobis immunditia
perpetua peccatorum, ac seruitute tanta, ut legem
mandatorum obseruare, aut in operibus bonis,
quae Deo placeant, ambulare non possimus, ideo-
que sola fide tum iustificari tum saluari debeat.
Sic homines isti impij non superstitionum
sed impietatum immensa congerie fictitiu[m] Chri-
stum mundo induxerunt.

Abomi-
nanda
Caluini
vox.

Matth. 26

Ioan. 6.
1. Cor. 11

Nunc in particulari ut Calvinus nos accuset,
 dissimulandum non est. *Videmus (inquit) quid in Pas-*
patu contigerit. Magnum se Christo honorem deferre puta-
runt si coram panis frustulo se prosternerent. Fœtida coram
Deo abominatio. Hæc os illud impurum & fœtidum
hoc loco euomuit. Impurus & fœtidus hæreticus,
Deoque & Angelis abominabilis, panis frustulū
vocat, de quo Christus ipse dixit: Hoc est Corpus
meum quod pro vobis tradetur. Et rursus: Panis quæ ego
dabo, caro mea est quam ego dabo pro mundi vita. De quo
Paulus dixit: Qui hunc panem manducat indignè iudi-
cium sibi manducat, non dyudicans corpus Domini: An nō
& impius Calvinus hunc panem ore impuro tra-
ctas indignissimè iudiciū sibi tractauit, non dyudi-
cans

canis corpus Domini, sed frustulum panis per summum contemptum illud appellans? Abominatio desolationis, & foetida coram Deo abominatio est haec impurissima Caluini doctrina, qua iuge tollens sacrificium, frustulum panis substituit. Hic videlicet detracta larua suam personam Calvinus demonstrat. Alibi sacram Cenam vocat, *sacrum epulum, & communionem sacram, in qua corpus Christi vere nobis exhibetur, non secus ac si Christus ipse praesens aspectui nostro obijceretur, ac manibus attingeretur.* Haec ille in Institutione sua. Aut ergo ibi impostor, aut hic blasphemus est. Aut ibi contra animam suam mentitus est, aut hic Christum ita vere exhibitum ac si praesens aspectui nostro obijceretur, pro frustulo panis habet. Nisi forte etiam coram Christo praesente, & aspectui nostro sese obijciente prostermi, foetidam coram Deo abominationem, Calvinus iudicet. Caeterum de legitima venerabilis huius Sacramenti adoratione, contra foetida n. Caluini & abominandam blasphemiam, late disputauimus in Prompt. Catholico. Sicuti etiam quomodo Christo Mediatori Sanctorum inuocatio nihil repugnet (quod alterum hoc loco Caluini exemplum est, & obsoleta accusatio) eodem in opere accuratè explicuimus, in Dominica 7. post Pentec. ad illa verba, *In vestimentis ouium, &c. vestimento 21. & in die SS. Philippi & Iacobi, ad illa verba, Nemo venit ad Patrem nisi per me.*

Caluini larua hypocritica detrahitur.

Instit. lib. 4. cap. 17. nu. 3.

In die venerab. Sacrament.

17. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.

Quum haec Christi doctrina mandatorum Dei observationem ad vitam aeternam necessariam esse manifestè demonstrat, vt & in Prompt. Cath. latius ostensum est, Calvinus totam hanc

Dom. 12. post Pentec.

O histo.

Mandato-
rum ob-
servatio
necessaria.

Com-
mentum
Caluini
Infulsum,
vt Scrip.
Euan-
gelicam
inuertat.

Mar. 10.

historiam totamque doctrinam nefarie corrup-
pit, quod ad Euangelicæ veritatis puritatem re-
tinendam necessario expendendum est. Primum
totum statum quæstionis ab hoc adolescente pro-
positæ, & causam quærendi penitus inuertit. *Ve-
nit* (inquit) *ad Christum non insidiosè, vt Scribis mos erat,
sed discendi animo. Itaque tam verbis quàm genustione
Christum se vt fidum Doctorem reuereri testatur. Vera
hæc sunt, & ad statum quæstionis Christi quere-
sponsonem intelligendam bene obseruanda. Sed
rursus (ait Calvinus) obstabat cæca operum confidentia,
ne proficeret sub Christo, cui se alioqui docilem præbere op-
tabat.* Hoc totum commentitium & falsum est.
Christus enim contra hoc vitium nihil hoc loco
disputat, nec hoc in adolescente isto reprehendit,
sed prorsus contrà, bonorum operum studiū im-
primis commendat, & adolescentem qui eorum se
studiosum fuisse dixerat, hoc ipso nomine dili-
git, non vt cæca operum confidentia laboratorem
redarguit. Dicente enim adolescente, *Omnia hæc
seruavi à iuuentute mea, Iesus intuitus eum, dilexit eum, &
ait illi, Adhuc vnum tibi deest: vt est apud Marcum.*
Si cæca operum confidentia laborasset, nec dile-
xisset eum Christus, nec dixisset vnum illi deesse,
sed totum illi deesse, qui cæca illa præsumptione
laborasset: denique contra illam disputasset.
Nunc autem quia vitium quo hic adolescens la-
borabat, non cæca operum confidentia, sed amor
inordinatus diuitiarū fuit, propterea statim Chri-
stus ad contemptum diuitiarū, & ad eas abijeci-
das adolescentem hortatur. Cuius doctrinæ quū
capax non esset, sed *tristis abiret*, disputat Christus
contra confidentes in diuitijs suis, & de difficultate sa-
lutis in homine diuite, propter amorem earum
inordinatum. De cæca operum confidentia nihil
disputat.

disputar. Prorsus ergo commentitium & falsum hoc est, quod pro fundamento futurę expositionis seu potius deprauationis suę Calvinus posuit. Quo nunc euerso, reliqua videamus.

Notanda est (inquit) questionis forma. Non simpliciter rogat quo modo & qua via perueniet ad vitam, sed quid boni faciendo eam acquirat. Merita igitur somniat, quibus vita æterna reddatur, quasi debita compensatio. Quare a proposito Christus ad legis obseruationem eum amandat: quam certum est esse viam vitę, vt mox plenius disseram. Nam illa verba, Serua mandata, perperam interpretati sunt quidam ex veteribus (ad vnun) omnes debuit dicere) quos Papistę secuti sunt, ac si doceret Christus per legis obseruationem posse nos vitam æternam promereri. At qui non respexit Christus quid possint homines, sed ad propositam questionem respondit, quęnam sit operum iusticia, nempe quam lex definit. Hęc ille. Rursum questionem propositam inuertit, vt respondentis Christi verba penitus peruertat. Negat adolescentem simpliciter rogare qua via perueniet ad vitam. At qui hoc illum simpliciter rogasse, Christi responsio simplex manifestissimę docet. Ad hoc enim quod de perueniendo ad vitam æternam rogauerat simpliciter, respondet simpliciter: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Si vis peruenire ad vitam æternam, de qua me interrogas, serua mandata. Ad illud autem adolescentis verbum, Magister bone, quid boni faciendo, respondet hęc apud Matthæum: Quid me interrogas de bono? vnus est bonus, Deus. Docet adolescentem Christus, in eo sensu quo ille questionem proposuerat, nec debuisse illum dicere, Magister bone, quasi Christus vt purus homo, quale illum putabat adolescens, originaliter & absolute bonus esset, nec debuisse adijcere, Quid boni faciendo, interrogando illum de bono, quasi

Caluini
alia im-
postura.

quæ homines facerent, ex se facerēt, aut absolute & perfecte bona essent. Originaliter enim ex seipso absolute & perfecte vnus est bonus, non nisi Deus ipse. Homines tamen ex participatione summi boni bonos esse Christus ipse alibi docet dicens: *Euge serue bone & fidelis*. Sed adolescentem qui hoc discrimen necdum didicerat, docere voluit Christus absolute neminem bonum vocandum, nec opera nostra absolute bona esse, sed solum Deum eiusque opera, quæ perfecta sunt omnia. Quare in his verbis, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*, non respondet Christus ad illa verba, *Quid boni faciam*, sed ad illa verba, *Quid faciam ut habeam vitam æternam?* Ne hic est vlla quæstio de iustitia operum, vt fingit Calvinus; sed quæstio est de vita æterna consequenda. In qua quæstione quia obiter verbū, *bonum*, bis ingeminauerat adolescentens, respōdens prius Christus ad id quod ipsū interrogauerat *de bono*, postea ad principale quæstionem respondit de vita æterna consequenda, *Serua mandata*. Porro quia adolescentens nullam hic planè operum aut legalem iustitiam somniabat, sed in genere rogauerat, *Quid boni faciendo?* respondente Christo, *Serua mandata*, adhuc interrogat, *Quæ mandata?* nesciens videlicet an Christus, vt nouus Magister ac Propheta, nona aliqua mandata adferret quæ seruare oporteret, paratū se ostendens etiam ad illa. Cui Christus primum vetera ex lege mandata proponit. Sed postea Evangelicam perfectionem subiungit, de qua mox suo loco plura. Statim igitur quæstionis penitus inuertit Calvinus, vt Christi responsionem penitus corrumpat, & contra necessariam mandatorum Dei obseruationem homo impius pugnet. Ait *Christum non respexisse quid homines possint*, quum diceret,

Quæstio-
nis statū
inuertit
Calui-
nus.

ceret, *serua mandata*. Et paulo post. *Fateor, quia mercedem vitae aeternae Deus legis suae obseruatoribus promisit, nisi obstaret carnis nostrae infirmitas, hanc viam tenendam esse: sed nostro vitio fieri Scriptura docet, vt necesse sit nobis donari quod meritis non consequimur. Si quis obijciat, frustra nobis proponi iustitiam in lege, cuius nemo vnquam fieri compos poterit; v. spondeo, quia rudimentum est quo perducimur ad precariam iustitiam, minimè superuacuum esse. Hæcille. Tota hæc eius disputatio gratiam noui Testamenti subuertit, facitq; vt adhuc simus sub lege, non sub gratia. Lex enim rudimentum est ad quærendam gratiam filijs veteris testamenti, & adhuc seruiliter ac cum timore audientibus verba legis, qualem se Calvinus hîc prodit. Adeo enim timet ac terretur, vt affirmet eam à nemine seruari posse. Sed lex & madata legis filijs gratiæ, quibus datum est, non seruire amplius peccato, sed seruire iustitiæ, non sunt amplius rudimentum aut pædagogus, sed sunt mandata ad vitam, & recta ad vitam æternam via, vt Christus hîc docet. Carnis nostrae infirmitas non obstat quin hæc via tenenda sit, vt per legis obseruationem vitæ æternæ mercedem consequamur: quia hanc infirmitatē gratia Christi sanauit & superauit. Peccatum enim nobis non dominabitur, quia sumus sub gratia, non sub lege. Non regnabit peccatum in mortali corpore nostro vt obediamus concupiscentijs eius, quia Spiritus Christi habitat in nobis, & lex Spiritus vitæ liberauit nos à lege peccati & mortis. Quomodo ergo impius Calvinus carnis nostrae infirmitatem obstat ait, ne hæc via teneatur quam hic Christus præscripsit, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata, quum ad hoc venerit Christus, vt hanc infirmitatem tolleret, mundans sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, quæ in mandatorum obseruatione vel maximè consistunt. Quod ergo*

Calvinus
vet. testa-
menti
filius.

Rom. 6.

cōcludit Calvinus legale hoc esse Christi responsū, ut iuuenis proposita legis obseruatione quæ est impossibilis, infirmitatis suæ conuictus ad fidei subsidium se conferret, & insulsum & impium valde est. Impium est, dare Christo partes Moysis, ut falsum iam sit, *Lex per Moysen data, gratia per Christum facta est*: & e cōuerso dicatur, *Lex per Christum data est, gratia facta non est*. Insulsum est ad subsidium fidei ablegatum hunc iuuenem somniare. Nec fidei vlla hīc à Christo mentio, nec ad eam illū ablegare opus erat, qui iā Christo, quatenus tunc opus fuit, crediderat, illū pro veritatis magistro agnoscens, & ab eo, quæ ad vitam æternā via esset, discere paratus. Sic vndique Caluini ineptia & impietas palpanda se præbent.

21. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.*

Perfectio
de qua
Christus
loquitur,
quæ tan-
dem.

NON parua quæstio est, de qua perfectione hīc Christus loquatur, an ea quæ ad salutem necessaria est, Evangelica videlicet perfectio, ut hoc mundo utamur tanquam non vtentes, & diuitias tenentes, earum tamen affectū non teneamus; an perfectio aliqua maior, non quidem ad salutem necessaria, sed quæ maiorem mercedē & thesaurū copiosum in cælo accipiat. Quæstionis autē huius ambiguitas oritur ex ambiguo sensu illorum verborum Christi, *Vnum adhuc tibi deerat*. Nam vel deerat illi aliquid ad salutē necessariū, vel aliqua perfectio necessaria. Quid autē illi deerat, ambiguum est; quia quo affectu dixerat, *Hæc omnia à iuuentute mea seruasti, quid adhuc mihi deerat* ambiguum quoque sensum habet. Nam aut verè omnia seruauerat sicut dixit, & nihil ad salutem neces-

Luc. 16.

necessariū illi deerat, quia Christus iam dixerat, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*; aut non verè seruauerat, ideoq; deerat illi hæc perfectio quam Christus hîc describit, tanquam res illi ad salutem necessaria. Quòd verè, sicut dixit, mādata seruauerat, ex eo probabile fit, quòd Christus his auditis, *Intuens in eum, dilexit eum*. Neque enim dilexisset mentientem, vel ex arrogantia aliter præsumentem quam par erat. Huc accedit quod non animo tentadi, sed discendi studio accessit. Sed & si mandata non seruasset, non dixisset illi Christus, *Adhuc unum tibi deest*, sed potius, *Multa vel omnia tibi desunt adhuc facienda*. Magis tamen adhuc probabile est quòd verè mandata nō seruauerat, quia morbo auaritiæ adhuc laborabat, sicuti subsequens eius tristitia audito Christi responso manifestum facit; vnde August. hunc locū tractans Epist. 89. Homil. in diuites auaros. ait. *Puto quòd se arrogantius quàm verius seruasse responderit.* Et D. Basilius eum planè auaritiæ morbo insigniter laborasse censet. Christus nihilominus *intuens in eum, dilexit eum*, tanquam adhuc proficiendi auidum, & maioris perfectionis cupidum, nec planè mentitum, quia sic seruauerat sicut vulgus Iudæorum seruanda putauerat, nemini quidem nocendo, non tamen proximis liberaliter subueniendo, aut amorè diuitiarum deponendo, quem spirituales Iudæi deponere sciebant, iuxta illud vnus eorum Prophetæ, *Diuitia si affluant, nolite cor apponere.* Christus igitur respondens ei, *Vnum adhuc tibi deest*, aliquid ei ad salutem necessarium deesse docet. Nempe contemptum diuitiarum, & vt fiduciam ac confidentiam suam in eis deponeret. Ad quem contemptum vt eum inducat, subiungit, non vt simplex præceptum in ipsa lege contentum, vt Caluissus hoc loco imaginatur,

ne nouum aliquid Christus induxisse videretur, sed vt medium quoddam aptissimum contem-
nendi diuitias & omnem auaritiam abijciendi,
*Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, &
da pauperibus, &c.* Proponit igitur hoc Christus
huic adolescenti, non tanquam aliquid simplici-
ter omnibus necessarium ad salutem, sed vt illi
auaritia laboranti & propter diuitias multas ma-
gna earum cupiditate flagranti, tanquam reme-
dium morbo suo valde oportunum. Qui enim
diuitias sine earum nimio amore tenere non po-
test, alienando illas, beneque collocando, ab in-
fano hoc amore facile liberabitur. Dicit igitur
Christus, *Si vis perfectus esse, id est, si cupis adhuc
omnia quæ tibi desunt habere, abijce diuitias
tuas, quas nimio affectu complecteris, & veni se-
quere me,* meæ paupertati atque humilitati te con-
formās. Sed ille amore diuitiarum victus, *tristis abs-
cessit,* moxque Christus contra diuitum hominum
statum periculosum (quia solent diuites amore
diuitiarum vinci) in sequentibus disputat.

Volunta-
ria pau-
peras de-
fenditur.

Techna
Calui-
niana.

In his igitur Christi verbis duo extrema sunt
cauenda. Vnum est, ne præceptum generale exi-
stimeretur, vt nemini liceat diuitem esse, qui fuit
Pelagianorum error, quem S. August. conuellit
epist. 89. Alterum est, negare hanc paupertatem
voluntariam medium & instrumentum esse maio-
ris perfectionis, qui fuit Vigilantij error, & hodie
Caluini omniumque hæreticorum est. Dicit hoc
loco Caluinus. *Retinere quod in manum nostram por-
sunt Deus, si modò parcè & frugaliter nos & familiam alen-
tes partem aliquam pauperibus erogemus, maioris virtutis
est quàm omnia dilapidare.* Dicit dilapidare, pro eo
quod dicere debebat, *vendere & dare pauperibus.* De
eo enim est questio, & illud Christus perfectionem
vocat.

vocat. Fuit autem eadem prorsus Vigilantij sententia, quam ex his Christi verbis D. Hierony. recte refutat. Quamuis enim qui simpliciter ad extinguendam auariciam diuitias relinquit, & pauperibus distribuit, rem facit salutis suae necessariam, & quod illi adhuc ad salutem deest, tamen tum ille ipse Christum praeterea sequendo, id est, perpetuae paupertatis & humilitatis seu obedientiae statum amplectendo, perfectionis statum aggredditur, & rem consilij facit, non praecipti; tum multo magis qui nulla tali necessitate constricti aut compulsi ex puro Dei amore diuitijs carere volunt, quibus optimè in seculo vti poterant, excellentiorem perfectionem, vt August. loco citato loquitur, suscipiunt. Et sic haec verba perfectionis statum docent, & consilium Euangelicum proponunt.

Garrit hoc loco Calvinus nimis ridiculos esse Monachos, qui huius loci praetextu statum perfectionis sibi arrogant. Sed ille argumentis maxime ridiculis hoc probat. Primum quia non omnibus sine delectu hoc à Christo mandatur. Hoc quidem verum est, quia nullum est hic generale Christi mandatum. Sed quid hoc contra Monachorum institutum, qui non ex Christi aliquo generali mandato, sed vel ex remedio morbi proposito, vel ex consilio Christi & maioris perfectionis studio id faciunt, quod Christus hic docet. Non enim iubet Christus omnia vendere & dare pauperibus: sed ait, *Si vis perfectus esse, si habes studium perfectionis, aut vis salutis tuae perfectam & plenam rationem habere, haec via est ad illam consequendam.* Aliud argumentum non adfert Calvinus, sed meris conuictijs debacchatur. *Aut Monachos pauperibus erogare iussos quae instè possidebant, suo iam non contentos aliena rapere.* Vocat

Monasticus status defenditur.

Techna
Calui-
niana.

impostor impudens *aliena rapere*, quod est, ex pio-
rum eleemosynis victum & vestitum accipere.
Nec vider cæcus magister quid Christus in se-
quentibus huiusmodi promiserit, qui suos aut sua
propter Christum reliquerunt, nempe *centuplum in
hac vita*: id est, multam & variam consolationem,
vt nihil illis desit: novos patres, matres, fratres,
sorores, vt in textu explicatum est.

32. *Apud homines hoc impossibile est: apud Deum
autem omnia possible sunt.*

Observa-
tio man-
datorum
quo sensu
possible,

HOC Christi responso (ait in hunc locū Cal-
uinus) vulgare illud axioma, quod ex Hieronymo
hauserunt Papistæ, refellitur: Quisquis legem dixerit obser-
uatu impossibilem, anathema sit. Clare enim pronuntiat
Christus possibile non esse hominibus viam salutis tenere, nisi
quatenus illis gratia Dei succurrat. Putida calumnia &
cauillatio est cauillatore Caluino digna, vt Con-
cilij Tridentini grauisimum decretum facili hac
annotatione odiosum & infame reddat. Pelagia-
norum sententia erat, *posse hominem esse sine peccato si
velit*, & viuere absque peccato, totamque legem
seruare, solius esse voluntatis humanæ. Hanc im-
pian planèque ethnicam sententiam ex humanæ
Philosophiæ lacunis depromptam studiosè refel-
lit S. Hieronymus totis tribus libris contra Pela-
gianos. In quorum tertio ita scribit. *Recordare quid
& tu dixeris, & ego loquar. Posuisti hominem sine
peccato esse si velit. Ego impossibile hoc in homine esse respo-
deo: non quia statim à baptismo homo peccato non careat;
sed illud tempus quando sine peccato est, nequaquam possibi-
litate humane, sed Dei gratie deputatur. Tolle igitur posse,
& ego esse cōcedā. Quomodo enim potest qui per se nō potest?*
Et paulo post, inferente Pelagiano Critobulo,

Frustra

Frustra ergo dantur praecepta, si ea implere non possumus, respondet Atticus Catholicus: Deus possibilium mandavit: hoc nulli dubium est. Sed quia homines possibilium non faciunt, idcirco omnis mundus subditus est Deo, & indiget misericordia eius: id est, gratia Dei, de qua ibi Paulus disputat. Rursum docet possibilium esse mandata, non hominibus ut per se ea possint implere, sed Deo cuius gratia & misericordia homo indiget. Praeterea in epistol. ad Ctesiphontem. Possibilia (inquit) mandata dedit Deus. Et quis hoc negat? Sed quomodo haec intelligenda sit sententia, vas electionis aperitissime docet. Ait enim: Quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens in similitudine carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulemus. Vbi per Christi gratiam iustificationem legis impleri, quod per doctrinam legis impleri non potuit, Apostolus docuit. Hieronymus igitur sententiam illam, impossibilia esse mandata, damnat quidem, quia per Dei gratiam servantur mandata; sed non ita damnat, ut absque Dei gratia possibilium esse doceat, quod ille vnus doctissimus Pater prolixissime in Pelagio damnavit & refutavit. Eadem hodie est Catholicorum sententia, quae in Concilio Tridentino clarissime his verbis expressa est. Si quis dixerit Dei praecepta homini etiam iustificato & sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia, anathema sit. S. quoque Augustinus, quem ad verbum hac in parte Patres Tridentini sequuti sunt, eodem modo Pelagium refutavit, dicentem, possibilium esse homini mandata si velit. De ipsa (inquit) possibilitate non contendo, cum sanata & adiuta hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat, dum charitas Dei quantum plenissime natura nostra sana

Rom. 7.

Seff. 6.
can. 13.
De nat. &
gratia,
cap. 42.

Ibidem
Cap. 43.

sana atque purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis. Et paulo post. Deus igitur impossibilia non iubet, sed iubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Iam videamus unde possit, & unde non possit. Ille dicit: Voluntate non est quod natura potest. Ego dico: Voluntate quidem non est homo iustus si natura potest: sed medicina (gratiæ) poterit, quod vitio (corruptæ naturæ) non potest. Et rursum in eodē opere. Rectè quidem disputat Pelagius, hoc ipso eos confiteri non esse impossibile sine peccato esse, quia hoc vel multi vel omnes volūt: Sed hoc unde sit possibile fateatur, & pax est. Ipsa est enim gratia Dei per Christū. Is sum Domini nostri: qua omnino isti nos orantes adiuuari ut nō peccemus, nunquam dicere voluit. Hæc ille. Christi ergo responsum hoc loco, impossibile esse apud homines, diuitem confidentem in diuitijs suis saluari, Catholicorum hodie sententiam de possibilitate mandatorum Dei à D. Hieronymo & alijs Patribus acceptam, inò ex apertissimis Scripturis hauit, nullo modo refellit, sed in sequentibus cōfirmat, dicens, omnia esse Deo possibilia: ideòq; etiam ipsam mandatorum Dei observationem etiã possibilem: accedente videlicet & opitulante Dei gratia. Cæterum posterior hæc pars responsi Christi, Caluini demeritiam manifestè refellit, qua perperuò asserit Dei mandata esse obseruatu impossibilia. Vnū nempe extremum errorem tenuit Pelagius, alterum extremum tenuit Caluinus. Pelagius omnia esse possibilia adeòque facilia Dei mandata asseruit, si homo velit, id est, sine necessario Dei gratiæ adiutorio. Caluinus à contrario latere stans, affirmat omnia Dei mandata esse impossibilia etiam gratia Christi donatis, quia iuxta Caluinum hæc Christi gratia, non est gratia adiuuans ad mandatorum executionem, sed est gratia imputans nobis

Caluinus
& Pelagius in
duobus
extremis.

bis Christi iustitiam. Voluit ergo hoc loco luculento mendacio Catholicos traducere. Sed ista nunc explicatio dementissimam Caluini sententiam apernit. Quam alijs in locis, quum Paulum explicamus, vberius & latius aperiemus.

IN MATTHÆI CAP. 20.

16. *Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.*

QUUM huius parabola scopum & intentum non aliud velit esse Calvinus, quam vt doceat Christus causam non esse cur glorientur vel alijs insultent, qui tempore sunt priores: quia Dominus quoties ita placuerit, vocare poterit quos visus est ad tempus negligere, eosque vel æquare vel præferre prioribus illis: qui sanè sensus (parabola ipsa in se considerata) probabilis valde est, & à Patribus traditus, Chrysostomo imprimis, sed huic sensui conclusio parabola plurimum repugnet, & maximè quod pro conclusionis causa Christus infert dicens, *Multi enim vocati, pauci vero electi*, vbi manifestè ostendit ideo hanc parabolam propositam fuisse, vt doceret ex Dei beneplacito sic multos vocari vt pauci eligantur, idque ita vt inter illos, qui videbatur primi & electi, fiant nouissimi ac reiecti; & contra qui videbantur nouissimi & penitus reiecti (sicuti gentes toto orbe dispersæ, & discipuli qui Christum sequebantur quos Scribæ & Pharisei pro abiectissimis habebat) fiat primi, & inter electos singulariter deputati: audax hoc loco Calvinus non contentus hunc sensum penitus rejicere, vnico vsus argumento (vt mox videbitur)

tentat

Calvinus tentat etiam hanc totam sententiam, *Multi enim*
 textum *vocati, pauci electi*, e textu eradere. Ait enim. *Minimè*
 Euangeli- *quadrat que à quibusdam inseritur sententia, Multi vocati,*
 cum au- *pauci electi.* Ait hanc sententiam à quibusdam esse
 dacissimè *inseriram, quum in omnibus planè exemplaribus*
 expungit, *Latinis, Græcis, Syriaco & Hebræo, inueniatur:*
nec de ea vllus hætenus vel antiquus vel recens,
ne quidem Beza ipse hoc loco dubitauerit. Hæc
est singularis & arrogantissima Caluini audacia,
vt sententiam suo sensui repugnantem, è textu
extrudere homo importunus, sui que nimitum
amans, audeat. Sensum autem illum à nobis me-
moratū, quem ista conclusio demonstrat, Sic erunt
noissimi primi, &c. cum verbis eisdem in fine præ-
cedentis capitis, quibus hæc parabola ita subiun-
gitur vt eorum verborum causam & explicatio-
nem contineat, (ait enim Christus, Simile est enim
regnum celorum, &c.) & maximè cum eisdem iterum
verbis apud Luc. cap. 13. vbi de reiectione Iudeo-
rum & vocatione Gentiū eadem manifestissimè
pronuntiantur, hoc vnico argumento refutat
 Calvinus, quòd *filijs Dei Iudeos murmurantes in mer-*
cede æquari, absurdum foret. Cæterum aduertere de-
 bebat Calvinus, quod ipsemet aduertendum hoc
 loco docuit. *Si quis (inquit) exactè singulas huius*
parabolæ partes discutere velit, inepta erit eius curiositas.
 Hæc ergo pars de æquali mercede à primò & no-
 uissimè vocatis accepta, soli parabolæ conuenit,
 in qua Christus hominis patris familias benigni-
 tatem proponere voluit; rei autè per parabolam
 significatæ non conuenit; nec vt conueniat ne-
 cesse est, magis quàm aliæ particule, quas con-
 uenire non posse manifestum est. Solummodo
 scopus & intentum Christi in hac parabola spe-
 ctanda fuerunt; quæ qualia erant, ex verbis pa-
 rabolæ

rabolæ præcedentibus ac subsequentibus, & apud D. Lucam iterum positis, ipsaque Christi conclusione, optimè & certissime demonstratur.

25. *Principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos.*
26. *Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister.*

TOTVM hoc loco Christi institutum atque doctrinam inuertit Calvinus, vt omnem in Ecclesia Christi prælaturam subuertat, seque & suos ab omni obedientiæ vinculo ac necessitate eximat. *Ostendit Christus* (inquit Calvinus) *primatum, qui certaminis inter discipulos causa erat, in regno suo nullum esse. Et paulo post, Ecclesie pastoribus nihil plus Christus detulit, quam vt ministri sint, a dominio autem prorsus abstineant. Quare notandum est, magis de re ipsa, quam de affectu haberi sermonem.* Hæc ille. Caterum euidenter patebit Christum de solo ambitionis affectu, non de re ipsa prælaturæ aut primatus in se, hoc loco disputare. Christus enim duobus hîc exemplis vtitur, vt hanc discipulorum contentionem de primatu compescat. Vnum proponit Regû & Principum huius mundi, quod fugere debent: Alterum proponit de seipso, quod amplecti debent. Neutrum exemplum primatum tollit, sed vtrumque exemplum fastum & ambitionem in primatu condemnat. Separat Christus Apostolos à Regibus, non quia nullum illi primatum exerce-re debeant, sed quia fastuose dominari non debent, sicut Reges terræ; quia pro suo libito aut commodo præesse non debent, sicut Reges ter-

Prælatorum in Ecclesia iuxta auctoritatem.

Apostolos à Regibus quomodo Christus secernat.

ræ

re præesse solent. Verum quidem est, Regibus quoque non licere sese efferre inaniter; nec iuste ac legitime Reges dominari nisi suorum commodis seruiant, (quæ duo hic notat Calvinus) sed non in hoc Apostolos à Regibus seiungit Christus, vt fingit Calvinus, quasi Apostolis nulla planè prælatura, nullus primatus conueniret; nec illam moderatione quæ Regibus adesse debet, docet hoc loco Christus, quasi in Apostolis quomodocumque moderatum ac temperatum primatum inhiberet; sed contra, ambitionem & vanitatem, quæ Regibus inesse solet, proponit ob oculos Christus, vt illam penitus Apostoli fugiant. Principes gentium (inquit) dominantur eorū, κατακείδουσιν, id est, dominium exercent contra suos, hoc est enim κατακείδουσιν, quū simpliciter & legitime dominari sit, κείουσιν. Notauit huius verbi vim hoc loco Beza, & vertit, Dominari in eas. Hoc enim (inquit) vocabulo κατακείουσιν, & eo quod proxime sequitur, καταξιστάουσιν, non quæuis dominatio significatur, sed cum imperiosa quadam acerbitate coniuncta, quæ prohibet Paulus ad Ephes. 6. ver. 9. vbi monet dominos remittere minas, seu non minaciter dominari: sic accipitur verbum κατακείδω Act. 19. vbi dicitur de maligno spiritu, Dominatus amborum inuoluit contra eos: κατακείουσιν αὐτῶν. Sic 1. Pet. 5. accipitur, Non dominantes in clericos, μηδ' ὡς κατακείουσιν τοῖς κληροῦν. Idco etiam interpretatus sum, καταξιστάουσιν αὐτῶν. Licentia vtuntur aduersus eas: quum alioquin soleamus ἐξουσίαν interpretari auctoritatem. Videtur enim licentia plerumque poni in vitio. Nam alioquin fideles verbi Dei ministri auctoritate funguntur minime omnium contemnenda, quam paucis explicat Paulus 2. Cor. 10. Hæc hæctenus Beza magistri sui Caluini ignorantiam ex proprietate verborum Christi luculenter patefaciens. Ex his quippe liquidò constat, non de re ipsa

Beza Caluini
inum res
futat.

κατακείουσιν, & eo quod proxime sequitur, καταξιστάουσιν, non quæuis dominatio significatur, sed cum imperiosa quadam acerbitate coniuncta, quæ prohibet Paulus ad Ephes. 6. ver. 9. vbi monet dominos remittere minas, seu non minaciter dominari: sic accipitur verbum κατακείδω Act. 19. vbi dicitur de maligno spiritu, Dominatus amborum inuoluit contra eos: κατακείουσιν αὐτῶν. Sic 1. Pet. 5. accipitur, Non dominantes in clericos, μηδ' ὡς κατακείουσιν τοῖς κληροῦν. Idco etiam interpretatus sum, καταξιστάουσιν αὐτῶν. Licentia vtuntur aduersus eas: quum alioquin soleamus ἐξουσίαν interpretari auctoritatem. Videtur enim licentia plerumque poni in vitio. Nam alioquin fideles verbi Dei ministri auctoritate funguntur minime omnium contemnenda, quam paucis explicat Paulus 2. Cor. 10. Hæc hæctenus Beza magistri sui Caluini ignorantiam ex proprietate verborum Christi luculenter patefaciens. Ex his quippe liquidò constat, non de re ipsa

ipla, & legitima auctoritate Principum huius mundi, Christū disputare, vt Calvinus affirmat, sed de prauo affectu & imperiosa dominatione qua uti solent, quod Calvinus negat. Hunc prauum & secularem typhum remouet à suis Apostolis Christus, non omnem penitus primatum & auctoritatem legitimam, quam in loco Pauli à Beza annotato, alijsque in locis iam dudum annotauimus. Docet Christus, qui inter discipulos eius maior esse voluerit, id est, qui episcopatum desiderat, vt Paulus loquitur (velle enim hoc loco nō prauam cupiditatem, sed laudabile institutū animique propositum significat, ideoque verbum *δὲξασθε* ponitur hoc loco, non *βουλομαι*, quod impetu quodam ferri significat, vt 1. Timoth. 6. *Qui volunt diuites fieri, οὗ βουλομενοι πλουτεῖν*,) erit vester minister: id est, vestris cōmodis seruiet, non suis, & vestrum honorem quæret, non suum. Et hunc perspicuum literæ sensum, quem penitus inuertit Calvinus, sequentia Christi verba, & alterum de seipso exemplū luculenter confirmant. Ait enim: *Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam pro multis* id est, Sicut in me videtis quod non ideo in mūdum veni vt mihi à pluribus ministraretur, vt essem magister ac dominus, tamen reuera à plurimis mihi ministratum fuit tam viris quàm mulieribus, & inter vos fui tanquam Magister & Dominus, sed potissimum veni propter bonum aliorum, vt illis verbum vitæ administrarem, & animam meam pro salute omnium ponerem; sic vos ad Ecclesiasticas praelaturas vocati & missi conscendere debetis, non honoris & emolumēti vestri causa, tamen vtrūque vobis debeat (Qui enim bene præsunt, duplici honore digni sunt) sed vt tanquam boni Pastores alio-

P rum

rum curam habeatis, & quidē parati animas vestras ponere pro ouibus vestris, vt Ioan. 10. plenius Christus docet. Hic est totius doctrine Christi hoc loco sensus germanus & proprius, quem impius Calvinus voluit inuertere, vt legitimam in Ecclesiæ Prælati authoritatē, ad quam adhuc Geneuæ pertingere non potuit, penitus conuelleret. Nam & ideo postea Beza eandem authoritatem hoc loco tuetur, quia iam Geneuæ dominari Calvinus cœpit, ipsēque Beza ad dominium illud aspirabat, quod & post Calvinum consequutus est.

28. *Et dare animam suam redemptionem pro multis.*

CALVINUS hoc loco temperare sibi nō potuit, quin documēto huic saluberrimo aliqua veneni inspergeret. Sic enim scribit. *Aptè sciteq; vis & fructus mortis Christi exprimitur, dum vitam suam pretium nostræ redemptionis esse affirmat. Vnde sequitur, nobis gratuita esse reconciliationem cum Deo: cuius non alibi quàm in morte Christi pretium reperitur. Itaque hac vna voce auertitur quidquid de putidis suis satisfactionibus garriant Papistæ. Hæc ille putido admodum argumento vsus, & ridiculè garruens, nec Papistas sed totam Antiquitatem scurriliter perstringens. Putidum & insulsum argumentum est. Vna Christi mors præcium est reconciliationis nostræ gratuita cum Deo. Ergo omnes satisfactiones, quas Catholici docent, putidæ sunt, & hac vna voce refelluntur. Satisfactiones enim quas post totam Antiquitatem Catholici hodie docent, nec reconciliationis nostræ cum Deo pretium aliquod esse docentur, nec eiusdē causæ omnino vllæ ponuntur. Satisfactio enim eorum est qui iam Deo reconciliati per Christum sunt,*
non

Satisfactiones nostræ Redemptioni per Christum non præiudicant.

non autem vt Deo reconciliemur adhibetur. Homo impius Deo reconciliatur & iustificatur, seu ex impio iustus fit, per gratuitam remissionem peccatorū precio sanguinis Christi illi cōcessā. Vt hęc peccatorum remissio obtineatur, alia sanē ex parte hominis iustificādi requiruntur, fides imprimis, amor Dei, spes vniuersae, dolor de praeiudicijs, emēdationis propositū, & huiusmodi: quae omnia nec pretium nec causa, sed dispositio tantum necessaria sunt ad remissionem peccatorum gratuitam consequendam. At verō satisfactio quae relapsis propria est, homini iam reconciliato imponitur, non vt peccatorum remissionem consequatur, quam iam habet, eamque gratuitā beneficio mortis Christi; sed vt peccatorum pœnē temporales subeantur. Qui reconciliatur Deo, à pœna peccatorum aeterna liberatur, regnūque caelestis heres constituitur: cuius tamen possessionem prius adire non potest, nisi iusticię Dei, quę pœnas temporales exposcit, satisfiat. Quod totum multis Scripturæ exemplis Catholici luculenter probant, nosque ex parte attigimus in Prompt. Catholico. Ridiculē igitur garrit Calvinus, qui satisfactiones quas Catholici docent, per gratuitam reconciliationem refutari affirmat, quum ad illam reconciliationem nihil prorsus illae pertineant, sed eam iam factam & completam ex alio capite consequantur. Papistarū verō nomine totam Antiquitatem scurriliter perstringit, quorū sententia de Satisfactione, vna pœnitentię salutaris parte, tam clara & copiosa est, vt Calvinus eam negare non audeat, contemnere tamē nō sit veritus. Sic enim scribit. *Parū me mouent quae in veterū scriptis de Satisfactione passim occurrunt. Video quidē eorū nonnullos, dicam simpliciter, omnes ferē quorū libri extant, aut hac in parte lapsos*

In die
Anima-
rum.

Caluini
ridicula
cauilla-
tio.

Papistarū
nomine
totam
Antiqui-
tatem
fuggillat
Calvinus

fos esse, aut nimis asperè ac durè loquutos. Hæc ille lib. 3. cap. 4. num. 38. Institut. Non igitur de satisfactio- nibus garrunt Papistæ, sed tota garrit Antiquitas, nisi & veteres omnes Papistas esse velit: quod li- benter amplectimur, quia & verum est.

IN MATTHÆI CAP. 21.

5. Dicite filie Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium subiugalis.

Christi
introitus
in die Pal-
marum.

HIC Christi in Hierosolymam ingressus toti reliquæ eius vitæ inusitatus, ab om- nibus 4. Evangelistis commemoratus, & à Propheta Zacharia specialiter prædictus, ali- quam explicationem magis accuratam merito de- siderat. Causæ eius variæ fuerunt. Primùm, vt spe- cimen quoddam regni sui daret, etiã circa huius mundi honores. Tametsi enim aino insidens & à pauperulis comitatus, *ridiculâ pompam*, vt impius Calvinus eam vocat, præbuisse videatur; tamen ipsa inequitatio insolita, animal cui infedit, & via ipsa instrata, ramorû gestatio, totius populi fau- lta acclamatio, eorum qui in ciuitate erât occur- sus frequens, diuinæ voces acclamantis populi, principum populi turbatio, magnificum & rega- le aliquid præferbant. Altera causa erat exilti- mationis, quam de illo plerique habebant quod verus Melsias esset, publica testificatio. Dicebat enim populus: *Hic est Iesus Propheta à Nazareth Ga- lilææ. Et omnis turba laudabat Deum voce magna super om- nibus quas viderat virtutibus. Tunc quoque testimonium perhibebat ei (id est, magnificè eum prædicabat) tur- ba que erat cum eo, quando Lazarû vocauit de monumento, & suscitauit eum à mortuis.* Tertia causa esse potest,

Ioan. 12.

vt ipsis Iudeis in iudicium & testimonium maius fieret, quod quem tam paucis ante diebus tanto honore dignum existimassent, paulo post crucifigendum esse vna voce clamauerunt. Quarta causa, quia illo eodem die post passionem à morte resurgens, gloriam suam & regnum immarcescibile aspiciaturus esset. Quinta, vt figuram veterem impleret, secundum quam agnus 14. die Lunae immolatus, decima Lunae (quae hic dies erat) in domum patris familias solemniter introducendus erat, & futurae immolationi praesto seruandus. Sexta esse potest ad aliam figuram implendam, quia decima mensis primi quae hic dies erat, Iosue terram promissionis ingressus est, & decima quarta sequenti solempne Pascha immolauit. Exod. 12.
Iosue 4.
& 5.

Ad litteram quod attinet, valde norandum quod Matthaeus duas prophetias coniungit, quod non aduertens Caluinus, aliud ineptum quid somniauit. Nam prima illa verba, *Dicite filiae Sion*, apud Esa. cap. 62. leguntur hoc modo: *Dicite filiae Sion: ecce saluator tuus venit, ecce merces eius cum eo, et opus eius coram illo.* Quae propheta vt Iudaeis notissima & gratissima adiungitur alteri prophetae ex Zacharia dicente: *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, &c.* quae tanquam ignobilis & despicibilis, minus erat Iudaeis grata. Eodem modo Marc. 1. duae prophetiae simul iunguntur similem ob causam. Nam post illa verba, *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem meam, &c.* Mal. 3. quae celeberrima erat apud Iudeos propheta, adiungit Marcus, *Vox clamantis in deserto, &c.* Isai. 40. vt videlicet intelligerent Angelum illum, de quo loquitur Malachias, esse hanc vocem clamantis in deserto de qua loquitur Esaias. Sic vt hoc loco intelligerent Iudaei, Regem venientem super asinam pauperem ac mansuetam, eundem esse

esse de quo Esaias dixit, *Ecce venit Saluator tuus*, &c. alterius prophetiæ principium attextit Matthæus. Quod autem Propheta dicit, *Sedens super asinam & pullum filium subiugalis*, aliqui interpretes, quos Calvinus sequitur, existimant per Synecdochen dictum, ut duorum nomine vnum intelligatur, & ut ait in hunc locum Beza, equitat cum tribus equis qui non nisi super vnum equitat, quia plures sequuntur. Hoc illis probabilius videtur, quia ceteri Evangelistæ non nisi super pullum Dominum equitasse narrant, & improbabile videatur, quod in tam paruo itinere diuersis animalibus insederit. Nam allegoriã quod asina subiugalis Iudæos iugo legis assuetos, pullus verò gentilem populum indomitum significet, ut Christus vtriusque Saluator vtrique animali insederit, tanquam ridiculam subsannat Calvinus. Sed vtrique animali Dominum insedisse, verba Matthæi & Prophetæ manifestè docent, qui de vtroque manifestè loquuntur, & Matthæus imprimis qui ait. *Adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & desuper eum sedere fecerunt. Quum itaque vtrumque animal stratum esset, vtrique insedisse dubitandum non est. Quare hunc sensum sequitur Chryl. hom. 65. in Ioan. Theophyl. in hunc locum, & alij multi. Quod autem aliqui Zachariæ verba sic exponunt, ut non asinam sed asinum legant, quia vox hebræa אֲשֵׁרָא masculini generis est, & sensus sit, super asinum & pullum, id est, natura asinum, ætate pullum, falluntur haud dubie. Nam 2. Reg. 19. eadem vox in feminino reperitur: & apud hebræos nominibus animalium commune hoc est, ut & maribus & feminis dentur, sicut vox græca ὄνος vtrique sexui communis est. Sed omnem dubitationem tollit quod Matth. difertissimè de duobus*

bus loquitur, *Inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, & iterum, Adduxerunt asinam & pullum.* Cū ergo duo essent, fœminam non marem fuisse ex eo patet, quòd pullus asinæ non patrem sed matrem sequatur. Quòd ceteri tres Euangelistæ non nisi pulli mentionem fecerint, id eò factum videtur, quia propter gentiles illi sua Euangelia scripserunt, sicut propter hebræos Matthæus; vel quia potissimum & diutius pullo insederit, eique insidens Hierosolymam ingressus fuerit. Narrationi autem Matthæi, quæ vera quoque esse debet, hoc nihil repugnat, quum frequens hoc Euangelisti sit, vt de eodem Christi factò alius plenius alius breuius scribat. Vide August. de consensu Euangelist. lib. 2. cap. 66. Vtrique porro animali in tam breui via insedit, nō fatigationis sed mysterij causa, de quo iã diximus. Cuius sanè mysterij in vtroque animali significati, vtcunq; id Calvinus simplici negatione reiiciat, grauissimi testes sunt Iustinus Martyr in Dialogo cū Tryphone, Origenes tract. 14. in Matth. Hieron. in hunc locū. Ambros. lib. 9. in Lucam: August. cōtra Faustum lib. 12. cap. 42. & alij ferè veteres omnes. Notandum autem contra Iudeorum hodie vsque incredulitatem, quòd hanc prophetiam Zachariæ post eam à Christo rã manifestè impletã Iudæi in suis synagogis, vbi per sabbata Scripturæ leguntur, nunquã legere voluerint: quod in plena concione corã 200. & amplius Iudæis Dom. Andreas ex Iudeo Rabbino Christianus factus, & diebus sabbatinis in vrbe Roma Iudæis ex superiore loco veteres Scripturas explicãs, me audiẽte, illis exprobrauit. Quorū impietati patrocinatur Calvinus, qui hæc omnia de pullo, & asina, Prophetã metaphoricè loquutũ affirmat de contemptibili Christi specie.

Iudeorũ perfidia.

In comment. in Zachar. cap. 9.

9. *Clamabant dicentes, Hosanna filio David.*

Hosanna
quid sig-
nificet.

Q V V M huius vocis Hosanna explicatio iam dudum à D. Hieronymo iuxta veritatem hebraicam satis excussa fuerit, tum in comment. in hunc locum, tum in tractatu peculiari de voce Osanna, & post eū Cornelius Iansenius prolixè & accuratè idem explicuerit, textusque hodie Syriacus & Hebræus idem clarissimè attestentur, nempe vocem esse apud Hebræos compositam à verbo saluandi, & interiectione obsecrandi, vt significet, *Saluū fac queso*, quo etiā sensu Psal. 117. illa eadem vox accipitur, ex quo Psalmo hanc acclamationē desumptam esse, illud quod adiungitur, *Benedictus qui venit in nomine Domini*, inuictè demonstrat: non parua temeritas est noui cuiusdam & celebris Scriptoris, qui consentientem veterum interpretationem agnoscens, ab ea tamen recedere voluit propter autoritatem cuiusdam Caninij, & Ioannis Drusi, qui Rabbinos secuti scripserunt hanc vocem vnam tantū esse dictionem, & significare *ramos salicum*, vt verum sensum hunc esse ille decernat: *Osanna filio David*, id est, *Rami filio David*. Quam explicationem planè absurdam & ridiculam esse, vel id quod statim sequitur apud Matthæum, illum & alios illos hebraizantes docere debuit: *Osanna in altissimis*. An dicent hic sensum esse, *O Rami in altissimis*? Deinde docere eos debuit eadem vox in Psal. 117. quam vulgatus interpretis rectissimè vertit, *O Domine, saluum me fac, bene prosperare, benedictus qui venit in nomine Domini*. An illic sensus erit, *Rami salicum bene prosperamini*? Denique docere eos debuit Catholica Ecclesie sensus, quæ in sacratissimo trifagio hanc

vocem

vocem vſurpat, *Osanna in excelsis*. An ibi quoque dicent, *Osanna* ſignificare ramos ſalicum? Sed vno argumento mouetur ille. *Vitioſa* (inquit) hæc eſt locutio, & quæ nullum congruentē refert orationis ſenſum, *Salua quaſo filio Dauid*. Niſi dicere velimus eſſe hebraiſmum, idemque ſonare, ac ſi diceretur, *Salus noſtra à filio Dauid*, vſe notat Ioan. Druſus de voc. hebr. noui teſt. cap. 19. Hæc ille. Sanior certè & magis ſobria hæc eſſet Druſi expoſitio, tamenſi aperte falſa iuxta literam hebræam: quum vocibus illis, *Filio Dauid*, non beth, ſed lamed præponatur. Sed docere hunc nouum Scriptorem potuit ſolus Cornelius Ianſenius, hebraiſmum quidem hîc eſſe, ſed lōgè alium propter præpoſitionem lamed, quæ non à, vel ab, vt beth, ſed ad, vel in, ſignificat: quæ etiam præpoſitio tamenſi propriè eſt nota datiui caſus, eſt tamen nonnunquam nota accuſatiui, vt exemplis probat ex Iud. cap. 7. ver. 2. & 2. Reg. 10. ver. 11. Senſus ergo proprius & iuxta hebraiſmū literalis eſt, *Saluum fac quaſo filium Dauid*. Precatur quippe populus Chriſto, quaſi nouo Regi & Meſſiæ expectato, ſalutem & proſperitatem à Deo. Eadem quidè vox in feſto tabernaculorū, quando etiam rami palmarum circumferebantur, à Iudæis vſurpata fuit, clamantibus *Osanna in excelsis*. Sed ipſos ramos ſuos, quos geſtabant, hæc voce compellatſe, aut illos inclamaſſe, planè ridiculum eſt. Vox quippe illa ad ſingulas petitiones ſuccinitur, vt nos in Litanijs noſtris repetimus, *Miferere nobis, vel, Ora pro nobis*.

13. *Domus mea domus orationis vocabitur.*

QVVM hæc Chriſti verba rectū & proprium templorum vſum (quibus & Chriſtiani carere non poſſunt, vbi pax Eccleſiæ tuta & acies

P 5 ordinata

ordinata conspicitur) manifestè describant, loca videlicet esse vni Deo consecrata (ideo enim *Dei domum* vocat Propheta quò Iudæi conueniebant) & ad Dei cultû specialiter ordinata (*orationis quippe voce*, ait ipse hoc loco Calvinus, *totus Dei cultus à Propheta notatur*) qui & precibus & sacrificijs imprimis constat; voluit vno verbo Calvinus Christianorum templis hoc totum eripere, sicuti obiter venenum inspergere. Ait enim. *Hodie quamquam ad sacros conuentus agendos templis utimur, diuersa tamen est ratio: quia ex quo exhibitus est Christus, subis externa & umbratilis eius imago minime proponitur, sicut olim Patribus sub lege.* Hæc ille. Verum quidem est, umbratiles illas Christi imagines, vitulorû & hircorum victimas, panes propositionis, & asseruatum Manna, in nostris templis non proponi: sed quia templa quoque nostra, Deo Deique cultui, precibus, sacrificijs, sacramentorum administrationi, ac demum verbi prædicationi destinantur & consecrantur, planè hac ex parte eadem illorû ratio est: *Domus Dei & Domus orationis non secus sunt, quam templum Iudæorum.* Imò tanto excellentius hæc sunt, quanto magis non umbræ aut imagines rerum, sed res ipsæ olim adumbratæ in illis exhibentur. Quomodo autem templa Christianorum sunt verè domus Dei, & domus orationis, in vtroque Promptuario explicatum dedimus: contra Calvinum in Catholico; contra prophanos malos Christianos, in morali: in Dominica nona post Pentecosten, ad hæc eadem verba.

Templa
nostra do-
mus ora-
tionum
non secus
quam
olim.

21. Si habueritis fidem & non hæstitaueritis, non solum de siculnea facietis, sed & si monti huic dixeritis, Tolle & iacta te in mare, fiet.

PLACVIT admodum Caluino hæc Christi doctrina, & pro speciali sua commentitia fide, & certitudine salutis imaginaria, qua ad certam suam perniciem mirifice se oblectant hodie heretici, locum accommodatissimū sese nactum ratus, sic in hæc verba scribit. *Hic locus ad vim naturamque fidei exprimendam insignis est, nempe quod certitudo sit in Dei bonitatem recumbens, quæ dubitationem non admittit. Neque enim alios credere agnoscit Christus, nisi qui indubie statuunt Deum sibi esse propitium, nec hæsitant quin daturus sit id quod petunt. Vnde perspicimus quàm diabolico figmento fascinati sūt Papistæ, qui fidem dubitationi permiscerent, imò stultæ presumptionis nos insimulant, si de paterno Dei erga nos favore persuasi coram ipso sistere nos audemus. Hæc ille. Nefarius impostor mera fallendi & cauilladi libidine ductus, imperitum lectorem ludificat, & veritati insidias struit. Ipsemet enim non ignorauit Caluinus uana & mendacia esse quæcunque hîc scripsit. Ipsemet non ignorauit, vim naturamque fidei, à qua fideles dicimur, qua iustificamur, quæ ad salutem necessaria est, hoc in loco à Christo non describi, non exprimi, non attingi. Ipsemet optimè sciebat Caluinus, fidem de qua hoc loco Christus agit, particularem quandam quorundam fidem esse, quæ miraculorum fides vocatur, quam Paulus inter specialia quædam Spiritus Sancti dona ipsis iam credentibus & fidelibus impertita enumerat, dicens: *Alteri fides in eodem Spiritu.* Optimè, inquam, hoc totum ipsemet sciebat*

Certitudo salutis Caluiniana retel-
litur.

Mendacia Caluiniana

1.

2.

1. Cor. 12

bat

bat, ut nunc ex ipsius verbis ostendemus. Quum enim certo certius planèque indubitatum sit, Christum hoc loco de illa & eadem fide agere, de qua suprâ Matth. cap. 17. eisdem penè quibus hîc verbis usus, dixerat, *Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc, et transibit, & nihil impossibile erit vobis.* Calvinus qui illo loco non de fide propria fidelium omnium virtute, sed de fide signorum Christum agere disertè profitetur, de eadem fide signorum Christum hoc loco agere ignorare non potuit. Illo quippe in loco sic scribit Calvinus. *Propriè de speciali fide agit nunc Christus, quæ, prout res nata ferebat, arcanos habebat instinctus. Atqui hæc fides est cuius Paulus meminit prioris ad Corinth. cap. 12. ver. 9. ubi dicit. Alteri fides in eodem Spiritu. Sciebat ergo ipse Calvinus, vim & naturam fidei, unde fideles dicimur, & quæ omnibus generalis est, à Christo hoc loco non exprimi.*

3. Sciebat purum esse mendacium, quod non alios credere Christus hoc loco agnoscit, nisi qui indubiè statuant
4. Deum sibi esse propitium. Sciebat de certitudine gratiæ in Dei bonitatem recumbente, omnino Christum hoc loco non agere. Impostorem tamen nefarium agere libuit.

Fides igitur de qua Christus hîc loquitur, fides illa quæ donum significat edendi miracula ad Dei gloriam & aliorum ædificationem, nullam hæsitacionem admittit. Nihil enim aliud est, quam eximius fidei gradus cum fiducia coniunctus impetrandi aut faciendi miracula quum opus est, quum Dei gloria & proximi ædificatio id postulat. Porro fides etiam generalis omnium credentium, omni quoque dubitatione caret, omnem hæsitacionem excludit: sed circa proprium suum obiectum, non circa omnia, quæcunque vesano aut

Fides miraculorū
quæ &
qualis,

aut temerario cuius fide apprehendere libeat. Proprium autem fidei obiectum est, veritas omnis in Dei verbo reuelata, seu scripto, seu per Ecclesiam explicato & tradito. *Certitudo in Dei bonitatem recumbens, qua indubiè quisque statuit Deum sibi esse propitium, vt Calvinus hic de fide loquitur, siue vt alibi fidei definit, certa notitia & persuasio benevolentie Dei erga nos, specialiter & in vnoquoque particulari accepta (vt Calvinus cum suis accipit) nec in Scripturis reuelatur, nec ab Ecclesia docetur, ideòque fidei obiectum non est. Nam vt cetera argumenta taceam, quæ alibi latius tradidimus, quicquid de fide est, ab omnibus credi oportet, omni dubitatione remota. Huic autem in particulari, puta Ioanni Caluino, Deum indubiè propitium esse, omnes indubiè & absque dubitatione credere oportere, nec ipse opinor si videret Calvinus dicere vellet. Diabolico ergo figmento fascinati sunt, non Papistæ, vt Calvinus dicit, quasi dubitationi fidem permisceant, quum eam ab omni dubitatione longissimè remoueant; sed Calvinistæ, qui præsumptioni impiæ ac diabolicæ fidem admiscunt. Nec stultæ tantum sed & sceleratæ præsumptionis Caluinum & Calvinistas merito insulamus, qui de paterno Dei erga se favore ex certa fide persuasi, audent se coram illo sistere hac sola fide, falsa & sterili, imaginaria & mortua, commentitia & inani, armati atque muniti: carentes veste nuptiali, quæ charitas est, bonorum operum fecunda mater. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus apud Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & ea que sunt placita coram eo facimus. Hac armati non fide sola, & persuasione diuinæ bonitatis, sed mandatorum pia & sedula*

Fides quomodo sine dubitatione.

Instit. lib.

Fides Calviniana iugulatur.

Math. 22.

1. Ioan. 3.

sedula obseruatione, fiduciam habemus apud Deū, & de paterno eius erga nos fauore persuasi sumus.

Quod Calvinus hinc ex Paulo subiungit, præsumptionem Calvinianam nihil adiuuat. Atqui (inquit) hoc præcipue Christi beneficium Paulus commendat, quod ex fide illius audaciā habemus accedendi ad Deum cum fiducia, ad Ephes. 3. ver. 12. Ostendit quippe Paulus vnam fiducialis accessus ad Deū causam fidem esse, sed non solā. Docet D. Ioannes aliam esse huius rei causam, Si cornosrum nos non reprehendat, si mandata eius custodimus, si quæ corā eo placita sunt, facimus. Hoc totum præsumptionē Calvinianam, sola fide & persuasione inani innixam, penitus subuertit.

23. In qua potestate hæc facis, & quis tibi dedit hanc potestatem?

HORVM temporum hæretici Catholicorum voces qui Pastorū, autoritatem & successionem legitimam contra subintroeuntes lupos vrgent, Phariseorum has esse voces volunt contra Christum: vt quia impie Pharisæi Christi doctrinā exagitabant, de potestate docendi inquirentes, impie quoque & nos de hæreticorum autoritate inquiremus. V. Volfgangus Musculus hæc verba in medium proferens, Quasi dicerent (inquit) Templi huius potestas ac ius docendi penes nos est. Quæ facis, non facis potestate legitima. Non de ipso facto Christi questionem mouebant, quod culpæ non poterant, sed de potestate calumniam struebant. Consi-mili modo Papistæ hodie, quoniā nec manifestos errores & abusus autoritate verbi Dei tueri, nec doctrinam veritatis de mercedario redarguere possunt, confugiunt ad

In locis
commu.
Cap. de
ministris
Ecclesiæ.

potestatem & auctoritatem Episcopalem, perinde ac si hanc inculpatam ac legitimam possideant. Hæc ille. Cui ma-
 le sano homini breui dilemmate responderi pote-
 rit. De potestate legitima eorum qui docent ac
 pascunt in Ecclesia Dei, aut nunquam est inqui-
 rendum, & hæc Phariseorum præsumptio in vni-
 uersum damnanda est; aut aliquando inquiri po-
 test, & hæc Phariseorum questio erit aliquando
 legitima adeoque necessaria. Si prius, falsum erit
 quod Christus docet, *fures quosdam & latrones esse*
qui non intrant per ostium, sed aliunde: falsum erit quod,
Paulus scribit, Quomodo predicabunt nisi mittantur? &
rursum, Nemo sumit sibi honorem, nisi qui vocatur à Deo
tanquam Aaron: falsum denique & vanum illud Pro-
phete, Ipsi currebant, & ego non mittebam eos. Sed Musculum
correxit hoc loco Calvinus ipse his verbis: Non ar-
mantur hic proterui homines, qui sine villo mandato sed priuata
audacia publicum sibi munus usurpant. Est igitur aliquan-
do de doctrina potestate ac legitima missione
inquirendum, tametsi Pharisei impie & proterue
de Christi potestate sagitarent. Horum tempo-
rum noui magistri si Christi loco esse volunt, vt
de eorum potestate nobis inquirere non liceat, fa-
ciat in conspectu nostro quod Christus in conspe-
ctu Pharisæorum toties fecit. Opera Christi faciat,
quia opera eius testimonium perhibebant de illo. Dent vi-
sum cæcis, claudis gressum, surdis auditum, mutis lo-
quelam, mortuis denique ac sepultis auram redituam.
Proferant aliquem Ioannem, præcursorem ali-
quem de caelo missum, cuius testimonio & admi-
rabili sanctitate commendentur, sicuti Christus
hoc loco Phariseorum questioni Iohannis de se
testimonium tacite opponit. Si enim id respon-
dissent, quod verè respondendum erat, Ioannis Bap-
tisimum, hoc est, totum ministerium & prædica-
tionem

Potestas
 docendi
 inquiren-
 da, an le-
 gitima sit.

Ioan. 10.

Rom. 10.

Heb. 5.

Ierm. 33.

Ioan. 5.

tionem esse de celo, Ioannis quoque de Christo testimonium necessario accepissent, deque eius legitima & summa potestate nunquam verbū mouissent. Est ergo quæstio de potestate docendi legitima; sed contra eos proponenda, de quorum potestate dubitare licet; & ab ijs mouenda, qui tantam rem iudicandi & discernendi facultatem habent. Vtrumque hodie hæretici confundunt, rebellium in morem, qui de legitima potestate aut nullam quæstionem fieri volunt (quia ea se carere vident) aut ipsi de ea iudicium ferre contendunt, vt ea quæ legitima est, hac arte conuulsa, se ipsos intrudant; & deiectis magistratibus, Reip. gubernacula teneant.

32. *Veni ad vos Ioannes in via iustitiæ, & non credidistis ei.*

ARGVIT hoc loco Christus Phariseos quod Ioanni Baptistæ, vitam apud eos irreprehensibilem agentem, qui in summa victus ac vestitus asperitate, & vt alibi dixit, *vt que manducans neque bibens*, id est, à communi hominum cibo ac potu abstinens, maximum iustitiæ, id est, pietatis & sanctitatis exemplū præbuisse, docenti tamen & facienti non crediderint, nec poenitentiam egerint. Sic enim intelligit Christus Ioannem in *via iustitiæ venisse*, sicuti alibi eundem semper prædicat non solum à doctrina, sed etiam à singulari vitæ sanctitate: *vt non esse hominem molli- bus vestitum, non arundinem vento agitatum, non esse eo maiorem inter natos mulierum: denique fuisse lucernam ardentem & lucentem: ardentem in feruore & zelo prædicationis, lucentem admirabilis vitæ exemplo.* De hac *via iustitiæ* quam Iohannes tenuit, dicit D. Bernardus,

Matth. 3.

Ioan. 5.

nardus, quod ab ortu vite suae usque ad occasum forma vite & informatio morum fuerit, virginitatis speculum, Martyrum lumen, anachoretarum principium, orbis exemplum, iustitiae principatus. De eadem Cyrillus Hierosolymitanus scripsit, Ioannem exercitationis typum in seipso monstrasse. Gregorius quoque Nydrenus, eandem iustitiae viam expendens, ait de Ioanne. *Nulla in re divina minus praestitit, quam ceteri qui in exercitio virtutis ante illum existerent.*

In Serm. de excell. Ioã. Bapt. Catech. 3. ad illuminatos. Orat. in laudem Basilij.

Sed totum hunc ac perspicuum Christi verborum sensum inuertit egregie Caluinus, totius iustitiae ac sanctitatis inratus hostis. *Mibi* (inquit) nihil aliud sonat Iustitiae nomen hoc loco, quam Ioannis doctrinam puram & rectam fuisse, ac si dixisset, nihil fuisse causa cur eam rejiceret Pharisei. Deinde arrogantissimus haereticus Christi locutionem corrigit. *Plenior* (inquit) fuisse locutio: *Venit Deus iustitiae viam Ioannis ore demonstrans.* Haec est execranda superbissimi & audacissimi haeretici proteruita. Quia viam iustitiae quam tenuit Ioannes, in plano & germano verborum sensu tenere non vult, sed quod de vite sanctitate dictum est, ad doctrinae puritatem transferre; nec Christi verba, ut in textu Evangelico iacent, hunc sensum vilo modo admittant, audet homo nefarius, quasi pedagogus discipulum, Christum quid & quomodo loqui debeat, docere. *Plenior* (inquit) fuisse locutio. Ergo Christum Dominum plenius loqui homo impie docebit? Ergo sermo Senatoris nostri tibi mancus ac mutilus videretur? Sed non est haec tua sola impietas. Non plenius Christum loqui, sed plane aliud ac diuersum loqui (oblatphemiam) iubet. Hic enim sermo, haec locutio, *Venit Deus iustitiae viam Ioannis ore demonstrans*, longè aliud ac diuersum dicit, ab eo quod sacer Euangelista habet: *Venit ad vos Ioannes*

Caluini corruptela prodigiosa. Caluinus Christum vt pedagogus discipulum corrigit.

in

in via iustitiæ. Agit Christus de via iustitiæ quam Ioannes tenuit, nō de ea quam Deus per os eius docuit. Agit de via qua Ioannes ad Iudæos venit (Venit ad vos) non de via qua Deus ad Ioannem venit. Deus iustitiæ viam Ioannis ore demonstrans, ad Ioannem venit, ad cor & linguam eius suę gratię luce accessit, non ad Iudæos qui Ioannē non Deū audiuerunt. Missus est enim Ioannes à Deo, ut testimonium perhiberet de lumine, & ut omnes crederent per illum: id est, per os & prædicationē eius. Venit quoque Ioannes ad Iudæos per prædicationē quidem, sed cum admirabili vitæ sanctitate coniunctam, quam vitæ sanctitatem, ad maiorem Phariseorum condemnationem, viam iustitiæ, Christus hic vocat. Rursum in omnibus Ecclesię Doctõribus ac Magistris improbis, ac malis mercenarijs, avaris, qui non ex charitate, sed per occasionem Christum annuntiant, venit Deus ad homines iustitię viam annuncians, & per ora eorum Christus prædicatur, ut Paulus affirmat; sed ipsi tales Magistri ac Doctores non veniunt ad eos quos docent per viam iustitię, verum per viam avaritię, aut ambitionis, aut contentionis, aut invidiæ, aut alterius cuiusquam infamis notæ. Aliud ergo longèque diuersum loqui Christum, ab eo quod verè loquutus est, proteruus impostor Calvinus cogit. Quare verò istud? Quia iustitię viam, sanctitatis studiū, ferre Calvinus non potest. Sic Lutherus Ioannem ut Doctorem considerare, vitam verò eius minus curare iubet. Deum ait non ad eò magni facere quomodo viuunt homines; sed potius eorum spectare doctrinam. Ex hac fœtidissima cloaca suum nouum sensum suxit Calvinus.

Ioan. 1.

Philip. 1.

In ferm.
de nat.
Ioan.
Bapt.

42. *Lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in Caput anguli.*

QVVM hæc propheta, eiusque per Christū applicatio, liquidò & perspicuè doceant, Architectos ipsos Synagogæ Iudaicæ Principes sacerdotum, Scribas ac Phariseos, Synagogæ magistros, Messiam aduenientem reprobaturos; arripit hoc exemplum auidè Calvinus, & suæ suorumque ab Ecclesia Christi apostasiæ nobile patrocinium hoc esse posse confidit. *Prodigij (inquit) simile est rei, cui salutis authorem, non ab extraneis, sed à domesticis, neque à stulta plebe, sed ab ipsis Principibus qui gubernacula Ecclesiæ tenent. Et paulo post. Hinc colligitur utilis admonitio, non obstare legitimam vocationem, quo minus impij sint ac scelerati Christi hostes, qui ministri esse debuerant. Certè legale sacerdotium diuinitus erat ordinatum, & Leuitis permissa erat à Domino potestas regendæ Ecclesiæ. An ideo fideliter suo munere functi sunt? An illis obedire pios decuit ad Christum negandum? Eat nunc Papa cum suis cornutis Episcopis, & sibi fidem in omnibus habendam esse iactent, quia pastorum locum occupant. Hæc ille. Hæc utilis Caluini admonitio, est futilis & insulsa collectio, est impia & insana disputatio. Phariseis Synagogæ magistris nihil profuit legitima vocatio, quo minus Christū negarent: Ergo Catholicæ Ecclesiæ Episcopis & Pastoribus fides habenda non est, quia Pastorū locū occupant. Age valeat interim consequentia, & in simili concludatur. Ergo Ministris & Pastoribus Geneuensibus, Bernatibus, Tigurinibus, VVittenbergensibus, alijsque in Germania, in Scotia, in Anglia pseudoepiscopis, fides habenda non est, quia illi omnes Pastorum quoque loca occupant, &*

Schismatis Caluini patrociniū futilè & inane.

Consequentiæ Caluiniæ turpitudine.

Q 2 per-

permittitur illis regendæ Ecclesiæ potestas. Rursum: Seniores populi & tota quoque popularis Iudæorum turba & stulta plebs (quod stultè hic negat Calvinus) Christum clamoribus pertinacibus reiecerunt, ac ad necem postularunt: Ergo nihil vel magistratum vel totius populi Christiani consensus in causa religionis valere debeat. Non videri insulsus Calvinus eodem argumento aduersus seipsum totumq; corpus fidelium concludi posse, quo aduersus Papam & Episcopos ac Pastores Ecclesiæ Catholicæ ille concludit.

Synagoga
Iudaica
& Eccle-
siæ Chri-
stianæ
iniqua
compa-
ratio.

Deinde quàm impia hæc disputatio est! Principes veteris Synagogæ Christum prædicantem repulerunt: ergo tota Catholica Ecclesia, tam Pastores quàm populus Christianus vniversus, totis his 1500 annis Christum ignorauit, deseruit, reiecit. Meminisse Calvinus debuit firmiores Ecclesiæ quàm Synagogæ promissiones esse: Synagogæ debuisse succedere Ecclesiam Christi, transferri legem, transferri sacerdotium, interire Synagogam, vt plenitudo Gentium intraret, oportuisse, Ecclesiæ Christianæ nihil aliud succedit quàm mundi consummatio, dicente Christo Ecclesiæ

Matth. 28 suæ. *Eccc ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Non erit translatio Euangelij,*

Matth. 25 *sed per totum orbem dilatatio, donec impleantur tempora gentium. Non interibit Ecclesia Christi, sed sic*

Matth. 16. *permanebit vt portæ inferi non poterint prævalere aduersus eam. Est nunc Calvinus cum suis barbatis &*

galeatis Ministris, & Ecclesiam Christi interijisse blasphemet, quia Synagoga cecidit. Affirmet

Ephes. 4. *mentiri Paulum, qui ait Pastores & Doctores datos esse à Christo, in opus ministerij, ad ædificationem corporis Chris-*

ti, donec occurramus omnes in agnitionem filij Dei, quia Synagoga architecti Christum respuerunt. Hæc

est

est insani hominis disputatio insana. Cum enim, Papam cum suis Episcopis dicit, vniuersam Ecclesiam Catholicam dicit, vniuersis Episcopis adhaerentem, & vni supremo in terris Capiti cōiunctam.

Reliqua nunc dementissimi hominis verba profereamus, vt eorum quoque appareat turpitudō. *Et demus* (inquit) *rite ad Ecclesie regimen vocatos,*

frustra tamen plus sibi arrogant quàm se ritulares esse Ecclesie praesides. Putida & mera calunnia est, impu-

denter asserta, nullo argumento munita. Sequitur: *Atqui ne vocationis quidem titulus illis suppetit.* Cur

ergo dedisti ad Ecclesie regimen esse rite vocatos? modò ais, modò negas; homo instabilis nescit vbi pedem figat. Ferire vult, sed quò ictum

destinet, incertum habet. Hoc tamen posterius probare nititur. *Nam* (inquit) *vt se in hanc tyrannidem attolleret, euerri necesse fuit totum Ecclesie ordinem.*

Homo insulsus probare se existimat, quando strenuè bacchari, & fortiter conuictari potest. Quæ enim hæc tyrannis sit, aut quomodo euersus

Ecclesie totus ordo fuit, nec vno verbo demonstrat, dixisse & maledixisse contentus. Pergit

adhuc. *Verùm vt iurisdictionem ordinariam sibi merito usurpent, si tamen euertunt sacram Dei domum, non nisi*

nomine tenus architecti censendi sunt. Hoc quidem verum est. Sed quòd Catholice Ecclesie toto orbe

Episcopi ac Pastores sacram domum Dei euerterint, id Caluino strenuè probandum, non impiè

supponendum fuit. Nihil ergo aliud hæc tota Caluini declamatio, quàm fanaticum hominis

ingenium & spiritum vertiginosum prodit, maledicendi auidum, firmis & bonis argumentis

destitutum.

Caluinus
iurgijs
non argu-
mentis
pugnat.

Caluini
ingenium
fanaticū.

42. *A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.*

Caluini
astutia.

DE CLAMITAT hic rursus Calvinus, & illustrem hanc prophetiam de gloria Messie quem Synagoga reiecit, ad hodiernæ apostasiæ nouitatem & incrementum homo impius transfert: verbis quidem non ita perspicuis & claris, vt de seipso suisque Geneuensibus loqui velle videatur (sic enim omnes Lutheranorum sectas, quæ validæ tunc erant, & totum reliquum sodalitiū in se vnum concitasset) sed sic vt à suis facillè intelligatur. Quæ Caluini frequens astutia est, quam euidenter prodit in comment. ad 1. Cor. II. vbi quū Christi corpus & sanguinem in sacra Cœna *realiter exhiberi & sumi dixisset, Verbis* (inquit) *vulgaribus vtor. sed me mei intelligunt.* Nempe quòd nihil minus cogitare, sed realis exhibitionis nomine Catholicos & Lutheranos ludificare vellet, quum realè ipse non aliam quàm spiritualem, & quæ fide fit, (si tamè illam) intellexerit. Non dissimiliter in genere hîc declarat Calvinus *de admirabili & stupendo noui Euangelij exortu, restitutione, ac statu.* De quo Euangelio nouiter ex oriente ac restituto loquatur, non explicat, ne reliquas sectas ab ipso seiunctas, quæ sibi singulè hunc nouum exortum & restitutionem Euangelij venditant, grauitè offenderet, sed à suis intelligitur de sola Geneuensi Ecclesia alijsq; ab ea progressis eiq; adhærētibus loqui. Sic enim in hūc locū scribit. *Meminerimus quoties de Ecclesiæ ortu, restitutione, statu, totaq; salute agitur, nō esse cōsulēdos sensus nostros, sed tribuēdū virtuti Dei honorē, vt absconditum eius opus miremur. Reuocamur enim hic à stulta hominū reuerētia, quæ saepe Dei gloriā obscurat. Ac si dixisset Prophe-*

ra, quolibet splendidis titulis polleant homines, peruersè tamè fieri, si quis illos Deo opponat. Quo refellitur diabolica Pa-
 pistorum impietas, qui laruat e sua Ecclesie determinationem Dei verbo præferre non dubitant. Hæc ille, torquendi, deprauandi, & adulterandi verbi Dei, mirus artifex. Vide enim vt præsentem prophetiam miserè torqueat & impiè deprauet. De casu Synagoga, & veterum Sacerdotum perfidia, Christi que & Euangelij eius exaltatione dictum est: *Lapis quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in capite anguli: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris: Ergo quancumque aliqua noua secta exurgit contra Pastores & Doctores, quos Christus dedit Ecclesie suæ, & quos Spiritus S. posuit regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, nulla est habenda Pastorum reuerentia, nec curandum quam splendidis titulis polleant, siue Apostoli, siue Prophetæ, siue Euangelistæ, siue Pastores, & Doctores, siue Episcopi, & Præpositi Ecclesiarum, siue Presbyteri & Seniores vocentur. Valer enim scelerata Caluini collectio & prophetiæ huius deprauatio non solum contra præsentis Catholicæ Ecclesie Episcopos & Pastores, sed etiam contra Apostolos, Prophetas, Euangelistas, & alios quoscunq; splendidos in Ecclesie regimine titulos. Nec minus iuxta Caluini collectionem licuisset Iudæis iuxta illis Christianis, Apostolos & Seniores in Concilio Hierosolymitano collectos, & omnia ferè legalia abolentes ex alto despiciere, quantumuis splendidis titulis pollerent, dicerèque se verbo Dei per Moysen scripto inhærere, illos verò licet architectos Ecclesie verbū Dei repro-
 bantes, minimè mirum facere, quia à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris, vt illi non secus errent quā Pharisei & Scribæ in Christo reijcien-*

Caluini
artificium
in adulte-
rando
verbo
Dei.

Ephes. 4.
Act. 20.

Caluina-
næ conse-
quentiæ
absurditas
& blas-
phemia.

Q4 do

do errauerunt. Non minus, inquam, hoc illis licuisset dicere ac facere, quam hinc licet Caluino suam ab Ecclesia apostasiam eodem furo tegere.

Caluinus
suo telo
iugulatur.

Lutherani quoque, Anabaptista, Seruetiani, aut alia qualibet hodie secta non secus contra Caluinum, omnesque Ecclesiae Geneuensis Ministros, Pastores, Seniores, vbi de aliqua Scripturae interpretatione, aut censura Ecclesiastica oritur quaestio (quales inter eos sunt innumerae) hoc eodem modo excipiet, quo Caluinus contra omnes Ecclesiarum Praepositos excipiendum dicit. Splendidis quidem titulis polletis; Ministri verbi, Pastores populi, Seniores consistorij vocamini. Vestrum in Scripturis exponendis iudicium interponitis, (perpetuum enim Caluino ac Bezae est, reiectis Patrum sententijs dicere, *Ego sic iudico. Ego sic sentio. Ego hunc esse sensum non dubito, &c*) Penes vos censuram esse dicitis. Vos pro architectis & Praedibibus Ecclesiae venditatis. Sed peruersae facitis quod Deo vos opponitis. Verbum Dei nos aliud docet. Titulos vestros non curamus. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Manifeste hinc refellitur vestra diabolica impietas, qui laruatae Ecclesiae vestrae determinationem verbo Dei praefere non dubitatis. Quam enim Caluinus Catholicis impietatem impingit, eandem quaelibet alia secta Caluino & suis merito impingere potest. Quaelibet enim alia secta Geneuensem Ecclesiam pro laruata non vera habet. Quaelibet alia secta verbum Dei pro suis dogmatibus facere affirmat & credit.

Cur solos
Catho-
licos per-
stringit
Calui-
nus.

Sed qui fit quod ceteris omnibus sectis praetermissis, solam veram & Catholicam Ecclesiam hinc perstringit Caluinus? Cur solos Catholicos (quos Papistas vocat) diabolicae impietatis arguit,

guit, quòd suæ Ecclesiæ determinationem verbo Dei prætulerint? Subiungit aliquid, quo id probare contendit, quod dissimulandum non est. Unde enim (inquit) secundum eos pendet verbi Dei auctoritas nisi ab hominum placito? Ut Deo nihil plus sit in vis residuum quàm quod ab Ecclesia precario accipit. Longè aliter hoc loco nos instituit Spiritus S. Nempe simul ac in medium prodit maiestas Dei, silendum esse toti mundo. Hæc ille. Multum haud dubiè laboravit Calvinus, ut post tam atrocem accusationem, quòd Catholici suæ Ecclesiæ determinationem verbo Dei præferre non dubitauerunt, certam aliquam tantæ accusationis notam, certum & illustre aliquod argumentum subiiceret, ac dogma aliquod proferret à Catholica Ecclesia determinatum, cui verbum Dei manifestè repugnaret. Hoc enim esset propriè ac verè suam determinationem verbo Dei præferre. Nunc autem nihil tale profert, sed huiusmodi aliquid, quod si verum crimen esset, conficeret tamen, non aliquam Ecclesiæ determinationem, sed ipsam Ecclesiam determinantem verbo Dei præferri. Ait enim, secundum Catholicos verbi Dei auctoritatem non nisi ab hominis placito pendere, & eam totam ab Ecclesia precario Deum accipere. Nempe quia quid sit pro verbo Dei & Scriptura Canonica habendum, Ecclesia suo iudicio determinat. Hoc enim intelligit, hoc vult dicere Calvinus, licet obscure loquatur, ut à rudiori lectore Catholico vix intelligatur. Satis ei erat quòd à suis suorumque scriptorum lectoribus intelligeretur. Sic quippe alibi scribit. *Pendet (inquiunt Papistæ) ab Ecclesiæ determinatione, & quæ Scripturæ reuerentiâ debeat, & qui libri in eius catalogo censendi sunt. Moxque paucis interiectis infert. Quibus impiorum sanis subijcietur fides nostra, si credatur hominum beneficio non secus ac precariam*

Institut.
lib. 1. c. 7.
num. 1.

*iam habere auctoritatem? Huic obsoletę & rancidę calumnię quam hęc Calvinus vt cramben sæpe recoctam regerit, iam olim respondimus, tum in Opere nostro de Principijs fidei, tum vberius multo in defensione nostra contra VWhitakerum, qui Caluini vanitatem maiori vanitate & ineptia tueri frustra conatus est. Summa est, mentiri Caluinum quando ait sententiã Catholicorum esse, quod ab Ecclesię determinatione pendet, quę Scripturę reuerentia debeat. Hoc enim Ecclesia non determinat, sed vt rem per se notissimam penitus indeterminatam relinquit. Determinat quidem qui libri pro Scripturę Canonica habendi sint, sed non determinat quanta fides & auctoritas ipsi Scripturę Canonice adhibenda sit. Quę duo quã longę latęque inter se discrepent, in vtroq; Opere præ nominato, sed magis in posteriori, latę & copiosę explicuimus. Vana ergo & friuola, scelerata & impia est, tota hoc loco Caluini declamatio. Quę tamen impietas maxima in postremis eius verbis clarius cõspicitur, vbi ait *Spiritus S. hic docere, simul ac in medium prodit maiestas Dei, silendũ esse toti mundo: id est, vbi aliqua noua secta exoritur, silendũ esse toti Ecclesię. Suam enim sectã, sui noui Euãgelij exortum, & restitutionẽ, pro quo hoc loco pugnat, homo blasphemus designat, quum Dei maiestatem in medium prodire fingit; sicuti Ecclesię Pastores ac Præpositos negligendos designat, quum toti mundo silendum affirmat. Hęc est Caluini hoc loco laruata blasphemia, quam detracta larua omnium oculis in propria forma conspiciendã subijcere operę precium duxi.**

Lib. 9.
cap. 3.
Lib. 3.
cap. 12.

Defens.
contra
VWhitak.
Lib. 1.
cap. 2. ad
sect. 6.

Caluini
laruata
blasphemia.

IN MATTHÆI CAP. 22.

12. *Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem?*

QVVM hæc terribilis Dei increpatio, & horrenda quæ conſequitur pœna, non ad Iudæos, ſed ad Gentiles, de quorum vocatione poſterior parabole pars loquitur, manifeſtè pertineat; nec ad quosuis Gentiles, ſed ad vocatos, & Eccleſiæ domum ingreſſos, atque in conuiuio nuptiali diſcumbentes, id eſt, fide iam & ſacramentorum participatione fidelium ſocietati admixtos, in huiusmodi autem ſub perſona vnus (ſiue vt vnus exemplo cæteri caueant, ſiue vt ne ille vnus ſit quilibet apud ſe accuratius perpendat) deſiderata veſtis nuptialis, neceſſariò ſignificare debeat, non infidelitatē, ſed cum fidei profeſſione coniunctam vitæ turpitudinem, vt propterea hic locus vitæ puritatem & bonorum operum ſtudiū ad ſalutem eſſe neceſſariam euidenter conuincat; Calvinus hunc locum exponens, in omnem ſe partem verſat, variâque perſentat, ne illam bonorū operū neceſſitatē ingenuè & apertè profiteatur, aut ſolius iuſtificantis fidei naufragium ante oculos poſitum videre & agnoſcere cogatur. Totâ eius explicationē ſubiiciam. *De veſte (inquit) nuptiali fruſtra certatur ſit ne fides, an ſancta & pia vita: quia neque fides à bonis operibus ſeparari poteſt, & bona opera nõ niſi ex fide procedūt.* Hæc eſt prima tergiuerſatio, & ſuperbi hæretici inanis lueta. Demus enim fidē à bonis operibus ſeparari nõ poſſe, (quod tamē falſitatis ac dementię plenū eſſe plurimę Scripturę docēt, vt ſuis in

Bonorum operum neceſſitas defenditur.

Prima Caluui tergiuerſatio.

Pau.

Paulū locis docebimus) verū sit (quia verū est) bona opera, quę verē bona sunt, non nisi ex fide procedere. An propterea frustra quęritur de veste nuptiali hoc loco, sit ne fides an facta & pia vita? Ad potterius quod attinet, expeditū & clarū est, tamen ex fide bona opera procedunt, sicut ex radice fructus, tamen sicuti radix frequentissime caret fructu, sic fides carere potest operibus bonis, ideoque data fide non sequi bona opera. Vnde meritō hoc loco quęritur, an hæc vestis nuptialis fuerit radix an fructus, fuerit fides an vitę puritas. Sed ad prius quod attinet, eo quidem concessō à nobis (quod concedere opus non est, nec nisi vberioris disputationis causa, & vt maior reluctantis hæretici absurditas elucescat concedimus) probabilior videri potest Caluini assertio; sed falsa nihilominus & absurda est. Tamen enim fides à bona vita separari non posset, tamen quum negari nequeat, quin res sint inter se distinctę, credere & operari, sicut radix à fructibus distincta est, etsi talis radix esset quę semper germinaret, meritō quæri potest an vestis nuptialis hoc loco fidem ipsam significet an vitę puritatem, radicem an fructū. Tamen, inquam, inseparabilia concedimus, tamen diuersa & distincta esse nec ipse Caluinus negabit. Hominem & risibile esse, inseparabilia sunt, & ex principijs speciei humanę profuit, quod homo solus risibilis sit, sicut ex fide promanant opera verē & coram Deo bona. Distincta nihilominus sunt homo & risibile. Illud enim naturam, hoc accidens designat. Vnde non quicquid tribuitur homini, hoc etiam risibili quatenus tali tribuendum. Quum ergo distincta & diuersa sint fides & vitę puritas, esto inseparabilia sint, tamen non quicquid

quid tribuitur vni, fidem tribuitur alteri; nec defectus vnus est defectus alterius. Pone, inquam, vno deficiente alterum deficere, & vbi primum cessat fides, cessare opus bonum, & cōtrā. Alia tamen & distincta peccata sunt, suasque habent distinctas pœnas in Dei iudicio, non credere promissionibus Dei (vt in sensu Caluini de fide loquamur) & non diligere proximum, vel alio quocunque modo contrā secundam tabulam delinquere. Sicut ergo distincta virtus est fides à vitæ puritate, & distinctum peccatum est, non credere promissionibus Dei, & nō facere quæ Deus iubet; sic increpante nos Deo quòd vestem nuptialem non habemus, meritò quæri potest, an hæc increpatione defectum fidei vel defectum charitatis notet; & an ipsa vestis nuptialis sit ipsa fides, an charitas fidei adiuncta.

Præterea eo magis hæc necessaria quæstio est, quia tamen hæretici velint fidem à bonis operibus separari non posse, & vtrumque in eo qui saluatur adesse affirmant, tamen salutem aiunt ex vna fide pendere, non ex bonis operibus, quæ nihil aliud quàm notæ & testimonia, sint præsentis fidei, sicut fructus notæ & argumenta sunt viuentis arboris. Hoc enim ita constituto, tamen demus fidem & bona opera non separari, tamen quum in hac Scriptura increpatur & damnatur à Deo Iudice qui veste nuptiali caruit, meritissimè quæritur vtrum hæc vestis nuptialis fidem significet, an bona opera: vt ita videl. intelligamus vtri damnatio iniuncta fuerit, an fidei defectui, & quia non credidit; an potius bonorū operū defectui, & quia nullis bonis operibus vestitus fuit. Frustra ergo Calvinus hanc quæstionē fugit, in qua se causa casurū facile præuidebat. Vestis qui-
pe

veste nuptiali qui caret, id est, illo utroque qui caret, qui, inquam, fide & bonis operibus caret (separari enim ista non possunt) ille ligatis manibus ac pedibus proijcitur in tenebras exteriores. Praeclarè igitur Calvinus suam solam saluificam fidem tutatus est. Praeclarè bonorum operum necessitatem, quam ex hac veste nuptiali tam necessaria colligunt iniuste Catholici, remouit. Dum enim de neutra queri vult, utramque posuit, utramque stabiliiuit. Sic iterum concessit eo quod falsissime ponit, nihil contra orthodoxam sententiam, sed totum contra insanas suas haereses conclusit. Videamus quae in eo sequuntur.

Subiungit quid Christus hac interrogatione dicere voluerit. *Christus (inquit) hoc tantum voluit, haec lege nos à Domino vocari, ut spiritu renouemur in eius imaginem, ideoque ut perpetuo domi eius maneamus, veterem hominem cum suis inquinamentis exuehendum esse, ac meditando nouam vitam, ut vestitus tam honorificae vocationi respondeat.* Haec ille. Notanda fraudulenta doctrina. Ait quidem exigi his verbis à Christo totius vitae puritatem & sanctitatem (hoc est enim spiritu renouari in imaginem Christi, & exuere veterem hominem cum inquinamentis suis) sed ideo exigi *ut vestitus talis tam honorificae vocationi respondeat*: id est, non quia talis vestitus sit ad salutem necessarius, sed quia congruum est filios Dei per adoptionem gratuitam factos, piam ac sanctam vitam ducere filijs Dei dignam, & *quae tam honorificae vocationi respondeat.* Hoc enim totum est quod haeretici hodie vitae puritati ac sanctitati tribuere volunt, ut bona opera sint quidem Christianis hominibus digna, sint notae & signa fidei ac vocationis nostrae, sint opera quaedam eucharistica, ut ostendamus nos non ingratos esse gratuita iustificationi nostrae
per

Fraudulenta Calvinii doctrina.

per Christū: sed nullo modo esse ad salutē & iusticiā necessaria, aut quę nos coram Deo iustos & gratos faciāt, vel deniq; vt ex eis iustificemur aut saluemur. Atqui totū hoc pestilētissimū eorū cōmentū hic vnus locus subuertit, qui *vestem nuptialem*, quam ipse iam Calvinus ponit in totius vitę puritate, videlicet *in renouatione spiritali, & in veteris hominis depositione*: non solum vt *vestitum honorificę nostrę vocationi respondentem*, quod solum Calvinus hoc loco dicit, hunc fucum lectori faciens vt vitę sanctitati aliquid magnū tribuere videretur; sed præterea vt *vestitum penitus ad salutem necessarium*: quando qui eo caruit, hoc ipso nomine, *projicitur in tenebras exteriores*.

Vidit hanc huius loci consequentiam & hanc difficultatem Calvinus. Vidit priorem fucū non penitus satisfacere nasuto & cordato lectori. Sibi igitur hanc difficultatem mouet, subiungens. *Sed queritur quē conueniat mendicum atroci pœna multari, quia nuptialem vestem non attulerit; quasi verò nouum sit, miseros qui victum in compitis queritant, laceros ac deformes conspici*. Proponit vaser hæreticus quęstionem, quasi de mendico & corporali amictu ageretur, non autē de vocato ex Gentibus ad fidem, adeoque iam in conuiuio nuptiali discumbente, id est, credente & in sacramentis participante, ideoque nō fide tantū sed & bonis operibus (separari enim ista non possunt iuxta Calvinum) aut induto, aut certē induendo. De isto enim certē queritur cur tā atroci pœna multatur, si honorū operū vestis ad salutē necessaria nō est. *Respōdeo* (ait Calvinus) *hic non tractari vnde vestis petenda sit*. Neque id hoc loco queritur vnde vestis hæc petenda sit, sed quare hæc vestis tam rigidē exigitur, vt ea qui caret, *projiciatur in tenebras exteriores*. Declinat improbus

Bonorum operum necessitas concluditur.

Quęstionem à re proposita alienam mouet.

Rursum fugit præsentem quęstionem.

probus hæreticus, & fugit verum statum quæstio-
 nis. Pergamus tamen, & totâ eius responſionem
 audiamus. *Nam Dominus (inquit) quoscunque inuitat,
 simul etiam vestit: ac in omnibus nobis impletur, quod dicit
 Ezechiel. 16. 7. (vbi videlicet indumenta bonorum
 operum & dona gratiæ Dei præclare explican-
 tur) quum nihil Deus inueniat in nobis præter miseram
 nuditatem & fætidâ sordes, ornare nos splendido vestitu.
 Scimus etiam non aliter reformari nos in imagine Dei, nisi
 dum Christum induimus. Hæc omnia vera sunt, quia
 vestis nuptialis quæ hîc desideratur, tamen si nostra
 sit, nosque ea indui oportet, non tamen ex nobis
 est, sed ex multiformi gratia Dei. Sed hoc totum
 huic quæstioni adhuc *παραπρὸς* est: & nihil ad rem
 præsentem pertinet. Concludit tamen statim Cal-
 uinus. *Non ergo pronunciat Christus, electum iri miseros
 homines qui pretiosam vestem ex arca sua depromptam non
 attulerint: sed qui reperi fuerint in suis sordibus, vbi
 Deus ad examen de conuiuis suis habendum adueniet.* Duo
 dicit Calvinus in hac conclusione; quorum prius
 nihil ad præsentem causam facit, posterius et si
 timide ac parce prolatum, ad causam tamen ob-
 tinendam contra Calvinum sufficit. Verum quidem
 est non id Christum hoc loco pronunciare, vt om-
 nes damnentur, qui ex proprijs naturæ suæ viri-
 bus fidem & bona opera non habent, neque ea
 de re vlla hîc vertitur quæstio. Cæterum id agit
 Christus, quod tandem ægrè agnoscit Calvinus,
 quando Deus ad examē de suis conuiuis habendū adueniet,
 siue id in iudicio cuiusque particulari & mortis
 articulo fiat, siue (quod probabilius est) in iudi-
 cio omnium generali, illos electum iri in tenebras ex-
 teriores qui in suis sordibus reperi fuerint, id est, qui in
 peccatis suis (à quibus semel purgati per baptis-
 mum, Christum in eo induiti fuerint) adhuc repe-*

Caluini
 conclusio
 contra
 ipsum
 concludit.

R. riantur,

riantur, abiecta stola prima in baptismo accepta, nec per pœnitentiam recepta, vt ille filius prodigus mediante pœnitentia à Patre misericordiatum recepit, dicente Patre, *Cito proferte illi stolam primam*, &c. id est, quam prius in baptismo acceperat, vt præclare docet S. Basilus in homilia de Pœnitentia. Summa ergo disputationis Caluiniæ est, quòd ad tantam lucem verborum Christi attonitus, primum de veste nuptiali quæri non vult, fidem ne an bona opera significet : deinde

1. bona opera pro honore vocationis nostræ requiri non inficiatur ; sed ne ad salutem necessaria videantur (quòd hæc *vestis nuptialis* tam vehementer necessaria inuictè conuincit) nouam quæstionem proponit, non ideo damnari homines, quòd hanc vestem ex sua arca non depromant ; ægrè
2. tandem vno minimo verbo agnoscit, *homines in suis sordibus reptos damnari*. Sed de veste nuptiali,
3. qualis illa sit, quàm ad salutem necessaria, perfidus interpres nihil aperte dicit, sed implicata illa & varia disputatione tenebras & caliginem veritati offundere studuit. Exemplo esse potest hæc vna Caluini tergiuersatio, quàm perfida & cauteriata conscientia Scripturas tractent nostrorum temporum hæretici, sed omnium maxime Caluinus ipse.

16. *Mittunt ei discipulos suos cum Herodianis.*

Herodiani vnde sic dicti.

FINGIT hoc loco Caluinus aulicam quandam apud Iudæos religionem ab Herode maiore, illo qui Christum natum persequabatur inuectam, vt Herodiani dicantur qui illi assentantes, homini semi iudæo, & adulterino legis

gis

gis professori, integram & puram legis obseruationem negligebant. Totum hoc fictitium & vanum est. Herodiani enim hoc loco dicuntur, qui census seu tributi à Romanis Imperatoribus Iudæis indicti collectores erant; quibus omnibus præfuit Herodes Agrippa, vel tunc à Tiberio constitutus, vel quia eo Consule cum Augusto census iste primum indictus fuit, vt scribit Dio. Herodianorum quidem secta apud Iudæos fuit, qui Herodi adulantes, ipsum esse Christum & Messiam affirmarent, vt videre est apud Iosephum in Antiquitatibus Iudaicis. Sed ad illos quæstio de censu Cæsari soluendo nihil pertinebat: nec Herodiani sed Galilæi erant, alia quædam seditiosa secta, qui sensum Romanis soluendum negabant, de quibus Iosephus lib. citato, cap. 1. Sed istis aperte seditiosis hominibus adiungere se Pharisei, vt Christum tentarent, nec audebant, nec ad rem præsentem faciebat. Isti enim Herodiani censum exigebant: Pharisei non esse dandum musitabant. Vtrique Christum aggrediuntur, vt vel illos offenderet si solutionem negaret, vel populum, qui non libenter soluebat, si solutionem approbaret, quasi rem populo Dei indignam. Sed vtrique satisfecit Christus, Cæsari quod suum, Deo quod Dei erat, reddendum respondens.

Histor. 7.
Rom. lib.
48.

Lib. 18.
cap. 19.
& 20.

21. *Reddite quæ sunt Dei Deo.*

EX his Christi verbis mirabile corollarium infert Calvinus, vt dexteri sunt hæretici (si Scripturas tractâdi potestas illis datur, à quo imprimis arceri debebant tanquã hospites

R 2 & adue-

& aduenæ, imò tanquã hostes & aduersarij fidei, iuxta antiquissimi Tertulliani saluberrimas Præscriptiones) ad omnem Scripturam in sensus suis placitis cõgruos detorquendam, & obtorto collo pertrahendã. Ad hæc quippe verba sic scribit Calvinus. *Hoc discrimen tenendum est, quum Dominus ad regendas animas vnicus legislator esse velit* (ecce iam Christus legislator erit, quum id Caluino commodum est, qui suprã ad cap. 5. Matth. fortissimè id negauit) *non aliunde eius colendi petendam esse regulã quã ex ipsius verbo, atque in solo puroque cultu, qui illic præscribitur, manendum.* Hæc ille. Verbi Dei nomine semper Scripturam & scriptũ verbum intelligit Calvinus, licet apertè ita loqui nolit, vt absurda eius doctrina minus lectori pateat, & vt probabilius loqui videatur. At verò in his verbis, *Reddite que sunt Dei Deo*, nec de seipso Christus propriè ac distinctè loquitur, nec de verbo scripto intendit loqui, & omniũ minimè de solo verbo Dei scripto. Christus Iudæis & eorũ præposteræ superstitioni respondit, qui, vt Calvinus ipse hoc loco commemorat, *violari ius Dei et lædi eius cultum existimabãt, si quoad externam politiam Romanis paverent.* Videtur igitur eorum hypocrisim perstringere, ac si dixisset: *Valde solliciti estis si tributum soluatur Romanis, ne quid ex Dei honore decedat.* Atqui potius danda opera est, vt Deo cultum exhibeatis quem à vobis requirit: interea hominibus etiam reddatis quod suum est. Hæc ipse Calvinus. Docet igitur Christus Iudæos his verbis, Deum esse purè ac sincerè colendum, eãque præstanda omnia, quæ ad Dei cultum atque obsequium spectant. Non docet hoc loco vel seipsum esse Deum, vel legislatorem esse animarum, vel ea omnia præstanda quæ ipse docet: multo minus quæ postea in Scripturas Euangelicas vel Apostolicas redigen-

da

Caluini
contradi-
ctio.

Solius
Scripturæ
pert. ctio
an po-
nenda.

da erant. Hæc quidem omnia vera sunt: sed hæc isto loco non docentur. Non esse autem aliunde petendam colendi Dei regulam quam ex solo Dei verbo eoque scripto, nec hîc dicitur, nec ex Christi dictis vlllo modo consequitur. Quæ enim ista tandem consequentia est? *Date Deo que Dei sunt*: Ergo iuxta solas Scripturas diuinas Deus colendus est, non iuxta aliquam doctrinam non scriptam. Planè qualis ista est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua*: Ergo solus Deus diligendus est, non proximus, non parentes, non quos tibi præfecit Deus. Sic enim mandatum de diligendo Deo non probat solum Deum esse diligendum, nec excludit dilectionem proximi, quia diligendo proximum ve oportet, Deum quoq; diligimus; & simile est hoc mandatum alteri; sic mandatum de colendo Deo, etiam si intelligatur secundum Scripturas diuinas, non probat secundum solas Scripturas colendum esse Deum, nec excludit traditiones Apostolicas & Ecclesiasticas non scriptas, quia seruando illas, & colendo Deum iuxta illas, secundum Scripturas Deum colimus, quæ traditiones non scriptas retinendas esse docent ipsæmet, & similis est ratio traditionum Apostolicarum & Ecclesiasticarum, atque Scripturarum, quia in vtrisque Deus loquitur, & vtræque à Deo sunt.

Ita frustra, fraudulenter, & ineptè corollarium hoc & appendicem Christi hoc loco do-

ctrine substernere Calvinus voluit.

(. .)

R. 3 23. In

Calu-
niana cō-
sequentiæ
futilitas.

Calu-
niana
cō-
sequentiæ
futilitas.

23. In illo die accesserunt ad eum Sadducei.

NO T A T hoc loco Calvinus contra Catholicos, quasi præuentione vsus, quod contra se & suos optimo iure notandum esse aduertit. *Hic (inquit) videmus vt Satan impios omnes, quibus alioqui pessime inter se cõuenit, ad oppugnandam Dei veritatem simul colligat. Nam quum duabus istis sectis hostilis esset dissensio (Pharisæis & Sadducæis) tamen aduersus Christum conspirant. Ita hodie videmus omnes Satane copias, quamuis alioqui aliæ alijs contrariae sunt, vndique tamen in Christũ insurgere. Verissima hæc sunt, & in omnibus hodie hæreticis ac sectarijs, qui omnes vnanimiter contra Catholicam doctrinam scriptitant, prædicant, verbo & calamo pugnant, verissimum esse conspicitur: quod & nos alio loco latius ostendimus. Sed Calvinus scabiæ ac turpitudinem suam ac suorum alijs affricare vult. Air enim. *Et tam infesto odio flagrant Papiste contra Euangelium, vt Epicureos, Libertinos, & alia huiusmodi portenta libenter foueant, modò ad illud labefactandum vtantur his adiutoribus.* Mutato nomine, de te, deque tuis, Caluine, fabula narratur. Epicurei & Libertini quos nominat Calvinus, quales homines sint, aut quos illa nomina perstringant, diuinandum lectori relinquit. Quomodo Ecclesia Catholica huiusmodi portenta foueat, aut quomodo illis adiutoribus contra Calumismum, quem Euangelium hic vocat Calvinus, Catholici vtantur, nihil explicat, nihil dicit. Sicuti dolosi versantur semper in generalibus, & quum certa criminis species deficit, in genere debacchantur improbæ meretriculæ: sic Calvinus hoc loco nec à maledicendo temperare sibi potuit, quia improbus est; & non nisi*

In Prõpt.
Moral.
Dom. 22.
post Pen-
tec. tex. 2.
Calvinus
suam sca-
biem alijs
affricat.

nisi in genere maledicere voluit, quia dolosus est. Clarum autem est, totique mundo notissimum, contra vnam Catholicam Ecclesiam, eiusque fidem sacrosanctam, antiquam, Apostolicam, omnes hodie quascunque sectas, Calvinistas, Lutheranos, Anabaptistas, & quosuis alios operosissime scribere. In Anglia contra solos Catholicos tam Caluino-Papistæ, vt à Puritanis vocantur, quàm Puritani, Superilluminati, & alia sectæ, persecutionem acerbissimam mouent, fouent, & accendunt. Cogimur in scriptis nostris pro fide orthodoxa, modò Lutheranorum, modò Calvinistarum, modò Caluini, Bezæ, Musculi, modo Chemnitij, Melanchthonis, Magdeburgensium argumenta soluere, maledictis respondere, mendacia deregere. Nunc bonus Caluinus ne hanc suam & suorum, turpitudinem in hac Phariseorû, Sadduceorû, & Herodianorum contram vnum Christum pugna quisquam aspiceret, auertit lectoris oculos ad vmbas quasdam à se confictas Epicureorum & Libertinorû, qui vnâ cum Catholicis Principibus, Pastoribus, ac Scriptoribus, Caluini cacægelion infesto odio persequuntur.

24. *Magister, Moyses dixit, Si quis mortuus fuerit non habens filium, &c.*

OBSE RVARE hoc loco licet, omnes veritatis hostes contra ipsam veritatem testimonia veritatis obtendere. Putauit sibi hoc obseruandum Caluinus, vt, dum alios accusat, sese ab eodem crimine immunem esse persuadeat. Ait enim. *Sic impij omnes ac heretici calumnias fabricant, quibus deformant veram pietatis doctrinam, ac pud faciunt seruos Christi.* Nec generali hac verâque obseruatione contentus, addit. *Imò Papi-*

Caluinus suum crimen alijs irapingit.

Calvinus
Scriptu-
rarum
corruptor
maximus.

*ste nulla verecundia tenentur, quo minus aperte Deo verbo-
que eius illudant, dum nos circumvenire tentant. Suam
iterum foetidam scabiem alijs affricat; & præoc-
cupatione vsus, crimen horrendum, quo ille vnus
maximè tenetur, alijs impingit. Vnum quippe
Calvinum Deo, verboque eius Evangelico, tur-
pissimè & audacissimè illudere, vt simplicem le-
ctorem circumueniat, per tot iam Evangelij loca
ostendimus, quot contra corruptelas eius iam
pertractauimus: per tot rursus loca ostendemus,
quot deinceps, fauente Deo, tam in hoc quàm in
alijs Evangelistis tractaturi sumus. Et ne longè
abeamus, in hoc ipso S. Scripturæ textu, quem ci-
tant Sadducæi, illudit præsentì Scripturæ Calui-
nus siue per ignorantiam, siue per superbiam, vt
aliquid præ ceteris sapere videretur. Legem enim
illam, quòd frater defuncti fratris vxorem ducat,
ad semen suscitandum fratri suo, negat Calvinus
*de fratribus germanis intelligendum esse, sed de consobri-
nis tantum & similibus.* Quod aperte falsum esse ve-
teris populi praxis in Scripturis deposita osten-
dit. Quum enim eadem lex apud Patriarchas
quoque veteris populi maneret, propter eandem
runc huius legis causam, ne familiæ earundem
tribuum interirent, Iudas duobus filijs suis fratri-
bus germanis Her & Onan Thamar vxorem de-
dit, & culpam suam postea agnouit, quòd tertio
filio suo Sela eandem nõ dedisset, reliquis duobus
fratribus cita morte à Deo percussis.*

Gen. 38.

29. *Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.*

INSIGNIS hic locus est, ad totius erroris,
quo veritatis hostes hæretici laborant, fontem
atque originem duplicem demonstrandam. Duas
ob

ob causas errare Sadducæos dicit Christus: tum quia Scripturas ignorabant, tum quia Dei virtutem ac potentiam admirabilem non credebant. Vtrumq; agnoscit hoc loco Calvinus. De priori dicit. *Hæc Christi obiurgatio generaliter in omnes falsorum dogmatum inuentiones competit. Nam quum nobis in Scripturis clarè Deus affulgeat, errorum omnium fons & causa est earum ignorantia.* De posteriori (licet obscurius) dicit, *rite & prudenter eos demum sentire & loqui de regni celestis mysterijs, qui Dei potentiã cū Scripturis coniungunt.* Quæ quidem posteriora verba duplicem habere sensum possunt: vel vt tum Scripturas tum Dei potentiam circa regni cælestis mysteria considerare debeamus, qui huic loco consentaneus est: vel vt Dei potentia cum Scripturis ita coniungatur, vt de Dei potentia nihil credendum sit, nisi quod in Scripturis reuelatum est; qui sensus ab hoc loco alienissimus est, nec perinde verus. Et quia in hoc sensu alibi de Dei potentia disputat Calvinus, meritò quo sensu hîc dicat Dei potentiã cum Scripturis coniungendã, dubitare possumus. Ad rem autem ipsam parum interest. Christum enim duas erroris causas notare perspicuum est. Nam primùm ignorasse Sadducæos Scripturas probat Christus, quia Scriptura apertè vocat Deum, *Deum Abraham, Isaac, & Iacob: Deus autem non est Deus mortuorum, sed viuentium.* Viuunt ergo quoad animas (nam & hoc Sadducæi negabant, nō credentes animarum immortalitatem, vt de illis scribit Iosephus Antiq. lib. 18. cap. 2.) & viuunt quoad corpora; quia vnum ex altero consequitur, propter perpetuam illam inclinationem animæ ad corpus, quæ frustra esse non potest. Postea virtutem ac potentiam Dei eos ignorasse probat, quia post resurrectionem

R 5

corporum

Ignoran-
tia & in-
creduli-
tas.
Hæc sum
origo du-
plex.

corporum non viuent vita mortalium communi, quasi cibo & potu indigentes, quod illi crasse existimabant, quasi Deus aliter eos in vita corporali sustentare non posset; sed viuent sicuti Angeli vita spiritali, tamen in corpore, quod etiam resurget spirituale, id est, cum dote subtilitatis.

Ignoran-
tia & in-
credulitas
in hereti-
cis mo-
dernis.

Notandum autem hoc loco diligenter, quomodo vterque hic erroris fons in nostros hodie hereticos & Calvinum imprimis ad amussim quadret. Dicit Christus errare Sadduceos, *quia nesciebant Scripturas*. Non quia prorsus illas ignorabant, aut non legebant, (solas quippe Scripturas isti Sadducei, quamquam non omnes, sed solum Pentateuchum recipiebant, omnibus reiectis traditionibus, teste Iosepho Antiq. lib. 13. cap. 18. nostris hereticis hac in parte simillimi) sed quia quas solas legebant, eas ipsas non intelligebant. Idcirco enim Christus ex solo Pentateucho & libro Geneseos contra eos testimonium profert, ut eos conuincat etiam Pentateuchum, quod solum tenebant, non intelligere. Sic omnino errant hodie heretici, & in errorem mittunt, *quia nesciunt Scripturas*, id est, quia non intelligunt illas; sed vel ignoranter illis abutuntur, vel maleuole & impie illas deprauant; ut omnium maxime Calvinus, sicuti hæc nostra locorum Euangelicorum explicatio ad oculum docuit ac docebit. Deinde Sadduceis istis simillimus est Calvinus, quia sicut illi *Dei virtutem & potentiam ignorabant*, sic & Calvinus Christi corpus in venerabili Eucharistia vere & realiter adesse, idcirco pertinacissime negat, quia illud corpus Christi vere & realiter in celo est, nec in duobus locis vnum corpus simul consistere potest. Asserentibus Catho-

Calvinus
Dei po-
tentiam
negat.

licis

licis Deo hoc impossibile non esse, idque ex argumentis certissimis, quum locus corpori quatenus corpori ut substantiam non quantitatem designat, nihil sit intrinsecum, praefatur quidem seu praeludit potius Calvinus *improbam calumniam esse quod Dei potentiam ab eo negari dicimus*, moxque varia *mirabilia circa suum commentitium canalem, quem Christi corpori substituit, enumerat; & ait multa ibi subesse miracula, quasi hoc eum excusare debeat, quod quaedam in Deo agnoscat miracula, qualia ipse commentus est; & alia neget, quae ex disertissimis Christi verbis necessario sequuntur.* Deinde respondet *non hic queri quid Deus potuerit, sed quid voluerit, quasi velle Christum id fieri quod factum esse dixit, dubitare quis debeat; aut quasi non fatis expressè de eo, quod in manibus tenebat, dixerit, Hoc est corpus meum: quum interea idem corpus in alia quantitate & specie mensae accubuerit.* Ad aliam Christi voluntatem, quae nihil ad praesens Sacramentum pertinet, convertit se Calvinus; *quod verus homo esse voluerit, similis fratribus per omnia absque peccato, ideoque vera carne indutus qualis nostra est.* Quod quidem ut verum est, ita nihil ad rem praesentem facit; tum quia ipsi carni nostrae & cuius corpori non repugnat per absolutam Dei potentiam pluribus in locis esse, ut theologi demonstrant, tum quia Christi caro ita vera ac naturaliserat, ut naturae tamen legibus non subijceretur. Vnde quum adhuc mortalis esset, clauso matris utero *exiit, super aquas ambulavit, per medium densae multitudinis, quae praecipitare eum volebat, transibat, denique in fulgidissimam speciem transfigurata erat.* His itaque frustra allegatis, quum vrgetur, cur Deus non faciat ut eadem caro diversa loca occupet, primum respondet *insanum esse*

Institut.
lib. 4. cap.
17. nu. 24.

Matth.

esse à Dei potentia postulare, vt carnem faciat simul esse carnem & non esse carnem. Quasi caro esse destinata, quã aliquid illi supra naturæ suæ conditionem ex diuina potentia accidit: quod in tam multis Christi carni adhuc mortali accidisse superius accepimus. Non minus, imò magis intrinsecum est igni vrere, quàm corpori vno certo loco contineri. Ignis tamen & verus ignis erat, quem in rubo Moyses videt ardentem, & qui rubum non combureret. Ignis & verus ignis erat, qui in fornace tres pueros iniectos non la-debat, ad ostium autem fornacis stantes voracibus flammis absumpsit. Hæc igitur Caluini responsio eius adhuc blasphemiam non excusat. Tandem concludit, & totum effundit venenum. *Carnem igitur (inquit) carnem esse oportet, spiritum spiritum, vnumquodque qua à Deo lege & conditione creatum est.* Hic omnipotentiam Dei clarissimis verbis homo impius negat. Astringit enim Deum ad legem & conditionem rerum creatarum. *Vnumquodque (inquit) qua lege & conditione à Deo creatum est, ea oportet esse.* Ignis nõne à Deo hac lege & conditione creatus est, vt adureret, sol vt suum in cælo cursum teneret, luna vt solis corpori, nisi quum in combusto est, non subderetur, corpus vt densum ac ponderosum sic esset vt nec aliud corpus penetrare, nec nisi à solido corpore sustineri posset, deniq; vt non scilicet nisi humanã speciem & hominum oculis faciliè aspectabilem retineret? Nõne, inquam, hæc singula hac à Deo lege & conditione creata sunt, non secus quàm carnis conditio est, & vno loco, vt sua dimensione, vt sua forma constet, quod hic Caluinus de carne vrget? Et tamen, nisi multis alijs Scripturis contradicere vult Caluinus, fateri cogitur ignem aliquando ex Dei potentia non comburere; solem

ex

Exod. 3.

Dan. 3.

Omni-
potentiã
Dei clarè
negat
Caluinus

Dan. 3.

ex Dei potentia ad preces Iosue cursum suum in
 caelo suspendisse; lunam, quum iam plena & ex
 opposito solis staret, vnico momento medium
 caeli spatium decurrisse, vt corpori solis subdere-
 tur, nisi fortè, (quod non secus naturæ leges supe-
 rat,) solem offuscare stans in opposito potuit.
 Christi carnem natura densam vterum matris
 clausum, posteaq; sepulchrum, & clausas ianuas
 penetrasse, eandem quoque carnem fluidis aquis
 inambulasse, ac demum in speciem mutatam esse
 que solis splendorem æquaret, quam humani ocu-
 li ferre nequirent. Negat igitur disertissimè Dei
 potentiam impius Calvinus, ideoque errat tur-
 pissimè in tota doctrina venerab. Eucharistia,
nesciens Dei virtutem. Sadducei nescientes Dei vir-
 tutem, negabant resurrectionem corporum, qua-
 lis futura est, spiritualem & gloriosam, quasi rem
 Deo impossibilem. Calvinus nesciens Dei virtu-
 tem, negat Christi corpus verè & realiter à nobis
 manducari, cuius tamen manducatio resurrectio-
 nem illam corporum nostrorum spiritualem &
 gloriosam operatur, dicente Christo, *Qui mandu-
 cat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam
 æternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die, id est,
 Hoc corpus quod comeditis, resuscitabit vos,* ait D. Cyril-
 lus: negat hoc, inquam, quia Dei virtutem nescit.
 Atque ita sicut resurrectionem ipsam Sadducei,
 sic vnam resurrectionis causam Calvinus idcirco
 negat, quia Dei virtutem ac potentiam vtrique
 nesciebant. Imò iuxta Caluini regulam nec om-
 nino à mortuis caro resurget, quum & carni in-
 trinsecum sit, vt semel corrupta eodem numero
 nequeat amplius existere, quia naturæ axiomã
 est, à priuatione ad habitum nullum esse regres-
 sum. Ad eò hic locus & duo isti errorum fontes,

Iosue 10.
 Matth. 27.

Matth. 14
 & 17.

Saddu-
 ceorum
 & Calui-
 ni com-
 paratio.

Ioan. 6.

In com-
 ment.
 ibidem.

ad

ad hæreticos hodie & ipsum imprimis Calvinum ad amussim quadrant. Et alijs quidem exemplis demonstrari hoc posset: sed aliqua instructio ad Calvinum meritò execrandum, hoc vnum esse potest.

32. *Non est Deus mortuorum, sed viventium.*

Sancti in
cælo non
sunt vo-
candi
mortui.

DO CET hæc Christi responsio impiè ac profanè horum temporum loqui hereticos, & ad Sadduceorum impietatem quàm proximè accedere, qui quoties contra cultum & invocationem Sanctorum in cælo cum Christo regnantium loquuntur, toties eos *homines mortuos* vocant, nosque *mortuos colere & inuocare* affirmant. Probat Christus resurrectionem mortuorum in genere, (nam de illa querebant Sadducæi, & generaliter Christus dicit, *Quòd autem mortui resurgant, Moyses dicit, &c. Luc. 20*) quia *Deus non est mortuorum Deus, sed viventium.* j. Omnes autè illi *viuunt*, vt Lucas addit, ergo omnes resurgent. Omnes autem Deo viuunt, etiam impij, nec nisi dormiunt, euigilaturi tandem, *quia fixum & decretum apud Deum est quòd omnes resurrecturi sunt*, vt hunc locum exponit Irenæus, & propter pollicitationem resurrectionis, ait in hunc locum Chrysostomus, quem cæteri Græci sequuntur. Quoad animas viuunt mortui, etiam omnibus hominibus, qui sciunt animas esse immortales. Sed omnes Deo viuunt, & non nisi dormiunt, quia ex Dei decreto & certa scientia omnes resurgent, sicut in Euangelio de filia archisynagogi resuscitanda dixit Christus, *Non est mortua puella, sed dormit*, quia certò decreuerat Christus eam resuscitare. Specialiter tamè Sanctorum Deus dicitur, quia specialiter illi viuunt:
tum

Lib. 4.
cap. 9.

Luc. 8.

tum quoad animas in gloria, tum quoad corpora in spe resurrectionis. Vtrumque negant haeretici, quum de Sanctis tanquam de mortuis disputant, & Christi hoc loco responsionem dupliciter enervant. Exponit Calvinus hoc loco omnes Deo viuere, quia fideles, postquam mundo interierint, agunt caelestem vitam cum Deo: quum certum & euident sit, non omnes hoc sensu Deo viuere, ideoque hunc sensum illa verba, quae generaliter loquuntur, habere non posse. Clarius alibi hanc contra seipsum liquidam veritatem professus est. Sic enim ad Act. cap. 7. hanc eadem Dei verba tractans scribit. *Ex hoc loco Christus non absque optima ratione colligit, pios post mortem esse superstites. Nam si totus homo in morte intereat, inepta esset locutio: Ego sum Deus Abraham. Ergo Abraham, Isaac, & Iacob, quamuis carne perierint, spiritu tamen apud Deum viuunt.* Hec ibi Calvinus. Suam igitur impietatem hac duplici expositione satis superque ipsemet refutauit, qui Sanctos omnes non secus quam Abraham, Isaac, & Iacob apud Deum viuentes, *Mortuos* passim vocat.

27. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

PROPTER hoc praecipuum & illud alterum huic simile, *Non concupisces*, legem obseruatu impossibilem esse, dicere hoc tempore haeretici ausi sunt: & ad haec verba hoc in loco Calvinus ita scribit. *Ex hoc copendio apparet Deum in legis praecipuis non respicere quid possint homines, sed quid debeant. Nam in hac carnis infirmitate fieri non potest ut perfectus Dei amor regnum obtineat. Scimus enim quam propensi sunt ad vanitatem omnes sensus nostri. Perniciosa & pestilens haec doctrina est, tam crudè & indi-*

Manda-
tum dile-
ctionis
Dei non
est impos-
sibile in
hac vita.

distinctè posita. Deus quippe in præceptis legis non quidem respicit quid possint homines ex se, & ex nature sue viribus, sed quid possint atque ideo debeant ex adiutorio suæ gratiæ perficere.

De Spir.
& lit. cap.
vlt.

Ideo nobis præceptum est (ait S. Augustinus) vt Deum tota anima diligamus, (quod non fit dum caro concupiscit aduersus animam) vt admoneremur quid fide exposcere, quò spem præmittere, & obliuiscendo quæ retrò sunt in quæ anteriora nos extendere debeamus. Hæc ille. Est igitur hoc præceptum perfectionis, cui obstat concupiscentia, quæ quia in renatis culpabilis non est, absque culpa hac perfectione caremus. Perfectionem dico omnimodam qualem sonat præceptum.

In lib. de
perfect.
iustitiæ.

Vnde alibi August. *Quamdiu est adhuc aliquid carnalis concupiscentiæ quod vel continendo frenetur, non omnimodo ex tota anima diligitur Deus.* Ait non omnimodo ex tota anima diligi Deum. Nempe quia minuitur ista dilectio & delectatio spiritualis sanctorum mentium non ad alteram concupiscentiam debellandam occupatur bellantis animus: vt contra Iulianum docet lib. 4. cap. 2. Et hæc est illa carnis infirmitas & propensio ad malum de qua hic Calvinus loquitur. Sed ea non obstante, *exercet gloriosa certamina miles Christi* (ait eodem loco August.) & verè diligit Deum ex toto corde, *quia licet totam non assequatur eharitatem, nullam tamen sequitur cupiditatem,* ait August. de Spiritu & lit. cap. vltimo: vel vt expressius S. Thom. docet, licet totum cor actualiter in Deum non feratur semper, tamè habitualiter fertur, quamdiu nihil contra dilectionem Dei cor admittit. 2.2. q. 44. art. 4. ad 2. Et hoc sensu in præceptis legis respicit Deus quid facere debeamus: nempe vt legem, quam tulit, impleamus, sed tanquam viatores, non tanquam possessores & hæredes vitæ æternæ: id est, in carne adhuc viuentes, sed

Præcepta
legis quo-
modo fa-
cienda.

sed non secundum carnē viuentes. Christus qui-
 pe in carne sua de peccato damnauit peccatum, id est, per Rom. 5.
 carnem suam, vt hostiam pro peccato oblatam,
 multauit peccatū, & sustulit dominium eius in
 omnibus filijs adoptionis, in quorum cordibus diffusa Rom. 8.
 est charitas per Spiritum S. qui datus est illis, vt iustificatio
 legis impleatur in illis, seu ab illis, qui non secundum car-
 nem ambulant, sed secundum spiritum. Sicut ergo præ-
 ceptum Dei est quod seruare & debemus & pos-
 sumus, non ambulare secundum carnem (quia si secundum
 carnem vixeritis, moriemini, ait Paulus) sic præceptum
 est quod seruare & debemus & possumus, diligere
 Dominum ex toto corde: id est, non ambulare secun-
 dum carnem, nullam sequi cupiditatem. Vnde
 August. Prudentia carnis per Christū ablata & extincta, In expo-
 iustitia legis impletur, quum non secundum carnem, sed se- fit. qua-
 cundum spiritum ambulamus. Hæc prudentia carnis rundam
 est sapere secundum carnem, & sequi cupiditates proposit.
 eius. Hoc per Christi gratiam tollitur, & ideo per in epist.
 Christi gratiam omnes cupiditates prauas supe- ad Rom.
 rare & debemus & possumus, vt non regnet peccatum Rom. 6.
 in mortali corpore nostro vt obediamus concupiscentijs eius,
 etiam maneat peccatum seu peccati propensio quam
 hic Calvinus vrget, sed regnet gratia per iusticiam, vt Rom. 5.
 Paulus loquitur, id est, regnet amor Dei perfe-
 ctus: quod fieri posse impie hic negat Calvinus,
 perfectus, inquam, iuxta viæ perfectionem in qua
 adhuc sumus, quæ est, nullam sequi cupiditatem;
 non obedire concupiscentijs carnis, tamen si ipsa maneat Rom. 6.
 in carne concupiscentia, denique condelectari legi Rom. 7.
 Dei secundum interiorem hominem, quod est, mente serui-
 re legi Dei, mente & animo Deum diligere, licet
 caro seruiat legi peccati, id est, licet caro & carnalis
 infirmitas concupiscere non desinat.

38. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Charitatis
ordo de-
fenditur.

HOc quoque præceptum suo fermento corrumpit Calvinus. Negat enim ordinem charitatis, quem perspicue præceptum ponit, videlicet ut dilectio respectu proximi incipiat à seipso. Sic enim scribit. *Quum proximos sicuti nos ipsos diligere iussit Moyses, noluit amorem nostrum priore loco statuere, ut quisque seipsum prius amet, deinde proximos, quemadmodum Sorbonici sophistæ cauillantur, regulatum inferius esse sua regula, sed quum simus nobis nimium dediti, Moyses vitium hoc corrigens, proximos nostros æquali gradu statuit, ac si vetaret unumquemque alijs neglectis habere sui curam, quia charitas in unum corpus omnes coniungit. Et *mutua corrigens, que alios ab alijs separat, singulos ad communem societatem, & quasi mutuum complexum reducit.* Hæc ille. Homo reprehendendi avidus, reprehendit quod nescit. Nescit enim à scholasticis, quos hic Sorbonicos sophistas vocat maledicendi cupidus, communem illam societatem & mutuum complexum omnium proximorum disertè in hoc præcepto doceri, sed quia in ipsa societate communi, casus frequenter accidunt ut omnibus ex æquo subueniri nequeat, diligenter ab illis quæri, quis sit præcepti huius sensus in casibus huiusmodi: An te & proximo æqualiter periclitante, quum utriusque subuenire nequeas, prius ne tibi prospicere debeas an proximo. An etiam meliore te periclitante, teipso neglecto illū iuuare tenearis. *Proximus diligitur* (ait S. Thom.) *secundum rationem societatis in bono.* id est, dilectio proximi docet socialem & communem esse debere dilectionem nostram, non priuatam, in eo bono quod ipsi rectè & ordinatè diligimus, videlicet in Deo.*

In Sum-
ma 2.2.
q.26.
art.4.

Corr

Confociatio autem ista est ratio dilectionis secundum quam-
dam unionem in ordine ad Deum. Vnde sicut vnitas potior
est quam vnio (nam ab vnitate vnio incipit, & prin-
cipium semper in suo genere cæterorū caput est)
ita quòd homo ipse participet bonū diuinū (in qua parti-
cipatione potissimum proximus diligitur) est po-
tior ratio diligendi, quàm quòd alius associetur sibi in hac
participatione. Hæc explicatio non tollit mutuum
complexum in hoc præcepto positum, sed in hoc
complexu quis ordo sit tenendus, præterea do-
cet: vt frustra propter vnum aliud conuellere
Calvinus conetur.

IN MATTHÆI CAP. 23.

2. Sederunt super cathedram Moysi Scribæ &
Pharisæi. Quæcunque ergo dicunt, facite
& seruate.

TORSIT hic locus Calvinum, omnes-
que hæreticos torquet, qui *cathedram con-*
tra cathedram, & altare contra altare erigunt, vt
veteres piè & grauitè loquuntur. Docet quippe
disertissimè Christus audiendos esse qui cathedrâ
tenent, id est, qui potestatem docendi legitimam
habent, vtcunque aliter ipsi viuunt quàm docet:
quod illis quidem summū dedecus ac vituperium
est; ouibus autem & subditis nullum impedimen-
tum esse debet, quo minus rectæ & sanæ eorum
doctrinæ acquiescant. Versat itaque se hic in om-
nem partem Calvinus. Nec apertam veritatem
disiteri potuit, nec à loci tamen corruptela abs-
tinere voluit. *Sedet (inquit) in cathedra Moysi, qui*

Episcopa-
lis & pa-
storalis
authoritas
defendi-
tur.

non ex seipso vel proprio sensu, sed ex Dei auctoritate & verbo præcipit. Rectè hoc quidem. Sed quia quilibet magister mendax, qui non nisi ex seipso loquitur, venditare id sibi potest, & solet, quod ex Dei auctoritate & verbo præcipiat, ægrè quidem adiecit, sed necessariò adhuc adjiciendum vidit, de legitima docentis vocatione, quæ propriè ad cathedram Moïsis vel Christi pertinet. Addit igitur. *Simul tamen legitima vocatio hic notatur: quia ideo audiri Scribas iubet Christus, quòd publici essent Ecclesiæ doctores.* Rectè illimè. Cur igitur, Calvine, publicos Ecclesiæ doctores despexisti? Cur absq; legitima vocatione eiecto prius Episcopo qui Cathedram illic tenebat, Genevæ post Farelum, qui primus erat, docendi munus tibi arrogasti? Cur denique eorù communionem deseruisti,

August. *quos per orbem terrarum successionis ordinem custodientes, Episk. 163. sedere in sedibus Episcopalibus vel vidisti vel audisti, & Donatistarù impietate hac in parte imitari voluisti? Pupugit hic scrupus Calvinum, & sibi ipsi malè conscius, tantum facinus à sese amoliri studiosè contendit. Subiungit igitur. Papis suis satis est titulo præditos esse, ac locum occupare, qui leges imponunt. Huc enim torquent verba Christi, quasi necesse sit obedienter recipere quicquid mandant ordinarij Ecclesiæ Præsides. Ecce agnoscit Catholicos eorum locum occupare qui leges imponunt, & esse ordinarios Ecclesiæ Præsides: non tamen recipiendum esse quicquid mandant. Nonne igitur & Christo & sibi ipsi contradicit? Christo, qui de huiusmodi dixit, *Quæcumque dicunt, servate & facite:* sibi ipsi, qui dixit, *Audiri iubet Scribas Christus, quòd publici essent Ecclesiæ doctores?* Aut ergo malè iubet hoc Christus, aut Christo contradicit Calvinus. Iubet audiri Christus. Nō est necesse audire, ait Calvinus. *Obedienter quippe*
reccis*

Calvinus
& Christo
& sibi
contra-
dicit.

recipere quod mandant, audire est in sensu Christi; videlicet *seruare & facere ea quae dicunt*. In quas se hic angustias compegit Caluinus, qui vt schismatis sui fixiditatem quoquo modo obtegeret, eodem penè halitu pugnantia protulit!

Sed placuit illi magis posterior assertio; quam vt astruat, Christum quoque sibi contradicere bonus interpres monstrare vult. Addit enim,

Aquis satis superque haec calumnia refellitur altero Christi edicto, vbi à fermento Pharisaeorum cauere iubet. Calum-

Matth. 16.

Christi doctrina Caluino calumnia est.

niam vocat ipsam Christi doctrinam de audien-

dis Scribis & Phariseis super Cathedram Mo-

sedentibus. Hanc ab ipso Christo per alterum eius

edictum satis superque refelli ait. Nonne bellus

interpres Caluinus, qui Scripturas inter sese com-

mittit, qui Christi doctrinam calumniam vocat?

qui Christi hoc loco doctrinam ipso Christi edi-

cto refellit? Sed quomodo tandem refellit? Sequi-

tur. *Si reijcere authore Christo non tantum fas est, sed etiam*

oportet, quicquid purae legis doctrinae de suo Scribae admis-

sent, certe non sine delectu & iudicio amplecti conuenit,

quicquid ipsis mandare libuerit. Hæc ille. Cæterum quo

sensu à fermento Pharisaeorum Christus cauere

iusserit, & quòd illud Christi edictum huic eius

mandato nihil repugnet, ad illa ipsa verba (suprà

cap. 16.) contra Caluinum demonstrauius. Sum-

ma est, quando ex cathedra loquuntur qui cathe-

dram legitime tenent, id est, quando iuxta do-

ctrinam à maioribus suis continua successione ac-

ceptam docent, audiendos illos esse vt Christus

hic mandat; quando verò non à maioribus acce-

ptam, sed suam aliquam nouam & propriam do-

ctrinam adferunt, quasi fermentum pessimum

reijciendam esse. Atque hoc modo, quatenus su-

per cathedram sedent, *seruare & facere oportet quæ*

dicunt, obedienter recipere necesse est quicquid mandant: quatenus sua fermenta admiscant, cauendi sunt. Hoc hæreticorū schisma nihil iuuat. Hoc legitimæ Præpositorum Ecclesiæ auctoritati nihil derogat.

Pergit tamen Calvinus ut Ecclesiæ magistris obtemperandum non esse doceat. Deinde (inquit) si hominum præceptis suorum conscientias hic Christus obstringeret, falsò alibi pronuntiaret frustra Deum coli hominum mandatis. Ecce rursus probare vult non esse audiendos Ecclesiæ doctores, quos Christum audiiri iubere dixerat. Rursus & sibi & Christo contradicit. Hæc hæreticorum nefaria impietas est, apertissimâ Scripturæ verba, ex alijs eius verbis iniquissimè detortis, peruertere & corrumpere. Quo sensu Christus dixerit, *Frustra me colunt docentes doctrinas & mandata hominū*, supra cap. 15. prolixè explicuimus, & illa verba huic Christi mandato nihil aduersari, contra Calvinum demonstraui-mus. Concludit Calvinus. *Hinc apparet Christum eas tenus populum hortari ut Scribis pareat, quantisper in pura & simplici legis interpretatione manent.* Christus non hortatur tantum sed & iubet populum (*Seruate & facite*) Scribis parere, non quidem quatenus legis interpretationem puram tradunt, de qua populus iudicare non potest pura ne & simplex an impura & adultera sit; sed quatenus *in cathedra Moysis sedent*, id est, quatenus traditam sibi & acceptam à maioribus doctrinam administrant: de quo populus iudicare, & noua ne an vetus doctrina sic quam adferunt discernere, facile potest populus iam orthodoxus ac fidelis: qualem hic Christus alloquebatur.

Sed pulchrum est quòd ex Sancto Augustino quædam profert Calvinus, quasi stimulo veritatis

ris adactus, quæ & hunc locum appositè elucidant, & luctam hanc & recalcitrationem Caluini inanem atque impiam fuisse demonstrant. Scitè enim Augustinus (ait Calvinus) & appositè ad Christi mentem Scribas super cathedram Moysis sedendo legem Dei docuisse exponit, ideòque oues debuisse vocem pastoris per ipsos audire tanquam per mercenarios. Quibus verbis continuò post subiicit, Deus ergo per illos docet. Sua verò si docere velint, nolite audire, nolite facere. Tract. in Ioan. 46. Cui sententiæ respondet quod idem tradit lib. 4. de doctrina Christiana. Quoniam boni fideles non quemlibet hominum, sed ipsum Deum obedienter audiunt, ideo vtiliter audiuntur qui etiam vtiliter non agunt. Cathedra ergo non Scribarum, sed Moysis, cogebat eos bona docere etiam non bona facientes. Sua enim agebant in vita sua; docere autem sua, cathedra eos non sinebat aliter. Hic præter solitum circa Scripturæ Evangelicæ sensum Augustinum proferre Calvinus voluit; sed contra caput suum tantum Doctorem protulit. Vterque locus de fermento doctrinæ malæ vitæ in doctore veritatis, non de fermento doctrinæ propriæ in falso magistro loquitur; & quidem, vt fatetur Calvinus, appositè ad mentem Christi hoc loco. Neque enim hic Christus aliud docet, quam doctores veritatis secundum veritatem non ambulantes, in eo quod docent audiendos, in eo quod malè ambulant non sequendos esse. Quæ doctrina contra aliam Caluini & Caluinitarum hæresim plurimum valet, qua propter peccata Pontificum & Cleri Catholici (quæ quàm possunt studiosissime exaggerant) nec Pontificibus nec Clero Catholico obediendum esse vociferantur. Sed Caluini sensum schismaticum, quòd sedentibus in cathedra obedire non sit necesse, Augustini verba nulla ex parte insinuant.

S 4 Imò

Malis
Præpositis
obediendum.

Augustinus à Caluino contra seipsum citatus.

De Doct.
Christ.
lib. 4.
cap. 27.

Caluini
dolus
malus.

Cathedra
sanæ do-
ctrinæ.

Imò si posterioris loci verba integrè posuisset Calvinus, illum apertè refutassent. Sic enim habent integra Augustini verba, à Caluino artificiosè mutilata. *Quoniam boni fideles non quemlibet hominum sed ipsum Deum obedienter audiunt, qui ait, Quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite; dicunt enim, & non faciunt: ideo audiuntur vtiliter qui etiam vtiliter non agunt. Sua enim querere student, sed sua docere non audent, de loco scilicet superiore sedis Ecclesiasticæ, quem sana doctrina constituit. Propter quod ipse Dominus, priusquam de talibus quod commemoravi diceret, præmisit, Super Cathedram Moysi sederunt. Illa ergo Cathedra non eorum, sed Moysi, cogebat eos bona dicere etiam non bona facientes. Agebant ergo sua in vita sua; docere autem sua. Cathedra non permittebat aliena. Hæc Augustinus, ex cuius verbis callide refectit Calvinus: *Sua docere non audent, de loco scilicet superiore sedis Ecclesiasticæ, quem sana doctrina constituit. Hæc quippe verba ipsam causam attingunt, cur qui cathedram Christi tenent, sua docere non audent, ideoque necessariò ab ouibus audiendi sunt. Nèpe quia de loco loquitur Sedis ecclesiasticæ, quem sana doctrina constituit. Non quia qui illum locum tenet, docere falsa non possit; sed quia qui falsa docet, illum locum tenere nequeat. Illum enim locum sana doctrina constituit: quam qui non docet, ab illo loco depellitur, vt Nestorius, Eunomius, Eudoxius, alijq; plurimi Ecclesiasticæ sedis loca tenentes à suis locis depulsi sunt, quia sanam doctrinam deseruerunt. Cathedram Ecclesiasticam, ait Augustinus, sana doctrina constituit: id est, cura & prouidentia Dei de Ecclesia sua factum semper est, fit, & fiet, vt quum contra eius Ecclesiam portæ inferi præualere nequeant, & sine legitimè vocatis pastoribus portæ inferi præualerent, legitimè succedentes Pastores**

stores nunquam desint. Vnde alibi S. Augustinus. Epi. 166.
*Celestis magister de malis Praepositis securam suam plebem
 fecit, ne propter illos doctrina salutaris Cathedra deserere-
 tur: in qua coguntur etiam mali bona dicere. Neque
 enim sua sunt que dicunt, sed Dei, qui in Cathedra unitatis
 posuit doctrinam veritatis.* Hæc ille. Vide eundem
 in libro de Pastoribus cap. 10. & contra Petilia-
 num libro 2. cap. 61.

11. *Qui maior est vestrum, minister vester erit.*

QVVM doceat hic locus, eumque semper
 Ecclesia sic intellexerit Catholica, sum-
 mam in Ecclesia dignitatem non impe-
 rium esse tyrannicum aut profanum, ubi stat pro-
 ratione voluntas, sed ministerium ad vtilitatem
 populi Dei, idemque summus in Ecclesia Dei
 minister aptissimo titulo à multis iam seculis
 professus fuerit, vocans se *seruum seruorum Dei*;
 profanus Calvinus, cui omnia Catholice Ecclesie
 displicent, hunc ipsum titulum, hoc maxime
 Christi verbo fundatum, ore rabido atrodit. *Quid*
 (inquit) *prodest quòd Papa tyrannicis legibus oppressurus*
miseras animas, se seruum seruorum Dei prafatur, nisi vt
palàm insultet Deo, & hominibus probrose illudat? Hæc
 ille. Quid verò prodest quòd superbus & male-
 sanus hæreticus Calvinus, tam innumeris Scri-
 pturæ Euangelicæ corruptelis oppressurus mise-
 ras animas, se ministrum verbi venditat, & supremo
 in Ecclesia Christi Sacerdoti impuro ore maledi-
 cit, nisi vt palàm insultet Christo, qui Petro dixit,
Pasco oves meas, & in vna Petri Cathedra vnã Eccle-
siam suam monstrauit, & omnibus hæctenus Chri-
stianis probrose & impiè illudat, qui à tot iam
seculis huius Sedis Apostolicæ primatum cõstan-

Calu-
 nia Cal-
 uini pro-
 brosa.

Ioan. 21.
 Cyprian.
 in lib. de
 unitate
 Eccl. 1.

ter & vnanimiter agnouerunt. Quomodo autem intelligenda sunt illa Christi verba, *Qui maior est vestrum, minister vester erit*, supra ad Matth. cap. 20. explicatum à nobis est, vbi eadem doctrina à Christo latius tradita, à Caluino quoque corrumpitur & impugnatur.

15. *Circuitis mare & aridum vt faciatis vnum profelytum; & cum factus fuerit, facitis eum filium gæbennæ duplo quam vos.*

Maledictus
Caluini
calamas.

TORQUET hunc locum Caluinus contra Monachos, quos ait sedulè vndique profelytos corradere, sed quos ex lasciuis & impure vitæ hominibus reddant profus diabolo. Maledictum hoc est è triuio arreptum, & panico hæretici hominis furore dignum. Cæterum res ipsa omnium oculis exposita loquatur, an non multo verius in nostri temporis hæreticos hæc verba quadrent. Audiamus hac de re proprias ipsorum confessiones, ne simulatis aut alienis eos criminationibus grauare videamur. Lutherus ad nouum suum Euangelium corrasit quos poterat. Quales illi accepta Lutheri doctrina euaserint, ipse loquatur Lutherus. *Mundus* (inquit) *indies fit deterior. Sunt enim homines magis vindictæ cupidi, magis auari, magis ab omni misericordia remoti, magis inmodesti, & indisciplinati, multoque deteriores quam fuerunt in Papatu.* Hæc ille. Accedat alius & primarius Lutherane sectæ Magister, Musculus. *Ita nunc sunt* (inquit) *res Lutheranorum, vt si quem magnam numerum nebulonum, prædonum, vltorum, impostorum, sceneratorum, atque id genus veteratorum videre iuuet, is in ciuitatem, in qua Euangelium docetur, introeat: plurimos nimirum illo in loco inuenit. Et paulo post. Verum est certè, siue inter et bnicos, siue*

Protestan-
tium im-
punitas
teste Lu-
thero.
In serm.
Dom. 1.
Aduentus
in Postilla
dome-
stica.
Musculi
de eodem
testimo-
nium.
In lib. de
Prophetia
Christi.

sive Iudeos, sive Turcas, aliosq; infideles nullos inueniri magis effrenes, & apud quos minori in pretio sit honestum, atque virtutes, quibus adeo omnia culpa vacant aut nihil prope modum vitio datur, quam apud Euangelicos, apud quos omnia vincula Dæmon excussit. Hæc ille. Adijciamus nunc recentiores Euangelicos, qui nos ipsi edoceant, quales eorum profelyti sub noui Euangelij professione euaserint. Prodierunt anno 1574. Tubingæ excusæ Conciones de Planetis auctore Iacobo Andreae, siue de vitijs & capitalibus peccatis, tunc in Germania apud ipsos Euangelicos regnantibus. In eo libro post alia multa ita legimus. *Alia Germanorum pars permittit quidem vt prædicetur verbum Dei, verum nulla subsequitur emendatio, sed dissoluta, epicurea, & belluina vita, in comessationibus, symposijs, auaritia, superbia, nominis diuini blasphemia. Atque hic non minus quam Papiæ in sua idololatria redargui non sustinent. Grauis & Christiana modestia ac disciplina quæ Deus verbo suo tam grauius præcepit, & à Christianis requirit, tam illis dura videtur, vt ad eam opere complendâ nouus sit Papatu nouusque monachismus oporteat. Didicimus (inquiunt illi) nos per solam fidem in Iesum Christum saluos fieri, qui morte sua omnia nostra peccata expiauit, nec poterimus nostro ieiunio, elemosyna, oratione, alijsue operibus pro eisdem satisfacere. Missam igitur faciat operû horum inculeatione, facile siquidem possumus per Christum salui fieri, omnemq; fiduciam in sola Dei gratia & Christi merito collocamus. Atque vt vniuersus orbis videat eos à Papatu alienos, nec in operibus spem ponere, idcirco nihil bonorû operum faciunt; locoque ieiunij comessantur & inebriantur totos dies ac noctes: pro elemosynis pauperes expilant & deglubunt; pro oratione execrantur & blasphemant nomē Domini vsq; adeo profanè, vt ne Turcæ quidē & Saraceni tantā in Christum impietatem designent. Pro humilitate regnat superbia, fastus, ferocia, luxus vestimetorū, &c.*

Hæc

Iacobi
Andreae
testimo-
nium de
eodem.Sola fides
quid Pro-
testantes
docuerit.

Hæc omnia Euangelij prætextu defenduntur, & nihilominus persuadent sibi homines infelicissimi sinceram se habere fidem erga Deum in cordibus suis, se Deum habere propitium, se meliores idololatriæ & apostaticis Papis. Hæc illæ conciones, multoque plura. Nihil nouum loquuntur quod non omnium oculis incurrat, qui cum Euangelicis seu Lutheranis seu Caluiniſtis conuerſantur. Sed fatius duxi, ex tabulis potius conſignatis cum illis agere, quàm (vt Caluinus hæc facit) publici acculatoris personam gerere. Quod autem ipsi de seipſis Lutherani conqueſti ſunt, hoc tam Lutheranis quàm Caluiniſtis acerbè obijeit Anabaptiſtarum Doctor non incelebris Menno Simonius his verbis. *Hæc diſſoluta doctrina (nempe, ſolan; fidē ſine bonis operibus ſaluare) effrenem & rudem populum, maiores & minores, ciues & plebem aliquam ad tam diſſolutam & belluinam viuendi rationem induxerunt, iſſque frenum ita laxarunt, vt tam impiam & abominabilem vitam inter Turcas & Tartaros inueniri non putem, qualem inter iſtos videre licet.* Hæc ille de Lutheranis ſolis. Alio in libro tam Sacramentarios quàm Lutheranos ita depingit. Scio verè (inquit) quòd ſunt extra Chriſti Spiritum, miſſionem, & verbum, & quòd in doctrina ſua, & actionibus, hominum fauorem, honorem, ſuperbiam, redditus, ſplendidas domos, et iucundam ac voluptatibus affluentem vitam non minus querunt quàm Papiſtæ. Et paulo pòſt vtramque ſectam alloquens: *Vos ipſi (inquit) iſtæ ſiſtis qui diſſolutam carnalemque vitam ducitis, qui Chriſtū cruciſigitis iterum, qui blaſphematis Spiritum eius, & gratiam eius contemptui habetis.* Hæc ille. Tandem de ipſis Sacramentariis & Lutheranorum concionatoribus ita ſcribit. *Cum ad concionatores eos peruenitur, qui ſe gloriantur habere Dei verbum, quosdam manifeſtè ac apertè mendaces, quosdam ebriofos, quosdam uſurarios & maledicos conuſtiatores,*

In lib. de
vera Chri-
ſtiana
fide, tit. de
fide Lu-
theran.

In lib.
Funda-
mentum
tium, di-
ſtio tit. de
doctrina
concio-
natorum.
Sakra-
mentario-
rum pie-
tas.

In lib. de
Chriſtiana
fide, tit. de
fide Cana-
næ mu-
lieris.

triatores, quosdam persecutores & proditores innocentum esse deprehendes. Quomodo etiam illorum quidam se gerant, & qua ratione uxores suas consecuti sint, quales etiam uxores habeant, id ego Domino atque ipsis etiam committo. Vitam quietam, otiosam, desidem, & iucundam ducunt. Seductionibus & adulatoribus sese alunt de rapinis Antichristi, & tantum concionantur quantum terrenus & carnalis magistratus ferre atque audire vult. Hæc ille & alia adhuc infinita de vtriusque huius secte hominibus. Non sunt hæc è triuijs arrepta cõuitia, sed ex ipsis nouis huius Euangelij magistris (Euangelium quippe hoc nouum quælibet sibi secta venditat) literis ac monumentis consignata testimonia. Plura hæc de re alibi dicendi locus dabitur, vbi similitè hanc scabiem tangendi occasionem Calvinus dabit.

19. *Stulti & cæci. Quid enim maius est, donum, an altare quod sanctificat donum?*

HANC Pharisaicam superstitionem & impietatem, qua ex auaritia & rapacitatis studio res oblatas, quarum participes fiebant, ipsi templo & altari præponebant, tanquam superstitionum in populo causam, quæ ab ipso Deo eiusq; cultu homines auocarèt, à Christo hoc loco reprehendi; & in hac reprehensione Christi intentum præcipue consistere; atq; in eisdem superstitiones Catholicam hodie Ecclesiam fœdè prolapsam esse; declamitat hoc loco Calvinus. Sed tam in ipso præsentis disputationis scopo aberrat, quàm impiè Christi sponsam exagitat. Hoc delirium (ait Calvinus) quòd plus reuerentiæ auro templi & sacris oblationibus quàm templo & altari Iudei deferrent, à Scribis & Sacerdotibus profectum fuisse creditibile est. Fuit autem nõ minus perniciosus quàm stultus error, cò quòd

eò quòd populum ad crassa figmenta abduceret. Nihil proclivius est quàm homines à puro Dei cultu delabi. Huius ergo veli obtentu, Satanae promptum fuit procul à Dei intuitu abstrahere, qui iam plus equo ad stultas imaginationes tendebant. Hæc ratio est cur eum errorem tam duriter Christus castiget. Hæc ille. Sed toto cælo à vero Christi intento aberrat. Christus enim hoc loco non turbavit populum, sed Scribas & Phariseos (Sacerdotes vocat Calvinus, à quo verbo Christus abstinuit propter honorem sacerdotij, tamen si Scriba isti & Pharisei plerique sacerdotes essent) reprehendit, nec superstitionem in populo, sed cæcitatem & ignorantiam Scribarum in doctrina manifestè arguit. *Stulti* (inquit) *& cæci Scribae & Pharisei*. Illorum cæcitas & stultitia erat, plus reverentiæ tribuere auro & oblationibus quàm templo & altari, quatenus videlicet iuramenta per aurum & oblationes facta iurantes obligare, per templum & altare facta non obligare docebant.

Populi
supersti-
tionem
fine causa
exagitat
Calvinus.

Phariseo-
rum pro-
prius error
his verbis
taxatus.

Hanc ineptam & præposteram eorum doctrinam ex avaritia fortasse natam, sed in altero eorum errore præcipuè fundatam, quòd per creaturas iurare licitum esse existimabāt, in hoc quarto *Va* propriè & ad literam Christus reprehendit. Hanc enim ob causam docet Christus per Deum eos iurare, qui per templum aut per cælum iurant. Nullam hinc superstitionem aut populi aut Scribarum Christus perstringit, sed in proximo sequenti *Va* illud crimen arguit. Ita Calvinus torquet hunc locum, & obtorto collo trahit ad sui cerebri idolum, quod passim ille sacris in Scriptis magna cū reverentia & pompa quasi in theatro venerandum proponit: nempe ex superstitionis cultibus nasci Dei contemptum. Dei quidè cultum superstitionis cædè contaminat & eneruat; sed à
Dei

Dei intuitu non magis abstrahit, quã avaritia ab affectu pecuniæ. Verũ istud huius loci nõ est, nec de hoc vitio in hac sententia Christus disputat.

Superficio non parit Dei contemptum.

Nunc vt Ecclesiam Catholicã hoc loco taxat Calvinus, eius odio suos lectores perpetuò imbuens, videndum est. Primũ in genere garrit. Sic (inquit) videmus in Papatu innumeris artibus auctas fuisse superstitiones, quum sacrifici prædæ inhiarent: qui adhuc quotidie multa excogitant, quibus stultum vulgus magis dementent. Hæc accusatio generalis absque vlla facti specie iniecta, non nisi ex dolo malo proficiscitur. Dolosus quippe (vt dici solet) versatur in generalibus, & nihil est facilius quàm muliercularũ more generaliter in quẽuis obuium aut transeuntem debacchari, aut canũ more molestissimè allatrare. Tandẽ quibusdã interiectis, vt aliquid accusatione dignum dixisse videatur, ait. Et tamen Papiſtas non puduit sacrum Dei nomen ad turpius ludibrium prostituere. Nam apud illos plaris est frustum putridi cadaueris tangere, quã sanctum vtriusque testamenti volumen, vel etiam leuare in calum manus. Patet facta nunc & in certam facti speciem adducta accusatione, quis eius pudendam turpitudinem non videt? Primum Sanctorum corporum reliquias putridi cadaueris frustum vocat. Cui plusquam Vigilatio & procacius insanienti respondebit S. Hieronymus contra Vigilantiũ scribens. Dixerat in Ecclesia sua Vigilantius. Prope ritum gentiliũ videmus sub pretextu religionis introductum in Ecclesijs, quũ puluisculũ nescio quod in modico vasculo pretioso lintamine circumdatum osculantes adorant. Cui respondet in hũc modũ Sanctus Hieron. Quid est illud, nescio quid, scire desidero. Expone manifestius, vt tota libertate blasphemes (Hoc iã fecit Calvinus, nõ puluisculũ nescio quod, sed putridi cadaueris frustũ dicens) Doles martyrũ reliquias pretioso

Superfitionum falso arguitur Ecclesia.

Reliquiarum veneratio antiquissima.

pretioso velamine operiri, & non vel pannis vel cilicio colligari, vel proijci in sterquilinum. Ergo sacrilegi sumus quando Apostolorum basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreae, Lucae, & Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas daemones rugiunt, etc. Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudaea transtulit in Thraciam? Omnes etiam Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutas (aut, ut Calvinus loquitur, putridi cadaveris frustum) in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnium ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta letitia, quasi presentem viventemque Prophetam cernerent, susceperunt? ut de Palaestina usque Chalcedonem iugerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonabant? Haec Hieronymus. Hanc ergo à mille ducentis annis Ecclesiam Christi antiquissimam accuset Calvinus, non Papistas praesentes, si reliquias corporum sanctorum venerantur. Sed quod Calvinus ut putridi cadaveris frustum tanta cum nausea fastidit, quomodo alij etiam non minus antiqui & celebres Patrum singulari in honore habendum censuerint, iam olim ostendimus ex Augustino, Basilio, Ambrosio, Gregorio Nazianzeno, alijsque Patribus in Prompt. Catholico.

Dom. 23. post Pentec.

Sed (inquit Calvinus) plura hoc faciunt Papista quam sanctum utriusque testamenti volumen, vel etiam levare in caelum manus. Quid ergo? vult Calvinus libros ipsos Sacrae Scripturae eadem veneratione à nobis coli, qua Sanctorum coluntur reliquiae, & non iam cadaveris humani frustra, sed vel pecorum mortuorum pelles, vel putridos panniculos in Ecclesijs reuerenter proponi, & à nobis in honore haberi? Dolet quippe plura à nobis Sanctorum reliquias fieri quam volumen Biblicum.

Eodem

Eodem igitur & pari honore affici desiderat. Cæterum vnde factum est vt ad Sanctorum reliquias Dæmones rugierint, torti & eiectiones fuerint, multaque fidelibus beneficia impertita, ad Bibliorum contactum vel præsentiam nihil huiusmodi contigerit? An non manifestè docuit Dei Spiritus in Sanctorum reliquijs, ipsos Sanctos, & in Sanctis Deum rite ac debitè coli: in libro verò Biblico seu chartaceo seu in membranis pretiosissimis descripto, Deum coli nolle, sed in Scripturis illis sanctis, quatenus ore magistrorum exponuntur, vel cùm pia ac sancta meditatione leguntur, sanctam suam voluntatem nobis patefacere voluisse: ad doctrinam quidem & executionem eorum quæ in illis libris docentur, non ad ipsorum librorum venerationem aliquam? Nullam igitur iniuriam sacris voluminibus facimus, quòd folia & chartas non veneramus. Pluris autem nos Sanctorum reliquias facere quàm in cælum leuare manus, id est, quàm puras & pias ad Deum orationes fundere, proterua Caluini calumnia est. Quum enim ipsas illas reliquias sic veneramus, vt earum inspectio & contactus ad inuocandum Deum per Sanctos suos, id est, ad leuandas manus nostras in cælum directè nos moueant & excitèt, insanus est qui mediū fini nos anteponeere garrit. Catholici semper ita Sanctorum reliquias venerari didicerunt, vt puras ad Deum orationes facere pietatis studium multo excellentius esse semper intelligerent.

23. *Decimatis mentham, & anythum, & cuminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, misericordiam, & fidem.*

HANC quoque criminationem Phariseis à Christo iustissimè intentatā, Ecclesiæ Catho-
T cho-

tholicæ similiter intentandam pro suo sibi sumit imperio. Caluinus. *Sic (inquit) videmus hodie Papistas, quum transgrediuntur summa Dei præcepta, valde ardentem in frigidis ceremonijs satagere. Maledico conuictori breuiter respondeo. Videmus hodie Calvinistas quum nulla Dei præcepta seu magna seu parua obseruari à quoquam posse, nec eorum obseruationem ad salutem quicquam facere dogmatizent, valde ardentem in solius fidei commendatione satagere, de operibus autem legis præstandis, de iudicio, misericordia, & fide, vel, vt Lucas loquitur, de ipsa charitate Dei & proximi, adeo nihil sollicitos esse, vt omnibus sese flagitijs ac sceleribus doctrinæ suæ conformiter, contaminauerint, quod etiã supra ex illustribus suorū hominū testimonijs confirmatū dedimus. Suaues homines iustitiã legis à Catholicis fastuosè exigunt: sibi ac suis nullam legis iustitiam imponi sinunt.*

29. *Aedificatis sepulchra Prophetarū, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: Si fuissimus in diebus Patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarū. Itaque testimonio estis vobis metipsis quia filij estis eorū qui Prophetas occiderunt. Et vos implete mensurã Patrum vestrorum.*

Hic verò Caluinus amplam sibi datam materiam ratus, in cultū ac religionem Catholicorum latius ac plenius excurret. Iudeorum, quos Christus arguit, hypocrisis, & impietas hæc erat, vt sepulchra quidem veterum Prophetarum magnificè extruerent atque ornarent, & eorū persecutores grauiter reprehenderet, ipsimet tamen eadē impietate & Dei Prophetas persequendi libidine laboraret: quod in Ioan-

nc

ne primū (nam ex Phariseorum consilio eum in carcerem Herodes coniecit) postea in Christo iam perpetraverant, & in Christi Apostolis ac discipulis vberius postmodum patraturi erant, ut illis hoc loco Christus prae dicit. Hæc illorum insignis hypocrisis erat, Prophetarum monumenta ornare, ipsosque Dei Prophetas identidē missos ad necem querere. Iam hanc totam & simile impietatem Catholicis horū temporum, maximèq; Ecclesiarum Præpositis impingit Calvinus. Audiamus Diaboli voces & calumniatoris mendacia. *Huius (inquit) rei nimis illustre in Papatu cernitur documentum. Nam Apostolorum & Martyrū legitima veneratione non contenti, diuinos illis cultus affingūt, & quoscumque congerant honores, non putant se modum excedere.* Mentitur hic Satan, & fratrum nostrorum accusator pessimus. Nullos Apostolis aut Martyribus diuinos cultus affingimus. Aliquos in specie huiusmodi cultus nominare Calvinus debuit. Nunc generaliter nebulo loquitur, quia hoc illi facilius fuit. Dolosus enim & mēdax versatur in generalibus; & qui malè agit, odit lucem, nec venit ad lucem, in particulari & expressè non loquitur, ne arguantur mendacia eius. Huiusmodi crassimendacijs crassi Calvinistæ à Caluino sese deludi & irrideri sunt passi. Cætera hominis videamus, & quomodo in Cathedræ Christianæ magistris exagitat dis Christi partes agere contēdat, dispiciamus. *Interea (inquit) seuitendo contra fideles, ostendunt qualis futura sit sua pietas erga Apostolos, & Martyres, si hodie superstites idem quod olim munus obirent. Cur enim tanta in nos rabie exardent, nisi quia eam doctrinam recipi ac vigere cupimus, quam suo sanguine ob signarunt Apostoli & Martyres? Porro quum sanctis Dei seruis pretiosior ea fuerit quàm propria vita, an huic*

Sancto-
rum vene-
ratio de-
fenditur.

Ioan. 2.

parcerent qui eam tam furiosè persequuntur? Scilicet Lutherus ac Calvinus sunt Ioannes Baptista & Christus, quos hodie Pharisei persequuntur. Harum sectarum Magistri Apostoli sunt horum temporum & Martytes. Tota eorum doctrina ipsissima est quam Apostoli tradiderunt. Hoc nisi totum Caluino concedas, tota eius fabula in risum vertitur. Sed si Apostoli aut Apostolicæ doctrinæ restauratores Calvinitæ sunt, quid Lutherani, quid Anabaptistæ, quid tot aliæ sectæ sunt, quas vna Catholica merito persequitur Ecclesia? Deinde an non Catholicorum quoque illa vox est imprimis & vera & solida? *Eam doctrinam recipi ac vigere cupimus, quam suo sanguine obsignarunt Apostoli & Martytes?* Nec Apostoli, nec tot ætatum Martytes aliam doctrinam suo sanguine obsignarunt, quam quæ ab Apostolorum tempore per tot ætates ac secula ad nos deriuata est. Nec Calviniana, nec Lutherana, nec Anabaptistica dogmata ante hanc ætatem exorta sunt; suis & authoribus distincta, & prophanis cuiusque sectæ vocibus separata. Iterum ergo non nisi generalem instituit hæctenus accusationem criminatorem Calvinus, eo fundamento nixam, quod non ab aduersarijs modò quos accusat, sed & à qualibet secta venditur.

Reliqua adhuc dispiciamus. *Suffitu ergo* (inquit) *candelis, floribus, omniq[ue] pomparum genere Sanctorum imagines ornet vt libuerit. Si nunc viueret Petrus, eum discerperent, lapidibus obruerent Paulum. Si Christus ipse adhuc ageret in mundo, eum lento igni ustularent.* An huius hominis aut ineptiæ aut impietati aliquid addi potest? Quid ineptius quàm ex suffitu, candelis, floribus, similique pomparum genere ad Sanctorum imagines exhibitio, quòd diuini honores

eisdem

Candelarum & florum pompa circa SS. reliquias.

eisdem affingantur, declamare? Tenuiter ille de Deo sentit, qui has ceremonias ad honores diuinos pertinere existimat. Sola sacrificia siue externa siue interna ad cultum propriè diuinum pertinere, qui de Deo rebusque diuinis hactenus disputarunt, semper iudicauerunt. An diuinos honores arca testamenti aut vetus tabernaculum habuit, quæ suffitu, candelis, floribus, variòque alio pomparum genere, partim ex Dei præscripto, partim ex piorum Patrum religiosa veneratione ornata fuerunt? Hæc ab honore & cultu soli Deo debito omnes Dei cultores lato semper discrimine distinxerunt. *Quicumque accendunt ceros ad memorias Martyrum* (ait D. Hieronymus) *secundum fidem suam habent mercedem. Illud fiebat olim idolis, & ideo detestandum: hoc fit nunc martyribus, & ideo recipiendum est.* Laudat idem Nepotianum presbyterum quòd Basilicas Ecclesiæ, & Martyrum memorias, diuersis floribus & arborum comis vitiumque pampinis adumbravit, ut quicquid placebat in Ecclesia tam dispositione quàm visu, presbyteri studium ac laborem testaretur. Commemorat S. Augustinus ad reliquias Sancti Stephani, quum publicè ab Episcopo per plateas deferrentur, mulierem cecam, ubi flores quos ferebat pignoribus sacris impositos, oculis postea admouisset, visum recepisse. Ad memoriam quoque Sancti Stephani flores super altare poni ac relinqui solitos, ex alterius occasione miraculi, idem narrat ibidem celeberrimus Doctor. An hæc antiquissima Ecclesia diuinos propterea honores Martyribus detulit, aut hi celeberrimi Doctores vel idololatræ fuerunt, vel idololatriam in alijs commendarunt?

Sed hac omissa putida Caluini calumnia, vide hominis impietatem. Petrus, Paulus, Christus

T 3 ipse

In epist.
ad Riparium.

In Epitaphio ad
Heliodorum.

De Cinit.
Dei lib. 22
cap. 8.

Calvinus
quouis
Turca
procacior.

ipse ita Catholicis odio & execrationi sunt, ut si denuo superessent, indignissima illos nece conficerent. Quis vel Turca vel Iudæus hanc de Catholicis Christianis opinionem vel semel in animum demitteret? Sed quouis aut Turca aut Pagano sceleratior Calvinus, non animo tantum tam atrocem criminationem concipere, aut leuiter apud paucos effurire, sed & publicis monumentis consignare, adeoque in diuini verbi explicatione, quasi veritatem certam ac sacram, Sacrae Scripturae lectoribus totique posteritati commendatam ac testatam facere ausus est. Palpandam se prebet nefarii hominis maleuolentia, quæ nullis modestiæ finibus contineri potuit. Nihil quàm suam ipse immedicabilem animi ægri tudinem prodidit: & quàm impias animo cogitationes foueret, hæc virulenta oratione omnibus contestatum voluit.

47. *Quoties volui congregare filios vestros sicut gallina congregat pullos suos sub alis suis. & nolulistis?*

QUIA hæc Christi verba contra duo sua paradoxa manifestè facere Calvinus aduertit, eorum sensum studiosè peruertit. Vidit ex hoc loco arbitrij libertatem stabiliri, quæ vocanti & volenti Deo repugnet, quia eo volente congregare, homines congregari nolunt. Vidit ex hoc loco non omnem hominis circa salutis opus voluntatem ex Dei electione pendere, sicut ille singulariter docet, affirmans omnes qui credunt & conuertuntur, ex prædestinante Dei gratia conuerti, neminem iustificari nisi electum, & nunquam perire qui semel iustificatus est: vt sic apud eum nulla sit sufficiens aut adiuuans Dei gratia,

gratia, sed sola operans & efficax. Quæ omnia docet Instit. lib. 3. cap. 24. Quod (inquit) hic locus ad probandum liberum arbitrium, & arcanam Dei prædestinationem abolendam, à sophistis arripitur, facilis est solutio. Respondeo voluntatem Dei, cuius hic fit mentio, ab effectu esse considerandam. Quia videlicet verbo prædicationis omnes ad se promiscuè vocat, merito dicitur omnes ad se colligere. Et paulo post. Miror quosdam ita præfracto esse cerebro, ut ἐνδυσσωτὸν θεῶν, quæ passim in Scripturis occurrens nihil eos offendit, tantum hac in parte non admittant. Mox alibi dicit se hoc argumentum copiose tractasse. Id verò fecit loco præallegato num. 17. Sed ad hunc locum nihil aliud respondet, quam sicut in alijs Scripturis Deus dicitur irasci, brachia & manus extendere, quia quod humanum est, ad Deum transfertur, sic & in hoc loco se rem habere. Censet ergo Calvinus voluntatem Dei hoc loco non propriè & formaliter sed metaphoricè accipi, ut illud dicatur velle quod ab effectu aliquo vocationis externæ videtur velle, sicut dicitur irasci ab effectu vindictæ quam homines cum infigunt irasci solent, quam Dei voluntatem aliqui voluntatem signi vocant. Cæterum contra Calvinum certò tenendum est, voluntatem Dei hoc loco propriè & formaliter accipiendam esse, non metaphoricè. Nam & ipsa voluntas signi in Deo, quæ præcipit, prohibet, permittit, consulit, & operatur, à melioribus theologis, non metaphoricè & ab effectu, sed propriè & formaliter dici intelligitur. Propriè enim & formaliter Deus vult ea quæ præcipit & consulit fieri; volens quoque permittit ipsa mala; volens operatur præueniendo multa bona quæ suum effectum non fortiuntur. Vide Molinâ q. 19. art. 6. disp. 1. Hoc autem loco ipsa Dei voluntas quæ

Voluntas
Dei vo-
cantis re-
fractarios
qualis.

beneplaciti vocatur, respectu sanè auxiliorū gratiæ Dei intelligitur; respectu autem operū ipsorum voluntas non absoluta & efficax seu consequens, quæ semper impletur, & cui non resistitur, sed antecedens & conditionata. Deus quippe vero voluntatis suæ affectu, vera bonitate & misericordia sua, voluit & frequenter voluit, Iudæum populū ad idola & alias impietates diffuertem, ad sese reuocare, & in sinum gratiæ suæ suppeditatis auxilijs, tam externis quā internis recolligere; sicut gallina vero & tenero affectu vagantes suos pullos vult ad se recolligere, ne à miluo vagantes rapiantur. Hunc sensum ipsa Christi allata similitudo à nobis extorquet; & sine tali sensu falsa erit similitudo proposita. Non enim metaphoricè sed propriè vult suos ad se pullos gallina colligere. Nec sequitur tamen quòd Deus efficaciter & absolutè ipsam conuersionem velit, quia gallina vult absolutè suos ad se pullos colligere, eò quòd Deus sic misericorditer vult cōgregare dispersos, vt cum iudicio & iustitia id faciat, non impetu & impulsu aliquo naturali. Dei autem iudicium hoc habet, vt rationalem creaturam pro modo conditionis eius ad se colligat, volentem scilicet, & diuinæ voluntati ac vocationi liberè acquiescentem. Quare causa hoc loco cur hæc Dei voluntas respectu conuersionis ipsius impleta non fuerit, adijcitur, *Et nolulistis*. Hanc quoque voluntatis humanæ repugantiā liberam fuisse, & ab ipsa profectam, pœna subsequens demonstrat; *Eccæ relinquetur vobis domus vestra deserta*. Porro & sic liberam fuisse ad malum vt potuerint quoque sese conuertere ad bonum, eadem verba demonstrant, Non enim pro eo quod facere non poterant, tanta pœna plecterentur. Fuit ergo in
hac

hac Dei voluntate gratia sufficiens, tametsi non
 efficax: sufficiens, inquam, vt possent congregari,
 sed non efficax vt vellent, quæ vt deesset, ipsi in
 causa fuerint; quod illa Augustini sententia docet. *Gratia Dei adiuuat hominum voluntates* (nimirum
 quantum in se est, & antecedenter,) *qua vt non*
adiuuentur (scilicet efficaciter & cum effectu) *in*
ipsis itidem causa est, non in Deo: id est, quia ipsi nolunt
 hoc fit, non quia Deus non vult; qui, vt alibi Au-
 gustinus docet, *sic omnem hominem illuminat venientem*
in hunc mundum, vt omnes homines possint, si velint, ad Dei
præcepta seruanda sese conuertere. De Genesi contra
 Manichæos lib. 1. cap. 3. Vnde & rursus dicit. *Verum omnino est, omnes homines ad Dei præcepta complen-*
da sese conuertere posse si velint, sed præparatur voluntas à
Domino, & tantum augetur munere charitatis vt possint.
 Hanc Dei erga Iudæos præcipuè gratiam adiu-
 uantem, ac sufficienter præparantem, sed eorum
 sola culpa inefficacem, Christus hoc loco ad fu-
 turæ in eos vindictæ iustitiam demonstrandam
 commemorat. Idem facit alius Propheta. *Immun-*
ditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mun-
data à sordibus tuis. Et ne hæc Dei voluntas vellei-
 tas tantum quædam & metaphoricè dicta pute-
 tur, addit Propheta. *Multo labore sudatum est, & non*
exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Docet
 Deum multam illis & copiosam gratiam dedisse
 vt à peccatis suis mundarentur, illos tamen mun-
 dari noluisse. Non igitur à Dei sola electione, vt
 vult Calvinus, & absoluta eius voluntate, sed à
 Dei bonitate & libera hominum cooperatione
 pender hominis voluntas bona vt ad Deum con-
 uertatur, quod & perspicuè Augustinus docet,
Retract. lib. 1. cap. 22. vbi cõcludit contra Mani-
chæos, in potestate hominis esse mutare in melius voluntatē,

De pecc.
 mer. & re-
 miss. lib. 2.
 cap. 17.

Retract.
 lib. 1.
 cap. 10.

Ezech. 24.

fed addit contra Pelagianos, *banc potestatem nullam esse nisi à Deo detur*, id est, nisi Deus velit nos congregare, voluntatem præparare, adiuuare, &c. Calvinus, vt Pelagianismum excutiat, in Manichæorum dementiam incurrit.

Denique sic hunc locum explicat Calvinus, vt quum Christus hîc dicat voluisse se congregare, &c. ille dicat Christum hoc non voluisse, sed signum aliquod voluntatis suæ dedisse quasi hoc voluerit, sicut Deus quum punit, signum dat iræ

Calvinus
Christo
contradi-
cit.

Instit. lib.
3. cap. 24.
num. 17.

quæ in eum non cadit. Sed quum ex hac expositione sequatur aut Euangelium hîc mentiri, aut Deum rem eandem velle ac non velle, hunc nodum Calvinus his verbis abruptit: *Solutio alibi à nobis adducta sufficit, quamuis multiplex sit Dei voluntas quoad sensum nostrum, non tamen eum hoc & illud in se velle, sed pro sapientia sua variè multiplici attonitos reddere sensus nostros, donec cognoscere nobis dabitur mirabiliter eum velle quod nunc videtur esse voluntati eius aduersum.*

Instit. lib.
1. cap. 18.
num. 3.

Hæc ille. Concludit hoc loco sic Christum voluisse congregare quod reuera non voluit, sicut alibi docet Deum *mirabiliter velle peccata impiorum, quæ nunc propter præcepta eius in contrariū, voluntati eius aduersa videntur.* Et hanc blasphemiam

docens, iubet nos stare attonitos, & Dei sapientiam mirari, sui cerebri spectrum Dei sapientiæ nomine pallians.

(.....)

(..)

IN

IN MATTHÆI CAP. 24.

15. *Cum videritis abominationem desolationis quæ dicta est à Daniele Propheta, &c.*

HIC locus multis ex causis obscurus est, ut parum attendentibus valde dubium sit, quæ tandem sit ista abominatio desolationis, de qua Christus loquitur. Primum *abominatio desolationis*, vox in Scripturis rara est, nec nisi apud Danielem & hoc loco reperitur, nec significat abominandam desolationem iuxta consuetam hebræorum phrasim, sed abominationem quæ desolationis causa aut principium erat. Ipsa quoque abominatio non designat aliquam rem propriam, sed ab effectu, id est, quæ execranda & abominanda est. Desolatio verò græco quidem vocabulo *τῆς ἐρηύσεως* respondet, sed in hebræo stupendam vel admirabilem potius significat. Ita verba generalissima & dubia magnam difficultatem pariunt. Deinde Danielis locus valde incertus est. Ter enim cap. 9. 11. & 12. de hac abominatione desolationis loquitur. Et cap. quidem 9. atque 11. satis clarè de illa loqui videtur quæ facta est in vastatione Hierusalem, per Romanos. Quod enim cap. 9. dicitur; *In dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, & erit in templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio*; non nisi de cessantibus legalibus redemptione per Christum facta, & statim (ad maiorem eius rei evidentiam) templi vastatione consequente, intelligi potest. Similiter quod cap. 11. dicitur, *Venient super eum trieres & Romani, &c.*

mox.

Difficultatis huius loci causæ.

moxque paulo post, *Auferent iuge sacrificium, & dabunt abominationem in desolationem*, non nisi de vastatione Hierosolymæ per Romanos facta intelligi potest. Attamen cum in fine cap. 12. sic legimus: *A tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies 1290. Beatus qui expectat & peruenit usque ad dies 1335. non nisi de fine seculi, & de sublato per Antichristum Christianorum sacrificio, eiusque breui regno intelligi posse videntur. Christus ergo hoc loco de eadem loqui videbitur. Et pro hoc sensu faciunt Christi verba proximè præcedentia. Prædicabitur hoc Evangelium regni uniuerso orbi, & tunc veniet consummatio* Hæc enim verba non nisi de fine seculi loqui videtur. Quare de illo tempore hæc verba exponit Irenæus lib. 5.

Abominatio desolationis quid hoc loco significet.

Attamen non nisi de vastatione Hierosolymitana Christum hinc loqui, duo inuictè demonstrent. Vnū quod subiungit: *Tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes, &c.* alterum quod Lucas adiecit: *Cum videritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote quia appropinquat desolatio eius. Tunc qui in Iudæa sunt, &c.* ut hinc in Matthæo. Quod multis verbis explicat August. epist. 80. ad Hesychium. Quare nimis impudens Calvinus est, qui ut singulariter sapiat, falli eos ait quibus videtur hoc loco notari Hierosolymitæ obsidio; nec Lucæ verba illis suffragari, quia non idē quod dixit Matthæus, sed aliud quid ei dicere propositum fuit.

Difficultas in contrarium soluitur.

Quid autem illud aliud sit, non exponit. Daniel igitur cap. 12. de iuge sacrificio & de abominatione desolationis quum loquitur, non illa intelligit de quibus cap. 9. & 11. loquutus fuerat, sed illa quorum priora typus & figura fuerant. Iuge enim sacrificium Iudæorum typus erat sacrificij Christi

Christi tam in cruce quàm in cæna: & abominatio desolationis quæ accidit Iudæis, typus erat futuræ desolationis abominandæ in Ecclesia Christiana per Antichristum in fine seculi venturum. Prædicatum autem fuit Euangelium toto orbe ab Apostolis ipsis, & quos illi mittebant, vt ad Rom. 10. Paulus testatur.

Nunc autem alia difficultas est intelligendo Christum loqui de illa vastatione quam Daniel cap. 9. & 11. prædixit, Iudæis propria; quæ tamen definitè & in particulari fuerit hæc abominatio desolationis quæ stetit in templo Iudaico. Hoc enim alij volunt esse ipsam templi vastationem 1 per Romanos factâ, vt Petrus apud Clementem Const. Apost. lib. 1. Sed quia tunc fugiendi tempus non erat, illa Petri verba de fine & consummatione huius abominationis, non de ipsa in se exponi debent. Alij de idolo Antiochi dictû pu- 2 tant, de quo 1. Machab. cap. 1. ver. 28. legitur, & de quo vaticinatur Daniel cap. 8. Sed hoc prorsus falsum esse manifestum fit, quia Christus de eo quod futurum est loquitur. Alij statuam Cæsa- 3 ris à Pilato in templum inuectam, de quo Iosephus Antiq. lib. 18. c. 5. aut de eueltri statua Adriani ibidem posita intelligi posse conijciunt, vt Hieron. in hunc locum. Alij statuam Titi Im- 4 peratoris, qui urbem expugnauit, exponunt, vt Chrysostomus in hunc locum in pleno commentario. Alij ipsum exercitû Rom. intelligunt, qui 5 cû imaginibus Cæsarum quas in vexillis ferebant, Ierosolymâ obsidebant sub Cestio Floro; maxime propter verba Lucæ, *Cùm videritis circumdari ab exercitu Ierusalē.* Et hunc sensû latè exponit Cæsar Baronius in Annalibus tanquã valde probabilè, quia ante illud tēpus imagines Cæsarum Romani

in

in Iudeã non inferebatur. Sed quia hæc abominatio in ipso tēplo futura describitur, alius sensus querendus est. Abominatio igitur desolationis *stant in loco sancto*, id est, in tēplo, vt Daniel loquitur c. 9. est illa barbara templi prophanatio quam in templo quod occupauerant, seditiosi quidam Iudæi Zelatæ dicti exercuerunt, multos in templo trucidando, & in eo quasi in castro contra ciues suos & contra Romanos bellum gerendo, in prima illa obsidione per Florum facta, quæ postea soluta est. Illa enim abominatio, quam paulo post sequuta est extrema totius populi desolatio, ponitur hic à Christo in signum futuræ destructionis vrbis Hierusalem, & in signū fugiendi pijs atque electis, vt visa illa abominatione in templo, *fugiant ex Iudea ad montes*, id est, ad loca tuta. Iuxta quam Christi hoc loco admonitionem, soluta illa prima obsidione Flori, & antequã ad secundam obsidionem veniret Titus, Christiani omnes relicta Iudea recipiebant se trans Iordanem in oppidum quoddam Regis Agrippæ, Pellam dictum, vt narrat Euseb. libro 3. capite 5. hist. Eccles.

22. *Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi.*

CH R I S T V S adhuc de proprijs Iudæorum calamitatibus disserens, ait illas tan-
as fore, vt nisi pauciores forent illarum calamitatum dies quàm Iudæorum peccata mererentur, nullus Iudæus aut mortem aut diram captiuitatem euaderet: sed propter eos, qui ex Iudæis credituri erant, vel certè ab illis quantumuis incredulis nascituri vt credentes fiant, pauciores fore illius vastationis dies, & victorem exercitum iræ ac vindictæ suæ modum impositurum. Mox-
que

que de suo aduentu & consummatione seculi disputatione orditur Christus. *Tunc si quis vobis dixerit, Hic est Christus, &c.* id est, Post excidium Hierosolymitanum, & post finitam atque abbreviatam Iudaici populi vastationem, audite signa aduentus mei ad Iudiciū. Quantūlibet enim hic, aduentus ab illa vastatione longissimè distet, de eo tamen quasi proximè imminēte differit, vel vt eum tanquam semper propinquum expectemus, vel quia totum interiucens tempus hora nouissima est, nec alia expectanda rerum immutatio, quoad religionis vsū, aut nouū aliquē Dei aduentum.

Cæterum quia hæretici hodie, deserta penitus Ecclesia Christi Catholica per totum orbem dispersa, occultas quasdam & latentes Ecclesie reliquias scrutari & venditare coguntur, putauit Calvinus inter alias scripturas eò detortas, hunc quoque locum ad hanc rem accommodatum esse. Primum igitur conuenire ait hunc locum cum illo, Esa. 9. *Nisi Dominus reliquisset nobis semē, fuisset sicut Sodoma & Gomorrha.* Quod quidem quoad seruatias Iudæorū reliquias, quæ prædicantibus Apostolis in Christum crediderunt, verum est; sed ab eo quod fingit Calvinus, alienissimum est. Mox enim ex illis credentium Iudæorū reliquijs in vastissima illa aliorum Iudæorum incredulitate, infert & concludit homo impius similem in Ecclesia Christi per omnes gentes diffusa fore vastitatem, & ait. *Est hoc in signe diuini iudicij documentum, vbi visibilem Ecclesiam sic affligit, vt funditus videatur perditæ: & tamen ad seruandum aliquod semen, suos electos, & quidem paucos numero, mirabiliter ab interitu eripit, vt præter spem è gurgite mortis emergant.* Sic enim terrentur hypocritæ ne Ecclesie titulo & specie freti, vanam spem impunitatis sibi fingant, quia modum inueniet Dominus quo Ecclesia suam libe-

Latitans
Caluini
Ecclesia
profligatur.

liberet, ipsis in exitium traditis. Hæc ille. Homo impius ex casu Synagogæ, quæ tota typica, pædagogica, & localis erat, visibilis Ecclesiæ Christi, quæ ipsa veritas est, status perfectus, & toto orbe diffusus, casum & interitum deducit. Non est hoc diuini iudicij documentum, quo pereat visibilis Christi Ecclesia seruatis paucis Calvinistis, sed est diuinæ scripturæ manifesta corruptio, quæ diuinas promissiones mendacij arguit, quæ veritati figuram, Euangelio legem, generalitati partem, perpetuitati temporaneum, perfectioni imperfectum, Christo Moysen adæquat: quæ deniq; omnibus nouis & occultis hereticis fenestram defensionis aperit. Christi enim Ecclesia visibilis vt nõ vnus gētis sed omniū erat, (*Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe*) vt non vmbra amplius sed res ipsa pertractat, (*Vmbra quippe habuit lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum*) vt nõ pædagogum agit, sed ad virum perfectum in Christo ædificat, vt denique non Moysen sed Christum legislatorem ac magistrum habet; ita non definiti cuiusdã temporis est, sicut Synagoga, cuius diminutio diuitiæ gentium, & amissio reconciliatio mundi erat, sed perpetuæ stabilitatis est, contra quam portæ inferi non præualebunt, quam Spiritus S. docet omnem veritatem in æternum, & cum qua Christus est omnibus diebus vsque ad consumptionem sæculi. Visibilis, inquam, Ecclesia quoad suos Pastores ac Præpositos, maximè quoad summum eius Pastorem talis est. Nam de Ecclesia super summum Pastorem ædificanda Christus loquebatur dicens, *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam*. Apostolis suis & baptizaturis ac prædicaturis Euangelium, Christus promisit *Spiritum veritatis in æternum*, suamque præsentiam vsque ad consumptionem sæculi. Nõ sunt igitur nouæ expectandæ

Matth. 24.

Heb. 10.

Galat. 3.

Ephes. 4.

Matth. 23.

Rom. 11.

Matth. 16

Ioan. 14.

Matth. 28.

dæ reliquæ pereunte visibili Christi Ecclesia, sed est in ea firmiter permanendū qui saluus esse vult. Neque enim ad Christum pertinere potest, qui in Christi corpore non est.

24. Dabunt signa magna & prodigia.

QUIA hęc seductorum prodigia taxantur, existimavit Calvinus ad suum institutū hoc imprimis facere, vt propter falsa seductorum signa, Ecclesiæ Catholicæ vera miracula traduceret, idque eo magis quod se suosque sectarios tam falsis prodigijs quàm veris miraculis carere cerneret. Sed ipsius disputatio talis est, vt ipsa semetipsam perspicuè euerrat. Sic enim scribit: *Quum antichristos & mendaces Prophetas Dominus miraculis armatos fore promittet, non est cur tantopere superbiant. Passim hoc obreptu, vel ipsorum iactantia terremur. Miraculis suis superstitiones confirmant: nempe quibus prædixit filius Dei labi factandam esse multorum fidem. Quare tantum apud prudentes momentum habere non debent, vt per se sufficiant ad probandū hoc vel illud doctrinæ genus. Hęc quidem ille. Sed quum hactenus nihil nisi nugari se aut blasphemare potius animaduerteret, quum contra vera miracula tam Christi quàm Christianorum omnium hæc disputatio faciat, quibus Christus dixit, *Maiora horum facietis, & iterum, Signa autem eos qui crediderunt hæc sequentur, ægris manus imponent, & bene habebunt, serpentes tollent, &c.* idque in testimonium & approbationem veritatis, de quo dixerat, *Spiritus testimonium perhibebit de me; quum, inquam, hanc expeditam contra se obiectionem præuideret, eam conatur soluere. Si excipiant (inquit) hoc modo eueri ac in nihilum redigi miracula, quibus tam legis quàm Euangelij sancta fuit auctoritas, respondeo**

Miracula
Catholicæ
Ecclesiæ
defendun-
tur.

Ioan. 15.
Marc. 14.

Ioan. 15.

Calvinus
suos le-
ctores lu-
dificat.

V certam

certam Spiritus notam illis insculptam fuisse, quæ dubitationem & errandi metum fidelibus eximeret. Neque enim quoties ad suos confirmandos virtutem suam exeruit Deus, ita confusè operatus est, quin vera extaret nullique fallacie obnoxia distinctio. Hæc quidem ille, sed quæ sit hæc Spiritus nota, & quæ distinctio, dolosus hæreticus nihil dicit, sed generalem calumniam suam excusatione generali probabilem facere contendit, quod eorum est qui fallere lectores suos volunt, non docere. Hæc igitur adhuc responsio ac satisfactio nulla est. Pergit igitur, magisque lectorem ludificat. Adde quòd doctrinam sic obsignavit miracula, ut illa quoque vicissim præluceat, & discutiat omnes nebulas quibus simplices mentes obfuscatur Satan. Denique si ab imposturis cauere placet, sit apud nos indiuidua signorum & doctrinæ coniunctio. Hæc ille. Sed non aduertit impostor, aut certe id simplicem lectorem aduertere non posse præsumit, tum de ipsa doctrina, quantumcunque luculenta & pura, dubitari posse non secus quam de miraculo; tum miracula ad doctrinæ confirmationem, & ad eius sancendam auctoritatem, sicut ipse sibi Calvinus obiecit, adferri solere. Christi doctrina maximè haud dubiè præluxit, & cum miraculis quæ fecit coniuncta erat; tamen doctrinam ipsam suam miraculis confirmari voluit. *Si mihi* (inquit) *non creditis, operibus credite* Non ergo sufficit præluce doctrinam nouam & inauditam, & ex se se incredibilem, nisi miraculis confirmetur. Calvinus igitur impotens & insulsus hæreticus, Catholicorum miracula impotenter conuellit, vera miracula à falsis distinguere insulsus nō potest. Quantomelius in schola Catholica didicimus seductorum signa & prodigia à veris miraculis distinguere, vel à personis seductorum, quia non legitime vocati sese ingerunt,

Ioan. 8.
& 14.

gerunt, vel à fine quem obtendunt, *vt post se discipulos abducant*, vel ab ipsis in se miraculis aut fallacibus & meris præstigijs, quæ nisi deceptionem oculorum habent, aut si veris, vel huiusmodi quæ ex causis naturalibus poterant provenire, tamen si occultis, vt docet Augustinus de Trinitate lib. 3. capite octauo, vel prorsus inutilibus, & ad ostentationem factis, nõ beneficis, qualia omnia sunt veri nominis miracula. *Cum talia faciunt magi qualia nunquam faciunt sancti* (ait S. August.) *diuerso fine & diuerso iure fiunt.* Et paulo post. *Aliter magi faciunt miracula, aliter boni Christiani, aliter mali Christiani. Magi per priuatos contractus, boni Christiani per publicam iustitiam, mali per signa publicæ iustitiæ.* Denique alibi scribit, *piorum miracula vel maiora, certiora, clariora esse vel ratione finis, quo discernuntur, incomparabiliter excellere.* Sunt igitur falsa prodigia à veris miraculis distinguenda vel ex personis facientium, vt quo iure fiant, attendamus; vel à fine ad quem collimant; vel à modo & cursu quem tenent, ex quibus falsum à vero non ita difficulter discernere illi possunt, ad quos ista discernere ac dijudicare proprie pertinet.

28. *Vbicunque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ.*

TA METSI ad literam nihil aliud Christus hic dicat, quã futurũ vt eo veniente ad Iudicium, omnes sancti veluti aquilæ ad cadauer, quod longissimè prospiciunt, velocissimè congregabuntur, vt in hac sententia celerissimam iustorũ ad se collectionem doceat, sicuti in præcedenti sententia celerissimũ suũ aduentũ docuit, quomodo exponunt hunc locum Hieron. Hilarius, & Origenes tract. in Matth. tamen satis aptè & accommodatè ad eam iustorũ cũ Christo

Lib. 83.
99 9. 79.

De Ciuit.
Dei lib.
10. cap. 16

In com. in
hunc locum.

Schisma-
tis patro-
cinium.

unionem, quæ in huius vitæ militia per fidem & charitatem fit; hic locus applicari potest. Quam applicationem secutus Calvinus, pessimum inde corollarium in schismaticorum omnium fauorem ac patrocinium deducit. Sensus, inquit, est: *Quisquis se unquam artificis conetur Satan huc & illuc distrahere filios Dei, in ipso tamen Christo sacrum esse unitatis vinculum, quo deinceps teneri conueniat. Unde enim dissipatio, nisi quia multi à Christo distillant, in quo solo sita est nostra firmitas? Ergo hic modus præscribitur fouendæ sanctæ coniunctionis, ne errorum distractiones corpus Eccl. sue lacerent: nempe scilicet in Christo defixi manemus. Hæc ille. Sensus iste, uti diximus, non displicet, quia pius ac verus est, tametsi non literalis. Sed quid inde impostor colligat, sequentia eius verba docebunt. Quod diligenter notandum est. Neque enim vel ad Romanæ Sedis primatum, vel ad alias nugas nos adstringit Christus: sed hoc unico nodo Ecclesiam suam colligat, scilicet ad ipsum unicum Caput omnes vndique respiciant: unde sequitur, Quicumque ei pura fide cohererent, extra schismatis esse periculum. Eant nunc Romanenses, & schismaticos esse clament, qui se à Christo alienari non sinunt, ut latroni fidem suam mancipent. Totus hic inanis verborum strepitus vno penè verbo solidè compefcitur. Christo capiti ille solus vnitur, qui Christi corpori, quod est Ecclesia, vnitur. Nemo Christo pura fide cohereret, qui ab eius corpore, quod est Ecclesia, diuellitur. Ad unicum caput, quod Christus est, unicum scilicet vitale, respicere non potest, qui capita populi ab ipso constituta, Pastores & Doctores, quos dedit in consummationem fidelium, & in ædificationem corporis sui, non respicit. Illos enim posuit regere Ecclesiam sanguine suo acquisitam. Illos ita omnes vndique respicere iubet, ut qui eos audit, Christum audiat; qui eos spernit, Christum spernat. Denique adstringit nos*

Vnitas
Ecclesie
tenenda.

Ephes. 4.

Act. 20.

Luc. 10.

nos Christus non solum ad se vnum, *tanquam vitæ auctorem, quo solo verè pascimur, vt postea Calvinus dicit, sed ad eum quoque nos adstringit, cui dixit, Pafce oues meas, & sic ad Romanæ Sedis primatum diserrè nos adstringit ; quia in illa sola Sede ille vsque hodie sedet, qui Petri locum tenet, cui pascendas oues suas per vniuersum mundum concreditit.* Eat nunc Calvinus, & extra schismatis periculum se esse clamitet, quia Christo sese adherere dicit (quod omnes semper hæretici dixerunt, & nisi Christi nomine palliati, Christianos fallere nunquam potuerunt) & illi adherere recusat, imò illum hoc loco *latronem* cauillator insulsus vocat, à quo, si ouis Christi esse vult, pasci & regi necessario debet. In his enim verbis, *Pafce oues meas, vni Petro primatū gubernationemque per vniuersum mundum à Christo concreditum esse,* scribit S. Chrysoftomus Episcopus Græcus, adeoq; Patriarcha Constantinopolitanus : nec Petro tantum, sed & Petri successoribus oues suas pascendas Christum commississe, idem scribit Chrysoftomus. In eandem sententiam alij scribunt antiquissimi Patres, Origenes, Arnobius, Gregorius M. Augustinus, Theophylactus, & alij, quorū verba alibi recitauimus, Schismaticos illos esse, & non in Ecclesia, definit, latèque probat S. Augustinus, *tam qui de ipso Capite Christo Scripturis sanctis consentiunt, & de Christo credunt quæcunque credenda sunt, sed vnitati Ecclesie non communicant, & in vna parte separata inveniuntur, (sicuti Calvinus cum suis) quàm qui in Ecclesie communionem inuentus, ea tamen de Christo sentit ac sapit, quæ secundum sanam fidem sapere & sentire non debet, quia videlicet totus Christus Caput & Corpus est.*

Iam verò quia ad vñionem fideiū cum Ecclesia, sicut aquila ad cadauer cōgregantur, aliquos

Ioan. 21.

Chrysoft.

Homil 87
in Ioan.
homil. 1.
de pœnitent.
Lib. 2. de Sacerdotio.

De Princip. fid.
lib. 6. cap. 9. & 15.
In lib. de vnitare Eccles. cap. 4.

Catholicos hunc locum applicasse Caluinus vel aduertit vel fingit, eos sibi carpandos iudicauit. Ait enim. *Quod Papista ipsi pro eorum societate accipiunt, qui vnā fidem profitentur, & aquilas allegoricè exponunt pro acutis & oculatis, nimis insulsus est. At quare tandem? Quum (inquit) aliud non fuisse Christi consilium palam sit, quàm ad se vocare & in se retinere Dei filios vbicunq; sunt dispersi. Præclara sanè refutatio. Nimis insulsus Caluino est, qui, quos Christus ad se vocat & in se retinet, eos Ecclesiæ Christi vniri & corpori eius adiungi debere docet. Atqui non insulsus modò sed & impius Caluinus est, qui ita Christo vniri vult, vt corpus Christi contemnat, ab eius Ecclesia se diuellat, eius vnionem & coniunctionem negligat. Qui corpus hoc loco pro Ecclesia, & aquilas pro acutis & oculatis acceperunt, Christum imprimis tanquam huius corporis & Ecclesiæ Caput spectauerunt, vt propterea nihil illi insulsus dixerint, sed nimis insulsus Caluinus fuerit qui hoc non aduerterit, vel certè nimis impius, qui quod bene aduertit, altè dissimulauit, vt reprehensionem locus esset.*

Caluinus
insulsus
& im-
pius.

Pergit adhuc, & alios interpretes mordet Caluinus, veluti rabidus quidam canis omnes sibi obuios infiliens. *Neque etiam satis solida est aliorum argutia, qui odoriferam esse Christi mortem dicunt vt electi Dei alliceret. Atqui hunc sensum sequuti sunt doctissimi in Ecclesia Patres, Origenes tract 30. in Matthæum, Hieronymus & Hilarius in hunc locum. Horum iudicium contènit & argutiæ taxat Caluinus. Sed quamobrem, aut quo argumento ductus? Nam (inquit) meo iudicio ratiocinari voluit Christus à minori ad minus. Si tanta est in auius sagacitas vt ex remotis locis ad cadauer vnum multæ conueniant, turpe esse fidelibus non aggregari ad vitæ auctorem, à quo*

solus

solo verè pascuntur. Primum homo arrogans, vt Patrum expositionem reiiciat, *suum iudicium* quali
 regulâ veritatis interponit: quod illi frequens ac
 solene est, Deinde hæc ratiocinatio à minori ad
 maius non minus quadrat expositioni Patrû de
 passione Christi, quâ expositioni Calvinianæ de
 persona Christi. Imò quia vox *corpus* hoc loco
 propriè cadauer significat, quod ex Hieronymo
 & alijs Patribus acceptum notauit hoc loco Cal-
 uinus, ipsam Christi mortem ac passionem cada-
 ueris nomine annotari probabilius Patres citati
 existimarunt. Aquilæ quoque hoc loco ad acutos
 & oculatos significandos accommodatè sumuntur.
 Imò (ait Calvinus) *aquilis nihil tribuit Christus,*
quàm quod apud nos coruis aut vulturibus congrueret, pro
regionis, quam incolimus, natura. Vbi dupliciter errat
 Calvinus. Nam coruos ac vultures non minus
 in Palestina versari quâ apud nos, sola lex Moy-
 saica docere Calvinum potuit, quæ hæc volati-
 lia tanquam immûda vetat comedi, ridiculè hoc
 veritura si in illa regione non inuenirentur: vt
 nõ propterea coruos aut vultures tacuerit, aquil-
 las autem posuerit, quia in illa regione corui ac
 vultures non essent, aquilæ essent. Deinde valde
 probabile est, Christû hoc loco ad propriâ aquil-
 arum naturam respexisse, & ad illa verba Iob
 allussisse, vbi earum natura describitur. *Nunquid*
ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet
nidum suum? In petris manet, & in præruptis silicibus
commoratur, atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur
escam, & de longè oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambunt
sanguinem, & vbiunque cadauer fuerit, statim adest. Ad
 hæc postrema verba Iob Christum allussisse val-
 de probabile est, & docere voluisse, electos ac
 sanctos per acutissimos fidei suæ oculos, vel
 Christi

Caluini
arrogan-
tia.Leuit.
11. 14.

Iob 39.

Christi passionem ac mortem longè prospicere, credere, contemplari, vt citati Patres exponunt, vel Christum ad Iudicium venientem (de quo Iudicio hoc loco disputatur) celerrimè cognoscere, & ad eum resumptis vndequaue corporibus suis admirabili promptitudine aduolare & congregari. Vtcunq; est, vt in priori sua expositione insulsus & impius, ita in hac posteriori reprehensione stultus & temerarius Calvinus fuit.

30. *Tunc parebit signum filij hominis in celo.*

Hoc signum filij hominis, id est, Christi, quod eo ad Iudicium veniente in celo comparebit, ipsam esse venerandam Christi Crucem quæ suo fulgore mundum illuminabit, sole tum & luna ceterisque syderibus sua luce priuatis, summo & vnanimi consensu docet Patres, Origenes tract. 30. in Matth. Chrysof. homil. 77. in Matth. Hilarius, Hieronymus, Euthymius, Theophyl. in comment. in hunc locum, Hippol. in orat. de cõsummatione mundi, Ephrem in lib. de pœnitentia cap. 3. Damascenus de orthodoxa fide lib. 4. cap. 12. Cyrillus Hierosol. in orat. ad Constantium, & Eusebius Emisenus in lib. allegoriarum. Quorum Patrum fidem & apertum huius loci sensum sequuta Ecclesia in officio publico fideliter canit: *Hoc signum Crucis erit in celo, quum Dominus ad indicandum venerit.* Quam profectò ob causam toto hoc intermedio tempore Crucis signum meritò veneramur. Nam nisi signum Crucis communiter fidelibus in Ecclesijs & domi interea temporis proponeretur, illius aspectus in die Iudicij non magis moueret quàm signum lanceæ, aut flagelli, aut spongiæ, aut alterius cuiuspiam rei quæ
ad

Cruc
Christi
fulgida in
Iudicio
extremo.

ad Christi passionem pertineret. Vnde hæretici tollentes hodie passim ex hominum conspectu Crucis signum, & nusquã illud defigi permittentes, id imprimis agunt, vt eius aspectus in die Iudicij nihil prorsus eos moueat: nisi fortè ad blasphemiam aut confusionem. Calvinus igitur hoc loco de signo Crucis altum silentiũ tenens, hæc Christi verba, *De signo filij hominis quod parebit in caelo*, ad alium longè sensum detorquet. Sequitur (inquit) *signi illius explicatio, quòd filium hominis videbunt super nubes venientem, qui sub habitu serui contemptibilis tunc in terris agebat*. Atqui tanquam distincta hæc & diuersa Matthæus narrat. Primum, *Tunc parebit signum filij hominis in caelo, & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli*. Tria dicit Marthæus, primũ de signo 1. filij hominis apparente in caelo, deinde de planctu infidelium, qui signum illud eo vsque contempserunt (*Crux enim Christi Iudæis scandalum, 1. Cor. 1. Gentibus stultitia erat*) tertio quòd Christum videbunt venientem in nubibus. Distincta hæc sunt & diuersa, nec vnũ alterius explicatio est. Aliud est signum filij hominis, aliud ipse filius hominis in persona propria; aliud signum præcedens, aliud res signata subsequens; aliud in caelo apparere & fulgere, aliud in nubibus caeli venire cum virtute multa & maiestate. Ridicula igitur & insulsa Caluini euasio est, & literæ Euangelicæ repugnans. Communis tot Patrum intelligentia, cuius insano hæretico, nedum Caluino anteponenda est.

36. *De die autem illa & hora nemo scit nisi solus Pater.*

QVVM ad hũc locũ qui pro Arianis facere videtur, quia Christũ ea ignorare ponit quæ solus Pater nouit, vnde Marc. c. 13. addit, *neq. Filius,*

Verborum
explicatio.

V 5

& olim

& olim apud Matthæum idem legerunt veteres, Origenes, Chrysoſtomus, Hilarius, & Auguſt. variè Patres respondeant, Ambroſius quidem lib. 5. de fide cap. 8. & Hieronymus in hunc locū quòd illa verba tum hîc tum apud Marcum ab Arianiſ addita fuerint, Græci autem Patres vt Athanaſ. in orat. in illud, *Omnia tradita ſunt mihi à Patre*, Greg. Nazanz. lib. 2. Theolog. & Cyril. Alex. Theſaurorū lib. 9. cap. 4. Ambroſ. in cap. 17. Lucæ, idque adeo Concil. 6. Conſtant. Act. 4. quòd Chriſtus quatenus homo iſta ignorauerit, Auguſt. autem de Trinit. libro 1. cap. 13. & enarrat in Pſal. 6. & D. Baſil. lib. 2. cōtra Eunomiū, & Hilarius ac Hieronymus in hunc locum non ſimpliciter Filium ignoratſe exponant, ſed ideo dici ignorare, *quæ per modum ignorantis ſe gerebat, eo quòd alijs indicare non velle*: in hac, inquā, varia reſponſione Patrū probabilior hæc vltima eſt, quia Chriſtus tum Apoſtolorum curioſitatem hoc verbo corrigere, tum noſtram expectationē ſuſpenſam tenere voluit, vt ſemper illum diem timeremus. Communior tamen & magis recepta ſententia eſt, quòd Chriſtus vt homo & ſecundum facultatem humanæ naturæ iſtud ignorabat. Tametſi enim in Verbo omnia videbat, tamen nō ex humanæ ſed ex diuinæ ſuę naturæ vi ac facultate eā perſpiciētiā habebat. Chriſtus autē hoc loco cōmunē ſibi cū Angelis huius rei ignorantiam tribuens, ſatis docet de ſe ipſo vt mortali creatura iuxta humanā naturā loqui, nō de ſe vt Verbo ac Filio Dei naturali. Verbū illud, *ſolus Pater*, quia agitur de eo quod ſecundū eſſentiā Deo conuenit (vt de ſcientia) non autē ſecundū originē, idcirco alias perſonas diuinas nō excludit, vt docēt Cyril. & Athanaſ. locis citatis, & D. Auguſt. cōtra Maximianū lib. 3. c. 13.

IN MATTHÆI CAP. 25.

1. *Simile est regnum caelorum decem virginibus, quae accipientes lampades suas exierunt obviam sponso.*

VT huius insignis parabolæ fixda per hereticos corruptio clarius postea diluatur, veram eius & genuinam applicationem præmittemus. Christus est sponsus, qui vel in vltimi iudicij die tanquam sponsus in hunc mundum secundo veniet, vt Ecclesiam totâ fidelium sibi olim desponsatam accipiat in vxorem, id est, in aeternæ beatitudinis gaudijs eam sibi copulet; vel in hora mortis cuiusque ad iudicium particulare venit, vt de nuptijs aliquid statuat. Decem virgines omnes significant fideles, (sicuti infideles in Scripturis vocantur adulteri, & dicuntur fornicari à Deo,) & consequenter ipsas proprie dictas virgines: vt propterea nec incongruè in festo SS. Virginum hoc Euangelium legatur, nec Hieronymus pueriliter (vt garrit hoc loco Calvinus) sed prudenter ad virginitatis laudem hanc parabolam accommodauerit. Lampades ardentes fidem significant aliqua bona opera operantem, & sic lucentem coram hominibus, quatenus aliqua Dei mandata seruantur, & sine scandalo viuunt? Oleum in vasis significat excellentiora opera charitatis in Deum, & misericordiae in proximum, quæ per modum prouisionis in futurum Dei Iudicium prudentes fideles in magno studio præstent, vt misericordiam inueniant in die Iudicij: *Charitas enim operit multitudinem peccatorum, & Iudicium sine misericordia ei qui non facit misericordiam; & quia Onesiphorus Paulum refrigerauit, eum in carcere visitans,*

Parabolæ
explicatio.

Bonorum
operum
studium.

1. Pet. 4.
Iac. 2.
2. Tim. 1.

tans,

tans, & liberaliter illi subministrans, orat pro illo Paulus: *Det illi Dominus inuenire misericordiam a Domino in die illo.* Fatuæ virgines fideles sunt qui huiusmodi bona opera negligunt, sperantes se diu viuros, nec tam citò ad Iudicium vèturum Christum; aut certè existimantes non esse sibi necessariam huiusmodi prouisionem. Christo autè suum aduentum differente, dormiunt & moriuntur interea omnes. Repentinus tamen tandem erit eius aduentus quasi media nocte, & nemine expectante. Eo autem veniente, operibus misericordiæ pleni latanter Christo occurrent. Desidiosi fideles & bonis operibus vacui vehementer dolebunt, videntes lumè suum deficere, id est, bonorù operum curam sufficientem sese non suscepisse, & aliorum quidem meritis iuuari optabunt: sed illud nimis seruum tunc erit, quia & ipsi iustissimi non habebunt nisi quæ ipsis sufficiant, & desidiosi illi seipos condemnabunt quòd melius sibi nò prospexerint, vt iam de emendo oleo cogitare debeant. Reliquæ parabolæ partes ad rem parabolæ non pertinent, sed ipsi tantùm exemplo parabolæ complendæ subseruiunt, nisi quòd *clausa ianua* significat exclusos esse à vita æterna fatuos & desidiosos credentes. Hæc genuina, aperta, & simplex est huius parabolæ applicatio, conclusioni, quam Christus facit, maximè conformis, qua dicit, *Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam*, id est, Prudenter & tempestiuè prospicite vobis de oleo misericordiæ, & de operibus charitatis, vt parati sitis occurrere Christo, & stare ante tribunal eius, vbi omnes accipient secundum opera sua: quia hora aduentus eius siue per mortem cuiusque, siue in generali Iudicio, incerta est.

At verò Calvinus hanc parabolam exponens
seu

feu expungens verius, de bonorum operum studio nihil dicit; sed ut lectoris animum aliò auertat, ad solam in fide perseverantiam hortari hinc Christum docet. *Eodem (inquit) tendit hæc exhortatio quo superior, propriè tamen addita est ista parabola ut fides ad perseverantiam confirmet.* Superiorem parabolam intelligit, in qua Christus dixit, Luc. 12. (quem locum huic parabolæ præmittit Calvinus) *Sint lucernæ ardentes in manibus vestris.* Lucernas autem ardentes (ait Calvinus) opponit Christus ignorantie tenebris; & huic sententiæ respondet parabola, quæ paulo post sequetur apud Mattheum de decem virginibus. Hæc ille. Vult igitur hoc loco Calvinus per lucernas seu lanpades ardentes fidei lumen intelligi; per oleum verò quo fatuæ virgines carebant, perseverantiam in fide. Quod ille quidem aperte non dicit, quum in tota huius parabolæ explicatione vaser hæreticus nec de fide nec de bonis operibus expressè loquatur: sed referendo se ad priorem Christi sententiam de lucernis ardentibus, satis ostendit à suis se sic intelligi velle, quòd non nisi de perseverantia in fide loquatur. Totam eius explicationem subijciam, ut hæc eius fraudulenta tractatio magis appareat. Verbis superius allatis statim subiungit *Noverat Dominus quàm propensa sit ad molliciam hominum natura: atque ut plurimum fieri non modo ut languescant longo temporis tractu, sed subito fastidio deficiant.* Hunc morbum ut corrigeret, discipulos non probe munitos esse docuit, nisi tolerantia in longum tempus illis suppetat. De mollicie malorum & de tolerantia bonorum loquitur, sed qua in re non exprimit. Sequitur, *Vbi cognitus fuerit hic parabolæ finis, non multum in minutis argutijs laborandum erit, quæ nihil faciunt ad Christi mentem. Multum se torquent quidam in vasis, in lucernis, in oleo. Atqui simplex & genuina summa est, non sufficere alacre*

Corrupte-
la Calui-
niana de
sola fide.

alacre exigui temporis studium, nisi infatigabilis constantia simul accedat. Rursum ad vnam constantiam omnia refert; sed in quo hæc constantia consistit, nihil dicit. Addamus reliqua. Hoc autem apertissima similitudine explicat Christus. Paulo autem hortatus fuerat discipulos ut per obscura loca & caliginosa iter facturi lucernis instructi essent: (scilicet in illis verbis Luc. 12. *Sicut lucernæ ardentes in manibus vestris, quod de fide in animo, quæ tenebras ignorantia expellit, non deluce bonorum operum in manibus, quæ peccata expellunt; exponit ibi Calvinus.*) Sed quia nisi oleum suggeratur, paulatim arefcit lucerna elychnium, & lumen suum amittit, iam dicit Christus assidua virtutis subministratione opus habere fideles, quæ lumen in eorum cordibus accensum foueat, alioqui fore ut in medio spatio deficiat eorum alacritas. Hæc est tota Caluini de sensu huius parabolæ explicatio. Tolerantiam, constantiam, & alacritatē doceri à Christo affirmat, ne in medio spatio deficiamus. Sed qua in re, in fide an in bonis operibus? De neutro expressè loquitur vater hæreticus. Nunc tamen aliquid in fine adiecit, quod eum non nisi de fide loqui necessariò conuincit. Ait prius quidem docuisse Christum, opus fuisse contra ignorantia tenebras lucerna fidei: hinc autem docere Christum opus esse assidua virtutis subministratione, ut lumen in cordibus accensum foueatur. Quod est hoc lumen in cordibus accensum, nisi lumē fidei, quod omnes ignorantia tenebras dispellit? & quæ est hæc virtutis subministratio assidua ad fouendum hoc lumen, nisi diuinæ gratiæ perpetuum auxilium? An virtutis nomine hoc loco, pietatis & bonorum operum studium Calvinus intelligere potest? Atqui nec est in nobis vlla bonorum operum subministratio, sed exercitatio & executio; nec lumen fidei bonorū operum studio iuxta

Caluinū accenditur, sed forti & firma persuasione benevolentiae Dei erga nos inflammatur. Virtutis in nos cuiuslibet subministratio alia non est quam à Deo ipso, *qui dat omnibus affluenter, nec impro-* **Iacob 1.**
perat. Ergo iuxta Caluinum sensus parabolae hic est, lampades ardentes esse fidem, oleum in lampadibus esse virtutem à Deo subministratā, qua fides accendatur: Christū autem hortari vt constantes atque alacres in fide simus ex virtutis & gratiae diuinæ subministracione assidua.

Quis non videt totum parabolae sensum penitus corrupti, funditusque subuerti? Dicuntur fatuae virgines quae oleum non acceperunt in vasis **Corruptela Caluiniana r. fatuarum.**
 suis, vnde lampades rescicerent; & hoc nomine clausa ianua excluduntur, quia veniente sponso oleo carentes lampadas ardentes non habebant. Queratur à Caluino cuius culpa erat quod oleum in vasis non habebant. Negare nō potest fatuarū hanc culpam fuisse. An verò culpa nostra est, si virtutem gratiae suae Deus nobis perpetuò non subministrat? Nec culpa nostra haec est, nec Dei: quia nec Deus eam tenetur perpetuò subministrare; nec nostra culpa esse potest eo carere, quod habere in potestate nostra non est. Culpa sanè nostra est, & grauissima culpa, *quod Dei gratiam in* **2. Cor. 5. He. 9.**
vacuum accipimus, quod gratiae Dei desumus, vel, vt Be- **zavertit, quod à gratia Dei descimus.** Denique quod ea non recte vtamur, faciendo fructum gratiae & Spiritus Dei. Et haec erat fatuarum virginū culpa, quod fructus gratiae Dei, bona charitatis opera, non habebant, quibus fidei lampadas semper rescicerent. Tamen si enim per peccatum nō amittitur fides, lumen tamen fidei per peccatum extinguitur, quia per lucem bonorum operum *lucet* **Matth. 5.**
lux fidei coram hominibus, & glorificatur in illis Deus. Nec
 ex-

excluduntur clausa ianua fatuæ virgines, quia lampadas non habebant, sed quia extinctas lampadas gerebant. Fidem habuerint, sed luce bonorum operum carebant. *Non ostendebant fidem suam*

Iacob. 2.

ex operibus bonis, ut Iacobus loquitur. Quare Christus illis dicit, Nescio vos, eodem videlicet verbo

Luc. 13.

*vsus quo alibi apud Lucam. Nescio vos unde sitis, discedite à me omnes operarij iniquitatis. Deinde habere lampadas extinctas, nõ est defectus lampadis, sed defectus olei. Non est defectus fidei, sed defectus charitatis, vel operum charitatis & misericordiae, per quæ lucet ac splendet egregiè fidei lampas. Nihil ergo hoc loco Christus de tolerantia aut constantia aut alacritate fidei (quam solam semper in Euangelio Calvinus commendari vult) sed de luce bonorum operum necessaria, & contra eorum defectum disputat: *Vigilare* iubet, id est prudenter & tempestivè sibi quemque prospicere de oleo charitatis & operum misericordiae, ne Christo ad Iudicium veniente, huiusmodi oleo carens, ideòque lampadem extinctam gerens, fidem aut nullo bono opere, aut etiam proprijs misericordiae ac charitatis operibus non lucentè adferens, à conuivio nuptiali excludatur. De perseverantia aut constantia fidei nullus hinc sermo.*

Obijcit hoc loco Calvinus, circa verba illa, *Ite potius ad vendentes, & emite vobis, inferre ex illis Papietas, virtutibus nostris atque industria acquiri perseverantiae donum. Moxque concludit, non aliam esse comparandi rationem, quam ut fide recipiamus quod nobis oblatum est. Sed quod de Catholicis dicit, purum mendacium est. Nec de perseverantiae dono disputare hinc Christum docere Catholici (fixit hoc sibi Calvinus priori suo figmento conformiter) nec vsquam docent perseverantiae donum vllis meritis*

tis acquiri. Coronam vitæ æternæ bonorum ope-
 rum mercedē esse iuxta scripturas Catholici do-
 cent : de perseverantiæ dono idem non docent,
 Nec quum merita docent, suas virtutes suamque
 industriã prædicant, sed dona Dei & gratiæ eius,
 quæ virtutum omnium in iustis causa semper co-
 operans & principalis est. *Donum autem perseveran-
 tiæ fide comparari, recipiendo videlicet per fidem quod nobis
 oblatum est, vt hîc Calvinus affirmat, stultitiam &
 dementiam Pelagianam superat. Donum quippe
 perseverantiæ quocunque tandē actû nostro cõ-
 parari, Pelagianum est. Si enim donû est, & quia
 donum est, merè gratuitum est. Datur igitur gra-
 tuitò, non comparatur fide. Deinde si recipiendo
 per fidem oblatum perseverantiæ donum, illud à
 nobis comparatur, certè actû fidei nostræ illud
 donû comparatur. Recipere enim per fidē, actus
 fidei est, & quidem actus simplicissimus, quû nisi
 simplicem mentis assensum denotet. Quòd si de-
 mens & blasphemus Pelagius fuit, qui virtutum
 & bonorum operum exercitio perseverantiã in
 bono promereri nos posse existimavit ; quanto
 dementior Calvinus, qui vno simplici mentis as-
 sensu donum illud comparari posse affirmat. Cæ-
 terum perseverantiæ donû nec actibus omnium
 virtutum, nec vllò actû fidei comparatur, sed pu-
 rum atque gratuitum Dei donum est, vt latissimè
 docet Augustinus, quem omnes Catholici hac in
 parte sequuntur. Quod vel ex Concilij Tridèntini
 doctrina intelligere potuit Calvinus, vbi dicitur,
*Perseverantiæ munus aliunde haberi non posse, nisi ab eo qui
 potens est eum qui stat statuerit vt perseveranter stet, &
 eum qui cadit restituere.* Sed hæc est perpetua Calui-
 ni inscitia ac temeritas. Taxandi Catholicos libi-
 dine ac impetu dum præceps fertur, non intelli-*

In lib. de
 bono per-
 severantiæ
 & de cor-
 rept. &
 grat.
 Sess. 6.
 cap. 13.

git neque quæ loquitur, neq; de quibus affirmat. Hanc parabolam variè quidem exponunt Patres. Alij enim per oleum in vasis, intelligentiam gratiæ Dei in cordibus & humiliter de seipso sentire, vt Augustinus; alij verbum doctrinæ, vt Origenes; alij boni operis fructum in genere, vt Hilarus Can. 25 alij opera charitatis & misericordiæ, vt Chrysostomus. Sed de subministracione gratiæ vt in fide constanter perseueretur, nemo hæctenus exposuit. Soli hodie hæretici Euangelicas parabolas, quæ pietatis & bonorum operum studium docent, ad solius fidei commendationem impiè vertunt.

Epist. 120
cap. 31.
& 37.
Serm. 22.
de verb.
Domini.
Tract. 32.
in Matth.
Hom. 74.
in Matth.

15. *Vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij vero vnum, vnicuique secundum propriam virtutem.*

Pelagiana
dementia
Catholi-
cis falso
obiecta.

CATHOLICOS hoc loco calumniatur cauillator Calvinus, & dementiæ planè Pelagianæ accusat, Catholicæ doctrinæ vel ignarus magister, vel conuitiator maledicus. Sic enim in hunc locum scribit. *Ridiculi sunt Papistæ dū hinc colligunt singulis conferri Dei dona secundum meritū suū modum.* At hæc Catholicorū, quos ille Papistas vocat, doctrina nunquā fuit, Pelagianorum erat, qui primam gratiam secundū merita nostra dari impiè sentiebant. Quæ sit Catholicorum circa gratiam Dei iustificantem doctrina, Concilium Tridentinum expressit, in hæc verba. *Iustitiam in nobis recipimus vnusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus S. partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.* Docet Deum partiri singulis suam gratiam, & dona iustitiæ partim prout vult, & ex voluntatis suæ beneplacito, partim iuxta propriam cuiusque virtutem,

Sess. 6.
cap. 7.

tutem, vt hoc Euangelium docet, id est, iuxta cuiusque facultatem seu dispositionem & cooperationem. Quod hic Christus dicit virtutem seu facultatem, *την δυναμιν*, hoc Conciliū exponit esse quandam in nobis dispositionē seu aptitudinem ad cooperandum gratiæ diuinæ. Sed hæc virtus seu facultas seu dispositio seu aptitudo, secundū quā sua gratiarum talenta Deus distribuit, tametsi sit capacitas quædā in vnoquoque; vt exponit D. Hilarius, differens ac diuersa, vnde vocatur hic à Christo *virtus vnicuique propria*, tamen quia non est intelligenda sine præueniente & operante Dei gratia, Concil. Trident. sapienter adiecit dispositioni *cooperationem*. Ideoque rectissimè iuxta mentem D. Thom. 2.2.q.24.art.3.ad primum arg. annotauit Dominicus Bannes, Concilium hoc loco non loqui de dispositione & cooperatione vt est à viribus naturæ, sed de illa dispositione & cooperatione de qua dicitur, *Deus est qui operatur velle & perficere*. In qua tamen Dei operatione falsū omnino est, hæc verba Concilij Tridentini, & consequenter huius Euangelij, intelligenda esse de illa dispositione & consensu & operatione liberi arbitrij, quæ est effectus infallibilis voluntatis Dei efficaciter preparantis liberum arbitrium ad gratiam recipiendam; & quòd sic necessario est intelligenda definitio Concilij, nisi velimus declinare ad reliquias Pelagianorum, & asserere quòd aliquis homo magis meretur gloriæ apud Deū, cui non magis donatum est à Deo. Totum hoc omnino falsū est, & tā huic Euāgelio quā Concil. Trident. doctrinæ apertè repugnās. Huic Euāgelio repugnat, quia qui vnū talentū acceperat, nullū fructū protulit. Ergo aut ille secundū propriam dispositionē non accepit, & falsa est Scri-

Can. 27, in
Match.

In. 2, 2, q.
24, art. 3.

Philip. 2.

Voluntatis
preparatio
efficax non
est propria
cuiusque
virtus.

ptura nostra dicens, *Vnicuique secundum propriam virtutem*; aut infallibilis Dei voluntas & efficax falli potest. Nam in isto qui vnum talentum acceperat, propria eius virtus seu dispositio liberi arbitrij per operantem in eo Dei gratiam nullum effectum produxit. Concilio Tridentino repugnat, quia de eadem dispositione loquens cap. 5. dicit, *Cum Divina inspiratione hominem sic agere, ut illam abijcere possit.* Non est ergo semper infallibilis & efficax Dei voluntas quae hanc dispositionem facit. Nec ad villas Pelagianorum reliquias hic sensus Concilij Tridentini pertinet: contra quos semper de merito gratiae, non de merito gloriae, Catholici disputabant. Magis autem gloriae & praemij interdum mereri cui non magis donatum à Deo est, quia videlicet magis & melius cooperatur eidem gratiae, alia parabola de decem minis luculenter demonstrat, ubi decem serui acceperunt decem minas, singuli vnam, & tamen ex illis decem vnus superlucratus est decem, alius quinque, alius nihil. Ex istis decem non magis donatum est vni quam alteri, & tamen vnus decuplo magis cooperatus est quam alter, & per consequens decuplo magis gloriae promeritus. Et in nostro Euangelio duo tantum lucrati sunt quantum acceperunt, id est, iuxta mensuram gratiae sibi datam; tertius nihil lucratus est, qui tamen adeo ita potuit sicut ceteri, ut quia non fecit quod potuit, tanquam piger, id est, propter propriam negligentiam, in tenebras exteriores proiectus fuerit. Propria igitur cuiusque virtus hoc loco secundum quam Deus sua talenta distribuit, est illa cuiusque capacitas, de qua alibi Christus dixit, *Non omnes capiunt verbum hoc*, id est, non volunt capere, ut iuxta communem Patrum sententiam ibi expositum est; est libera

Luc. 19.

Propria
cuiusque
virtus
quid significat.
Matth. 19.

bera hominis voluntas diuinæ gratiæ liberè cooperans, vt vna semper & partialis causa omnis lucri de acceptis talentis, id est, omnis boni vsus gratiæ. Et hanc causam secundariam subiungere voluit Christus, quum de primaria prius dixisset, *Tradidit illis bona sua, dedit vni decem, vni quinque, &c.* vtraque causa boni operis diligenter tenenda est, vt tam veteres Pelagianos contra Dei gratiam, quam novos hodie hæreticos contra liberam hominis cooperationem caueamus. Rectissime docet D. Thomas charitatem non dari secundum capacitatem naturalium, sed secundum voluntatē Spiritus sua dona distribuentis. Sed nec minus rectè alibi docet, quòd cū vltima dispositio ad gratiā sit liberi arbitrij, formæ autem quæ possunt recipere magis & minus, intéduntur & remittuntur secundum diuersam dispositionem subiecti, idcirco accidere, quòd secundum quod motus liberi arbitrij in pœnitentia est intensior vel remissior, secundum hoc pœnitens consequatur maiorem vel minorem gratiam: móxque addit eandē esse rationem de virtutibus quæ ex gratia consequuntur; id est, vt iuxta maiorem vel minorem conatum liberi arbitrij à gratia adiuti, magis vel minus operemur secundum virtutem, seu magis vel minus lucremur ex talentis à Deo datis. Vnde patet illorū error qui fieri non posse existimant, vt cum æquali gratia alius magis, alius minus operetur, eo quòd necesse sit aliquid tam intense moueri quàm à sua causa mouetur. Verū quippe hoc est quando de tota & vnica causa motus agitur: sed in lucro talentorum, & in bono vsu gratiæ, seu in effectu bonorum operum producendo, quia Dei donum & gratia nec tota nec sola causa est, tametsi principalis, sed motus liberi arbitrij

2.2.q.24.
art.3.3.p.q.89.
art.2.Cum
æquali
gratia non
semper
æqualiter
operamur.

liberè cooperantis, seu propria cuiusque virtus aut dispositio alia causa huiusmodi effectus est, propterea non sequitur, quòd quum vna partialis causa intensior existat, sequatur semper effectus intensior; quia fieri potest vt altera causa remissius agat, & ideo minor sequatur effectus, vt S. Thom. loco posteriùs citato docet. Vide Molinam in Concord. gratiæ & liber. arbitrij, q. 14. art. 13. disp. 37. Caluinus interim, dū alios taxat, à sensu huius loci toto cælo aberrat, qui hæc verba hunc in modum exponit. *Deus prout quemque disposuit & naturalibus ornavit donis, ita etiam hoc vel illud inuenit, in rebus agendis exercet, prouehit ad varias functiones, materiam præclare agendi suppeditat, occasionem etiam proponit.* Nam vel tota hæc battologia eius de officijs & operibus humanis loquitur, & sic de talètis hinc distributis toto cælo errat, quū haud dubiè sint talenta gratiæ Dei ad hominum salutem destinata (vt conclusio ostendit, quæ illa gratia otiosè abutentem in tenebras exteriores amandat) vel, si de talentis gratiæ loquitur, bonus Pelagianus est, qui iuxta naturalia dona, quibus vnumquemque Deus ornavit, talenta illa gratiæ distribui docet: siue gratias gratis datas, siue gratiam gratum facientem, gratiæ nomine intelligat: quando vtrunque genus supernaturale est & purum Dei donū, licet alterum altero excellentius, sicut in ipsis gratijs gratum facientibus imparitas est, & gratiæ illæ gratis datæ, vt donū consilij, prudentiæ, fortitudinis, &c. rudibus, infirmis, simplicibus & naturalibus donis omniū minimè ornatis, sæpenu-mero à Deo conferantur, vt in ipsis maximè Apostolis manifestum fuit: quos alibi Caluinus *ignaros & gregarios homines*, imò præ nimia doctrinæ Christi obliuione *truncos ac lapides* vocat.

Caluini
absurda
interpre-
tatio.

In Ioan.
cap. 20.
ver. 21. &
in Har-
mon. ad
Luc. cap.
24. ver. 26

21. Quia

21. *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.*

HAEC Christi verba, bonorum operum seu boni vsus gratiae Dei, manifestam retributione luculenter docere ex se patet. **Bonorum operum retributio.** Causa enim retributionis copiosae & ample in fidei dispensatione paucorum ponit Christus. Bonorum operum cultores vocat quidem Christus *seruos bonos & fideles*; bonos, quia opera verè bona faciunt; fideles, quia fide bona & fideliter acceptis à Deo talentis vsi sunt: sed super pauca tamen *fideles* fuisse affirmat, quia omnia quantumque iustorum opera bona, omnis eorum patientia & tribulatio, pauca & minima sunt respectu multorum super quae Deus illos constituit, momentaneum & leue est respectu gaudij aeterni & copiosae mercedis in eo quam percipiunt: iuxta illud Pauli. **Rom. 8.** *Non sunt condignae passionibus huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis.* Christus tamen hanc fidelitatem super pauca causam esse affirmat constitutionis super multa. Ait enim: *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam.* Quomodo ad illa pauca sequuntur ista multa, & multae retributionis parua operatio verè causa sit, explicat eleganter his verbis Augustinus. **Enarrat. in Psalm. 93.** *Si verum vis comparare, & verum iudicare, aeterna requies aeterno labore rectè emitur. Certè tantus debuit esse. Decies centena millia annorū in labore quid valent? habent finem. Quod tibi dabo, ait Dominus, non habet finem. Qualis misericordia Dei! Non dicit tibi: Decies cetera millia annorū labora. Non dicit, Vel mille annos labora. Non dicit, Quingentos. Sed, Cum viuis, labora paucis annis. Inde iā requies erit, & finem non habebit. Ecce quantum pretiū damus: quodammodo*

modo vnā siliquā ad accipiendos thesauros æternos. Hęc ille. Paruus igitur & pauci tēporis labor pretium est æterni gaudij. Sufficit nobis contra hæreticos nostri temporis illud, *Quia fidelis fuisti*, significare causam sine qua non. Hinc enim sequetur bona opera ad salutem esse necessaria, sicut causa materialis necessaria est ad formam suscipiendam. Sed quia fidelis labor noster, vtcunque paruus ac pauci temporis, *pretium est quod damus*, vt hęc Augustinus loquitur, & quia aliæ Scripturę mercedis nomine, hoc æternū gaudium dignantur, (*Merces vestra copiosa est in celis: Voca operarios, & redde illis mercedem: Vnusquisque accipiet secundum laborem suum mercedem*) propterea causa meritoria quę ad efficientem reducit, in his Christi verbis intelligenda est, *Quia super pauca fuisti fidelis*. Merito quippe merces respondet, non semper quantitate pari, sed vel pro operis dignitate, vel pro retribuētis largitate, aut etiam constituta lege, longē maior & excellentior. Quę alibi latius tractata sunt.

Matth. 5.
& 20.
1. Cor. 2.

Caluini
effugia.

Sed ad hanc retributionem bonis operibus respondentem quid hęc Calvinus dicit? *Ne fatigemur* (inquit) *ben: agendo, pronuntiat Christus non irritum fore eorum laborem qui se fideliter in sua vocatione exercuerint, Rursum: Conciipienda est bonis alacritas, quia se intelligunt minimē operam ludere*. Sic ad proxima Christi verba de separatione ouium ab hęcdis, & retributione manifesta iustorum. Hęc (inquit) *tendit Christi sermo, vt sciant fideles piē & innoxie viuendo, se operam non ludere, quia tandem apparebit discrimen*. Et paulo post. *Est non vulgaris exhortatio ad patientiā, dum certō persuasi sunt homines non frustra se tendere*. Et iterum. *Necessaria sunt nobis promissiones quę ad rectē viuendi studium nos incitent atque erigant*. Docemur ergo quā optabile sit coniungi filio Dei. Hęc ille. Nullum
ponit

ponit in Deo præceptum bene operandi ad quod obligemur, sed *exhortationem tantum*. Nullam ponit in nobis necessitatem bonorum operum, aut recte viuendi, sed tantum docere Scripturam vult *optabile esse filio Dei coniungi per imitationem eius*. Deniq; nullam ponit certam repositam mercedem aut coronam iustitiæ, sed tantum, *quod recte viuendo irritum laborem non sumimus, operam non ludimus, nec frustra contendimus, quia tandem apparebit discrimen, non bonorum & malorum, sed electorum & reproborum*. Sic impostor ille Diuinas & Euangelicas Scripturas de necessaria executione ac certa mercede bonorum operum semper inuertit, suisque impijs glossematibus sophisticè subuertit.

34. *Venite benedicti Patris mei: possidete regnum paratum vobis à constitutione mundi. Esuriui enim, & destitistis mihi manducare.*

MAGNA & singularis est huius loci euidètia, quòd vita æterna intuitu bonorum operum à Deo confertur. Quam enim iam in possessionem mittendi sūt iusti, quam ipsam hereditatem cælestem adeunt, vocat illos Iudex Christus ad capiendam possessionem, & ad hereditatem adeundam, (*Possidete enim hoc loco, κληρονομήτε*, significat, iure adoptionis in hereditatem accipite) quia opera misericordiae fecerunt. Et quidem magis vulgaria, quæque penè à quolibet præstari possunt, recenset, tum vt suam immensam benignitatem ostendat, tum vt non promerentes hanc mercedem magis inexcusabiles reddat, tum deniq; vt doceat, maiora virtutum opera certissimè esse remuneranda. In vniuersum autem, pro causa adeundæ hereditatis, ponit opera iustorum

Vita æterna bonorum operum merces.

rum bona. Pupugit vehementer hic locus Caluini, bonorum operum hostem iuratum. In omnem itaque se partem versat ac reuersat, vt in tam euidenti & clara luce tenebras lectori offundat,

Primum
Caluini
effugium.

seque ipsum per tenebras eripiat. *Si hic* (inquit) *disputatio esset de salutis nostrae causa, non malè colligerent Papistae nos bonis operibus vitam aeternam mereri; sed quum nihil aliud propositum sit Christo quam suos ad bene rectè agendum hortari, perperam ex eius verbis elicitur quid valeant operum merita.* Primum, non soli Papistae, id est Catholici moderni, sed omnes in vniuersum Patres qui hunc locum tractarunt (vt ex eorū commentarijs in hunc locū patet) ex bonis operibus nos vitam aeternam promereri collegerunt, Augustinus maximè, qui disertè contra Caluinum ita

Serm. 1. de
Septuagesima.

scribit. *Quare causas vel tantae mercedis, vel tanti supplicij: Percipite regnum, & ite in ignem aeternum. Quare illi perciperunt regnum? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Quare isti ituri in ignem aeternum? Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare.* Hæc ille. Sic igitur cū Augustino contra Caluinum arguimus. Si Christus in his verbis, *Percipite regnum, &c. Esuriui enim, &c.* non tractat de causa salutis nostrae, sed hortatur tantum ad bene agendum, ergo similiter in illis verbis, *Ite maledicti in ignem aeternum; Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare,* non tractat de causa damnationis impiorū, sed deterret eos tantū à peccatis. Sed falsum ac impium istud: ergo & prius. Deinde particula vtrobique causalis, *Esuriui enim, &c.* manifestè ostendit de causa salutis & damnationis vtrobique agi. Sed occurrit hîc Caluinus & dicit. *Quòd in causali particula insistant, infirmū est. Scimus enim non causam semper sed consequentiam potius notari, quum vita aeterna iustis promittitur.* Sed ò quàm infirma imò insulsa hæc euasio est! Esto enim nō
semper

Secundū
effugium.

semper causam sed consequentiã potius illa particula notari. Si non semper causam, ergo aliquando causam notat. Si aliquando causam notat, cur non hoc loco? Imò si in vna parte sermonis, ad maledictos quod attinet, causam necessariò notat; cur non in altera parte sermonis, ad benedictos quod attinet, causam quoque notabit? Cæterum hanc scientiam Caluini negamus, & falsam esse opinionem certò cognoscimus, quòd particula causalis, quando vita æterna iustis promittitur, aliquando consequentiam non semper causam significat. Probare hoc vel vnico exemplo debuit Caluinus. Sed facilius illi fuit fortiter asserere quod falsum est, quã illud probare quod probari non potuit. Huius igitur responsi summa infirmitate perspecta, ad aliã confugit. *Quanquam alia est clarior solutio. Neque enim bonis operibus mercedem promitti negamus, sed gratuitã, quia ex adoptione pendet.* At hæc solutio nihil melior est. Primũ enim hic concedit quod alibi semper negat, ipsis operibus mercedẽ promitti, & consequenter conferri. Deinde, merces bonorũ operũ gratuita quidẽ est ex parte radicis, quia principiũ eorum gratia est ab authore gratiæ gratuito data, debita tamen nihilominus & vera merces est quatenus cũ illa Dei gratia homo liberẽ cooperans, opera facit verẽ bona, laudabilia, Deo placentia, & ex Dei liberalitate iusta mercede digna. Quod totum ex eo quod ipse Caluinus subiungit, manifestẽ probatur. Sic enim prosequitur. *Gloriatur Paulus sibi repositam esse coronam iustitiæ. Sed vnde illi fiducia nisi quia Christi membrum erat, qui vnicus est hæres regni caelestis?* Atqui de hac fiducia nihil ibi Paulus, sed contrã, vnde fiducia acceperit, clarissimis his verbis premissit. *Bonũ certamẽ certauĩ, fidem seruauĩ, cursum consummauĩ.*

Tertiumq̃
effugium.

2. Tim. 4.

Opera bona fiducia causa.

maui:

maui: *reposita est mihi corona, &c.* Hæcerat causa fiducia in Paulo hoc in loco, tamen verū quoque sit alibi eum gloriari quod membrum sit Christi. Sequitur in Caluino. *Reddendā sibi à iusto Iudice prædicat coronā illā. Sed vnde illud præmiū nisi quia & gratis adoptatus est, & iustitia donatus qua sumus omnes vacuit?* Rogat Calvinus vnde: nec videt Paulum ipsum disertissimè docuisse, vnde tacet, silet, dissimulat impostor nefarius totam illam bonorum operum suorum enumerationem à Paulo factā, vnde illud præmiū sibi retribui, idque à *iusto Iudice*, id est, per modum veræ iustitiæ, Paulus prædicat. Tacet illa verba, *Bonum certamen certavi, fidem seruaui, cursum consummaui: & quærit vnde coronam iustitiæ expectauerit.* Illa autem quæ Calvinus ponit, quia gratis adoptatus est, & iustitia donatus, id est, Dei gratia donatus, vnde operetur iuste, causæ quoque sunt redditæ coronæ, sed cause remotiores, non proximæ. Causas proximæ posuit illic Paulus, opera ipsa iustitiæ. Causas proximæ ponit in hoc Euangelio Christus, opera ipsa misericordiæ. Impostor Calvinus vrget remotiores causas, vt tollat proximæ. Vnam veritatem premit, vt alteram destruat. Vtraque veritas tenenda est, vt tota veritas teneatur. Audiamus adhuc Calvinum. *Hæc igitur duo tenenda sunt, vocari fideles ad possessionem regni cælestis bonorum operum respectu, non quia illud promeriti sunt operum iustitiæ, vel quod eius acquirendi sibi fuerint authores, sed quia Deus iustificat quos elegit.* Istud prius duorum quæ tenenda ponit, mera impostura & vafricies est: faterur iā demum vocari fideles ad possessionem regni bonorum operum respectu, sed non quia illud promeriti sunt, verum quia Deus iustificat quos elegit. Atqui hæc duo optimè consistūt si iuxta Scri-
 pru-

Caluini
impo-
stura.

Alia.

Iustifica-
tio gratui-
ta & me-
ritum be-
ne confi-
stunt.

pturarum sensum Calvinus loquitur. Deus iustificat quos elegit, id est, Deus ex impijs facit iustos quos elegit, vt sic eos iustificet: Iustificati autem seu iusti facti, *ambulant in operibus bonis quæ Deus per aliam gratiam suam præparauit in illis*, per quæ promerentur vitã æternã. Prima, inquã, iustificatio impij quam Deus facit, merè gratuita, nihil repugnat cum retributione iustorũ verè iusta. Vocantur igitur fideles in possessionem regni celestis, prius quidem à Deo iustificati gratis per Iesum Christum, sed intuitu præterea bonorũ operum quæ iam iustificati operati sunt. Quod autem Calvinus ait eos nõ promereri *operum iustitiam*, puerilis cavillatio est, quasi quando merita operum prædicamus, *operum iustitiam*, quæ iustitiæ fidei à Paulo opponitur, prædicaremus. Non ignorauit Calvinus merita operum à Catholicis doceri, quæ sunt opera iustitiæ fidei, id est, *illius iustitiæ quæ ex fide est, quæ ex Deo est*, quæ ex gratia est, non quæ sunt ex iustitia operum sine gratia & fide Christi, contra quæ Paulus disputat. Deinde quod addit Calvinus, *Vel quòd eius acquirendi sibi fuerint auctores*, putidior adhuc & insulsior cavillatio est. Quando Christus promittit hîc regnũ celeste intuitu bonorum operum, vel quãdo Catholici docent iuxta hæc Christi verba intuitu bonorũ operum promereri iustos vitam æternam, non faciunt ipsos iustos acquirendi regni sibi ipsis auctores, sed faciunt eos diuinæ gratiæ & huius tantæ mercedis cooperatores. Vnde D. Bernardus. *Ibi Deus benignè homini merita constituit, vbi per ipsum & cum ipso boni quippiam operari dignanter instituit. Hinc coadiutores Dei & cooperatores Spiritus Sancti, promeritores regni nos esse præsumimus. Hæc ille. Quia cooperatores Spiritus S. ideo promeritores regni. Cooperatores,*

res,

res, non authores. Per Christum & cum Christo bonum operamur, non ex nobis ipsis, vt authores vel vnici vel præcipui bonorum operum.

Audiamus nunc secundum quod teneri iubet Calvinus. *Deinde, quamuis duce Spiritu ad studium iustitiæ aspirant, quia tamen legi Dei nunquam satisfaciunt, nullam illis mercedem deberi, sed mercedem vocari quod gratis donatur. Quot verba tot vel mendacia vel imposturæ. Christiani fideles ductu Spiritus Sancti non solum ad studium iustitiæ aspirant (quod solum vaser Calvinus ait) sed ipsam iustitiam exercent & operantur. Duce Spiritu facta carnis mortificant, ambulant secundum spiritum, non secundum carnem, ambulant in nouitate vitæ, non dominatur illis peccatum, condelectantur legi Dei secundum interiorem hominem, faciunt quæ Deo placita sunt: sic ipsam iustitiam exercent. Deinde satisfaciunt legi Dei, quod negat Calvinus. Dillectio proximi implet legem, ait Apostolus. Aut ergo nemo diligit proximū, aut aliqui implent legem. Quod si implent legem, satisfaciunt ei. Quod autem concludit mercedem vocari quod gratis donatur, nihil aliud quàm diuinas Scripturas corrigat, adeoque falsi arguit. Paulus enim coronam iustitiæ hanc mercedem vocat, & à iusto Iudice reddi ait. Sic ergo vita æterna merces est, vt iustè reddatur, non solum gratis donetur. Gratia quidem est vita æterna, & gratis donatur, quatenus radix & principium totius iustitiæ nostræ Dei gratia est; sed ratione operum quæ ex hac radice pullulant, verè & propriè merces est, & iustè redditur vt corona iustitiæ, quatenus videlicet iustitia nostra per cooperationem liberi arbitrij verè nostra est. Vtrumq; Scriptura docet, vt suprà accepimus, & alibi latius disputatum est. Frustra igitur & inaniter Calvinus contra hunc stimulum calcitra-*

Quartum
effugium.

Rom. 6.
& 7.

1. Ioan. 3.

Rom. 13.

2. Tim. 4.

citavit. Omnem quidem movit lapidem ut
evidentem veritatem eluderet : sed fortis est
veritas, & vincit.

IN MATTHÆI CAP. 26.

11. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem
non semper habebitis.*

GARRIT hoc loco quædam Calvinus
contra sumptuosos Dei cultus & cere-
moniarum in Ecclesijs Catholicis splen-
dorem; & Iudæ proditoris animum ac vocem stu-
diosè imitatus, in hæc verba concludit. *Huius loci
summa est: Licet Dominus nos & nostra omnia sibi dicari
iubeat, non tamen quo ad se alium quàm spiritualem cultum
exigere, qui nullis impensis constat: sed potius velle in pau-
peres erogari, quæ stultè ad eum colendum impendit super-
stitio. An non expressis verbis cum Iuda prodito-
re auaro concludit, Vt quid perditio hæc? Potuit venun-
dari plusquam trecentis denarijs, & dari pauperibus? An
nō Iudæ causam agit, & quod ille de hoc vnguen-
to, hoc Calvinus de toto externo Dei cultu pro-
nuntiat, in pauperes erogandum esse quod ad
Deum colendum impendit religio? Prorsus in
eadem sententia est, & eundem affectum eadem
conclusionem parefecit. De re ipsa, totaque hac
externa Christi veneratione, quam in posterum
hoc loco prohiberi Calvinus vult, in eiusdem
historiæ apud Diuū Ioannem repetitione, vbi
paulo neruosius Calvinus disputat, plenius dis-
seremus; & puridas Caluini corruptelas, fauente
Deo, illic aperiemus.*

Calvinus
Iudæ suf-
fragatur
contra
Christū.

Ad Ioan.
cap. 12.

26. *Cœnantibus autem illis accepit Iesus panem.*

VT tota Christi actio & doctrina in mysterio Eucharistico quod hîc Matthæus alijque Euangelistę mira verborum breuitate, sed magna rerum ac mysteriorum copia describunt, dilucidè intelligatur, notandum ante omnia, Christum hac vltima nocte mortalis vitę suę triplicem Cœnam peregisse. Primam, qua stando paschalem agnum comedebat iuxta legis præscriptum, de qua discipuli dixerunt, *Vbi vis pascemus tibi comedere pascha?* Secundam, communem & familiarem, in qua discubuit cum discipulis suis, quam varijs interpositis sermonibus de proditore, vt hoc loco; de alia quadam contentione, vt apud Lucam; diu protraxit; & in qua poculũ libatorium more gentis illius omnibus suis propinauit, de quo Lucas ita scribit. *Accepto calice gratias egit, & dixit, Accipite, & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.* Ad quam etiam secundam cœnam pertinet verba Matthæi hoc capite, *Dico vobis, non bibam amodo de hoc genere vitis vsque in diem illum, cum illud bibam nouũ in regno Patris mei.* Hęc enim verba prioribus simillima Christum ante Cœnam Eucharisticam dixisse ex Luca manifestè patet, vt postea latius diceretur. In hac secundã cœna surrexit, & discipulorum suorum pedes lauit, vt est apud Ioannem, cap. 13. *Et cœna facta, sup. Paschali: & paulo post, Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, &c.* id est, surgit à cõmuni & familiari cœna, quã more omnium Iudeorũ, finita solemnitate Paschali, cũ suis celebrabat. Nam post hanc ablutionem pedum iterum recumbit in cœna eadem, & turbatus spiri-

Christus
triplicem
Cœnam
peregit.

Luc. 22.

ritu, de proditore suo verba facit, vt prolixè narrat in seqq. Ioannes. Qui de tertia & Eucharistica Cæna nihil quidem scribit, eo quòd cæteri tres Euangelistæ ante illū eam plenè descripsissent. Addit tamen de Iuda, *Cùm accepisset buccellam, exiuit continuò.* Quod ad Cænā Eucharisticam pertinere nemini dubium est, qui Iudam Dominici corporis participem fuisse agnoscit, quod clarè docet Augustinus tract. 26. in Ioan. & serm. 11. de verb. Domini, & Chrysof. homil. de prodicione Iudæ. Quum autem hunc de proditore sermonē Matth. & Marcus difertè ante Cænā Eucharisticā, Lucas verò post illam ponat, duos priores Euangelistas verum ordinem seruasse D. Ioannes postremò scribens quasi arbiter definiuit, narrans Iudā accepta buccella continuò exiuisse. Quod ergo Matthæus hīc dicit, *Cænātibz illis,* & Marcus, *Manducantibus illis, accepit Iesus panem,* &c. intelligendum est peracta iam secunda cæna familiari ac communi: quod expressius posuit Lucas dicens, *Similiter & calicem, postquā cænauit, dicens,* &c. id est, absoluta cæna communi. Quod in altera quoq; huius Sacramenti parte factum fuisse dubitari nō debet: tum quia diuelli vna pars ab altera non debuit, tum quia Lucas dicit, *Similiter & calicem.* Illud enim, *similiter,* non solum ad benedictionem & distributionem calicis, sed & ad temporis rationem ac similitudinem necessariò referendum est. Hæc diligenter annotāda sunt; tum quia alij aliter exponunt, omnium Euangelistarum contextu non satis expenso; tum quia ad alia circa hoc mysteriū intelligenda conducunt. Sic enim non solum à cæna Paschali noua Christi Cæna, à figura veritas distinguetur, verum etiam à cōmuni cæna, & communi pane ac vino, nouum & augustissi-

num mysterium seiungetur. Sic alia hæreticorū absurda refellentur, vt mox videbitur.

26. *Accipit Iesus panem, & benedixit.*

Cane
Euchari-
sticæ cir-
cunstan-
tia du-
plex.

1. Acce-
ptio panis
in manus.

2. Cir-
cunstantia
Benedi-
ctio.

NOTANDA hic duplex circumstantia in facto Christi, vt postea de verborum sensu certius constet. Prima est quod Cenam Eucharisticam & non Paschalem auspicatus, de quo apud Lucam dixerat, *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patior*, vt illa verba Tertull. libro 4. aduersus Marcionem, & Chrysostr. homil. 83. in Matth. exponunt, *accipit panem*. Accipiendo quippe hoc elementum, docet se in re accepta aliquid operaturum, non in sola mente aut speculatione præsentium Discipulorum. Sic Matth. 15. multiplicaturus septē panes, *accipit eos in manus*. Sic Ioan. 6. multiplicaturus quinq; panes, similiter *accipit in manus*. Sic hoc loco panem & calicem in manus accipiens, ostendit se circa res ipsas aliquid operaturū, non solum distribuendo, frangendo, & dando Discipulis, sed etiam benedicendo. Altera igitur circumstantia est quod pani & calici benedixit. Quod diligentissime ante omnia aduertendum est propter horum temporum hæreticos, qui verborum Christi horrendam corruptelam in huius circumstantiæ corruptione potissimū fundant. *Benedixit*, apud Matthæū & Marcum ad verbum panis est, *Ἐλογισας*; ad verbū calicis est, *ἔυχαριστας*, sicut & apud Lucam ad verbū panis. Neutrum verbū ad panem & calicē transferri patiuntur hæretici, sed ex verbis transitivis verba faciunt absoluta seu intransitiva. Matth. & Marc. ex Luca intelligendū esse ait hoc loco Calvinus, videl. *quod Deo gratias Christus egerit accepto pane & calice: ridiculos verò esse Papis-
tas,*

stas, qui signo Crucis benedictionem exprimunt, quasi exorcismo Christus esset vsus. Sed exorcismo indigent isti hæretici, vt principe tenebrarum expulso, clarissimam huius loci veritatē apertis oculis intueantur. Dicit Matthæus, *Accipit panē, benedixit, ac fregit, deditque;* &c. Sicut accipere, frangere, dare, ad panē refertur; ita benedicere ad eundē referri necessarium est. Quod autem in elemēto calicis, verbo *gratias agendi*, Matthæus, Marcus, & Lucas vtuntur, idem profus significare, luculenter Paulus docet his verbis. *Calix cui benedicimus, nōne communicatio sanguinis Christi est?* Verbum benedicere *εὐλογεῖν* transitivē sumitur, & ad calicem ipsum transfertur. Sic ipse panis & calix benedicuntur. Vnde Cyprianus vocat *calicem benedictione sacratum*, in ferm. de Cæna Domini. Iustinus Martyr vocat *panem Eucharistiatum*, id est, super quo gratiarū actio peracta sit. Sic Irenæus, *Panis in quo gratia actæ sunt*; lib. 4. cap. 34. & plenius lib. 5. *Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei.* Notanda igitur hæc circumstantia diligenter, Christum benedicendo panem & calicem aliquid in illis ipsis operari voluisse, sicut Marc. 8. & Luc. 9. *benedicendo piscibus*, multiplicavit illos. Fallūt imperitos hæretici in verbo *gratias agere*, quod non nisi ad Deum referri posse vrgent. Sciendum enim est, hæc duo verba, *benedicere & gratias agere*, in Scripturis Euāgelicis promiscuè & vnum pro altero quasi indifferenter accipi, quod non solum ex verbis huius mysterij iā citatis patet, sed ex vna sententia Pauli 1. Cor. 14. *Si (inquit) benedixeris spiritu, quomodo qui supplet locum idiotæ respondebit Amen super tuam benedictionem? Quū dicit, benedixeris, vtitur verbo εὐλογῆσαι; cū dicit benedictionē, vtitur verbo εὐχαριστῆν. Quum tamen ita promiscuè accipiatur, gratiarum actio*

Benedictio ipsius panis probatur.

1. Cor. 10

Apolog. 2

Benedicere & gratias agere pro eodē usurpata.

Y 2 potius

Benedi-
ctionis
vocabu-
lum Pa-
tres
urgent.

potius pro benedictione creaturarum accipitur, cui semper gratiarum actio adiungitur, quam benedictio pro gratiarum actione Deo facta. Quare Patres circa hoc mysterium benedictionem à Christo factam vehementer urgent, gratiarum actionem non urgent. Vide D. Ambros. de ijs qui initiantur mysterijs cap. 9. Euseb. Emisenū homil. 5. de Paschate, Chrysof. hom. de prodicione Iudæ, Cyprian. serm. de Cæna Domini, Nyssienū in serm. catechetico cap. 37. & Iustinū Mart. Apolog. 2. Omnes isti benedictionē Christi circa ipsa elementa ut diuinē operatoriā urgent & tractant. Recolenda hęc sunt quæ suprā Matth. 14. annotata sunt, & in Prompt. Catholico latius disputata Dom. 6. post Pentec. & in die Ascensionis Domini. Vide quoque Claud. de Sainctes in opere Eucharistico, Repetit. 7. cap. 4. Verba Iustini antiquissimi Doctoris clara sunt. *Per verbum precationis Eucharistizatam à Christo alimoniam illius esse carnem & sanguinem didicimus.*

Crucis
signum in
Benedi-
ctione ad-
hibitum.

Quod autem de signo crucis in symbolorum benedictione à Papistis vsurpato garrit hęc Calvinus, eodem conuitio doctissimos Patres ferit, qui sine Crucis signo nihil in mysterijs istis ritè ac legitime fieri ex communi Christianorum fide docent. Vide Aug. serm. 181. de temp. & tract. 118. in Ioan. Chryf. in demonstratione quòd Christus est Deus, & hom. 55. in Matth. & Iust. Mart. Apolog. 2. Postremò quòd secundū nos Christum exorcismo vsu fuisse ait, in ipsū Christū blasphema vox est. Verba enim ex Christi pectore & ore depròpta incarnationis magicę nemo accusare potest, quin eiusdē cū Dæmonibus cōmercij Christū accuset. De qua hæreticorū hodie blasphemia vide Claud. de Sainctes in opere Euch. Repet. 7. c. 6

26. Hoc

26. Hoc est corpus meum.

TOTA digladiatio circa sensum horum verborum inde nascitur, quod relicta vera & naturali proprietate verborum Christi, ad figuratiuam aliquam recurritur. Duo igitur hic docebimus. Primum, sensum verborum literalem necessario tenendum esse; tum quis ille sensus literalis sit, explicabitur. Horum verborum literalem sensum tenendum esse, primum probat id quod praecedit, *Accipite, & comedite*. Haec enim sunt verba aliquid exterius exhibentis & largientis. Quid autem exterius exhibeat & quid largiatur, his verbis exponit, *Hoc est corpus meum*. Literalis igitur & proprius horum verborum sensus, qui rem externam & praesentem demonstrat, tenendus est; ut sciamus quid illud sit quod exhibet & largitur. Alioqui nihil certi habebis quod accipias & comedas. Si nec accipiendi nec comedendi facta prius mentio fuisset, illa verba a Christo prolata, *Hoc est corpus meum*, ad figuratiuas aliquas locutiones excogitandas mouere nos potuisset. Nunc ut proprio modo loquendi praemittit, *Accipite, & comedite*; sic proprio sermone subiungit, *Hoc est corpus meum*.

Literalis verborum sensus retinendus.

1.

Deinde contextus sermonis Christi nullum tropum admittit. Alij ponunt tropum in verbo *corpus*; sed hic tropus a Luca excluditur, *Quod pro vobis datur*. Non enim signum, aut symbolum, aut pignus, aut virtus, aut energia aliqua vel efficacia corporis Christi, sed ipsum naturale corpus eius pro nobis datum est. Debet autem relationum suo antecedenti per omnia respondere, ut si hoc proprie sumatur, illud improprie intelligi nequeat.

Tropum contextus non admittit.

1.

Y 3 nequeat.

- nequeat. Alij ponunt tropum in copula *est*, id est, significat. Sed hoc eodem redit. Si enim resoluas copulã in suas partes, & dicas, Hoc est significans corpus meum, signũ stabit à parte prædicati, non copule. Sic iterum huic relatiuo, *Quod pro vobis datur*, antecedens erit signum corporis mei. Occurrunt hic alij, & dicunt metonymiam esse figuram reciprocã, & rem significantem poni pro significato, non secus quã rem signatã pro signo: ut ideo non iam corpus accipiatur pro signo corporis Christi, sed panis qui illud significat. Sed tunc hic sensus erit: Hic panis signum corporis mei, est corpus meum quod pro vobis tradetur: vel certè sic: Hic panis signum corporis mei, est signum corporis mei quod pro vobis tradetur. Quæ omnia vel non nisi in signo Christum pro nobis datum, vel panem pro nobis datum impijssimè docent. Contextus igitur sermonis Christi non nisi literalem sensum permittit.

- Literalis sensus ex collatione locorum.** Hic autem literalis sensus luculentissimè patet. *Hoc est corpus meum*, ex comparatione aliarum scripturarũ, sic debet intelligi, ut quemadmodum in alijs Scripturis, sic in ista, tale debeat intelligi subiectum quale describitur à suo prædicato.
- Gen. 2.** *Hoc nunc os ex ossibus meis.* Hoc non innuit costam Adæ vnde mulier facta est, sed ipsam mulierem existentem. Quum plueret manna, dicentibus Iudæis, *Man hu?* Quid est hoc? respondit Moyses: *Iste est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum.* Pronomen *iste*, non aliud significat quã panem
- Exod. 24.** expressum de quo quærebant. Moyses aspergens populum hyssopo sanguine imbuto, dixit: *Hic est sanguis testamenti quod mandat ad vos Deus.* Non designat hyssopum vnde sanguis ei aculabatur, sed ipsum sanguinem. Vox Patris, *Hic est filius meus dilectus,*

lectus, personam filij hominis demonstrat, non unde filius hominis factus est. Sic in re presenti, *Hoc est corpus meum*, pronomen *hoc* nihil aliud significare potest, quam quod praedicatum enuntiat.

Erit hoc clarius si textus Hebraicus & Syriacus, quo Christus usus est, expendatur. In Matthæo hebreo sic legimus, *זה שהוא גופי*, *Hoc quod est corpus meum*. In Matthæo Syro sic legimus, *הגוף פורי*,

Textus Hebraicus, Syriacus & Graecus expenduntur.

quod verti potest: *Hæc substantia corporis mei est*, vel cum alijs punctis *הנני*, *Ecce corpus meum*: sicut in cruce matri dixit, *Ecce filius tuus*. Sed Marcus Syrus adhuc expressius loquitur, hoc modo:

הוא איתותי פורי, *Hoc reuera est corpus meum*.

Additur hic in Marco, qui Syris praedicabat, & cuius Euangelij authenticum adhuc hodie retinent, particula illa *איתותי*, *reuera*; quæ etiam

addita est in Ioanne Syro cap. 1. ad illa verba, *Exat lux vera*. Graeci porro Euangelistæ Marcus & Lucas, & D. Matthæi interpres Graecus, articulis

Graecis hanc emphaticam verborum Christi veritatem expresserunt. Nam apud omnes hostres & etiã apud Paulum 1. Cor. 11. legitur: *τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου*,

Hoc est illud ipsum corpus meum. Beza & alij haeretici in illis verbis, *Hic est agnus Dei qui tollit peccata mundi*,

& *Hic est filius meus dilectus*, articulum ò adiunctum valde emphaticum esse docent, non solum ad distinctionem, sed etiam ad dignitatis commendationem.

Idem hoc loco imprimis valere debet, quum articulus ille emphaticus nunquam omissus fuerit, sed tum à tribus Euangelistis, tum à Paulo adiectus.

Docet igitur hic articulus de corpore suo Christum hinc loqui, non solum ut ab omni figura secernitur, sed etiam ut eius singularè præminentiam notat. Docet non solum veritatem,

fed etiam excellentiã; nempe illud ipsum esse corpus quod pro omnium hominũ salute datur. Verba porro hæc Evangelica ab omni symbolica locutione venditare volens Paulus, sic ea effert vt dicat, *τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα*, *Hoc meum est corpus*. Quali dicat, Hoc non est aliud quàm meũ corpus. Quare in Pauli verbis si pronomen, *hoc*, ad panis substantiam pertineret, pronomen quoque, *meum*, ad eandẽ referri deberet, & sic sensus esset: Hic meus panis est illud corpus meum quod pro vobis tradetur. Debent igitur hæc verba ad literam intelligi vt sonant, tam significãter à Christo prolata, & ab Euangelistis recitata.

Literalis
sensus ex
loci cir-
cunstantijs
probat.

Probat. porro literalis eorũ sensus expressã necessitas ex varijs loci circumstantijs. Primum à persona loquentis, tum quia Deus est, tum quia quod hĩc se dare dicit, antea se daturum promisit

1. Ioan. 6. Secundo à tempore quo loquitur, videlicet
2. cet instante morte, & volens omnibus figuris finem imponere. Tertio à personis audientiu, qui nõ de turbis sed soli Apostoli erant, quibus Christus absque parabolis loqui solebat. Quarto à ratione Sacramenti quod hĩc instituitur; cuius verba sacramentalia propriẽ & perspicue efferri debent, non obscure & figuratiuẽ.

Sed alia adhuc causa cur iuxta literã hæc verba intelligi debeant, hæc vna imprimis esse potest, quod vbi primũ litera deseritur, & tropus quaritur, infinitæ & absurdissimæ opiniones gignuntur, & singulorum hæreticorum superbis ingenijs, quasi tortoribus & eculeis, Christi verba subijciuntur. Quod ita hodie accidisse breuiter hoc loco commemorabimus. Primus Carolstadius ausus est dicere Christum dicendo, *Hoc est corpus meum*, digito suo ad pectus ostenso seipsum demon-

Varia tortura verborum Christi.

1. hoc loco commemorabimus. Primus Carolstadius ausus est dicere Christum dicendo, *Hoc est corpus meum*, digito suo ad pectus ostenso seipsum demon-

monstrasse discumbentē, vt illud, *Hoc est*, significet, *Hic sedet corpus meum* quod pro vobis tradetur. Refert Sleidanus com. lib. 5. & Musculus in locis com. Cap. de Cæna Domini. Eum sequutus 2. Zvvinglius, verbum, *est*, exponit *significat*. Tom. 2. com. de vera & falsa relig. cap. de Eucharistia. Mox Oecolampadius, relictis in suo sensu verbis illis, *Hoc est*, ait *corpus* pro corporis figura accipiendum. Alij sic hæc verba contorquent: *Accipite & comedite corpus meum. Quod pro vobis tradetur, est hoc.* Sic prima Christi verba in vltimum locum transponunt. Refert Lutherus in defensione verborum Cæna. Alij rursus in hunc modum inuertunt: Corpus meum quod pro vobis dabitur, in ordine rerum spiritualiū est hoc. Refert Muscul. in locis com. in cap. de Cæna Domini num. 2. Rursus idem Svvinglius in his verbis, *Hoc est corpus meum*, affirmat nomine corporis passionem & mortem in corpore suscipiendam intelligi oportere. Sed alio rursus in loco, corpus Christi vocari vult, memoriam & recordationem immolati corporis eius. Denique alibi, non aliud esse quam diuinam quandam & verè modestam pænegyrii populi fidelis vt Deo gratias agant. Hæc de illo VVestphalus in Apologia Cōfess. de Cæna Domini. Verum alio adhuc loco idem Svvinglius, quod Paulus dicit, *Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est*, ait de corpore Christi quod est Ecclesia, intelligendū esse. Tom. 2. ad Matth. Rutlingium. Ioānes à Lasco, *Hoc est corpus meum*, exponit: Hæc forma seu actio Cænae est corpus meum seu participatio eius per fidem. Refert VVestphalus loco citato. Post hos omnes Sacramētarios Calvinus nō simplicem hinc figuram aut signum ponit, quod esse potest sine te

Y 5 signata,

Caluini
sententia
propria
mox te-
futanda.

signata, sed meronymiam statuit, hoc inodo: *Hic est corpus meum*; id est, sub symbolo panis continetur corpus Christi: sed ita continetur, vt quantum cælum distat à terra, tantum corpus Christi distet à pane vel à Cæna: contineri tamen, quia manducantes hunc panem, per fidem in cælum conscendimus, & inde ad nos deducimus, non ipsum Christi corpus, sed quandam eius vim viuificam, qua animæ nostræ pascuntur. Cuius singulari dementiam mox specialiter refutabimus.

Luthera-
norum
varia sen-
rentia.

Interea Lutherani, qui veritatem corporis Christi cum pane subsistere volunt, multos absurdos sensus confingunt. Primum ipsum *panem esse corpus Christi*, vbi res naturæ disparatæ de se invicem prædicantur; deinde *sub pane esse corpus Christi*, quod non nisi in figuram resoluitur; mox *cum pane esse corpus Christi*, vbi vñionem coguntur fingere quasi hypostaticam inter panem & corpus Christi; tandem *in pane* sic esse corpus Christi sicut in alijs omnibus rebus est per omnipotentiam & diuinitatem suam, quæ Vbiquitariorum propria infania est. Ita relicto proprio & literali verborum Christi sensu, tam varias & repugnantes expositiones exca hominum & temeraria ingenia pepererunt, idque vsque ad numerum 84. vt sigillatim recenset Claud. de Sainctes Repetit. i. c. vltimo.

28. *Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

HAEC sacratissima verba diligenter expensa & bene intellecta, ad omnes veritatis Eucharisticæ hostes penitus fugandos atque fundendos sola sufficiunt. Dicit Christus de porrecto calice, id est, de vino in calice,

non

non solum, *Hic est sanguis meus*, sed addit, *noui testamēti*. Profitetur ergo hoc quod in calice bibimus, esse *noui testamēti sanguinem*: id est, esse illum sanguinem quo nouum testamētum conditur & dedicatur, idque propter remissionem peccatorum. At nouum testamētum, cuius proprius effectus est remissio peccatorum, & bonorum operū gratia, iuxta clarissima Hieremiæ verba cap. 31. non nisi in ipso Christi sanguine dedicatur & confirmatur, vt Paulus ad Hebr. c. 10. perspicuè docet: quia *sine sanguine non fit remissio peccatorum*.

Hic in omnem se torquet partem tortuosus ille serpens per ora hæreticorum. Primum acriter vrget, non de vino sed de calice dici, quod sit nouum testamētum in sanguine Christi: calix autem seu poculum non nisi metonymicòs & figuratiuè hoc dici potest quatenus continet vinum: ergo nec vinum ipsam alio sensu quàm figuratiuo, sanguis noui testamēti vocabitur. Ait hoc loco Caluinus. *Non dicit Christus, Hoc est sanguis meus, sed, Hic est calix, ergo & calix conuertitur in sanguinem*. Nempe vrget verba Lucæ, qui sic habet: *Hic est calix nouum testamētum in sanguine meo*. Sed calicem hoc loco pro eo quod in calice erat, iuxta notissimum tropum accipi, id quod Lucas adiunxit, manifestè conuincit: *Qui pro vobis fundetur*. Hæc adiuncta verba, quia veritatem sanguinis in calice præsentis luculenter docent, impius Beza audet dicere, *Vel quum in margine stetit, in textum postea irrepisse, vel manifestum esse solæcismum*, & legendum esse participium in ablatiuo casu, quod Lucas ponit in nominatiuo: nempe, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον, & non, vt omnes codices habent, τὸ ἐκχυνόμενον. Nam in nominatiuo positum, conuenit cum calice; in abla-

Caluinus
textum
Euangeli-
cū negat.

Beza Lu-
cam solæ-
cismi
arguit.

ablatiuo positum conuenit cum sanguine. Sed D. Lucas posuit (vt omnes codices habent, quod ipse Beza faretur) in nominatiuo, vt conueniret cum, *Hic calix, τὸ τοῦ ποτηρίου*, & sic intelligeremus in ipso calice esse sanguinē noui testamēti, quod apertius Matthæus & Marcus dixerunt: *Hic est sanguis meus noui testamenti*. Scriptura ergo vtrumque dicit; *Hic est calix nouum testamentum in meo sanguine*, apud Lucam; &, *Hic est sanguis meus noui testamenti*, apud Matth. & Marcum. Solum alterutrum agnoscit Calvinus, impudentissimē negans quod apud Matth. & Marcum est. Quorum etiam verba corruptit Beza vertendo apud vtrumque: *Hoc est sanguis meus noui illius testamenti*, &c. vt sanguis de poculo prædicetur, atque ita metonymia necessariò intelligatur. Si legamus, *Hic est sanguis meus*, (ait Beza) nullum erit huius propositionis subiectum præter ipsum sanguinem qui Christi esse dicatur. Atqui homo impius aduertere debuit totam Ecclesiam Latinorum hæcenus semper ita intellexisse, quia ex certa fide credebant non aliud huius propositionis esse subiectum quàm id quod enunariat prædicatum, videlicet *sanguinem Christi*. Sed probare conatur, vinum esse subiectum in hac Christi propositione, quia Lucas dixit, *Hic calix est nouum testamentum*, &c. Calicis autem nomine id quod in calice erat, intelligendum esse, vinum videlicet. Atqui vt textū Matth. & Marc. corrūperet ex verbis Lucæ, ipsa Lucæ verba solæcisini arguere impudentissimus hæreticus ausus est, vt iā diximus. Stæce quippe grāmatico & cōgruo sensu verborū Lucæ, vt in græco habentur, vbi calix ipse effundi dicitur in remiss. peccatorum, necessariò calicis nomine, non vinū in calice, sed sanguis in calice intelligendus est, iuxta verba Matthæi & Marci.

Citat

Beza rursus
textum cor-
rumpit.

Calvinus
impudentissimē
negans quod
apud Matth. &
Marcum est.

Stæce
quippe grāmatico
& cōgruo sensu
verborū Lucæ,
vt in græco
habentur, vbi
calix ipse effundi
dicitur in remiss.
peccatorum,

Citat Beza Basilium legentem Lucæ verba in ablatiuo casu Regula 21. An non verò pulchrum hoc est, deserta textus Euangelici receptissima lectione, ad vnius scriptoris Ecclesiastici lectione confugere? Quasi verò non multo facilius sit textum Basilij corruptum aut incorrecte editum fuisse, quàm Diui Lucæ textum solécismo laborare? Neque enim illa verba tractat Basilius quasi in quarto casu legisset, sed ipsa Scriptoræ verba simpliciter allegat: quæ vicio, vt apparet, typographi, aut alicuius scioli remeritate aliter leguntur quàm in textu sacro.

Premunt adhuc heretici, quòd Lucas & Paulus non sic referant Christi verba vt dicat de calice, *Hic est sanguis meus noui testamenti*, sicut Matthæus & Marcus dicunt; sed sic, *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo*. Hic enim quasi triumphans Calvinus ita scribit hoc loco *Hinc colligere promptum est, quàm superstitiosi sint Papiæ & similes (Lutheranos intelligit) dum verba mordicus arripiunt. Quamuis enim crepent, hæc Spiritus Sancti expositio rejici non potest, quòd calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine. Atqui eadem est panis ratio. Vnde sequetur vocari corpus, quia testamentum est in corpore. Christus ergo sui sermons idoneus interpres palam ostendit non alia ratione se panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, vt sacrificio semel oblato spiritualiter nunc epulemur, quia fœdus hoc non nisi spirituali corporis manducatione & sanguinis potione sancitur, vt firmum sit & efficax. Hæc Calvinus. Cæterum antequam Caluini cauilla diluamus, duo hic explicanda sunt: primum quæ sit causa discriminis in verbis Lucæ ac Pauli à verbis Matthæi ac Marci. Deinde an ista spiritualis manducatio & potio sufficiant ad noui testamenti pactionem*

nem

Cur Lucas ac Paulus aliter verba Cænae referunt quam Matth. & Marcus.

nem quam hîc in Cæna fieri Christus affirmat, Ad prius quod attinet, attendendum est Evangelistas in hac historia Cænae Eucharisticæ tria nos docere, tamen paucissimis verbis. Primum quid Christus illic dedit in cibû ac potum, nempe corpus & sanguinem suum. Deinde in quem finem illa dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentû. Tertio quomodo hoc fœdus perficiatur, nempe ea distribuendo in esû & potum,

1. Horum trium primum Matthæus & Marcus luculenter expresserunt in verbis quæ nunc tractamus.

Corpus & sanguis Christi dantur ad nouum testamentum sancendum.

2. Secundum Lucas & Paulus exposuerunt, dicendo de calice, quòd esset *nouum testamentum in sanguine Christi*, id est, per sanguinem eius: vbi causam & instrumentum condendi tunc fœderis exprimunt. Planius & plenius causam fœderis exprimunt hæc verba, *Nouum testamentum in sanguine, quam Sanguis noui testamenti*. Nam sanguis noui testamenti dici potest, qui quoquo modo ad nouum testamentû pertinet, siue per modû signi, siue per modû materiæ, siue etiâ causæ. Sed *nouum testamentum in sanguine*, ostendit calicem porrectum non solum noui testamenti aliquo modo esse, sed esse ipsum nouum testamentû, fœdus, ac pactum per sanguinem Christi; id est, in hunc finem illic in calice sisti, vt per eum nouum testamentum ac fœdus ineatur. Idem verò & in corpore Christi fieri nõ negamus, nisi quòd illud est corpus victimæ, quo solo presente fœdera percuti non solêt; sanguis verò effusus, aspersus, & communicatus est tota materia fœderalis, & percutiendi fœderis cõplementum. Quæ causa est, cur ad sanguinem, non ad corpus, noui testamenti mentio ab Evangelistis fiat. Tertium verò de modo hoc fœdus ac nouum testamentum ineundi ac perficiendi descri-

2. Noui testamenti sancendi modus.

scribunt Matthæus & Marcus, in illis verbis, *Bibite ex hoc omnes*; ubi etiam Marcus addit, *Et biberunt ex eo omnes*. Iam enim hac actione bibendi adimpletum fuit ex parte Apostolorum novum testamentum cum Deo; sicuti asperione sanguinis in populum quam Moyses fecit, dicens, *Hic est sanguis testamenti quod pepigit vobiscum Deus*, completum fuit ex parte populi tædus eius cū Deo. Propterea in Matthæo quum dixisset Christus, *Bibite ex hoc omnes*, subiunxit, ut causam bibendi: *Hic est enim sanguis meus novi testamenti*. id est, Ideo bibite, quia bibendo perficietis ex parte vestra novum testamentum, & eritis populus Dei hac testera fœderali accepta!

Ex hoc tertio modo elucescit secundum quod hoc loco explicandū diximus, nempe ad novum testamentū ac fœdus de quo hīc Christus loquitur inter nos & Deum perficiendum non sufficere spiritualem aliquam manducationem aut positionem corporis & sanguinis Christi, ut vult Calvinus, sed planè requiri externam, realem, & corporalem vtriusque sumptionem. Quod Christus in calicē porrexit, erat *novum testamentum in sanguine eius*, quatenus bibebatur ab Apostolis sanguis ille, non quatenus in sanguinem illum credebant. Dixit illis Christus: *Bibite ex hoc, hic est enim sanguis novi testamenti*. Non dixit, *Credite in hoc*, hic est enim sanguis, &c. Deinde, vetus fœdus percutiebatur adperso in populum sanguine, & omnia fœdera externis notis ac ritibus ob oculos positis percutiuntur: Sic hīc externa sanguinis Christi exhibitione & intima per bibendum asperione novum fœdus conditum & sancitum est. Nam illa verba, *Qui pro vobis effundetur*, in præfenti tempore legenda sunt, iuxta om-

Spiritualis manducatio aut potio non sufficit ad novum testamentum sancendum.

1.

2.

om-

omnes Euangelistas in textu græco, & sensus est, Qui pro vobis nunc distribuitur, & reali participatione singulis vestris intimè effunditur & aspergitur: vt videlicet veritas respōderet figuræ.

Heb. 9.

Quamquam Moyses administraret, accipiens sanguinem vitulorum & bircorum cum aqua & lana coccinea & byssopo, ipsum quoque librum & omnem populum aspersit, dicens: Hic sanguis testamenti quod mandauit ad vos

3. Deus. Rursum quum Christi verba de pane, Accipit, fregit, ac dedit, item de calice, Accipiens gratias egit, ac dedit, externam Christi actionem euidenter exponant, necessarium est vt alia verba Christi hinc dependentia & ex illis consequentia, Accipite, comedite, bibite, externam quoque acceptionem ac potationem rei datæ expriment. Sicut enim externè accepit & dedit, ita à suis externè accipi & bibi voluit. Est igitur necessaria corporis & sanguinis Christi externa acceptio, manducatio, bibitio ad fœdus & testamentū nouum in Christi corpore & sanguine faciendum.

Scripturæ
contem-
ptum do-
cet Cal-
uinus,
Instit. lib.
4. cap. 17.
num. 23.
& lib. 3.
cap. 3.
num. 9.

Quibus ita explicatis, omnia Caluini cauilla facile retundentur. Clamat stultè supersticiosos esse qui verba Christi mordicus arripiunt. Alibi eos vocat syllabarum aucupes. Denique in syllabarum contextu superstiosè hærere qui ordinè sacri textus obseruant. Quibus vocibus nihil non impudentius tantū, sed nec magis impium dici potuit. Eisdem quippe vocibus omnes armantur hæretici, vt diuinæ Scripturæ verbis conuicti, clament stultè superstiosos esse fideles, & syllabarum aucupes, qui Scripturæ verba mordicus arripiunt. Armatur Arius, vt si verbis illis, Verbum caro factum est, prematur, respondeat, stultè superstiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verba Euangelistæ mordicus arripiunt. Armatur Pelagius, vt si quis vrgeat, Gratia saluati estis per fidem, &

Ioan. 1.

Ephes. 2.

boc

hoc non ex vobis, Dei enim donum est, respondeat impius, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verba Pauli mordicus arripiunt. Armatur Manichæus, vt si quis ei obijciat Apostoli verbū de filio Dei, qui factus est ex semine David secundum carnem, auctore Rom. 1.
Caluino cito se expediat dicens, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verbum Apostoli mordicus arripiunt. Armantur denique omnes in vniuersum hæretici, vt quoties luculento & aperto Dei verbo premuntur, vrgentur, refutantur, hoc vnum cum Caluino perfricta fronte respondeant, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui Dei verbum mordicus arripiunt. Hic est videlicet honor, hæc reuerentia quam diuinis Scripturis deferunt hæretici, quas solas omnem & vnicā esse veritatis normam obtendunt, vt quum ipsorum placitis illæ reluctanter, pro stulta superstitione habendum sit, si earū verba mordicus arripiantur. Manifestè indicant nō magnopere eos curare quid velit Scriptura, modo clypeū illis suppeditet ad tuendam obstinationem. Hæc Caluini hoc loco audacia, impietas, impudentia. Nos verò verbis Christi mordicus adhærebimus, & adhærendum esse in Ecclesia Catholica didicimus, nec vlla Caluini insolentia ab hac sapientia & pietate piorum animos poterit auellere. Non stultè supersticiosus sed sapienter pius ac fidelis est, qui ita mordicus diuinæ Scripturæ verba arripit, vt nulla hæreticorum vel astutia vel nequitia ab illis se diuelli, id est, à luce ad tenebras (Lucerna enim pedibus meis verbum tuum) à veritate ad mendacium (qui Ioan. 8. enim ex proprijs loquitur, mendacium loquitur) à verbo vitæ ad hominum commenta (verba enim vitæ æternæ Christus habet; quid nisi commenta hominum Ioan. 6.

Z hære.

hæreticorum glossæ sunt?) abduci se patiatur. Scilicet non debes Christi verba mordicus arripere. Et quare? vt Caluini verbis mordicus ad hæreas. Hæc est execrabilis hoc loco huius hominis impietas.

Caluini
extrema
impuden-
tia.

Sed aliquid fortè graue & consideratione dignum est, quod à tanta impietate Caluinum liberet, & quod eum mouere potuit, vt Christi verba mordicus arripienda non esse iudicaret. Audiamus quid dicat *Quamuis* (inquit) *crepent, hæc Spiritus Sancti expositio reijci non potest, quod calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine.* Vide iterum maiorem aut certè non inferiorem hominis impudentiam. Vocat Spiritus S. expositionem, quæ non Spiritus Sancti sed ipsius Caluini est. Spiritus S. apud Lucam & Paulum dicens, *Hic calix est nouum testamentum in sanguine meo,* non exponit quod apud Matthæum & Marcum Christus dixit, tenens in manu calicem, *Hic est sanguis noui testamenti.* Nec Paulus nec Lucas aliorum Euangelistarum verba exponunt quando hæc scripserunt, sed dictante Spiritu Sancto Christi verba plenius, & in alium finem expresserunt. Matthæus & Marcus simpliciter verba Christi ponunt, quibus quid daret significabat, nempe corpus & sanguinem suum. Lucas & Paulus illa Christi verba ponunt, quibus significabat, in quem finem corpus & sanguinem dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentum cum nouo populo, vt iam explicatum est, & vt ipse Caluinus agnoscit. Nec Lucas nec Paulus causam narrat, cur calix vocetur sanguis, sed cur vocetur ab alijs Euangelistis *sanguis noui testamenti.* Nempe quia in illo sanguine esset nouum testamentum; in illo, inquam, accepto & hausto. Nulla igitur in

in verbis Lucæ ac Pauli verborum Matthæi ac Marci expositio est quoad nuncupationem sanguinis, sed bene quædam ampliatio, qua quorum Christum sanguinem suum dedit, Christum dixisse plenius commemorant: itemque quædam expositio cur Sanguis novi testamenti vocatus à Christo fuerit. Illam ergo expositionem non iam Spiritus S. sed nefarii Caluini penitus rejicimus qua dicitur, *quod calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine.* Nam ideò calix vocatur sanguis Christi, quia verè in calice est sanguis Christi. Ideò autem vocatur *calix novum testamentum in sanguine*, quia in calice non solum ipse Christi sanguis est, sed etiam est per modum sanguinis fœderalis seu testamentarij, id est, in eum finem datus ut sit sanguis fœderis novi testamenti, acceptus & hauritus, sicut sanguis, quo Moyses totum populum asperxit, fuit fœdus & testamentum Dei cum veteri populo. Non ergo hic posterior sermo prioris illius sermonis, ratione vocabuli *sanguinis*, vel causa vel expositio est, sed *αιτιολογια* est, & ratio reddita in quem finem sanguis datur, quem prior sermo datum esse affirmat, & quare *novi testamenti sanguis* vocatus est. Ergo verbis Christi mordicus inherendum est, tam ijs quæ Matthæus & Marcus quàm ijs quæ Lucas & Paulus scripserunt. Utrobique, *simplicibus Christi verbis habenda est fides*, quod nos contendere non oportere ait Caluinus. Et cur, obsecro? *Christus* (inquit) *ipse est idoneus sui sermonis interpret.* Optimè. At ille, palam ostendit, non alia ratione se panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, ut sacrificio semel oblato spiritualiter nunc epulemur. Atqui hæc interpre-

Z 2 ratio

Hereticorum impostura.

tatio non Christi sed Caluini est. Obseruandum diligenter, hæreticos istos, & Caluinum maxime, Christi verba & Christi interpretationem vocare, quæ ipsorum verba & ipsorum interpretatio sunt, non Christi. Astuti serpentes Deum hoc dicere aiunt, quod ipsi dicunt, non Deus. Christus nec palam nec omnino ostendit se non alia ratione panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem, nisi quia nobiscum fœdus pepigit, &c. Ostendit sane Christus se ideo dedisse corpus & sanguinem suum, vt per illa nobiscum fœdus æternū pangeret. Ideo enim de calice expresse dixit (quod & de corpore quoque intelligi aliquo modo posse non negamus) *Hic est nouum testamentum in meo sanguine.*

Caluini mendacia.

Sed nec ostendit se panem vocasse corpus suum, quod Caluini mendacium est (non enim dixit, *Hic panis est corpus meum*, sed dixit, *Hoc est corpus meum*:) nec in specie panis ostendens corpus suum, & in calice demonstrans sanguinem suum, dixit, *Hoc non alia ratione est corpus & sanguis meus, nisi quia hoc est nouum testamentum meum in illis*; sed iuxta Matthæum & Marcum designauit, adesse & fisci illic corpus & sanguinem suum; iuxta Lucam & Paulum palam ostendit, sanguinem sic adesse & sic fisci, vt in illo sit nouum testamentum, id est, vt per illum & illius sumptione nouum iniretur fœdus ac testamentum. Ideo enim adiecit, *Accipite, comedite, bibite.* Non adiecit, *Istis immolatis in cruce, spiritualiter epulemini.* Hoc Caluini extraneum commentum est, cui claudende sunt aures Christianorum. Christi, inquam, verba attendere debemus, qui sui sermonis idoneus interpret est, non Caluini commentum: quod ille statim absurdissimo paradoxo confirmat, quum ait: *Quia fœdus hoc non nisi*

Caluini paradoxum absurdum.

nisi spirituali corporis manducatione & sanguinis potione sancitur. Sancitur quippe hoc fœdus, ut iam ostendimus, reali manducatione, de qua Christus dixit, *Accipite, & manducate*: item reali potione, de qua Christus dixit, *Accipite, & bibite ex hoc omnes. Hic est enim calix, &c.* ut suprâ satis explicatum dedimus. Ita impius Calvinus stultè supersticiosos vocans qui Christi verba mordicus arripiunt, & iterum dicens, *Non esse cur simplicibus Christi verbis fidem habendam esse contendamus*, manifeste, perspicue, clarissimè, à simplicibus Christi verbis, ad suam astutam & mendacem glossam Lectorem abducit; Christi verba pervertit, sensum corrumpit, & ad suum impium commentum orbi obrudendum, Christi interpretationem ac nomen mutuatur. Christi denique interpretationem & sensum non in Christi verbis, *Accipite, comedite, bibite*, sed in sui cerebri figmento, *Spiritualiter epulamini*, ponit. Hæc eius impietas, audacia, impudentia maior & execrabilior est, quam ut ullis penè verbis explicari queat, vnde & ad eam simpliciter patefaciendam paulo pluribus verbis uti necesse fuit.

(.)

(.)

(. . .)

EXPOSITIONIS CALVINIANÆ
super hæc Christi verba, *Accipite, & comedite; Hoc est corpus meum;* refutatio.

HIS nunc ita expositis & constitutis, totam hoc loco Scripturæ huius Evangelicæ depravationem à Caluino excogitatum breuiter refutabimus. *Ne* (inquit) *summum prolixus, tantum breuiter perstringam, qualis sit & quid in se contineat Domini institutio.* Deinde quis sit eius usus, quatenus ex Euangelistis colligere licet. Atque hoc primum occurrit; *Christum cenam instituisse, quam inter se communicent discipuli.* Unde sequitur diabolicum esse inuentum, quòd se vnus homo à reliquo cætu separans, priuatim cenam peragit. Quid enim minus consentaneum, quàm distribui inter omnes panem, & seorsim ab vno vorari? Quamuis ergo iactent Papistæ se in suis Missis Cænam Dominicæ habere substantiã; ex re ipsa tamen constat, quot quot celebrant priuatas Missas, totidem à Diabolo ad obruendam Christi Cænam erecta esse trophæa. Hæc ille impostor impius & blasphemus. Christus quippe non hæc cænam instituit, sed partim Sacramentum, partim etiam Sacrificium. *Cenantibus Apostolis accepit quidem Iesus panem, &c. non quia cænam tunc aliquam peragebat, sed quia finita cæna Paschali, & immediatè post cænam familiarem atque communem, nouum hoc mysterium aggressus est.* Hoc ipsemet Caluinus hoc in loco fatetur. *Finita* (inquit) *cena sacrum panem & vinum gustarunt.* & D. Lucas apertè scribit quòd *calicem accepit postquam cenauit,* quod idem de pane Christum fecisse mysterij plenitudo conuincit, & ipse Caluinus agnoscit. *Quod de calice* (inquit) *peculiariter narrat Lucas, ego ad panem quoque extendo.* Nõ ergo in hoc mysterio

Mendacium.

Missæ priuata frustra impugnata.

sterio carnauit aut carnam instituit Christus; sed noua legis Sacramentum & noui testamenti Sacrificium docuit. De Sacramento ipse Caluinus fatetur. *Hoc sine controversia statui debet, aboliis figuris legalibus, proditum hic fuisse nouum à Christo Sacramentum.* Sacrificium hic à Christo etiam institui, illa uerba uerbis sacramentalibus adiecta, *Quod pro uobis datur, & Qui pro multis effundetur,* manifeste docent. Ostendunt enim haec uerba quod per modum & sub conditione immolati corporis in vna specie, atque item sub conditione effusi sanguinis in altera specie, Christus in hoc Sacramento existat: nec magis obstat immolatio incruenta & mystica quo minus sit immolatio uera, quam obstat existentia sacramentalis & mystica quo minus eadem sit realis & uera. *Vnde non mentitur (ait August. Epist. 23.) qui interrogatus responderis Christum in hoc Sacramento immolari. Immolatur quippe in Sacramento.* Haec illic, & alibi: *Sacrificij illius in cruce sacramentum, quotidianum uoluit esse sacrificium.* Nempe quod quotidie Ecclesia sacrificat. Vnde & D. Chrylost. *Hoc sacrificium est exemplar illius. Id ipsum enim semper offerimus.* Huc, si opus foret, aduocari tota Antiquitas potest. Christum enim in Cena sacrificasse vno ore docent. Hieron. in qq. hebraicis super Genes. Leo serm. 7. de Pass. Domini. Basilus in Psal. 109. August. praeter loca citata frequentissime; in Psal. 33. conc. 1. & Psal. 109. in orat. contra Iudeos cap. 9. de Ciuitate Dei lib. 17. cap. 5. 17. 20. & lib. 6. c. 22. & lib. 18. cap. 35. contra aduersar. Legis & Prophet. lib. 1. c. 18. Epiphan. haer. 55. Ambros. de Sacramento lib. 4. ca. 3. Chrylost. homil. de proditione Iude, & in Psal. 95. Theoph. & Oecum. in epist. ad Hebraeos c. 10. Irenaeus lib. 4. c. 32. Impie igitur & profane Caluinus; qui Sacramenti & Sa-

Sacramentum & Sacrificium à Christo institutum, non cana.

De Ciuit. Dei lib. 10. ca. 20. Hom. 17. in epist. ad Hebr.

crificij ratione neglecta, Cœnâ hîc à Christo institui ait, vt contra priuatas Missas declamaret. Quatenus ergo sacrificium hîc peragitur, vnus homo ad rem tantam initiatus, & à reliquo cœtu nō seipsum separans, vt cavillator Calvinus loquitur, sed per impositionem manuum ab Ecclesia Dei segregatus, priuatim peragit. Quatenus Sacramentum est, siue ab vno siue à pluribus percipitur. Et est in Missa Catholica Dominicæ Cœnæ substantia, quia corpus & sanguis Domini, prout ipse instituit, in ea verè ac realiter accipiuntur; & illud quidem manducatur, hic bibitur. Calvinus ad obruendam Christi Cœnam sua scilicet metonymia, & Christi corpore ac sanguine tam procul à Cœna quàm cælum à terra est eliminatis, nec nisi pane & vino in Cœna sua relictis, nobilissimum diabolo erexit trophæum. Pergit Calvinus.

* Mendacium.

Isdem verbis docemur (Accipite, & comedite) qualis in Cœna oblatio à Christo tradita fuerit. Iubet suos accipere. Ipse est igitur solus qui offert. Quod ergo Papista se in Cœna offerre fingunt, à contrario autore profectum est. Et certè mira est ista anastrophe, vt mortalis homo, dum Christi corpus accipere iubetur, sibi eius offerendi partes arripiat: atque ita sacerdos à seipso creatus, Deo filium suum immolet. Non disputo in presentia quàm multis sacrilegijs scateat scilicet eorum oblatio. Mibi probare sufficit adeo nihil habere Christi institutioni affine, vt directè potius repugnet. Hæc ille. Magnus impostor Calvinus turpiter ac nefariè incauto lectori imponit. Ait Christum in illis verbis, Accipite, & comedite, docere qualis ab illo oblatio tradita fuerit. Mentitur. Illa verba ad Christi oblationem nihil pertinent, sed ad vsum rei oblatæ. Christi oblatio in Cœna Deo Patri facta, in benedictione, gratiarum actione, &*

Oblatio Christi quibus in verbis confabatur.

ne, & symbolorū cōsecratione, quū diceret, *Hoc est corpus meū, Hic est sanguis meus*, tota cōsistit. Alia verba, *Accipite, & comedite*, de rei benedicta, cōsecrata, oblate sūptione & vsu loquūtur. Hęc vna est Caluini impostura mēdax. Sequitur alia, *Iubet* (inquit) *suos accipere; ergo ille solus offert*, mōxq; hoc enthymemate cōsilius declamat contra Papistas quōd accipere iūsti, offerendi sibi partes arripiant. Sanē fungos ac stipites fore qui hęc sua legerent, arbitratus videtur. Quis enim non statim aduertit impudentis hominis crassum delirium? Quis non videt Christum Apostolis suis non hoc solum dixisse, *Accipite, & comedite*, sed postea adieciisse, *Hoc facite in meam commemorationem*? nec sacerdotes Christi ideo offerre quia iubentur accipere, sed ideo offerre quia iubentur facere quod Christus fecit? Tota ergo corruit stolidi Caluini cauillatio. In verbo Christi, *Hoc facite*, non in verbo Christi, *Accipite, & comedite*, offerendi potestas fundatur, quam Apostoli à Christo, sacerdotes ab Apostolis acceperunt. Ad hęc verba, & super hęc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, nihil prorsus Caluinus in Harmonia suā commentario scribit. Hęc verba penitus intacta prætermittit, dissimulat, tacet: quae eius altera nequitia & astutia est, vt circūueniat in errore. Christus igitur in vltima Cæna solus quidem obtulit & immolauit corpus suum & sanguinem; sed iubens Apostolos facere quod ille fecerat, iussit offerre sicut ille obtulit; nec hoc institutioni Christi repugnat, sed ex ea necessariō consequitur. Sacerdos itaque (ait S. Dionysius Areopagita, D. Pauli discipulus) hanc rem admirabilem ac stupendam facturū excusat se ad Christum primō decenter exclamans, *Tu dixisti, Hoc facite in meam commemorationem*. Postea vero τὴ θεῖα τελεί, diuina perficit &

Christi
verba,
Hoc facite,
silencio
inuoluit
Caluinus.

Eccles.
Hier. par.
3. cap. 3.

cit & consecrat. Et iterum: *ἱερέως τὰ δεσποτά,*
consecrat diuinissima. Facit igitur sacerdos quod
 Christus fecit; non à seipso sacerdos creatus, vt calum-
 niatur iste Satan, sed sacerdotio in Ecclesia Dei
 per impositionem manuum presbyterij legitime
 initiatus, idque in persona non sua sed Christi.

In homil. Vnde D. Chrysoſt. *Non homo est qui propoſita in men-
 de prodit. ſa Domini corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui
 Iudæ. crucifixus eſt. Sacerdotis ore verba proferuntur, ſed eius vice
 tute conſecrantur & gratia.* Tota Antiquitas huc
 aduocari poſſet. Sed contra vnus Caluini de-
 mentiam ſufficiunt hi duo antiquiſſimi Patres.

Iam ad illa verba, *Hoc eſt corpus meum,* quæ &
 quanta cauilletur Caluinus, expendamus. Quod
 his verbis panem conſecratum fuiſſe dicunt, vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolū, non improbo, modo rectè hoc nomen ac de-
 tere ſumatur. Panem ergo, qui alendo corpori deſtinatus
 erat, elegit ac ſanctificat Chriſtus in alium uſum, vt ſpi-
 ritualis cibus eſſe incipiat. Atque hæc eſt conuerſio
 cuius mentio fit apud veruſtos Eccleſiæ ſcriptores. Primū
 quod ait nos dicere panem conſecrari vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolum, mentitur, ac fallit. Non enim vt
 fiat carnis Chriſti ſymbolū, ſed vt fiat ipſa Chri-
 ſti caro, conſecrari panem Catholici affirmant.
 Nos retinemus verba Chriſti, non verba Calui-
 ni. Chriſtus non dixit, *Hoc eſt ſymbolum cor-
 poris mei,* ſed dixit, *Hoc eſt corpus meū:* & vt omne
 ſymbolum, ſignum, figura excluderetur, adiecit,
Quod pro vobis datur. Hoc ſymbolo corporis Chri-
 ſti aptari non poteſt. Deinde verum quidem eſt
 hunc panem à Chriſto ſanctificari in aliū uſum,
 vt ſpiritalis cibus eſſe incipiat: quia incipit eſſe ip-
 ſum corpus Chriſti, qui ſpiritalis cibus eſt, &
 illa eſt conuerſio cuius mentio fit apud veruſtos
 Eccleſiæ ſcriptores Sic D. Ambroſius. *Probenus*

Menda-
 cium.

Conuer-
 ſio qualis
 iuxta vete-
 rem Ec-
 cleſiam.

non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit, maioremque esse vim benedictionis quam naturae, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur. Et post multa huiusmodi mutationum exempla è Scripturis prolata, concludit. Sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quae sunt, mutare in id quod non erant? Non enim minus est novas res dare quam mutare naturas. Rursum alio in loco. Vbi accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi. Et paulo post. Non erat corpus Christi ante consecrationem: sed post consecrationem dico tibi quod iam est corpus Christi. Sermo enim Christi creaturam omnem mutare consuevit, & mutat, quando vult, instituta naturae. Et post multa prolata exempla, concludit. Ergo didicisti quod ex pane fiat corpus Christi, & quod vinum & aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione verbi caelestis. Et rursum cap. seq. Antequam consecratur, panis est: vbi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Et ante verba Christi, calix est vini & aquae plenus: vbi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur qui plebem redemit. Sicut Patres. Origenes vetustissimus Oblatos panes edimus corpus iam per precationem factos sanctum quoddam, & sanctificans. Greg. Nyss. Dei verbo sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credimus immutari. Eusebius Emisenus. Quanta vis divinae benedictionis, ut in Christi substantiam terrena elementa commutentur! Cyprianus. Panis non effigie sed natura mutatus, omnipotentia verbi Dei factus est caro. Irenaeus. Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi. Chrysostomus. Hoc verbum (Hoc est corpus meum) res propositas in mensa Domini transmutat. Et etiam innotator Theophylactus scribit, ineffabili operatione ista transformari, μεταμορφοῦσθαι. In Matth. cap. 26. & alibi, transelementari, μεταστοιχείσθαι. Cyrillus Alexandrinus. Condescendens Deus nostrae fragilitati

De ijs qui inician- tur myste- rijs cap. 9.

De Sacr. lib. 4. ca. 4.

Cap. 5.

Contra Celsum lib. 8. In serm. catechet. Homil. 5. de Pasch. Serm. de Cana Domini. In homil. de prodit. Iudae. In Mar. 14.

Epist. ad Calosy.

gilitati

De ortho-
doxa fide
lib. 4.
cap. 14.

Homil. 5.
de Pasch.

Blasphe-
mia.

1. Cor. 10
Consecra-
tio ele-
mento-
rum pro-
barur.
Luc. 9.
Marc. 6.
& 8.

Marc. 14.

gilitati influit oblati elementis vim vite, conuertens ea in
veritatem propriae carnis & sanguinis. Vtitur autem
Damascenus in hac cōuersione describenda ver-
bo μεταλαμβάνει, transferri. Et Eusebius loco
citato scribit, creaturas panis & vini nutu potentia in
corporis Dominici transire naturam. Et iterum. Inuisibilis
sacerdos (Christus) visibiles creaturas in substantiam
corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuer-
tit. Hac est ergo elementorum panis & vini con-
uersio, trāsmutatio, & vt tandem significauit
Ecclesia Latina loqui voluit, transsubstantiatio,
cuius (vt Calvinus hūc dicit) apud vetustos Ecclesie
scriptores sit mentio: non qualem ille nobis mox in
sequentibus verbis comminiscetur. Sic enim
prosequitur.

Sed tenendum est interea non consecrari panem su-
furro & flatu, sed clara fidei doctrina. Et fanē magi-
ca incantatio est quum ad mortuum elementū dirigitur con-
secratio: quia panis non sibi sed nobis symbolum corporis
Christi efficitur. Attende hominis blasphemiam in
totam Christi tum adtionem tum institutionem.
Negat panem consecrari verbo Christi, quod
homo impius susurrum & flatum vocat. Addit maio-
ri impietate magicam incantationem esse, quum ad
panem vel vinum dirigitur consecratio. Ergo ma-
gicam incantationem docuit nos Paulus quum
ita scriberet: Calix benedictionis, cui benedicimus,
nōme communicatio sanguinis Christi est? Ergo ma-
gicam incantationem exercuit Christus, quum
in multiplicatione panum & piscium, ipsis be-
nedixit, ait Lucas & Marcus, & ad ipsas crea-
turas suam benedictionem direxit? Ergo & in
hoc Sacramento quum accipiens panem in manus be-
nedixit, utique acceptū panem (ait enim Marcus,
Accipit panē, & benedixit, & fregit) incantatione ma-
gica

gica vsus est Christus? Ergo tot vetusti Patres incantationem magicam ab Ecclesia exerceri docuerunt, quando ad ipsa hæc elementa panem & vinum consecrationem dirigi manifestè testati sunt. Origenes, panes per precationem fieri corpus, scribens, quid nisi super ipsos panes consecrationem fieri docet? Dei verbo sanctificari panem, ait Nyssen. Mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, ait Irenæus. Oblatis elementis vim vite influit Christus, ait Cyrillus. Docent hæc testimonia ad ipsa elementa dirigi consecrationem. Quare Iustinus Martyr vocat panem *εὐχαριστήριον*, quasi dicas eucharistiatum, seu super quo eucharistia aut gratiarum actio peracta sit. Cyprianus scripsit, calicem benedictione sacratum: Augustinus, benedici & sanctificari id quod est in mensa Domini. Et iterum alio in loco: panem ex fructibus terræ acceptum prece mystica consecrari. Sed hoc totum impio Caluino incantatio magica est. Christus, Paulus, Patres omnes citati vni Caluino magiam exercent, si ad elementa ipsa panis & vini aliquam consecrationem dirigunt. Sed ut rumpatur Caluinus cum suis, ad ipsa elementa panem & vinum verba consecrationis dirigi, ipsa consecrari, benedici, ideòque in aliam planè naturam conuerti & immutari, docuit nos diuina scriptura, docuerunt vetustissimi Patres.

Locis suprà citatis. Apol. 2.

Serm. de Cæna Domini. Epist. 59. q. 5. De Trin. lib. 3. c. 4.

Addit tamen insulsam ratiunculam Caluinus, ne ita intelligi debeat. Quia (inquit) panis non sibi sed nobis symbolum corporis efficitur. Sanè non sibi sed nobis ipsum Christi corpus efficitur, vt Christus loquebatur, & post eum tot alij vetusti Ecclesie scriptores citati: non symbolum corporis, vt Caluinus ex suo cerebro mentitur. Quòd non ipsis elementis sed nobis mutatio fiat, quis ambigit?

Insulsa Caluini ratiuncula.

Sed

Sed quæ nobis mutantur, nonne verè mutantur? Quando panis efficitur corpus Christi, vel, ut Calvinus vult, symbolum corporis Christi, tamen nō sibi sed nobis id efficiatur, nonne tamen verè efficitur? Aqua vinum facta in nuptijs, non ipsi aquæ sed conuiuis præsentibus vinum facta est: sed an propterea verum vinū illa aqua facta non est? An in verum vinum illa aqua conuersa non est? Hominis stupiditatem quis non videt? Et tamen placent miseris Calvinistis huiusmodi argumenta. Videamus cætera.

Caluinus.

In summa, nihil aliud est consecratio quàm solemne testimonium quo nobis terrestris & corruptibile signum Dominus in spiritualem usum destinat: quod fieri non potest, nisi clare ad fidem ædificandam resonent eius mandata & promissio. Vnde rursum patet obscuro murmure & statu apud Papistas impie profanari mysterium. Quid sit elementorum panis & vini consecratio, iam ex vetustis Ecclesiæ scriptoribus audiuius. Caluini cōmentum tota Verustas ignorauit. Eam itaque,

1. Tim. 6.

vt profanam vocum nouitatem, iuxta Apostoli præceptum deuitamus, inō & auersamur atque execramur, εὐπετοῦσα; quo verbo Apostolus usus est. De solempni testimonio nihil Euangeliū loquitur, nec Paulus memorat, quādo huius mysterij institutio narratur. Nec terrestris signum in spiritualem usum Dominus destinat, vt Calvinus loquitur; sed terrestres naturas in spiritualem substantiam Dominus conuertit, vt tot Patres citati vno ore contestantur. Ad fidem ædificandam nullum hic sonat mandatum, nulla promissio; sed ad carnem Christi comedendam, & ad mortem Domini commemorandam, sonat hic mandatum Christi, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum: Hoc facite in meam commemorationem. Hic duplex mandatum est, sed fidei ædificandæ

Com-
men-
tra
Calui-
niana.

mandæ nullum; tamen qui vtrumque hoc mandatum præstat, fidem suam egregie exercet atque aedificat. Sed hæc fidei aedificatio (vt & alij huius diuini Sacramenti fructus) ex manducatione corporis Domini & mortis eius commemoratione consequitur, non est ipsa manducatio aut mortis Domini commemoratione. Promissio hæc est amplissima, *Quod pro vobis datur, Qui pro vobis effunditur.* Sed hæc promissio ex se, & quatenus talis, non ad fidem aedificandam, sed ad salutem & remissionem peccatorum, aliæque gratiæ beneficia consequenda pertinet. Ita non apud Papistas verbo Euangelico inhaerentes, sed apud impios Calvinistas sua nouella & extranea verba obtrudentes, *impie profanatur mysterium.*

Eiusdem impietatis est quod sequitur. *Quod si* Calvinus. *consecrat panem Christus, dum nobis testatur corpus suum esse; non imaginanda est substantiæ mutatio, sed tenenda est solum vsus nouitas.* Iam enim ex vi verborum Christi, & doctissimorum Patrum sensu atque consensu ostensum est, dum Christus panem consecrauit, eius substantiam immutasse, de vsus nouitate nihil dixisse. *Hoc est corpus meum.* Verbo substantiali veritur Christus. Verbo noui vsus non veritur. Verbum igitur Christi tenendum est, non verbum Caluini. Vsus nouitas, quam supponit Calvinus, est vera nouitas, quam nulla cognouit antiquitas. Non ergo tenenda vsus nouitas cum nouis huius seculi magistris: sed tenenda substantia corporis Christi, quam Christus diserte affirmavit, & tota cognouit Antiquitas. Sed nunc pressius disputabit Calvinus, & Achillem suum proferet, vt Christi verba ad metonymiæ tropum necessario contorqueat.

Caluini
Achille

Mend.
cium.

Pronuntiat Christus, panem esse corpus suum.

De

De Sacramento habetur sermo, fateri verò necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est, quæ est eius veritas. Iam & hoc satis tritum esse debet, rei signatæ nomen ad signum transferri. Quare nemo in Scriptura mediocriter versatus negabit, quin sacramentalis locutio metonymicè sumenda sit. Omitto generales tropos qui passim occurrunt in Scriptura. Hoc tantum dico, quoties externum signum dicitur id esse quod figurat, omnium consensu metonymicæ locum dari. Baptismus si vocetur lauacrum regenerationis; si petra, vnde aqua patribus in deserto fluxit, vocetur Christus; si columba vocetur Spiritus Sanctus, nullus controuersiam mouebit quin signis tribuatur nomen rerum quas figurant. Quis sit ergo ut quod Sacramentis omnibus commune est, ad Cænam aptari non sustineant quos tenet reuerentia verborum Domini? Simplex & literalis sensus eos delectat. Cur ergo in omnibus Sacramentis non valebit eadem regula? Certè nisi petram substantialiter fuisse Christum concedant, putida est, qua nos grauant, calumniam. Si panem exponimus vocari corpus quia sit symbolum corporis, labefactari obtendunt totam Scripturæ doctrinam. Neque enim hanc loquendi regulam nuper fabricauimus, sed ex veterum auctoritate ab Augustino traditam omnes amplexi sunt, signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi: atque ita debere exponi omnes Scripturæ locos ubi de Sacramento fit mentio. Quorsum ergo attinet dum axioma sumimus passim receptum, quasi in re noua & insolita magnos clamores mouere? Cæterum clament, ut libuerit, præfracti homines; hoc apud sanos & modestos valebit, in his Christi verbis sacramentalem esse loquendi formam. Vnde sequitur, panem, quia symbolum est corporis Christi, vocari corpus. Hæc hætenus Calvinus. De hac explicatione gloriatur frequenter veluti de muro ahenico & clypeo fortitudinis contra omnes sententiæ aduersantes, aut proprietatem verborum Christi tenere volentes. Sed explicatio va-

na ac fallax est, à qua ipse Calvinus recedit.

Primum à luculento mendacio orditur. Pro-
nuntiare Christum ait *panem esse corpus suum*. Atqui
non dicit Christus, *Hic panis est corpus meum*:
sed dicit, *Hoc est corpus meum*: & ita dicit vt relatiuū
hoc nec in Latino nec in Greco textu cū pane qua-
drare possit, cū diuersi generis pronomen sit,
nec nisi cum corpore conueniat. Sumit ergo sibi
Calvinus quod nemo illi Catholicus dabit, ideo-
que imprimis probare debuerat.

Caluini
menda-
cium con-
iungitur.

Iam de Sacramento haberi sermonem non negamus;
tamenti alij Calvinistæ in hac materia Eucharis-
tica omnem Sacramenti sermonem propter vo-
cabuli ambiguitatem penitus aboleri & præter-
mitti debere censeant: quod multis rationibus
probare contendit Clebitius Calvinista in Victo-
ria veritatis & ruina Papatus Saxonici. *Sacramen-
tum quoque visibili signo constare, cui res signata coniuncta
est, quæ est eius veritas*, loquendo de Sacramentis no-
uæ legis, quale istud imprimis est, libenter etiam
concedimus, quia Sacramenta nostra non sunt
signa inania, sed efficacia. Alioqui hanc Caluini
regulam vt generaliter veram meritò alij Svin-
gliani reijciunt, quum nec Agnus Paschalis, qui
Christum repræsentabat, & liberationē filiorum
Israel ex Aegypto, cum illis rebus signatis vlllo
modo coniuncta esset, quando res altera nec dum
venerat, altera præterierat; nec serpens ille æneus
qui Christum figurabat, Christum continētum
habebat; nec tam multa veteris populi sacrificia
ac Sacramenta cum rebus quas significabant,
(quando *umbra futurorum erant*) vllam coniu-
ctionem habebant. Regula igitur illa Caluini
quam ait *fateri necesse esse*, non est generaliter vera.
Sed in Sacramentis noui populi veram esse (vn-

de contra aliam Caluini hæresim obiter obseruamus manifestum esse Sacramentorum veteris ac nouæ legis discrimen) agnoscimus.

Caluini
regula
metony-
miã Cal-
uini po-
terter re-
futatur.

- Sed hæc ipsa regula Caluini, metonymiam & locutionem figuratiuam, quam statuit Caluinus, vel maximè refutabit. Si enim Eucharistia tale Sacramētum ac uisibile signum est, cui res signata coniuncta est, res autem signata iuxta Caluinum est *ipsum corpus Domini* (ait enim panē uocari corpus quia symbolum corporis est) consequetur necessariò ipsum corpus Domini cum panē tanquam rem signatam cum suo signo adesse, quæ sententia Lutheranorum est, quam ipse Caluinus reprobatur, & in sequentibus refutare conatur.
1. Rursum faceßere debet, *efficacia, uirtus, aut uita e corpore Christi in celo nobis deriuata*, iuxta propriam Caluini sententiam; & ipsissimum Christi corpus præsens in hoc Sacramento fisti debet. Est enim *panis symbolum corporis* (ait Caluinus) & *signum cum re signata coniungi debet*. Non est symbolum aut signum efficaciam corporis Christi, aut uirtutis alicuius ex eo deriuandæ, sed ipsius corporis. Iuxta Caluinum Christus dicens, *Hoc est corpus meum*, hoc dixisse censendus est, *Hic panis est symbolum corporis mei*: & signum cum re signata debet esse coniunctum. Adest ergo ipsum Christi corpus cum pane: ipsum, inquam, ueracissimum Christi corpus, quod pro nobis datum est. Sanè efficacia aliqua aut uirtus corporis pro nobis data non est, sed ipsummet Christi corpus.
 3. Deinde si res signata cum suo signo, corpus Christi cum pane, infallibiliter coniunctum est, falsum id totum erit quod tum alibi semper, tum hoc ipso in loco in sequentibus tanquam propriæ suæ sententiæ punctum & cardinem lectori inculcat,

eulcat. Sed hinc (inquit) tria obseruare opera precium est. Ne perperam res spiritualis cum signo misceatur: deinde ne quaeratur in terra Christus, vel sub terrenis elementis: tertio ne fingatur alia manducatio quam quae arcana Spiritus virtute Christi vitam nobis inspirat, quod ipsum non nisi sola fide consequimur. Tota, inquam, haec triplex obseruatio ex hac vna Caluini regula penitus concidit. Nam si in hoc Sacramento panis est signum corporis Christi, & signum debet esse cum re signata coniunctum, panis cum Christi corpore, quomodo fieri potest, quin res spiritualis (Christi corpus) cum signo, qui panis est, non misceatur, id est, non coniungatur arctissime? Rursum, quomodo fieri potest, quin quaerendus sit in terra Christus, & sub terreno panis elemento quaerendus, postquam panis iste in terra est, cui Christi corpus vt res signata suo signo coniuncta est? Tertio, quomodo vitari potest vera corporis Christi manducatio, quando panis ille manducatur cui tanquam signo suo res signata Christi corpus coniunctum est? Aut enim qui manducat hunc panem, Christi quoque corpus manducat cum ipso pane coniunctum, vt rem signatam cum suo signo; aut falsum erit, rem signatam in hoc Sacramento cum suo signo, corpus Christi cum pane, iuxta regulam sacramentalis esse coniunctum. Hinc ergo sequentur omnia quae contra Catholicam sententiam accumulare solet Caluinus: Christi corpus sub corruptibili panis elemento concludi: Christi corpus pluribus in locis simul esse sicut hic panis est: Christi corpus duplex esse, vnum in caelo visibile, alterum in terris inuisibile, quod corporaliter adsit, sicut panis adest. *Na hoc fateri necesse est* (ait hic Caluinus) *Sacramentum visibili signo consistere, cui res signata coniuncta est, quae est eius veritas.*

Caluini
 Achilles
 ex ipso
 Caluino
 refutatur.

Caluini
exempla
metony-
miam
Caluini
refutant.
Tit. 3.

1. Cor. 10.

Matth. 3.

Impos-
tura Calui-
uiana.

Porro hanc coniunctionem arctissimam atque certissimam magis confirmant exempla è Scripturis à Caluino prolata. Baptismus sic est *laurum regenerationis*, vt qui baptismum rite suscipiunt, rem signatam cum signo coniunctam, Spiritum regenerationis cum ablutione externa recipiant. Petra vnde aqua Patribus in deserto fluxit, sic fuit signum Christi, vt ab illo signo non abesset Christus: *Bibentes enim Patres de illa petra materiali, biberunt de consecrate eos petra Christo*; id est, hauserunt auxilia gratiæ à filio Dei, qui eos comitabatur & adiuuabat in omnibus. Columba sic erat signum Spiritus Sancti cum re signata coniunctum, vt Ioannes videns columbam, *viderit Spiritum Sanctum descendentem super Christum*. Sic ergo, si hæc à Caluino prolata rei præsentis conformia & similia sunt, qui accipit hunc panem, accipit corpus Christi præsens: qui manducat hunc panem, manducat corpus Christi præsens: qui videt hunc panem, videt corpus Christi præsens: in signo quidem, sed non inani aut fallaci, verum huiusmodi cuius signata coniuncta est. Sic ergo Caluini regula, & quæ ad illam confirmandam è Scripturis exempla protulit, ad ipsum maximè Caluinum refutandum, eiusque propriam sententiam penitus subuertendam, imprimis faciunt.

Cæterum Caluinus (quod attendat qui eius imposturas tenere & cauere cupit) nunc hoc in loco, vt suam metonymiam & symbolicam locutionem probet, vrget Sacramenti rationem, & panem à Christo vocari corpus vult, quia symbolum corporis eius est, & signo sacramentali res signata coniungi debet, quæ sit eius veritas. Atqui idem Caluinus, quando hæc Christi verba non tractat, sed de re ipsa præsentis corporis Christi dis-

disputat, nullam prorsus agnoscit *signi & rei signate*, panis & corporis Christi, *veram coniunctionem*, sed habitualem quandam & analogicam tantum, vt tam verè nobis exhibeatur corpus Christi, quàm verè exhibetur signum eius, & tunc offeratur quando signum offertur, panis videlicet in Cæna; ipsi tamen signo, ipsi pani, non propius adiungatur corpus Christi, quàm cælum terræ admouetur. Corpus enim Christi non iam cum pane vt rem signatam cum signo, sed in cælo tantum esse; nec mediante pane, aut cum pane corpus Christi accipi, sed tantummodo mediante Spiritu Christi vt causa efficiente, & mediante fide nostra vt causa instrumentali, sine qua fide nulla rerum cum signis intercedit coniunctio. Ita ex vera Caluini sententia, panis, siue id quod Christus in Cæna porrexit, quòdque hodie in Sacramento accipitur, nullum planè signum est corporis Christi, nec vllam habet cum eo coniunctionem nisi imaginariam: & quando iuxta Caluinum percipitur corpus Christi, non id cum pane percipitur, aut per panis manducationem, sed per solam fidem, quæ Christum in cælo quaerit; & per Spiritum Christi, qui non corpus suum sed vim quandam corporis viuificam ad nos traducit, idque æquè extra Sacramenti sumptionem quàm in illa aut cum illa. Ita in sensu Caluini vero, panis in Cæna nihil nisi inane spectrum relinquitur; & verba Christi, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*, prorsus euacuantur. Et hunc totum suum sensum in fine explicationis suæ in hunc locum aperit, quem hîc propterea proponemus.

Post illa tria quæ obseruari voluit posita, & à nobis superius commemorata, quòd *res spiritualis* I.

Caluini
vera sen-
rentia.

3. non debet cum signo misceri, quod Christus in terra quærendus non est, quod alia manducatio fingenda non est quam quæ arcana virtute Spiritus Christi vitam nobis inspirat, quam sola fide consequimur. Mox illa tria confirmat & explicat magis his verbis. Primum hoc modo. Primum (vt dixi) maneat inter signum & rem signatam distinctio, nisi velimus omnia pervertere. Neque enim vlla restabit Sacramenti utilitas, nisi nos pro ruditate nostræ captu à terreni elementi intuitu ad cælestem mysterium deducat. Proinde quisquis corpus Christi à pane non discernet, & sanguinem à vino, nunquam intelliget quid velit Cæna, vel quorsum his symbolis utantur fideles. Ad hoc primum quod attinet, discernere & distinguere ista omnino oportet, siue panem ipsum symbolum corporis ponas (vt vult iam cū Lutheranis Calvinus) siue solas species panis ac vini pro signo sacramentali agnoscas, vt nos Catholici credimus, de quo mox plura dicemus. Non sunt autem ita discernenda vt etiam sint separanda. Manere debet discretio, non aboleri coniunctio, quia fateri necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est. Quare si Sacramentum saluum esse volumus, sic signum à re signata discernemus, vt ea tamen non separemus ab inuicem, sed coniuncta relinquamus. Videamus nunc an quæ in Calvino sequuntur, hanc conjunctionem admittant. Sequatur (inquit) deinde legitimus ille querendi Christi modus: hoc est, ne in terra mentes nostræ subsistant, sed sursum conscendant ad cælestem gloriam, in qua habitat. Iam ergo iuxta Calvinum Sacramentum relinquendum est, signum negligendum est: Non in Sacramento, non in signo visibili, quod in terra video, sed in cælo, Christi corpus, rem signatam, querere debeo. Vbi ergo illa quam statuisti signum cum re signata coniunctio? Proflus euauit. Nos verò Catho-

Discernitur signum à re signata, non separatur.

Catholici in Sacramento Christum quærimus, tenemus, accipimus, manducamus, & signum visibile cum re signata possidemus, non panem cum corpore Christi, sed panis species cum corpore Christi. Atqui hanc coniunctionem signi cum re signata, quam modò dixit *fateri necesse esse*, vide nunc ut in sequentibus magis dissoluatur. *Neque enim, inquit, Christi corpus incorruptibile vitam induit ut naturam suam abijceret: unde sequitur finitum esse. Iam verò supra caelos ascendit, ne qua nos in terris crassa imaginatio occupet.* Ecce, probare vult Christi corpus cum signo sacramentali, quod in terra est, coniungi non posse, quia corpus Christi in caelo est, finitum est, & certo in caelis loco comprehensum est. Ad rem quod attinet, scimus Christi corpus secundum naturalem existendi modum, in specie naturali ac visibili cum tota corporis sui dimensione, non nisi in caelo esse; supernaturali tamen & mytico modo existendi, iuxta totam substantiae suae rationem, quæ à qualitate ac quantitate non dependet, in Sacramento existere; de quo hic latius disputandi locus non est. Id vnum hoc loco contra Calvinum urgemus; si non nisi in caelo Christi corpus est, si in terra quærendus non est, quare lectores suos prius delusit, dicens, panem esse signum corporis, & Christi verba hoc sonare, *Hic panis est signum corporis mei, signum autem sacramentale cum re signata coniunctum esse?* Addit adhuc Calvinus. *Et sanè si mysterium hoc caeleste est, nihil magis preposterum quam Christum in terram deducere qui nos sursum potius ad se vocat.* Ad rem respondemus hoc mysterium planè caeleste esse, propter rem in hoc mysterio contentam planè caelestem (est enim panis verus qui de caelo descendit, & dat vitam mundo) propter fructum quoque huius mysterij Ioan. 6.

Calvini
contra di-
ctio ad
oculum
probatur.

planè cælestem ac diuinum: *Qui enim manducat hunc panem, viuet in æternum.* Denique propter cælestem & spirituales rei in mysterio existentis modum: *Verba enim hæc spiritus & vita sunt,* nec carnaliter sed spiritualiter intelligenda. Ad Calvinum verò quod attinet, cur nunc ait præposterum esse Christum in terram deducere, qui antea dixit panem (vtique in terra existentem) signum esse visibile corporis Christi, signum autem cum re signata coniunctum esse debere, nisi quod (vt dixi) impostor nequam lectori suo voluit illudere, & ad eum fallendum aliter loqui, aliter intelligere? Videamus quæ adhuc sequuntur. *Ultimum* (inquit) quod notandum esse admonui, est manducationis genus. Neque enim somniandum est, naturalom fieri substantiæ eius transitum in animas nostras, sed comeditur à nobis eius caro dum ex ea vitam percipimus. Tenenda enim analogia est, vel similitudo panis cum carne, qua docemur non secus pasci animas carne ipsa Christi, quam panis vigorem corporibus instillat. Spirituale ergo alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Ideo autem viuificat, quia vitam, quæ in ea residet, Spiritus S. in nos diffundit. Ponamus totum hoc Caluini commentum (cuius ne gutta quidem in Scripturis apparet, sed ex eius malè sano cerebro totum profectum est) verum esse. Vbi est illa coniunctio rei signatæ cum signo visibile, corporis Christi cum pane? Quid facit panis manducatio, iuxta Calvinum? vbi nunc aut quorsum Christi verba, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum?* Quid symboli manducatio manducanti confert? Si signo res signata coniuncta est, an non qui signum accipit & manducat, rem quoque signatam accipit & manducat? minimè gentium, ait Calvinus. *Comeditur* (inquit) *Christi caro dum ex ea vitam percipimus; & spirituale alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est.* Sed quomodo ex Christi carne vitam percipimus,

Caluini
sententia
Christi
verba &
totam Sa-
cramenti
rationem
penitus
e medio
tollit.

pimus, aut quomodo nobis Christi caro viuifica est? An quia in signo panis eā comedimus, quia res signata suo signo cōiuncta est? Nihil minus iuxta Calvinū. *Ideo (inquit) viuificat caro Christi, quia vitā, quā in ea residet, Spiritus S. in nos diffūdit.* Et addit. *Quāquā aliud est vesci Christi carne quā in ipsū credere* (quod propter Cinglianos dixit, qui statuūt, māducare Christū nihil aliud esse quā credere in Christū) *sciendum tamen est, non aliter Christo nos posse vesci quā per fidem: quia manducatio ipsa fidei est effectus.* Summa ergo est, carnem Christi manducari quatenus viuificat; viuificare quatenus vitam in Christo residentem Spiritus S. in nos diffundit; ac per hoc non aliter nos vesci Christo quā per fidem. Sic tota causa, tota ratio, totus modus manducandi Christum est sola fides: quā quidem exerceri potest non secus extra Sacramentū quā cum illo. Sacramenti igitur manducatio iuxta Calvinum nihil profus ad corporis Christi manducationem confert; nisi quod fortasse fidem ipsam Sacramenti conspectus & vsus magis excitat. Qui Sacramentū accipit, in illo aut per illud aut cum illo nihil nisi panem & externum symbolum accipit. Vbi ergo coniunctio illa signi cum re signata? Vbi est generalis illa regula & omnibus Sacramentis communis, quā antea premebat, locutionem sacramentale metonymicē sumendam esse? Profus enanuit; profus verba & voces fuerunt, quibus interim Lectori fucum faceret, vt in verbis Christi, *Hoc est corpus meum*, sacramentalem esse loquendi formam, ideoque hunc habere sensum suaderet, *Hic panis est symbolum corporis mei: quia propter coniunctionem signi cum re signata, alteram alterius appellationem accipit.*

Nunc autem Christi sermo in illis verbis, *Hoc*

A a 5 est

Caluina-
na sen-
tentia
summa.

Verborū
Christi
sensus
verus.

est corpus meum, non est sermo aut locutio sacramentalis, rem signatā signi nomine exprimens; sed est sermo operatorius & forma verborū conficiens rem Sacramenti, simulque signum sacramentale demonstrās. Neque dixit, *Hic panis est corpus meum*; sed accepto in manus pane, eūque benedicens, dixit, *Hoc est corpus meum*, conficiens de pane corpus suum, & panem, quem in manus acceperat, illo verbo suo diuino, veraci, efficaci, conuertens atque immutans in corpus suum, vt ex tam multis & perspicuis veterum Patrum testimonijs, ex varia verborum Christi circumstantia, ex ratione noui testamenti ac fœderis in hoc Sacramento constituti, suprā efficaciter ostendimus. Est quoque hīc verum Sacramentū à Christo institutum, & adest visibile signum cum re signata coniunctum; non ipse panis, qui in Christi corpus verbo Christi veraci & efficaci conuersus, panis esse desinit, sed species externa panis cum vero corpore Christi. Hæ species panis & vini, signa visibilia in hoc Sacramento sunt, cum ipso corpore & sanguine Christi, tanquā re Sacramenti signata, verè & intimè cōiuncta: neque hæ species, quā diu integræ manent, à corpore & sanguine Christi diuelli possunt. Qui has species accipit, manducat, & bibit, corpus & sanguinem Christi accipit, manducat, & bibit. Hæ species veram & plenam analogiam sacramentalem habent, quam ex natura cuiusque Sacramenti Calvinus desiderat. Quā enim Sacramenti natura in significatione sit posita, species istæ & accidentia, quæ sub sensum cadunt, signorum officio apertissimè funguntur. Itaq; & nutritionē, & rem vnā quæ constet ex diuersis, ipsæ species panis & vini factis significant, sicuti res signata ve-
rè nu-

Sacramē-
talis ana-
logia in
Sacra-
mento
Eucharist.

re nutrit, & accipientes eam vnum corpus facit. Substantia cuiusq; rei inuisibilis est, ideoque ad significandum inepta. Quare Christus substantiam panis à fide remouit, dicens post acceptum panem, *Hoc est corpus meum*, accidentia retinuit, ad significandum idonea. Serpens æneus in figura serpentis, non in natura, seruauit analogiam; vt significaret Christum Saluatorem omnium qui credunt in eum. Linguae igneae in figura non in substantia linguarum, seruabant analogiam ad significandum Spiritum S. qui re ipsa super Apostolos descendit. Animalia in linteo demissa in figura non in substantia satis significabant Petro quod illi dictum erat, *Maita, & manduca*. Sic species panis ac vini à Christo consecrati satis significant, & sacramentalem analogiam satis seruant, vt cum Christi corpore & sanguine coniuncta signum sacramentale exhibeant. Hoc modo fatemur in hoc Sacramento diuinissimo signum esse visibile cum re signata coniunctum, quae eius sit veritas. Nec tamen Christi verba opprimimus, aut fallacia atq; elusoria facimus, sed, vt sonant, religiosè ac pie retinemus: vt quod esse corpus suum dixit, ipsissimum corpus suum esse credamus, nec symbolum nec signum, nec vim aut efficaciam aliquam viuificam ex caelo per Dei Spiritum diffusam. Adest Christi corpus cum specie panis, sicut res signata cum suo signo coniuncta.

Iam quod addit Calvinus *tritum esse vt rei signatae nomē ad signū trāsferatur*, verū sanè id est; sed in his Christi verbis nullum locum habet: in quibus, si vera Calvinus narrat, nō ad signū rei signatae nomē, sed ad re signatā signi nomē trāsferatur. Vult enim ad corpus Christi, rem signatam, corporis signum transferri, vt quum Christus dixerit, *Hoc est*

Num. 21.

A& 2.

A& 10.

Rei signatae nomen ad signum in Christi verbis non transferatur.

est

est corpus meum, intelligendus sit dixisse, Hoc est signū corporis mei. Sic res ipsa signata pro signo pronunciabitur, quod profus contra naturam metonymiæ est, vt mox ostendemus. Deinde tametsi petra Christum, columba Spiritum S. Baptismus lauacrū regenerationis significat, quum nullum horum res ipsa quam signant substantialiter sit, nihil tamen simile in Christi verbis attendi potest. Nunquam enim de illa petra dictū est, *Hæc est Christus*: nunquam de columba, *Hæc est Spiritus Sanctus*: nunquam de Baptismo, *Hic est lauacrum regenerationis*, &c. Non est, inquam, dictū cum huiusmodi circumstantijs & appendicibus quæ sensum verborum literalem probant, cū quibus hæc verba dicta sunt, *Hoc est corpus meum*, sicuti in superioribus etiam demonstraui. Nulla igitur est inter alias illas locutiones, *Petra erat Christus. Vidi Spiritum S. descendentem sicut columbam, Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis*, & inter hæc Christi verba, *Hoc est corpus meum*, similitudo profus, nulla affinitas, nulla comparatio. Planè igitur Calvinus totum Christi sermonem labefactat, corrumpit, peruertit, quum quod Christus corpus suum esse veraciter dixit, ille non nisi symbolum corporis dixisse & dedisse assermet.

Nec hanc loquendi formulam nouellam, & impiam, ex veterum auctoritate ab Augustino traditam Calvinus accepit, dum signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi docet. Scriptum hoc sane reliquit Augustinus. Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, ita Sacramentum fidei fides est. Sed hæc

Augustini
sententia
explana-
tur.
Epist. 23.
ad Boni-
facium.

ver-

verba Caluini dementiæ non suffragantur. Augustinus dicit *Sacramentum corporis Christi* (id est, species sacramentales) *vocari secundum quendam modum corpus Christi*, sed non dicit corpus Christi vocari aliquo modo Sacramentum corporis, siue signum aut symbolum corporis, sicuti Calvinus dicit. Longè aliud est dicere, Sacramenta seu *sacra signa accipiunt ipsarum rerum nomina quarum sunt signa*, (quod Augustinus dicit) & dicere, ipsas res accipere nomina signorum ipsorum, vt Calvinus dicit. Dicuntur quidem & elegantius dicuntur arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho, lingua pro eloquentia, fasces pro magistratu, sceptrum pro Rege, quia hæc omnia signa sunt & notæ earum rerum quarum nomina accipiunt; sed nemo econtra dixerit bellum pro armis, pacem pro toga, triumphum pro laurea, eloquentiam pro lingua, magistratum pro fascibus, Regem pro sceptro. Metonymia quippe signi & signati nõ est reciproca, vt sicut signum collocatur pro signato, sic vicissim signatũ vicem ac locum signi subeat. Quod ergo Augustinus dixit, ex natura metonymicæ locutionis dixit. Quod Calvinus finxit, contra naturam & rationem locutionis metonymicæ confictum est. Sic iuxta August. baptismus qui est sacramentum fidei, significat fidem in paruulo baptizato, qui signum fidei accipere potest, actum fidei exercere nõ potest; sed quod fides significet baptismum, nec Augustinus nec vllus theologus dixerit. Vocabulum panis significat apud Paulum corpus Christi, siue quia speciem panis eo nomine exprimat, siue quia id dicat vnde corpus Christi confectũ est, sicut Euangelista dicit *gustasse architriclinũ aquã vinum factũ*. Sed vocabulum corporis Christi, nec apud Pau-

Signa accipiunt nomina rerum, nõ res signorum.

Metonymia non est figura reciproca.

1. Cor. 10

Ioan. 2.

Pau-

Ioan. 4.

Luc. 7.

Paulū nec in vlla Scriptura panē denotat, aut pro pane accipitur. Aquæ nomē tribuitur Spiritui S. quia illius donationem ac virtutem quodam modo representat. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, &c.* sed Spiritus S. nomen econuerso non tribuitur aquæ. Ignis nomen tribuitur charitati, *Veni ignem mittere in terram:* sed non vicissim charitatis nomen ipsi igni. Denique in omnibus locutionibus figuratis, seu metaphoricis, seu metonymicis, quæ passim in Scripturis occurrunt, signi nomē tribuitur rei signatæ sēper, rei signatæ nomē signo nūquam. Absurdissimē igitur Caluinus non solū impiē, & sine vllō vel in Scripturis vel in Patribus exēplo, metonymiā in Christi verbis cōtingit, quares signata collocetur pro signo, corpus Christi pro pane significatē. Deiectus est igitur totus Caluini Achillēs & murus athenus in quo tantopere gloriatus est, nec Sacramenti ratio in hoc mysterio vllā in Christi verbis locutionē metonymicam aut probat aut patitur. Sua igitur malē stabilita sententia, aliqua profert contra Catholicam sententiam & contra Lutheranos argumenta. Illos enim sibi non minus aduersos sentit quā Catholicos. Quæ contra orthodoxam doctrinam profert (alijs prætermisiss, vt se mutuo hæc sectæ conficiant) breuiter soluenda sunt.

Caluini
argumen-
ta contra
sensum
ortho-
doxum.

Papistæ (inquit) sua transubstantiatione delusi, negant ostendi panem, quia tantum maneat species sine subiecto. Si Papistæ panis transubstantiatione delusi sunt, certē & tota vetusta Christi Ecclesia delusa fuit, à qua hanc transubstantiationem panis seu conuersionem substantiæ panis in substantiam corporis Christi firmiter creditam ac receptam fuisse, tot illustrium eius ætatis luminū testimonia (quæ paulo antè produximus) indubitatum faciunt.

faciunt. Sed solenne Caluino est Papistarum nomine totam veterem Ecclesiam damnare, & veteris Ecclesiae fidem Papistis, quasi modernis tantum Catholicis, vitio vertere. Hic eius dolus malus, haec impietas est.

Sed (inquit) *eorum delirium refutat Paulus, affirmans, panem, quem frangimus, esse communicationem corporis Christi.* Huic obsoleto argumento iam millies responsum est, panem ab Apostolo appellari, non qui in natura & substantia panis sit (quomodo enim naturalis panis manducatio, corporis Christi possit esse communicatio, maxime apud Caluinum, qui, vt supra accepimus, non ex panis manducatione, sed ex Spiritus Christi in caelo residentis operatione, mediante fide nostra, communicationem corporis Christi in nobis fieri docet, imò nec corporis, sed efficaciae cuiusdam vitalis ex corpore) sed quod ex pane factum erat, idque more vltimatissimo Scripturarum; quando & Eva vocatur caro Adæ, quum suam illa tunc carnem non Adæ haberet, quia de illo sumpta erat; sicut virga Moysis in serpentem versa virgæ nomen retinuit, & aqua in vinum versa aqua vocatur apud Ioannem: quo etiam modo cæci dicuntur à Christo videre, & claudi ambulare, qui non iam sed olim cæci ac claudi fuerant. Sed hanc responsum & adhuc alias altissime dissimulans Caluinus, argumentum semper premit, solutioni argumenti non satisfacit. Latius hunc locum ad ipsum Apostoli textum tractauimus.

1. Cor. 10

Genes. 3.

Exod. 7.

Ioan. 2.

Luc. 7.

In Antidotis nostris Apostolicis.

Pergit Caluinus. *Deinde ab eorum figmento abhorret ipsa natura Sacramenti, cui non constabit sua integritas nisi verum sit externum symbolum. Vnde enim discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuatur nobis ante oculos, sed inane spectrum?*
Huic

Huic argumento à natura Sacramenti ducto, quod in proximè præcedentibus latè tractauit Calvinus, latè respondimus, & verum hîc adesse externum symbolum ostendimus, quia adsunt species panis ac vini ad significandum aptissime. Sed certè Calvinus ille est qui externum symbolum à re significata diuellit, & mutilū Sacramentum facit, dum in cæna sua nudum panem ponit, Christi autem corpus non nisi in cælo: idq; adeo vt nec mediante pane aut signo externo, sed sola mediâte fide nostra, & Spiritu Christi, nec ipsum Christi corpus, (res in Sacramento signata) sed quædam ex eius corpore vis viuifica, in illa sua cæna prophana & commentitia percipi fingatur. An iuxta Calvinum Sacramento sua constat integritas (quod contra nos toties vibrat) qui tot modis Sacramentum lacerat; & signum quod fingit, à re signata tot modis diuellit? Quod autem hîc dicimus, paulo superius comprobatum reliquimus.

Iam quod tam anxie rogat, vnde discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuat in oculis; primū ipse Calvinus negat penitus ipsa carne Christi pasci animas nostras, & solam ab ea in cælo semper residente, vim & efficaciam quandam spiritualem per Spiritum Christi veluti canalem in animas nostras diffundi comminiscitur. Sub hæc (inquit) corruptibilia elementa, panem & vinum, Christum è cælo retrahere non est opus, quò ipsius participatione fruamur, quando hoc beneficij per Spiritum suum ipse nobis largitur, vt vnum corpore & spiritu & anima secum stamus. Vinculum ergo istius coniunctionis est Spiritus Christi, cuius nexu copulamur, & quidam veluti canalis per quem Christus est & habet quòd ad nos deriuatur. Hæc de Spiritu Christi veluti canali per quem ad nos Christus

Instit. lib. 4. c. 17. num. 12.

stus deriuetur. Nunc non ipsam carnem Christi ad nos deriuari, nec ipsa carne pasci animas nostras, his verbis docet. *Ingenue confiteor mixturam carnis Christi cum anima nostra, vel transfusionem qualis ab ipsis docetur* (Lutheranos intelligit, qui sub pane & cum pane veram carnis Christi praesentiam, & veram ex carne Christi animae alimoniam statuunt) *me repudiare: quia nobis sufficit Christum esse carnis suae substantia vitam in animas nostras spirare, imò propria in nos vitam diffundere, quamuis in nos non ingrediatur ipsa caro.* Haec ille. Qua igitur fronte Catholicos urget impostor, unde discant Christi carne pasci animas nostras, si verus panis ante oculos non statuitur, quando ipsemet hunc verum & nudum panem ante oculos statuens, ipsa tamen Christi carne pasci animas nostras pernegat? Nos autem vera Christi carne realiter & substantialiter praesente animas nostras pasci, nosque cum eo (beneficio Sacramenti huius) non fide tantum ac Spiritu, sed (vt Patres docuerunt) *corporaliter, naturaliter, ac re ipsa cum Christo coniungi docemus ac credimus, non propter solam praesentiam specierum panis & externi symboli, quasi ab illa potissimum verae carnis Christi praesentia penderet, sed alias multas ob causas.* Primum propter Christi verba veracia, efficacia, operatoria, *Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Deinde ex analogia huius sermonis cum alijs similibus in Scriptura locutionibus quas supra annotauimus; tum ex officio ob signandi nouum testamentum & promissiones à Deo factas in ipso, quod non nisi per ipsam Christi carnem & sanguinem praestari potest, vt & supra ostendimus, & apud Lucam magis ostenditur; porro ex propria efficietia huius Sacramenti quam Ioan. 6. cap. Christus exposuit, vt eo in lo-

Ibidem num. 320

Postulat à Catholicis Calvinus quod ipse negat.

Realis & corporalis Christi praesentia probatur.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

5. eo docebimus; tandem ex ipsa pugnantia, absurditate, & indignitate qua tantum mysterium aduersarij afficiunt, vbi à literali verborum sensu recedunt, quod & supra accepimus. Ex his omnibus, non ex sola Sacramenti peculiari ratione, didicimus vera Christi carne in hoc Sacramento pasci animas nostras.

Mendacium:
nam apud
Matthaeum
Christus
hoc dicit.

Pergat Calvinus. *Ad hæc quid de altero symbolo dicent? Neque enim dicit Christus, Hoc est sanguis meus; sed, Hic est calix. Ergo secundum eos non modò vinum, sed materia ex qua conflatus erit calix, necesse erit transsubstantiari in sanguinẽ. Ridiculum plane argumentum: Christus in verbo calicis notissimo & vulgari tropo vsus est: ergo in verbo sanguinis eodem vsu fuisse censendus est. In vno non potest non tropus esse ipsis rusticis notissimus: ergo in altero similis tropus esse debet, vbi nulla vulgaris locutio apparet; imò vbi verba proximè coniuncta omnem tropum disertissimè remouent: ista videlicet, *Qui pro vobis effundetur: item, Noui testamenti.* Ex quibus verbis realem sanguinis Christi exhibitionem, presentiam, & sumptionem, efficacissimè deduci ac probari in superioribus comprobauimus: quod propterea hinc non repetimus. Superest vltimum Caluini argumentum.*

Verba,
de gemine
uitis,
ad Eucharistiam
non pertinent.

Luc. 22.

*Iam quod apud Mattheum habetur, Non bibam de hoc fructu vitis, clarè demonstrat vinum fuisse quod porrexit. Atqui ex Luca manifestè patet (quod & supra explicuimus) hæc verba non post diuina peracta mysteria in vltima Cæna, sed in secunda Christi cæna familiari, & ante tradita mysteria, pronuntiata fuisse. Deinde (vt aliquid hinc addamus) Lucas tam de pane quàm de vino prælocutum fuisse Christum hunc in modum tradit: *Desiderio desideravi hoc Pascha māducare vobiscum. quod*
de*

de ultimo agnopaschali necessariò est intelligendum. *Dico enim vobis, quia ex hoc* (id est, deinceps, *ex ère*) *non manducabo illud* (id est, istiusmodi Pascha) *donec impleatur in regno Dei*, id est, donec in resurrectione iustorum, nouus cibus, nouum Pascha, nouum manna comedetur. Quod alijs verbis & paulo plenius Matthæus sic effert, *Vsque in diem illum*, id est, vsque ad tempus resurrectionis generalis, *cum illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei*, id est, quando spirituale vinum, cuius hoc materiale & naturale vinum signum est, vel, si cum Caluino post mysteria hæc verba Christum dixisse ponamus, cuius hoc in calice vobis porrectum signum est (nam & sanguis Christi in hoc Sacramento pignus est futuræ gloriæ) *bibam vobiscum*, pariter mecum conglorificatis, *nouum in regno Patris mei*, id est, spirituale & alterius generis in beatitudine eterna. Quia videlicet vt nunc in Sacramento me accipitis, comeditis, & bibitis, ad alimoniam, refectionem, & consolationem animarum vestrarum; sic in regno Patris mei me toto & præsentem fruemini in gloria, ad magnum incrementum & accessionem beatitudinis vestræ. Prosequitur Lucas hunc in modum. *Et accepto calice, non confectato* (de quo postea disertè loquitur, post panis consecrationem, *Similiter & calicem, &c.*) *sed profano*, quo in familiaris cæna utebatur, *gratias egit*, more Iudæorum & patrum familias, in hac maxime cæna post agnū Paschalé comestum celebrari solita, & dixit, *Accipite, & diuidite inter vos*, id est, singuli bibite, sicut ego vobis præbibi. *Accepto enim calice, non significat in manu tantum accepto*, sed & hausto ac propinato, more familiaris cæna Iudæorum: quam tam Caluinus quam Beza hoc loco commemorant. *Dico enim*

vobis, quod non bibam, de generatione vitis, id est, de cōmuni vino, & in familiari vobiscum cœna, donec regnum Dei veniat, id est, vsque ad resurrectionem generalem, vbi nouo potu vos reficiam: quod paulo apertius Matthæus posuit, vt supra explicatum est; tamen si non seruato ordine, vt Lucas facit: qui statim aggreditur aliam Christi & vltimam Cœnā, in qua diuina mysteria tradebat. Et accepto pane, &c. Hæc res quum apud Lucam ita clara sit, vt vel Christum bis calicem consecrasset (quod est absurdissimum) fateri oporteat, vel ad mysterium calicis consecrati hæc verba non pertinere agnoscere necesse sit, manent tamē in sua pertinacia Calvinistæ, & ordinem disertissimē à Luca seruatum, remque totā ab eo plenius enarratam aduertere nolunt.

Post hæc præclara argumenta concludit Calvinus: Ergo modis omnibus refellitur Papistarum inscitia. Atqui an non potius Caluini tam inscitia quam impietas modis omnibus à nobis refutata sit, iudicet quilibet æquus Lector, resque loquatur ipsa.

27. *Bibite ex hoc omnes.*

HIc latum sibi campum contra Ecclesiā Catholicam excurrendi aperiri existimauit Calvinus. Hoc vt licetiosius præter, aliquod prius future accusationis fundamentum ac robur ponit. Quia Christi (inquit) consilium fuit fidem nostrā sibi totam obstringere, ne quid extra ipsum quæramus, duobus symbolis vitam nostram in se inclusam esse testatus est. Indiget corpus hoc ad fouendam & sustentandam vitam cibo & potu. Christus vt se vnum nobis ad prestandas omnes salutis partes in solidum sufficere doceat, sibi

sibi vices potus ac cibi tribuit: in quo mira eius indulgentia relucet, quod fidei nostrae consulere volens, ad carnis nostrae rudiatem ita se demittat. Dicit solet: Cæcus de coloribus iudicare non potest: Multo minus cæcus hæreticus de Christi consilio iudiciū ferre. Quod fuerit Christi consilium in duplici specie corporis ac sanguinis sui exhibenda, non odio Ecclesie & superbo sui ipsius amore excæcatus Calvinus, sed Catholica Christi Ecclesia eiusque Præpositi ac Magistri & optimè intelligunt, & docere nos debent. Calvinus totum Christi consilium in fide nostra Christo magis obstringenda, & vt fidei nostrae consulatur, ponit. Atqui nec vlla Scriptura hoc docet, nec Ecclesia vnquam tradidit (sed cerebri Calviniani spectrum est) nec etiam probabili ratione subsistit. Nā tametsi de fide nostra stabilienda Christus in hoc Sacramento ageret (quem vnicum omnium Sacramentorum finem esse stupidissimè Calvinus vult, quasi vnumquodque Sacramentum proprium suum finem, effectum, ac fructum in Scripturis expressum non haberet) tamen eam æquè vna species stabiliret quàm vtraque. Quod ne à me temere dictum Calvinista quispiam existimet, ex ipsis Christi verbis comprobabo. Dicit Christus de vna specie: *Panis quem ego dabo, caro mea est quam ego dabo pro mundi vita.* Tametsi enim hæc verba de ipso Sacramento Christum dixisse Calvinus neget (cuius contrarium eo loco abunde demonstrabimus) tamen faterur ingenuè eodem in loco, *nihil hic dici quod non in Cæna figuretur ac verè præstetur fidelibus: adeoque sacram Cænam quasi huius concionis sigillum esse.* Atqui in illis verbis, ipso interprete Caluino, fidem nostram sibi totam obstringit Christus, & fidei nostrae consulere voluit Christus.

Fidem æquè vna species confirmat quàm vtraque. Ioan. 6.

Ioan. 6. ver. 54.

Ad ver. 51 Sic enim ad hæc verba commentatur. *Quia vis illa arcana conferendæ vitæ de qua loquutus est, dicens, Si quis ederit ex hoc pane, viuet in æternum (vbi in verbo edendi ad fidem nos hortatur, quæ sola facit vt fruamur hoc pane in vitam) ad diuinam eius essentiam referri poterat, nunc descendit ad secundum gradum, ac vitam illam in sua carne positam esse docet, vt inde hauriatur. Mirificum sanè Dei consiliũ, quòd in ea carne, vbi sola prius mortis materia erat, vitam nobis proposuerit. Atque ita infirmitati nostræ consulit, dum nos ad fruendam vitam non vocat super nubes, sed eam exerit in terra. Interea fidei nostræ humilitatem & obedientiam probat, dum vitam petiueros in carne sua in speciem contemptibili subsidere iubet. Et paulo post, Dandi verbum variè accipitur. Prior donatio (Panis quem ego dabo) quotidie fit, quoties scilicet se nobis Christus offert. Secundo loco (Quam ego dabo pro mundi vita) donationem illam vnicam notant quæ facta est in cruce. Nihil enim prodesse victimam illam semel esse immolatam nisi nunc sacro epulo vesceremur. Docet ergo his verbis Calvinus in vna specie panis (de qua vna Christus hic loquitur) in sacro epulo Cænx Dominicæ Christum se nobis quotidie offerre, ad fidem in eo nos hortari, qua sola illo fruimur; atque ad fidei nostræ humilitatem & obedientiam probandam, vt ex carne sua vitam petamus, iubere. Sufficit ergo vna species ad fidem nostram fouendam ac sustinendam, si hoc consiliũ Christi erat dum hoc Sacramentum institueret.*

Totum
Sacra-
menti
fructum
vna spe-
cies con-
fert.

Cæterum longè aliud Christi consiliũ fuisse, ipsa Christi verba luculenter docent, & Ecclesia Catholica tradidit. Nempe vt vitam habeamus, ac maneamus in Christo, quod toties in 6. capite Ioan. Christus inculcauit. Rursum vt vniti Christo sic viuamus propter illum sicut ille vixit propter Patrem, quod eodem in loco docuit. Tum vt simus vnus panis & vnus

num corpus, inter nos ipsos, qui de vno pane participamus, quod Paulus docuit. Demum vt mortem Domini commemoremus, quod Christus ipse proposuit. Tandem vt fructus mortis Dominicæ ad nos deriuetur, remissio peccatorum & dona gratiarum: quia, vt ipsemet Calvinus alibi scripsit, comedere Christi carnem necesse est vt crucifixa prosit. Atqui hac omnia vna species vbertim præstat. De vna specie dixit Christus. *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Rursum. *Qui manducat me, viuet propter me.* Qui autem viuic propter Christum, vti que manet in Christo. Vt simus omnes vnum corpus, de vno pane participamus. Ad vtramlibet specie dixit Christus. *Hoc facite in meam commemorationem.*

Deinde aliud fuit Christi consilium in hoc Sacramento celebrando & publicè administrando, aliud in eodem à singulis percipiendo. Vbi eius celebrationem & perpetuam administrationem instituit Christus, vt in Cæna vltima, vtramque speciem porrigit, & adhiberi iubet. Vbi autè fructum eius à singulis percipiendum describit, vt Ioan. cap. 6. in vna specie totum ponit non secus quàm in vtraque. Spiritualis quippe refectio quæ singulos concernit, tota & plena est, siue in carne Christi sub specie panis, siue in sanguine Christi sub specie vini. Spiritualis autem refectio in Sacramenti administratione significata, plenius in vtraque specie repræsentatur, quàm in vna: ideò que non nisi in vtroque elemento ab Ecclesia Christi Catholica semper fuit administrata. His ita positis, facilè quæ in Caluino sequuntur refutantur. Sunt enim rixæ potius quàm rationes. Sic enim prosequitur.

Quo magis detestabilis est sacrilega Papæ audacia, qui sacrum hoc vinculum rumpere non dubitauit. Hoc cele-

Bb 4 rati

1. Cor. 10

Luc. 22,

Ioan. 6.
ver. 63.

Ioan. 6.

1. Cor. 10

1. Cor. 11
Sacra-
menti ce-
lebratio
& perce-
ptio di-
uerfa.

rati hæretici detestabile maledictum quum ex præcedentibus inferatur, quæ plena vanitatis ac dementiæ ostensa sunt, in fumos abeat necesse est. Audimus (inquit) filium Dei vitæ plenitudinem, quam suis confert, duobus symbolis pariter testatum esse. Quæ diuinitus coniuncta erant, quo iure diuellerè homini mortali fas fuit? Respondeo: Audiuius filium Dei vitæ plenitudinem, quam suis cõfèrre, in vno symbolo testatum esse: *Qui manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Qui manducat me, viuet propter me.* Quod ipsa veritas de vno symbolo pronuntiauit, quo iure ad duo restringere homini mortali fas erit? Deinde non Papa, sed tota Christi Ecclesia his multis seculis vnam speciem laicis porrexit. Cur eam quoque detestabilis & sacrilegæ audaciæ nõ condemnat Calvinus? Tandem si verè detestabilis & sacrilega audacia est, hoc sacrum vinculum rumpere, vt vno tantum symbolo vitæ plenitudo conferatur, quã in duobus Dei filius testatus est, quanto detestabilior & magis sacrilega Caluini audacia fuit, qui hoc sacrum vinculum ita penitus perripit, vt Dei filium nec in duobus symbolis nec in vno, non dico vitæ plenitudinem, sed nec vllam vitæ particulam conferre patiatur: omnemque vitæ fructum tam procul à symbolis remoueat atque propellat, quàm procul cælum à terra distat? quumque in terra hæc symbola conspiciantur ac sumantur, totam vitæ rationem in Christi carne in cælis posita, imò nec in illa, sed in quadã efficacia ab illa deriuata (iuxta proprium cerebri sui commentum) collocauit? & per hoc ipsa symbola penitus vitæ inania & vacua reliquerit. Hæc est verè detestabilis & sacrilega Caluini audacia. Et tamen audet homo sacrilegus suam impuram scabiem alij affricare, nec cui-

Ioan. 6.

Caluini
audacia
sacrilega.

uis alij, sed ipsimet Christi Vicario, & n̄ militantis in terris Ecclesiae vniuersae Capiti sub Christo supremo.

Pergit adhuc Calvinus, in quo audiendus est. Adde quòd consultò videtur Dominus præcipere omnibus vt ex calice bibant, quo sacrilegium hoc ab Ecclesia arceret. De pane simpliciter dixisse legimus, vt acciperent. Cur bibere nominatim iubet omnes, & Marcus bibisse omnes disertè narrat, nisi vt sibi ab impia nouitate caueant fideles? Nec tamen se uero hoc interdicto deterritus fuit Papa, quin fixã à Domino legem mutare ac violare auderet. Populum enim totum prohibuit ab usu calicis. Tota hæc rixa potius quàm ratio ex ipso postremo Caluini verbo refelli potest. *Populus prohibetur ab usu calicis.* Populo enim dari calicem Christus non præcepit: nec populo, sed solis Apostolis, & futuris eorum successoribus, huius diuini mysterij administris, dixit, *Bibite ex eo omnes.* Nullũ ergo hîc Christi interdicitũ violatur, nulla Domini lex immutatur. Quod omnibus nominatim præcepit vt biberent, ab omnibus nominatim adimpletum fuisse Marcus narrat: *Et biberunt ex eo omnes.* Si id obseruandum putat Calvinus, quòd de pane simpliciter dixit, *Accipite, & manducate,* illud quoque obseruandum dicimus, quòd nullus Euangelista adiecit: *Et acceperunt, ac manducauerunt:* sicuti de solo calice adiecit Marcus: *Et biberunt ex eo omnes.* Imò omnes accepisse ac manducasse non dicitur, nec omnes accipere ac māducare iubentur, ne vllò modo māducationis præceptum ad illos solos præsentés aut eorum successores, sed in vniuersum ad omnes fideles pertinere ostenderetur. Ad calicis mentionẽ ideo tum iubentur omnes bibere, tum omnes bibisse memoratur, vt intelligeretur præceptum bibendum necessariò ad illos solos præsentés atque eorum

B b 5 suc-

*Bibite ex
hoc omnes,
calicem
populo
potius au-
fert quàm
tribuit.*

successores illis in officio pares, non autem ad vniuersum populum fidelem pertinere. Ita hæc observatio nihil Calvinum iuuat, sed æquè offendere potest ac iuuare.

Addit adhuc. *Atque vt se probaret non sine ratione facere, obtendit satis esse speciem vnã, quia per concomitantiam coniunctus sit sanguis cum carne.* Non hæc tantum ratio affertur, quæ tamen bona ac firma est, probatque totum Christum non secus in vna specie sumi quàm in vtraque; sed & aperta Christi verba proferuntur, iamque à nobis prolata fuerunt, quæ totum huius Sacramenti effectum ac fructum vnice speciei assignant. Ea sibi dissimulanda Calvinus putauit. At tamen vt hanc rationem conuellere conetur, videamus. *Quasi verò non eodem prætextu totum Sacramentum abolere liceat, quia a quibus sui participes nos facere Christus possit absque externo adminiculo.* Ita sanè iuxta Caluini dementiam; qui nihil amplius in hoc Sacramento conferri dogmatizat quàm extra illud, & sine hoc Sacramento, per solam fidem cuiuslibet conferri potest. Ait

enim manducationem carnis Christi non aliam esse quàm fidei manducationem, nec vllam aliam fingi posse. Et rursum. Fateor non manducari Christum nisi fide. Atqui fidem extra Sacramentum officium suum facere quis dubitat? Quare alibi apertis verbis Calvinus dicit in 6. caput Ioannis, Non de Cæna haberi concionem, sed de perpetua communicatione, quæ etiam extra Cæna vsum nobis constat. Rursum hanc perpetuam communicationem carnis Christi ponit in perpetua & quotidiana Euangelij prædicatione, non secus quàm in Cæna. Sic

enim alio in loco scribit. Illis verbis, Panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita, haud dubiè inuenit Christus, suum nobis corpus idcirco

pro

Instit. lib.

4. cap. 17.

num. 5.

In Ioan.

cap. 6.

ver. 47.

In Ioan.

cap. 6.

ver. 53.

Instit. lib.

4. cap. 17.

num. 5.

pro parte futurum ad spiritualem animæ vitam, quia in mortem pro salute nostra exponendum erat: nobis autem porrigi ut vescamur, quam fide nos facit eius participes. Semel itaque ipsum dedit quo panis fieret, quam in mundi redemptionem crucifixum exposuit, quotidie dat, ubi participandum quatenus crucifixum est Evangelij verbo nobis offert: ubi eam exhibitione sacro Cœnæ mysterio obsignat, ubi id ipsum interius complet quod exterius designat. Triplicem ponit quotidianam & perpetuam corporis Christi crucifixi participationem: unam in Evangelij verbo oblatam, alteram in Cœnæ mysterio obsignatam, tertiam interius completam, quæ exterius designata erat. Ita non secus extra Cœnâ in Evangelij verbo quam in Cœnâ carnis Christi participationem ponit. Idem quippe apud Calvinistas efficit Evangelij prædicatio, quod cuiuslibet Sacramenti exhibitio. Calvino subscribens Beza cū tota Synodo Rupellana rotundius dicit, tametsi Cœna ad mysticam & spiritualem Christi communicationem specialiter instituta fuerit, nihilominus eundem Iesum Christum cum omnibus suis donis etiam in simplici verbo, & in baptismo nobis offerri, & à credentibus percipi. Denique Calvinus tametsi multis verbis docere conetur participationem Christi in Cœnâ iuxta suum figmentum plus esse quam spiritualem, eosque reprehendat qui nos Spiritus modo participes in ea faciunt, tamen post totam suam hypocriticam huius mysterij commendationem concludit hunc in modum. Quapropter Scriptura ubi de nostra cum Christo participatione loquitur, vim eius universam ad Spiritum refert. Pro multis tamen unus locus sufficiet. Paulus ad Rom. 8. Christum non aliter in nobis quam per Spiritum suum habitare differt: quo tamen illam, de qua nunc sermo est, carnis & sanguinis communionem non tollit, sed ab uno Spiritu effici docet, ut totum Christum possideamus,

Participatio Christi iuxta Calvinum eque extra Cœnâ Dom. quam in illa.

Theolog. Epist. 65. pag. 285.

Instit. lib. 4. cap. 17. num. 7.

Lib. & ca. eodem num. 12.

**Caluini
resolutio.**

& habeamus in nobis manentem. Tota igitur Caluini resolutio est (quicquid interdum, ut lectori fucum faciat, de hoc mysterio magnificè loquitur) solam in eo esse spirituales Christi participationem, quam videlicet solus Spiritus efficit, quæ non secus extra mysterij vsum habetur per solam fidem (saluo quòd adest in Cæna figura quædam externa, eandem participationem, ut ipse confingit, obliquans) quàm in eius vsum per symbola accepta. Ergo (ut ad obiectionem Caluini redeamus) iuxta eius propriam dementiam, nec de vna nec de duabus speciebus admodum laborandum erit, sed totum Sacramentum sine magno incommodo abolere licebit, *quia equè sui participes nos Christus facere potest*; imò de facto facit per Euangelij prædicationem, per solam fidem, & solo Spiritu suo, *absque externo adminiculo* huius Sacramenti. Ita contra ipsum Calvinum pulchrè currit obiectio, quam contra Papam ingeniosè à sese inuentam existimauit.

Participatio à Catholicis creditur.

**In Ioan.
lib. 10.
cap. 13.**

At verò Papa & tota Ecclesia Catholica, tamen in vna specie huius mysterij totum Christum per cōcomitantiam recipi verè doceat, non tamen absque vtraque specie perinde Christum accipi docere censenda est. Agnoscit enim in hoc sacro sancto mysterio singularem quandam, realem, naturalem, corporalem, (non spirituales tantum) Christi participationem, quæ extra hoc Sacramentum, nec per solam fidem, nec per Euangelicam prædicationem, nec per aliquam concomitantiam, nec denique per solam diuini Spiritus operationem datur. Agnoscit cum B. Cyrillo Alexandrino *non solum nos recta fide sinceraque ebaritate Christo spiritualiter coniungi; sed esse quodque in nobis aliam coniunctionis rationem secundum carnem cum*
Christo

Christo per mysticæ benedictionis virtutē, quæ cum in nobis sit, corporaliter quoque facit communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare. Et iterum, Corporaliter Dei filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur, spiritualiter autem ut Deus, sui Spiritus gratia, nostrum ad novam vitam spiritum redintegrat. Agnoscit quod scripsit B. Chrysostomus. *Ut non solum per dilectionem sed reipsa in Christi carnem convertamur, per cibum id efficitur quem nobis largitus est. Et alio in loco, Christo non satis fuit ut homo fieret, &c. verum & seipsum nobis commiscet, & non fide tantum, verum & reipsa nos suum efficit corpus.* Cavillatur ad hæc verba Calvinus. *Hoc tantum vult Chrysostomus excludere, ne quis dum fidem nominari audit, nudam imaginationem concipiat.* Atqui S. ille Pater non solum nudam imaginationem & apprehensionem intellectualem quæ sola fide fit, & quam Zwingliani solam ponebant, ut manducare nihil aliud esset quam credere, hoc loco excludit; sed etiam solam communicationem spirituales, quæ per fidem & charitatem realis esse potest, qualem statuit Calvinus (saltem ex parte fidei) similiter excludit; & illam realem communicationem ponit, quæ est plusquam spiritualis: qua videlicet vera Christi caro non absens per fidem accipiatur, ut præstigiatur Calvinus; sed reipsa præses realiter nobis cōiungatur, à nobis realiter percepta. Vnde & in sequentibus eodē loco dicit: *Quis pastor oves pascit proprio cruore? Sed Christus nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat.* Agnoscit rursus cum B. Hilario non spiritu modo, sed & naturaliter nos Christo per hoc Sacramentum coniungi. *Si verè (inquit) Verbum caro factum est, & nos verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus, quomodo non naturaliter in nobis manere existimandus est?* Sic Cyrillus scripsit non habi-
tudi-

Ibidem
lib. 11.
cap. 26.

Homil. 49
in Ioan.
Homil.
60. ad
Popul.
Ant.
Instit.
lib. 4.
cap. 17.
num. 6.

De Trin.
lib. 8.

In Ioan.
lib. 10.
cap. 13.
Ephes. 5.
Lib. 5.
Eph. 5. 3.
In Ioan.
lib. 11.
cap. 26.
Catech. 4.

tudine solū que per charitatem ac fidem intelligitur, verum etiam participatione naturali Christum in nobis esse. Agnoscit postremò huius Sacramenti beneficio nos esse os ex ossibus Christi, & carnem de carne eius, vt exponit Irenæus: nos esse cōcorporeos Christo, vt iterum Apostolus loquitur, vt exponit D. Cyrillus Alexandrinus: ac demum nos esse *χριστοφόρος*, vt alter Cyril. Hierosolymitanus scriptum reliquit. Hanc SS. Patrum doctrinam ac fidem amplexus Papa, sic sub vna specie totum Christum *corporaliter, naturaliter, reipsa*, nobis coniungi docet, vt extra hoc diuinissimum Sacramentum eodem modo nos sui participes Christum facere non credat: ideòq; vt hęc tantam, tam singularem, tam arctam, tam diuinam, tam fructuosam coniunctionem retineat, totum Sacramentum nullo modo abolere velit, tametsi vna specie populum contentum esse grauiusimis ex causis iubeat.

His nunc ita explicatis, Caluini conclusio non modò in Papam non quadrabit, sed in ipsius Caluini caput tota recidet, qua sic scribit. *Sed istis puerilibus caullis nihil iuuatur eius impietas, quia nihil magis absurdum est quàm vt traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari sustineant fideles: ideòque nihil minus ferendum quàm impia hęc laceratio.* Contra seipsum classicum cecinit Caluinus. Nihil enim certe minus ferendum, ideòque Caluinistis nihil hodie pestilentius, quàm impia hęc mysterij non iam laceratio aut mutilatio, qualem Papæ inaniter & pueriliter hactenus obiecit, sed vniuersa abolitio, profanatio, & extinctio, qualem Caluinus per suum commentitium canale in orbem introduxit, vt satis in præcedentibus ostensum à nobis est. Nihil etiam magis absurdum, imò turpe, ignominiosum, & lamentabile, quàm vt vnus

Caluini

Caluini-
nistis ni-
hil hodie
pestilenti-
us.

Caluini technis, præstigijs, & malis artibus, tam innumeri Christiani in Gallia, Anglia, Scotia, Germania, traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari se sustineant. Vnius Caluini & doctrinam pestilentem abominari, & libros venenatos exurere, & memoriam sempiterna obliuione sepelire, aut certe diris deuouere meritò debent, qui vera & reali Christi carnis præsentia, alimonia, fructu (imaginaria è cælo participatione conficta) toto etiam religionis cultu, tot animas Christianas spoliavit, & diuinissima corporis & sanguinis Christi mysteria ad nudam ac symbolicam obliuionem à seipso confictam, maiori, quàm dici potest, impietate traduxit.

39. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.*

Duo nefanda & impia dogmata tam contra Christi honorem quàm contra Euangelicam veritatem euomuit hoc loco Caluinus, & studiosè tuetur: vnū de maledictionis diuinæ horrore pœnisque infernalibus à Christo hoc loco toleratis, alteram de voto Christi inconsiderato & abrupto. Prius nefarium dogma cum tetra blasphemia coniunctum ad eadem Christi verba apud Lucam compendio examinabitur. Nam late & accuratè illud refutatum dedimus in parte quadragesimali Promptuarij nostri Catholici recenter edita. De posteriori hic aliqua dicemus. Ego (inquit hoc loco Caluinus) abruptum hoc fuisse votum fateor, tamen si precatio fuerit, non querimonia. Moxque docens fidelium preces non semper æquabile temperamentum seruare, sed implicitas & perplexas secum aliquando configerè, de Christo quoque affirmat, sic hoc loco metu perculsum, & anxietate constrictum fuisse, vt necesse illi foret
inter

In feria 4.
Hebdom.
sanctæ.

inter violentos tentationum fluctus alternis votis quasi vacillare. Addit deum, quod votum suum subito elapsum castigat ac revocat. Tandem concludens dicit. Non fuit igitur hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio. Et paulo post In primo voto non apparet placida illa moderatio quam dixi, quia mediatoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat. Ponit ergo in Christo, desideria inconsiderata, vota abrupta, eademque alternantia ac vacillantia, subito erumpentia, quæ corrigi debeant. Denique orationes non meditatae, sed impetu doloris extortas, ac placide postremo moderationis vacuas. Sed hæc omnia Christi puritate indignissima, & quæ in solos peccatores peccato originali corruptos ac depravatos cadunt, ex veræ theologiæ ignorantia, & animi contumacia Calvinus negat, nolens videlicet in Christo agnoscere humanorum istorum affectuum, gaudij, timoris, &c. liberam susceptionem, quam disertè Patres docent. Quum enim liberè mortis horrorem ante oculos suos proponeret, liberè quoque & meditatè dixit: *Pater mi, si possibile est, trāseat à me calix iste.* Nullum hinc votum inconsideratum, nullum abruptum, nullum subito elapsum fuit: vota Christi & oratio meditata erant, cum placida moderatione coniuncta. Sed hæc vota erant naturalia, ex libera illa susceptione affectus naturalis, id quod naturale erat, spectantia. Voluntas quippe humana in Christo quum vna esset potentia seu facultas sicut in nobis, ratione tamen diversorum obiectorum duplex erat, modò naturalis, modò deliberata. Naturalis voluntas dicitur quæ fertur in rem aliquam secundum seipsam consideratam: Deliberata verò quæ fertur in rem non solam, sed cum

Christi
puritas &
fortitudo
defen-
ditur.

cū circumstātijs suis per intellectū propositā. Et
 vt in præsentī materia maneamus, mors ipsa &
 passio cōsiderari dupliciter potest. Vno modo in
 seipsa simpliciter cōsiderata, & sic habet rationē
 mali: est enim quoddā pœnæ malū, nec secūdum
 se appetibile est. Vnde de ipsa morte alijsq; rebus
 aduersis aptè dicit S. Aug. *Iubes nos, Domine, ea tolera-*
re, non iubes amare. Nemo quod tolerat amat, etsi tolerare
amat. In hac consideratione voluntas humana
 auerſatur mortem, & renuit eam. Alio modo con-
 siderari potest mors appositā circumstantia, nem-
 pe hanc mortem secūdum diuinam voluntatem,
 eāque vel mūdi esse redemptionem vt in Chri-
 sto, vel ad Christi gloriam fideique professio-
 nem vt in martyribus, vel vt materiam meriti ac
 ianuam melioris vitæ in iusto quolibet patien-
 ter eam sustinente: & hac ratione habet rationem
 boni, & voluntas ordinata eam acceptat. Illa di-
 citur voluntas naturalis, quia rem in sua natura
 considerat: hæc deliberata, quia per discursum
 considerat circumstantias adiectas. Christus igitur
 vt in affectu suo non tantum sensitiuo, (de fa-
 cto tolerando pœnas) sed etiam rationali (eas
 præmeditando) pro nobis pateretur, & vt timo-
 rem ac tristitiam propter nos in se ipso excitaret,
 vtebatur hac voluntate naturali; id est, liberè &
 præmeditatè proponebat animo res eas quæ timo-
 ris & tristitiæ causæ atque obiecta erant: &
 hac ratione *contristabatur, turbata est anima eius, voces*
naturales emisit, Si possibile est, transeat à me calix iste.
 Vt autem Patri se per omnia conformaret, vte-
 batur voluntate deliberata. Verba igitur huius
 Euangelij, sunt hominis positi in hac agonia, qua
 se ipsum turbare Christus voluit. Verbum qui-
 dem illud, *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis,* verbum

Confess.
lib. 10.
cap. 28.

Voluntas
naturalis
& delibe-
rata.

Euangelij
verba ex-
plicantur.

Cc est

est hominis positi inter duas voluntates quæ in contraria tendunt (naturali enim voluntate mortem auersabatur, deliberata eandem acceptabat) sed non inter violentos tentationum fluctus positi, ut ait Calvinus, & alternis votis vacillantis. Nullam tentationem à seipso passus est Christus ut vacillaret ac dubitaret circa mortem & passionem suam, subire necam deberet an non. Sed adhuc inter duas illas voluntates hærebat hinc inde agitatus. Vox autem illa Christi, *Transseat à me calix iste*, vox est ex naturali voluntate procedens, non (ut absurdè & impiè Calvinus dicit) qua *Mediatoris officio defungi, quantum in se erat, renueret ac detrectaret*. Mediatoris quippe officium mortem dicit cum suis circumstantijs consideratam, mortem videlicet quæ esset redemptio mundi. Hanc autem ita consideratam quia bonum erat, Christus, quantum in se erat, renuere non potuit. Sed est vox qua mortem & passionem acerbam in seipso consideratam auersabatur. Voluntas autem Christi deliberata illa erat quam subiunxit hoc loco: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis*. Vtrumque votum meditatam erat, & liberè susceptum: prius illud, ut in parte rationali pateretur, seque ipsum ipsa mortis præmeditatione turbaret: posterius, ut diuinæ voluntati humanam suam per omnia cõformaret. Hæc nesciens distinguere Calvinus ea de Christo pronunciat, quæ in solis peccatoribus reperiuntur, & Christi puritate sunt indigna.

Vidit Calvinus hanc suam doctrinam non solum veterum Patrum & omnium theologorum, sed & suæ ipsius doctrinæ alijs in locis traditæ penitus aduersari. *Quum nuper* (inquit) *dictum fuerit rectè compositos fuisse omnes Christi affectus* (sic enim ad Matth. cap. 6. dixerat, *Christus communem nobiscum*

In Harmon. ad
Matth.
cap. 26. 39

has

habuit sensum, non autem appetitus incompósitos, & in hoc ipso Matth. 26. cap. ver. 37. Christum ait mansisse compositum ad veram temperantiae regulam) quomodo nunc seipsam corrigit? Sic enim affectum suum subigit in obsequium Dei quasi modum excesserit. Certè in primo voto non appareret placida illa moderatio quam dixi: quia Redemptoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat. Hæc sibi Calvinus obiicit, & obiectionem tanto fortius premit, quanto clarius & sceleratius affirmat Christi prius votum, *Transseat à me calix iste, placida moderatione caruisse, idque adeò, ut Redemptoris officio defungi, quantum in se est, renuerit ac detrectavit: qua grauior accusatio vix à Pagano aut Iudæo aliquo Christo intentari potuerit. Quomodo enim tot illa Christi verba vera esse possunt, Cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, Ego non veni ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis, Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam, denique, Ego quæ coram illo placita sunt facio semper, si vel ad punctum temporis Redemptoris officio defungi, quantum in se erat, renuerit & detrectauerit: Ad hanc ergo tam grauem obiectionem, quæ certè Calvinus expositionem necessariò consequitur, quid tandem respondet Calvinus? Respondeo (inquit) in eo nihil fuisse vitij, quòd obiecto mortis terrore, simul oblata est caligo, ut alijs omnibus omisis ad vatum illud profunderet. At hæc responsio à maximo vitio Christum non excusat. Vix enim in villo grauius peccare potuit, quàm ex quocunque terrore aut ex quacunque obliuionis caligine, finem ipsum & scopum vniuersum aduentus sui in hunc mundum, qui erat Redemptoris officio defungi, aliquando renuere & detrectare. Sed duo hic affingit Christo Calvinus, Christi puritate indignissi-*

Atrox in Christum Redemptorem calumnias.

Ioan. 4. 5. 7. 10.

ma, ideoque falsissima. Affingit illi *obiectum mortis terrorem*. Falsum hoc est. Non illi fuit quasi ex improviso obiectus mortis terror, sed huc mortis terrorem Christus in seipsum liberè & voluntariè suscepit propter causas infra apud Lucam dicendas. De quo etiam apud Ioannem iterum nobis dicendum erit,

Luc. 22. cepit propter causas infra apud Lucam dicendas. De quo etiam apud Ioannem iterum nobis dicendum erit,

Ioan. 11. ad illa verba, *Infremuit spiritu, & turbavit semetipsum.*

Affingit iterum simul oblatam caliginem seu obliuionem ex eodem repetito obiecto terrore inuectam; nam & antea dixit, *vehementia doloris presentem celestis decreti memoriam illi abstulit, ut non reputaret in ipso momento se hac lege missum esse humani generis Redemptorem*: At hoc falsum necessario esse debet, quum obiectus ille terror nulla veritate nitatur. Deinde quomodo hinc Calvinus ab obiecto mortis terrore & consequenti obliuione salutis nostrae, Christi votum (ut ille ait) *abruptum & inconsideratum* excusat, quando in his Christi verbis non de morte temporali, sed de metu & horrore maledictionis diuinæ Christum cogitasse & loquutum fuisse acerrimè contendat, ut super Lucam ostendimus?

Calvinus
obliuionem
Christo
affingens
vertigine
percutitur,
ut pugnancia
loquatur.

Quis non videt nullo modo sibi constare Calvinum; sed dum Christi Saluatoris nostri verba quibus ipsum Deum Patrem compellat & precatur, *votum abruptum & inconsideratum, & placida moderatione vacuum* probare vult, iusto Dei iudicio vertigine & stupore percussum esse, ut sibi pugnancia loquatur? Hinc enim de obiecto mortis terrore loquitur quo Christus percussus penitusque oblitus interim officij & aduentus sui, mortem ipsam deprecatur. Postea non mortem, sed ea quae quavis morte horribiliora sunt, Christum in his verbis timuisse & deprecatum fuisse blasphematur. Ita de re eadem pugnancia loquitur, sui ipsius parum compos.

Ad-

Addit tamen adhuc Calvinus, ut absurdissimam suam sententiã magis probabilem reddat.

Neque hic (inquit) subtiliter disputare necesse est an illi obrepere potuerit salutis nostrae obliuio: quia hoc unum sufficere nobis debet, quum in mortis deprecationem erumperet, de alijs non cogitasse quæ viam clausissent. Atqui hæc adhuc nulla euasio est. Nam si de alijs non cogitauit quæ huic mortis deprecationi viam clausissent, eumque ab hac *inconsiderata* (ut Calvinus vult) oratione reuocassent, profecto illa alia oblitus erat. Quid enim est aliud obliuisci, quam non meminisse, & ea non cogitasse quæ cogitari debuerant? At inter illa alia præcipuum erat, cogitare se Redemptoris officio defungi debere, & opus redemptionis nostræ sua morte peragere. De hoc non cogitauit (ait Calvinus) quum in mortis deprecationem erupit: ergo salutis nostræ obrepit illi obliuio. Atque ita hoc unum quod sufficere nobis debere Calvinus vult, ad Caluini blasphemiam refutandam sufficere potest.

Prosequitur adhuc Calvinus, quia vel apud quemlibet lectorem obiectioni propositæ satisfactum non esse facile aduertit. *Si quis excipiat primum motum (quem frenari, antequam longius excurreret, oportuit non fuisse temperatum ut decebat: Respondeo (inquit) non posse in hac naturæ nostræ corruptione perspicere affectuum feruorem cum temperie qualis in Christo fuit: sed hunc dandum esse honorem filio Dei, ne eum assememus in nobis.* Atqui hæc responsio nulla est. More suo postquam pugnantia dixit, quæ simul esse vera impossibile est, ait rem à nobis intelligi non posse. Quod autem intelligi non potest, nisi de fide credendum proponatur, affirmari non debet. Calvinus verò suas contradictiones, quum intelligi nequeant, recipi tamē & credi vult. Sic in alijs dog-

Blasphemia Caluini quoddam salutis nostræ oblitus Christus fuit.

Caluini impudentia circa contradictiones quas facit.

matibus, maximè quum Deum authorem peccati statuit, lectores ludificat. Affectuū feruor cum temperie à nobis perspicere non potest, ait Calvinus. Ita sanè, calidum cum frigido, album cum nigro, motus cum quiete, simul & semel in eodè cōsistere à nobis intelligi non possunt, ideòque à nemine sanè mentis afirmantur. Ipsa ergo Calvinire solutio suam absurditatē prodit. Quid enim absurdius quàm pugnantia docere, moxque ipsam repugnantiam, quia intelligi nequeat, credendam obtrudere? Hic est Calvinus ludus. Sic quod ex suo cerebro commentus est, ut sibi fallacem ex verbo Dei prætextum concilieret, corrumpit ac lacerat scripturam, ac indignis eam ludibrijs exponere non dubitat. Hi sunt audaciæ hæreticæ fructus, postquam semel extra Ecclesiasticæ doctrinæ metas vagari sibi permittit. Tenendum interea est, Christum Redemptorem nostrum, nec

1. aliquod inconsideratū votum emisisse, (sic enim
2. sapiens non fuisset), nec correctione dignum aliquid
3. dixisse, (sic enim peccasset) nec preces non meditatae Deo obrulisse, (sic enim temerari⁹ foret),
4. nec vocē vi doloris extortam protulisse, (sic enim appetitui suo dominari nequiuisset) nec
5. postremo placida unquā moderatione caruisse, (sic enim passionibus vitiosis, quæ rationem præueniunt, subditus fuisset.) ac propterea Calvinum, qui illa omnia de Christo Redemptore nostro pronuntiavit, hominem impium, nec fide sed furca dignum, omnium piorum iudicio pronuntiandum esse.

75. *Et egressus foras, fleuit amare.*

HANC Petri poenitentiam insignem & veracem extenuat & suggillat Calvinus, ne ad veniam peccati obtinendam aliquid con-

Calvini
ludus cir-
ca diuinas
Scriptu-
ras.

contulisse videatur. *Verisimile* (inquit) *est*, Petrum metu egressum esse, quia flere coram testibus non audebat: in quo se rursus adhuc prodidit eius infirmitas. Vnde colligimus, non satisfactione veniam fuisse promeritum, sed eam adeptum paterna Dei indulgentia. Hæc ille. At quanto magis verisimile, imò verius est, Petrum nō metu egressum esse, quasi flere corā testibus non auderet, sed iusto dolore peccati perculsum, & iusto odio consortij malignorum commorū, egressum esse, vt liberius ac vberius fleret? Quis nescit solitudinem orationi & lachrymis esse oportuna? Nec audacia aut fortitudo sed temeritas & quadā ambitionis species est, multis præsentibus & spectantibus, idque in loco profano (quale hoc erat) peccata sua desistere. Sed ipsemet Calvinus, vbi e venenato corde suo veneni aliquid effudisset, quasique stomachum leuasset, ad occultas Petri lachrymas totāque eius pœnitentiam collaudandam orationem conuertit. *Interim* (inquit) *occulta Petri lachrymæ veram eius coram Deo & Angelis eius pœnitentiam testatæ sunt. Nam ab hominum oculis subductus Deum sibi & Angelos proponit: ideoque ex intimo cordis affectu manant istæ lachrymæ. Si ex intimo cordis affectu hæ lachrymæ manarunt, & veram eius pœnitentiam testatæ sūt, & ab hominum oculis subductus Petrus Deum sibi & Angelos proposuit, cur illi metum & timorē obiecit Calvinus? cur quod ab hominum oculis se subduxit, culpam ac reprehendit, quasi ideo factum quod non auderet coram testibus flere? Debit primū stomachum leuare, & turgidum veneno peccati exonerare, vt pœnitentiæ virtuti atque efficacitæ detraheret. Hinc enim colligere voluit, Petrum satisfactione hac sua veniam non esse promeritum, sed paterna Dei indulgentia. Sanè nec Petrus nec alius quisquam quibuscun-*

Pœnitentia Petri defenditur.

Pœnitentia an veniam meretur.

que lachrymis aut quacunque pœnitentia remissionem peccatorum, proprie loquendo promeretur, vt illud meritum iusticia nitatur, ipsaque remissio pœnitentię quasi merces merito respondeat, sed paterna Dei indulgentia & ex mera Dei gratia quantumlibet pœnitentibus peccata remittuntur. Quia tamen hæc paterna Dei indulgentia & pura gratia non nisi pœnitentibus impenditur, & veniam peccatorum pœnitentibus promittit Dei indulgētia, ipsaque pœnitentia ad veniam consequendam necessaria dispositio est, propterea aliquo modo veniam promereri pœnitentia dicitur, quatenus venia pœnitentiam consequitur. Quare à meriti vocabulo largius accepto, in venia peccatorum pœnitentibus data, Patres non abhorrent. Et de hac Petri pœnitentia ac lachrymis quòd veniam promeruerint, ita disertè & copiosè contra Caluinum scribit S. Ambrosius.

In Lucam
lib. 10.
cap. 96.

Lauant lachrymæ delictum quod voce pudor est confiteri. Et veniæ fletus consulunt, & verecundiæ lachrymæ sine offensione verecundiæ confitentur. Lachrymæ veniam non postulant sed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam cità veniæ petitio plus offenderet. Antè sciendum est, sic precandū. Bonæ lachrymæ quæ lauant culpam. Fleuit ergo amarissimè Petrus, fleuit vt lachrymis suum posset lauare delictum. Et tu si veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam: eodem momento, eodem tempore respicit te Christus. Hęc

D. Ambrosij verba contra Caluini venena iusti antidoti loco esse possunt.

(. . .)

(. . .)

IN

IN MATTHÆI CAP. 27.

3. *Videns Iudas qui eum tradidit, quòd damnatus esset, pœnitentia ductus retulit 30. argenteos principibus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccavi, tradens sanguinem iustum.*

ARRIPIT hic occasionem Calvinus veram in Ecclesia Dei pœnitentiæ formam ac rationem suggillandi, homo cotius pietatis ac pœnitentiæ salutaris infensus hostis. Si rectè (inquit) de pœnitentia docerent Papiſtæ in suis scholis, in Iuda nihil desiderari posset, in quem tota eorum definitio competit. Hic enim cernitur & cordis contritio, & oris confessio, & operis satisfactio. Vnde colligimus illos tantùm corticem arripere, quia omittunt quod præcipuum erat, hominis ad Deum conversionem, dum pudore & metu fractus peccator sibi renuntiat, ut se addicat in obsequiũ iustitiæ. Hæc ille. Cauillator ridiculus argumentum facit, cui in scholis Catholicis vel infimus tyrūculus vno verbo statim satisfaceret, negando minorem propositionem. Ait enim & sublimiter ridiculè, in Iudæ pœnitentia cerni cordis contritionem, & cætera requisita, quæ in illa cerni nec probat, nec probare vnquam poterit. Sed hic est Calvinus in Scripturis deprauandis, & in dogmatibus Catholicis vellicandis. Ponit & affirmat apertè falsa, veluti de fide certa aut alioqui euidenter vera. Moxque ex apertè falsis, nec vel minimo verbo confirmatis, omnem quam vult falsitatè fortiter & copiosè concludit. In Iuda nulla fuit cordis vera contritio, nulla oris legitima confessio, nulla etiam satisfactio, qualis in scholis Catholicis docetur. De cordis contri-

Cc 5 tione

Iudæ pœnitentia Christianorum pœnitentiæ ridiculè comparata.

Calvini ludus in Scripturis deprauandis.

In Lucam
lib. 10.
cap. 96.

Heb. 13.

Annotat.
in Act.
cap. 5. 31.

tione sic docere Calvinum Sanctus Ambrosius potuit. *Habebat lachrymas Petrus, quas pio funderet affectu; non habebat proditor fletus quibus culpam ablueret, sed tormenta conscientiae quibus sacrilegium fateretur.* Docet & verè docet non cordis contritionem, sed conscientiae tormentum in Iuda fuisse. An nescit Calvinus lachrymas Esau, in quibus penitentiam non inuenit, à vera cordis contritione discernere? Nò ex corde contrito & spiritu humiliato propter Deum offensum, sed ex animo iracundo & spiritu superbo propter primogenituram amissam, lachrymae Esau processerunt, ut eo in loco latius dicetur. Sic à vera penitentia hanc Iudae carnificinam discernere debuit. Quod & vox graeca diuersa eum docere potuit. Quod enim penitentia ductus dicitur, nò est graece μετανοεις, quo verbo veri penitentes cum resipiscencia coniuncta in Scripturis designari solent, sed μεταμελεις, quod simplicem animi mutationem notat, & quidem talem, iuxta Bezam, quae peccati merces & iter ad desperationem. De quo quippe prius ex auaritia gaudebat, de eo nunc ex conscientiae cruciatu torquetur & dolet: nec propter Deum offensum aut amantissimo Domino iniuriam factam, sed propter facinoris sui turpitudinem, quae vel inuito se ingerens eum quiescere non sinebat. Oris confessio vel satisfactio, qualis in scholis Catholicis docetur, multo minus in Iuda videtur. Confessio quippe quae pars penitentiae est, non nisi legitimo Dei ministro & iurisdictionem habenti, idque animo absolutio- nis impetrandae, iuxta scholas Catholicas, fieri debet: quorum nihil in Iuda locum habuit. Satisfactio similiter nò simplex est restitutio rei alienae aut turpiter acquisite, qualè hic solum Iudas exercuit, & quae ex natura rei debetur; sed est

præ-

præterea aliqua certa pœna legitimè iniuncta, qua vel Deo & Ecclesiæ satisfiat, vel ipsi penitenti medicinæ in modum subueniatur. Iudas igitur nulla planè ex parte illam penitentiam egit, quæ in scholis Catholicis docetur.

Iamquod addit Calvinus, *omitti à Catholicis quod præcipuum erat, hominis ad Deum conuersionem, dum pudore & metu fractus peccator in obsequium iustitiæ se addicit*, putida calumnia est, quam quælibet ancilla Catholica mædaci jarguet. Omnes enim qui penitentiam Catholicam aggrediuntur, hoc omnium esse primum intelligunt, ut de peccatis præteritis odio concepto, & emendationis proposito firmiter arrepto, per veram cordis contritionem ad Deum se conuertant, & ad melioris vitæ studium seriò se accingant. Sed nisi mentiendo cauillari Calvinus non potuit: ideoque mentiri necesse illi fuit, qui quoquo precio cauillari voluit.

Putida
Caluini
calumnia.

46. Circa horam nonam clamauit Iesus voce magna: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?

HO c in loco infernalem verèque Satanicam doctrinam suam de maledictionis & iræ diuinæ metu atque horrore quem Christum in animo concepisse blasphematur Calvinus, confirmare nititur. *Quamquam (inquit) apparuit plus quam humanus vigor in Christi clamore, certum tamè est vehementiam doloris illi fuisse expressum. Et cerè hic præcipuus fuit conflictus & omnibus alijs tormentis durior, quod in suis angustijs a deo leuatus nõ est Patris auxilio vel fauore, ut se quodammodo alienum sentiret. Neq; enim corpus solum in prætiũ nostræ cùm Deo recõciliationis obtulit, sed in anima etiã pertulit debitas nobis pœnas: atq; ita verè factus est vir dolo,*

Satanica
Caluini
doctrina
de Christi
pœnis infernali-
bus.

dolo,

dolorū, sicut Esaias loquitur. Et verò nimis insulsi sūt qui hac redemptionis parte posthabita, tantū in externo carnis supplicio insistūt. Quòd in hoc impio sermone partē redemptionis nostræ extra corporalem Christi mortem Calvinus ponit, & debitas nobis pœnas in anima quoque Christum pertulisse affirmat, quàm ab eo impiè, sceleratè, & à diuinarum Scripturarū veritate abhorrenter dictum sit, in parte quadragesimali Pröptuarij nostri Catholici accuratè ostendimus. Nunc vt de textus nostri propria intelligentia contra eius horrendas corruptelas disputemus, ea explicatione prætermittā, reliqua adhuc audiamus quæ eò propriè pertinent. Nam (inquit) vt pro nobis satisfacret Christus, reum ad Dei tribunal sēti oportuit. Nihil autem magis horribile quàm Deum sentire iudicem, cuius ira mortem omnes superat. Ergo quum species tentationis Christo obiecta est, quasi Deo auerso iam esset exitio deuotus, horrore correptus est, quo centies cuncti mortales fuissent absorpti, ipse autem mirifica Spiritus virtute victor emerfit. Nec verò fictè vel theatricè conuerit se à Patre relictum. Nam interior animi maestitia vi & ardore suo eum coegit in clamorem erumpere. Nec tantum ocularis fuit redemptio qua defunctus est; sed vt se vadem pro nobis obrulerat, verè Dei iudicium subire loco nostro voluit. Vult Calvinus in his verbis, Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? Christum vera & vehementi tentatione correptum fuillè, quasi Deo auerso iam esset exitio deuotus, & quòd interior animi eius maestitia vi & ardore suo eum coegit in hunc clamorem erumpere. Hic est ergo ille timor maledictionis & iræ Dei, quem in sua pestilenti Institutione Christo attribuit. Hæc est illa formidabilis abyssus qua sensit se à Deo derelictum & alienatum: & de qua subiunxit ibi Calvinus, Christum eò fuisse delectum, vt coactus fuerit vrgente angustia exclamare, Deus, Deus meus, &c. Expendamus

In feria 4.
hebdomadæ
sanctæ.

Instit.
lib. 2.
cap. 16.
num. 21.

mus nunc hoc totum, quid & quale fuerit.

Primum in eo nefarie errat Calvinus, quod tum hoc in loco, tum in sua Institutione, ait Christum vi maestitiae & urgente angustia coactum in hunc clamorem erupisse. Verba enim ista animo penitus sedato & composito pronuntiavit, nec ullus vel maestitiae vel timoris motus in Christo rationem eius praevenerit, sed hos affectus humanos veros & verè in se suscepit pertulitque, non ut nos involuntarios, aut, ut hic Calvinus dicit, *coactos*, sed penitus liberos, quando & quomodo & quoties voluit, ut alijs in locis contra Calvinum ostendimus, ideoque hoc loco non repetimus. Hec igitur verba, *Deus, Deus meus, &c.* nec ex aliqua nova angustia eum cogente, nec ex propria angustia aut maestitia tunc primum inuenta vel extorta, sed olim de eo propheticè praedicta usurpat. Tota enim haec oratio seu exclamatio praemeditata & praecognita illi fuit, ut ipsa mors, passio, omnesque eius circumstantiae fuere. Hic ergo primus Calvinifœdus error, quod has voces vi doloris coactum emisisse Christum arbitratur.

Suprà
ca. 26. 39.
Ad Lucã
cap. 22. &
Ioan. 12.

Alter & multo grauior error est, quod illa verba ex tentatione illi obiecta, quod à Deo desereretur, quod exitio deuoueretur, quod Deus illi irascetur, Christum protulisse affirmat. Id solum his verbis Christus dicere & ostendere voluit, humanam suam naturam sibi fuisse derelictam, absque consolatione diuinitus ei impertita: ut videlicet omnes intelligerent quantum in corpore veri doloris & poenarum pro humano genere perferret. Non timet ullam vel minimam à Deo quoad animae statum derelictionem, sed negatam praesentibus corporis poenis consolationem his verbis expressit: idque ideo, ut notum faceret quare oportuerit eum non erui,

Cur in
Cruce
Christus
exclama-
uit.

non

Serm. 17.
de Pass.

non defendi, sed scruentium manibus derelinqui, hoc est, Saluatorem mundi fieri & omnium redemptorem non per miseriam, sed per misericordiam, nec amissione auxili, sed definitione moriendi, ait B. Leo. Certum est, multos martyres in medijs pœnis tanta diuinitus consolatione perfusos fuisse, vt illa consolatio omnem propemodũ doloris sensum illis eripuerit. Noluit hac consolatione frui Christus. Voleit sicuti omnem contumeliam & ignominiam, ita omnem corporis dolorem & cruciatum perpeti, qui in id genus mortis cadere potuit. Vt autẽ hos dolores verẽ eum pro nobis pertulisse, & quanti Christo nostra salus cõstiterit, omnes in eum credituri intelligeremus, hanc dolorum suorũ acerbiter & negatam interiũs consolationem his verbis expressit.

Metus derelictionis diuinæ in Christum cadere non potuit.

Quomodo verò cuiquam credibile esse potest, diuinæ maledictionis aut desertionis vel minimam suspicionem in Christũ (quum hæc diceret) cadere potuisse, quum non solum antea sponte hostibus occurrerit, magna animi securitate eos allocutus fuerit, sua potestate prostrauerit, Petrũ passionem eius impedire volentem acriter increpauerit, 12. legiones à Patre se impetrare posse cõfidenter dixerit, accusatoribus & persecutoribus suis venturũ se in maiestate pronuntiauerit, flentes mulieres consolatus vltiones futuras prædixerit (quæ verba testantur, ait ipse Calvinus, quàm excelsa animi fortitudine præditus fuerit, quia sic loqui nõ poterat, nisi constanter & intrepidẽ ad mortem pergeret) verũ etiam eodẽ ferẽ temporis momento, & pro crucifigentibus eum Patrẽ oraret, & latroni paradisum promitteret, & matrẽ discipulo commendaret, & statim post hæc verba, dicto, *Sitio*, quod etiam mysticẽ dicebat, & aceto potatus, sciens

sciens quia omnia iam consummata essent, ideo-
que dicens, *Consummatum est*, Patri commendans
spiritu suum, expirauerit? Nonne omnia in Chri-
sto quæ hæc eius verba, *Deus, Deus meus, &c.* præces-
serunt, ac sequuta sunt, animi sedati, imò animi
diuini & Filio Dei digni verba fuerunt? Pro cru-
cifixis orare, misericordiæ sedatissimæ fuit.
Latroni paradysum promittere, diuinæ potestatis
fuit. Matris curam habere, animi compositi mi-
nimèque turbati fuit. Cætera subsequenta ver-
ba, *Sitio, Consummatum est, Pater in manus tuas, &c.*
quam vel minimam habent timoris, formidinis,
aut perturbationis speciem? Ergo morti proxi-
mus *inconsideratum verbum protulit, & vox illi desperatio-
ni elapsa fuit?* Sic enim ait Caluinus, vt inox vi-
debimus. Nunc id tantum dicimus & vrgemus,
nullum iræ diuinæ aut maledictionis metum Chri-
stum in his verbis concepisse. Quod nunc pres-
sus contra nefandam Caluini impietatem, ipso
Christo donante, ostendemus.

Si Christus in cruce dicens, *Quare me dereliquis-
sti, vllam Dei iram, maledictionem, iudicium vel
ad momentum timuit; quomodo verum est quod
in eius persona & de eius futura passione Scriptu-
ra dicit? Providebam Dominum in conspectu meo semper, Psal. 15.
quoniam à dextris est mihi ne commouear. Propter hoc lata-
tum est cor meum, & exultauit lingua mea: insuper & caro
mea requiescet in spe, quoniam non relinques animam meam
in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.*
Omnia hæc de Christo, eiusque passione, morte,
resurrectione dici D. Petrus in Actis nos docuit. Act. 2.
Si ergo Christus patiens Deum semper in conspectu
suo habebat, qui illi à dextris esset ne commoue-
retur, quomodo Dei maledictionem timuit? Dico
si semper, vt Scriptura dicit. An non aduersa fron-
te

Scripturis
apertè
contradi-
cit Calui-
nus.

te cum Scripturis pugnat Calvinus, Christumque Redemptorem nostrum, in quo Patri semper bene complacuit, foedissima & atroci iniuria conspueat. Quomodo verum esse potest quod Christus dixit, ego praecepta Patris mei seruavi, & maneo in dilectione eius, si (quod Calvinus dicit) iram & maledictionem Dei timuit, & vox illi desperationis elapsa est? Si praecepta Dei semper seruauit, certe iram Dei timere non potuit, nisi etiam Deum quoque iniustum Calvinus fingat, ut Christum desperatione tentatum probet. Rursum si mansit semper Christus in dilectione Patris, quomodo eius maledictionem timere potuit? An forte quem Deus diligit, ei etiam maledicere & irasci potest? Aut qui Deum diligit, eum sibi irascentem & auersum poterit unquam sentire? Quae magis pugnantia dici aut cogitari possunt? Et tamen aut haec pugnantia dicere, aut cum Scripturis pugnantia docere Calvinum necesse est.

Caluini
effugia
inanissima,

Calvinus ut tantae rei indignitatem tamque horrendam in Christum blasphemiam non nihil attenuet, & aliquo modo probabiliter reddat, hoc fucosum titulum. *Sciendum, inquit, est, talem fuisse tentationem ex doloris & metus sensu quae cum fide non pugnaret: quia se quasi derelictum à Deo sentiens, ne tantillum quidem deflexit à bonitatis eius fiducia.* Et hoc in loco, proposita sibi hac obiectione, *absurdum videri Christo elapsam esse desperationis vocem. Solutio (inquit) facilis est, quanquam sensus carnis exitium apprehenderet, fixam tamen steterit fidem in eius corde, qua Deum praesentem intuitus est, de cuius absentia conqueritur. Quare nihil obstat quo minus Dei alienationem mente conceperit Christus, prout sensus dubitabat, & simul fide retinuerit Deum sibi esse propitium.* Hanc quoque euasione probare vult ex ipsis illis verbis, ex quibus hunc diuinæ maledictionis meritum

In Matth.
cap. 27.
ver. 46.

metum probare conatur. Quod satis clarè patet ex duobus quæ criminis membris. Nam antequam tentationem exprimat, præfatur se ad Deum confugere tanquam Deum suum (dicens, Deus meus, Deus meus) atque hoc clypeo fidei fortiter repellit illam, quæ se ex opposito ingerebat, derelictionis speciem. Denique in hoc atro cruciatu illæsa fuit eius fides, ut se relictum esse deplorans, propinquo tamen Dei auxilio consideret. Hæc ille. Sed totus hic fucus totaque euasio quàm variè futilis sit, attendat lector. Primū verba illa, Deus meus, Deus meus, sicuti Calvinum docuerunt, fiduciam Christi (quam ille fidem improprie vocat) stetisse semper illæsam, ita etiam docere debuerunt, nullam illi fuisse derelictionis diuinæ tentationem, nullam desperationis vocem. An non enim multo facilius est, Christi que puritati conuenientius, totam Christi orationem tam breuem, tam succinctam, tibi similem & conformem facere, sanctæque fiducia quo ad Dei in eum bonitatem plenam, & derelictionem de qua loquitur, ad instantem mortem referre, à qua Christus naturaliter hic abhorrebat, sicut in horto, quàm ad iræ & maledictionis diuinæ metum? Hæc enim duo optimè consistunt, ut manente fixa & immobili diuinæ bonitatis fiducia, siue Christus siue aliquod membrum eius temporalem mortem naturaliter refugiat, aut aliquod aliud malum pœnale. Sed manente bonitatis diuinæ fixa fiducia, ut eiusdem bonitatis metus & diffidentia in aliquo oriatur, etiã quouis homine, nedū in Christo, non magis possibile est, quàm ut manente feruido calore aliquis frigeat. Fixæ quippe fiduciæ (quam in Christo manere Calvinus ponit) non minus repugnat iræ & maledictionis diuinæ metus, quàm feruido calori quodlibet frigus. Maluit tamen Calvinus

sensum in illis verbis penitus pugnantem statuere, quàm cum omnium fidelium consensu sensum verbis conformem agnoscere.

Deinde non satis est agnoscere in Christo firmam & fixam diuine bonitatis fiduciam, à qua, vt Calvinus nunc dicit, nec tantillum quidem deflexit, sed etiã talem quæ tentari aut commoueri non potuerit. At enim disertè de seipso Christus. *A dextris mihi Dominus est, ne commoueat.* Nō fuit ergo in eo genere ne tentatus quidem. *Nullam Dei alienationem mente concepit* Christus, vt hīc loquitur Calvinus. Talis quippe alienatio mente concipi sine motu mentis quomodo potuit? At ne commotus quidem fuit, vt Deū à se alienum aliquando cogitaret. Scripturæ igitur diuinæ manifestè repugnat impium Caluini commentū, sicuti cum seipso pugnare prius docuimus.

Motus
diffiden-
tiæ in
Christum
cadere
non po-
tuit.

Instit.

lib. 2. c. 16

num. 12.

Heb. 4.

Rom. 8.

Tentatio-
nes ex car-
ne peccati
in Christo
nō erant.

Imò ait Calvinus, *Spiritus Dei hæc duo simul concipiat, Christum fuisse tentatum per omnia sicut nos, & tamen absque peccato.* Atqui Scripturam deprauat, & textū corrumpit. Non enim dicit Paulus Christum tentatum per omnia, *sicut nos*, quasi etiam vitiosos affectus haberet & desideria praua sicut nos, sed Paulus dicit, *pro similitudine* siue iuxta similitudinem, videlicet *carnis peccati*, vt alibi dicit, *Filiū suum mittens in similitudinem carnis peccati*, non autem iuxta similitudinem nostram, vel sicut nos. Quæ duo plurimum differunt, Christus enim habuit tentationes quæ similitudo carnis peccati proferre potest, sed non quas caro peccati (qualis nostra est) proferre solet. Ideò Paulus adiecit *absque peccato*, id est, absque illis tentationibus quæ ex peccato nascuntur. Metus iræ diuinæ & maledictionis Dei (qualem hīc ponit Calvinus) est tentatio propria carnis peccati, & hominis in peccatis nati, adeo.

adeoque veri peccatoris. Non enim nisi peccatis irascitur Deus, nec iram Dei sic timet iustus. Metus mortis & aliorum pœnaliũ cadere potuit in similitudinem carnis peccati, quia sine peccato, naturali tantũ voluntate, illa refugiuntur. Sic hic locus adeo Calvinum non iuvat, vt eum perspicue refutet. Ponit enim in Christo tentationes similitudinis carnis peccati, & negat in eo tentationes carnis peccati, quæ non sunt nisi ex peccato.

Præterea si in illis verbis in Cruce prolatis; *Quare me dereliquisti, Christus ne tantillum quidem à diuine bonitatis fiducia deflexit, Christi fiducia in Deum fixa & illæsa permansit, si Deum præsentem intuebatur, & fide semper retinuerit Deum sibi esse propitium; denique fides Christi minimè fuit concussa, sed suo loco semper inuicta stetit* (quæ omnia Calvinus dicit) quomodo vera sunt illa alia portentosa eius verba, Christum diros in anima cruciatus damnati ac perditĩ hominis pertulisse, cum inferorum corpis æternæque mortis horrore quasi confertis manibus luctatum fuisse, formidabilem illam abyssum ingressum esse, qua se à Deo derelictum & alienationem sentiret, idque perinde ac si in ipsius perniciem Deus conspirasset: denique sceleratorum pœnas omnes quæ ab illis expetende erant, persoluisse, hoc vno excepto, quod huiusmodi doloribus teneri non poterat. Quorsum hæc tam tragica verba, si totus ille quem fingit diuinæ maledictionis metus & conceptio, sic momentanea imò sic nulla erat, vt fiduciam diuinæ bonitatis nunquã amiserit, vt reuera Deũ sibi iratũ nõ timuerit, vt eũ semper præsentẽ, sibi que propitiũ, fixa & illæsa fide tenuerit. Quam sunt hæc secũ pugnãtia, quam absurda, quam ridicula! Sed hæc est consueta & ordinaria Caluini partim impie-

Instit.
lib. 2.
cap. 16.
num. 10.
& 11.

Caluini
ludus.

tem euomuit, eam summa impudentia rursus negat. Denique ubi in Christum Dei ore sacrilego dixit quaecunque scelerato animo collibitum fuit, nunc istis exceptionibus atrocem suam blasphemiam colorare & obscurare nititur. Quod re ipsa perinde est ac si quis ubi narrauisset aliquem esse mentitum, esse calumniatum fratres, infidelem, & blasphemiam euasisse (quibus ut per se malis semel admissis nulla moderatio affectuum medeatur ut non sint peccata) adijceret; sed ita tamen ut ne tantillum quidem à Dei mandatis deflexerit; ut charitas nihilominus & fides, totaque veritas, fixa in eo atque illaesa permanserint: nisi quod istud tanto sceleratius, & magis ridiculum est, quanto filius Dei homini peccatori praestat.

Sed an ista confitere queant adhuc expendamus magis. Hic enim confictus in Christo animae cruciatus tanti à Caluino eiusque sectatoribus fit, ut eo praeterito, multum ex mortis Christi fructu deperire, imò ut in eo, *Redemptionis nostrae pretium maius atque excellentius esse*, affirmet Calvinus, quàm in morte & sanguine Christi; ut Beza etiam scribat, *in eo positam esse nostrae pacis & cum Deo reconciliationis summam*. Expendamus igitur adhuc nonnihil doctrinae huius Calvinianae summam & extremam impietatem. *Christus* (ait Calvinus) *cum aeternae mortis horrore conflixit. diros cruciatus damnati & perditissimi hominis sustinuit. Sceleratorum poenas omnes persoluit, excepto quòd aeternae non erant. Mortem quae ab irato Deo sceleratis infligitur, perpessus est.* Examinemus paululum haec singula. Horror aeternae mortis & poena hominis damnati, includit essentialiter desperationem salutis, sicut beatitudinis praemium includit certitudinem salutis nunquam amittendae. Si ergo damnati hominis cruciatus sustinuit Christus,

Instit. lib.
2. cap. 16.
num 8.
& 10.
In Anno-
tat. in
Luc. c. 22.
ver. 44.

Poenam
in ferna-
lem Chri-
stus non
subiit.

In Mattheo
cap. 27.

tus, profectò non solum desperationis vocem emisit,
 nec sola species tentationis ei obiecta est quasi Deo auerso
 iam esset exitio deuotus; sed ipsa desperatione labora-
 uit, & de salute sua, quum in horto & in cruce illa
 verba diceret, desperauit. Sanè ad illa apud Mar-
 cum verba, *Omnia tibi possibilia sunt*, ait Calvinus,
 Christum, quia nihil erat spei, ut in rebus deploratis fieri
 solet, in Dei virtutem se reiecit. Si nihil erat spei in
 Christo, desperauit igitur. Deinde si sceleratorum
 pœnas omnes, excepto quòd aeternæ non erant, in anima persol-
 uit, ergo & ignem illum infernalem sentit de quo
 Christus dixit, *Ite maledicti in ignem aeternum, qui para-*
tus est Diabolo & angelis eius, hoc vno duntaxat ex-
 cepto, quòd ille ignis Christo aeternus non fuit.
 Hæc est enim propria pœna sceleratorum aeterna.
 Rursum si mortem Christus pertulit quæ ab irato Deo sce-
 leratis infligitur, ergo mortem secundâ, quæ proprie
 stipendiû peccati est, propter quod proprie Deus
 irascitur, pertulit. At illa propria est damnatorû
 pœna. Omnino (ait Calvinus) talè pertulit, quia
 in locum illorum tanquam sponsor & vas instar rei submis-
 sus est. Quod & hoc loco ait: *Non tantû ocularis fuit*
redemptio, qua defunctus est Christus, sed vt se vadem pro
nobis obtulerat, verè Dei iudicium subire loco nostro voluit.
 Hec ille. At vnde hoc tandem, prophanum & in-
 auditum in Ecclesia Dei verbum, accepit Calui-
 nus? Hoc (inquit) significat Propheta in illis verbis: *Discis*
Esai. 53.
plina pacis nostræ super eum, percussus est propter scelera
nostra, attritus propter infirmitates nostras. Atqui hoc to-
 tum de pœnis quas sustinuit Christus in corpore
 suo super lignum, intellexit semper Ecclesia Dei,
 An non sic Apostolica Scriptura aperte nos do-
 cuit? *Mortuus est (ait Paulus) propter delicta nostra iux-*
ta Scripturas. An non docet hic locus Scripturas
 propheticas quæ de Christi pœnis loquuntur, eas

Matth. 25

Institur.
lib. 2.
cap. 16.
num. 10.

1. Cor. 15

3.

Christi
pœnæ
omnes
corporeæ.
In Com.
ad 1. Cor.
15. 3.

designare quas per mortem corpoream pertulit? Sane ipse Calvinus in hunc Pauli locum inter alias Scripturas quæ Christum pro peccatis nostris moriturum prædicunt, etiam hunc Esaiæ locum ponit: *moxque addit, mortem Christi fuisse sacrificium pro expiandis peccatis nostris, fuisse pœnam satisfactoriam per quam Deo reconciliaremur, fuisse vniuersam damnationem ad impetrandam nobis absolutionem. Ut quid ergo impius Calvinus tam aduersus Scripturas, quam aduersus seipsum, nunc morte corporea Christi nihil actum esse affirmat, & Scripturam quæ de morte Christi corporea, & cruciatibus circa illam corporeis aperte loquitur, ad animæ desperatam vel de salute sua dubitantis ac diffidentis, ad damnati hominis pœnas & æternæ mortis horrorem, impiè trahit? Nonne Scriptura illa prophetica, ut non nisi de pœnis corporeis sermonem illic fieri intelligeremus, totam illam prophetiam his verbis concludit, *Et liuore eius sanati sumus?* Liuor autem iste quis dubitat quin corporeus fuerit, quem tot flagella, alapa, spinea corona, crucis baiulatio, ac demum preciosi sanguinis copiosa effusio pepererunt? Deinde nonne D. Petrus quasi hunc Esaiæ locum exponens ostendit percussione illam de qua Propheta loquitur, ad corpus Christi pertinere? *Peccata (inquit) nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* & paulo post: *Cuius liuore sanati estis.* Quod Esaias dixit, *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, vulneratus est propter iniquitates nostras, atrox est propter scelera nostra,* hoc totum explicauit Petrus in corpore Christi super lignum præstitum fuisse. Vnde & Calvinus ipse in hunc locum Petri fatetur, *ex Esaiâ, qui pluribus vtitur loquendi formis, huius doctrine summam Petrum sumpsisse.* Et addit Calvinus, *tota Esaiæ sententia enumerata, idem**

Calvinus
ex seipso
refutatur.

1. Pet. 2.

ex

exprimere voluisse Petrum hoc verbo, Super lignum. Nepe
 hac lege nos fuisse Deo reconciliatos, quia apud eius tribunal
 Christus se vadem ac reum pro nobis constituit, ut penam
 solueret, cui obstricti eramus. Hæc ibi Calvinus, suam
 hoc loco impietatem ore proprio perspicue dam-
 nans. Si enim Christus iuxta Esaiæ sententiam,
 quam Petrus expressit, constituit se vadem ac
 reum pro nobis apud tribunal Dei, quatenus peccata
 nostra pertulit in corpore suo super lignum, quæ est sen-
 tentia Petri, mædax & blasphemus Calvinus est,
 qui in eisdem Esaiæ verbis significari affirmat,
 Christum sic ad tribunal Dei sponsorem ac vadem adeoque
 & instar rei submissum esse in locum sceleratorum, ut cum
 inferorum copijs æternæque mortis horrore quasi confertis
 manibus conflixens, damnati & perditæ hominis pœnas om-
 nes, excepto quod æternæ esse non poterant, persolveret: id-
 que non iam in corpore super lignum, sed in ani-
 ma adhuc orans in horto, iram ac maledictionem divi-
 nam timens, & in ipso crucis ligno non tantum in
 corpore sed etiam in anima formidabilem illam abys-
 sum sentiret, derelictum & alienatum se à Deo esse, idque
 adeo quasi in eius perniciem Deus conspirasset. Hæc teter-
 rima verborum monstra, non solum diuersa sed
 planè contraria illis sunt quæ Esaiam Prophetam
 significare Calvinus voluit, si ramè Petro & Pau-
 lo plusquam Caluino credimus. Sed si ita
 singula examinemus, nullus refutandi
 finis erit. Reliqua vide in parte
 quadragesimali Promptuarij
 nostri Catholici, in fe-
 ria quarta hebdoma-
 dæ sanctæ.

(. . .)

(. .)

IN MATTHÆI CAP. 28.

19. *Euntes ergo docete omnes gentes : docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis.*

QVVM hæc Christi verba Ecclesie magisterium & amplissimam docendi potestatem, cui propterea docenti ceteri obedire debeant (vt quid enim docetur quod nemo audire, cui nemo obedire tenetur?) perspicue doceant; spurius & rebellis Calvinus, pro eo quod Matris Ecclesie auctoritatem non secus necessariam quam legitimam observare & lectori commendare debuerat, insurgit ipse contra Ecclesiam, & petulcis calcibus eam verberans, acerbam in illam criminationem instituit. *Hinc (inquit) discamus Apostolatam non esse inanem honoris titulum, sed operosum munus; ideoque nihil magis esse absurdum vel minus tolerabile quam vt sibi larvati homines usurpent hunc honorem, qui otiose regnantes docendi munus a se rejiciunt. A Papa Romano eiusque cohorte superbe successio hæc iactatur, quasi communem cum Petro & eius collegis personam sustineant. Interim doctrinae nihilo maior illis cura est quam Lupercis vel Bacchi & Cereris sacerdotibus. Verum qua fronte, obsecro, in coram locum se subrogant, quos audiunt creatos fuisse Evangelij pracones? Sed quamvis eos non pudeat impudentiam suam prodere, tamen apud omnes sani iudicij lectores hoc vno verbo valide prosternitur futilis eorum hierarchia, quod nullus Apostolorum successor esse potest nisi qui suam in Evangelij praedicatione operam Christo impendit: Denique quisquis doctoris partes non implet, perperam nomen Apostoli mentitur. Imo hoc novi testamenti sacerdotium est spirituali verbi gladio homines in sacrificium Deo mactare. Vnde sequitur, degeneres esse & commentitios omnes*

*Ecclesie
Catholice
falsa cri-
minatio.*

nes sacrificos, qui non sunt ad docendi officium intenti. Hinc Calvini declamationi alia respondebitur, sed magis sobria ac solida.

Docendi munus Apostolis & eorum successoribus à Christo commissum est cum plena potestate docendi *seruare omnia quaecunque mandauit illis* Christus. Hinc discamus Apostolorum, Doctorum & Pastorum in Ecclesia munus non esse inanem honoris titulum, sed auctoritate plenū, & eximia potestate prædicitum: ideoque nihil magis esse absurdum vel minus tolerabile, quàm ut sibi laruati homines vsurpent hunc honorem, qui non vocati à Deo sicut Aaron, nec per impositionem manuum presbyterij ad hoc munus segregati, uocarentur, & nemo mittebat eos. A Caluino eiusque cohorte superbe & impiè hoc docendi in Ecclesia munus arrogatur, quasi communem cum Petro & eius collegis personam sustineant. Interim sane doctrinae nihil maior illis cura est, quàm Mahometanis aut Iudæi, aut quibusuis veteribus hæreticis, dum diuinas Scripturas aut nefariè deprauant, aut pestilenter corrumpunt, aut sacrilegè mutilant & detruncant. Verùm qua fronte, obsecro, in eorum locum se subrogant, quos audiunt fuisse Euangelij præcones, aut ab ipso Christo designatos, aut per impositionem manuum presbyterij postea legitime ordinatos: quos audiunt accepisse à Christo potestatem faciendi quod ipse fecit in vltima cæna, offerendi corpus & sanguinem eius in mortis ipsius perpetuam commemorationem? quos audiunt accepisse à Christo potestatem sic soluendi & ligandi peccata in terris, ut eadem soluantur aut ligentur in caelis? Sed quamuis eos non pudeat impudentiam suam prodere, & maximè hoc loco Caluinum, tamen apud omnes sani iudicij lectores hoc vno verbo validè prostermitur facile eorum ministeriam, quòd nullus Apostolorum successor esse potest, nullus in Ecclesia Dei verbi mi-

Contra
Ministros
Calui-
nianos.

H. b. 5.
1. Tim. 2.
A. 2. 15.

Matth. 28.

Ioan. 20.

nisterio fungi debet, nisi qui suam in Euangelij predicatione legitimam vocationem & *χειροτονιας* ostendit; nisi qui vt id faciat quod Christus in Cena fecit, sacerdotalem ordinem suscepit; nisi qui potestatem remittendi & ligandi peccata similiter initiatus adeptus est. Denique quisquis *has omnes partes non implet, perperam vel Apostoli vel Pastoris vel Ministri nomen mentitur.* Imò hoc noui Testamenti sacerdotium est, vbi noui Testamenti nouam oblationem Christus docuit (ait antiquissimus Irenæus) quam Ecclesia ab Apostolis accipiens per vniuersum mundum offert. *De hoc noui Testamenti sacerdotiū est, quod quum veteribus sacerdotibus concessum esset corporis lepram non purgare, sed purgatam probare, nostris sacerdotibus datum est, non corporis lepram, verum animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare profusus: quæ verba Chrylomi sunt.* Vnde sequitur, *nō degeneres modò & commentitios, sed impios præterea ac profanos omnes esse sectæ Calvinicæ Ministros, qui nec ad docendi officium legitimè vnquã vocati & ordinati fuere, nec ea quæ docendi officio coniuncta & propriè sacerdotalia sunt, ad præconis Euangelici munus quicquam pertinere censent.* Hæc nostra est Calvinianæ declamationi respondens, & eisdem vestigijs insistens, ac denum in Scripturis & Patribus fundata declamatio. Quod autè de neglecto passim docèdi officio garrit Calvinus, nec ille totum orbè terrarum, per quem Ecclesia Catholica & Romana diffunditur, percurrit, vt tantæ negligentie testis esse possit, nec si omnia oculis perlustrasset, tã mēdaci heretico, & accusati matrē spurio vlla fides adhibenda esset. Res autè ipsa & populorū credentiū fides, quæ absq; doctoribus docentibus nulla esse potuit, (*fides enim ex auditu*) luculenti & improbi mendacij Calvinū conuincit.

20. Baptis

Lib. 4.
cap. 31.Lib. 5. de
sacerdotio.

20. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti.*

DIVINUM hoc & omnibus credentibus necessarium Sacramentum à Christo Redemptore his verbis institutum suo profano glossemate deprauat insigniter hoc loco Calvinus; & diuinæ Scripturæ aperta doctrina penitus neglecta, sua leetori commeta & figmenta propria obrudit. *Baptizari* inquit iubet Christus qui nomen Euangelio dederint, seque professi fuerint discipulos: partim ut illis baptismus vite æternæ sit tessera coram Deo, partim apud homines externum fidei signum. Scimus enim Deum nobis testari adoptionis suæ gratiâ hoc signo: quia nos inserit in corpus filij sui, ut nos in grege suo censeat. Ideo & spirituale nostrum lauacrum quo nos sibi reconciliat, & noua iustitia, illic representantur. Sed quemadmodum gratiam suam Deus hoc sigillo nobis confirmat, ita quicumque se ad baptismum offerunt, vicissim quasi data syngrapha obstringunt suam fidem. Tota hæc Caluini oratio nihil quam prophana vocum nouitas est, quam nec diuina Scriptura tradit, nec Ecclesia maiorum docuit. Vult baptismum esse tesseram vite æternæ. Hanc tesseram nulla Scriptura nominat. Vult adoptionis gratiam hoc signo Deum testari. Hæc restitatio in Scripturis non legitur. Vult spirituale nostrum lauacrum & nouam iustitiam in baptismo representari. Hanc representationem nunquam Scriptura loquitur. Vult denique Deum hoc sigillo suam gratiam nobis confirmare. Hoc sigillum gratiæ in Scripturis non apparet. Omnia hæc cerebri Calviniani & scholæ Geneuensis placita ac figmenta propria sunt. Nos vero diuinis Scripturis inherentes didicimus, dicimus, & credimus, baptizari omnes qui nomē Euāgelio

Commēta Caluiniā circa Baptismum.

- Baptismi** gelio dederunt, vt remissionem peccatorū confe-
verus quantur. Sic Petrus in primo credentiū baprismo.
usus, & *Baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccato-*
efficacia *rum* Sic Ananias Paulo. *Exurge, baptizare, & ablue*
vera. *peccata tua inuocato nomine Iesu.* Rursum didicimus in
Act. 2. diuinis Scripturis, & credimus, baptismum non
Act. 22. signum aut tesseram aut testificationē aut sigil-
Ephes. 5. lum gratiæ vel adoptionis nostræ esse, sed veram
Tit. 2. causam, mediū, & instrumentum. *Mundauit Eccles-*
fiam suā lauacro aque in verbo vitæ. Est propositio cau-
salis, siue quæ mundationis causam & instrumen-
tum designat, sicut qui diceret, Mundauit corpus
suum lauacro aque in Iordane. Rursum, *Saluos nos*
fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus S.
id est, per baptismum regenerantem & renouan-
*tem, iuxta perpetuam phrasim Hebraicam. *Virga**
Ezech. 21 *directionis, id est, dirigens; gladius occisionis, & dies*
occisionis, id est, gladius occidens, & dies occidens;
dies vlionis, id est, vliscens, & innumera talia. Di-
 cit ergo Apostolus nos saluos fieri per baptismū
 regenerantē. Ipse ergo regenerat, sed vt causa me-
 dia & instrumentalis per quam regeneramur. Di-
 cente alibi Apostolo, *Arbitramur hominem iustificari*
Rom. 3. *per fidem,* rapiunt hoc libentissimē hæretici, vt fidē
 verā esse iustificationis nostræ causam, mediū, &
 instrumentū doceant. Cur igitur eidem Apostolo
 dicenti, *Saluos fecit per baptismum,* similiter non cre-
 dunt baptismū salutis nostræ causam quandā, me-
 dium, & instrumentū esse? Rursum ait Petrus: *Su-*
1. Pet. 3. *milis formæ baptismus saluos nos fecit.* Cur hic effectum
 baptismi non agnoscunt, & salutis causam certo
 modo effectricem baptismum esse non aduer-
 tunt; sicut quum aliæ Scripturæ dicunt, *fides ius-*
tificat, effectū fidei obuijs vlnis amplectuntur, &
 iustificationis causam certo modo effectricē fidē
 esse,

esse, auidissimis animis auscultat? An vt sanā doctrinā admittēt, fidē iustificationis nostrę non nisi tesseram, signum, representationem, sigillū esse? An huiusmodi doctrinam vt diuinis Scripturis contrariam non toto pectore execrabūtur? Cur igitur in diuinis Scripturis de baptismo nō secus loquentibus, eadē sinceritate & promptitudine non acquiescunt? Cur relicta propria, aperta, & sepius repetita diuinę Scripturę doctrina, propria sua figmenta orbi obrudunt? Planum est, Calvinum eiusque cohortem non Scripturas ipsas venerari, attendere, aut humiliter auscultare, sed sui tantūm cerebri figmenta, suę scholę placita, veluti idola quędam ab ipsismet fabricata venerari, complecti, & colere. Porro sigillū hoc totum & tessera Calviniana quā ridiculum & absurdum figmentum sit, in epist. ad Rom. alia

In cap. 4o
ver. 11.

Sed non est hæc sola hoc loco Caluini dementia. Aliquid habet quod in Catholica Ecclesia hic etiam arrodatur. Id quale sit, paucis quoq; expendemus. Porro (inquit) quum Apostolis disertē vnā cum prædicatione Euangelij mandata sint istę partes, sequitur non alios baptismi legitimos esse ministros nisi qui idem simul doctrinam ministrat. Quod ergo priuatis hominibus, imò feminis permessa fuit baptizandi licentia, quia Christi institutioni minimē consentaneum est, nihil aliud fuit quā mera profanatio. Adde quum doctrinæ prior datur locus, doctrinæ virtute fieri vt signa nouā naturam induant, sicuti externa carnis lotio spirituale regenerationis pignus esse incipit præeunte Euangelij doctrinā. Atque hæc est genuina consecratio, in cuius locū magicos exorcismos Papatus nobis inuexit. Ideoque apud Marcum dicitur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, quibus verbis non modo à spe salutis excludit Christus hypocritas, qui fide vacui externo tantūm

signo

Baptif-
mus laico-
rum in
casu ne-
cessitatis
defendi-
tur.

signo instrati sunt, sed sacro vinculo doctrinae baptismum ex-
pulat, ut hoc nihil aliud sit quam illius accessio. Hæc ille.
Totius Ecclesie consuetudinem, qua propter hu-
ius sacramenti summam in paruulis necessitatem,
femine & obstetrices periclitante de vita paru-
lo baptizare permittuntur, homo carpenti au-
dus carpit, & veluti meram sacramenti profana-
tionem damnat. Cur id verò? *Quia* (inquit) *Christi*
institutioni minime consentaneum hoc est. At quare insti-
tutioni Christi hoc repugnat? An Apostolis di-
ctum est, ut illi soli aut eorū successores baptiza-
rent? Planè, ait Calvinus. *Quum enim Apostolis mihi*
cum prædicatione Evangelij mandata sint hæc partes bapti-
zandi, sequitur non alios esse legitimos baptismi ministros
nisi qui eodem simul doctrinam ministrant. At hæc conse-
quentia quàm multis modis infirma sit, etiã quo-
uis Calvinista iudice, statim apparebit. Primum
enim ipsius Calvini doctrina est, ut paruulorum
baptismum contra Anabaptistas tueatur, hoc
Christi mandatū, *Docete baptizantes*, ad solos adu-
tos baptizandos pertinere, non ad paruulos. Sic
enim alibi scribit: *Apostolos mittit Christus ad Euange-*
lium vniuersis orbis nationibus promulgandum, ut vniuersis
in regnum suam perditos homines doctrina salutis colligat.
Quos autem illos aut quales? Certum, nullam nisi de
ijs qui doctrina recipiende pares sint esse mentionem. Postea
adiungit, tales, vbi instituti fuerint, esse baptizandos. An de
infantibus toto illo sermone vna est syllaba? Hæc ibi ille.
Si ergo de infantibus baptizandis Christus hæc
nō loquitur, qui doctrinae Evangelicæ recipiende
pares non sunt; quomodo ex Evangelicæ huius
predicationis necessitate probat Calvinus, eos
solos esse baptismi legitimos ministros, qui
pariter cum baptismo doctrinam ministrant?
Ecce paruulis baptizandis non est necessaria,
imò

Institut.
lib. 4.
cap. 16.
num. 28.

Calvinus
ex seipso
refutatur.

imò superuacanea prorsus est Euagelica doctrina prædicatio. Non ergo illa cogit eum qui paruulū baptizat, verbi ministrū esse. Non, inquam, verbi minister hīc necessariò postulatur, vbi verbi ministerio opus nō est. Quòd paruuli ab alijs quām verbi ministris urgente necessitate baptizantur, contra Christi institutionem de Euagelica doctrina baptismo adiungenda nihil facit, quia in paruulorū baptismo hæc doctrina Euagelica non requiritur. Ibi est necessarius verbi minister legitimus, vbi verbi ministeriū necessariò adhibendum. In paruulis baptizandis verbi ministeriū necessariū non est. Nec ergo verbi minister. Denique *de paruulis hic nulla fit mentio aut syllaba*, ait Calvinus. Ergo hæc institutionis forma, *Docete baptizantes*, ad paruulos non pertinet. Si ad paruulos hæc forma non pertinet, quare in feminis ex necessitate paruulos baptizantibus hæc forma desideratur? quare contra illas profertur? Prorsus haud secus paruulorū baptismum hæc Calvinus cauillatio in vniuersum aboleret, veluti meram profanationē & institutioni Christi repugnantē (quod Anabaptistæ volunt) quā paruulorū in casu necessitatis à feminis administratū baptismū ex eā abolere Calvinus conatur. Deinde si propter hæc Christi verba, *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. & propter alia Christi verba, *Qui crediderit & baptizatus fuerit*, &c. sacro doctrinae vinculo baptismus copulatur, idque adeò doctrinae virtute signa nouam naturam induant, ipseque baptismus pignus regenerationis nostræ esse incipiat præeunte Euangelio (quæ omnia hīc Calvinus dicit) quomodo in vniuersum baptizantur paruuli, quorum hīc nulla fit mentio, de quibus Christus hīc non loquitur, sed de solis adultis,

Paruulorum baptismus iuxta Calvinū abolerendus.

adultis, qui recipiendæ doctrinæ pares sunt, vt idē Calvinus affirmat? In illorum baptismo hoc doctrinæ vinculū locū non habet, quia ei recipiendæ pares non sunt. In illorū baptismo signa nullam nouam naturam induunt, quia doctrinæ virtus illic non adhibetur. Denique in illorū baptismo nullum erit regenerationis pignus, quia nisi præeunte Euangelio (quod hīc omittitur,) tale pignus esse non incipit. Ita rursus non aduertit cæcus hæreticus quod aduersus Ecclesiasticam consuetudinem dum oblatrat, Anabaptistarum causam fortiter agit.

Occurrit quidem hoc loco huic malo Calvinus, sed ita miserè ac stolidè, vt Anabaptistæ ferociam magis accendat. Summa responsionis hæc est; *In paruulis baptizandis non separari baptismum à fide vel doctrina, quia licet pueri infantes nondū per ætatem fide percipiant Dei gratiam, Deus tamen eorum parentes cōpellans ipsos etiam complectitur, dicente Deo ad Abraham, Ego ero Deus tuus, & semini tuo post te. Nō ego igitur temere baptismum infantibus conferri, ad quem Dominus eos inuitat dum se illis promittit fore in Deum.* Misera, inquam, ac stolidi hæc Caluini defensio est, hoc maximè in loco. Nam vt demus Caluino paruulos ex illa Dei promissione ad Abraham facta pertinere ad fœdus, & esse salutis participes (quod esse absurdissimum mox docebitur) quomodo tamen absq; fide & doctrina Euangelica baptizari possunt, si fides & doctrina à baptismo separari non possunt? An quia pertinent ad fœdus Christianorū parentum infantes, idcirco in illis baptizandis institutio Christi violari potest? Aut enim ad huius Sacramenti institutionem ipsa doctrina Euangelica pertinet, vt absque illa propter sacrum doctrinæ vinculum baptismus non

Gen. 17.

Paruulorum baptismus miserè à Caluino defensio.

non subsistat, nec signa nouā naturam induant, nec esse pignus regenerationis baptismus possit nisi praeunte Euangelio; aut ad eius institutionem doctrina non pertinet, nec alia quae adiunxit Calvinus vera sunt. Si illa omnia vera sunt, ergo paruulorum baptismus in vniuersum, (non solum quem feminae in casu necessitatis ministrat) profanus & impius est, qui nec fidem habent, nec doctrinae recipiendae pares sunt, ideoque nec sacro illo vinculo gaudere, nec pignus regenerationis suae praeunte Euangelio habere possunt: in quorum denique baptismo signa nouam naturam non induunt, sed aqua baptismi qua abluuntur, tota profana & vulgaris est. Manent, inquam, haec omnia iuxta Caluini doctrinam absurda in paruulorum quocunque baptismo, tamen si verum esset illos iam ad Dei foedus pertinere, quia eorum parentes ad Dei foedus pertinent.

Nunc autem alia haec est & singularis Caluini dementia, quod Christianorum parentum filij ad foedus Dei pertinent, & de salute sua certi sunt etiam absque baptismo, propter illa Dei verba ad Abraham, *Ego ero Deus tuus, & Deus seminis tui post te:* qua hoc loco pluribus refutare ad causam presentem non facit. Breuiter tamen tam impie & profanae sententiae tam futile fundamentum (quo semper magna confidentia & veluti fortissimo principio nititur Calvinus) refutabo. Primum verba illa ad Abraham dicta ad solius veteris populi foedus pertinent: quod manifeste probatur ex pacto foederis reciproco quod ibidem Deus ab Abraham & semine eius exegit. Quum enim dixisset Deus, *Statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus suis foedere sempiterno, ut sim Deus tuus & seminis*

Christia-
norum
parentum
filij non
baptizati
ad foedus
Dei non
pertinent,
Gen. 17.

Funda-
mentum
Caluina-
num re-
futatur.
Gen. 17.

E e minis

minis tui post te, dixit iterum Deus ad Abraham, Et tu ergo custodies pactum meum, & semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum meum quod obseruabitis inter me & vos & semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum. Pactum reciprocum est circumcisio. Ad solos ergo circumcisos hoc pactum pertinet. Confirmatur hoc ex promissione huic fœderi adiuncta. Quum enim dixisset Deus, Ero Deus tuus, & seminis tui post te; subiunxit, Daboque tibi & semini tuam terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem æternam, eroque Deus eorum. Ecce promissio fœderi adiuncta, iuxta quã Deus futurus erat seminis Abraham, tota temporalis erat, & quæ ad solos Iudeos pertinebat. Deinde vt demus in hac promissione terrena spiritualẽ significari, & Deum Abraham ac seminis eius post eum, salutis æternæ fœdus innuere, cuius signum esset circumcisio; an non necessariò sequitur Deum Christianorum parentum sic Deum illorum esse & seminis ipsorum, vt huius promissionis ac fœderis signum nunc sit baptismus, sicut Iudæis erat circumcisio? Id si ita est, non secus erit nunc necessarius baptismus quã tunc erat circumcisio. Et quemadmodum de illa dictum est, *Masculus cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo;* sic de baptismo necessariò dicendũ: *Paruulus qui baptizatus non fuerit, peribit anima illa de populo suo,* quomodo cunquetandem illa verba intelligantur. Atqui Calvinus necessitatem baptismi in paruulis Christianorum parentum propter hanc promissionem Abraham factam negat; & propter hanc negatam necessitatem, baptismum feminarum in calu necessitatis exagitat. De quo apud Marcum plura dicemus. Interim hoc contra Calvinum tenemus, nõ obstante conficto fœdere inter Deum &

In Marc.
cap. 16.

& paruulos non baptizatos, quia Deus parentum illorum est, baptismum tamen non secus nunc necessarium esse quam fuit Iudeis circumcisio. Rursum non propter illa verba, *Deus tuus ero, & seminis tui post te*, omnes circumcisi vel de carnali femine Abrahæ ad hoc fœdus diuinum pertinebāt. *Non qui filij carnis, hi filij Dei; sed qui filij sunt promissionis, estimantur in semine.* Filij autem promissionis sunt soli credentes. *Qui ex fide sunt, benedicentur tum fidei Abraham.* Nec ergo Iudæorum nec Christianorum parentum filijs secundum carnem, Deus fœdere coniungitur, nisi ijs qui fidem habent, aut saltem sacramentum fidei, olim circumcisionem, nunc baptismum. Deinde si paruulis Christianorum parentum nō est necessarius baptismus, quia pertinent ad fœdus cum parentibus initum, & ab hoc fœdere pendet eorum salus, ergo nec eisdem adultis necessaria erit ipsa fides, vel vlla doctrina Euangelica. Si enim ratio fœderis liberat paruulos à necessitate baptismi, cur non eadem ratio liberet adultos à necessitate fidei? Planè eodem modo dictū est, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non intrabit in regnum caelorum; quod dictum est, Qui non crediderit, condemnabitur.*

Rom 9⁸

Gal. 3.

Ioan 3⁸

Mat. 16.

Præterea vt ex ipsius verbis Calvinum refutemus, ad illa Christi verba, *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite*, ita scribit Calvinus: *Quum Dominus Abrahæ semini pollicitus esset se fore in Deum, increduli omnes hac promissione abiecta se abdicabant ex genere Abrahæ. Negat igitur Christus reputandos esse filios Abrahæ qui oblatam sibi in verbo benedictionem abijciunt, quia Spiritu renasci oportet qui sunt filij promissionis, & nouas esse creaturas quicunque locum appetunt in regno Dei. Residet enim Dei electio in semine Abrahæ, sed libera, vt hæredes vitæ reputentur quos Deus Spiritu suo sanctificat.* Hæc ille ibi.

In Comment in Ioan. 8.

39. Calvinus ex seipso r. furatur.

Seipsum egregiè refurauit. Promissio & electio Dei in semine Abrahæ non est absoluta, vt nasci paruulum ex parente fideli fœderisque particeps, promissionis capacem reddat, *sed est in Deo libera, vt hæredes vitæ reputentur quos Deus Spiritu suo sanctificat.* Eodem modo in paruulis est libera Dei electio, vt hæredes vitæ reputentur quos ille Spiritu suo sanctificauit, quos in aqua & Spiritu regenerauit, quos per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti saluos fecit, qui denique in Christo baptizati Christum induerunt. An ab ista conditione omnibus filiis Dei necessaria paruuli excipiuntur? An in illis solis Dei electio libera non est? An conditionem fœderis à Deo prestitutam vllum humanum ingenium laxare audebit? Sapienter & grauius Augustinus. *Nulla ex nostro arbitrio præter baptismum Christi salus æterna promittatur infantibus, quam non promittit Scriptura diuina omnibus humanis præferenda ingenijs.* At hoc audet Calvinus superbo suo confusus ingenio.

De pecc.
mer. &
remiss.
lib. 1. c. 23

Calvinus
Apostolo
contradi-
cit.

Gal. 3. 29.

27.

Sed homo impius & audax, vide quàm ex diametro contra Apostolum disputat. Calvinus ita disputat: Paruuli Christianorum parentum sunt semen Abrahæ: ergo sunt Christi & ad Christum pertinet sine baptismo. Apostolus contra disputat: *Si vos Christi, ergo semen Abrahæ estis secundum promissionem hæredes.* Vult prius esse Christi, & sic semen Abrahæ; non prius semen Abrahæ, & ita Christi. Esse autem illos Christi, probauit eodem loco ex baptismo Christi: *Quicumque baptizati estis, Christum induistis.* Sic ergo Apostolus disputat. In baptismo Christum induistis, Christum induti semen Abrahæ estis. Ita fœderis cum Deo principium ac ianua est in baptismo Christum induere & Christi esse, non ex Christiano parente nasci.

Hæc

Hæc obiter contra impium Caluini dogma, quo baptismi necessitatem tollit, & paruulorum salutem in maximum discrimen vocat.

Nunc ut ad rem præsentem redeamus, si propter hæc Christi verba, *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. doctrina Euangelica debet semper esse cum baptismo coniuncta, vicissim quoque baptismus semper debet esse cum doctrina coniunctus, ut videlicet docendum non sit nisi quum baptismus administratur. Imò magis baptismum doctrinæ quàm doctrinam baptismo Christi verba coniungunt, quum non sit dictum, *Baptizate docentes*, sed contrà, *Docete baptizantes*. Quum Scriptura dicit, *Fuit Ioannes in deserto baptizans, & predicans baptismum penitentiae*, non docet eum in deserto semper baptizasse, aut nunquam in deserto fuisse nisi dum baptizaret; sed docet eum quum illie perpetuò versaretur, aliquando baptizasse. Sic hæc Christi verba, *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. nihil aliud nos docent, quàm prius esse docendas gentes, & in fide instruendas; iamque satis instructas esse baptizandas. Nec docent doctrinam cum baptismo coniungi debere; sed eam in adultis necessariò præcedere, ut viam ac medium ac terminum ac finem reconciliationis primæ cum Deo, siue regenerationis infidelium: nec baptismo alligant doctrinam, ut extra baptizandi casum docere non sit opus. Tanquam diuersa diuersis & suisquæque temporibus faciendâ à Christo mandantur. Hunc literæ geminum & apertum sensum nemo nisi factiosus non videt.

Iam verò si non nisi cum doctrina Euangelica adiuncta rectè administratur baptismus, Caluinus ipse in Ecclesia Catholica paruulus bapti-

Mar. I.
Doctrina
præcedit
baptis-
mum, nõ
cum ea
coniun-
gitur.

zatus, quæ doctrinam Evangelicam non adiungit, quomodo baptizatus fuit? Si nō rectē, rebaptizari debuit & ad Anabaptistas transire. Si rectē, falso & ineptē hīc cavillatur de sacro doctrinæ vinculo.

Sed & rursus, si non nisi à legitimis Ecclesiæ ministris administrari baptismus potest, Calvinus ab Ecclesiæ Romanæ ministro baptizatus, aut Ecclesiam Romanam verā esse Christi Ecclesiam, & ex consequenti ab ea recedens suū refarium Ichisimam agnoscere, aut iterum se minime baptizatum fuisse fateri debet. Ita vndique Calvini stolidæ & insulsæ tergiversatio retunditur. De hoc autem postremo vide quæ latius olim à nobis disputata sunt in Opere nostro de Principijs fidei doctrinalibus.

Lib. 4.
cap. 23.

21. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.*

Christus
perpetuò
cum Ec-
clesia.
Ioan. 17.

LVCVLENTA hæc est Christi Redemptoris promissio, fidelis sermo, & omni acceptione dignus. Reversurus ex hoc mundo ad patrem, suisque Apostolis suas partes resignans, mittens eos in mundum, sicut ipse à Patre missus fuerat, mandans illis *ut docerent omnes gentes*, ut Evangelium omni creaturæ predicarent, ut baptizarent credentes, ut sua illis tradita mandata alijs traderent, & prefatus omnem sibi in celo & in terra potestatem datam, ne de tanto illis mandato munere vel illi vel eorum futuri successores quicquam trepidarēt, qualisque deinceps absente magistro caelesti, præsidio quoque celesti destituti viderentur, ad certam ac firmam fi-
du-

ducciam eorum animos erigit, dicens: *Ecce, aduertite, & iinis hoc cordibus reponite; Ego ipse qui hactenus vos docui semper, vobiscum sum, vobis docentibus, prædicantibus, mea sacramenta administrantibus adsum & adero semper, omnibus diebus, absque vlllo temporis interuallo, absque vlla eclipsi vel defectu assistentiæ cælestis, vsque ad consummationem sæculi, non vsque ad centum, ducentos, trecentos annos, vt vera Euangelij mei prædicatio postea extinguatur aut obliteretur, sed tot annis ac sæculis, quot sæculū stabit ipsum.*

Frendit ad hæc Christi verba Calvinus, nec temperare sibi potuit, quin animi sui vlcus aperiret, & frustra contra stimulum calcitraret. *Non est (inquit) ferenda cleri Papalis improbitas, dum sacrilege suæ tyrannidi hunc colorem inducunt. Negant errare Ecclesiam posse quæ à Christo regitur. Prorsus hoc negant, Christi verbis ac promissione tam luculenta & perspicua freti: nec sacrilege tyrannidi suæ hunc colorem inducunt, sed pro necessaria Christianorum obedientia, hanc certam & firmam causam adducunt, Pastoribus Ecclesiæ docentibus Euangelium obediendum esse, quia cum docentibus Pastoribus Christus ipse adest omnibus diebus, nec eos in doctrina errare sinet. Quæ igitur hæc improbitas est, Christi verba luculentissima, ac promissionem perspicuam pro Sanctæ Ecclesiæ firmitate proferit? Aut quam demum ob causam improbitatis eos arguit Calvinus qui ex his verbis negant Ecclesiam posse errare? An aliquid adferre Calvinus potest, cur improbitatis argui debeant? Videamus quid post tam acerbam criminationem in medium adfert, aut qua demum arte Christi tam clara verba eludere queat. Quasi verò (inquit) Christus non secus ac gregarius quispiam miles*

E e 4 alijs

Ecclesiæ
firmitas
defenditur.

Verborū
fumus.

*alijs ducibus mercenariam operam locavit: ac non potius au-
thoritatem sibi in solidum retinens, se doctrinae suae vindicem fore testatus sit, ut se eius ministri victores totius mundi fore confidant. In hoc verborum fumo quid succi, quid ponderis aut rationis est? Inani vocum strepitu lectorem ludificat. Quid enim? An qui Ecclesiam errare posse negant quia à Christo regitur, illi Christum pro gregario milite habent, qui suam operam alijs ducibus locavit? Quae huius inanissimi garritus connexio, quae consequentia? An non profus contraria sequitur consideratio? Christum videlicet veluti Ducem primum aut Principem potius & Imperatorem militiae nostrae, suas vires alijs sub se ducibus ac militibus demandasse? Ideo enim Ecclesia non errat quia à Christo regitur, quia Duce & Imperatore Christo Ecclesia militat. An igitur huic cavillo ullus hic locus erat? Planè nullus, nisi quòd in re gratissima ludere lectorem voluit. Rursum qui Ecclesiam errare posse negant quia à Christo regitur, an illi Christum sua auctoritate spoliant, ut ipse eam sibi solide non retineat? At quae maior Christo auctoritas tribui potest, quam ut dicamus Ecclesiam universam à Christo regi, ideoque illam errare non posse?*

Sed quid tandem post hęc inanissima cavilla Christo tribuendum censet Calvinus, dicenti, *Ece ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi? Se* (inquit) *doctrinae suae vindicem fore testatus est, ut se eius ministri victores totius mundi fore confidant. Quamvis Christus in his verbis se potius doctrinae suae custodem quam vindicem pronuntiet, & adesse Ecclesiae suae, patrocinium, praesidium, assistentiam & auxilium gratiae magis proprie nolet, quam vindicationem violentam*
ad.

aduersus Ecclesiae suae hostes; tamen quia penè in idem vtrunque recidit, & doctrinae vindex etiam doctrinae custos ac conseruator dici potest, transeat illa pars, & quo sensu doctrinae suae vindicem Christus se fore in his verbis iuxta Calvinum testetur, videamus. *Vi se (inquit) eius ministri victores totius mundi fore confidant.* Rectè. At quomodo tandem *victores totius mundi erunt*, nisi quia ad obedientiam fidei totum mundum pertrahent? De quo genere Paulus Apostolus: *Accepimus gratiam Rom. 1. et Apostolatam ad obediendum fidei*, vel, vt Calvinus ac Beza verti volunt, *ad obedientiam fidei, in omnibus gentibus, pro nomine eius*: id est, ad gloriam nominis Christi. Hæc autem victoria mundi quoad verbi Dei ministros, Pastores & Doctores, & hæc obedientia fidei populorum, quo tandem modo perpetua & firma erit, nisi quia nec Pastores docendo, nec populus obediendo à veritate caelestis doctrinae aberrabunt, Christo duce ac magistro illis semper praesente, & Ecclesiam suam regente omnibus diebus vsque ad consummationem saeculi? An ergo in effectu aliud dicit Calvinus quam clerus dicit Catholicus? Videlicet Ecclesia errare non posse quæ à Christo regitur? Quod si idem cum Catholico clero dicit, quare improbitatis non ferendæ homo improbus clerum Catholicum arguit? Quare negat ipse posse errare Ecclesiam, & alios hoc negantes redarguit? Quod si idem Calvinus non dixit, sed nescio quid aliud dicere voluit; profectò tum verborum Christi sensum prorsus deseruit, tum in suis verbis non nisi fucum & fraudem lectori facere voluit, quæ aliud in cortice, aliud in recessu habent; aliud loquuntur, & aliud sentiunt. Vtrumuis eligat Calvinus, vel improbitatis manifestæ vel frau-

442 ANTID. EVAN. IN MATTH. CAP. 23.
dis affectatæ conuincitur. Manet interea firmum
iuxta luculentissima Christi verba, *Ecclesiam errare
non posse*, ideóque grauitè errare ac nefario sce-
lere se obstringere omnes, Caluinum imprimis
cum suis Caluinistis, qui & tot sæculis errasse
Christi Ecclesiam contra Christum blasphemar,
& ab ea veluti fædis erroribus contaminata im-
piè recesserunt.

Antidotorum contra venena
hæretica in Euangelium
secundum Matthæum
FINIS.

